

Academy of Economic Studies of
Moldova

Universitatea
Ștefan cel Mare
Suceava

Academy of Economic
Studies from
Bucharest, Romania

Stefan Batory Academy
of Supplied Sciences,
Skierniewice, Poland

December 1, 1918
University, Alba Iulia,
Romania

West University of Timișoara,
Romania

Zhytomyr Polytechnic
State University,
Ukraine

Odessa National Economic
University, Ukraine

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ INTERNAȚIONALĂ STUDENTEASCĂ, ISSC 2023 „PROVOCĂRILE CONTABILITĂȚII ÎN VIZIUNEA TINERILOR CERCETĂTORI”

Ediția a VII-a

09-10 martie 2023

Culegere de articole științifice

Chișinău, 2023

December 1, 1918
University, Alba Iulia,
Romania

West University of Timișoara,
Romania

Zhytomyr Polytechnic
State University,
Ukraine

Odessa National Economic
University, Ukraine

**CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ INTERNAȚIONALĂ
STUDENTEASCĂ, ISSC 2023
„PROVOCĂRILE CONTABILITĂȚII ÎN VIZIUNEA
TINERILOR CERCETĂTORI”**

Ediția a VII-a

09-10 martie 2023

Culegere de articole științifice

Chișinău, 2023

CZU 657(082)=135.1=111=161.1

P 95

Responsabilitatea pentru conținutul fiecărui articol aparține autorilor

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII DIN REPUBLICA MOLDOVA
"Provocările contabilității în viziunea tinerilor cercetători", conferință științifică internațională studențească (7 ; 2023 ; Chișinău). Conferința științifică internațională studențească, ISSC 2023 "Provocările contabilității în viziunea tinerilor cercetători", Ediția a 7-a, 9-10 martie 2023 : Culegere de articole științifice / comitetul de organizare, științific: Lilia Grigoroș (Moldova), Veronica Grosu (România) [et al.]. – Chișinău : SEP ASEM, 2023. – 493 p. : fig., tab.

Cerințe de sistem: PDF Reader.

Antetit.: Acad. de Studii Econ. a Moldovei [et al.]. – Texte : lb. rom., engl., rusă. – Rez.: lb. engl. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art.

ISBN 978-9975-147-93-4 (PDF).

© ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN MOLDOVA, 2023

© UNIVERSITATEA ȘTEFAN CEL MARE, SUCEAVA, ROMÂNIA, 2023

© ACADEMY OF ECONOMIC STUDIES FROM BUCHAREST, ROMANIA, 2023

© STEFAN BATORY ACADEMY OF SUPPLIED SCIENCES, SKIERNIEWICE, POLAND, 2023

© UNIVERSITATEA 1 DECEMBRIE 1918, ALBA IULIA, ROMÂNIA, 2023

© WEST UNIVERSITY OF TIMIȘOARA, ROMANIA, 2023

© ZHYTOMYR POLYTECHNIC STATE UNIVERSITY, UKRAINE, 2023

© ODESSA NATIONAL ECONOMIC UNIVERSITY, UKRAINE, 2023

ISBN (PDF). ISBN 978-9975-147-93-4 (PDF).

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7862058>

COMITETUL DE ORGANIZARE AL CONFERINTEI:

**ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN MOLDOVA
UNIVERSITATEA ȘTEFAN CEL MARE, SUCEAVA, ROMÂNIA
ACADEMY OF ECONOMIC STUDIES FROM BUCHAREST, ROMANIA
ȘTEFAN BATORY ACADEMY OF SUPPLIED SCIENCES, SKIERNIEWICE, POLAND
UNIVERSITATEA 1 DECEMBRIE 1918, ALBA IULIA, ROMÂNIA
WEST UNIVERSITY OF TIMIȘOARA, ROMANIA
ZHYTOMYR POLYTECHNIC STATE UNIVERSITY, UKRAINE
ODESSA NATIONAL ECONOMIC UNIVERSITY, UKRAINE**

Lilia GRIGOROI, PhD, Academy of Economic Studies of Moldova, <https://orcid.org/0000-0002-9741-0932>
Veronica GROSU, Dr. Habil., Ștefan cel Mare University, Suceava, Romania, <https://orcid.org/0000-0003-2465-4722>
Liliana LAZARI, PhD, Academy of Economic Studies of Moldova, <https://orcid.org/0000-0001-8310-2341>
Svetlana MIHAILA, PhD, Academy of Economic Studies of Moldova, <https://orcid.org/0000-0001-5289-8885>
Liliana IONESCU-FELEAGĂ, Universitatea de Studii Economice București, România, <https://orcid.org/0000-0002-2087-2186>
Dan TOPOR, PhD, Universitatea 1 decembrie, Alba Iulia, România, <https://orcid.org/0000-0002-9092-1449>
Maia BAJAN, PhD, Academy of Economic Studies of Moldova, <https://orcid.org/0000-0001-6903-8275>
Stela CARAMAN, Academy of Economic Studies of Moldova, <https://orcid.org/0000-0003-1523-7126>
Camelia-Cătălina MIHALCIUC, PhD, Ștefan cel Mare University, Suceava, Romania, <https://orcid.org/0000-0001-5598-5829>
Galina BĂDICU, Academia de Studii Economice din Moldova, <https://orcid.org/0000-0002-9429-3654>
Ana-Carolina COJOCARU, PhD student, Academy of Economic Studies of Moldova, <https://orcid.org/0000-0001-9271-5932>
Anatol MELEGA, PhD student, Ștefan cel Mare University, Suceava, Romania, <https://orcid.org/0000-0003-4763-0520>
Tatiana RAILEAN, PhD student, Academy of Economic Studies of Moldova
Liliana ȚURCANU, PhD student, Academy of Economic Studies of Moldova
Mihaela Ionela STANCIUC (SOCOLIUC), PhD student, Ștefan cel Mare University, Suceava, Romania
Hanna LEWANDOWSKA, Academia de Științe Aproximate Ștefan Batory, Skierniewice, Polonia
Alin Constantin DUMITRESCU, Universitatea de Vest din Timișoara, România
Tetiana OSTAPCHUK, Universitatea Politehnică de Stat din Zhytomyr, Ucraina
Nataliia SYROTENKO, Universitatea Națională Economică Odesa, Ucraina
Cătălina BARAC, doctorand, Academia de Studii Economice ale Moldovei
Sergiu ȘOIMU, doctorand, Academia de Studii Economice din Moldova
Victor COJOCARU, doctorand, Academia de Studii Economice a Moldovei
Roman VIERU, doctorand, Academia de Studii Economice ale Moldovei
Dorin BÎRZOI, Masterand, Contabilitate și Audit, Academia de Studii Economice din Moldova
Aurelia CUCU, Masterand, Finanțe și contabilitate a companiei, Academia de Studii Economice din Moldova
Violeta CODREAN, Licență, Licență, Contabilitate, Academie de Studii Economice ale Moldovei
Ruxanda HAREA, Student universitar, Contabilitate, Academia de Studii Economice din Moldova
Alexandru FRUNZE, Student universitar, Contabilitate, Academia de Studii Economice din Moldova
Alexandrina GRAUR, Student universitar, Contabilitate, Academia de Studii Economice din Moldova

COMITETUL ȘTIINȚIFIC AL CONFERINTEI:

Lilia GRIGOROI, PhD, Academy of Economic Studies of Moldova, <https://orcid.org/0000-0002-9741-0932>

Veronica GROSU, Dr. Habil., Ștefan cel Mare University, Suceava, Romania, <https://orcid.org/0000-0003-2465-4722>

Liliana LAZARI, PhD, Academy of Economic Studies of Moldova, <https://orcid.org/0000-0001-8310-2341>

Svetlana MIHAILA, PhD, Academy of Economic Studies of Moldova, <https://orcid.org/0000-0001-5289-8885>

Liliana IONESCU-FELEAGĂ, Universitatea de Studii Economice din Bucuresti, Romania, <https://orcid.org/0000-0002-2087-2186>

Dan TOPOR, PhD, December 1, 1918 University, Alba Iulia, Romania, <https://orcid.org/0000-0002-9092-1449>

Ovidiu-Constantin BUNGET, PhD, West University of Timisoara, Romania, <https://orcid.org/0000-0001-9956-0232>

Adriana TIRON TUDOR, PhD, Babeș Bolyai University, Cluj-Napoca, Romania, <https://orcid.org/0000-0001-5530-5635>

Elena HLACIUC, PhD, Ștefan cel Mare University, Suceava, Romania, <https://orcid.org/0000-0003-0601-748X>

Bogdan Ștefan IONESCU, Universitatea de Studii Economice București, România, <https://orcid.org/0000-0003-0021-2938>

Alexandru NEDERIȚA, Academia de Studii Economice din Moldova, <https://orcid.org/0000-0001-9980-8808>

Maia BAJAN, PhD, Academy of Economic Studies of Moldova, <https://orcid.org/0000-0001-6903-8275>

Camelia Daniela HAȚEGAN, Universitatea de Vest din Timișoara, România

Alin Constantin DUMITRESCU, Universitatea de Vest din Timișoara, România

Hanna LEWANDOWSKA, Ștefan Academia de Științe Aprovizionate Batory, Skierniewice, Polonia

Anna KOPYTOWSKA, Academia de Științe Aprovizionate Ștefan Batory, Skierniewice, Polonia

Dorota BURZYŃSKA, Academia de Științe Aprovizionate Ștefan Batory, Skierniewice, Polonia

Cezary BRZEZIŃSK, Ștefan Batory Academia de Științe Aprovizionate CENA, Polonia

Iulia CENAR, PhD., December 1, 1918 University, Alba Iulia, Romania, <https://orcid.org/0000-0001-8476-0178>

Aliona BÎRCĂ, Dr. habil., Academy of Economic Studies of Moldova, <https://orcid.org/0000-0002-9365-7639>

Marian SOCOLIUC, PhD, Ștefan cel Mare University, Suceava, Romania, <https://orcid.org/0000-0001-6378-6686>

Marius-Sorin CIBOTARIU, PhD, Ștefan cel Mare University, Suceava, Romania, <https://orcid.org/0000-0003-4631-4884>

Galina BĂDICU, PhD, Academy of Economic Studies of Moldova, <https://orcid.org/0000-0002-9429-3654>

Stela CARAMAN, Academy of Economic Studies of Moldova, <https://orcid.org/0000-0003-1523-7126>

Anatol GRAUR, PhD, Academy of Economic Studies of Moldova, <https://orcid.org/0000-0003-0466-5627>

Camelia-Cătălina MIHALCIUC, PhD, Ștefan cel Mare University, Suceava, Romania, <https://orcid.org/0000-0001-5598-5829>

Rodica CUȘMĂUNȘĂ, PhD, Academy of Economic Studies of Moldova, <https://orcid.org/0000-0003-0444-9799>

Nelea CHIRILOV, PhD, Academy of Economic Studies of Moldova, <https://orcid.org/0000-0003-4979-4633>

Anamaria G. MACOVEI, Universitatea Ștefan cel Mare, Suceava, Romania

Mihaela TULVINSCHI, Universitatea Ștefan cel Mare, Suceava, Romania

Angela POPOVICI, PhD, Academy of Economic Studies of Moldova, <https://orcid.org/0000-0002-8844-0304>

Ruslan HAREA, PhD, Academy of Economic Studies of Moldova, <https://orcid.org/0000-0003-0098-6837>

Ludmila GRABAROVSKI, Academia de Studii Economice din Moldova

Ludmila FRUMUSACHI, Universitatea de Studii Europene din Moldova

Ruslana KUZINA, Universitatea Națională Economică din Odesa, Ucraina

Hanna MOSKALIUK, Universitatea Națională Economică din Odesa, Ucraina

Olena YUSHKEVYCH, Universitatea Politehnică de Stat din Jytomyr, Ucraina

Olga VIKARCHUK, Universitatea Politehnică de Stat din Jytomyr, Ucraina

Iuliana ȚUGULSCHI, Academia de Studii Economice din Moldova

Anatol IACHIMOVSKI, Academia de Studii Economice din Moldova

Mihail GHERASIMOV, Academia de Studii Economice din Moldova

Georgeta MELNIC, Academia de Studii Economice din Moldova

Gabriela COSMULESE, Universitatea Ștefan cel Mare, Suceava, Romania

CUPRINS

Secțiunea Plenară

PERSONALITĂȚI MARCANTE CARE VIN DIN LUMEA CONTABILITĂȚII	10
Ruxanda HAREA	
BILANȚUL – SUPTOR PENTRU ANALIZA POZIȚIEI FINANCIARE	18
Irina BRIGHIDIN	

Secțiunea Doctorat

METODE ELECTRONICE DE DECONTARE ÎN CADRUL ENTITĂȚILOR DE COMERȚ: ASPECTE CONTABILE ȘI FISCALE	26
Andrei JIZDAN	
ABORDĂRI PRIVIND CONTABILITATEA VENITURILOR ȘI CHELTUIELILOR AFERENTE TAXELOR DE STUDII ÎN INSTITUȚIILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT PROFESIONAL TEHNIC	37
Ana ȘCHIOPU	
INFLUENȚA OPȚIUNILOR CONTABILE AFERENTE STOCURILOR ASUPRA PERFORMANȚEI FINANCIARE	47
Vilena TIȘCENCO	
МЕТОДЫ АНАЛИЗА ФИНАНСОВЫХ АКТИВОВ	56
Daria KRAVETS	
PROBLEM ISSUES OF REGULATORY SUPPORT FOR ACCOUNTING AND TAXATION OF MOTOR TRANSPORT SERVICES IN UKRAINE	59
Oleksandr IHNATIEV	
INTERDEPENDENȚA INFORMAȚIEI CONTABILE DE TIP COST ȘI PROCESUL DECIZIONAL	67
Cătălina BARAC	
ANALYSIS OF MODERN METHODS FOR ASSESSING THE OPTIMALITY OF THE STRUCTURE OF COMMODITY STOCKS	74
Dmytro ARESTOV	

Secțiunea Masterat

PROVOCARILE SI PROBLEMELE SOCIALE SI ALE MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR ALE COMPANIILOR DIN INDUSTRIA ENERGIEI	78
Andreea DINU, Elena Raluca LUPU, Alina NEGRUS-COSTIN	
PECULIARITIES OF ANALYSIS OF FINANCIAL RESULTS OF AGRICULTURAL ENTERPRISE	88
Yelyzaveta MAZURKEVYCH	
ELECTRONIC ADMINISTRATION OF VALUE ADDED TAX IN UKRAINE: ISSUES OF ACCOUNTING ORGANIZATION AND IMPACT ON BUSINESS	94
Kateryna PAVLOTSKA	

ASPECTE APLICATIVE PRIVIND CONTABILITATEA TVA	
Anastasia VOLOVEI	102
ANALIZĂ COMPARATIVĂ PRIVIND SISTEMUL FISCAL DIN ȚĂRILE UE	
Constantin APOPII	111
VALORIFICAREA INFORMAȚIILOR FINANCIARE ȘI NEFINANCIARE ÎN ATRAGEREA INVESTIȚIILOR RESPONSABILE DIN PUNCT DE VEDERE SOCIAL	
Iulia-Maria ȚÎGĂNAȘ, Simona SPATARIU	118
MODELAREA RAPORTULUI DINTRE FLUXURILE DE TURIȘTI ȘI PERFORMANȚA INDUSTRIEI HOTELIERE DIN ROMÂNIA	
Maria BUDEANU	125
CERCETARE CANTITATIVĂ PRIVIND IDENTIFICAREA POSIBILITĂȚILOR DE ÎMBUNĂTĂȚIRE A CURRICULEI UNIVERSITARE	
Ramona Melania MĂGAN	135
ANALIZA RELĂȚIEI DINTRE RATA PRESIUNII FISCALE ȘI NIVELUL INVESTIȚIILOR STRĂINE DIRECTE ÎN ROMÂNIA	
Ioana ANDRIOAIA, Cipriana MIHAI	146
CELE MAI FRECVENTE ERORI ÎN TIMPUL PROCESULUI DE DIAGNOSTIC FINANCIAR	
Ana Maria NICOLAESCU	157
COMUNICAREA FINANCIARĂ ȘI FISCALĂ PRIVIND IMPOZITELE DATORATE DE PERSOANA FIZICĂ AUTORIZATĂ	
Dorina PLESCACI	165
METODELE DE EVALUARE A ÎNTREPRINDERII PE SEAMA ABORDĂRII BAZATE PE ACTIVE	
Adelin-Nicolae MATEȘ, Cristian-Remus JURJ	174
ACTUALITĂȚI ȘI PRESPECTIVE DIGITALE ÎN ADMINISTRAȚIILE PUBLICE	
Florina VESA (PORUȚ)	184
TAX REGIMES IN THE IT-INDUSTRY: DOMESTIC AND FOREIGN EXPERIENCE	
Anna TODOROVA	192
IMPACT OF GLOBALIZATION ON THE ACCOUNTING PROFESSION	
Arina DÎNCENOC	202
INCIDENTA CRIZELOR SUPRAPUSE ASUPRA ACTIVITĂȚII OPERAȚIONALE A AGENȚILOR DE TURISM DIN ROMÂNIA	
Briana HRECENIUC	207
МЕЖДУНАРОДНАЯ И ОТЕЧЕСТВЕННАЯ ПРАКТИКА УЧЕТА НДС	
Антон ВОЙНОРОВИЧ, Александр ДАНЧЬ	214
 <i>Secțiunea Licență</i>	
ASPECTE CONTABILE ȘI FISCALE PRIVIND CREANȚELE COMPROMISE	
Violeta CODREAN	223

CONTABILITATEA VERDE – CALEA CĂTRE UN VIITOR DURABIL Olivia DOROGOI	233
IMPACTUL INTELIGENȚEI ARTIFICIALE ASUPRA PROFESIEI CONTABILE Natalia COTÎRȘĂU	241
UNELE ASPECTE CONTABILE ȘI FISCALE PRIVIND IMPORTUL DE SERVICII ÎN REPUBLICA MOLDOVA Cristina BERBECA	247
RAPORTAREA PERFORMANȚEI FINANCIARE ȘI NEFINANCIARE: EVIDENȚE DIN INDUSTRIA FARMACEUTICĂ Victoria MUSTEAȚĂ	252
DIGITALIZAREA: PARTICULARITĂȚILE AUDITULUI CONTABILITĂȚII ÎN POMICULTURĂ CU APLICAREA TEHNOOGIILOR INFORMAȚIONALE Marinela BANARU	261
MIĘDZYNARODOWE STANDARDY RACHUNKOWOŚCI W OCENIE KONDYCJI FINANSOWEJ PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH Magdalena DARNOWSKA	267
RACHUNKOWOŚĆ KREATYWNA I AGRESYWNA Ewa PIĘCEK	273
DIGITALIZAREA: CONDIȚIE INDISPENSABILĂ A EXISTENȚEI CONTABILITĂȚII ÎN SECOLUL XXI Daniela BANCU	278
BILANȚUL – PROCEDEU AL METODEDEI CONTABILITĂȚII ȘI INSTRUMENT DE COMUNICARE Alexandru FRUNZE	286
PARTICULARITĂȚILE CONTABILIZĂRII STOCURILOR DE MĂRFURI ÎN CONDIȚII AUTOMATIZATE Irina BRIGHIDIN	291
DIGITALIZAREA ÎN CONTABILITATE Ionela IVANOV	295
ASPECTE PRACTICE ALE CONTABILITĂȚII DECONTĂRIILOR CU PERSONALUL ÎN CONDIȚIILE DIGITALIZĂRII PROCESELOR INFORMAȚIONALE Mihaela DUMANSCHI	301
CLASIFICAREA COSTURILOR PE ELEMENTE ECONOMICE: PARTICULARITĂȚI DE UTILIZARE ȘI DIRECȚII DE OPTIMIZARE Alina JIDRAȘ	309
BUGETAREA - INSTRUMENT DE PREVIZIUNE ȘI CONTROL A PERFORMANȚEI FINANCIARE A ENTITĂȚII Mădălina CHISTOL	316
CONTABILITATEA CREATIVĂ Vlada TATARU	324
COMERȚUL ELECTRONIC: ASPECTE CONTABILE ȘI FISCALE Sabrina CADUC	330

CONTABILITATEA RESTITUIRII TAXEI PE VALOAREA ADĂUGATĂ DE LA BUGETUL DE STAT ÎN CONTEXTUL LEGISLAȚIEI FISCALE ACTUALE – PROBLEME TEORETICE ȘI PRACTICE	
Daniela GULEA	336
ASPECTE CONTABILE ȘI FISCALE ALE IMPORTULUI ȘI EXPORTULUI DE SERVICII	
Ana PARASI	344
PARTICULARITĂȚI ALE CONTABILITĂȚII ÎN DOMENIUL GARANTĂRII DEPOZITELOR BANCARE	
Gheorghe ROMANCIUC	351
ASPECTE SPECIFICE PRIVIND DOCUMENTAREA ȘI CONTABILIZAREA CHELTUIELILOR DE DEPLASARE ALE ANGAJAȚILOR (ȘOFERI) ÎN CADRUL ENTITĂȚILOR PRESTATOARE DE SERVICII DE TRANSPORT	
Eliza BEZMAN	361
ASPECTE CONTABILE PRIVIND EVALUAREA STOCURILOR	
Ana Maria ȚUGULSCHI	368
INVESTIȚIILE ÎN CRIPTOMONEDE ȘI NFT	
Ștefanida MERIACRI	374
RAPORTAREA PERFORMANȚEI FINANCIARE SI NEFINANCIARE: OBSERVATII DIN INDUSTRIA AUTOMOBILISTICA	
Adrian Daniel MIHAI	382
ASPECTELE APLICATIVE ALE ANALIZEI STRUCTURII VENITURILOR PENTRU PROCESUL DECIZIONAL	
Maria MEGHEA	392
INTEGRATED REPORTING – THE CONFIDENCE OF INVESTORS IN THE CIRCUMSTANCES OF UNCERTAINTY	
Alina BUBELO	399
ASPECTE ALE CONTABILITĂȚII SISTEMULUI DE PLĂȚI PRIN RUNPAY MOLDOVA	
Dan CUȘMĂUNSA	403
ASPECTE GENERALE PRIVIND SISTEMUL CONTABIL ÎN FRANȚA	
Maria POPARCEA	407
PARTICULARITAȚILE ORGANIZĂRII EVIDENȚEI ÎN MAREA BRITANIE	
Daniela CERBARI	414
ORGANISME IMPLICATE ÎN ARMONIZAREA CONTABILĂ LA NIVEL INTERNAȚIONAL	
Ala BRAGA	425
RAPORTAREA REZULTATELOR DE MEDIU, SOCIAL ȘI GUVERNANȚĂ (ESG)	
Cezara PAVELESCU, Daniela PANUȘ, Ilia NEAGU	429
ОСОБЕННОСТИ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЁТА У РЕЗИДЕНТОВ ИТ-ПАРКОВ	
Svetlana ENACHE	434
УЧЁТНЫЕ ПОЛИТИКИ, ИХ ФОРМИРОВАНИЕ И КЛАССИФИКАЦИЯ	
Никита ИВАНОВ, Данила ЗАКАТОВ	442

ОПЕРАЦИИ С ОСНОВНЫМИ СРЕДСТВАМИ: БУХГАЛТЕРСКИЕ И НАЛОГОВЫЕ АСПЕКТЫ	
Татьяна КАЗАНЖИ	448
УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ЙОГО ДІАГНОСТИКИ	
Анна КОНЦЕМАЛ	456
ОЦЕНКА ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ПОЛОЖЕНИЙ НСБУ И МСФО	
Tatiana COLESNIC, Xenia STRATEVA	463
РАЗВИТИЕ РИСК-ОРИЕНТИРОВАННОГО ПОДХОДА В ФИНАНСОВОМ МОНИТОРИНГЕ СОГЛАСНО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВУ УКРАИНЫ	
С.С. ОРЛОВСКАЯ	475
UJĘCIE I WYCENA AKTYWÓW W OPARCIU O POLSKĄ USTAWĘ O RACHUNKOWOŚCI I MSR. STUDIA PRZYPADKÓW	
Damian ADAMIEC	480
ОСОБЕННОСТИ ВЕДЕНИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЁТА В ТОРГОВЛЕ	
Кристина ЛИСКУ, Ирина УЗУН	485

SECȚIUNEA PLENARĂ

CZU: 657:929(100)

DOI: <https://doi.org/10.53486/issc2023.01>

PERSONALITĂȚI MARCANTE CARE VIN DIN LUMEA CONTABILITĂȚII

PROMINENT PERSONALITIES FROM THE WORLD OF ACCOUNTING

Autor: RUXANDA HAREA

e-mail: harea.ruxanda@gmail.com

Coordonator științific: SVETLANA MIHAILA, ORCID: 0000-0001-5289-8885

e-mail: svetlana.mihaila@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei

Abstract. *Highlighting a personality is a privilege, but it is also extremely necessary. The topic is of interest, because it is important to know who contributed to the development of accounting as a science, as well as personalities, with studies in the field of accounting, who stood out in history. This research focuses on public figure that gained fame in various domains, but have studied accounting beforehand. The given research was carried out by conducting a quantitative and qualitative study of the specialized literature. Thus, methods such as induction, deduction, bibliographic analysis with the help of Google Scholar, Scopus, etc. platforms were used, and the interpretation of the results was carried out by means of the bibliometric analysis tool Biblioshiny.*

Keywords: *accounting, public figures, history of accounting, entrepreneur*

JEL: M40, M41

Introducere

Absolvirea unei universități și studiile dobândite au scopul de a ajuta un student în dezvoltarea sa în carieră, oferindu-i un drum profesional sigur. Totuși, nu toți cei care au parcurs calea învățământului superior s-au regăsit în domeniul studiat. Multe nume faimoase, care la început au ales să facă studii în contabilitate, apoi au excelat în afaceri sau în alte domenii, aplicând aptitudinile dobândite.

Evidențierea unei personalități este un privilegiu, dar acest fapt este și extrem de necesar. Tema studiată prezintă interes, deoarece considerăm, că este important să se cunoască cine a contribuit la dezvoltarea contabilității ca știință, precum și personalitățile, cu studii în domeniul contabilității, care s-au remarcat în istorie.

Astfel, *obiectivul cercetării* este studierea și analiza istoriei unor profesioniști cu studii în contabilitate și care s-au remarcat în domeniul științei contabilității, în domeniul afacerilor sau în domenii mai îndepărtate de cel al contabilității.

În vederea atingerii acestui deziderat, a fost realizat un studiu exploratoriu ce are la bază cercetarea descriptivă. Au fost utilizate mai multe *metode de cercetare*: sinteza, analiza bibliografică (Google Scholar, Scopus), au fost utilizate așa metode precum: comparația și analiza istorică. Astfel, pentru a identifica publicații pertinente în raport cu tema cercetată, s-au utilizat mai multe platforme pe baza a câteva criterii, cum ar fi identificarea sintagmei „history of accounting” și „accounting history” în tematica publicației (title, abstract, keywords), iar rezultatele obținute au fost interpretate

prin intermediul instrumentului de analiză bibliometrică Biblioshiny. La analiza lucrărilor publicate nu a fost stabilită o perioadă determinată. Astfel, am obținut o hartă a studiilor ce au abordat subiectul personalităților marcante în dezvoltarea contabilității.

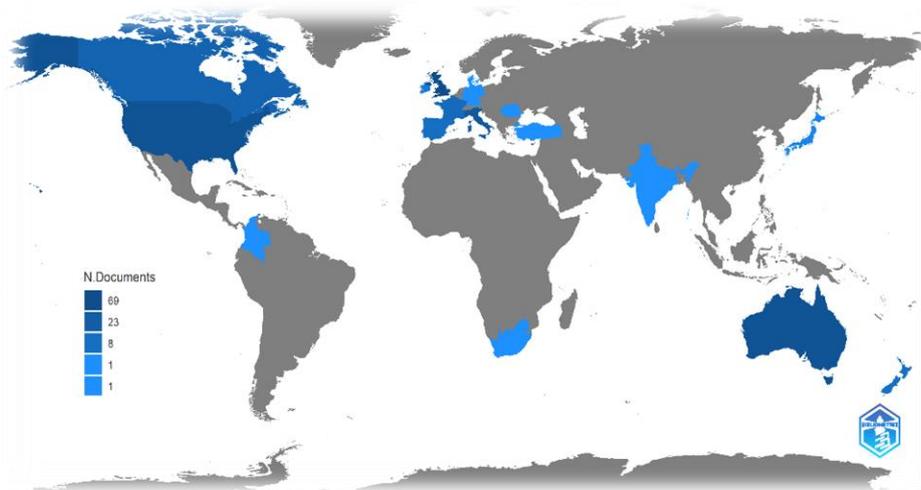

Figura 1. Harta studiilor ce au abordat subiectul personalităților marcante în dezvoltarea contabilității

Sursa: elaborat de autor în baza Scopus, interpretat prin instrumentul Biblioshiny

Astfel, în baza figurii 1, am obținut o hartă a studiilor ce au abordat subiectul personalităților marcante în dezvoltarea contabilității. După cum se observă, în Marea Britanie, Australia și Statele Unite ale Americii au fost publicate cele mai multe lucrări ce vizează subiectul abordat.

Tabelul 1. Reprezentativitatea țărilor pe tema cercetării „personalități marcante în dezvoltarea contabilității”

region	Freq
UK	69
AUSTRALIA	47
USA	45
ITALY	33
CANADA	16
FRANCE	10
PORTUGAL	8
SPAIN	8
NEW ZEALAND	7
IRELAND	4

Sursa: elaborat de autor în baza WOS

Același lucru se poate observa și în tabelul de mai sus, unde au fost scoase în evidență, țările cu cele mai reprezentative studii în domeniul cercetat.

Conținut de bază

Contabilitatea este o practică ce datează de mii de ani și care este aplicată în întreaga lume. Acest fapt trebuie să îl datorăm personalităților care au creat, cercetat și folosit metodele contabile.

Luca Pacioli a fost un matematician italian și călugăr franciscan, care a introdus principiul dublei înregistrări în contabilitate. În 1494 este publicată cartea sa Summa de Arithmetica, Geometria, Proportioni et Proportionalita. Deși venerat ca „Părintele contabilității”, lucrarea sa despre contabilitate, este doar o secțiune din Summa. De fapt, Pacioli nu a inventat dubla înregistrare. Mai degrabă, el a expus „metoda venețiană care, cu siguranță, printre altele este mult recomandată și care

poate fi folosită ca ghid pentru toate celelalte” [1]. Lucrarea este bazată pe procedurile folosite de negustorii venețieni în timpul Renașterii italiene. Cele mai multe dintre principiile contabile descrise de Pacioli sunt încă în uz până în prezent [2].

Luca Pacioli/ Amatinio Manucci

Josiah Wedgwood

Amatinio Manucci a fost un negustor din Franța, din secolul al XIII-lea, ai cărui lucrări includ cele mai vechi forme de ținere a contabilității, și anume folosind dubla înregistrare. A reușit să construiască un set cuprinzător și complet articulat de înregistrări. Scrisul, în întregime aparținând lui Manucci, este îngrijit, lizibil și în mare parte bine păstrat. Deși înregistrările din 1299-1300 sunt incomplete, ele prezintă suficiente detalii pentru a fi identificate ca dublă înregistrare. Aceste detalii includ utilizarea debitelor și creditelor, precum și dualitatea înregistrărilor [3].

În timpul revoluției industriale, au fost necesare metode care puteau fi utilizate pentru a urmări costurile legate de producția la scară largă în operațiunile de fabricație. Josiah Wedgwood, fondatorul celebrului producător de ceramică Wedgwood, este considerat de mulți un pionier în contabilitatea costurilor. Acesta a conceput primul sistem de încredere pentru a urmări costurile și profiturile financiare încă din 1772 [4]. Firma de ceramică Wedgwood a supraviețuit crizei economice a vremii și este prezentă și astăzi pe piață, furnizând spre milioane de puncte de vânzare din întreaga lume ceramică și obiecte de cristal emblematice. Puterea unei contabilități eficiente este incontestabilă pentru longevitatea afacerii [5].

Mary Harris Smith

Mary Addison Hamilton

Printre nume ale personalităților care au schimbat lumea se regăsesc și contabili de profesie. Până la începutul secolului trecut, contabilitatea era o ocupație pur masculină. Prima femeie a fost certificată contabil profesionist în anul 1920. Mary Harris Smith este celebrată pe bună dreptate ca fiind prima femeie - contabil autorizat din lume. În 1887, Mary și-a fondat propria firmă de contabilitate. În parcursul activității sale, ea a aplicat de mai multe ori pentru a se alătura primei asociații din lume de

profesioniști contabili, Institutul Profesioniștilor Contabili din Anglia și Țara Galilor (ICAEW). Și, la vârsta înaintată de 75 de ani, a aplicat din nou, odată ce a fost clar că ICAEW nu o va putea refuza după ce a fost adoptată Legea privind Descalificarea pe bază de sex (The Sex Disqualification (Removal) Act) din 1919. Persistența ei a fost în concordanță cu dorința de a atinge acest scop, deoarece M. Harris Smith nu acționa pentru ea însăși, ci pentru toate femeile. Ea și-a bazat cererea pe motivele „aditerii egale și statutului egal cu membrii bărbați” [6].

O altă personalitate - Mary Addison Hamilton - considerată un simbol al feminismului, a fost prima femeie admisă la ceea ce este acum cunoscut sub numele de CPA Australia. Participant activ la mișcarea feministă, Hamilton a fost pionier într-un domeniu care restricționa, la acea vreme, accesul femeilor. Ea a urmat cursuri de noapte pentru a se califica ca și contabil. În 1916 a devenit Contabil Public Certificat (CPA) din Australia, astfel devenind membră a unei comunități profesionale contabile recunoscută în Comunitatea Națiunilor Britanice [7].

Walter E. Diemer

Itzhak Stern

Walter E. Diemer a fost contabil de profesie și a devenit celebru ca și inventator al gumei de mestecat roz. Născut și crescut în Philadelphia, Pennsylvania, Diemer lucra în 1926 ca și contabil la o mică fabrică de gumă de mestecat, Fleer Corporation. Deși de profesie contabil, lui Diemer îi plăcea să experimenteze cu rețete de gumă în timpul liber. Făcând acest lucru, a dat, din greșală, de o rețetă unică. Guma era roz pentru că era singurul colorant alimentară din fabrică, motiv pentru care majoritatea gumei de mestecat astăzi este roz. Diemer și-a construit o întreagă carieră pe descoperirea unei noi rețete de gumă de mestecat, care a fost numită Dubble Bubble. Succesul său l-a făcut în cele din urmă prim-vicepreședinte al Fleer [8].

Un contabil ce a manifestat compasiune și astfel a devenit un erou al celui de al doilea Război Mondial este Itzhak Stern. Lista lui Schindler, faimoasa listă a sutelor de evrei de origine poloneză salvați de la moarte de industriașul german Oskar Schindler, ar fi putut să nu existe dacă nu era Stern. Prieten, dar și mâna dreaptă din umbră a lui Schindler, contabilul evreu a falsificat documente pentru a clasifica muncitorii evrei „neesențiali” drept mașiniști cu experiență și operatori de fabrică, pentru a-i angaja în fabricile lui Schindler, astfel protejându-i de execuție. La acea vreme, Stern spunea celebru: „Cine salvează o viață, salvează întreaga lume”. Ca atare, prin implicarea sa a salvat de la moarte, în timpul Holocaustului, până la 1200 de evrei [9].

Cunoștințele din contabilitate au reușit să influențeze și pe cei care au devenit personalități notorii în lumea muzicii, fashion, design vestimentar etc.

Michael Jagger

Robert Plant

Janet Jackson

Michael Jagger este un cântăreț și compozitor englez, care a atins faima internațională ca vocalist principal și unul dintre membrii fondatori ai trupei rock - The Rolling Stones. Este greu de imaginat, dar Mick Jagger a fost un student pasionat de finanțe și contabilitate la London School of Economics. Aparent, acesta a fost planul său de rezervă în cazul în care prestația sa în trupă nu va avea succes. Acest lucru arată modul în care contabilii – *chiar și potențiali contabilii* – au o minte foarte practică [10]!

Robert Plant este un cântăreț și compozitor englez, cel mai bine cunoscut ca solistul și textierul trupei rock Led Zeppelin pentru toată existența sa din 1968 până în 1980. Cel care a insistat ca Plant să devină contabil a fost tatăl său. Într-adevăr, tânărul Robert a fost împins să devină contabil la începutul anilor 1960. Și, deoarece i-a luat ceva timp pentru a câștiga bani din muzică, a început un program de licență în finanțe și contabilitate cu o bursă la London School of Economics. El a renunțat curând, dar și-a păstrat unele abilități, care i-au ajutat pe cei din Led Zeppelin să economisească sume uriașe de bani în timpul turneelor lor (de exemplu, el a sugerat odată să închirieze un avion și să doarmă în el, în loc să plătească pentru sute de camere de hotel) [11].

Janet Jackson este o cântăreață, compozitoare, actriță și dansatoare americană. Înainte ca să-și urmeze locul în familia regală a muzicii pop, ea a studiat contabilitatea și avea în plan să devină contabil. Acum, un simbol muzical, Jackson reflectă că „dacă nu aș cânta, probabil aș fi contabil” [12].

Florence Nightingale Graham

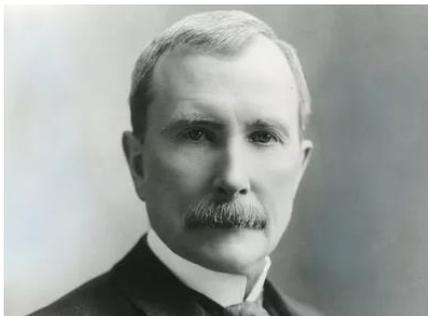

Pierre Cardin

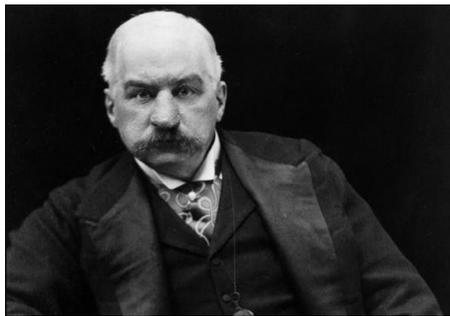
Florence Nightingale Graham, sau mai bine cunoscută sub numele ei de afaceri Elizabeth Arden, a fost una dintre cele mai bogate femei din lume. Cariera ei a început ca și contabilă la o companie farmaceutică din New York. Aici a petrecut ore întregi într-un laborator învățând despre îngrijirea pielii. Fiind una dintre cele mai cunoscute femei pioniere, Arden a oferit produse de machiaj pentru

celebrități răsunătoare precum Marilyn Monroe și Regina Elisabeta a II-a. Elizabeth Arden este și astăzi una dintre cele mai bine vândute mărci din industria machiajului [13].

Pierre Cardin a fost un celebru designer vestimentar francez. Tuturor le este cunoscut acest nume și marca sa, dar mai puțini cred că știu că acesta are tangențe cu contabilitatea. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, Cardin a lucrat ca și contabil la Crucea Roșie din Vichy, în centrul Franței. A fost angajat și de designerul Christian Dior ca și croitor. În 1950, Cardin și-a fondat propria casă de modă [14]. Pierre Cardin a fost în multe privințe un pionier în lumea modei. El a promovat stilul unisex și a brevetat peste 500 de invenții – dintre care unele încă le apreciem și astăzi: cizme înalte și jachete fără guler, de exemplu.

John Davison Rockefeller

John Pierpont Morgan

Phil Knight

Sunt multe alte nume de antreprenori, care au fost bine instruiți în domeniul contabilității, ca mai apoi să devină faimoși în domeniul afacerilor.

Unul din cei mai cunoscuți și bogați, la nivel mondial, contabili-antreprenori este John Davison Rockefeller, care a fost un colos al industriei (18). După ce și-a terminat studiile de liceu, Rockefeller a studiat contabilitatea. În septembrie 1855, Rockefeller și-a primit primul loc de muncă ca asistent contabil, când avea șaisprezece ani [15]. Deși lucra multe ore, el este încântat de munca sa. Aceste experiențe i-au servit bine mai târziu în carieră, pe care a prețuit-o foarte mult. După ce a devenit un contabil prețios, acesta a fondat Standard Oil Company în 1870. Averea lui Rockefeller a crescut pe măsură ce kerosenul și benzina au crescut în importanță, iar el a devenit cea mai bogată persoană din țară, controlând 90% din tot petrolul din Statele Unite la apogeul său. În 1913, averea lui Rockefeller măsura aproximativ 2% din produsul intern brut al SUA. Conform Forbes și CNN, Rockefeller rămîne cel mai bogat om din istoria modernă a SUA (sau chiar mondială) [16]. Cu contribuția acestuia au fost fondate mai multe instituții educaționale, inclusiv the University of Chicago, Harvard și Yale [18].

Un alt exemplu al parcursului de la calificarea de contabil profesionist la antreprenor faimos este Phil Knight, care este co-fondatorul Nike Inc., renumita corporație multinațională, furnizor global de îmbrăcăminte sportivă și echipamente pentru sport. După studii, Knight a devenit Contabil Public Autorizat (CPA) și a lucrat în calitate de auditor, în companii cu renume internațional, și asistent universitar înainte de a decide să fondeze compania Blue Ribbon Sports, redenumită ulterior Nike [16]. În 1965, fiind la Price Waterhouse, Knight a cunoscut o mare influență în viața sa – Delbert J. Hayes, care era liderul echipei sale. Acesta menționează în memoriul său: „Zi de zi l-am văzut pe Hayes făcând ceva ce nu credeam că este posibil: a făcut din contabilitate o artă. Ceea ce însemna că el și cu mine, și cu toții, eram artiști. A fost un gând minunat, un gând înnobilitator, unul care nu mi-ar fi trecut niciodată prin cap” [17].

În industria financiară numele John Pierpont Morgan este recunoscut. El a fost un finanțator și bancher de investiții american care a dominat finanțele corporative pe Wall Street în anii 1877-1890. Fiind fiul unui bancher de succes din Connecticut, Morgan primește educație în Boston, apoi la alte

instituții prestigioase din Europa. J.P. Morgan și-a început cariera drept contabil la firma bancară Duncan, Sherman and Company din New York în 1857. Ulterior, Morgan se încadrează în compania bancară a tatălui său. Pe parcursul activității, măiestria sa a oprit prăbușirea sistemului bancar american în anii 1890, a stabilizat piața americană în timpul crizei financiare din 1907 [5]. El a creat companiile General Electric, US Steel, International Harvester, și AT&T. Morgan, pe vremea sa, ținea în mâini, practic, 40% din capitalul industrial, financiar și comercial al SUA. Succesoria modernă a companiei care îi poartă numele, J.P. Morgan Chase, actualmente este cea mai mare companie multinațională de servicii financiare din lume. A fost desemnată cea mai importantă bancă pentru sănătatea sistemului financiar mondial.

Evoluția contabilității în spațiul românesc este, și ea, demnă de apreciat. În România contabilitatea s-a dezvoltat, ca o disciplină științifică distinctă, în cadrul științelor economice, fiind legiferată la nivel național în 1864, când la Galați și București se înființează școli de contabilitate.

În învățământul superior, contabilitatea a fost predată pentru prima dată de către profesorul Ion Ionescu de la Brad, în 1870. Un loc important în evoluția contabilității românești îl ocupă Th. Ștefănescu, profesor la Școala Comercială din București și director al B.N.R. Meritul său a fost de a publica, în 1880, primul curs complet de contabilitate, cu titlul „Curs de contabilitate în partidă dublă”. Th. Ștefănescu a definit contabilitatea ca fiind „știința care ne învață arta de a stabili conturile și de a uni socotelile.” După anul 1989, catedrele universitare de specialitate din România au elaborat numeroase tratate, studii și lucrări prin care se realizează procesul de armonizare al contabilității românești cu reglementările europene și Standardele Internaționale de Contabilitate.

O înaltă contribuție la dezvoltarea școlii de contabilitate din Moldova au avut-o personalități notorii care au activat și activează în ASEM. Pe lucrările acestora au studiat generații de contabili până în prezent.

Concluzii

Lumea contabilității este plină de oameni incredibili care au realizat lucruri uimitoare în cariera lor. De la faimoșii contabili care au revoluționat industria, până la cei care au depășit obstacole imense pentru a reuși, acestea sunt poveștile care ne pot inspira să ajungem la stele. Ei dovedesc că dacă depui muncă asiduă, determinare și creativitate, orice este posibil. Studiul efectuat arată cât de importante sunt calitățile și aptitudinile pe care le pot dobândi, și ulterior aplica, cei ce învață contabilitatea.

Referințe bibliografice

1. LEE, T. A., BISHOP, A., PARKER, R. H. Accounting History from the Renaissance to the Present: A Remembrance of Luca Pacioli, Routledge, New York, 2013. p. 3-4
2. JAMES, T. Luca Pacioli the ‘Father of Accounting’, 2016, [online]. Disponibil: [https://www.stptax.com/luca-pacioli-the-father-of-accounting/#:~:text=Luca%20Pacioli%20\(c.,took%20maths%20lessons%20from%20Pacioli\).](https://www.stptax.com/luca-pacioli-the-father-of-accounting/#:~:text=Luca%20Pacioli%20(c.,took%20maths%20lessons%20from%20Pacioli).)
3. NOBLES, C. The Development of Double Entry, Routledge, New York, 2014. p. 60
4. Dr. LADDA, R.L. Basic Concepts of Accounting, Laximi Book Publication, Solapur, 2014. p. 7
5. Edology, Accountants who changed the world, 2017, [online]. Disponibil: <https://www.edology.com/blog/accounting-finance/accountants-who-changed-the-world/>
6. ICAEW, Marry Harris Smith: The First Female Chartered Accountant, 2019, [online]. Disponibil: <https://eastendwomensmuseum.org/blog/2020/9/9/mary-harris-smith-the-first-female-chartered-accountant>

7. INTHEBLACK, 9 accountants who changed the world, 2015, [online]. Disponibil: <https://intheblack.cpaustralia.com.au/people/9-accountants-who-changed-the-world>
8. Alchetron, Walter Diemer, 2022, [online]. Disponibil: <https://alchetron.com/Walter-Diemer>
9. BROWN, J. 6 incredible accountants who changed the world, 2019, [online]. Disponibil: <https://www.aatcomment.org.uk/career/success-stories/6-incredible-accountants-who-changed-the-world/>
10. Monroe College. 35 Famous Accountants to Surprise & Inspire, 2022, [online]. Disponibil: <https://www.monroecollege.edu/news/35-famous-accountants-surprise-inspire>
11. ZABO, M. The Untold Truth of Robert Plant, 2023, [online]. Disponibil: <https://www.grunge.com/904674/the-untold-truth-of-robert-plant/>
12. SDC CPAs. Celebrities Who Started Their Careers in Accounting, 2021, [online]. Disponibil: <https://sdccpa.com/hot-topics/celebrities-who-started-their-careers-in-accounting/>
13. JARVIS, S. This Woman Started Life as a Bookkeeper -- in 20 Years She Was The Richest Woman in The World. Here's How She Did It. 2017, [online]. Disponibil: <https://www.inc.com/sophie-jarvis/this-woman-started-off-as-a-bookkeeper-in-20-years-she-was-richest-woman-in-world-heres-how-she-did-it.html>
14. DALTON, M. Pierre Cardin, Fashion Designer of the Space Age, Dies at 98, 2020, [online]. Disponibil: <https://www.wmagazine.com/story/rip-pierre-cardin#:~:text=Pierre%20Cardin%2C%20the%20Italian%2Dborn,away%20at%2098%20years%20old.>
15. CHERNOW, R. Titan: The Life of John D. Rockefeller, Sr., ed. a II-a, Alfred A. Knopf, New York, 2004. p. 76-78
16. TOMMY, L., Successful entrepreneurs who had been accountants, 2020, [online]. Disponibil: <https://www.gotitpass.com/books-on-accountant-entrepreneurs>
17. Knight, P., Shoe Dog: A Memoir by the Creator of NIKE, Simon & Schuster Ltd, Knopf, London, 2018. p. 71
18. ACCA, Five highly successful accountant entrepreneurs, [online]. Disponibil: <https://www.acca-x.com/global/en/blog/five-highly-successful-accountant-entrepreneurs.html>

BILANȚUL – SUPORT PENTRU ANALIZA POZIȚIEI FINANCIARE

THE BALANCE SHEET – SUPPORT FOR THE ANALYSIS OF THE FINANCIAL POSITION

Autor: **IRINA BRIGHIDIN**

e-mail: brighidin.irina@ase.md

Coordonator științific: **MAIA BAJAN**, ORCID: 0000-0001-6903-8275

e-mail: bajan.maia@ase.md

Academia de Studii Economice din Moldova

Abstract. *The actuality of the theme comes from the importance of financial statements that present the position and financial performance of the entity at the end of the management period. The balance sheet representing a specific procedure of the accounting method that reflects the double representation of the state and movement of the entity's assets. The balance sheet is the main source of information for internal and external users of the enterprise. It evaluates the value and structure of the company's assets, the degree of indebtedness of the company, the ability to pay, the liquidity ratios, the financial result and many other indicators necessary for making managerial decisions.*

Keywords: *balance sheet, financial analysis, financial indicators*

JEL: M40, M41

Introducere

Dezvoltarea continuă și favorabilă a unei entități depinde de numeroși factori economici, iar unul dintre cei mai importanți se bazează pe informația financiar-contabilă, care este furnizată de contabilitate pentru diferiți utilizatori de informație prin anumite rapoarte financiare. Actualitatea temei vine din importanța situațiilor financiare care prezintă poziția și performanța financiară a entității la finele perioadei de gestiune.

Bilanțul reprezentând un procedeu specific al metodei contabilității prin care se reflectă dubla reprezentare a stării și mișcării patrimoniului entității. Bilanțul constituie o sinteză a contabilității, deoarece pune în evidență fluxurile de valoare care au contribuit la creșterea sau micșorarea patrimoniului entității la finele perioadei de gestiune.

Conținutul de bază

Bilanțul reprezintă un procedeu al metodei contabilității care constă în dubla reprezentare a stării și mișcării patrimoniului entității, reprezentând expresia valorică la un moment dat deținută de entitate și elucidează echilibrul dintre bunurile economice și sursele lor de finanțare.

La moment ceea ce se urmărește prin bilanț se conturează în două sensuri diferite:

- Bilanțul- suport pentru determinarea indicatorilor analizați în cadrul analizei economico-financiare;
- Bilanțul- prezentarea situației economico-financiară a întreprinderii.

Bilanțul este sursa principală de informație pentru utilizatorii interni și externi ai entității. În baza bilanțului se apreciază valoarea și structura patrimoniului entității, gradul de îndatorare a entității,

capacitatea de plată, coeficienții de lichiditate, rezultatul financiar și mulți alți indicatori necesari pentru luarea de decizii manageriale. În acest mod bilanțul deține 3 funcții de bază:

Funcția de generalizare a informațiilor contabile

- Se manifestă prin faptul că bilanțul grupează și sistematizează informațiile despre elementele patrimoniale după o structură bine determinată impusă de legislație și obligatorie pentru toate întreprinderile;

Funcția de informare

- Se datorează importanței pe care o are informația inclusă în bilanțul contabil care, prin prelucrarea informației date, se transformă într-un instrument de gestionare eficientă și conducere a întreprinderi

Funcția de analiză

- Constă în faptul că în baza informației din bilanț se calculează o serie de indicatori care caracterizează situația economico-financiară a întreprinderii.

Figura 1. Funcțiile bilanțului

Sursa: elaborat de autor

În articolul 5 din Legea Contabilității și Raportării Financiare apare divizarea grupelor de entități, care prezintă anumite seturi de situații financiare prezentate în tabelul de mai jos:

Tabel 1. Tipuri de situații financiare prezentate de entități

Situații financiare Prescurtate (micro)	Situații financiare Simplificate (mici)	Situații financiare Complete (mijlocii , mari)
Bilanțul prescurtat	Bilanțul	Bilanțul
Situația de profit și pierdere prescurtată	Situația de profit și pierdere	Situația de profit și pierdere
Nota explicativă	Nota explicativă	Situația modificărilor capitalului propriu
		Situația fluxurilor de numerar
		Nota explicativă

Sursa: elaborat de autor în baza art.5 Legii Contabilității și Raportării Financiare

În acest mod se deduc o serie de particularități la întocmirea situațiilor financiare prezentate în tabelul de mai jos:

Tabel 2. Particularitățile întocmirii situațiilor financiare

<i>Categoria entității</i>	<i>Modul de ținere al contabilității și prezentare a situațiilor financiare</i>
Entitățile micro, persoanele fizice după înregistrarea ca plătitor de TVA	<ul style="list-style-type: none"> • Țin contabilitatea în partidă dublă • Întocmesc situații financiare prescurtate conform SNC • Pot întocmi situații financiare simplificate sau complete • Pot ține contabilitatea și întocmi situații financiare în baza IFRS
Entitățile mici	<ul style="list-style-type: none"> • Țin contabilitatea în partidă dublă • Întocmesc situații financiare simplificate conform SNC • Pot întocmi situații financiare complete conform SNC • Pot ține contabilitatea și întocmi situații financiare în baza IFRS
Entitățile mijlocii și mari	<ul style="list-style-type: none"> • Țin contabilitatea în partidă dublă • Întocmesc situații financiare complete conform SNC • Pot ține contabilitatea și întocmi situații financiare în baza IFRS
Entitățile de interes public	<ul style="list-style-type: none"> • Țin contabilitatea în partidă dublă • Întocmesc situații conform IFRS
Persoanele fizice ce desfășoară activitate de întreprinzător până la înregistrarea ca contribuabil de TVA	<ul style="list-style-type: none"> • Țin contabilitatea în partidă simplă • Nu întocmesc situații financiare ci doar rapoarte fiscale

Sursa: elaborat de autor în baza art.5 Legii Contabilității și Raportării Financiare

Din particularitățile prezentate mai sus apare Bilanțul prescurtat și Bilanțul.

Tabel 3. Deosebirile dintre bilanț prescurtat și bilanț

Posturi bilanț	Bilanț prescurtat	Bilanț
Active imobilizate	5 posturi	23 posturi
Active circulante	5 posturi	19 posturi
Total Active	1 rând	1 rând
Capital propriu	7 posturi	18 posturi
Datorii pe termen lung	1 posturi	9 posturi
Datorii curente	2 posturi	11 posturi
Provizioane	1 posturi	5 posturi
Total Pasive	1 rând	1 rând
Total	23 posturi	88 posturi

Sursa: elaborat de autor

Deosebirea primordială dintre bilanț și bilanțul prescurtat este cantitatea de informații care este oferită. În acest sens diferă și indicatorii economico-financiari ce pot fi calculați în baza datelor oferite la finele perioadei de gestiune.

Pentru analiza poziției financiare a entității economice în baza datelor din bilanț am elucidat 4 sfere importante de analiză prezentate în figura de mai jos:

Figura 2. Sfere de analiză

Sursa: elaborat de autor

Analiza activelor. Analiza activelor entității se referă la procesul de evaluare a activelor unei companii pentru a determina dacă sunt eficiente. Acest lucru poate fi realizat prin analizarea activelor curente, cum ar fi conturile bancare, și a altor active, cum ar fi stocurile.

Analiza activelor poate ajuta proprietarii și managerii unei companii să determine dacă sunt necesare investiții suplimentare în anumite active sau dacă ar trebui să se reducă activele pentru a obține niveluri mai bune de profitabilitate. În acest sens am prezentat mai jos principalii indicatori ce țin de analiza activelor:

Tabel 4. Indicatori aferenți analizei activelor

Indicatori bilanț prescurtat/bilanț	Indicatori bilanț
Rotația activelor Active circulante/Active imobilizate	Rata patrimoniului cu destinație de producție (Mijloace Fixe+Stocuri)/(Total Active)
Active nete Total Active-Total Datorii	Rata compoziției tehnice a activelor Mijloace Fixe/Active Circulante
Rata activelor perfect lichide în total active Numerar/Total Active	

Sursa: elaborat de autor

Analiza surselor de finanțare. Componenta surselor de finanțare a activelor, predominarea anumitor componente asupra altora, evoluția structurii pasivelor în mod direct determină stabilitatea și independența financiară a întreprinderii. De aici rezultă necesitatea analizei pasivelor atât din partea conducerii entității pentru stabilirea strategiei de dezvoltare și dirijarea activității curente, cât și din partea utilizatorilor externi ai Rapoartelor financiare pentru elaborarea deciziilor de diferit tip, prezentând indicatorii primordialii de analizat în tabelul de mai jos:

Tabel 5. Indicatori aferenți analizei surselor de finanțare

Indicatori bilanț prescurtat/bilanț	Indicatori bilanț
Rata levierului financiar (Datorii pe termen lung)/(Capital propriu) ≤ 1	Rata creditelor bancare (Credite bancare)/(Total Datorii)
Rata de îndatorare pe termen lung față de capitalul permanent (Datorii pe termen lung)/(Capital permanent)	Analiza structurii datoriilor (financiare, comerciale, calculate)
Rata autonomiei financiare (Capital propriu)/(Total pasiv) ≥ 0,5	
Rata de capitalizare (Total datorii)/(Capital permanent)	
Rata de atragere a surselor financiare (Total datorii+Provizioane)/(Total Pasiv)	

Sursa: elaborat de autor

Analiza echilibrului financiar al entității. Pornește de la examinarea componenței și structurii pasivului bilanțului contabil, indicând corelația dintre capitalul împrumutat și capitalul propriu caracterizând dependența entității de surse împrumutate de finanțare.

Aceasta demonstrează gradul riscului insolvabilității asociat cu activitatea economică a întreprinderii, elucidând principalii indicatori în tabelul de mai jos:

Tabel 6. Indicatori aferenți analizei echilibrului financiar al entității.

Indicatori bilanț prescurtat/bilanț	Indicatori bilanț
Rata de autofinanțare a activelor (Capital propriu)/(Total activ) ≥ 0,5	Rata de autofinanțare a activelor circulante (Fond de rulment)/(Active circulante)
	Rata de asigurare cu stocuri (Fond de rulment)/(Stocuri) > 0,7
	Rata de acoperire cu active reale ((Total active-Imobilizări necorporale)-(Total datorii curente –Credite și împrumuturi bancare pe termen scurt))/Total Datorii

Sursa: elaborat de autor

Analiza solvabilității entității. Informațiile despre resursele economice controlate de entitate și capacitatea sa din trecut de a modifica aceste resurse sunt utile pentru a anticipa capacitatea entității de a genera numerar sau echivalente ale numerarului în viitor.

Informațiile despre structura financiară sunt utile pentru anticiparea nevoilor viitoare de creditare și a modului în care profiturile și fluxurile viitoare de trezorerie vor fi repartizate între cei care au un interes față de întreprindere. Acestea sunt utile și pentru anticiparea șanselor întreprinderii de a primi finanțare în viitor. Informațiile despre lichiditate și solvabilitate sunt utile pentru a anticipa capacitatea entității de a-și onora angajamentele financiare scadente.

Lichiditatea se referă la disponibilitățile de numerar în viitorul apropiat, după luarea în calcul a obligațiilor financiare aferente acestei perioade. Solvabilitatea se referă la disponibilitățile de numerar pe o perioadă mai mare în care urmează să se onoreze angajamentele financiare scadente. Toate aceste informații pot fi calculate prin indicatori economico-financiar ce au la baza datele oferite în bilanț.

Solvabilitatea este una din cele mai importante caracteristici a poziției financiare a întreprinderii. Denotă capacitatea entității economice de a-și onora obligațiile la timp în corespundere cu condițiile stabilite. Solvabilitatea generală poate fi exprimată prin rata autonomiei financiare, rata de atragere a capitalului împrumutat, levierul financiar, rata lichidității generale, rata de acoperire a capitalului propriu.

Lichiditatea activelor reprezintă capacitatea patrimoniului de a se transforma în mijloace bănești, din acest punct de vedere această dimensiune se corelează cu lichiditatea bilanțului, fiind analizată în tabelul de mai jos:

Tabel 7. Indicatori aferenți analizei echilibrului financiar al entității

Indicatori bilanț prescurtat/bilanț	Indicatori bilanț		
Rata lichidității curente (Active circulante)/(Total datorii curente)	Lichiditatea bilanțului		
	Active		Pasive
	A1 –active perfect lichide	≥	P1-datorii urgente (pe termen scurt cu termen expirat)
	A2-active ușor realizabile	≥	P2-datorii curente (pe termen scurt cu termen neexpirat)
	A3-active lent realizabile	≥	P3-datorii pe termen lung
	A4-active greu realizabile	≥	P4-capital propriu
	Rata lichidității absolute (Numerar+Investiții financiare curente)/(Total datorii curente)		

Sursa: elaborat de autor

Lichiditatea bilanțului se referă la cât de ușor poate entitatea să transforme activele sale curente în numerar. Cu cât entitatea are o lichiditate mai mare, cu atât mai bine poate să-și plătească obligațiile la timp. Mai jos am analizat un exemplu privind lichiditatea bilanțului în baza datelor entității „Maurt” SRL, aferente anului 2019:

Tabel 8. Analiza lichidității bilanțului entității „Maurt” SRL

Grupe de active și pasive	La începutul anului, lei	La sfârșitul anului, lei
Total active	138 461 618	133 790 121
Inclusiv:		
A ₁ –active perfect lichide	1 324 906	1 335 288
A ₂ -active ușor realizabile	40 747 746	43 904 733
A ₃ .active lent realizabile	38 274 913	33 757 363
A ₄ -active greu realizabile	58 114 053	54 792 737
Total pasive	138 461 618	133 790 121
Inclusiv:		
P ₁ .datorii urgente (pe termen scurt cu termen expirat)	0	0

P₂-datorii curente (pe termen scurt cu termen neexpirat)	56 851 046	53 889 529
P₃-datorii pe termen lung	54 248 648	51 389 731
P₄-capital propriu	27 361 924	28 510 861

Sursa: elaborat de autor

Concluzii: În baza rezultatelor înregistrate în tabelul 8 observăm:

- La începutul anului: Suma mijloacelor perfect lichide este mai mare decât datoriile urgente ceea ce atestă respectarea condiției $A1 \geq P1!$ ($1324906 \text{ lei} \geq 0$);
- Activele ușor realizabile nu depășesc valoarea datoriilor curente $A2 \geq P2$? ($40747746 \text{ lei} \leq 56851046 \text{ lei}$), nu este respectată condiția
- Suma activelor lent realizabile nu este mai redusă în comparație cu datoriile pe termen lung, ce atestă nerespectarea condiției $A3 \geq P3$?
- În ceea ce privește valoarea activelor greu realizabile și capitalul propriu la fel nu este respectată condiția $A4 \geq P4$?

Aceeași situație se observă și a finele anului de gestiune.

Concluzii

Contabilitatea este singura formă a evidenței economice care reflectă întreaga activitate economică a unităților patrimoniale. Ea realizează acest lucru, nu ca un scop în sine, ci pentru a asigura informațiile necesare fundamentării deciziilor de conducere economică, pentru a asigura gestiunea patrimonială și pentru a se cunoaște rezultatele activității economice, iard drept suport pentru fundamentarea acestor decizii este bilanțul.

Bilanț prescurtat	Bilanț
VARIANTĂ LIMITATĂ A bilanțului, în care activele și pasivele sunt prezentate în sumă totală, fără detalierea elementelor patrimoniale.	VARIANTĂ desfășurată, unde sunt prezentate în mod detaliat elementele patrimoniale
Bilanțul prescurtat nu oferă informații detaliate și poate masca potențialele probleme financiare.	Analiștii/ utilizatorii optează pentru analiza unui bilanț și nu pentru bilanț prescurtat deoarece cel dintâi oferă o imagine mai detaliată a poziției financiare a entității.
Bilanțul prescurtat poate tăinui poziția financiară cauzată de lichidități insuficiente și niveluri ridicate de datorii.	Bilanțul prezintă informații desfășurate despre active, datorii și capital propriu, permițându-le astfel utilizatorilor de informații să ia decizii corecte.

Sursa: elaborat de autor

Referințe bibliografice

1. Legea Contabilității și Raportării Financiare.
Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=125231&lang=ro#
2. Standardul Național de Contabilitate „Prezentarea Situațiilor Financiare”.
Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131868&lang=ro#

3. Cadrul general conceptual de raportare financiară.
Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=97225&lang=ro
4. Ghid metodologic de întocmire a situațiilor financiare.
Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=124687&lang=ro
5. BAJAN, Maia. Bilanțul în trei decenii de reformă contabilă din Republica Moldova,
Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/156512
6. LAZARI, Liliana, TATAROI, Nicolae, BIVOL, Cătălina. Semnificația bilanțului și evoluția structurii acestuia în Republica Moldova.
Disponibil: <https://irek.ase.md/xmlui/handle/1234567890/541>
7. N.Tiriulnicova, Analiza Rapoartelor Financiare, ASEM
8. LAZARI, L., ȚURCANU, L. Relevanța informațiilor contabile în procesul decizional. În: Contabilitatea, auditul și analiza economică între conformitate, schimbare și performanță, Conferința Științifică Internațională din 2 aprilie 2015, Chișinău, ASEM, 2015, p. 12-17, ISBN 978-9975-75-750-8. Disponibil: https://caae.ase.md/files/caae/conf/conf_aprilie_2015.pdf
9. LAZARI, L. Prezentarea adevărului contabil prin imaginea fidelă și reală a poziției și performanței financiare a entității. În: Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii, Conferința Științifică Internațională din 25-26 septembrie 2015, Volumul III, Chișinău, ASEM, 2015, p. 93-97, ISBN 978-9975-75-714-0.
Disponibil: https://ase.md/files/publicatii/epub/conf_09.15_vol3.pdf
10. BAJAN, M, LAZARI, L. Poziția și performanța financiară a entității – sursă de bază pentru utilizatorii de informații. În: Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii, Conferința Științifică Internațională, 25-26 Septembrie 2020, Chișinău, 2020, p. 488 - 494, e-ISBN 978-9975-75-985-4.
Disponibil: https://ase.md/wpcontent/uploads/2021/04/Conference_Proceedings_Articles-25-26-SEPTEMBER-2020.pdf
11. Bajan M., Vdovicenco V. Aspecte comparative privind structura bilanțului conform SNC vs IFRS. În: Conferința Științifică Internațională Studentească, ISSC 2021, ediția a 5-a din 11-12 martie 2021. pp. 132-136, ISBN 978-9975-155-12-0.
Disponibil: https://caae.ase.md/files/caae/conf/conf_12.03.21.pdf

SECȚIUNEA DOCTORAT

CZU: 657.1.011:336.22

DOI: <https://doi.org/10.53486/issc2023.03>

METODE ELECTRONICE DE DECONTARE ÎN CADRUL ENTITĂȚILOR DE COMERȚ: ASPECTE CONTABILE ȘI FISCALE

ELECTRONIC SETTLEMENT METHODS WITHIN COMMERCIAL ENTITIES: ACCOUNTING AND TAX ASPECTS

Autor: **ANDREI JIZDAN**, ORCID: 0000-0002-0557-1502

e-mail: jizdanandrei@yahoo.com

Academia de Studii Economice din Moldova

Abstract. *Electronic settlement methods include three major categories of tools: e-commerce tools; autohone payment services; international payment services. The article is intended for theoreticians but also for practicing accountants, because in addition to the development of the theoretical basis, the aim is to identify some practical solutions in order to solve the problematic accounting aspects related to the use of e-commerce tools as an electronic settlement method. The importance of the investigated topic requires the identification of the accounting method of transactions aimed at the use of electronic settlement methods in general, and e-commerce tools in particular. Research methodology involves both general and specific approaches, such as: analytical method, web analysis, synthesis method, comparison method, systemic method and other research methods. Next, we will try to identify the way of reflection in the accounting records of settlements involving the use of e-commerce tools, including through the prism of the practical aspect, and not just the theoretical one.*

Keywords: *online store, stationary store, home delivery, trade notification*

JEL: M40, M41

Introducere

La etapa actuală suntem martorii dezvoltării vertiginoase a tehnologiilor avansate, a domeniilor de utilizare și aplicare a acestora, precum și a instrumentelor și metodelor de decontare (de plată). Ritmul extrem de accelerat al progresului tehnologic, deseori, creează „probleme” autorităților, care nu reușesc să țină pasul schimbărilor și să adapteze legislația fiscală și contabilă pentru realitățile economice în care trăim, lăsând astfel lacune, semne de întrebare și spațiu de interpretare. Actualmente, entitățile de comerț, mai ales cele care înregistrează tangențe cu comerțul electronic, aplică soluții tehnologice prin care tind să efectueze comercializarea mărfurilor și produselor în mod rapid, eficient și cu costuri cât mai reduse. Produsele și instrumentele IT au devenit o parte componentă indispensabilă a vieții cotidiene, dar și a activității economice, inclusiv a entităților de comerț, asigurând accesul liber la informații din orice sursă on-line.

Conjunctura expusă mai sus adeverește și reconfirmă insistent actualitatea și importanța temei investigate de autor, stabilind astfel necesitatea abordării problemelor complexe și specifice ce țin de utilizarea metodelor electronice de decontare în cadrul entităților de comerț, precum și perfecționarea acestora prin luarea în considerație a modificărilor și schimbărilor semnificative și a update-urilor informaționale care au loc în mediul de afaceri din Republica Moldova, dar și multiplelor soluții și

instrumente tehnice care și-au făcut apariția pe piața locală în ultimele decenii sub influența globalizării.

Scopul lucrării constă în identificarea soluțiilor contabile și fiscale în ceea ce privește utilizarea metodelor electronice de decontare în cadrul entităților de comerț, printr-o abordare unitară și complexă focalizată pe examinarea proceselor din unitățile de comerț cu luarea în considerație a know-how-urilor survenite în cadrul activităților comerciale, mai ales în ceea ce privește utilizarea noilor instrumente de decontare în relația cu cumpărătorul final. Fără a avea pretenția că a fost epuizat în totalmente acest subiect, există convingerea fermă că tema abordată va servi ca un punct de plecare și pentru alte studii și mai detaliate în acest domeniu nou.

Totodată se urmărește cu ardoare emiterea de sugestii, concluzii, propuneri și soluții cu caracter inovativ și pertinent focalizate pe înlăturarea deficiențelor constatate și să sincronizeze cadrul normativ autohton de cadrul internațional.

Actualitatea temei se adevărește prin necesitatea acută a cunoașterii în detaliu, examinarea profundă, analiza metodelor electronice de decontare în cadrul entităților de comerț din punct de vedere practic, vizând sisteme care au la bază tehnologii informaționale în unitățile de comerț pe parcursul desfășurării activității acestora, în calitate de metodă de evaluare a rezultatelor obținute.

Supunând studiului și analizei anume aceste aspecte importante, considerăm că lucrarea abordează o temă de actualitate pentru spațiul teritorial autohton și nu numai. Tema investigată nu este doar de actualitate, dar și pertinentă, trezind un interes ridicat atât din partea savanților teoreticieni cât și a specialiștilor practicieni.

În relație cu problematica investigată, s-au stabilit următoarele *obiective de cercetare*, care permit tratarea temei abordate: studierea fluxurilor informaționale ce țin de particularitățile contabilizării operațiunilor economice aferente aplicării metodelor electronice de decontare în cadrul entităților de comerț, argumentarea necesității stabilirii necesității aplicării echipamentelor de casă și control în cadrul utilizării metodelor electronice de decontare, studierea aspectelor legate de contabilizarea operațiunilor economice specifice aplicării instrumentelor e-commerce furnizate de băncile comerciale, cu implicarea unei analize profunde a literaturii de specialitate aplicând tehnici și procedee de inovație științifică.

Prin investigarea temei abordate se urmărește obținerea rezultatelor care urmează să se materializeze practic în dezvoltarea bazei teoretice și practice în ceea ce privește utilizarea metodelor electronice de decontare în cadrul unităților de comerț, precum și formularea unor propuneri originale privind perfecționarea contabilității și fiscalității aferente aplicării instrumentelor e-commerce adaptat „metamorfozelor” care au avut loc pe parcursul a peste unui deceniu de la reforma contabilității în țara noastră. Rezultatele științifice înaintate spre susținere se rezumă la perfecționarea contabilității aferente metodelor de decontare electronice aplicate în cadrul entităților de comerț.

Metodologia de cercetare

Prin prezenta cercetare științifică se urmărește identificarea soluțiilor contabile privind reflectarea în evidența contabilă a tranzacțiilor economice aferente utilizării metodelor electronice de decontare, având în calitate de fundament mai multe metode de cercetare relevante: *metoda analitică* (cercetarea principalelor și celor mai importante aspecte teoretice ce derivă nemijlocit din literatura de specialitate disponibilă); *metoda sintezei* (colectarea informației relevante și sintetizarea principalelor și celor mai importante aspecte ce privesc analiza comparativă a desfășurării activității de comerț prin intermediul magazinelor online și prin intermediul magazinelor staționare); *analiza webografică* (accesarea motorului de căutare Google Scholar); *metoda comparației* (investigarea în opoziție și prin

comparație a desfășurării activității de comerț prin intermediul magazinelor online și magazinelor staționare); *metoda sistemică* (interpretarea și argumentarea informației) și alte metode pertinente de cercetare.

Metodologia de investigație presupune abordări generale dar și specifice aferente utilizării în practica contabilă a metodelor electronice de decontare. Lucrarea urmează să cuprindă materiale științifico-metodologice sofisticate privind aspectele legate de particularitățile implementării în cadrul unităților de comerț a metodelor electronice de decontare, cu implicarea metodelor de cercetare științifică, printre care s-ar număra: observarea, raționamentul inductiv și deductiv, analiza, clasificarea, sinteza, documentarea și înregistrarea.

În calitate de suport al cercetării vor servi actele normative și legislative autohtone în domeniul contabilității, precum și concepțiile teoretice prezentate în lucrările savanților și cercetătorilor autohtoni și străini.

Rezultate și discuții

Sintetizând și rezumând rezultatele cercetării atente a literaturii de specialitate, care vizează activitatea de comerț în linii generale, și metodele de decontare în particular, s-au identificat un număr relativ redus de publicații științifice, la nivel național distingându-se lucrările următorilor cercetători: Grigoroș L., Lazari L., Mihaila S. [1], Bădicu G., [2], Jizdan A. [3], Bajan M. [4] și alții.

În vederea stabilirii publicațiilor științifice care sunt relevante în raport cu tema investigată, s-a efectuat analiza statistică a publicațiilor (analiza bibliometrică) în baza mai multor criterii de cercetare considerate potrivite. În urma efectuării acestei analize realizată prin intermediul motorului de căutare Google Scholar, s-au identificat în mare parte lucrările cercetătorilor menționați mai sus, fapt ce reconfirmă importanța și actualitatea temei investigate.

În Republica Moldova este adoptată Legea Nr. 91 din 29.05.2014 privind semnătura electronică și documentul electronic [5], Legea cu privire la comerțul interior nr. 231 din 23.09.2010 [6]. Adoptarea acestor acte normative constituie un pas important în dezvoltarea cadrului legislativ pentru implementarea metodelor electronice de decontare în cadrul entităților de comerț.

În general, este de menționat faptul că metodele de decontare utilizate de către entitățile de comerț, pot fi clasificate în două categorii majore:

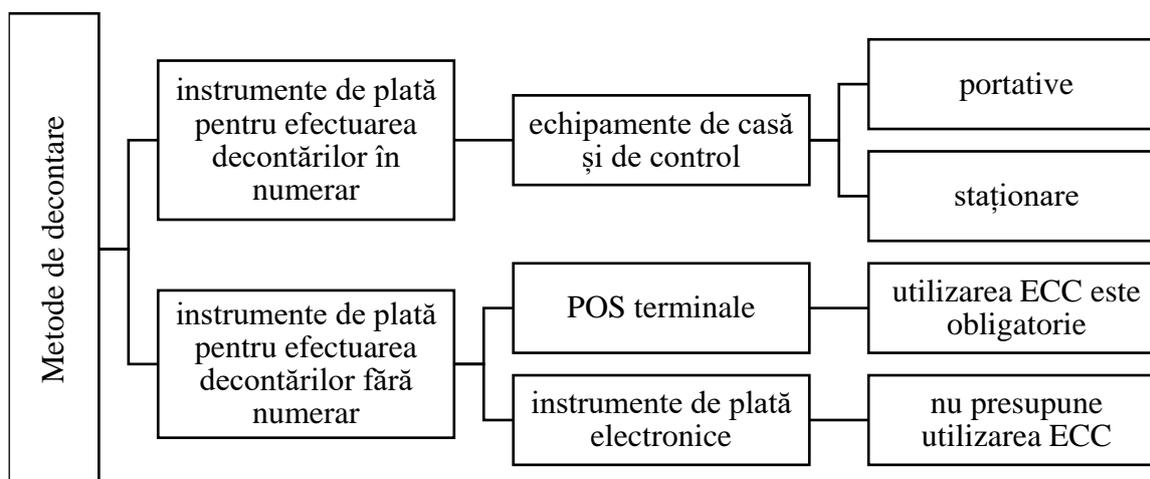

Figura 1. Metode de decontare utilizate în cadrul entităților de comerț

Sursa: elaborată de autor

În conformitate cu Regulamentul cu privire la Registrul unic al echipamentelor de casă și de control (Anexa nr. 1 la Hotărârea Guvernului nr. 141/2019), echipamentele de casă și de control se împart în portative și staționare, în funcție de plasare [7, art. 5].

Dacă practica utilizării și aplicării echipamentelor de casă și control și POS terminalelor este destul de răspândită, atunci utilizarea instrumentelor de plată electronice este relativ nouă. În continuare se propune investigarea acelor probleme practice cu care se confruntă mediul contabil în ceea ce privește contabilizarea operațiunilor economice ce vizează aplicarea acestor instrumente de plată electronice. Instrumentele electronice de decontare au devenit populare în rândul entităților de comerț și printre clienții acestora odată cu răspândirea numărului de carduri bancare oferite de băncile comerciale. Un alt impuls la constituit apariția societăților emitente de monedă electronică. Un al treilea val sau „trigger” a fost generat de răspândirea serviciilor de plată internaționale. Avantajele utilizării instrumentelor de plată fără numerar sunt legate de beneficiile oferite atât entităților de comerț în calitate de vânzători, cât și clienților acestora – în calitate de vânzători. Printre avantajele majore se numără:

1. **simplitatea**;
2. **securitatea** – plățile fără numerar sunt mult mai sigure și scutesc cumpărătorul de necesitatea de a purta în portmoneu sume de bani în numerar. În același timp, emitenții de carduri de plată (băncile comerciale) efectuează investiții în mod constant și permanent în tehnologiile de securitate moderne care au capacitatea de a identifica și preveni tranzacțiile frauduloase înainte ca astfel de operațiuni să poată avea loc;
3. **comoditatea** – clienții/cumpărătorii (majoritatea persoane fizice) pot utiliza cardurile de plată pentru a accesa conturile de plată în orice moment comod de oriunde în lume, adică indiferent de locație. De fapt, cardul de plată reprezintă cea mai rapidă și mai simplă modalitate de a efectua cumpărături la locul de vânzare (fizic prin intermediul POS terminalelor) sau pe Internet (prin accesarea magazinului online al entității de comerț);
4. **flexibilitatea** – diversitatea de carduri disponibile, chiar pe o piață atât de mică cum este Republica Moldova, în zilele noastre oferă cumpărătorilor/clienților entităților de comerț mai multă libertate de a alege desinestătător cum și când să plătească pentru mărfuri și servicii. Cardurile de plată sunt acceptate practic oriunde, servind în calitate de „punte” între entitățile de comerț și clienții acestora;
5. **recompense** – diverse bănci comerciale oferă carduri de plată cu programe de loialitate care permit clienților entităților de comerț să câștige anumite sume de bani, cadouri, vacanțe, bilete de avion sau alte recompense.

Nu în ultimul rând, este de remarcat faptul că metodele/instrumentele de plată electronice, pot fi generic clasificate în trei grupe majore, care se prezintă în figura de mai jos:

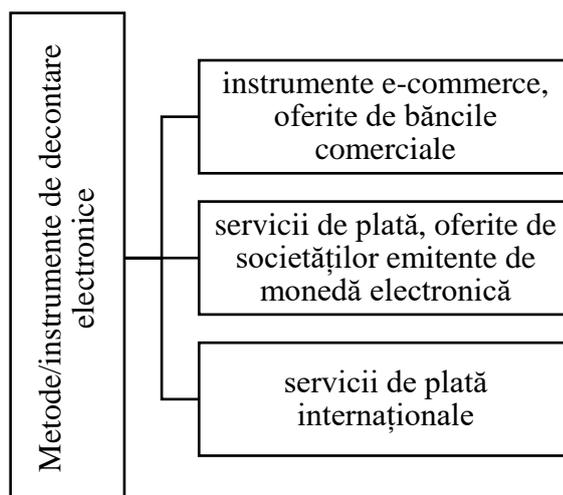

Figura 2. Metode de decontare electronic utilizate în cadrul entităților de comerț

Sursa: elaborată de autor

Instrumente E-commerce

Metoda/instrumentul de plată electronic fără numerar E-commerce reprezintă un serviciu de acceptare a cardurilor de plată în mediul online (adică pe paginile web a entităților de comerț) care pot fi oferite de instituțiile financiare autohtone (băncile licențiate). Astfel, entitățile de comerț plasează spre vânzare clienților/cumpărătorilor săi (persoanelor fizice și juridice rezidente) mărfurile lor pe website-ul acestora, adică în magazinul online. Clienții (persoanele fizice și juridice rezidente) mărfurile entităților de comerț, prin intermediul website-ului acestora (magazinului online), plasând comanda aferente mărfurilor concrete pe acest website și indicând date cu caracter personal (în cazul persoanelor fizice) sau rechizitele bancare (în cazul persoanelor juridice). După efectuarea și finalizarea comenzii, cumpărătorul (persoană fizică sau juridică rezidentă) urmează să achite comanda respectivă exclusiv prin intermediul cardului de plată bancar (în cazul persoanei fizice) sau business cardului (în cazul persoanei juridice) direct pe website-ul entității de comerț. Magazinul online (website-ul) entității de comerț este conectat la o aplicație de recepționare a plăților, adică la un serviciu/instrument E-commerce, care este furnizat de o instituție bancară rezidentă (bancă comercială), în baza unui contract încheiat în prealabil de către entitatea de comerț. Un serviciu/instrument E-commerce furnizat de către o instituție bancară rezidentă asigură mai multe avantaje majore, cum ar fi:

1. protecție maximă prin integrarea în sistemele de securitate Verified by Visa și Mastercard SecureCode, precum și prin filtre adiționale antifraudă;
2. asistență tehnică specializată din partea băncii comerciale la configurarea site-ului (magazinului online) pentru a accepta plățile cu cardul prin rețeaua Internet;
3. primirea plăților pentru mărfurile comercializate de către entitățile de comerț prin intermediul cardurilor Visa și Mastercard în regim non-stop 24/24;
4. atragerea noilor cumpărători, care preferă să efectueze plăți și achiziții prin rețeaua Internet;
5. lipsa unui punct comercial fizic pentru oferirea spre comercializare a mărfurilor;
6. diminuarea cheltuielilor și costurilor entităților comerciale pentru operațiunile bănești.

Astfel, din punct de vedere practic pentru a beneficia de serviciu/instrumentul E-commerce, entitatea de comerț urmează să încheie un contract cu o bancă comercială licențiată din RM. În situația în care

serviciul/instrumentul E-commerce (adică aplicația de recepționare a plăților) este furnizat de către o instituție financiară autohtonă, adică de o bancă comercială, acesta funcționează de regulă în felul următor: cumpărătorul (persoana fizică sau juridică rezidentă), după efectuarea comenzii în magazinul online, adică pe website-ul/aplicația entității de comerț, achită comanda plasată prin intermediul cardului de plată bancar (respectiv business cardului). Astfel, mijloacele bănești ale cumpărătorului ajung pe conturile băncii comerciale licențiate, iar ulterior banca comercială în decurs de câteva zile lucrătoare efectuează transferul acestor mijloace bănești la contul curent bancar al entității de comerț, cu reținerea comisionului aferent. În acest caz sunt relevante următoarele formule contabile:

Nr.	Conținutul operațiunii	Corespondența conturilor		Documente primare
		Debit	Credit	
1.	Reflectarea venitului din comercializarea mărfurilor și TVA aferentă	832/221 832/221	611 534	Comanda/factura fiscală, Registrul de evidență a livrărilor
2.	Decontarea valorii contabile a mărfurilor vândute	711	217	Registrul de evidență la contul 217
3.	Înregistrarea creanței băncii comerciale privind mijloacelor bănești achitate prin instrument e-commerce	234	832/221	Extrasul operațiunilor cu carduri bancare
4.	Încasarea numerarului la contul curent bancar al entității de comerț	242	234	Extras de cont bancar
5.	Reflectarea comisionului pentru serviciul E-commerce perceput în baza contractului cu banca comercială	713	234	Extrasul operațiunilor cu carduri bancare

Sursa: elaborate de autor

Reieșind din faptul că plățile cu cardul de plată bancar pentru mărfurile vândute se efectuează prin intermediul băncii comerciale licențiate, iar încasarea mijloacelor bănești ale cumpărătorilor se înregistrează la contul curent bancar al entității de comerț în termen de câteva zile după momentul efectuării vânzării, se recomandă utilizarea unui cont contabil intermediar, de exemplu, contul 234 „Alte creanțe curente” sau contul 245 „Transferuri de numerar în expediție”. În conformitate cu Planul general de conturi contabile [8], contul 234 „Alte creanțe curente” este destinat generalizării informației privind existența și modificarea creanțelor privind ieșirea activelor imobilizate, privind reclamațiile înaintate și recunoscute și privind alte operații. În același timp, contul 245 „Transferuri de numerar în expediție” este destinat generalizării informației privind existența și mișcarea numerarului depus în casierile băncilor, oficiilor poștale sau transmis încasatorilor pentru înregistrarea ulterioară în conturi curente sau în alte conturi ale entității sau pentru transferarea către beneficiari. Prin urmare, utilizarea unuia din aceste conturi contabile este rezonabilă în contextul operațiunilor economice expuse mai sus.

Aplicarea echipamentelor de casă și control în cazul utilizării instrumentelor e-commerce

O dilemă/problemă majoră în cazul utilizării din punct de vedere practic al instrumentelor e-commerce, în sensul perfecționării contabilității în cadrul entităților de comerț, o reprezintă faptul dacă la realizarea vânzărilor mărfurilor prin intermediul magazinului online (paginii web) cu efectuarea achitărilor de către cumpărători prin serviciul E-commerce, ceea ce inevitabil presupune utilizarea cardurilor bancare, este necesar a fi utilizat echipamentul de casă și control (ECC), adică dacă este necesar de a emite bonul de casă.

Luând în considerație prevederile Regulamentului cu privire la exploatarea echipamentelor de casă și de control pentru efectuarea decontărilor în numerar și/ sau prin alt instrument de plată (Anexa nr. 3 la Hotărârea Guvernului nr. 141/2019), pct. 3, la efectuarea decontărilor bănești în numerar și/sau prin alt instrument de plată pentru operațiunile economice cu plătitorii, contribuabilii sînt obligați să utilizeze echipamentul de casă și de control, eliberînd plătitorilor bonurile de casă/documentele fiscale emise de acesta, sau să transmită în formă electronică la numărul de telefon sau adresa electronică indicată, în cazul prezentării pînă la momentul achitării de către plătitor a datelor privind numărul de telefon sau adresa electronică.

Totodată, în conformitate cu pct. 5 din Regulament, dacă în cadrul decontărilor bănești contribuabilul acceptă, în modul stabilit, cardurile de plată în calitate de instrument de plată fără numerar sau alt mod de plată, decontările respective se efectuează, de asemenea, prin intermediul echipamentului de casă și de control.

Art. 8, alin. (2) lit. c din Codul fiscal [9, art. 8] stipulează că contribuabilul este obligat să țină contabilitatea conform formelor și modului stabilit de legislație, să întocmească și să prezinte Serviciului Fiscal de Stat (SFS) și serviciului de colectare a impozitelor și taxelor locale dările de seamă fiscale prevăzute de legislație, să asigure integritatea documentelor de evidență în conformitate cu cerințele legislației, să efectueze încasările bănești în numerar prin intermediul echipamentelor de casă și de control, respectând reglementările aprobate de Guvern, inclusiv Lista genurilor de activitate al căror specific permite efectuarea încasărilor bănești în numerar fără aplicarea echipamentului de casă și de control.

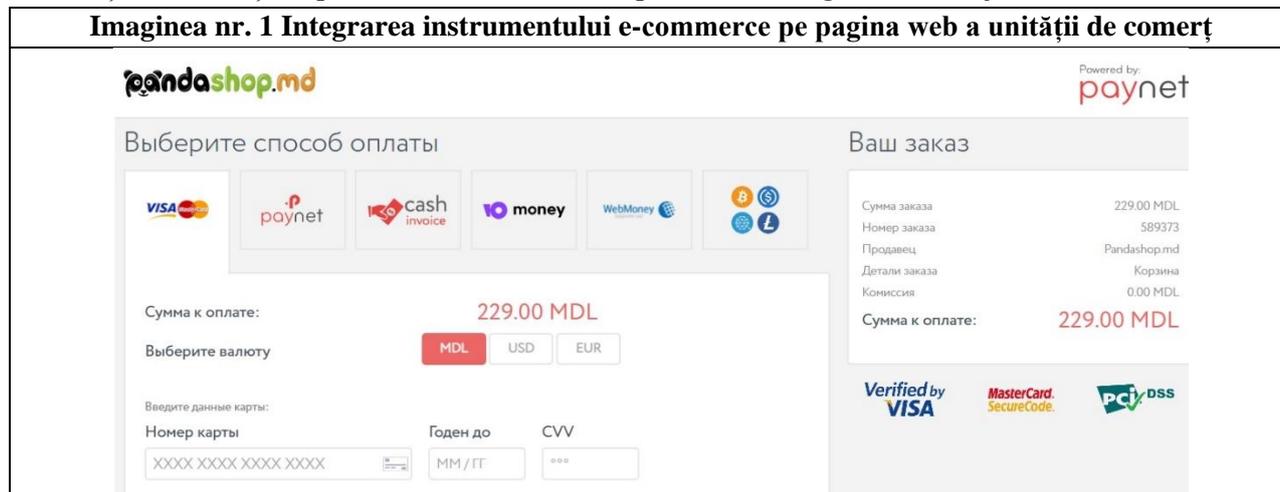
Totodată, art. 117 alin. (3), lit. a) din CF [9, art. 117] prevede că, pentru vânzarea cu amănuntul și prestările de servicii în locurile special amenajate și în cadrul comerțului electronic, cu plata în numerar și/sau prin intermediul instrumentelor de plată fără numerar, eliberarea facturii fiscale nu este obligatorie (cu excepția cazurilor când este solicitată de cumpărător), dacă subiectul impozabil ține evidența sumei primite și achitate în numerar și/sau prin intermediul instrumentelor de plată fără numerar la fiecare punct comercial și de prestări servicii cu utilizarea ECC, prin intermediul serviciilor instituțiilor financiare, ale Întreprinderii de Stat „Poșta Moldovei”, prin intermediul altor prestatori de servicii de plată. Înregistrarea prin ECC se efectuează în momentul primirii sumei în numerar și/ sau achitării sumei cu instrument de plată fără numerar, cu excepția sumelor achitate cu instrument de plată fără numerar în cadrul comerțului electronic. La sfârșitul fiecărei zile de lucru, în registrul echipamentului de casă și de control se înscriu datele raportului de închidere zilnică a ECC. În conformitate cu prevederile art. 4 din Legea Nr. 284 din 22.07.2004 privind comerțul electronic [10], comerțul electronic reprezintă activitatea de întreprinzător a persoanelor fizice și juridice de vânzare a bunurilor, executare a lucrărilor sau prestare a serviciilor, efectuată cu utilizarea comunicărilor electronice și/sau a contractelor electronice.

Reieșind din cele expuse mai, putem concluziona că nu există necesitatea utilizării echipamentului de casă și control, în cazul achitărilor pentru mărfurile procurate cu utilizarea instrumente de plată fără numerar

în cadrul comerțului electronic. Astfel, în situația utilizării de către entitățile de comerț a serviciilor E-commerce furnizate de băncile comerciale, echipamentul de casă și control nu se aplică [11].

Principiul tehnic de funcționare a instrumentelor e-commerce

Pentru înțelegerea corectă a aspector contabile și fiscale aferente tranzacțiilor economice care implică utilizarea instrumentelor e-commerce, se impune necesitatea înțelegerii principiului de funcționare a acestor instrumente oferite de băncile comerciale, inclusiv din punct de vedere tehnic. Astfel, „atașarea” sau integrarea instrumentului e-commerce oferit de banca comercială pe pagina web (magazinul online) al entității de comerț din punct de vedere tehnic se prezintă în imaginea de mai jos:

În general, principiul de funcționare al instrumentului e-commerce, din punct de vedere tehnic, se prezintă schematic în figura de mai jos:

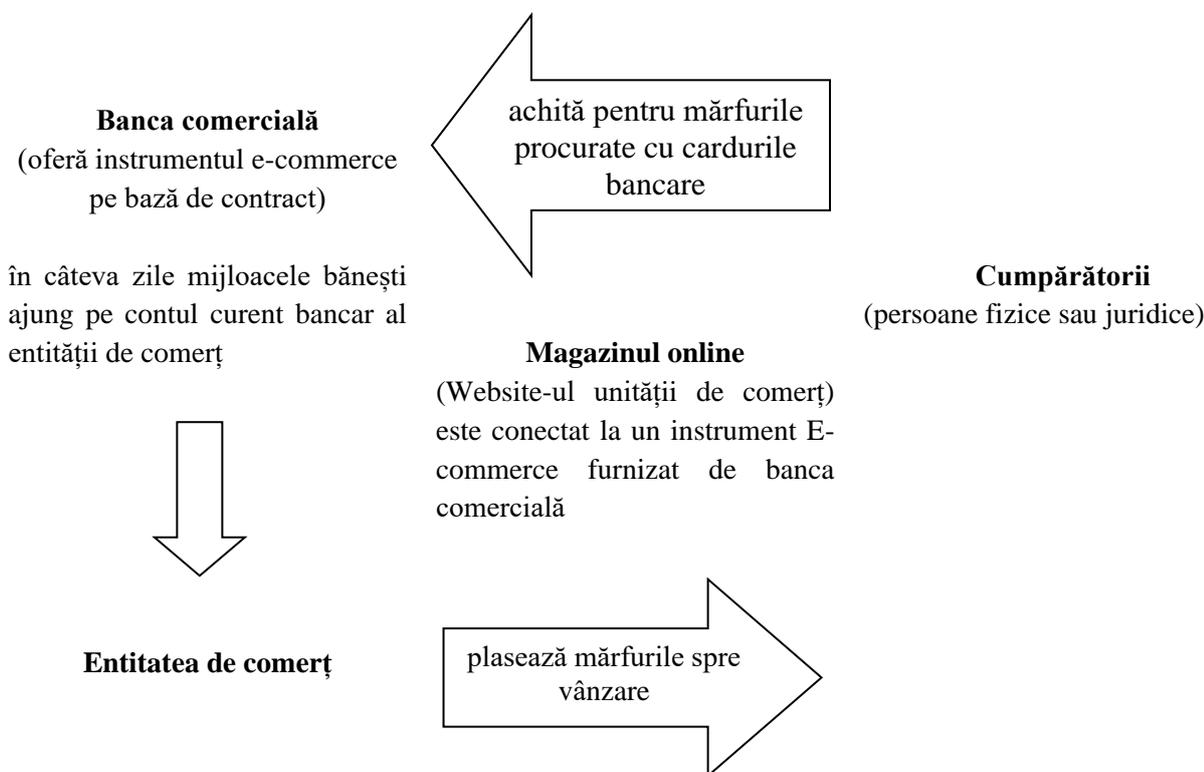

Figura 3. Principiul tehnic de funcționare al instrumentelor e-commerce

Sursa: elaborată de autor

Justificarea documentară

În ceea ce privește justificarea documentară pentru utilizarea instrumentelor e-commerce oferite de băncile comerciale pentru magazinele online ale entităților de comerț, specific pentru aceste tranzacții economice, este apariția unui document primar justificativ suplimentar: extrasul operațiunilor cu carduri bancare. Acest document primar justificativ permite vizualizarea și reflectarea în evidența contabilă a achitărilor efectuate de către cumpărători pentru mărfurile comandate direct în cadrul magazinului online al entităților de comerț. Un exemplu de un astfel de document primar justificativ se prezintă în imaginea de mai jos:

Imaginea nr. 2 Extrasul operațiunilor cu carduri bancare

VICTORIABANK											
Extrasul operatiunilor cu carduri bancare											
Contract: CREATIVMARO SRL						Perioada: 01.09.2020-28.09.2020					
Valuta: MDL											
Data Pr.	Tip Card	Tip Tranz.	Suma	Comision	Spre Plata	Val.Dec.	Data Tranz.	Suma Tranz.	Val.Tr.	Cod Aut.	RRN
06.09.2020	VISA Cards	Retail	5625.00	-1294.58	4330.42	498	05.09.2020 23:17:23	5625.00	498	031716	024902659818
06.09.2020	VISA Cards	Retail	0.00	1125.00	1125.00	498	05.09.2020 23:17:23	0.00	498	031716	024902659818
17.09.2020	EuroCard/MasterCard	Retail	3600.00	-828.83	2771.17	498	17.09.2020 13:32:23	3600.00	498	218441	026102701190
17.09.2020	EuroCard/MasterCard	Retail	0.00	720.00	720.00	498	17.09.2020 13:32:23	0.00	498	218441	026102701190
27.09.2020	EuroCard/MasterCard	Retail	2750.00	-633.34	2116.66	498	27.09.2020 05:09:42	2750.00	498	R86698	027102734441
27.09.2020	EuroCard/MasterCard	Retail	0.00	550.00	550.00	498	27.09.2020 05:09:42	0.00	498	R86698	027102734441
		Total	11975.00	-361.75	11613.25			11975.00			

Formulele contabile reflectate în baza acestui document primar justificativ se prezintă la pct. 3 și 5 din tabelul de mai sus. Astfel, în baza extrasului operațiunilor cu carduri bancare se reflectă înregistrarea creanței băncii comerciale privind mijloacelor bănești achitate prin instrumentul e-commerce și comisionul pentru serviciul E-commerce perceput în baza contractului de banca comercială. Astfel, în baza exemplului din imaginea nr. 2 de mai sus, suma încasată de la client constituie 2750 lei, în timp ce comisionul băncii comerciale pentru serviciul e-commerce constituie 83,34 lei (633,34 lei – 550 lei).

În același timp, este de remarcat faptul că suma care urmează a fi încasată de entitatea de comerț, în decurs de câteva zile lucrătoare, pe contul curent bancar constituie 2116,66 lei (coloana Spre Plată din extrasul operațiunilor cu carduri bancare). La fel, în coloana Spre Plată din extrasul operațiunilor cu carduri bancare, este reflectată suma de 550 lei, care reprezintă un așa numit „depozit” reținut de bancă comercială în baza contractului de furnizare a instrumentului e-commerce, care va fi achitat entității de comerț la contul curent al acesteia, în decurs de 3-6 luni, în dependență de condițiile contractuale. Așa numitul „depozit” este reținut de banca comercială pentru o anumită perioadă de timp (de regulă 3-6 luni) pentru siguranța și securitatea plăților efectuate de cumpărători prin intermediul cardurilor bancare direct pe pagina web a magazinului online a entității de comerț.

Concluzii

În concluzie, putem menționa faptul că răspândirea utilizării instrumentelor e-commerce, oferite de băncile comerciale din Republica Moldova, de către entitățile de comerț autohtone, reprezintă un trend pozitiv, în sensul modernizării relației vânzător-cumpărător, și facilitează dezvoltarea comerțului în general și a comerțului electronic în particular. În același timp, răspândirea instrumentelor de plată electronice fără numerar, urmează a fi însoțită de adaptarea cadrului legal și

identificarea unor soluții contabile viabile pentru reflectarea acestor tranzacții economice în evidența contabilă.

Este de remarcat faptul că în cazul utilizării instrumentelor e-commerce de către unitățile de comerț, aceste instrumente, în primul rând, urmează a fi integrate în cadrul paginii web a magazinului online, fapt ce permite cumpărătorului final acționarea butonului „achită” și efectuarea tranzacției de plată prin introducerea datelor cardului bancar de plată.

Generalizăm faptul că în ceea ce privește utilizarea echipamentului de casă și control, putem spune cu certitudine că utilizarea acestuia nu este relevantă în cazul efectuării decontărilor pentru mărfurile procurate prin utilizarea instrumentelor e-commerce. Prin urmare, magazinele online deținute de entitățile de comerț și dotate cu astfel de instrumente, permit economisirea resurselor legate de achiziția, deservirea și utilizarea echipamentelor de casă și control.

În opinia noastră este de menționat un alt aspect foarte important din punct de vedere contabil, și anume necesitatea ținerii evidenței mijloacelor bănești încasate de la cumpărătorii finali, dar care inițial ajung la contul intermediar al băncii comerciale (care oferă instrumentul e-commerce), la conturile contabile 234 sau 245. Anume soldul debitor al acestor conturi contabile reflectă mijloacele bănești datorate de banca comercială entității de comerț pentru achitățile efectuate prin intermediul instrumentelor e-commerce „conectate” la magazinul online.

După părerea noastră, perfecționarea contabilității entităților de comerț, inevitabil vizează segmentul metodelor de decontare, deoarece anume dezvoltarea instrumentelor de plată electronice reprezintă un element indispensabil al relațiilor comerciale din viitorul apropiat și îndepărtat, inclusiv prin utilizarea monedelor cripto.

Referințe bibliografice

1. DASCĂLU, Iulian, GRIGOROI, Lilia, LAZARI, Liliana, MIHAILA, Svetlana. Assessment of the perception of interested parties on the use of cryptomones. În: *International scientific conference on accounting*, ISCA 2022 XI Edition. 2022. Chișinău. ISBN 978-9975-155-92-2, pp. 91-97. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/166737.
2. MIHAILA, Svetlana, BĂDICU, Galina, CODREAN, Violeta, DASCĂLU, Iulian. E-Commerce in the Context of Globalization and Digitalization: Opportunities, Challenges and Perspectives. În: *European Journal of Accounting, Finance & Business*. ISSN 2344-102X. ISSN-L 2344-102X. Disponibil: http://accounting-management.ro/getpdf.php?paperid=26_13.
3. JIZDAN Andrei, Considerations related to accounting of electronic commerce, în: *Simpozion Științific Internațional al Tinerilor Cercetători Culegere de articole selective*. Ediția 16. 2018. Chișinău, Republica Moldova. ISBN 978-9975-75-926-7, pp. 281-286. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/89929.
4. MOISEI, Ana; BAJAN, Maia. Accounting challenges in online commerce. In: *Simpozion științific al tinerilor cercetători*. Ediția 19, Vol.1, 16-17 aprilie 2021, Chișinău. Chișinău Republica Moldova: Centrul Editorial-Poligrafic al ASEM, 2021, pp. 44-47. ISBN 978-9975-155-40-3.
5. Legea nr. 91 din 29.05.2014 privind semnătura electronică și documentul electronic. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2014, nr. 174-177, art. 397.
6. Legea cu privire la comerțul interior nr. 231 din 23.09.2010. Republicată în: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2021, nr. 230-237, art. 262.

7. Hotărârea Guvernului cu privire la aplicarea echipamentelor de casă și de control la efectuarea decontărilor Nr. 141 din 27.02.2019. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2019, Nr. 94-99, art. 191.
8. Ordinul Ministerului Finanțelor privind aprobarea Planului general de conturi contabile Nr. 119 din 06.08.2013. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2013, Nr. 177-181, art. 1534.
9. Codul fiscal al Republicii Moldova Nr. 1163 din 24.04.1997, cu modificările ulterioare. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 1997, Nr. 62, art. 522.
10. Legea privind comerțul electronic Nr. 284 din 22.07.2004. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2018, Nr. 40-47, art. 104.
11. Andrei Jizdan. Metode electronice de decontare: unele aspecte fiscale și contabile. PP Monitorul Fiscal FISC.MD, nr. 2 2020.

ABORDĂRI PRIVIND CONTABILITATEA VENITURILOR ȘI CHELTUIELILOR AFERENTE TAXELOR DE STUDII ÎN INSTITUȚIILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT PROFESIONAL TEHNIC

APPROACHES REGARDING THE ACCOUNTING OF INCOME AND EXPENDITURE RELATED TO STUDY FEES IN TECHNICAL VOCATIONAL EDUCATION INSTITUTIONS

Autor: ANA ȘCHIOPU

e-mail: schiopuanna@mail.ru

Conducător științific: ALEXANDRU NEDERIȚĂ

e-mail: nederita.alexandru@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei

Abstract. *According to the Educational Strategy "Education 2030" aims to improve the infrastructure of educational institutions, including technical vocational education institutions, which will condition the assurance of better study quality, a qualified professional training and a relationship with the labor market. Another objective is the lifelong learning strategy, which is done on the basis of study contracts with technical vocational education institutions against payment. That is why solving the problems of identifying the criteria and classifying income and expenses in the ÎPT of recognition and record, as well as to facilitate their reporting to the beneficiaries. As a result, through this article, I will come with recommendations to the studied units ÎPT regarding the classification of income and expenses from own sources in accordance with its informational needs necessary for the decision-making process.*

Keywords: *income, costs, expediture, sduy fee, secondary and non-tertiary technical vocational education institutions, sources of income*

JEL: M41

Introducere

Prin implementarea, în perioada 2014-2017, a Programului de Suport Bugetar, finanțat de UE, instituțiile de învățământ profesional tehnic secundar și nonterțiar (în continuare ÎPT) au trecut, de la 1 ianuarie 2019, la autogestiune financiar-economică. Pe parcursul anilor următori Ministerul Educației și Ceretării (în continuare MEC) urmărește în continuare scopul ca ÎPT să dezvolte capacitatea acestor instituții să găsească surse alternative (taxe de studii, taxa de cazare în cămin, servicii de antreprenariat) pentru finanțarea acestor instituții. Astfel a fost aprobată strategia de dezvoltare 2014-2020, în prezent stategia de dezvoltare 2021-2030. Strategia Educației 2030 are obiectivele: sporirea calității educației, implementarea tehnologiilor digitale, precum și asigurarea sistemului educațional cu personal didactic calificat și competent și nu în ultimul rând realizarea obiectivelor de integrare europeană pe domeniul educației.

Cu toate acestea, sunt încă o serie de neclarități în evidența contabilă a acestor instituții și anume particularitățile evidenței contabile veniturilor și cheltuielilor provenite din taxe în instituțiile la autogestiune economico – financiară, cum ar fi:

- ajustarea taxei de studii la economia de piață sau suplinirea costului unui elev la contract prin alocarea finanțelor din bugetul de stat;
- metodologia de stabilire a prețului la serviciile prestate de instituțiile de învățământ din activități antreprenoriale și contabilizarea lor;
- stabilirea taxei de cazare pentru persoane terțe în căminele studențești și contabilizarea cheltuielilor efectuate de aceștia etc.
- cadrul normativ, definirea, identificarea criteriilor și clasificarea veniturilor și cheltuielilor în ÎÎPT;
- recunoașterea veniturilor, cheltuielilor și a costurilor și evaluarea acestora;
- clasificarea veniturilor și cheltuielilor după diverse criterii pentru a ușura raportarea acestora beneficiarilor finali;
- documentarea și înregistrarea în contabilitate a operațiunilor economice cu privire la venituri, costuri și cheltuieli.

Scopul lucrării constă în dezvoltarea fundamentelor teoretice și metodologice de perfecționarea contabilității veniturilor și cheltuielilor provenite din taxe în instituțiile din ÎÎPT, aflate la autogestiune financiară, în vederea sporirii calității funcționării acesteia prin eficientizarea mecanismelor inerente gestiunii de ansamblu a resurselor disponibile.

Importanța acestei finalități generale este accentuată și de modul de raportare a veniturilor și cheltuielilor, deoarece ele sunt cele două componente de bază pentru raportarea financiară a oricărei instituții. ÎÎPT prezintă rapoarte financiare organelor abilitate și fondatorului (MEC), care solicită raportare din partea instituției conform Planului de conturi bugetar

Metode de cercetare

Obiectivul de bază al lucrării este de a identifica problemele ce apar în contabilitatea veniturilor proprii ale ÎÎPT prin prisma actelor normative, argumentelor teoretice și exemplurilor practice și de a oferi unele soluții aspectelor problematice cercetate.

Ca suport metodologic al investigației sunt aplicate metodele universale de cercetare a materiei, fenomenelor, proceselor - metoda dialectică a cunoașterii cu elementele ei (analiza, sinteza, inducția și deducția), precum și metodele de cunoaștere rațională specifice științelor economice: observația, clasificarea, raționamentul, calculația, selectarea, gruparea, modelarea economico-matematică, documentarea operațiunilor financiare etc. Ca suport informațional în procesul cercetării vor servi: informația din practica activității instituțiilor din Republica Moldova, rapoartele organelor de control financiar și revizie (Curtea de Conturi) cu privire la rezultatele activității financiare în instituțiile de învățământ etc.

Studiul este bazat pe analiza investigațiilor, opiniilor altor cercetători, savanți și specialiști, generalizarea informațiilor din actele normative naționale și internaționale ce se referă la contabilitatea veniturilor, astfel contribuind, prin soluții proprii, la perfecționarea aplicării acestora în practica instituțiilor de învățământ profesional tehnic secundar și nonterțiar.

Rezultate și discuții

Cadrul normativ aferent identificării elementelor ce se pot include în componența veniturilor proprii și analiza lor.

Odată cu trecerea ÎÎPT la autogestiune financiară și ținerea evidenței conform SNC sursele de finanțare sunt venituri ale instituției, iar în conformitate cu pct. 5 din SNC „Venituri”, veniturile sunt

definite „creșteri ale beneficiilor economice înregistrate în cursul perioadei de gestiune, sub forma intrărilor de active sau majorării valorii acestora, sau a diminuării datoriei care au drept rezultat creșteri ale capitalului propriu, cu excepția creșterilor legate de contribuțiile proprietarilor, iar venituri din prestarea serviciilor sunt venituri din executarea de către entitate a unor lucrări pe parcursul unei anumite perioade de timp (de exemplu, venituri din serviciile de transport, reparație, intermediere, consultanță, instruire, agrement-sport, instalare a utilajului, telefonie, internet, turism)”. [6].

Această definiție are un caracter general și nu reflectă în mod explicit nomenclatorul elementelor de venituri, inclusiv la ÎÎPT. Conform art. 59 (1) din Codul Educației „sistemul de învățământ profesional tehnic include ansamblul instituțiilor de învățământ care oferă programe de formare profesională a muncitorilor calificați, a maiștrilor, tehnicienilor și altor categorii de specialiști în conformitate cu Cadrul Național al Calificărilor, cu Nomenclatorul domeniilor de formare profesională și al meseriilor/profesiilor, cu Nomenclatorul domeniilor de formare profesională, al specialităților și calificărilor, aprobate de Guvern, precum și cu nivelurile 3, 4 și 5 ISCED, recalificare a muncitorilor și specialiștilor în diverse domenii de formare profesională, consolidare a competențelor profesionale ale muncitorilor calificați, în conformitate cu cerințele economiei și ale pieței muncii”.

Codului Educației articolul 143 menționează următoarele sursele de finanțare a învățământului profesional tehnic sunt:

- Alocațiile de la bugetul de stat (care constituie 90 % din surse de finanțare);
- venituri provenite din prestarea contra plată a unor servicii educaționale, precum și din activitatea de cercetare și de transfer tehnologic, în condițiile legii (10% din venit);
- venituri provenite din comercializarea articolelor confecționate în procesul de studii (în gospodăria didactice, ateliere experimentale etc.), precum și din darea în locațiune/arendă a spațiilor, echipamentelor, terenurilor și a altor bunuri proprietate publică sau privată;
- granturi, sponsorizări și donații;
- alte surse legale. [1].

Totodată Ordinul MECC nr 550/2015 articolul 84 menționează expres următoarele posibilități de finanțare:

- 1) alocații din bugetul de stat conform Planului (Comanda de stat) de pregătire a cadrelor de specialitate pe meserii, specialități în instituțiile de învățământ profesional tehnic, aprobat anual de Guvern;
- 2) taxele de studii achitate de către persoanele fizice și juridice interesate, inclusiv din străinătate, pentru studii, perfecționare și recalificare profesională, pe bază de contract;
- 3) venituri obținute din activitatea de producere și/sau prestări servicii, desfășurată de subdiviziunile structurale (gospodăriile didactice și auxiliare, loturile experimentale, atelierele, cantinele etc.), din realizarea literaturii didactice, științifice și artistice, lucrărilor metodice, manualelor, programelor de studii;
- 4) plăți pentru locațiunea încăperilor, construcțiilor, echipamentelor;
- 5) donații, inclusiv cele provenite din colaborarea internațională;
- 6) alte surse legale. [2]

Menționăm faptul că relațiile dintre instituțiile de învățământ și persoanele fizice sau juridice, cu care va interacționa instituția, se reglementează printr-un contract de prestare a serviciilor contra plată a serviciilor educaționale, în care sunt specificate drepturile și obligațiile părților, durata studiilor și mărimea taxei de studii. Instituțiile de învățământ încheie contracte de studii cu persoanele fizice și

juridice, care au depus cereri de efectuare a studiilor cu taxă, conform Regulamentului de admitere aprobat prin ordinul ministrului educației. Contractele încheiate pot fi modificate sau reziliate de părțile contractante, cu respectarea prevederilor Codului civil al Republicii Moldova nr.1107-XV din 6 iunie 2002. [3]

În același ordin sunt indicate și alte surse de finanțare cum ar fi:

- a) mijloace provenite din pregătirea cadrelor pe bază de contract;
- b) venituri provenite din comercializarea articolelor confecționate în procesul de învățământ (în gospodării, ateliere etc.), precum și din darea în chirie a localurilor, construcțiilor, echipamentelor, terenurilor;
- c) venituri provenite din colaborarea (cooperarea) internațională, precum și donațiile de la persoane fizice și juridice. [2]

Conform recomandărilor Curții de Conturi, precum și a altor norme legislative, veniturile pe care le obține instituția de învățământ sunt acumulate și administrate separat de alte venituri, pentru fiecare categorie de venit se deschide conturi trezoreriale ale instituțiilor, deschise în trezoreriile teritoriale ale Ministerului Finanțelor.

Recomandăm clasificarea venituri pe bază de contract, precum și deschiderea unui cont separat, cu subdivizare în:

- taxe de studii (provenite din taxele achitate de persoane fizice și juridice interesate, inclusiv din străinătate, pentru studii, perfecționare și recalificare profesională);
- taxe de cazare în cămine;
- taxe pentru vânzarea unor produse și articole din practică antreprenorială;
- alte venituri din taxe.

Alte venituri, cu subdivizare la necesitate în:

- venituri din transmitere în locațiune a spațiilor temporar libere;
- alte venituri.

În anul 2022 conform rapoartelor date către fondator ÎIPT au avut următoarea structura a veniturilor din surse proprii:

Dacă e să analizăm aceste surse de venit proprii ale ÎIPT principala componentă a formării bugetului în cadrul instituției sunt taxele de studii. Taxa de studii este o taxă percepută de la studenți pentru studiile pe care le desfășoară în cadrul instituției.

Taxa de studii se stabilește la începutul anului de studii în cardul ședințelor consiliului de administrație a instituției. La fel conform Codului Educației art 145 Costul-standard per elev sau

student constituie baza pentru calcularea taxelor de studii. La moment taxele de studii existente nu acoperă nici a patra parte din cheltuielile efectuate de instituțiile de învățământ.

Cuantumul plăților de studii pentru instruirea cadrelor cu taxă se calculează trebuie să se calculeze în baza cheltuielilor reale aferente desfășurării procesului de studii, cu excepția cheltuielilor pentru plata burselor și cheltuielilor de întreținere a căminelor. Cuantumul plăților pentru studii include cheltuieli calculate conform cheltuielilor reale medii din dările de seamă.

Termenii de achitare a taxelor de studii se stabilesc de consiliile de administrare în cazul instituțiilor de învățământ profesional tehnic. Cuantumul taxei de studii în învățământul cu frecvență redusă se va stabili de consiliile de administrare în cazul instituțiilor de învățământ profesional tehnic și consiliile pentru dezvoltare strategică instituțională în cazul instituțiilor de învățământ superior, dar nu va depăși taxa de studii în învățământul cu frecvență la zi.

Conform pct. 11 din SNC „Venituri” veniturile se clasifică după surse de obținere a acestora în:

- venituri din vânzarea produselor și mărfurilor;
- venituri din prestarea serviciilor;
- venituri din utilizarea de către terți a activelor entității care generează dobânzi, redevențe și dividende[8].

Recunoașterea, evaluarea, documentarea și înregistrarea în contabilitate a operațiunilor economice cu privire la venituri din taxe de studii.

După recunoaștere și evaluare operațiunile aferente veniturilor din prestarea a serviciilor de instruire se vor înregistra în conturile contabile în baza următoarelor documente: contractul, ordinul și listele de înmatriculare și /sau promovare în noul an de studii, procesul verbal de primire predare a serviciilor, factura fiscală, etc.

Exemplu: Un agent economic a încheiat un contract de prestare a serviciilor cu o instituție de învățământ profesional tehnic pentru ca angajații săi să treacă un curs de instruire de 6 luni.

Vom contabiliza conform următorului tabel:

Tabelul 1. Corespondența conturilor cu referire la veniturile din prestarea serviciilor de instruire pe tot parcursul vieții

Nr.	Operațiile economice	Documentul	Corespondența conturilor	
			Dt	Ct
1.	Înregistrarea veniturilor în baza facturii fiscale referitoare la contractul cu agentul economic	Contractul, factura fiscală, procesul-verbal de primire-predare	221	6113
2.	Încasarea numerarului în contul trezorerial unic	Extras de cont, ordin de încasare	242	221
3.	În cazul încasării Numerarului în avans	Extras de cont, ordin de încasare	242	523
4.	La înregistrarea facturii închidem avansul primit cu creanța	Nota contabilă	523	221

Sursa: elaborat de autor

Recomandăm deschiderea centrelor de evidență analitică a veniturilor în contul 6113 „Venituri din servicii prestate” pe fiecare sursă de finanțare separat după clasificatorul propus mai sus.

Recunoașterea și evaluarea veniturilor trebuie să asigure respectarea principului contabilității de angajamente, potrivit căruia veniturile se recunosc în perioada în care au fost realizate, indiferent de momentul încasării numerarului sau compensării sub altă formă. În practică, unele ÎÎPT nu

întotdeauna respectă acest principiu și înregistrează veniturile din taxele de studii în baza contabilității de casă, în momentul încasării numerarului din taxe de studii în contul curent sau în casierie, iar evidența creanțelor beneficiarilor se ține în unele tabele Excel cu înregistrări simple.

Aceste înregistrări contravin prevederilor actelor normative contabile și considerăm că ÎIPT trebuie să aplice principiul nominalizat la recunoașterea și evaluarea tuturor categoriilor de venituri și tranzacțiile aferente acestora.

Pentru instituțiile de învățământ anul de studii (1 septembrie – 30 iunie) nu coincide cu anul calendaristic, fapt ce complică lucrările contabile de determinare a veniturilor, precum și a rezultatului financiar din activitatea unui ciclu de servicii prestate (an de studii). În acest context, apare necesitatea delimitării veniturilor pe perioade de gestiune. Veniturile din plata taxelor de studii și alte venituri care se referă la perioadele viitoare, se propune de a se contabiliza în componența veniturilor anticipate. În perioada de gestiune curentă veniturile anticipate se vor înregistra ca creanțe ale beneficiarilor și că datorii, apoi vor fi trecute la venituri curente în decursul anului de studii cu întocmirea formulelor contabile:

a) Calcularea veniturilor anticipate în luna septembrie în baza contractelor de studii, a ordinelor de înmatriculare sau a ordinelor de promovare în următorul an de studii:

Dt 221 „Creanțe comerciale”

Ct 535 „Venituri anticipate curente”- la sumă totală contractată pe anul de studii curent;

b) Achitarea taxei pentru studii în casieria instituției, în contul curent sau valutar:

Dt 241 „Casa”, 242 „Conturi curente în monedă națională”, 243 „Conturi curente în valută străină”

Ct 221 „Creanțe comerciale” (în evidența analitică se vor înregistra separat pentru fiecare beneficiar).

Concomitent trebuie decontate și cota veniturilor anticipate aferente lunii corespunzătoare cu întocmirea formulei contabile:

Dt 535 „Venituri anticipate curente”

Ct 611 „Venituri din vânzări”.

Constituirea veniturilor provenite de la studiile cu taxă ale instituțiilor de învățământ sînt prevăzute de Codul educației al Republicii Moldova nr.152 din 17 iulie 2014.

Veniturile colectate din taxele de studii de către instituțiile de învățământ se utilizează preponderent pentru:

- 1) acoperirea integrală a datoriilor;
- 2) acoperirea cheltuielilor curente pentru serviciile comunale;
- 3) dotarea cu tehnică informațională, echipament didactic, fond bibliotecar;
- 4) reparația curentă și capitală a clădirilor, investiții capitale;
- 5) asigurarea mobilității academice a studenților și profesorilor (cheltuieli pentru viză, transport, cazare, diurnă) și alte cheltuieli aferente desfășurării procesului de instruire în condițiile actuale.

Veniturile colectate la admiterea în învățământul profesional tehnic se utilizează pentru perfectarea dosarelor depuse de către candidați pentru participarea la concursul de admitere la studii în învățământul profesional tehnic secundar, postsecundar și superior cu finanțare bugetară și cu taxă.

În conformitate cu HG 872/2015 modalitatea planificării și executării veniturilor colectate se efectuează în conformitate cu Setul metodologic privind elaborarea, aprobarea și modificarea bugetului aprobat prin ordinul ministrului finanțelor [3].

Veniturile din prestarea serviciilor sau executarea lucrărilor, încasate în numerar prin casierie, se depun zilnic în conturile trezoreriale. Utilizarea direct din casierie a veniturilor colectate, fără depunerea prealabilă la contul trezorerial sau bancar nu se admite.

Remunerarea personalului încadrat nemijlocit în prestarea serviciilor, executarea lucrărilor sau desfășurarea altor activități contra plată se efectuează conform legislației privind sistemul de salarizare în sectorul bugetar.

Defalcările contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii și primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală achitate de către patroni se planifică și se transferă în mărimile stabilite prin acte normative pentru anul financiar curent.

Clasificarea cheltuielilor provenite din taxa de studii.

În fiecare an instituțiile de învățământ elaborează bugetul planificat pentru anul viitor, acesta este primul pas pentru analiza cheltuielilor instituției, urmat de aprobarea de către fondator a cheltuielilor planificate, achitarea obligațiilor față de angajați, achiziționarea bunurilor și a serviciilor necesare pentru menținerea instituției, raportarea cheltuielilor efectuate fondatorului și raportarea acestora în rapoarte statistice.

Deci conform SNC Cheltuielile, sunt diminuări ale beneficiilor economice înregistrate în perioada de gestiune sub formă de ieșiri, reduceri ale valorii activelor sau de creșteri ale datoriilor care contribuie la diminuări ale capitalului propriu (rezultatului financiar), altele decât cele rezultate din distribuirea acestuia proprietarilor.

Conform SNC „Cheltuieli” cheltuielile se clasifică în:

1) cheltuieli ale activității operaționale— cheltuieli determinate de procesul desfășurării activității operaționale a entității. Cheltuielile activității operaționale includ: costul serviciilor prestate sau costul vânzării produselor fabricate; cheltuielile de distribuire; cheltuielile administrative; alte cheltuieli din activitatea operațională.

Costul vânzării cuprinde în sine atât valoarea contabilă a mărfurilor și produselor vândute și/sau transmise în schimbul altor active, care se determină în funcție de metoda de evaluare curentă a stocurilor aplicată de către entitate în conformitate cu SNC „Stocuri”, cât și costul serviciilor/lucrărilor prestate terților în cadrul activității operaționale și alte cheltuieli corelate cu veniturile din vânzări.

Costul vânzării se înregistrează pe măsura vânzării mărfurilor, produselor sau prestării serviciilor și se contabilizează ca majorare a cheltuielilor curente și diminuare a stocurilor, costurilor activităților de bază sau auxiliare și/sau a cheltuielilor anticipate [6]

2) cheltuieli ale altor activități- cheltuieli condiționate de desfășurarea altor activități (de exemplu, de ieșirea și deprecierea activelor imobilizate, de tranzacțiile financiare, de evenimentele excepționale).

3) cheltuieli privind impozitul pe venit - suma totală a cheltuielilor privind impozitul pe venit luate în calcul la determinarea profitului net (pierderii nete) al (a) perioadei de gestiune.

Dacă clasificăm cheltuielile în funcție de perioada la care se atribuie determinăm:

- cheltuieli curente - cheltuielile suportate în perioada de gestiune, dar care se referă la perioadele de gestiune ulterioare, acestea fiind luate în calcul la determinarea rezultatului financiar;
- cheltuieli anticipate - cheltuielile care se referă la perioadele viitoare.

În situații financiare cheltuielile se clasifică după natura lor în:

- a) cheltuieli materiale;
- b) cheltuieli cu personalul;

- c) cheltuieli privind amortizarea și deprecierea;
- d) alte cheltuieli.

Dacă clasificăm cheltuielile instituției conform clasificatorului bugetar sau codului clasificăției economice – în continuare „cod ECO”, cheltuielile sunt clasificate în următoarele **categorii**:

- 210000 Cheltuieli de personal
- 220000 Bunuri și servicii
- 240000 Dobânzi
- 250000 Subvenții
- 260000 Granturi acordate
- 270000 Prestații sociale
- 280000 Alte cheltuieli
- 290000 Transferuri acordate în cadrul bugetului public național.

Dacă ne oprim mai detaliat la ultima clasificare conform căreia IPT prezintă dările de seamă fondatorilor și altor beneficiari de informații consumurile și cheltuielile instituției se clasifică în felul următor:

- **Cheltuieli cu personalul, total inclusiv:** Retribuirea muncii, contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii, primele de asig. oblig. de asist. medic. achitate de patron;
- **Consumuri și cheltuieli aferente serviciilor**, din care: servicii energetice și comunale, servicii informaționale și de telecomunicații, servicii de locațiune, servicii de transport, servicii de reparații curente, formare profesională, deplasări de serviciu, servicii de abonare la ediții periodice, servicii editoriale, servicii de pază, servicii de protocol, servicii judiciare, servicii bancare, alte servicii.
- **Prestații sociale:** indemnizații la încetarea contractului de muncă, indemnizații pentru incapacitatea temporară de muncă;
- **Alte cheltuieli:** burse, alte cheltuieli în bază de contracte cu persoane fizice;
- **Consumuri și cheltuieli materiale, inclusiv:** combustibil, carburanți și lubrifianti, piese de schimb, produse alimentare, medicamente și materiale sanitare, materiale pentru scopuri didactice, științifice și alte scopuri, materiale de uz gospodăresc și rechizite de birou, materiale de construcție, accesorii de pat, îmbrăcăminte, încălțăminte, alte materiale, OMVSD;
- **Cheltuieli pentru procurarea imobilizărilor corporale, inclusiv:** imobile și alte mijloace fixe;
- **Cheltuieli privind amortizarea activelor nemateriale și materiale;**
- **Cheltuieli privind utilizarea materialelor și OMVSD.**

Vin cu următoarea recomandare pentru reflectarea cheltuielilor din taxa studii de conform exemplului:

În luna octombrie 2022, o instituție a prestat servicii de formare continuă persoanei juridice în sumă de 20 000 lei, costul efectiv al cărora constituie 15 000 lei.

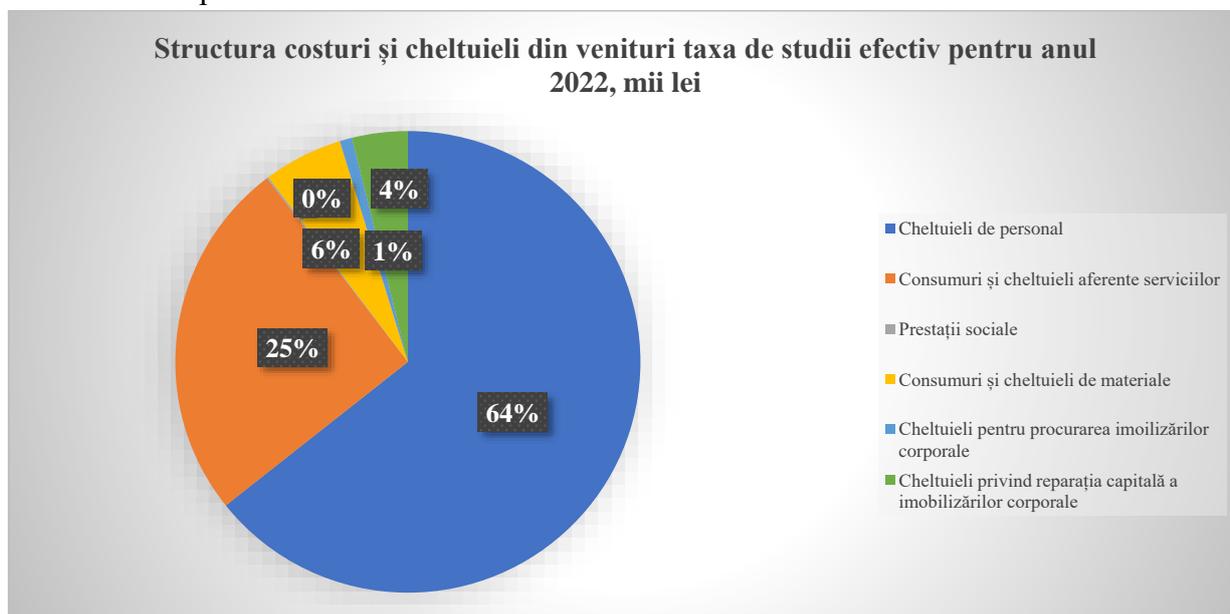
Conform datelor din exemplu, în luna octombrie 2022, entitatea contabilizează:

- venitul din prestarea serviciilor în sumă de 20 000 lei – ca majorare concomitentă a creanțelor și veniturilor curente
Dt 2211 Creanțe comerciale din țară
Ct 6113 Venituri din prestarea serviciilor;
- costul efectiv al serviciilor prestate în sumă de 15 000 lei – ca majorare a cheltuielilor curente și diminuare a costurilor activităților de bază

Dt 711 Costul vânzării

Ct 811 Activități de bază

Mai jos voi reprezenta structura cheltuielilor pentru anul 2022 conform rapoartelor prezentate de ÎÎPT către fondator după clasificarea de mai sus:

Din schema de mai sus vedem că 64% din cheltuielile efectuate din veniturile provenite din taxa de studii constituie cheltuieli de personal și 25% pentru achitarea serviciilor comunale. Putem constata că resursele financiare acumulate sunt folosite pentru acoperirea cheltuielilor efectuate pentru instruirea elevilor, studenților.

Concluzii

Deci ca rezultat voi propune unităților studiate ÎÎPT să poată clasifica veniturile și cheltuielile în conformitate cu necesitățile sale informaționale necesare pentru procesul decizional. Pentru necesitățile interne și ale raportărilor solicitate de către finanțatori, precum și alți utilizatori de informații voi propunem ÎÎPT în politicile contabile să stabilească un nomenclator al veniturilor și cheltuielilor după categoriile de servicii educaționale.

- propunem în contabilitatea analitică a veniturilor formarea centrelor de venituri distinct pe fiecare activitate, care se vor clasa în dependență de clasificatorul analitic stabilit preventiv.
- veniturile ÎÎPT trebuie recunoscute pe măsura prestării serviciilor prin aplicarea metodei procentului de finalizare conform repartizării liniare sau în altă bază stabilită în politicile contabile ale entității. Metoda prestării integrale pentru ÎÎPT poate fi aplicată, de exemplu, pentru cursurile de formare profesională de scurtă durată, dar care se vor încheia până la finele anului financiar.
- veniturile din plata taxelor de studii și alte venituri care se referă la perioadele viitoare, se propune de a se contabiliza în componența veniturilor anticipate.
- elaborarea planului de conturi de lucru, în care trebuie incluse conturile și subconturile de evidență a cheltuielilor necesare pentru ținerea contabilității a tuturor tipurilor de instituții și calcularea corectă a indicatorilor situației de profit și pierdere;
- identificarea și înlăturarea divergențelor aferente recunoașterii, reclasificării și evaluării anumitor categorii de cheltuieli.

Referințe bibliografice

1. *Codul Educației al Republicii Moldova* nr. 152 din 17.07.2017, disponibil pe: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=123537&lang=ro;
2. *Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr 550 din 10.06.2015 pentru aprobarea Regulamentului cadru de organizare și funcționare a instituțiilor de învățământ profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar.*
3. *HG 872 din 21.12.2015 cu privire la lucrările și serviciile contra plată, mărimea tarifelor la servicii, modul de formare și utilizare a veniturilor colectate de către autoritățile/instituțiile subordonate Ministerului Educației, Culturii și Cercetării*
4. Farcane, N., Bliidișel, R. G., Bunget, O.C., Dumitrescu, A. (2019), *Perceptions Regarding the Impact of IFRS 15 – Illustrative Examples Step by Step*, Audit Financiar, vol. XVII, no. 2(154)/2019, pp. 283-297, DOI: 10.20869/AUDIT/2019/154/011.
5. Grigoroș, L. (2017), Venituri din contractele cu clienții: aspecte-cheie din perspectiva IFRS 15, *Revista „ECONOMICA”*, nr. 4(102), pp. 61-71.
6. *Legea contabilității și raportării financiare nr. 287 din 15.12.2017, în vigoare din 01.01.2019*, disponibil pe: <https://www.legis.md> (accesat la data de 02 septembrie 2021).
7. *Planul general de conturi contabile aprobat prin OMF nr.119 din 06.08.2013, modificat prin OMF nr.100 din 28.06.2019, în vigoare din 01.01.2020.*
8. *Standardele Naționale de Contabilitate aprobate prin Ordinul Ministerului Finanțelor nr.118 din 06.08.2013, modificate conform OMF nr. 48 din 12.03.19, MO101-107/22.03.19 în vigoare 01.01.20, SNC „Venituri”, SNC „Prezentarea Situațiilor Financiare”, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=125822&lang=ro#,*
9. *Standardul Internațional de Raportare Financiară IFRS 15 „Venituri din contracte cu clienții”, <http://www.mf.gov.md>.*
10. Nedeșița, A., (2007), *Contabilitatea veniturilor și cheltuielilor întreprinderii: teorie și practică (monografie)*. - Chișinău: ASEM, 300 p., ISBN 978-9975-75-220-6.
11. Nedeșița, A., Popovoci, A., (2015), *Tratatul contabil al veniturilor și cheltuielilor organizațiilor necomerciale*, *Revista „ECONOMICA”*, nr. 4(94), pp. 61-71.
12. Taban, E., (2016), *Contabilitatea veniturilor și rolul informației acesteia în managementul entităților turistice. Materialele conferinței științifice naționale cu participare internațională „Mediul și dezvoltarea durabilă”: Ed. a 3-a, consacrată aniversării a 80 ani de la nașterea prof. Univ., dr. habilitat Alexandru Lungu, (06 - 08 octombrie 2016), Chișinău: US Tiraspol, 358 p.*

INFLUENȚA OPȚIUNILOR CONTABILE AFERENTE STOCURILOR ASUPRA PERFORMANȚEI FINANCIARE

THE INFLUENCE OF INVENTORY ACCOUNTING OPTIONS ON FINANCIAL PERFORMANCE

Autor: **VILENA TIȘCENCO**

e-mail: vilenatiscenco1996@gmail.com

Conducător științific: **GALINA BĂDICU**, ORCID: 0000-0002-9429-3654

e-mail: badicu.galina@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei

Abstract. *Although they are limited by certain fiscal constraints or accounting law regulations, the development of accounting policies leaves a margin of choice to the entity's managers in the sense that they can choose between several allowed methods, they can opt for the use of the regulated exceptions provided, but all policies accounting must comply with national regulations in the field or International Financial Reporting Standards. Next, we propose to emphasize the aspects of the proposed options with reference to the standards that aim at one of the most essential elements of the accounting balance sheet in the ongoing activity - stocks, which may be necessary for users depending on the particularities of the activity carried out by the entity in which they operate.*

Keywords: *accounting policies, accounting options, inventories, financial performance*

JEL: M41

Introducere

Recunoașterea și evaluarea elementelor bilanțiere mereu a fost un subiect discutat, ținând cont că anume de acest aspect depinde și rezultatul financiar reflectat în situațiile financiare. Cercetările demonstrează că obiectivul final în alegerea opțiunilor de politici contabile trebuie să vizeze prezentarea fidelă a poziției și performanței financiare - elemente definitorii pentru evaluarea unei entități. Din acest punct de vedere, devine evident rolul major al calității analizei profesionale în selectarea, elaborarea, aprobarea și aplicarea politicilor contabile.

Măsurarea performanțelor a reprezentat și reprezintă încă un motiv pentru studierea performanței, care trezește interesul multor cercetători, investigațiile dovedindu-se numeroase în acest domeniu.

Performanța financiară vizează instrumentul de măsurare și prezentare a informațiilor contabile prin intermediul rapoartelor financiare [1]. În contextul aplicării IFRS, indicatorii financiari tradiționali reflectă performanța istorică a entităților, având o relevanță limitată în previzionarea evoluției viitoare a acestora. Astfel, analiza completă a performanței financiare nu s-ar limita la calcularea indicatorilor aferenți, ba mai mult - ar implica o cercetare aprofundată a factorilor determinanți implicit prin prisma politicilor contabile aplicate aferente fiecărui element bilanțier în parte.

După modelul propus de Kaplan R. și Norton D., performanța entității se realizează „prin echilibrarea și interconționarea a patru forțe prezentate în Figura 1:

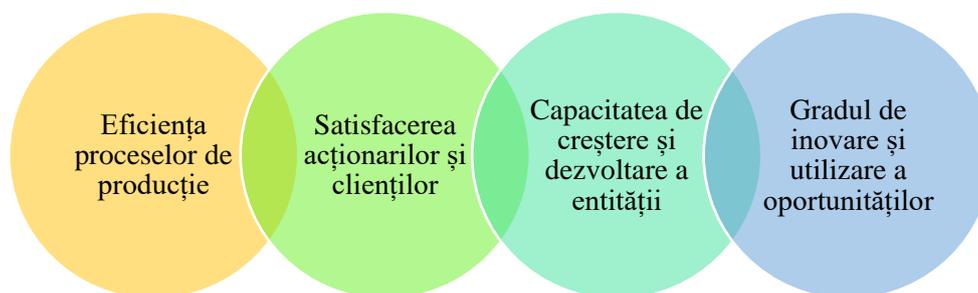

Figura 1. Forțele performanței entității

Sursa: elaborată de autor în baza [9]

Problematica generală a performanței este prezentată de Bouquin H., menționând că adevărata performanță se obține prin îmbinarea economiei, ca o condiție esențială în asigurarea eficienței, iar eficacitatea depinde de gradul lor de realizare, reprezentând, de fapt, finalitatea performanței.

Fiecare entitate este interesată de obținerea unui rezultat financiar corect și, în asemenea circumstanțe, ea este pusă în situația de a-și optimiza profitul. Determinarea rezultatelor financiare este importantă, deoarece ne permite să apreciem performanța financiară a entității, precum și luarea deciziilor manageriale adecvate. În acest context, formarea obiectivă a rezultatelor financiare în telecomunicații depinde de alegerea principiilor, regulilor și cerințelor, care să corespundă specificului acestui sector, indicându-le în politicile contabile. [6]

Standardele de contabilitate prevăd mai multe opțiuni dintre care entitatea economică poate alege în demersul său de înregistrare a unei tranzacții, a unui eveniment sau a unei condiții. În dependență de alegerea politicilor contabile ce au în vizor anumite elemente bilanțiere, entitatea obține rezultate diverse. [12] Anume acest fapt ne-a determinat și pe noi să analizăm mai amănunțit impactul ce îl are alegerea anumitor opțiuni contabile asupra rezultatului înregistrat.

Principala **influență a politicilor contabile** asupra performanței financiare a unei entități economice, observată de-a lungul anilor, a fost atestată în ideea *creșterii sau reducerii rezultatului*, conform concepției în care aplicarea politicilor contabile permite unei entități economice să își dezvăluie poziția și performanța financiară (Okpala, 2016). [7] Obligativitatea prezentării politicilor contabile aplicate drept note semnificative la rapoartele financiare generează automat și respectarea caracteristicii de aplicare consecventă a acestora, astfel încât să ofere o imagine de ansamblu a entității în concordanță cu opinia conducerii, specificul activității și circumstanțele existente. [5] Toate acestea conduc la evitarea disproporționalității politicilor contabile și reducerea asimetriei informaționale, întrucât utilizatorii (atât interni, cât și externi) ar dispune de o imagine fidelă, corectă și completă a operațiunilor efectuate de entitatea respectivă într-o anumită perioadă, creșterile înregistrate fiind susținute de notele explicative aferente politicilor contabile care ar infirma aplicarea unor tratamente contabile avantajoase, ci dimpotrivă, ar sublinia obiectivitatea metodelor utilizate, cât și fidelitatea datelor prezentate. [3]

Se poate vorbi despre două **abordări** (reflectate și în Figura 2), lansate de-a lungul timpului, privind *modalitatea de alegere a politicilor contabile prin prisma teoriilor contabile*, identificate de profesorul Raffournier:

- ipoteze prin care se urmărește adoptarea de metode contabile ce duc la **creșterea rezultatului**;
- ipoteze prin care se urmărește adoptarea de metode contabile ce duc la **micșorarea rezultatului**.

În funcție de perioada asupra căreia modificarea politicilor contabile produce efecte, aceasta se evidențiază în contabilitate, potrivit pct. 63 din OMFP nr. 1.802/2014, astfel:

- Efectele modificării aferente exercițiilor financiare precedente se înregistrează pe seama rezultatului reportat (contul 1173 „Rezultatul reportat provenit din modificările politicilor contabile”), dacă aceste efecte pot fi cuantificate.
- Efectele modificării aferente exercițiului financiar curent se contabilizează pe seama conturilor de cheltuieli și venituri ale perioadei. Dacă efectul modificării politicii contabile este imposibil de stabilit pentru perioadele trecute, modificarea se efectuează pentru perioadele viitoare, începând cu exercițiul financiar curent și exercițiile financiare următoare celui în care s-a luat decizia acestei modificări. În cazul modificării politicilor contabile pentru o perioadă anterioară, entitățile trebuie să ia în considerare efectele fiscale ale acesteia.

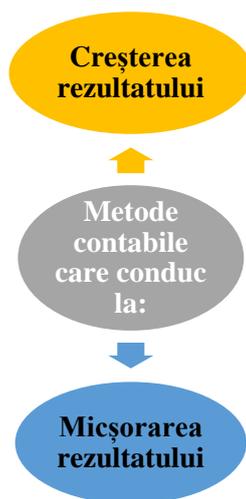

Figura 2. Abordări privind ipotezele alegerii politicilor contabile

Sursa: elaborată de autor în baza [9]

În urma ipotezelor prezentate de Popa A.F. se ajunge la concluzia că „rezultatul este un indicator subiectiv, el depinzând de părțile interesate, de sistemul economic și politic din care face parte, precum și de modul de conducere și organizare a întreprinderii”.

Având drept bază standardele internaționale de contabilitate universal valabile și, în particular, standardele naționale aplicabile pe teritoriul Republicii Moldova, politicile contabile rămân a deține un loc esențial în asigurarea coerenței și stabilității economice a unei entități care-și desfășoară activitatea economică pe teritoriul țării. Petru a asimila în mod explicit impactul politicilor contabile aplicate de către o entitate economică, am hotărât să ne transpunem analiza asupra unuia dintre cele mai esențiale elementele bilanțiere - stocurile. Astfel, purcedem la cercetarea opțiunilor contabile aferente stocurilor din perspectiva standardelor care le „gouvernează”: SNC „Stocuri” [8], deopotrivă cu IAS 2 „Stocuri” [10].

IAS 2 „Stocuri”, cunoscut sub numele de Standardul Internațional de Contabilitate a Stocurilor, constituie un set de rigori internaționale care dictează modul în care stocurile trebuie să se reflecte în situațiile financiare. SNC „Stocuri” este elaborat în baza Directivei 2013/34/UE și IAS 2 „Stocuri”. Ambele standarde (atât cel internațional, cât și cel național) stau la dispoziția entităților care au în componența lor stocuri, constituind un ghid esențial care include metodele utilizate la recunoaștere și evaluarea stocurilor și informațiile necesare care ar trebui să se conțină în Situațiile financiare la compartimentul „stocuri”, fiind un instrument de bază pentru monitorizarea stocurilor [10].

Problemele aferente evaluării stocurilor și eficienței utilizării acestuia, sub aspect general, sunt regăsite în lucrările de cercetare ale unor savanți economiști, precum: Bulgaru V., care a redat influența proceselor biologice la formarea unui stoc suficient, dar și a atins un subiect sensibil privind

tratamentul contabil al pierderilor de stocuri în consecința evenimentelor excepționale la entitățile agricole. HAREA R. a prezentat metodologia de formare a prețurilor la mărfuri și preparate în alimentația publică, în acest demers stabilind costul efectiv al stocului. Grigoroii L. și Lazari L. au contribuit cu informații importante ce vizează particularitățile de contabilizare a adaosului comercial și alte particularități specifice stocului.

Astfel, importanța stocurilor rezidă în faptul că toate tipurile de entități într-un final au o marfă destinată consumatorilor, fie prin prisma produselor sau a mărfurilor, fie prin prisma serviciilor care se livrează destinatarului. Pentru a ține o evidență contabilă cât mai corectă este necesar să se cunoască documentele primare în baza cărora se înregistrează operațiunile contabile, care sunt elementele componente ale prețului pentru produsul care a fost fabricat sau procurat de la alt furnizor, conturile contabile cu care se operează, stocurile făcând parte din activele circulante ale entității care generează lichiditățile [11].

Privind opțiunile contabile aplicabile stocurilor putem menționa următoarele aspecte relevante, cuprinse în Tabelul 1. Din cele expuse în tabelul aferent deducem că atât SNC-urile, cât și IAS-urile se conduc și propun practic aceleași metode de calcul ale indicatorilor contabili pentru care poate opta o entitate în demersul său privind prezentarea unor situații financiare fidele, dar, totodată, avantajoase specificului activității sale economice. În această ordine de idei, raționamentul profesional al persoanei responsabile de ținerea contabilității își spune cuvântul.

Totuși, ca un moment definitoriu între cele două standarde analizate ar fi, în cazul evaluării inițiale, existența unui indicator distinct în cazul IAS 2 - Alte costuri, care reprezintă costurile adiționale suportate pentru a aduce stocurile în starea și în locul în care se găsesc în prezent, altele decât costurile de achiziție și conversiei. Pe lângă aceasta, și ceilalți doi indicatori menționați la sfârșit dețin o denumire diferită în cadrul SNC - costuri de intrare a stocurilor achiziționate și, respectiv, costul de intrare a stocurilor fabricate, aceștia având la bază aceeași esență ca în standardul internațional.

Tabelul 1. Opțiuni contabile aferente stocurilor din perspectiva standardelor de contabilitate din Republica Moldova și IFRS

Procedeu contabil	Metodă de recunoaștere	Metodă de calcul
Evaluare inițială (pct. 13-27 SNC / pct. 10-15, IAS 2)	Costul de intrare a stocurilor achiziționate (SNC) / Costuri de achiziție (IAS 2)	Valoarea de cumpărare + Costurile direct atribuibile intrării
	Costul de intrare a stocurilor fabricate (SNC) / Costurile conversiei (IAS 2)	Evaluarea la costul lor efectiv
	Alte costuri (IAS 2)	Alte costuri suportate pentru a aduce stocurile în starea și în locul în care se găsesc în prezent
Ieșire (pct. 33-43, SNC / pct. 24-27, IAS 2)	Metoda costului mediu ponderat (prevăzut de IFRS)	Evaluarea pe baza mediei ponderate a costurilor soldurilor elementelor similare de stocuri la începutul perioadei și a costurilor elementelor similare fabricate sau achiziționate în cursul perioadei de gestiune
	Metoda FIFO (prevăzut de IFRS)	Evaluarea la costul de intrare (efectiv) al primului lot
	Metoda LIFO (neagreată de IFRS)	Evaluarea la costul de intrare (efectiv) al ultimului lot
Evaluare ulterioară (valoarea realizabilă netă)	Metoda categoriilor (elementelor) de stocuri	Stabilirea celei mai mici sume dintre valoarea contabilă și valoarea realizabilă netă pe fiecare element de stocuri

a stocurilor) (pct. 44-50, SNC / pct. 28-33, IAS 2)	Metoda grupelor omogene de stocuri	Stabilirea celei mai mici sume dintre valoarea contabilă și valoarea realizabilă netă pe fiecare grupă omogenă de stocuri
	Metoda volumului total de stocuri	Stabilirea celei mai mici sume dintre valoarea contabilă și valoarea realizabilă netă a tuturor stocurilor entității
Evaluare ulterioară (valoarea realizabilă netă a soldurilor de stocuri) (pct. 44-50, SNC / pct. 28-33, IAS 2)	Stocuri destinate vânzării conform contractelor încheiate	În baza prețurilor contractuale
	Stocuri destinate vânzării, în lipsa unor contracte încheiate	În baza prețurilor de piață

Sursa: elaborat de autor în baza [8] și [10]

Tabelul alăturat prezintă listarea aspectelor esențiale ce țin de opțiunile contabile aferente stocurilor, însoțite de articolele corespunzătoare fiecărui standard vizat, atât la nivelul Republicii Moldova, cât și la nivel internațional (după care se conduce inclusiv și România).

Recunoașterea, măsurarea și evaluarea stocurilor este determinarea valorii la care acestea vor fi recunoscute în bilanț și vor influența situația de profit și pierdere, oferind o alternativă acelor tratamente contabile care, prin creșterea și descreșterea valorii stocului, determinate de acestea, ajustează profiturile în concordanță cu ceea ce este avantajos pentru conducere.

În baza prevederilor SNC „Stocuri”, metoda de evaluare curentă a stocurilor trebuie aplicată cu consecvență, pentru elemente similare de la o perioadă de gestiune la alta. Dacă totuși în circumstanțe excepționale entitatea decide să modifice metoda de evaluare pentru un anumit element de stocuri, în notele la situațiile financiare este necesar de indicat motivul acestei modificări, dar și impactul acestei decizii asupra rezultatului financiar. Modificarea metodelor de evaluare curentă a stocurilor se efectuează în conformitate cu SNC „Politici contabile, modificări ale estimărilor contabile, erori și evenimente ulterioare”.

Identificarea problemei de cercetare

Limitarea majoră în studierea și optimizarea poziției și performanței prin prisma politicilor contabile rezidă din discernământul de alegere dintre opțiunile contabile propuse de standardele contabile pe cea care să avenge și să asigure un rezultat competitiv. Acest proces ar fi îngreunat în cazul în care politicile contabile aplicate de o entitate economică nu ar fi accesibile, în ideea comparabilității datelor din situațiile financiare prezentate în raport cu o altă perioadă de gestiune sau altă entitate economică cu specific asemănător de activitate, problemă întâmpinată atunci când companiile au folosit politici contabile diferite în situațiile lor financiare.

În acest context, alegerea politicilor contabile ar putea afecta în mod semnificativ analiza și interpretarea situațiilor financiare publicate, astfel încât metoda adoptată în evaluarea stocului va avea impact asupra profitului, a valorii activelor, precum și a raportului de lichiditate prin presupunerea fluxului de cost realizat (LIFO, FIFO) și, de asemenea, tratamentul cheltuielilor generale.

Metode de cercetare utilizate. Studiul științific realizat pe marginea temei abordate include diverse tipuri de cercetare:

- *bazat pe demers deductiv* – pornind de la generalități prestabilite în practica internațională în domeniul implementării politicilor contabile care pot fi armonizate cu cadrul normativ național și aplicate la nivelul entităților autohtone;
- *descriptiv* – continuând cu prezentarea caracteristicilor politicilor și opțiunilor contabile ce vizează evaluarea stocurilor în momentul ieșirii acestora din patrimoniul entității;

- *cauzal* – identificând mai apoi, în baza unei analize comparative, implicațiile aplicării fiecărei opțiuni contabile aferente ieșirii stocurilor asupra performanței financiare.

În acest demers, am utilizat pe larg literatura de specialitate, legislația aferentă tematicii studiate, cât și analiza practică comparativă a metodele de reflectare a ieșirii stocurilor prin prisma politicilor contabile aplicabile elementelor bilanțiere vizate.

Opțiuni contabile aferente ieșirii stocurilor. Rezultate

Selectarea metodei de identificare a ieșirilor de stocuri are impact asupra valorii rezultatului financiar al entității. În primul rând, utilizarea diverselor metode de evaluare conduce la rezultate financiare diferite, iar în al doilea rând, pot apărea situații privind incomparabilitatea rezultatelor financiare ale entităților din același sector de activitate. Legislația contabilă din Republica Moldova prevede mai multe metode de evaluare în cazul ieșirii stocurilor [8, pct. 33]. Metoda costului mediu ponderat (CMP) [8, pct. 37] și metoda primei intrări-primei ieșiri (FIFO) [8, pct. 36] sunt recunoscute și acceptate implicit și de IFRS, pe când Metoda ultimei intrări-primei ieșiri (LIFO) este agreată doar de către SNC „Stocuri”, ținând cont de influența valorii acesteia asupra rezultatului financiar.

Astfel, practica contabilă a demonstrat că aplicarea uneia sau alteia din metodele de evaluare a ieșirilor de stocuri duce la rezultate diferite, cu consecințe atât asupra situației financiare, cât și a rezultatului calculat în scopuri fiscale. În acest context, pentru a asigura compatibilitatea în timp a informațiilor contabile și a evita consecințele nedorite, se impune respectarea și în acest domeniu a principiului permanenței metodelor.

Tabelul 5. Analiza comparativă a datelor obținute aferente metodelor de evaluare a stocurilor în momentul ieșirii din patrimoniul unei entități

Metoda de ieșire a stocurilor	CMP	FIFO	LIFO
Aspecte pozitive	Ușurință în aplicare.	Profit mai mare în cazul creșterii continue a prețurilor la intrarea stocurilor.	Profit redus în cazul micșorării continue a prețurilor la intrarea stocurilor.
Aspecte sensibile	Nu permite evaluarea exactă a stocurilor la ieșire.	Profit redus în cazul micșorării continue a prețurilor la intrarea stocurilor.	Profit mai mare în cazul creșterii continue a prețurilor la intrarea stocurilor.
Recomandări de utilizare	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Realizarea evaluării după fiecare ieșire, pentru calcule mai exacte. ✓ Este recomandată în cazul fluctuațiilor considerabile ale prețului stocurilor în cursul perioadei de gestiune. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Respectarea ordinii ieșirilor, pentru prezentarea corectă a datelor de evaluare. ✓ Este recomandată în cazul creșterii continue a prețurilor stocurilor intrate. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Respectarea ordinii ieșirilor, pentru prezentarea corectă a datelor de evaluare. ✓ Este recomandată în cazul creșterii permanente a prețurilor stocurilor ieșite.

Impactul asupra rezultatului financiar	➤ Neutru, în contextul calculării prețului stocurilor ca o medie ponderată.	➤ Pozitiv, în contextul unui trend ascendent al prețurilor la intrarea stocurilor.	➤ Negativ, în contextul unui trend descendent al prețurilor la intrarea stocurilor.
---	---	--	---

Sursa: concluziile autorului în baza [2], [4], [8] și [10]

Conchidem că, în cazul utilizării costului mediu ponderat sau a metodei identificării specifice, se va include în cost o valoare mai mare decât în cazul metodei FIFO. Totodată, prin aplicarea *metodei FIFO* vom obține un aport pozitiv asupra rezultatului înregistrat al ieșirii stocurilor, în contextul unei ascensiuni a prețurilor la stocurile intrate.

În cazul aplicării *metodei LIFO*, situația va fi diametral opusă – se va simți un impact negativ asupra rezultatului obținut la ieșirea stocurilor, în contextul unui trend în descreștere a prețurilor stocurilor intrate.

O influență neutră asupra rezultatului atins o va avea aplicarea *metodei CMP* la stocurile ieșite, în contextul calculării prețului stocurilor ca o medie ponderată.

Ieșirea stocului din patrimoniul entității poate avea loc ca urmare a consumului în cadrul entității, vânzării, transmiterii terților, transferului în componența activelor imobilizate etc. Metoda de evaluare curentă a stocurilor se stabilește de către fiecare entitate de sine stătător și se reflectă în politicile contabile. La alegerea metodei de evaluare se va ține cont de particularitățile activității entității, cererea de stocuri pe piață, nivelul inflației, gradul de influență a metodei acceptate de evaluare asupra rezultatului financiar, precum și costurile aplicării metodei respective.

Conform SNC „Stocuri” stocurile trebuie evaluate la valoarea cea mai mică dintre cost de intrare și valoarea realizabilă netă atunci când se efectuează raportarea. Valoarea realizabilă netă este prețul prognozat la care va fi vândut bunul. Aceste estimări se bazează pe cele mai credibile dovezi în momentul în care are loc estimarea. În plus, la momentul estimării se ia în considerare și scopul pentru care stocurile sunt deținute (vânzare, producție). Orice diminuare a valorii stocurilor până la valoarea realizabilă netă trebuie recunoscută drept cheltuială în perioada în care aceasta are loc. Nota explicativă detaliază și concretizează informațiile din bilanț/bilanțul prescurtat, situația de profit și pierdere/situația de profit și pierdere prescurtată, situația modificărilor capitalului propriu și situația fluxurilor de numerar. Conținutul notei explicative pentru diferite categorii de entități este stabilit de Legea contabilității și raportării financiare și Standardele Naționale de Contabilitate.

Echipa managerială trebuie să țină cont de efectele pe termen scurt, dar și pe termen lung ale schimbării politicii contabile fără a urmări interese fiscale sau conjuncturale. Rezultatul unei companii nu depinde doar de performanțele economice și financiare ale acesteia, ci poate să fie o decizie de gestiune în funcție de politicile contabile pentru care optează echipa managerială. Managementul entității elaborează politici contabile în cadrul acesteia în vederea îmbunătățirii atât a calității informațiilor financiar-contabile, cât și a eficienței funcției de raportare financiară.

Concluzii și recomandări

Performanța rezidă în utilizarea resurselor disponibile obținând o creștere a raportului efectului către efortul depus, asigurând satisfacerea cerințelor diferitelor grupuri de persoane (clienți, salariați, acționari, manageri, creditori, investitori etc.) la nivelul stabilit sau în creștere cu perioada precedentă. În practică, există o adevărată polemică între diferiți autori, cu privire la definirea performanței și cei mai potriviți indicatori de măsurare a performanței entității. Explicația existenței diverselor accepții

referitoare la performanță este următoarea: utilizatorii informațiilor definesc conceptul de performanță, în mod diferit, în funcție de propriile lor interese.

Totodată, prevederile contabile permit alegerea unor criterii agresive (*care reduc profitul*) sau mai puțin conservatoare (*care sporesc profitul*) în funcție de interesele existente. Prin combinarea elementelor politicilor contabile, pot obține diferite rezultate, care să fie incomparabile pentru entitățile din același sector de activitate. În acest context, este necesar de identificat și de analizat principalele elemente caracteristice ale politicilor contabile și modul în care ele influențează informația privind performanța financiară.

În rezultatul cercetării desfășurate în special pe evaluarea stocurilor la ieșirea din patrimoniul entității, am putut observa următoarele aspecte de influență a valorii rezultatului:

CMP – cu o influență neutră, în contextul calculării prețului stocurilor ca o medie ponderată. Ca aspect pozitiv avem ușurința în aplicare, iar ca aspect sensibil este faptul că nu permite evaluarea exactă a stocurilor la ieșire. Sugestiile parvenite aici ar fi realizarea evaluării după fiecare ieșire, pentru calcule mai exacte, iar ca recomandare e aplicarea acesteia în cazul fluctuațiilor considerabile ale prețului stocurilor în cursul perioadei de gestiune.

FIFO – cu un impact pozitiv asupra rezultatului, în contextul unui trend ascendent al prețurilor la intrarea stocurilor. Totodată, dacă se observă o tendință de reducere a prețurilor la intrarea stocurilor, nu este neapărat recomandată aplicarea metodei date. În această ordine de idei, este indicată aplicarea ei în cazul creșterii continue a prețurilor stocurilor intrate, iar ca sugestie de utilizare ar fi respectarea ordinii ieșirilor, pentru prezentarea corectă a datelor de evaluare.

LIFO – având o influență negativă asupra rezultatului și, per general, constituind varianta inversă a metodei FIFO, aceasta este susținută în cazul creșterii permanente a prețurilor stocurilor ieșite. Dacă entitatea va considera că ar avea nevoie de raportarea unui profit mai mic, în contextul achitării impozitelor mai reduse, atunci va opta pentru această metodă, dacă va observa că prețurile la intrarea stocurilor are un trend descendent. Recomandarea aici ar fi aceeași ca și în cazul precedent, și anume: respectarea ordinii ieșirilor, pentru prezentarea corectă a datelor de evaluare.

Concluzionând, consemnăm că politicile contabile constituie baza metodologică a activității entității, caracterizată prin ansamblul regulilor și procedurile specifice adoptate și prin aplicarea cărora va fi prezentată fidel poziția și performanța financiară, asigurându-se, astfel, coerența și stabilitatea necesară bunei funcționări a entităților și, nu în ultimul rând, integritatea patrimoniului.

Performanța în economie poate surveni în cazul în care entitatea obține și eficiență și eficacitate. În opinia noastră, pentru a analiza, la nivel general, performanța entității economice, este necesară evaluarea concomitentă a evoluției mai multor indicatori, precum: venitul din vânzări, creșterea numărului de clienți, creșterea cotei de piață, dinamica profitului activității de bază, rezultatul pe acțiune etc. Corectitudinea și relevanța deciziilor manageriale adecvate sunt condiționate de integritatea informațiilor referitoare și la mărimea rezultatelor financiare, fapt ce permite aprecierea performanței entității. În decursul timpului, performanța s-a măsurat fie prin mărimea entității, fie prin rentabilitatea și profitul obținut, fie prin trezorerie.

Or, măsurarea performanței, din perspectiva grupurilor de persoane interesate, constituie un instrument util și necesar utilizatorilor, destinat furnizării cât mai complete și de ansamblu a informației indispensabile evidențierii, evaluării și îmbunătățirii diferitelor aspecte ale proceselor și activităților unei entități.

Referințe bibliografice

1. GRAUR A., HAREA R. Creativitate și conformitate în relația performanță financiară – fiscalitate. Conferința științifică internațională consacrată celei de-a 25-a aniversări a ASEM „25 de ani de reformă economică în Republica Moldova: prin inovare și competitivitate spre progres economic”, 23-24 septembrie 2016: Culegere de articole selective: [în 6 vol.] – Chișinău: ASEM, 2016. pp. 56-60. ISBN: 978-9975-75-834-5.
2. GRIGOROI L. Opțiuni și politici contabile privind combinările de întreprinderi. Analele ASEM. 2013, nr.1/2013. pp. 156-162. ISSN: 1857-1433.
3. GROȘU V. Perspective și limite în procesul de armonizare financiar-contabilă. TipoMoldova, 2010, 224 p. ISBN: 978-973-168-258-7.
4. Guide to Selecting and Applying Accounting Policies—IAS 8. London: International Accounting Standards Board, 21.11.2019, p. 12.
5. MIHAILA S., BUSUIOC M. Accounting treatment of fixed assets according to IAS 16 and NAS. Practical and comparative aspects. European journal of accounting, finance & business. Vol. X/2019, issue (XX) / June 2019. ISSN: 2344-102X/ ISSN-L 2344-102X.
6. MIHAILA, Svetlana; TAMAȘCIUC, Valeria. Impactul contabilității creative asupra performanței financiare a entității. 2019, ed. a III-a, 15.03.2019: Culegere de articole științifice. Chișinău: ASEM, 2019, p. 55-60. ISBN: 978-9975-75-950-2.
7. OKPALA K. E. Factors influencing accounting policy choices under IFRS in Airline-GSA companies. Ilorin Journal of Accounting. 2016, vol. 2, issue 2, p. 1-12. ISSN: 2408-5375.
8. SNC „Stocuri”, cu modificările ulterioare. [online]. Disponibil la: <https://www.mf.gov.md/ro/lex>
9. SOCOLIUC M., GROȘU V. Financial instruments evaluation and the difficulties of economic and financial communication. Annals of „Constantin Brancusi” University of Targu-Jiu. Economy Series, 2015, Vol. 2, pp. 226-230.
10. Standardele Internaționale de Raportare Financiară recepționate la 04.01.2018. Disponibil: <https://mf.gov.md/ro/content/standardele-interna%C8%9Bionale-de-raportare-financiar%C4%83-2017-red-book>
11. TIȘCENCO V., BĂDICU G. Politicile contabile - instrument relevant în asigurarea coerenței și stabilității entității. Conferința științifică internațională studentescă, ISSC 2022 „Provocările contabilității în viziunea tinerilor cercetători”, Ediția a 6- a, 11-12 martie 2022. Chișinău: ASEM, 2022. pp. 80-89. ISBN: 978-9975-155-87-8 (PDF).
12. 24th Extract from the EECS’s Database of Enforcement. Paris: The European Securities and Markets Authority 02.04.2020, p. 18. ESMA32-63-845.

МЕТОДЫ АНАЛИЗА ФИНАНСОВЫХ АКТИВОВ

METHODS OF ANALYSIS OF FINANCIAL ASSETS

Author: **DARIA KRAVETS**

e-mail: daryakravets777@gmail.com

Scientific coordinator: **KATERYNA SEMENOVA**

e-mail: ka_sta@ukr.net

Odessa National Economic University, Ukraine

Abstract. *The implementation of the financial asset management system of any enterprise in every branch of the economy is an integral condition for its successful functioning. The question of applying appropriate methods of analyzing financial assets of enterprises to form a management system for them, to improve the efficiency of their work, is becoming particularly relevant in the current conditions of the development of the economy of Ukraine. The set of methods for analyzing financial assets represents an analytical toolkit, the expediency of using which in the process of preparing analytical information for management must correspond to the goals, tasks and directions of the analysis, ensuring the implementation of its functions in the management system of enterprises and the adaptation of results to the information requests of users, as well as being determined by the appropriateness for implementation certain analytical procedures according to the selected methodology.*

Keywords: *financial assets, cash and cash equivalents, receivables, financial investments, economic analysis, analysis methods*

JEL: C150, G100, M210

Introduction

Business in the conditions of a market economy puts forward increased requirements for the timeliness, reliability and completeness of information for enterprises. The high volatility of the economic system determines the need for theoretical substantiation of the methodological and instrumental bases of the analysis of their economic activity.

The analysis is an information base for making optimal management decisions. The main task of modern information technologies of analysis is the timely provision of reliable, necessary and sufficient information to specialists, experts and managers for making informed management decisions. The correctness and adequacy of managerial decision-making depends on the accuracy of the results obtained in the process of analysis, therefore the use of modern information technologies increases the efficiency of analytical work.

It is using the toolkit of economic analysis that accounting and statistical data are transformed into analytical information.

Basic content

In the conditions of increased internal and external competition on the market, many enterprises due to ill-conceived financial and economic policies, including irrational use of financial assets, find themselves in conditions of reduced profitability, solvency, or even on the verge of bankruptcy.

That is, enterprises face significant financial difficulties due to improper redistribution of funds and sources of their formation. Along with this, the question arises of creating a single method of assessment and analysis of their financial assets as a basis for further effective functioning.

Since the rational use of financial assets is an integral part of the effective functioning of the enterprise, we will consider in more detail the methods and techniques used in the analysis of financial assets.

The structure and size of financial assets depend on their rational use at the enterprise. The insufficient size of all elements of financial assets leads to a reduction in the volume of production, a decrease in the level of utilization of production capacities, insufficient provision of material, labor and other resources and, as a result, to an even greater reduction. A sufficient amount of financial assets ensures: financial stability, solvency, stabilization of production volumes, as well as the possibility of its expansion, a high level of use of production facilities, a sufficient level of provision of material resources.

The level of efficiency in the use of financial assets, in turn, depends on the quality of the organization of the process of their analysis. Analysis of the company's financial assets is an important element of the overall management system of the company, it is a system of ways of processing, transforming and using information to ensure its competitiveness. In general, the analysis provides an opportunity to qualitatively evaluate management decisions, determine the completeness and reliability of information support for their justification, identify the possibility and assess the risk of an economic or financial maneuver, characterize the strategy and tactics of the business entity.

In the process of analyzing the company's financial assets, a number of important tasks are solved: general assessment of the company's provision of financial assets; determining the optimal size, composition and structure of the company's financial assets; analysis of the efficiency of the use and placement of the company's financial assets; justification of the company's financial strategy; study of the influence of factors on the processes of formation and use of financial assets of the enterprise; analysis of rates of changes in the company's financial support and their directions; identifying and mobilizing reserves to increase the efficiency of management of the company's financial assets.

Horizontal analysis helps to analyze the dynamics of individual elements of financial assets, and to follow how each of its parts changed over a certain period of time. This is an advantage of this type of analysis precisely for a more detailed and in-depth analysis of financial assets. Vertical analysis includes the analysis of the entire set of financial assets. It is advisable to use it at the first stages in order to be able to assess, in general, the effectiveness of the use of financial assets at enterprises. Trend analysis in itself is interesting to use, as thanks to it you can identify certain trends, retrospectively and prospectively in the development of the company's activities. It is not used much for the analysis of financial assets, but this tendency arose not because it is not efficient or effective, but because in Ukrainian practice little attention is paid to the development of this analyzed category, as financial assets in general, and even less for individual elements.

Factor analysis of financial assets, in our opinion, is the most time-consuming, but more informative, since no category of resources available at the enterprise can change in one way or another under the influence of external and internal factors. In addition to the methodological support of financial assets as a whole category, it would be advisable to divide financial assets into components for the study of more specific methods of analysis by their elements, namely cash and their equivalents, receivables and financial investments.

Cash funds of the enterprise are an important part of financial assets, the size of the financial result received by the enterprise depends on the efficiency of their use. After processing the relevant literature, we came to the conclusion that most methods, in their essence, analyze cash flows, and not cash and their equivalents, as a more comprehensive category.

Management of monetary assets is constantly at the disposal of the enterprise, which is part of the functions of general working capital management. Under the analysis of cash flows of enterprises, we understand the process of researching the system of indicators, their formation at the enterprise, identifying the main trends and regularities in order to find out the reserves for further improving the efficiency of their management.

Accounts receivable is, in our opinion, one of the largest possible reserves, as an element of financial assets, which is the most liquid in the enterprise. Therefore, effective management of receivables is an important condition for maintaining the required level of liquidity, solvency, and financial autonomy of the enterprise. In order to draw a conclusion about the effectiveness of its use, it is necessary to analyze what accounts for the formation of receivables at the enterprise, its condition, the methods of its collection and other information that can characterize it more broadly and in detail. In economics, a significant number of different methods of analyzing receivables separately as an element of financial assets are used, but none of the above methods separates and analyzes the industry affiliation of an enterprise that has this type of asset on its balance sheet. That is, regardless of the industry, the role of receivables is unified and it is analyzed in the same way. Conducting an analysis of receivables will make it possible to use all available resources at the enterprise more efficiently, increase part of liquid funds, and help predict possible cash flows.

The next element of financial assets is financial investments, which are not so widespread in enterprises, but play an important role in evaluating the efficiency of using the most liquid part of the company's resources. Since financial investments are on the balance sheet of a small number of Ukrainian enterprises, the authors of the Ukrainian economic literature do not consider the methods of their analysis as widely as in foreign sources.

Conclusions

Having analyzed the above information, we can say that economic analysis has a large number of methods and techniques for a comprehensive and in-depth analysis of all possible elements of assets available at the enterprise. However, the methods of analysis of financial assets as a separate group of assets are not provided. We believe that this is a certain omission on the part of various economists, since the analysis of the most liquid assets of each enterprise and their effective use should play a significant role in the analysis of each enterprise in general.

Bibliographical references

1. Andrieieva H. I. *Ekonomichniy analiz: navch.-metod. posibnyk*. Kyiv : Znannia, 2017. 263 s.
2. Bobrovska N. V., Kostyrko A. H. *Rol ekonomichnoho analizu u suchasnykh umovakh hospodariuvannia. Stan i perspektyvy rozvytku oblikovo-informatsiinoi systemy v Ukraini : materialy V mizhnar. nauk.-prakt. konf., m. Ternopil, 31 travnia – 1 chervnia 2018 r. Ternopil : TNEU, 2018. S. 213- 214*
3. Osadcha O. O., Savina N. B. *Metodychni aspekty analizu hroshovykh potokiv pidpriemstva. Visnyk NUVHP. Seriya «Ekonomichni nauky». 2020. No4 (92). S. 219-226*
4. Eleonora Kontuš, M. *S Management of accounts receivable in a company*. URL: [file:///C:/Users/Tanya/Downloads/ 5_Kontus%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Tanya/Downloads/5_Kontus%20(1).pdf).
5. Sarapina O., Kirilkina O. *Metodolohichni osnovy analizu debitorskoi zaborhovanosti. Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky. 2015. Vyp.3. S. 865-868.*

PROBLEM ISSUES OF REGULATORY SUPPORT FOR ACCOUNTING AND TAXATION OF MOTOR TRANSPORT SERVICES IN UKRAINE

Author: **OLEKSANDR IHNATIEV**, ORCID: 0000-0002-6188-7085

e-mail: ignatevbuh@gmail.com

Scientific coordinator: **HANNA MOSKALIUK**, ORCID: 0000-0002-9810-0522

e-mail: moskaliukann@gmail.com

Odessa National Economic University, Ukraine

Abstract. *The article explores the legislative and regulatory framework governing the accounting and taxation of services in the transportation sector in Ukraine. The author provides an overview of the relevant laws and regulations, including the Labor Code, Tax Code, and laws on transport and road infrastructure. The article also discusses various government resolutions and orders, which set out specific rules for accounting and taxation practices in the sector. The author emphasizes the importance of complying with these laws and regulations, and provides insights into the challenges faced by businesses operating in the transportation sector. Overall, the article serves as a useful guide for stakeholders in the transportation industry seeking to navigate the complex regulatory environment in Ukraine.*

Keywords: *transport, accounting, taxation, regulations, legislative framework*

JEL: K190

Introduction

In modern economic conditions, accounting is becoming an increasingly important function of enterprise management. Since transport enterprises have the specifics of production activity, the organization and methodology of accounting (financial accounting) and accounting for taxation purposes have their own special characteristics. Modern motor transport enterprises provide a variety of services, in particular, cargo services, passenger services and transport and forwarding. Road transport is subject to state regulation, including tariffs for passenger transportation, norms for consumption of fuel and lubricants, etc. Primary documentation for motor vehicle works is regulated in many aspects. For the methodology of accounting of assets, liabilities, capital, income and expenses, generally accepted Regulations (standards) of accounting are used. The requirements of the Tax Code of Ukraine, which entered into force on January 1, 2011, determine the method of accounting for taxation purposes.

Basic content

The analysis of literary sources on the topic of legislative environment for accounting and taxation of transport services in Ukraine, shows a number of challenges facing the country's transport sector. One of the main problems is the inadequate state of the infrastructure, which influence over the efficiency of transport services and increases costs for business (Kravets and Dorokhov, 2019; Hrytsak, 2020). This challenge highlights the need for investment in the development of transport infrastructure, especially in rural areas, for promotion of economic development.

Another challenge highlighted in the literature, is weak compliance with tax legislation and insufficient transparency of the industry, which leads to revenue losses and unfair

competition for service providers who comply with the legislation (Kovalenko, 2020; Brychka, 2020; Malyshko and Prykhodko, 2021). To address this problem, the literature suggests improving tax discipline and transparency, which can reduce revenue losses and increase the sector's contribution to the economy. Highlighted in the literature is weak compliance with tax legislation and insufficient transparency of the industry, which leads to revenue losses and unfair competition for service providers who comply with the legislation (Kovalenko, 2020; Brychka, 2020; Malyshko and Prykhodko, 2021). In order to solve this problem, the literature suggests improving tax discipline and transparency, which can reduce revenue losses and increase the sector's contribution to the economy. Legal and regulatory framework has also been identified as a challenge facing the transport sector in Ukraine, as weak compliance leads to lost revenue and unfair competition for compliant service providers (Brychka, 2020; Malyshko and Prykhodko, 2021). The literature expresses ideas, that improving of low enforcement of regulatory legal acts, particularly with respect to tax compliance, can help to solve these problems and to promote to sustainable growth of the sector.

In addition, corruption is identified as a major challenge affecting the efficiency and competitiveness of transport services in Ukraine (Malyshko and Prykhodko, 2021). Solving this problem requires a comprehensive approach, including improving regulation, infrastructure and tax compliance.

In general, the literature notes, that a number of measures, including improving of tax discipline, investing in infrastructure development, strengthening control over compliance with legislation, increasing transparency and accountability in the industry, can contribute to the sustainable growth of the transport sector in Ukraine and contribute to the economic development of the country.

Transport is a key sector of the Ukrainian economy, which makes a significant contribution to the country's economic growth and development. Therefore, it is very important, that the accounting and taxation of transport services were effectively regulated, in order to ensure the efficient functioning of the sector, and its proper contribution to the country's income generation. The legislative and regulatory framework plays a crucial role in ensuring of proper control and regulation of accounting and taxation of transport services in Ukraine. This work examines the legislative and regulatory support for accounting and taxation of transport services in Ukraine.

Transport services in Ukraine include:

- automobile transportation;
- air transportation;
- water transportation;
- railway transportation.

Transport services are also divided into:

- passengers transportation;
- freight transportation;
- freight and passenger transportation.

According to the data of the State Statistics Service for 2021, railway transport is the most common mode of transport in Ukraine, which accounts for more than 81% of all freight transport in ton-kilometers. Road freight transport ranks second in prevalence – about 17%, while water and air transport account for less than 2% (Fig. 1) [1].

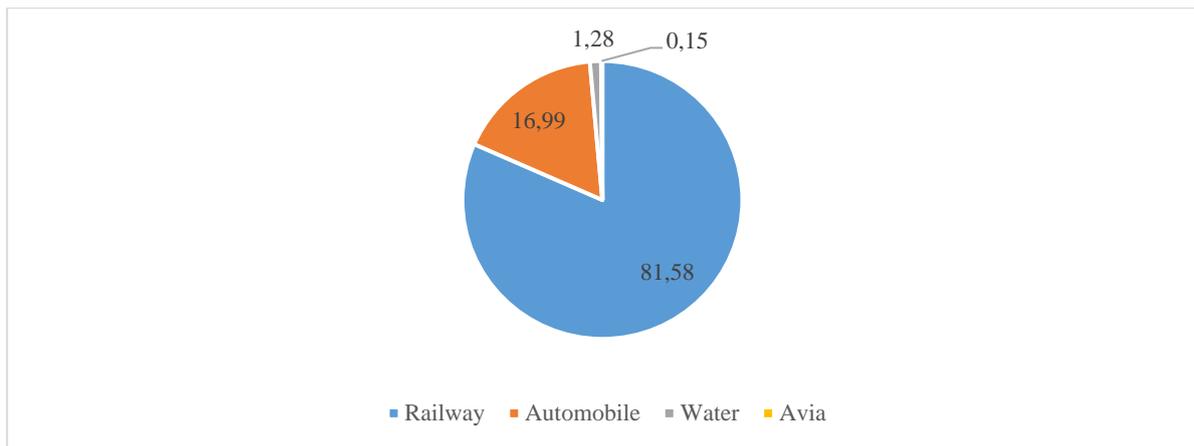

Fig. 1. Distribution of cargo transportation by types of transport in 2021.

Source: composed on the basis of data from the State Statistics Service of Ukraine.

A different situation is observed in the market of transport services for passenger transportation. In 2021, road transport – 37% and rail – 26% accounted for the largest share of passenger transportation in terms of passenger kilometers, followed by aviation – 20% and urban electric transport – 17%, while water transport does not even reach 0.01% (Fig. 2) [1].

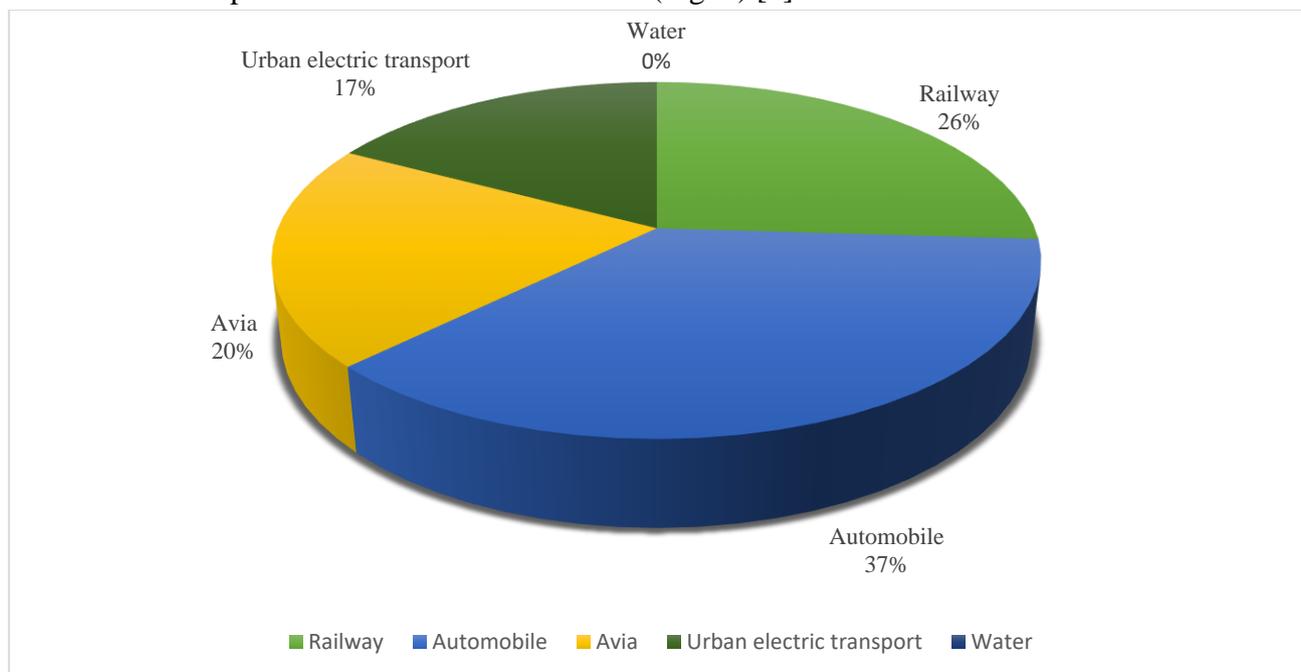

Fig. 2. Distribution of passenger transportation by types of transport in 2021.

Source: composed on the basis of data from the State Statistics Service of Ukraine.

The Ukrainian government recognizes the importance of the transport sector for the economy, and has taken measures to support its growth and development. However, the sector has faced challenges, including underdeveloped infrastructure, corruption and a weak legal and regulatory framework. These problems affected on the accounting and taxation of transport services, leading to revenue leakage and other problems.

Accounting and taxation of transport services in Ukraine is being regulated by various laws, regulations and administrative regulations. These include the Tax Code of Ukraine, the «Transport Law», the Customs Code of Ukraine, the Law « About Prices and Pricing» and the Law «About Accounting and Financial Reporting in Ukraine». These laws and regulations establish rules for

accounting and taxation of transport services, including requirements for accounting, reporting and payment of taxes and fees [2, p. 235].

The Tax Code of Ukraine (TCU) [3] establishes the rules for calculating and paying taxes, including value added tax (VAT), income tax and excise tax. The ECU requires that transport service providers register with the tax authorities and keep proper records of their transactions. The TCU also provides for tax exemptions and reduced rates for certain types of transport services, such as public transport, medical aviation and emergency services.

The Law of Ukraine «Transport Law» [4] regulates the organization and management of transport services in Ukraine. It sets requirements for transport service providers, including licensing and safety regulations. The law also provides for the creation of regulatory bodies, such as the State Transport Safety Service of Ukraine, which supervises safety and quality of transport services.

The Customs Code of Ukraine establishes rules for the import and export of goods and services, including transport services. The Code requires from transport service providers to comply with customs procedures, such as providing documentation and paying customs duties and taxes.

The Law of Ukraine «About Prices and Pricing» establishes pricing rules for goods and services, including transport services. The law foresees creation of a regulatory body – the State Regulatory Service of Ukraine, which excises supervision over pricing of goods and services, including transport services.

The Law of Ukraine «About Accounting and Financial Reporting in Ukraine» [5] establishes the rules for accounting and financial reporting in Ukraine. The law requires transport service providers to keep proper accounting records and provide reliable financial statements, as well as to regularly submit reports to tax and other regulatory authorities.

National provisions (standards) of accounting and international standards of financial reporting determine the principles and methods of accounting for transport services and preparation of financial statements of enterprises operating in the field of transport services in Ukraine.

The Law of Ukraine «About Road Transport» № 2344 is the main legislative act, that defines various types and structures of road transport. According to this law, road transport services are divided into three categories: passenger, cargo and cargo-passenger. Public passenger road transport services are divided into bus transportation and taxi transportation [6, p. 34].

International transportation of goods and passengers by road transport can be carried out between points outside Ukraine. Carriers are responsible for organizing of such transportation in accordance with Ukraine's international agreements about international road transportation.

The Ministry of Infrastructure of Ukraine (in the past – the Ministry of Transport of Ukraine) approves the rules for the transportation of goods by road transport within the borders of Ukraine, as specified in Order № 363 [7]. The above-mentioned rules determine the rights, obligations and responsibilities of the owners of road transport – Carriers and consignors and consignees – Customers.

The Ministry of Infrastructure of Ukraine, together with local self-government bodies, is responsible for the organization of passenger transportation on public bus routes in accordance with the procedure established by Resolution № 176 «About the approval of the Rules for the provision of passenger road transport services» [8], the Order of the Ministry of Infrastructure of Ukraine «About the approval of the Procedure for the organization of passenger transportation and luggage by road transport» № 480 dated 07.15.2013 [9] and in accordance with the powers, granted by the Law of Ukraine № 2344[10]. The law stipulates, that losses incurred by a passenger carrier from preferential transportation, for example, students, pensioners and other preferential categories of citizens, as well

as from transportation at normal unprofitable tariffs, for example, on intra-city bus routes, must be fully compensated at the expense of the funds of the relevant budgets.

Carriers are responsible for organizing tourist transportation and custom transportation in accordance with the rules defined by Law № 2344 and Decree № 176, in accordance with the demand for these services. Local councils and their executive bodies are authorized to organize passenger transportation by road transport within the limits of the respective settlements within the limits of their powers.

To provide passenger transportation services by road, carriers must have certain documents, in particular, a license, a license card, a contract with a customer for the transportation of passengers, a route passport and a document confirming the legality of using the vehicle [11, c. 48].

In addition, the driver of the vehicle must have a driver's license, registration documents for the vehicle, a route diagram, a traffic schedule, a table of fares for travel certified by the head of the motor vehicle company (except for urban transportation), a permit, and, if necessary, a waybill. Pursuant to Article 40 of Law № 2344, a passenger carrier may be a business entity, that provides services under a contract for the transportation of passengers exclusively by a vehicle of public use, if it is used on legal grounds.

Specific in the field of transport, with its peculiarities in accounting and taxation, is the provision of transport and forwarding services, as the subject of business activity that provides them, may not have its own assets and vehicles at its disposal. In accordance with the Law of Ukraine «About Transport and Forwarding Activities» [12], under the contract of transport forwarding, one party (the forwarder) undertakes for a fee and at the expense of the other party (the client) to perform or to organize the performance of the services specified in the contract related to transportation cargo Based on the content of the transport forwarding contract, such contracts can be divided into three types:

- direct – a transport and forwarding company (hereinafter – TEP) provides a full range of services related to transportation on its own;
- intermediary – TEP organizes the provision of services related to transportation, involving other persons. This contract is special in that it contains elements of several types of contracts: mandate, commission, contract, storage, transportation, etc.;
- mixed – TEP provides part of the services related to cargo transportation independently, and the other part of the services is performed by third parties, for which TEP acts on its own behalf, but at the expense of the client (commission contract), or on behalf of the client (mandate contract) [13].

The legislation on the accounting and taxation of the provision of services in the field of transport contains a number of laws and other normative legal acts, the main provisions of which can be briefly characterized as follows. Legislation of Ukraine:

- determines the rules for taxation of services in the field of transport, including value added tax (VAT) and income tax;
- regulates the accounting of vehicles and their owners, including the relevant registration procedures and record-keeping in accordance with the law;
- establishes rules for the technical operation of vehicles, including technical inspection, repair and replacement of parts;
- regulates road safety issues and establishes requirements for drivers and vehicles in order to prevent accidents and other negative consequences;

- establishes rules for the provision of services in the field of transport, including the conclusion of contracts, determination of responsibility for non-fulfillment of the terms of contracts and regulation of disputes between the parties;
- establishes the procedure for transport taxation, including payments for the use of roads, tolls and other fees.

That is, the legislation of Ukraine regarding the accounting and taxation of the provision of services in the field of transport, contains important norms and rules, that regulate relations between business entities and other participants of the transport market [14, p. 7].

Despite legislative and regulatory support for accounting and taxation of transport services in Ukraine, the sector faces challenges, that influence over its efficiency and viability. These challenges include corruption, inadequate infrastructure, weak enforcement, and insufficient training and potential development of regulatory officials.

Corruption is a significant problem influencing over the transport sector in Ukraine, leading to revenue leakage and inefficiencies. The lack of transparency and accountability in the sector, makes it difficult to effectively monitor and regulate the accounting and taxation of transport services.

Insufficient infrastructure is another problem influencing over the efficiency of transport services in Ukraine. The country's transport infrastructure is imperfect, especially in rural areas where roads and other transport networks are poorly developed. This leads to increased costs and delays in transportation, which influences over the competitiveness of businesses, that rely on transportation services.

Weak compliance with legislation is also a problem, that influencing over the accounting and taxation of transport services in Ukraine. Despite the existence of laws and regulations, some transport service providers operate outside the regulatory framework, avoiding paying taxes and other obligations. This leads to loss of revenues to the budget and creates unfair competition for service providers, who comply with the requirements of the law.

Inadequate training and development of the potential of employees of regulatory bodies is also a problem, that influences over accounting and taxation of transport services in Ukraine. Many regulators lack the skills and knowledge needed to effectively monitor and regulate the transport sector. This leads to inconsistent application of regulations and insufficient protection of consumers and other interested parties.

Several measures can be taken to improve accounting and taxation of transport services in Ukraine. In our opinion, they may include:

- 1) Strengthening enforcement: The government should take steps to strengthen enforcement in the transport sector, especially with respect to tax compliance. This can be achieved by strengthening monitoring and inspection activities, as well as using technology to increase transparency and accountability [15, c. 76];
- 2) Improving infrastructure: the government should invest in the development of transport infrastructure, especially in rural areas, in order to reduce transport costs and to increase the competitiveness of businesses that rely on transport services;
- 3) Strengthen training and potential development: The government should provide training and potential development for regulatory officials in order to improve their skills and knowledge in effective monitoring and regulation of the transport sector. This may include training on compliance with tax laws, safety regulations and consumer protection;
- 4) Promoting transparency and accountability: The government should promote transparency and accountability in the transport sector by promoting the use of electronic systems to track

transport activities and encouraging transport service providers to implement good management practices.

In conditions of a full-scale war, both the transport infrastructure itself and the logistics routes were destroyed. The Ministry of Infrastructure of Ukraine (Ministry of Reconstruction of Ukraine) is restoring transport connections between settlements as soon as possible, and this, in turn, requires significant financial investments. To date, a significant share of sea freight transportation has been taken over by road and rail transport, but exports via these routes have revealed the inability of the infrastructure of Europe to accept such a volume of cargo: low throughput at road borders and incompatibility of railway tracks. If Ukraine will accelerate solving of the problem of goods exchange by road transport by signing a «transport visa-free», then for railway transport it is the modernization of the entire industry. Regarding the reduction of the tax burden, the Verkhovna Rada of Ukraine introduced a special single tax with a reduced rate of 2% and canceled a number of tax audits in order to promote the development of entrepreneurship and support business in difficult business conditions.

Conclusions

Accounting and taxation of transport services in Ukraine are regulated by various laws and regulations. Despite fairly extensive regulatory support, the transport sector in Ukraine faces challenges, including corruption, inadequate infrastructure, weak enforcement, and insufficient training and potential development of regulatory officials. To improve the efficiency and effectiveness of accounting and taxation of transport services in Ukraine, the government should take measures to strengthen regulatory compliance, to improve infrastructure, to improve skills and potential development, and to promote transparency and accountability. By solving these problems, the transport sector will be able to contribute more effectively to the economic growth and development of the country.

Bibliographical references

1. Official site of the State Statistics Service of Ukraine., available at: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/tr.htm, (Accessed: 11.03.2023).
2. Kravets, V. & Dorokhov, O. Transportation Sector Development in Ukraine: A Review of Challenges and Opportunities. *European Research Studies Journal*, 2019, 22(1), 234-246.
3. Tax Code of Ukraine № 2755-VI dated 02.12.2010. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n4931> (Accessed: 11.03.2023).
4. On Transport: Law of Ukraine № 233/94-BP dated 10.11.1994. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/232/94-%D0%B2%D1%80?lang=uk#Text> (Accessed: 11.03.2023).
5. On Accounting and Financial Reporting in Ukraine: Law of Ukraine № 996-XIV dated 16.07.1999. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (Accessed: 11.03.2023).
6. Brychka, S. Regulation of Transport Services in Ukraine: Current Status and Prospects for Development. *Bulletin of the Kyiv National University of Technology and Design*, 2020, 2(102), pp. 31-38.
7. About approval of the Rules for transportation of goods by road transport in Ukraine: Order of the Ministry of Infrastructure of Ukraine № 363 dated 14.10.1997. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0128-98#n18> (Accessed: 11.03.2023).

8. About approval of the Rules for the provision of passengers of road transport services: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 176 dated 18.02.1997. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176-97-%D0%BF#Text> (Accessed: 11.03.2023).
9. About approval of the Procedure for the organization of transportation of passengers and luggage by road transport: Order of the Ministry of Infrastructure of Ukraine № 480 dated 15.07.2013. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1282-13#Text> (Accessed: 11.03.2023).
10. About Motor Vehicle Transport: Law of Ukraine № 2344-III dated 05.04.2001. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2344-14#Text> (Accessed: 11.03.2023).
11. Hrytsak, Y. The Role of Transportation Infrastructure in Ukraine's Economic Development. Investments and experience: practice 2020, 6, pp. 47-52.
12. About Forwarding Activity: Law of Ukraine № 1955-IV dated 01.07.2004. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1955-15#Text> (Accessed: 11.03.2023).
13. Ihnatiev, O. Problems of accounting and taxation at the application of the complex rate by transport and forwarding enterprises, International scientific journal «INTERNAUKA». Series: «Economic sciences», № 8(64), 2022, pp. 118-123. ISSN 2709-5444 (PDF). <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/16644862565886.pdf>
14. Malyshko, O. & Pryhodko, N. Transportation in Ukraine: Current State and Prospects for Development. Ekonomika Transportu, 2021, 65, pp. 7-18.
15. Kovalenko, A. Taxation of Transport Services: Comparative Analysis of Ukraine and EU Countries. Business and Economic Horizons, 2020, 16(1), pp. 70-82.

INTERDEPENDENȚA INFORMAȚIEI CONTABILE DE TIP COST ȘI PROCESUL DECIZIONAL

THE INTERDEPENDENCE OF COST-TYPE ACCOUNTING INFORMATION AND THE DECISION-MAKING PROCESS

Autor: CĂTĂLINA BARAC

e-mail: catalina.barac@gmail.com

Conducător științific: SVETLANA MIHAILA, ORCID: 0000-0001-5289-8885

e-mail: svetlana.mihaila@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei

Abstract. *The complexity of economic activities in the conditions of the market economy, determines the increase in the role of economic-financial information for the purpose of adopting decisions within the entities. Thus, the importance of accounting has increased significantly in the last decades, the decision-making process representing one of the most important activities of the entity. This paper aims to argue the relevance of cost information in the decision-making process at the entity level, based on the theoretical and qualitative approach, as well as the methods inherent in the research, bibliographic, bibliometric analysis, the method of comparison, synthesis and others. Likewise, based on the bibliometric analysis, research trends and directions were highlighted in relation to the issue studied at the national level, repeatedly demonstrating the relevance and importance of the studied theme.*

Keywords: *cost, decision, decision-making process, accounting information, management, relevance*

JEL: M40, M41

Introducere

Contabilitatea de gestiune a evoluat de la o contabilitate a costurilor, unde accentul se punea pe determinarea costului produsului final, la etapa actuală, în care aceasta trebuie să constituie o parte componentă a managementului entității, ca o funcție a acesteia de a interpreta și furniza informație financiar-contabilă și nonfinanciară pentru procesul decizional și elaborarea de recomandări pentru viitor în vederea realizării performanțelor de natură tactică și strategică [12].

Informația contabilă reprezintă, fără îndoială, una dintre principalele surse informaționale ale oricărui sistem decizional, or, corectitudinea și relevanța deciziilor în cadrul entității depinde de calitatea informațiilor contabile, o cerință vitală pentru contabilitatea de gestiune fiind existența unui sistem informațional de calitate al costurilor.

Scopul lucrării constă în examinarea conceptului de decizie, componentelor și etapelor procesului decizional, deopotrivă, argumentarea relevanței informației de tip cost pentru procesul decizional la nivel de entitate și prezentarea principalelor decizii manageriale în baza acestora.

Actualitatea temei rezidă din omniprezența costurilor în cadrul entității și adaptarea la noua realitate precum că contabilitatea de gestiune nu trebuie să se limiteze doar la calculul costurilor, dar și să asigure calitatea deciziilor manageriale, formând o imagine internă veridică, ceea ce îi sporește utilitatea.

Metodologia cercetării

Abordarea metodologică a cercetării se bazează pe abordarea teoretică și abordarea calitativă, sintetizând cunoașterea și înțelegerea de noțiuni și termeni prin centrarea pe aspecte contabile și managerile, în speță, pe procesul decizional. În demersul edificării cercetării, s-au utilizat mai multe metode de cercetare: *metoda analitică*, *analiza bibliometrică*, *metoda comparației*, *metoda sintezei*, *metoda inducției și metoda deducției*.

De-a lungul timpului, dintr-o activitate eminentemente practică, ale cărei cunoștințe erau dobândite în mod empiric, contabilitatea s-a transformat într-o disciplină științifică, fapt ce se demonstrează prin amploarea cercetărilor efectuate la nivel național și internațional. În acest sens, în perimetrul tematicii studiate, la nivel național se evidențiază lucrările autorilor: Mihaila, S., Bădicu, G. [1], Hlaciuc, E. [7], Caraman, S., Cușmăunsă, R. [3] și alții, de asemenea, la nivel internațional, se disting lucrările autorilor: Ionașcu, I. [8], Burduș [2], Perez, R. [13], Kaplan, R. S., Atkinson, A. A. [9] și alții

În scopul documentării cu privire la nivelul cercetării tematicii studiate la nivel internațional, s-a recurs la analiza bibliometrică prin intermediul platformei Web of Science (WoS) și a software-ului de interpretare a datelor Biblioshiny, prestabilind trei criterii de cercetare: identificarea sintagmelor „*decision-making process*” și „*costs*” în tematica publicațiilor, pe parcursul *anilor 1979–2023*. În urma analizei, s-au identificat 5575 rezultate prin intermediul platformei Web of Science, care s-au extras în scopul interpretării cu ajutorul software-ului Biblioshiny. În contextul celor menționate, conform rezultatelor obținute în figura 1, cele mai multe publicații științifice se atestă în anul 2021 – 492 publicații, anul 2022 – 472 publicații, anul 2019 – 462 publicații, anul 2020 – 451 publicații etc.

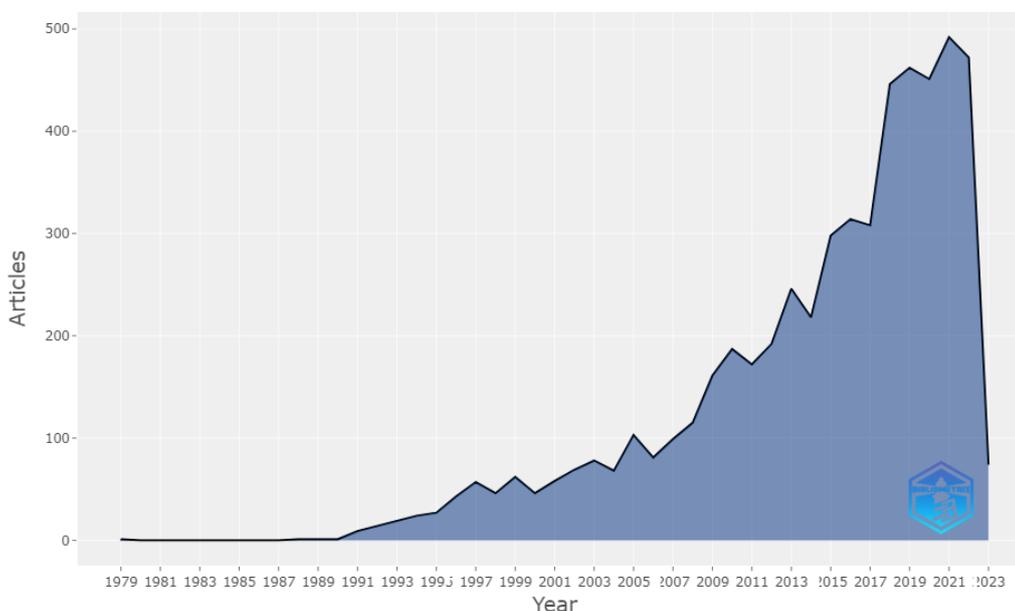

Figura 1. Productivitatea științifică anuală în perioada 1979 – 2023

Sursa: elaborat de autor în baza rezultatelor Web of Science prin intermediul Biblioshiny

În urma identificării frecvenței publicării pe platforma WoS, considerăm oportună prezentarea celor mai productive țări în cercetare științifică pe marginea subiectului procesului decizional în perimetrul informației de tip cost: Statele Unite ale Americii – 2 712 publicații, China – 1 113 publicații, Regatul Unit – 935 publicații, Canada – 699 publicații, Italia – 663 publicații, Spania – 610 publicații, Brazilia – 450 publicații, Australia – 443 publicații, Germania – 428 publicații etc.

În baza figurii 2, conchidem că cele mai puternice legături dintre criteriile „*titlu-cuvinte-cheie-țară*” se atestă între Statele Unite ale Americii, Regatul Unit, Canada, China, Spania, Germania și cuvintele-

cheie: *decision-making, optimization, cost-effectiveness, decision-making proces, decision support system, uncertainty, sustainability*, de unde se observă și direcțiile de cercetare ale autorilor din țările respective prin terminologia utilizată în titlul publicațiilor, care în accepțiunea generală, oferă tonul întregii cercetări, astfel, identificăm următoarele cuvinte reprezentative: *economic, decision, decision-making, assessment, analysis, study, management, evaluation, support* etc.

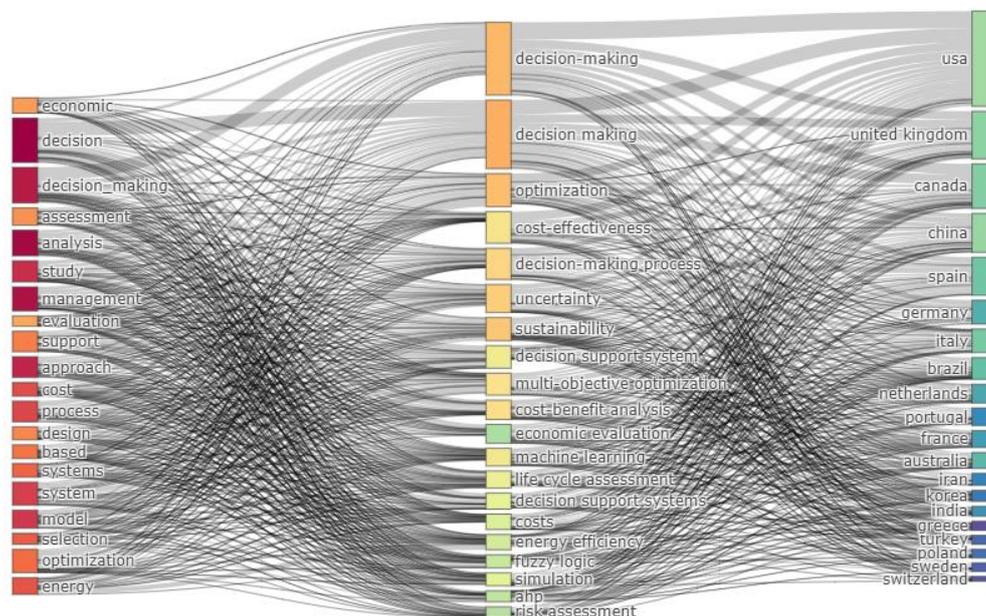

Figura 2. Interconectivitatea criteriilor „titlu – cuvinte-cheie – țară” în perioada 1979 – 2023

Sursa: elaborat de autor în baza rezultatelor Web of Science prin intermediul Biblioshiny

Sintetizând, analiza bibliometrică a permis identificarea principalelor traiectorii de studiu în raport cu tematica cercetată, oferind posibilitatea dezvoltării materialului și demonstrând în mod repetat actualitatea și interesul cercetătorilor la nivel național și internațional asupra importanței informației contabile de tip cost în procesul decizional.

Procesul decizional la nivel de entitate

Una din sarcinile principale ale contabilității de gestiune, ce determină atât perspectivele strategice privind dezvoltarea entității, cât și utilizarea curentă eficientă a resurselor este *adoptarea deciziilor manageriale*. Din punct de vedere etimologic, conceptul de *decizie* provine de la cuvântul latin *decisio*, care semnifică *acțiunea de a decide, rezultatul acestei acțiuni*.

Potrivit Dicționarului Explicativ al Limbii Române, decizia reprezintă o „*hotărâre luată în urma examinării unei probleme, a unei situații, soluție adoptată dintre mai multe posibile*” [5], adică, o alegere conștientă din mai multe alternative pentru atingerea unui obiectiv.

În opinia autorul Perez, R. decizia constituie „*o acțiune umană, care confruntată cu un eveniment extern (informație), trebuie să identifice căile posibile de acțiune care vor duce la îndeplinirea scopului propus*” [13, p.256]. În aceeași ordine de idei, autorii Caraman, S. și Cușmăunsă, R., sunt de părere că o decizie este „*o alegere între mai multe alternative în atingerea unor obiective, acolo unde nu există alternative nu pot fi luate decizii și nimic nu mai poate fi făcut pentru a schimba trecutul în viitor*” [3, p.166]. Deopotrivă, cercetătorii români, Ionașcu, I., Tiberiu, A. și Stere, M. definesc decizia drept „*un proces de transformare a informațiilor primare de un decident în acțiuni, în cadrul unei organizații sau al unei părți a organizației*” [8, p.15]. Drept urmare, conchidem că definiția deciziei înglobează acțiunea de a alege din mai multe opțiuni.

În scopul adoptării unei decizii în condiții de operativitate și relevanță, managementul entității parcurge un amplu proces de informare și analiză – **proces decizional**. Potrivit cercetătorilor autohtoni, Caraman, S. și Cușmăunsă, R., procesul decizional reprezintă „*procesul de selecție între alternativele viitoare nesigure, trebuie subliniat faptul că toate deciziile sunt de perspectivă, iar o decizie este o alegere între mai multe alternative în atingerea unor obiective*” [4, p.184].

Procesul decizional este un proces rațional de cunoaștere, pregătire și luare a deciziei, dirijarea acestuia necesită utilizarea diferitor informații, care trebuie controlate de contabilitate în vederea corespunderii cerințelor calitative, pentru a fi relevante în procesul de elaborare și adoptare a deciziilor [1, p.31-32].

În contextul celor menționate, rezultă că orice proces decizional are următoarele componente: *decidentul, variantele decizionale, criteriile decizionale, obiectivele decizionale, mediul ambiant și mulțimea consecințelor decizionale* (figura 3):

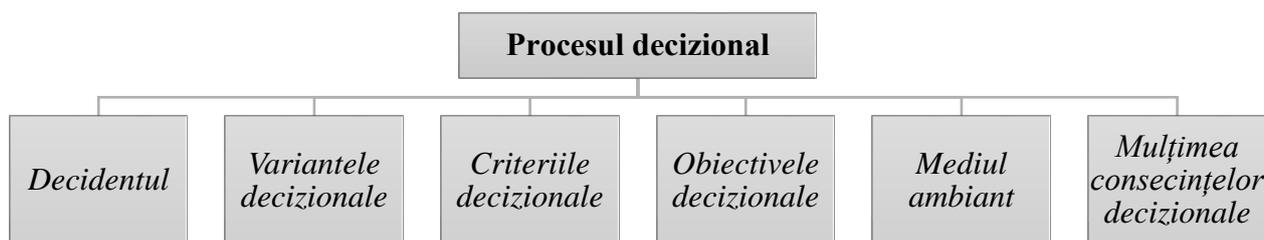

Figura 3. Componentele procesului decizional

Sursa: elaborat de autor în baza [2, p.324]

În baza informației prezentate în figura 3, se va analiza fiecare element al procesului decizional [2, p.324-325], astfel, **decidentul** este reprezentat de individul sau mulțimea de indivizi, care urmează să aleagă varianta cea mai avantajoasă din mai multe posibile, calitatea deciziei depinzând de calitățile, cunoștințele și aptitudinile acestuia.

Variantele decizionale constau în ansamblul alternativelor posibile pentru realizare a unui obiectiv și sunt reprezentate de căile de acțiune prin care decidentul consideră că ar putea realiza un anumit obiectiv decizional.

Criteriile decizionale reprezintă punctele de vedere ale decidentului, cu ajutorul cărora se izolează aspecte ale realității în cadrul procesului decizional, în managementul unei entități, utilizându-se o serie de criterii, cum ar fi profitul, gradul de utilizare a capacității de producție, prețul, calitatea, termenul de recuperare al investițiilor, durata ciclului de producție etc.

Obiectivele decizionale sunt reprezentate de nivelurile criteriilor decizionale, care se pot realiza prin aplicarea variantelor decizionale în fiecare stare a naturii sau stare a condițiilor obiective.

Mediul ambiant este compus din ansamblul condițiilor interne și externe organizației care sunt influențate și influențează decizia. Mediul ambiant se caracterizează printr-o mobilitate deosebită, mai ales în ultima perioadă, asistăm în cadrul condițiilor interne la o perfecționare a pregătirii personalului, perfecționarea sistemului informațional etc, iar în cazul condițiilor externe se înregistrează modificări în legislația țării etc.

Mulțimea consecințelor decizionale cuprinde ansamblul rezultatelor potențiale ce s-ar obține potrivit fiecărui criteriu decizional și fiecărei stări a condițiilor obiective, prin aplicarea variantelor decizionale. Stabilirea consecințelor reprezintă o activitate de previziune, care nu se poate realiza întotdeauna cu multă exactitate, întrucât nu se cunosc cu certitudine cauzele care ar putea determina producerea lor.

În urma identificării elementelor procesului decizional, este oportună prezentarea etapelor procesului de luare a deciziei, or, indiferent de tipul de decizie adoptat, de modelul de luare a deciziei sau de nivelul condițiilor de certitudine sau incertitudine, procesul decizional are la bază următoarele etape (figura 4):

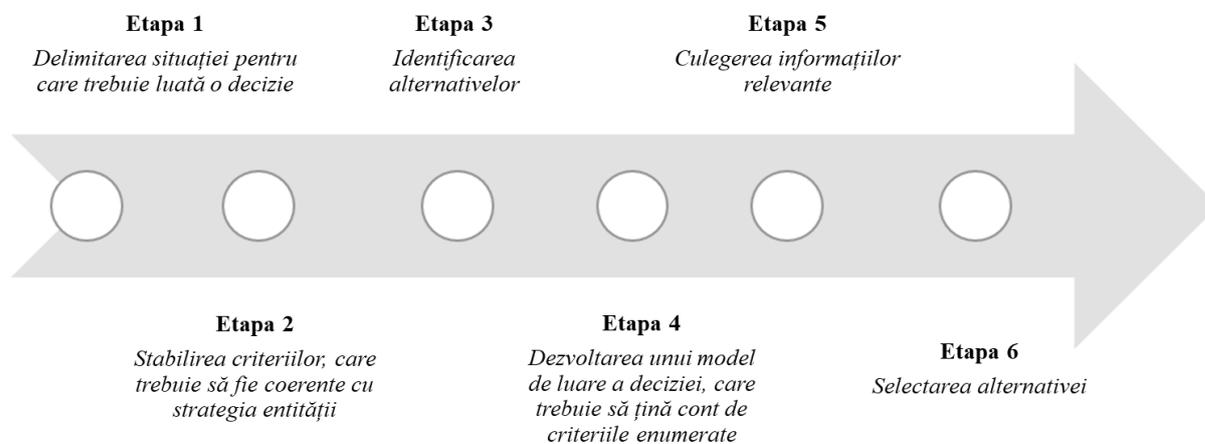

Figura 4. Etapele procesului decizional

Sursa: elaborat de autor în baza [7, p.224]

Fiecare succes sau eșec al entității depinde de deciziile adoptate zilnic de către manageri vizând modul alocării resurselor economice, sistemul de control al proceselor de muncă, soluționarea problemelor apărute la entitate și altele. Astfel, fiecărei decizii îi corespunde un anumit specific, în funcție de natura problemei pe care o abordează, ca urmare, se constată interdependența dintre conținutul tehnic și economic al deciziilor.

Relevanța costurilor de producție asupra procesului decizional

Optimizarea activității entităților este condiționată de un proces continuu de culegere și prelucrare a datelor care contribuie la asistarea procesului managerial. Informațiile prezintă valoare pentru management doar dacă ele contribuie la reducerea incertitudinii viitorului, dacă pot afecta deciziile contribuind la modificarea consecințelor acestora [4, p.26]. Informațiile necesare conducerii operaționale, tactice și strategice sunt furnizate de către contabilitatea de gestiune.

În accepțiunea generală, procesul decizional înglobează un proces de înalt raționament și responsabilitate, care urmărește identificarea scopurilor și obiectivelor entității. În scopul atingerii acestora, studiindu-se variantele alternative de acțiuni posibile, iar după culegerea și prelucrarea informației necesare, managerii aleg varianta optimă.

Informațiile necesare managementului operațional, tactic și strategic sunt furnizate de contabilitatea de gestiune. Astfel, informațiile de proveniență internă sunt folosite de conducere în trei direcții: *elaborarea de planuri și monitorizarea realizării acestora, coordonarea zilnică, incluzând și stabilirea prețurilor și a unei politici adecvate, privind publicitatea, precum și rezolvarea problemelor ce confruntă entitatea* [10, p.28].

Pentru a furniza informații utile pentru luarea deciziilor se recomandă cunoașterea foarte bună a costurilor, comportamentului costurilor, măsura în care un cost poate să dispară și relația cu așteptările clientului. În acest context, baza proceselor decizionale o constituie fluxul/sistemul informațional, sistemul contabil oferă soluții viabile pornind de la contabilizarea proceselor până la nivelul integrat al raportării financiare [7, p.219].

Reieșind din cele menționate, sistemul informațional al costurilor trebuie să monitorizeze rezultatele celorlalte sisteme de control, să ofere o bază puternică pentru controlul financiar și să fie factor decisiv în vederea adoptării deciziilor sau planificării pe viitor.

Pornind de la importanța sistemului informațional al costurilor și luarea deciziilor, prezentăm posibilitățile de utilizare a informațiilor de tip cost de către responsabilii de centre a diferitor nivele de responsabilitate (figura 5):

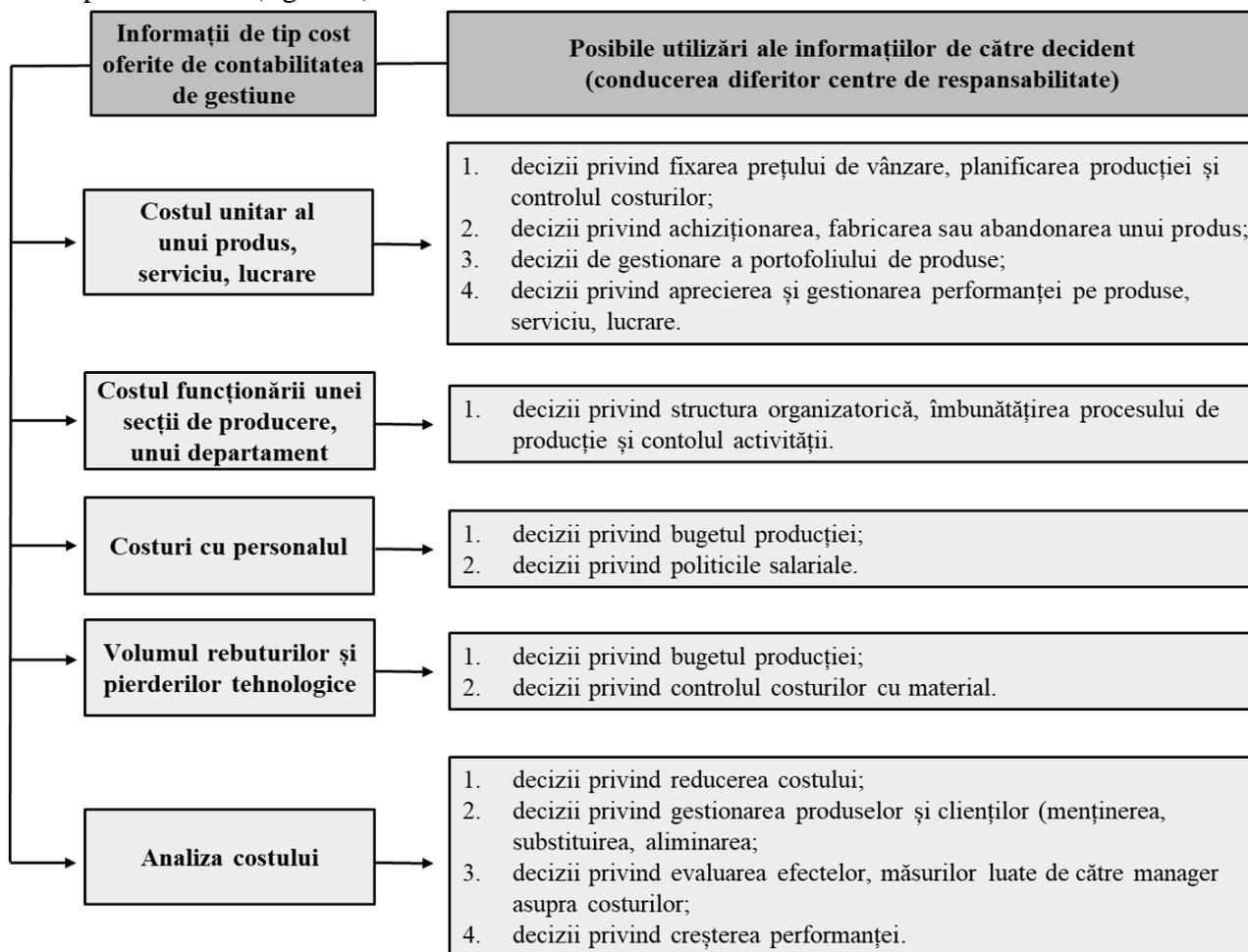

Figura 5. Informații de tip de cost și posibile utilizări de către decident

Sursa: elaborat de autor în baza informațiilor conținute în [12] și [7, p.230]

Potrivit cercetătorilor Kaplan, R. și Atkinson, A., informația de tip cost este valoroasă pentru management din trei motive [9, p.222]:

1. pe baza costului se decide achiziționarea, fabricarea sau abandonarea unui produs și este influențată natura relațiilor cu clienții;
2. costurile pot reprezenta o bază pentru fundamentarea prețurilor;
3. prin analiza costurilor se identifică nevoile de îmbunătățire a produselor, a designului sau a procesului de producție.

Sintetizând, procesul decizional necesită utilizarea informațiilor furnizate de către contabilitatea de gestiune, informații corecte, exacte, oportune, obținute în timp util și relevante. În conformitate cu art.20 al Legii contabilității și raportării financiare, una dintre caracteristicile calitative fundamentale ale informației contabile este **relevanța**, care presupune că „informațiile trebuie să fie importante pentru utilizatori și să-i ajute să evalueze evenimentele trecute, prezente sau viitoare, să confirme sau să corecteze evaluările anterioare ale acestora” [11].

Drept urmare, conceptul de relevanță face referire la selectarea unei direcții de acțiune pe baza rezultatelor așteptate în viitor și la diversificarea informației în funcție de direcțiile de acțiune, deopotrivă, conceptul se aplică tuturor situațiilor de decizie, cum ar fi: decizia privind comenzile speciale unice, decizia privind renunțarea la un produs, decizia privind producerea unei piese sau cumpărarea de la furnizori, decizia privind reducerea prețului de vânzare și altele.

Concluzii

În condițiile mediului concurențial, informația contabilă reprezintă un limbaj universal al afacerilor care poate contribui la optimizarea calității deciziilor adoptate la diferite nivele. Informația contabilă este o informație specifică, rezultată din prelucrarea prin metode, procedee și instrumente proprii datelor din contabilitate, reprezentând tabloul de bord, suportul deciziilor economice, financiare și gestionare ce sunt luate de către managerii entităților [6].

În prezenta lucrare s-a reliefat rolul contabilității de gestiune, în speță, a informației de tip cost, într-u asigurarea unei informații obiective și veridice tuturor utilizatorilor, mai ales proprietarilor și conducătorilor entităților, or, la toate etapele procesului de luare a deciziilor se utilizează diferite informații care trebuie controlate de contabilitate și care trebuie să corespundă cerințelor calitative, întru a fi necesare și utile procesului decizional managerial.

Referințe bibliografice

1. BĂDICU, Galina; MIHAILA, Svetlana. Contabilitatea de gestiune avansată: Note de curs. 2020, 224 p.;
2. BURDUȘ, E., POPA, I. Fundamentele managementului organizației, ediția a II-a. București: Editura Pro Universitaria, 2018, 394 p.;
3. CARAMAN, S., CUȘMĂUNȘĂ, R. Contabilitatea managerială. Chișinău: Î.S. F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2015, 188 p.;
4. CARAMAN, S., CUȘMĂUNȘĂ, R. Contabilitatea managerială. Note de curs. Manual. Chișinău: ASEM, 2007, 225 p.;
5. Dicționarul Explicativ al Limbii Române. Disponibil: <https://dexonline.ro/definitie/decizie>;
6. DOLGHI, C. Rolul informației contabile în procesul decizional. În: Conferința „Integrare prin cercetare și inovare”, Chișinău, 28-29 septembrie 2016, p.199-202;
7. HLACIUC, E., MIHAILA, S., BĂDICU, G. Contabilitatea managerială aprofundată. Manual. Suceava: Editura Universității Ștefan cel Mare, 2022, 250 p.;
8. IONAȘCU, I., TIBERIU, A., STERE, M. Control de gestiune. București: Editura Economică, 2006, 272 p.;
9. KAPLAN, R. S., ATKINSON, A. A. Advanced Management Accounting, Third Edition. SUA: Pretice Hall International, 1998, 816 p.
10. LEPĂDATU, G. Contabilitate de gestiune. București: Editura „Pro Universitaria”, 2007;
11. Legea contabilității și raportării financiare nr.287 din 15.12.2017. Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2018, nr.1-6, art.22 din 05.01.2018;
12. MIHAILA, Svetlana; BĂDICU, Galina. *Informația contabilității de gestiune—sursă fundamentală în analiza performanței și dezvoltării durabile a entităților*. In: Paradigma contabilității și auditului: realități naționale, tendințe regionale și internaționale. 2016. p. 198-204.;
13. PEREZ, Rodolfo. *Como decidir*. Buenos Aires: Editorial Cangalo, 1991, p.256.

АНАЛИЗ СОВРЕМЕННЫХ МЕТОДОВ ОЦЕНКИ ОПТИМАЛЬНОСТИ СТРУКТУРЫ ТОВАРНЫХ ЗАПАСОВ

ANALYSIS OF MODERN METHODS FOR ASSESSING THE OPTIMALITY OF THE STRUCTURE OF COMMODITY STOCKS

Author: **DMYTRO ARESTOV**

e-mail: dimaarestov7@gmail.com

Scientific coordinator: **NATALIIA LOKHANOVA**

e-mail: profnat08@gmail.com

Odesa National Economic University, Ukraine

Abstract. *The question of optimal structure and efficient use of working capital of trade enterprises is relevant at any time. The basis of the working capital of trade enterprises is its inventory. They are both the main source of cash inflows to the enterprise and a generator of profit, as well as the main investment. In this regard, the question of continuous monitoring, analysis and control is one of the most important aspects of the success of trade enterprises. The purpose of this study is to analyze modern methods of inventory analysis and determine the most optimal method or combination of methods to use. To conduct the research, the systematization and comparative analysis were used. It is determined that the use of each of the methods independently does not give a complete picture of the state of inventories, so in practice, combinations of methods should be used.*

Keywords: *Commodity stocks ABC analysis, XYZ analysis, FMR analysis, SDE analysis, QRS analysis, FSN analysis, efficiency*

JEL: M41

Introduction

In the modern world, a number of methods have been developed to analyze inventories and their structure. Their analysis is necessary to answer the question of which method brings the greatest value in terms of the resources spent on the analysis and the result obtained from its implementation. To answer this question, we will analyze the main modern methods of inventory analysis.

Basic content

First, we will consider the ABC analysis method. It allows you to identify the range of inventory that requires special attention and the range that does not require additional analysis. This method is based on the empirical principle of V. Pareto, which states that only 20% of the effort brings 80% of the result. Let's consider the algorithm of its use in the classic version for analyzing inventory. At the first stage, it is necessary to determine which criterion is used to analyze inventory. Among such criteria, as a rule, the first one to be chosen is sales revenue. Other criteria may also include margin profit from sales, the number of units sold, and the number of customers who purchased the goods. This list is not exhaustive; the peculiarity of this method is that it can be used for all of the above cases. The next step is to arrange the objects of analysis in descending order of the selected criterion and calculate the share of each object in the selected aggregate, both individually and with a cumulative effect. Then, using the Pareto principle, allocate groups A, B and C. Group A includes

those items of inventory that bring 80% of the selected parameter. Group B includes those items of inventory that bring the next 15% of the selected parameter. The remaining items of inventory bring 5% of the selected parameter and are included in Group C. Appropriate management recommendations and policies are developed for each of these groups. The next feature of this method is that it can be used simultaneously for a number of parameters and divide the assortment into groups based on the goals set. This should be done to analyze the assortment from different aspects, when a certain product can generate a large amount of revenue, but have a low margin and, accordingly, generate a small profit. In addition, there may be the opposite situation, when a product generates a large profit, but it is not significant in terms of revenue. The issue of multivariate ABC analysis is discussed in more detail in [1]. In our opinion, when using multidimensional ABC analysis, each measure should have its own letter.

Next on our list of methods is the XYZ analysis of inventory. This method allows you to analyze inventory from the point of view of the stability of demand for them. This method is mathematical and statistical and allows you to predict sales of certain types of goods. To use this method, you need to calculate the coefficient of variation for each item. This coefficient shows the deviation of the value of the analyzed parameter from its average value. As in the case of ABC analysis, this parameter can be any, depending on the purpose of the analysis. Category "X" includes products characterized by the highest stability of the selected parameter and, accordingly, with high opportunities for forecasting its values. Category "Y" includes products that have certain fluctuations in demand, but which show certain trends. For this category, the forecasting capabilities are average. All other products have almost random values of the selected parameter, it is impossible to trace any trends in its changes and, accordingly, it is also impossible to make an accurate forecast of the values of the selected parameter for these products. This method should be used in conjunction with ABC analysis, when goods are grouped both by the results of the selected parameter and by the possibility of forecasting its values. The issue of ABC-XYZ analysis is discussed in detail in [2].

In the economic literature, FMR analysis is no less common than ABC and XYZ analysis. Its essence lies in analyzing the assortment by the frequency of requests. It is used in the same way as the ABC analysis, where the frequency of requests is used as an analysis parameter. As a result of this analysis, inventory is divided into groups: "F", "M" and "R". They are distributed similarly to the letters "A", "B", and "C" in the ABC analysis. Analyzing the frequency of requests and release of goods from the warehouse allows you to estimate the demand for each product item. In addition, this method can also be used when organizing a warehouse. By dividing goods into groups according to the frequency of requests, it is possible to organize the warehouse in such a way that the most frequently requested goods are located closest to the picking areas [3].

The international scientific community also suggests using SDE analysis. This analysis is based on the delivery time of each product. Delivery time refers to the period of time that each unit of inventory takes from the time it is ordered from the supplier to the time it arrives at the point of sale. As a result of the analysis, goods that have a delivery time of more than 60 days are classified as "S" (scarce), i.e., they are scarce goods. Category "D" (difficult) includes goods with a delivery time of 31 to 60 days, i.e., goods that can be called medium and hard-to-find. Category E includes goods with a delivery time of up to 30 days. Goods belonging to this group are fashionably called easily accessible [4]. However, in our opinion, this division is not universal for every company because each company has its own specifics. Therefore, during the first iteration of the SDE analysis, a company should pay attention to the typical delivery time of its inventory. Based on this

data, divide the assortment according to this logic, but using different boundaries for each category. The next method to consider is QRS analysis. It correlates the product range, resources and investments of the enterprise with each other. This method allows you to determine the amount of investment resources invested by the customer in each supplier and in support of sales of this product. At the first stage of the QRS analysis, you should collect information about the current state of all parameters in the dynamics. Next, you should determine the investment potential of suppliers of group Q. For suppliers of group R, you should develop clear limits on inventory and be sure to monitor compliance with these limits. For suppliers of group "S", additional analysis should be carried out together with the sales department and a certain strategy of interaction should be developed [3].

Another method offered by the international scientific community is FSN analysis. This is an analysis based on the classification of inventory by the value of its turnover ratio. It shows how many times each type of inventory was sold during the period under analysis. The criteria for assigning to each group were proposed in [5]. According to the proposed scheme, category "F" includes those types of inventory that have made more than 4 turns during the analysis period. Category "S" includes goods whose turnover ratio ranges from 1 to 4 during the analysis period. Other goods with a turnover ratio of less than 1 during the analysis period should be classified as "N".

Conclusions

As part of the analysis of modern methods of inventory analysis, we considered a number of methods to determine the method that brings the greatest value in terms of the resources spent on its implementation. If we have to choose only one method, we believe that multidimensional ABC analysis provides the greatest value. We chose this method because it covers several aspects of inventory performance according to different criteria. That is, using one method, you can conduct a comprehensive assessment of inventory. However, in our opinion, the use of this method alone does not provide a complete picture of the optimal state of the company's inventory. In our opinion, in the modern world, when even extremely complex calculations can be automated, at least 3 methods should be used. These include multidimensional ABC analysis, which allows you to determine the effectiveness of inventory by various parameters, XYZ analysis, which allows you to determine the predictability of the results obtained, and FSN analysis, which allows you to divide goods into groups by turnover. In addition, SDE analysis should be added to the analysis results. It should be used in the context of checking the sufficiency of the current level of inventory of various categories for the period of replenishment of each type of inventory. The combination of all the above methods will allow you to bring the structure of the company's inventory to an optimal state.

Bibliographical references

1. Mazur O.Y. Multidimensional ABC analysis of the assortment. / O.Y. Mazur // Economics: time realities. Scientific journal.— 2019. — № 4 (44). — P. 80-90. — Retrieved from <https://economics.opu.ua/files/archive/2019/No4/80.pdf>. DOI:10.5281/zenodo.3757928
2. Marchenko V.M., Bashylova V.P. ABC-XYZ-analysis as a method of assortment management of machine building company/ V.M. Marchenko, V.P. Bashylova // Economy and society. Scientific e-journal.— 2017. — № 13 . — P. 597-601. — Retrieved from https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/100.pdf
3. Romashchenko O. S. Modern technology management of commodity stocks of a trading

enterprise/ O. S. Romashchenko // Economics. Management. Business. Scientific e-journal.– 2017. – № 3 (21) . – P. 86-94. – Retrieved from <http://journals.dut.edu.ua/index.php/emb/article/view/1599/1529>

4. Z. Ni'mah and Y. Farida Multi Unit Spares Inventory Control-Three Dimensional (MUSIC 3D) Approach to Inventory Management”, mantik, vol. 5, no. 1, pp. 19-27, May 2019.
5. A. R. Anugerah, D. Janari, and Manzula Maulida Rahman, “Analisis Pengendalian Perusahaa Menggunakan Pendekatan MUSIC 3D (Multi Unit Spares Invnetary Control-Three Dimensiona Approach) pada Warehouse di PT Semen Indonesia (Prsero) Tbk Pabrik Tuban,” no. November. Universitas Islam Indonesia, Yogyakarta, 2017.

SECȚIUNEA MASTERAT

CZU: 620.9:[304.2:504.06]

DOI: <https://doi.org/10.53486/issc2023.10>

PROVOCĂRILE ȘI PROBLEMELE SOCIALE ȘI ALE MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR ALE COMPANIILOR DIN INDUSTRIA ENERGIEI

CHALLENGES OF SOCIAL AND ENVIRONMENTAL ISSUES OF COMPANIES OPERATING IN THE ENERGY INDUSTRY

Authors: **ANDREEA DINU**

e-mail: dinu1andreea19@stud.ase.ro

ELENA RALUCA LUPU

e-mail: lupuraluca19@stud.ase.ro

ALINA NEGRUS-COSTIN

e-mail: negruscostinalina19@stud.ase.ro

Scientific coordinator: **DRAGOMIR VOICU – DAN**

e-mail: voicu.dragomir@cig.ase.ro

Bucharest Academy of Economic Studies, Romania

Abstract. *The EU Directive 2014/95/EU requires large companies, including those in the energy sector, to disclose non-financial information, such as environmental, social, and governance (ESG) issues, in their annual reports. This has led many energy companies to integrate sustainability and ESG reporting into their overall corporate reporting. However, complying with the directive can present both challenges and opportunities for energy companies. This document aims to analyse the impact of integrated reporting on the value relevance of European energy companies. To accomplish this, we analysed three of the most significant companies in the energy sector: Haliburton, Schlumberger, and Baker Hughes. In their annual reports for the year 2021, each company applied European Directive 2014/95/EU. During the analysis, we paid close attention to the additional information regarding economic, environmental, and social issues. Particular attention was paid to the relationship between financial and non-financial information. In addition to the current condition, we focused on and evaluated the communicated future plans and visions for development in the areas listed below. Due to the application of content analysis, it was possible to assess the corporations using an evaluation matrix. Consequently, we evaluated the information contained in the reports and determined a quantifiable overall result.*

Keywords: *integrated reporting; energy sector; listed firms; accounting information; EU Directive 2014/95/EU, environmental, social, and governance*

JEL: M40, M41

Introduction

Directive 2014/95/EU, also known as the Non-Financial Reporting Directive (NFRD), is a regulation that requires certain companies to report on their social, environmental, and governance (ESG) performance. The directive applies to large public-interest entities with over 500 employees, including companies in the energy industry. (From voluntarism to regulation: effects of Directive 2014/95/EU on sustainability reporting in the EU, 2021; Philipp O, 2021)

Integrated reporting is a framework that brings together financial and non-financial information in a concise and comprehensive manner. It provides a holistic view of a company's performance, including its ESG performance. By using an integrated reporting approach, companies can provide a more

complete picture of their business operations, and how they are addressing social and environmental challenges. Integrated reporting also helps companies to identify risks and opportunities related to their sustainability performance. By integrating ESG information into their reporting, companies can better understand their impact on the environment and society and identify ways to improve their sustainability performance. Overall, integrating reporting can help companies to comply with Directive 2014/95/EU by providing a comprehensive view of their ESG performance and demonstrating their commitment to sustainability. (Cristina Alexandrina ȘTEFĂNESCU, 2021)

The NFRD requires companies to report on a range of ESG issues, including environmental impact, social and employee matters, human rights, anti-corruption, and diversity on boards. Companies must provide a description of their policies, outcomes, risks, and targets related to these issues. In the energy industry, companies must report on their environmental impact, including their carbon footprint, water and air pollution, waste management, and biodiversity conservation. They must also disclose their efforts to transition to renewable energy sources and reduce their greenhouse gas emissions. Social issues that companies in the energy industry must address include labour rights, working conditions, health and safety, and community engagement. Human rights and anti-corruption are also critical issues that energy companies must address in their reporting.

In summary, the NFRD applies to the energy industry and requires companies to report on their ESG performance, including their environmental impact, social issues, human rights, and anti-corruption efforts.

It seems that the energy and utility sectors are recognizing the urgency of addressing sustainability concerns and taking significant steps towards achieving their net-zero carbon objectives. It is commendable that nearly half of the executives in these sectors have committed to net-zero carbon objectives, and that sustainability is a top concern throughout the manufacturing process. This shows that companies in the energy industry are taking their social and environmental responsibilities seriously and are working to transition towards a more sustainable future (Cosmulese, 2022). However, it is important that these commitments and concerns are translated into concrete actions, and companies must continue to work towards reducing their carbon footprint and addressing social and environmental challenges in their operations.

In recent years, academics have talked about social and environmental disclosure, and many researchers and practitioners have tried to figure out what organizations do to make sure they're economically, socially, and environmental sustainability (Socoliuc et al., 2020). More than 90% of the 250 biggest corporations in the world provide non-financial data to show they are acting responsibly on matters of governance, social responsibility, and the environment. (Niloufar Fallah Shayan, 2021)

Despite a huge increase in corporate SED, the bulk is still given voluntarily. At both the academic and policy levels, the argument over whether disclosure should be optional or required is still relevant. In fact, some academics advocate obligatory SED because it can address the lack of impartiality, objectivity, and comparability across enterprises; on the other hand, many scholars favour voluntary SED since it gives greater flexibility for companies' individual circumstances and requirements. (Blerita Korca, 2021)

This law aims to guarantee that firms provide uniform, comparable, and pertinent information on social and environmental concerns (EU, 2014). Public interest enterprises (PIEs), large companies, and organisations with more than 500 employees are all covered by the EU Directive. Organisations are required by this European law to report on issues relating to the environment, social concerns, employees, human rights, and diversity, as well as issues relating to anti-corruption and bribery. The

structure of the disclosures that companies use in this reporting is up to them. To help businesses publish non-financial and diverse information, the EU has established non-binding recommendations (Torelli, 2020).

The outside business environment has changed a lot and becomes more complicated, but traditional corporate financial reporting can't keep up with these changes because of its many flaws and limitations, such as its short-term focus, lack of coherence, complexity, and lack of non-financial information (like social, health, carbon emissions, and labour rights). Integrated Reporting (IR), a new strategy for corporate communication, has received a lot of attention recently as a way to get over these limits (Renato Camodeca, 2018).

By strengthening responsibility and stewardship while also improving the quality of the information delivered to stakeholders, IR might meet their needs (Ciubotariu et al., 2021). IR encourages a more unified, succinct, and effective corporate reporting strategy and improves resource allocation in the decision-making process, demonstrating how firms can build value over time (Aceituno, 2013).

A nation's economic development is directly tied to the energy industry, which in turn influences numerous other fields. Therefore, the economic, monetary, social, health, and ecological implications must be taken into account. In order to increase their corporate social responsibility and generate long-term value for their users and stockholders, energy companies should incorporate their political, economic, social, and environmental goals and actions into their strategies, operations, and financial reports. Given the significance of IR to businesses, a number of scholars have attempted to illuminate its effects on those in the energy industry.

The research by Szczepankiewicz and Mucko, which examined the CSR reporting practices of Polish energy companies, found that sustainability reports garner considerable interest from stockholders but display wide variation in terms of method and subject matter. The quality, consistency, verifiability, speed, and understandability of the data may all suffer as a result of these inconsistencies in the content. (Szczepankiewicz, 2016)

Romolini et al. examined the reliability of social data reported by companies in the energy and services industries. More specifically, they compared the quality levels of Italian, American, and Chinese power, mining and metals, and oil and gas companies by analysing the data revealed in their respective social reporting. Managers' views on how their companies can become more environmentally and socially responsible affect the accuracy of the data they collect. International deals affecting the global ecosystem, such as the Kyoto Protocol, have increased businesses' focus on environmental problems. There is little opportunity for socially beneficial actions to be taken in the areas of working circumstances, labour practices, the health and safety of workers, and employee training and education. Contrary to the priorities of Italian and American businesses, which are focused on workplace safety and health, training and education is of greater importance to Chinese companies. In the energy industry, product accountability receives less focus.

Findings show that only Chinese companies are more concerned with product accountability. They use social sharing to boost international recognition of the standard of their products and services. (Szczepankiewicz, 2016)

Companies in Europe's mining, oil, and gas extraction sectors give special attention to reporting on their social and environmental impacts. Their activities have a significant effect on the environment, and as a result of social pressures, they are more likely to report on their environmental and social actions than companies in any other industry. Gianluca conducted a content study of the reports of 15 European Union companies operating in the energy, gas, and mining industries (including Switzerland). This study found that businesses did reveal environmental details in their reports,

including details about their ecological performance initiatives, energy economy, improvements, and asset dependability. Information about the safety and health of staff members and investment in building new skills and competencies are examples of the social element of their activities. (Gianluca, 2021)

Research and practice have emphasized the increasing need for businesses to legitimize their actions and react more adequately to the growing information requirements of stakeholders. The inadequacy of traditional financial reporting tools to meet these needs has prompted companies to disclose non-financial information on a mandatory or voluntary basis (Cosmulese, 2019). Consequently, a number of national and international organizations have proposed various frameworks to assist companies in the disclosure of non-financial information (e.g., social, environmental, governance, etc.) and the implementation of non-financial disclosure (NFD) practices. The objectives, focus (on all ESG aspects or only on some of them), methodology, content, structure, dimensions considered, etc. of these frameworks vary. Despite this, all these frameworks have at least one thing in common: they all cite comparability as a fundamental NFD principle.

Overall, the impact of the NFRD on sustainability reporting in the energy sector has been positive, with increased transparency and accountability of companies with regard to their sustainability performance. However, there are challenges related to data quality and comparability, as well as compliance costs, that need to be addressed to ensure the effectiveness of the directive.

Basic content

In our research project, we studied and evaluated three of the biggest companies from the energy sector, those are Halliburton, Schlumberger (SLB), and Baker Hughes. All the companies applied the European Directive 2014/95/EU in their annual reports for the year 2021.

We paid particular attention to the extra data on economic, environmental, and social issues during the investigation. In particular, the relationship between financial and non-financial information was taken into account. Beyond the existing context, we subsequently focused on and assessed the shared future goals and objectives for advancement in the following areas.

We chose these companies due to the fact that oil and gas are non-renewable minerals and given the fact that we live in an era where global warming is a stress factor, we wanted to observe how these firms are responding to sustainability trends and also the needs of this planet. Furthermore, given the fact that these companies work in heavy industries, our concerns were related to the human and safety risks of the people who work for these firms.

In the reporting outcomes, we've previously talked about the quality of non-financial reporting. The next step is to connect this to the directive's qualitative aspect. We evaluate the completeness of the implementation in this situation. For each subject, reported, we provide one point.

Table 1: Social and environmental analysis of Halliburton, SLB and Baker Hughes

	Item/ Category	Halliburton	SLB	Baker Hughes
	Business model			
1.1	Strategy and objectives. Business development	1	1	1
1.2	Organisational structure / Subsidiaries or segments	1	1	1
1.3	Main products and services delivered to customers	1	1	1
1.4	Presentation of markets and main customers	1	1	1
1.5	Main competitors	1	1	1

1.6	Factors that can influence the future of the organization	1	1	1
1.7	Relations with business partners	1	1	1
1.8	Production methods for sustainable development	1	1	1
1.9	Innovation and research activities	1	1	1
2	Social Aspects			
2.1	Policies regarding health and safety at work / OHSAS 18001	1	1	1
2.2	Gender diversity (women in the workforce)	1	1	1
2.3	Employee training	1	1	1
2.4	Aspects related to employment: age groups, education, career management	1	1	1
2.5	Work satisfaction	1	1	1
2.6	Employee remuneration	1	1	1
2.7	Work accidents and professional illnesses	1	1	1
2.8	Staff turnover	0	0	1
2.9	Trade union rights	1	1	1
2.10	Quality management/ISO 9001	1	1	1
2.11	Customer satisfaction	1	1	1
2.12	Consumer safety and emergency situations	1	1	1
2.1	The protection of vulnerable consumers and personal data security	1	1	1
2.2	International relations and collaborations	1	1	1
2.3	Sponsorship policy and specific initiatives	1	1	1
2.4	Awards and affiliations, other than international relations	1	1	1
2.5	Fines, penalties, public scandals, and litigation	1	1	1
3	Other environmental			
3.1	Policies, procedures, and standards related to environmental protection/ISO 14001	1	1	1
3.2	Energy consumption by type and source	1	1	1
3.3	Other air emissions, including noise pollution	1	1	1
3.4	Use of mineral resources, soil, land	1	1	1
3.5	Use of water	1	1	1
3.6	Water pollution and effluents (wastewater)	1	1	1
3.7	Protection of biodiversity and responsible forestry	1	1	1
3.8	Waste management	1	1	1
3.9	Environmental inspections, taxes, and fines	1	1	1
3.10	Environmental impact of product and service use - Scope 3 (other than carbon emissions)	1	1	1
3.11	The development of ecological products and services	1	0	0
3.12	Employee training for environmental protection and disaster prevention	1	1	1
4	Climate Change			
4.1	Direct (Scope 1) GHG emissions	1	1	1
4.2	Energy indirect (Scope 2) GHG emissions	1	1	1

4.3	Other indirect (Scope 3) GHG emissions	1	1	1
4.4	GHG emissions intensity (Emissions / other performance indicators)	1	1	1
4.5	Reduction of GHG emissions	1	1	1
4.8	Policies regarding the reduction of emissions	1	1	1
4.9	Climate Change Commercial Risks & Opportunities	1	1	1
5	Risk			
5.1	Competitive environment (risk associated with evolving market trends)	1	1	1
5.2	Risks related to procurement, logistics and supply chain	1	1	1
5.3	Governance risk (including corporate culture, ethics and reputation)	1	1	0
5.4	Corruption, fraud, and money laundering risk	0	0	1
5.5	Bankruptcy risk	1	1	1
5.6	Operational and technological risks	1	1	1
5.7	Environmental risks (including climate risks)	1	1	1
5.0	Human resource risks (including health and safety risks, and union action)	1	1	1
5.9	Tax risks (compliance with tax regulations)	1	1	1
5.10	Currency risk	1	1	1
	Total (Max 55)	53	52	53

Source: own elaboration

Conclusions

Our research on the quality of non-financial reporting in the technology-driving energy industry was conducted on Haliburton, SLB, and Baker Hughes and has as an outcome the idea that the companies operating in the energy sector stated above are trying to comply with the EU Directive 2014/95/EU, these companies are concerned with social and sustainable issues and the integrated and sustainability reporting.

The companies selected have reached most of the items decided on for the quality of the non-financial reporting. As it can be seen below, in the Fig.7 Results of social and environmental analysis of Halliburton, SLB and Baker Hughes, the outcome shows that out of the 55 items, Haliburton reached 53 of them, SLB reached 52 of them, and Baker Hughes reached 53 of them. In other words, Haliburton is missing 2 of the items selected for determining the quality of the non-financial reporting relating to the companies in the energy industry, while its competitors SLB and Baker Hughes are missing 3 and respectively 2. These results represent the responsibility of the companies for the impact they have on social, sustainable, and environmental issues and the value of the information disclosed is an indicator of how well they are fulfilling that responsibility.

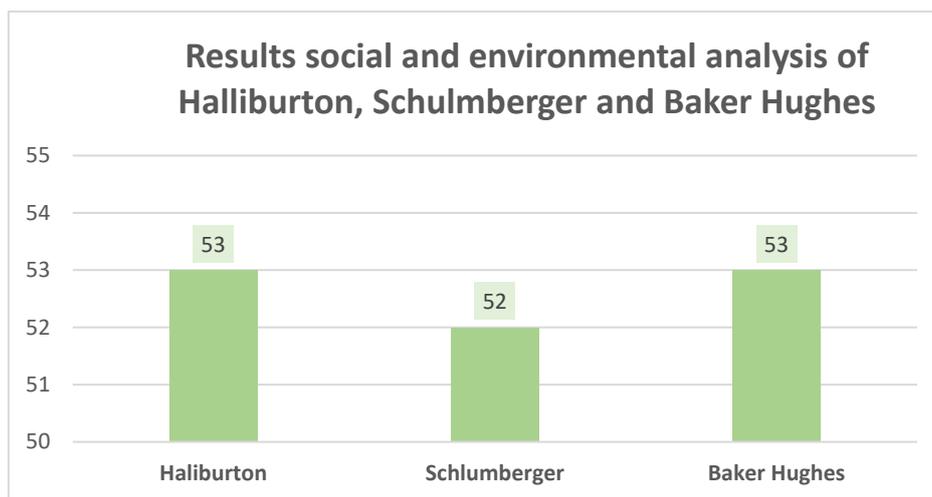

Fig.1 Results of social and environmental analysis of Halliburton, SLB and Baker Hughes

Source: Own elaboration

Relating to the missing items for the companies analysed we can affirm that certain aspects do not interfere to a great extent with the directive, but some are especially important and should be taken into consideration.

In regards to the social aspects, the staff turnover is missing both for Halliburton and SLB. Staff turnover is important in order to understand how the company treats its employees and what measures are in place to promote employee retention and satisfaction.

In the environmental part is missing the development of ecological products and services for SLB and Baker Hughes, the development of such products and services is often a critical component of a sustainable energy strategy. It is important to understand the company's efforts in developing ecological products and services, particularly since the companies operate in the energy industry.

It's possible that the company did not make significant progress in developing ecological products and services during the reporting period, and therefore did not feel it was noteworthy to include them in the report. However, the development of ecological products and services is particularly important for the companies in this industry, especially in order to help them achieve their emission goals for Scope 1, 2 and 3.

And the last 2 items missing in the sustainable report of the companies analysed are the Governance Risk and the Corruption, fraud and money laundering risk. It is important for stakeholders to understand the company's governance practices and risk management strategies, particularly with respect to risks such as corruption, fraud, and money laundering.

Table 2. Items Missing

Item/ Category	Halliburton	Slb	Baker Hughes
2 Social Aspects			
2.8 Staff turnover	0	0	1
3 Other environmental			
3.11 The development of ecological products and services	1	0	0
5 Risk			
5.4 Governance risk (including corporate culture, ethics and reputa	1	1	0
5.5 Corruption, fraud, money laundering risk	0	0	1
Total	2	3	2

Source: Own elaboration

So we could state that compliance with the Non-Financial Reporting Directive (NFRD) can present energy companies with both challenges and opportunities. Among the most important challenges and opportunities are:

Challenges: Data Collection and Reporting: Collecting and reporting accurate, reliable, and consistent data on ESG issues is one of the greatest challenges for energy companies. Complex operations and supply chains may make it difficult for energy companies to monitor and report on all relevant ESG metrics.

The cost of complying with the NFRD can be considerable, particularly for smaller businesses. Compliance may necessitate new systems and procedures, additional personnel, and outside assistance, which can strain available resources.

Integration with Existing Reporting Frameworks: Energy companies may already report on ESG issues using existing reporting frameworks such as the Global Reporting Initiative (GRI) or the Sustainability Accounting Standards Board (SASB). Companies may be required to align their reporting with the directive's specific requirements in order to comply with the NFRD, which can be challenging.

Opportunities: Compliance with the NFRD can afford energy companies the opportunity to engage with their stakeholders on sustainability issues in a more productive manner. This can aid in fostering trust, enhancing reputation, and propelling positive change. Energy companies that comply with the NFRD and demonstrate strong ESG performance may have an advantage in recruiting customers, investors, and talent. Compliance with the NFRD can assist energy companies in identifying and managing ESG risks, including climate change, human rights, and malfeasance. This can increase long-term value and decrease reputational hazards.

Alignment with International Standards: Adhering to the NFRD can assist energy companies in aligning their reporting with international standards and best practices, thereby enhancing the comparability and uniformity of sustainability reporting across the sector. Complying with the NFRD can be a difficult process for energy companies, but it also offers significant opportunities to improve sustainability performance, engage stakeholders, and acquire a competitive advantage. Energy firms can improve their ESG performance and contribute to a more sustainable future by addressing the obstacles and capitalizing on the opportunities.

Companies in the energy industry are growing concerned with social and sustainable problems, as well as integrated and sustainability reporting, in order to ensure compliance with EU Directive 2014/95/EU. The rule mandates that major corporations report on environmental, social, and governance (ESG) matters alongside their financial performance. To address this, a growing number of energy firms are incorporating sustainability and ESG reporting into their standard corporate reporting and prioritizing the enhancement of their sustainability performance. These businesses can improve their standing in the community, earn the confidence of their stakeholders, and set an example for other businesses by committing to responsible and environmentally friendly procedures. Consistent with the result of our research we can look at the results of the analyses made by Andreas Errikos Delegkos, Michalis Skordoulis, Petros Kalantonis and Aggelia Xanthopoulou in the article, `Integrated Reporting and Value Relevance in the Energy Sector: The Case of European Listed Firms`, in this research it was also determined that IR in the energy sector reflects the responsibility of firms for their impacts on the environment and society, and the quality of information disclosed is an indicator of the degree to which they fulfil this responsibility. Due to their deficiency, sustainability reports fail to correlate environmental, social, and governance issues to business strategy and performance. Traditional financial information is insufficient for assessing the social and

environmental impact of a company on its community. IR combines economic and financial data with information pertinent to environmental, social responsibility, and corporate governance by providing the complete spectrum of material risks and opportunities, market context, and drivers that firms must comprehend in order to respond.

The findings of the study mentioned above highlight the significance of IR for energy companies, given their impact on numerous aspects of contemporary economies and societies. IR is a potent instrument that can aid energy companies in redefining their strategy and incorporating sustainability into their operations. Consequently, stakeholders will have improved access to information regarding a company's strategies, as integrated reporting can provide the necessary transparency. At the same time, energy companies can enhance their capital allocation and gain access to capital markets and business partners.

In addition, IR can increase the cost-effectiveness of energy companies, which, along with the above mentioned advantages, can result in competitive advantages. Thus, it is proposed that businesses develop all the necessary mechanisms to implement IR. (Andreas Errikos Delegkos, 2022)

In conclusion, although NFRD compliance can be difficult for energy businesses, it also offers substantial chances to improve sustainability performance, involve stakeholders, and obtain an edge in the market. Energy businesses can improve their ESG performance and contribute to a more sustainable future by tackling the challenges and capitalizing on the opportunities. Finally, upcoming studies may consider how the present energy crisis has affected the disclosures made by energy companies in their IRs and how that has affected their goals and actions on social and environmental issues.

Bibliographic references

1. Accountability, Ethics and Sustainability of Organizations. (2020). Silvia Testarmata.
2. Aceituno, F. (2013). Is integrated reporting determined by a country's legal system? An exploratory study.
3. Andreas Errikos Delegkos, M. S. (2022). Integrated Reporting and Value Relevance in the Energy Sector:
4. Blerita Korca, E. C. (2021). Directive 2014/95/EU: building a research agenda.
5. Cristina Alexandrina Ștefănescu, A. T.-T. (2021). EU non-financial reporting research – insights, gaps, patterns and future agenda.
6. Ciubotariu, M. S., Socoliuc, M., Grosu, V., Mihailă, S., & Cosmulese, C. G. (2021). Modeling the relationship between integrated reporting quality and sustainable business development. *Journal of Business Economics and Management*, 22(6), 1531-1550
7. Cosmulese C.G. (2019). The contribution of disclosure of non-financial information to the increase of the quality of economic-financial communication, 7(3), DOI: 10.4316/EJAFB.2019.7311
8. Cosmulese, C. G. (2022). Conceptual causal framework to assess the impact of COVID 19 on energy transition. *Studies and Scientific Researches. Economics Edition*, (36), 43-53
9. Directive 2014/95/EU: building a research agenda. (2021).
10. Blerita Korca. (2021). From voluntarism to regulation: effects of Directive 2014/95/EU on sustainability reporting in the EU.
11. Gianluca, Z. (2021). Quality of Information Disclosed in Integrated Reports, in the Extracting Sector: Insights from Europe.
12. Halliburton. (2021). Sustainability report 2021.

13. Hughes, B. (2021). Sustainability report 2021.
14. Niloufar Fallah Shayan, N. M.-K. (2021). Sustainable Development Goals (SDGs) as a Framework for Corporate Social Responsibility (CSR).
15. Philipp O, S. . (2021). From voluntarism to regulation: effects of Directive 2014/95/EU on sustainability reporting in the EU.
16. Renato Camodeca, A. A. (2018). Strategic information disclosure integrated reporting and the role of intellectual capital.
17. Romolini, A., Gori, E., & Fissi, S. (2014). The Disclosure in Social Reporting of Energy Sector: Experiences from Italy, the USA and China.
18. Socoliuc, M., Cosmulese, C. G., Ciubotariu, M. S., Mihaila, S., Arion, I. D., & Grosu, V. (2020). Sustainability reporting as a mixture of CSR and sustainable development. A model for micro-enterprises within the romanian forestry sector. *Sustainability*, 12(2), 603.
19. SLB. (2021). SLB Sustainability report 2021.
20. Szczepankiewicz, M. (2016). Reporting Practices of Polish Energy and Mining Companies.
21. Torelli, R. (2020). (Accountability, Ethics, and Sustainability of Organisations).

PECULIARITIES OF ANALYSIS OF FINANCIAL RESULTS OF AGRICULTURAL ENTERPRISE

Author: **YELYZAVETA MAZURKEVYCH**

e-mail: mazurkevych.i@donnu.edu.ua

Scientific coordinator: **YEVHEN IONIN**

e-mail: ionin.iyy@donnu.edu.ua

Vasyl' Stus DonNU, Ukraine

Abstract. *The article is devoted to the analysis of financial results on the example of PJSC JV «Chornomorska perlyna», the main types of analysis of financial statements and articles specific only to agricultural enterprises. In the process of writing the article, the following research methods were used: horizontal analysis, vertical analysis, trend analysis, elimination, factor analysis. As a result, the specifics of items of expenses and income from the initial recognition of biological assets and agricultural products were studied.*

Keywords: *financial analysis, horizontal analysis, vertical analysis, trend analysis, elimination, reporting period.*

JEL: M00, M41, C81

Introduction

The agricultural sector occupies a significant place in the economy of Ukraine: one-fifth of GDP and half of the country's foreign exchange earnings. On this basis, stable and dynamic pace of development of agricultural enterprises on the basis of their efficient operation is very important. An important role is played by the analysis of the formation of financial results, focused on finding possible reserves for profit growth and maximizing their market value, which is a prerequisite for ensuring the concept of business continuity, the concept of capital preservation provided by international financial reporting standards.

The choice of the research topic was formed on the basis of the importance of agricultural enterprises for the Ukrainian economy. The selected enterprise is a striking example of one of the typical agricultural enterprises located in the Tatarbunary district of Odessa region, where there is a fairly favorable climate for the development of this type of enterprise.

The aim of the study is to substantiate the main directions of growth of profits of agricultural enterprises, based on the peculiarities of its analysis, taking into account the specifics of the formation of financial results in this sector of the economy.

In the process of research such methods as horizontal analysis, vertical analysis, trend analysis, elimination were used.

In general, the research process takes place in three stages. The first was used to determine the dynamics of indicators, the second - their share in the total. At the third stage, the impact of operating costs on UAH 1 of sold products was determined. This made it possible to draw reasonable conclusions and formulate the main directions of growth of operating income.

Basic content

Mandatory requirement for the analysis of financial results is the use of horizontal, vertical and trend analysis, as required by International Standards on Auditing 520 «Analytical Procedures» [1]. The use of these analytical procedures allows the analyst to identify changes in individual items (absolute and relative indicators), their structure, trend, is the basis for further factor analysis and on this basis - the analytical justification of management decisions. The source for such an analysis is Form 2 «Statement of Financial Results», which is provided by Ukrainian National Accounting Standard 1 «General requirements for financial reporting» [2].

Table 1. Horizontal analysis of financial performance of PJSC JV «Chornomorska perlyna»

Item	Line code	2019, thds. UAH	2020, thds. UAH	Divergence	
				Absolute, thds. UAH	Relative, %
Net income from sales of products (goods, works, services)	2000	73989	41052	(32937)	(44,52%)
Cost of goods sold (goods, works, services)	2050	(48345)	(24804)	(23541)	(48,69%)
Gross profit	2090	25644	16248	(9396)	(36,64%)
Other operating income	2120	18242	14513	(3729)	(20,44%)
Income from initial recognition of biological assets and agricultural products	2122	13024	4046	(8978)	(68,93%)
Administrative expenses	2130	(4774)	(5534)	760	15,92%
Selling expenses	2150	(232)	(230)	(2)	(0,86%)
Other operating expenses	2180	(17510)	(8574)	(8936)	(51,03%)
Costs of initial recognition of biological assets and agricultural products	2182	11070	3620	(7450)	(67,30%)
Financial result from operating activities: profit	2190	21370	16423	(4947)	(23,15%)
Other income	2240	908	1074	166	18,28%
Financial expenses	2250	(13050)	(13445)	395	3,03%
Other expenses	2270	(212)	(467)	255	120,28%
Pre-tax financial result: profit	2290	9016	3585	(5431)	(60,24%)
Net financial result: profit	2350	9016	3585	(5431)	(60,24%)

The conducted horizontal analysis allows to draw conclusions. The company is profitable as evidenced by gross, operating, financial results before and after tax. According to all these indicators, there is a significant decrease in them, which may further threaten their functioning.

1. Gross profit decreased by UAH 9,396 thousand, or by 36.64%. This is due to the fact that sales decreased by UAH 32,937 thousand, and costs decreased by only UAH 23,541 thousand. The positive in this case is that the percentage reduction in cost is greater than the percentage reduction in net income, which allowed the company to somehow regulate gross profit and reduce possible losses from sales.
2. Profit from operating activities decreased by UAH 4947 thousand, or by 23.15%. This was influenced by a large number of indicators, of which income from the initial recognition of

biological assets and agricultural products, other operating expenses and costs from the initial recognition of biological assets and agricultural products underwent the greatest changes. As with the previous indicator, a significant share of cost reduction than revenue played an important role.

3. The financial result before tax was affected not only by previous indicators, but also by other income, financial expenses and other expenses. The latter, having increased by about 2 times, played a significant, though not decisive, role in determining this indicator.

When conducting the analysis of financial results, accounting features of agrarian enterprises should be taken into account. Items such as 2122 «Income from initial recognition of biological assets and agricultural products» and 2182 «Expenses from initial recognition of biological assets and agricultural products», as they are not typical for ordinary enterprises and, as a rule, in the financial statements of ordinary enterprises missing. Recognition of biological assets is regulated by Ukrainian National Accounting Standard 30 «Biological Assets», which determines the methodological basis for the formation of accounting information about biological assets and additional biological assets and agricultural products obtained in the process of their biological transformation and disclosure of information about them in financial statements [3]. At the international level, this type of asset is regulated by IAS 41 «Agriculture» which aims to determine the accounting approach, as well as the disclosure of information related to agricultural activities [4].

Comparing IAS 41 and Ukrainian National Accounting Standard 30, domestic scholars emphasize that the International Standard does not take into account one of the main properties of assets – the economic benefits of using an asset – when interpreting a «biological asset». It turns out that at the international level, there is no attachment of the biological asset to the asset in general and the processes that generate it [5]. In terms of their impact on the financial result, these items do not differ from others and have exactly the same impact on the financial result as other reporting items, but they are specific only to agricultural enterprises.

Further analysis involves vertical (structural) analysis – a method of analysis of financial statements, in which each item is determined as a percentage of the bottom line. The generally accepted approach to the vertical analysis of financial results, according to R.B. Sokolskaya, is that ... net income from sales of products (goods, works, services) (when analyzing the statement of financial results) is taken as 100%, and all other items of the relevant financial statement are a fraction of the accepted base value [6]. Unlike the previous type of analysis, it determines the share of each indicator in the total financial result (Table 2).

Table 2. Vertical analysis of financial performance of PJSC JV «Chornomorska perlyna»

Item	2019		2020		Divergence, %
	thds. UAH	%	thds. UAH	%	
Net income from sales of products (goods, works, services)	73989	100,00	41052	100,00	-
Cost of goods sold (goods, works, services)	(48345)	65,34	(24804)	60,42	4,92
Gross profit	25644	34,66	16248	39,58	(4,92)
Other operating income	18242	24,66	14513	35,35	(10,69)

Income from initial recognition of biological assets and agricultural products	13024	17,60	4046	9,86	7,74
Administrative expenses	(4774)	6,45	(5534)	13,48	(7,03)
Selling expenses	(232)	0,31	(230)	0,56	(0,25)
Other operating expenses	(17510)	23,67	(8574)	20,89	2,78
Costs of initial recognition of biological assets and agricultural products	11070	14,96	3620	8,82	6,14
Financial result from operating activities: profit	21370	28,88	16423	40,01	(11,13)
Other income	908	1,23	1074	2,62	(1,39)
Financial expenses	(13050)	17,64	(13445)	32,75	(15,11)
Other expenses	(212)	0,29	(467)	1,14	(0,85)
Pre-tax financial result: profit	9016	12,19	3585	8,73	3,46
Net financial result: profit	9016	12,19	3585	8,73	3,46

Trend analysis is designed to forecast the main financial indicators of the enterprise on the basis of calculated for previous reporting periods. This type of analysis has already been used by us in two previous calculations and allowed us to trace the dynamics of changes in indicators for individual years.

Given the importance of gross and operating financial results in the formation of financial results before and after taxation, it is advisable to supplement the horizontal and vertical analysis with a factor analysis of costs per 1 UAH of sold products. In formalized form, this indicator can be represented by:

$$Z t = \frac{\sum_{i=1}^n z_i \times q_i}{\sum_{i=1}^n p_i \times q_i} \quad (1)$$

where, z_i - cost and type of products (works, services);

p_i - price and type of products (works, services);

q_i - physical volume of products (works, services);

n - the number of products (works, services);

Z_t - costs per 1 monetary unit of output.

According to Ionin Ye.Ye. «The advantage of this indicator is, first of all, its comparability, which makes it possible to analyze the costs of enterprises for different periods, not only within one industry, but also different industries. The external user can calculate it on the basis of the report on financial results in relation to the volume of sales, while determining the main reasons for changes in financial results. In addition to purely analytical practice, the cost of 1 monetary unit of output is used in financial planning, as one of the options for the analytical method of profit planning». [7, p. 103].

Features of cost analysis for 1 UAH of sold products for the agricultural sector is the presence of two additional items: «Income from initial recognition of biological assets and agricultural products», «Expenses from initial recognition of biological assets and agricultural products», which significantly affect the formation of financial results.

Calculation of the cost indicator for 1 UAH of sold products is given in table 3.

Table 3. Analysis of costs per 1 UAH of sold products

Indicator	2019, thds. UAH	2020, thds. UAH	Divergence
Net income from sales of products (goods, works, services)	73989	41052	(32937)
Other operating income	18242	14513	(3729)
Income from initial recognition of biological assets and agricultural products	13024	4046	(8978)
Total income	105 255	59 611	45 644
Cost of goods sold (goods, works, services)	(48345)	(24804)	(23541)
Administrative expenses	(4774)	(5534)	760
Selling expenses	(232)	(230)	(2)
Other operating expenses	(17510)	(8574)	(8936)
Costs of initial recognition of biological assets and agricultural products	11070	3620	(7450)
Total costs	81 931	42762	(39 169)
Costs per 1 UAH of sold products	110,73	104,17	(6,56)

Factors influencing the change in costs by UAH 1 products, works, services can be grouped into the following groups:

1. Prices for raw materials and supplies, the level of labor and material resources.
2. Selling prices for products.
3. Structural changes in the composition of products.

To conduct such an analysis requires additional information on management accounting. The calculation of the degree of influence of factors most often in the analytical practice of Ukraine involves the use of the method of elimination in the form of chain substitutions or absolute differences. The advantage of this method is the sufficient simplicity of such a factor analysis, the possibility of analytical justification of management decisions focused on the final financial result in the short and long term.

And this is the basis for the formation of tactical and strategic decisions in the framework of mandatory constraints provided by the conceptual basis of IFRS: the going-concern concept, the concept of capital preservation: physical and financial, the main elements of financial reporting: assets, capital, liabilities, income, expenses.

In general, we can say that the indicator of expenses per 1 UAH of sold products tends to decrease by 6, 1 kopecks., which can be assessed positively. But along with this there are items to look out for:

- increase in administrative expenses by UAH 760,000, or by 15.9%;
- with an absolute reduction in sales costs by UAH 2,000, as a percentage of sales, this item increased significantly: in 2019 0.31%; In 2020, 0.56%, ie approximately 2 times increased these costs per 1 UAH of sold products;

Elimination of these two negative manifestations (absolute increase in administrative costs, relative increase in sales costs) is one of the main reserves for reducing the cost of operating activities of PJSC JV «Chornomorska perlyna». In addition, an important reserve is the increase in net sales revenue, which is associated with the possible volume of sales, its promotion in the market. And this in turn affects the range of products, its price, quality and overall market demand.

Conclusions

Thus, the study found that to assess the financial results of the agricultural enterprise can be used such types of analysis as horizontal, vertical and trend. Detailed analysis of financial results should be supplemented by factor analysis of costs per 1 UAH of sold products. This allows for analytical justification of management decisions in the short and long term in accordance with the basic concepts of IFRS.

These types of analysis in different ways highlight the formation of financial results, focus on possible reserves for profit growth and profitability. It should also be noted that the analysis of financial results is not limited to these types of analysis and therefore this issue may require further research.

Bibliographical references

1. International Standard on Auditing 520, Analytical Procedures in Auditing
<https://tinyurl.com/2nmaj3b2>
2. National Accounting Regulation (Standard) of Accounting 1, General Requirements for Financial Reporting <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
3. National Regulation (Standard) of Accounting 30, Biological Assets
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05#Text>
4. International Accounting Standard 41, Agriculture
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_027#Text
5. Shkulipa L. V. Comparative analysis of P (S) BU 30 "Biological assets" and IAS 41 "Agriculture". Accounting and finance of agro-industrial complex. 2011. pp. 89-95
<http://magazine.faaf.org.ua/porivnyalniy-analiz-p-s-bo-30-biologichni-aktivi-ta-msbo-41-silskogospodarstvo.html>
6. Sokolskaya R. B., Zelikman VD, Akimova TV Financial analysis: textbook. way. Part I. Analysis of financial statements. Dnepropetrovsk: NMetAU. 2015. 92 p.
7. Ionin E. E. Financial analytics of modern business: a monograph. Donetsk, 2012. 305 p.

ELECTRONIC ADMINISTRATION OF VALUE ADDED TAX IN UKRAINE: ISSUES OF ACCOUNTING ORGANIZATION AND IMPACT ON BUSINESS

Author: **KATERYNA PAVLOTSKA**

e-mail: pavlotska.k@donnu.edu.ua

Scientific coordinator: **LILIA TARASENKO**

e-mail: l.tarasenko@donnu.edu.ua

Vasyl' Stus Donetsk National University, Ukraine

Abstract. *The introduction of the electronic register of tax invoices and the electronic VAT administration system necessitated changes in accounting procedures, tax accrual and payment, preparation and registration of tax invoices, and settlements with the budget. Changes in recent months have exacerbated the problem of blocking tax invoices and, accordingly, caused additional difficulties for businesses in the form of additional time spent on unblocking tax invoices, to some extent deterioration of relations with buyers who may have lost the opportunity to use the tax credit, etc. This requires research to determine the specifics of VAT accounting, systematize certain stages of its implementation and the impact of recent changes on business. The paper presents the results of a study of the peculiarities of using the electronic administration system by a VAT payer, namely, the issue of accounting for transactions related to the recognition of a tax liability and a tax credit for VAT, which involves the introduction of analytical accounts, which helps to increase the level of control over the state of settlements with the budget. The sequence of the VAT accounting process in Ukraine, which involves the use of an electronic administration system, is shown schematically. Legislative changes regarding the registration of VAT tax invoices are analyzed. The scheme of the decision-making process on registration or refusal to register tax invoices is presented. The impact of the latest legislative changes on business activities is investigated*

Keywords: VAT, organization of settlements, electronic administration system, tax liability, tax credit, tax accounting

JEL: H25, M40

Introduction

Value-added tax (VAT) plays a significant role in the country's budget. At the same time, the process of accounting for this tax is rather complicated, due, in particular, to constant changes in regulatory documents. The mechanism of VAT payments is characterized by certain problematic aspects, related primarily to the blocking of tax invoices, the number of which has increased recently. This has a negative impact on business activities, as blocking invoices causes distractions of funds from cash flow, loss of a positive image and attractiveness to business partners, etc. Therefore, in order to efficiently organize VAT accounting, it is important to explore approaches to reflecting VAT-related transactions in bookkeeping accounts using the necessary analytics related to the use of the electronic VAT administration system. It is also important to study the current procedure for blocking tax invoices and its impact on business. To achieve this goal, the following research objectives have been identified: reveal the essence of using the electronic administration system; analyze automated VAT accounting; study the issue of reflecting VAT transactions in bookkeeping accounts in terms of introducing the necessary accounts for analytical accounting related to the status of tax invoices in the electronic administration system; consider typical situations when summarizing VAT results and making further settlements with the state; analyze current challenges related to the registration of tax invoices, determine the impact of recent legislative innovations in Ukraine on business.

Basic content

Taking into account that the accounting information is subject to the requirements of reliability and completeness, the VAT accounting should be organized in such a way that it is possible to verify the accuracy of the accounting data. VAT accounting and reporting have a number of specific features, including different methods for determining the date of recognition of tax liabilities and tax credit, preparation and registration of tax invoices in electronic form in an unified register, and settlements with the budget using an electronic administration system. For VAT purposes, it is important to correctly determine the type of transaction, tax rate and tax base.

Tax invoices are drawn up and registered in the Unified Register of Tax Invoices (URTI). It is the taxpayer's responsibility to prepare a tax invoice. The tax invoice is drawn up in electronic form on the date of the tax liability [1, para 201.1]. The generated tax invoices serve as the basis, i.e. the primary document, for the preparation of the tax declaration.

Based on the completed tax declaration, the amount of tax liability to be transferred to the budget is determined (the positive difference between the amount of tax liability and the amount of tax credit of the current reporting period). If the difference between the amount of tax liability and the amount of tax credit of the current reporting period is negative, the taxpayer is entitled to receive a budgetary refund. A special feature of VAT payments to the budget is the use of the electronic administration system (EAS). Unlike most other taxes, which are paid by transferring the amount of liabilities from a bank account, VAT is paid by transferring funds from an electronic EAS account opened at the Treasury.

In general, tax liabilities and tax credits arise on the date of the first event, i.e., the date of the event that occurred earlier [1, para 187, para 198.2]. It is important to note that the tax amounts that are not supported by registered invoices are not related to the tax credit. Aforementioned which is an additional condition for recognizing the tax credit.

In order to ensure the correctness of accounting for VAT settlements and preparation of tax invoices, these methods should be enshrined in the methodological part of the accounting policy, which is one of the organizational issues of VAT accounting.

Another organizational issue in VAT accounting is the use of VAT accounts. The instructions for using the chart of accounts suggest the following accounts for VAT accounting:

- 641 «Settlements for taxes»;
- 643 «Tax liabilities»;
- 644 «Tax credit».

The accounting treatment of VAT depends on which event comes first (payment or delivery) (Table 1).

Table 1. Typical correspondence on VAT accounting [2]

№	Contents of the transaction	Debit	Credit
Recording the purchase of goods/services and related tax credit			
<i>The first event is delivery</i>			
1	Assets/goods received (an act of work performed, services rendered is available)	15,20, 91, 92	631, 685
2	VAT tax credit is recognized (tax invoice <i>is issued</i>)	6442	631,685
3	VAT tax credit is recognized (tax invoice <i>is registered</i>)	641	6442
<i>The first event is payment</i>			
1	Prepayment to the supplier was made	371	31
2	VAT is reflected as part of the prepayment (the supplier has <i>issued</i> a	6442	6441

	tax invoice)		
3	VAT tax credit is recognized (tax invoice <i>is registered</i>)	641	6442
4	Assets received from the supplier, completed work, services rendered	15,20, 22, 28, 91, 92	631, 685
5	Recording a tax credit (closing the «unconfirmed VAT tax credit» account)	6441	631, 685
Recording of sales of goods/services and related tax liability			
<i>The first event is delivery</i>			
1	Shipped inventory (non-current assets), performed work, rendered services	36, 377	701,702, 703, 712
2	The amount of VAT tax liabilities is recognized (a tax invoice <i>is issued</i>)	701, 702	6432
3	The amount of VAT tax liabilities is recorded (tax invoice <i>is registered</i>)	6432	641
<i>The first event is payment</i>			
1	Prepayment received	31	681
2	A tax liability is recognized (a tax invoice <i>is issued</i>)	6431	6432
3	VAT tax liability is recognized (tax invoice <i>is registered</i>)	6432	641
4	Revenue from sales was recognized	361	701
5	Recording the closing of the «unconfirmed VAT tax liability»	701	6431

Since, in most cases, the registration of a tax invoice does not take place on the day it is issued, a company may introduce third-order accounts to record confirmed and unconfirmed tax liabilities and tax credits. For example, when settling with a buyer on a prepayment basis, the tax liability arises on the date of receipt of the advance (based on the incoming payment order) and is considered to be an unconfirmed fact of delivery. And this business transaction can be recorded using account 6431 «Unconfirmed VAT liability». This allows to distinguish which event comes first: an advance or a delivery. provide additional control over the status of tax invoices generation. As for the unconfirmed tax credit, it is recommended to use account 6441 «Unconfirmed VAT tax credit».

It is recommended to enter accounts 6432 and 6442 to record the tax liability and tax credit, respectively. Upon preparation of the tax invoice, the amount of VAT is recorded in Credit (Cr) 6432 (in the part of the tax liability) and Debit (Dr) 6441 (in the part of the tax credit). Upon registration of a tax invoice, entries are made in the accounting records: Dr 6432 Kr 641VAT (in terms of recognizing a tax liability) and Dr 641VAT Cr 6442 (in terms of recognizing a tax credit).

These tax invoices are the basis for preparing a VAT return and determining the total amount of the settlement. The basis for taxpayers to determine this amount is a comparison of the amounts of tax liability (TL) and tax credit (TC).

The following situations may arise as a result of the calculation:

- the tax liability exceeds the tax credit;
- the tax credit is greater than the tax liability.

In the first case, the taxpayer incurs a debt to the budget, and in the second case, the taxpayer is entitled to a refund. Currently, the process of settlements with the budget is automated through the introduction of an electronic administration system (EAS), and therefore, account No 315 «Special accounts in the national currency» is used in accounting. This account is opened by the State Treasury

Service of Ukraine for each taxpayer in the electronic administration system. The specific feature of the account No 315 is that it only accounts for VAT payments and does not control the registered VAT amounts. Therefore, if the amount of tax liability exceeds the tax credit, the transaction to transfer the amount of liability to the budget is reflected by a posting of Dr 641/VAT Cr 315. If the VAT refund is received, an entry should be made in the accounting records Dr 315 Cr 641/VAT, which will indicate an increase in the funds in the account in the SEA VAT [3].

Through the automatic creation of an electronic taxpayer account by the central executive body, each business entity is provided with technical means of keeping records and making payments to the budget for this type of tax. The generalized process of making VAT payments is shown in Figure 1.

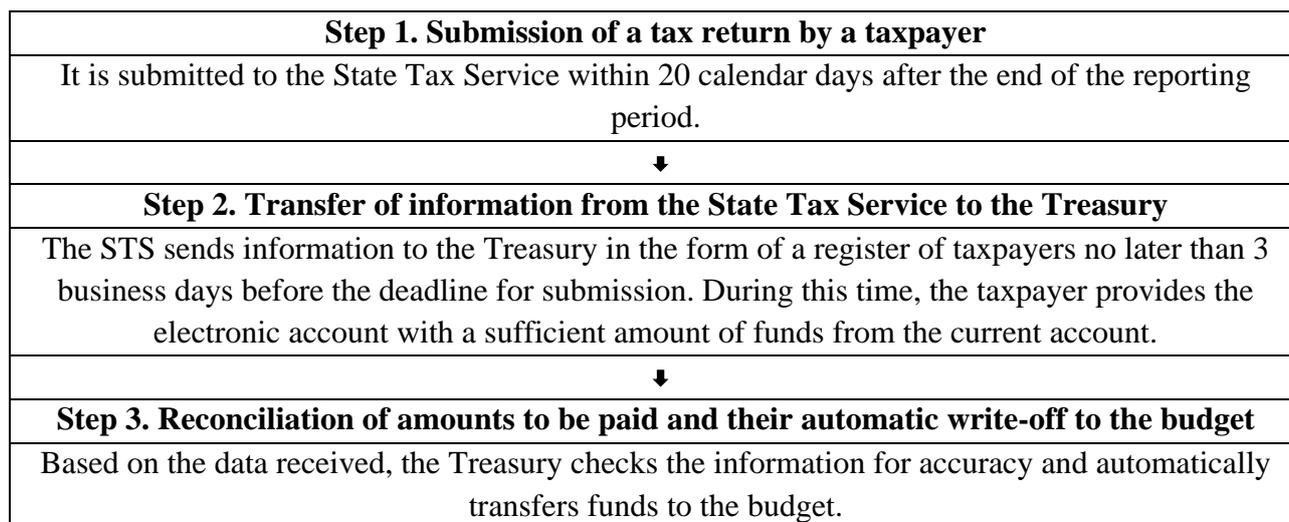

Figure 1. Sequence of repayment of VAT tax liability [4]

The electronic administration system ensures the entire process of accounting and settlements for value added tax, including: automatic VAT accounting, quick registration of tax invoices in the Unified Register of Tax Invoices, formation of a separate account for tax payments, control over the amount of VAT, etc.

In October 2022, the updated Procedure for Suspension of Registration of a Tax Invoice/Adjustment Calculation came into force. The rationale for the changes was the need to prevent violations by unscrupulous taxpayers. However, the increased monitoring caused significant problems for all taxpayers. At the end of 2022, taxpayers faced a problem that no taxpayer was spared - massive blocking of tax invoices. The number of small and medium-sized businesses that faced the problem of blocking tax invoices in October-November 2022 grew extremely fast [5]. Blocking tax invoices has negative consequences for business. A blocked invoice deprives the buyer of the right to use the tax credit. As a result, the buyer may decide not to cooperate with this supplier in the future. Another negative consequence may be additional expenses in the form of recognizing and paying a fine to the buyer in the amount of a certain percentage of the tax invoice (if specified in the contract).

Suspension of the registration of tax invoices and adjustment calculations also entails penalties, which are prescribed by clause 201.4 of Article 201 of the Tax Code of Ukraine (Table 2).

Table 2. Current VAT penalties

Rate (TCU)	Features
Violation of the term for registration of TI/SA	
10% of the amount of the TI/SA	Duration of the registration period overdue from 1 to 15 calendar

	days
20%	The duration of the registration delay is 16-30 days.
30%	The duration of the registration delay is 31-60 days.
40%	Violation of the registration period by 61-365 working days.
Violation of the term for registration of a TI under the TC	
2% of the taxable profit, but not more than 1020 UAH	A penalty has been established for: - TI/CC for VAT-exempt transactions; - TI/CC for transactions with 0% VAT rate; - TI/CC drawn up in accordance with Articles 198.5,199,201.4 of the TCU
Lack of registration of TI / SA	
5% of the amount without VAT, but not more than 3400 UAH	If TI/SA were not submitted to the Unified Register and were detected by the controlling authority
50% of the software	<ul style="list-style-type: none"> • Failure to register within the deadline under Article 201 of the TCU; • Absence of a tax invoice for the supply of goods/services; • Failure to register TI/CC within 10 days from the date of receipt of the tax notice of decision

As for blocked tax invoices and adjustment calculations, no financial sanctions are applied to them, but it is mandatory to reflect the amount of VAT liability in the relevant period. This problem has led to a revision of the Procedure for making decisions on registration/refusal to register tax invoices/adjustment calculations in the Unified Register of Tax Invoices and introduction of relevant changes and restrictions:

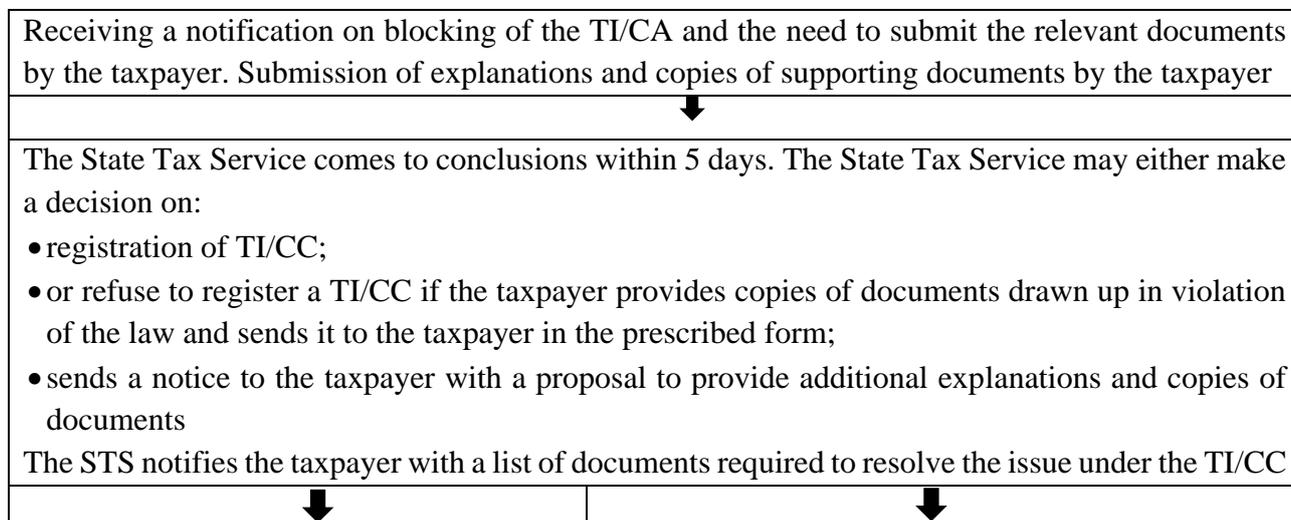
Table 3. Main amendments to the Procedure for making decisions on registration/refusal to register tax invoices/adjustment calculations [6,7]

Innovations	Explanation
The signs of automatic registration of tax invoices/adjustment calculations have been expanded, in particular, excluded from monitoring	The following are not subject to monitoring: <ul style="list-style-type: none"> • tax invoices in which the volume of supply does not exceed UAH 5 thousand; • adjustment calculations in which the absolute value of the amount of the adjustment to reduce/increase the amount of compensation does not exceed 5 thousand UAH (provided that the volume of transactions in the current month under such tax invoices/adjustment calculations does not exceed 500 thousand UAH)
A reference book of tax information codes has been introduced, which is the basis for making a decision on the taxpayer's compliance with the risk criteria	The codes will be determined by the State Tax Service (STS) and posted on the official website of the STS

The indicator of the VAT payer's positive tax history regarding the simultaneous fulfillment of the conditions for achieving the supply volumes for the current period has been expanded	Requirements for the volume of supply increased from UAH 500 thousand to UAH 1 million and per recipient from UAH 50,000 to UAH 100,000
Conditions for applying risk criteria	<ul style="list-style-type: none"> • the risk criteria for failure to submit VAT tax returns for the last 2 reporting/tax periods are applied taking into account martial law; • the provision regarding the absence in the table of the VAT payer's data of goods or services specified in the tax invoice and calculation of adjustments has been removed; • the definition of what is not a risky transaction when the adjustment calculation for the supply of electricity, natural gas, and heat is provided

The changes to the criteria for automatic registration introduced in October 2022 have contributed to an increase in the number of blocked tax invoices. This has created significant difficulties for the functioning of Ukrainian businesses. In response to the problematic issues that arose as a result of the changes introduced in October 2022, the government expanded the list of unconditional registration criteria. It is expected that the expansion of the list will remove the documentary burden from small businesses, speed up the process of registering TI/AC, risk criteria will be reduced, massive blocking of invoices and adjustment invoices will be applied to medium and large businesses, which is seen as a stricter control over their activities, as well as immediate receipt of tax funds to the budget (blocking of invoices does not exempt the taxpayer from paying the tax liability). At the same time, the innovations include the obligation of the tax authorities to provide detailed information on the compliance or non-compliance of a business transaction with the risky one, which means that taxpayers have the opportunity to provide the necessary documents or information to appeal against the decisions.

Improvements to the Procedure for rejecting/blocking/unblocking TI\CC with the new changes will operate according to the scheme shown in Figure 2 starting from March 23.

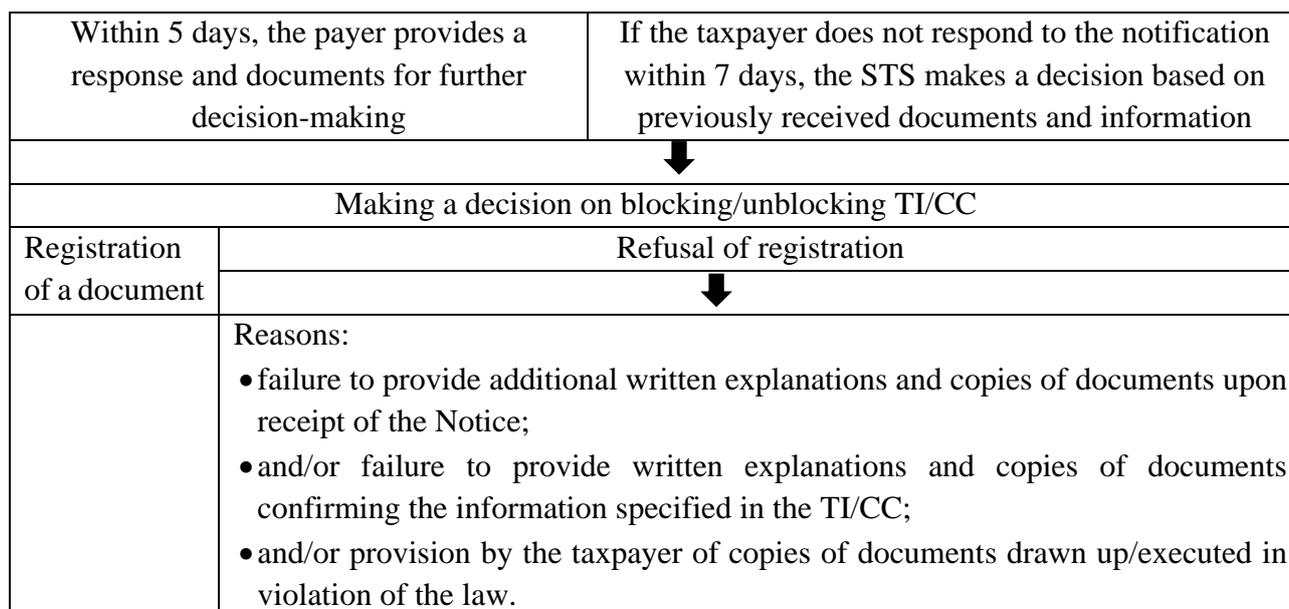

Figure 2. The process of making a decision on registration/refusal to register a TI/CC

Based on the above information, it was determined that the electronic administration system ensures the entire process of accounting and settlements for value added tax. For untimely and non-compliance with the established deadlines, requirements and conditions for registration of tax invoices or adjustments, entrepreneurs face penalties that are unforeseen/additional costs. Legislative changes in October 2022 led to a massive blocking of tax invoices. This phenomenon has necessitated the revision of the criteria for assessing the riskiness of business transactions, expanding the criteria for unconditional registration of tax invoices in a positive way for small businesses. At the same time, stricter conditions for monitoring and controlling business operations of medium and large enterprises have helped to eradicate financial fraud in the receipt/delivery of goods and services, and have led to an increase in cash flows to the budget and transparency from the perspective of taxpayers.

Conclusions

The development of information technology and changes in tax legislation have a direct impact on tax accounting, its organization and methodology, as well as on the processes related to tax payments, preparation and submission of tax reports. VAT accounting and reporting have a number of peculiarities. One of the features of recent years has been the introduction of an electronic tax administration system, which provides for the preparation and registration of tax invoices exclusively in electronic form. Such a system has certain advantages: it reduces the level of documentary accumulation and shortens the time required for settlements. However, despite the positive impact, factors such as constant changes in legislation and tax system reforms may negatively affect the VAT settlement processes, causing late payment of liabilities, additional business difficulties, namely the expenditure of resources to unblock tax invoices, and payment of fines, which may be recognized by the payer both in relation to the country's budget and the partner purchasing products or services. The main task now is to establish a system of control over VAT accounting and tax liability settlements that, even with significant changes, could ensure ease and accuracy of payment.

Bibliographical references

1. Tax Code of Ukraine URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

2. Casanova M. VAT accounting: closing VAT accounts, reflecting typical transactions // Accountant 911: Scientific and Economic Journal. 2019. №15. URL: <https://buhgalter911.com/uk/journals/buh911/2019/april/issue-15/article-43777.html>
3. Onishchenko V. A. VAT tax credit // Golovbukh: electronic journal. 2021.. URL: <https://www.golovbukh.ua/article/ru/7981-nalogovyy-kredit-po-nds>
4. On Some Issues of Electronic Administration of Value Added Tax No. 569 of 16.10.2014 [Electronic resource]: Resolution of the Cabinet of Ministers. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/569-2014-%D0%BF#Text>
5. Koznova O. The problem of mass blocking of tax invoices is growing - research. 2022. URL: https://biz.ligazakon.net/news/215505_problema-masovogo-blokuvannya-podatkovikh-nakladnikh-zrosta---dosldzhennya
6. Pavlysh O. The government approved changes to the system of blocking tax invoices: project "Economic Truth" 23.12.2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/12/23/695391/>
7. System for business: New procedure for blocking TI/CC from 11.01.2023. URL: <https://sys2biz.com.ua/news/novyj-poryadok-blokuvannya-pn-rk-z-11-sichnya-2023/>
8. Starting March 8, the State Tax Service will unlock tax invoices in a new way: Accountant 911; e-journal. 23.02.2023. URL: <https://buhgalter911.com/uk/news/news-1070180.html>

ASPECTE APLICATIVE PRIVIND CONTABILITATEA TVA

APPLICATION ASPECTS REGARDING THE ACCOUNTING OF VAT

Autor: ANASTASIA VOLOVEI

e-mail: volovei.anastasia@yahoo.com

Conducător științific: NATALIA CURAGĂU, ORCID ID: 0000-0002-1953-0330

e-mail: natalia.curagau@yahoo.com

Academia de Studii Economice din Moldova

Abstract. *The state budget is the essential fund for financing and ensuring the prosperity of a country. Since it provides for a process of collecting revenue and making expenditure, it follows that, first of all, the State must collect sufficient resources to subsequently allocate them to areas requiring support. Therefore, the funds distributed in the state budget are obtained mostly from the entities that carry out an economic activity, thus forming a direct and visible relationship. Relationship that is based more on a permanent obligation to calculate, manage and pay taxes, financial instruments through which the state intervenes in the economy. Thus, one of the instruments implemented in the Republic of Moldova, since the beginning of 1992, is the value added tax (VAT). Appeared as a result of the replacement of the tax on the circulation of goods.*

Keywords: VAT, state budget, export, prepayment, re-invoicing expenses, importation

JEL: M41

Introducere

Impozitele, încă din cele mai primitive timpuri, sunt considerate principalele pârghii-financiare de formare a unui venit sigur în bugetul de stat a unei țări, apărând ca o necesitate de existență a statului. Fără de care este practic imposibilă finanțarea cheltuielilor oricărui stat și asigurare dezvoltării economice a instituțiilor acestuia. Pentru desfășurarea activităților și dezvoltarea continuă a economiei, aplicarea impozitelor și taxelor, implică un caracter obligatoriu, atribuit atât persoanelor fizice, cât și persoanelor juridice ce generează venituri din acțiunile pe care le execută.

Așadar, din categoria impozitelor și taxelor, cu o pondere semnificativă în formarea bugetului de stat o ocupă TVA sau mai bine zis Taxa pe valoarea adăugată, vărsată pe parcursul desfășurării activității economice de către entitățile înregistrate ca plătitori de TVA. Care conform statistici actuale prevăzute pe site-urile oficiale [4], la 31.12.2021 au fost identificați în această poziție ca fiind în număr de 30 775 agenți economici. A cărei contribuție privind colectarea TVA în bugetul de stat a țării [4], în anul 2022 a fost aproximativ de 39,62 % sau mai exact în unități valorice de 9.426.934,4 mii lei. Ocupând practic ½ din totalul veniturilor raportate în BS „valoarea adăugată este considerată ca fiind un indicator absolut de evaluare a eficienței și performanței activității unei entități în procesul decizional” [1].

De aceea, pentru a face referire la importanța și necesitatea contabilizării și raportării corecte a Taxei pe valoarea adăugată la serviciul fiscal de stat, cât și depistarea surselor de proveniență a acestei taxe, se propune în continuare o abordare în amplex a prezentului subiect, prin prisma spectrului teoretic colectat din literatura de specialitate îmbinat cu cel practic.

Metodele de cercetare

Metodele utilizate implică o combinaire dintre cele calitative și cantitative, întrucât se așteaptă o analizare profundă a aspectelor teoretice, prin documentarea surselor bibliografice specifice domeniului, îmbinate cu practica aplicativă sistematizată în contabilitatea entităților economice. Fiind folosite, de asemenea și observațiile, metoda inductivă, deductivă și comparabilă a datelor ce urmează a fi obținute.

Conținut de bază

Pentru a aduce claritate și vizibilitate a temei supuse analizei, întâi de toate este inevitabil de a pune în discuție definiția de facto a Taxei pe Valoarea Adăugată (TVA), care se regăsește în reglementările prevăzute la titlul III al CF [2], fiind recunoscut ca un impozit de stat indirect luând „o formă de colectare la buget a unei părți a valorii mărfurilor livrate, serviciilor prestate care sunt supuse impozitării pe teritoriul Republicii Moldova, precum și a unei părți din valoarea mărfurilor, serviciilor impozabile importate în Republica Moldova”.

Deci, cum s-a mai menționat mai devreme, acronimul TVA vine de la Taxa pe Valoarea Adăugată și este un impozit pe consum, care îl suportă efectiv și în totalmente consumatorul final al mărfurilor livrate sau a serviciilor prestate. Însă, dat fiind faptul, că este un impozit indirect, transferul TVA în bugetul statului este făcut de persoanele fizice și juridice înregistrate ca plătitori de TVA sau recunoscuți ca și subiecți ai impunerii.

În Republica Moldova, sunt stabilite două cote de bază pentru determinarea Taxei pe Valoarea Adăugată, reprezentate mai detaliat în figura 1:

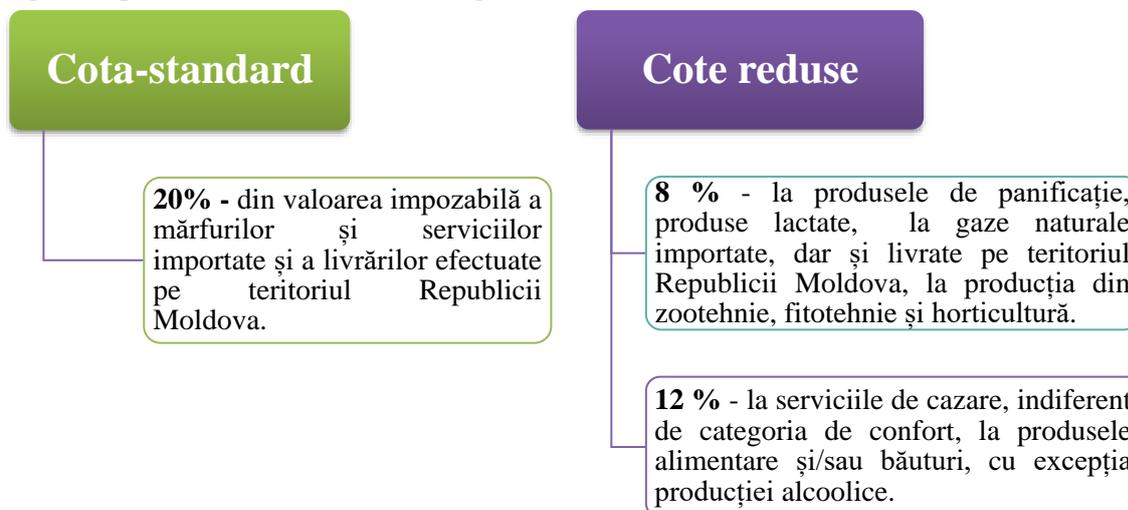

Figura 1: Cotele TVA pentru anul 2023, stabilite în Republica Moldova

Sursa: elaborat de autor în baza [2, titlul 3, art. 96]

În contextul pandemiei, activitatea agenților economici, în mod deosebit celor din sectorul HORECA, a suferit enorm din cauza sistării parțiale sau complete a activității pentru o anumită perioadă. De aceea, pentru a ajuta cel puțin acest sector, statul a stabilit o cotă redusă a TVA de 6% la serviciile de cazare, indiferent de categoria de confort, la produsele alimentare și/sau băuturi, cu excepția producției alcoolice. Cota fiind valabilă doar pentru perioada în care s-a stabilit stare de urgență în sănătatea publică [5].

Taxa pe valoarea adăugată se calculează și în cazul efectuării vânzărilor și în cazul procurărilor. Astfel încât, prin intermediul acestor operațiuni se stabilește două tipuri de TVA:

- **TVA colectat** (identificat în registrul de evidență a livrărilor);
- **TVA deductibil** (reflecat în registrul de evidență a procurărilor).

Informația cu privire la generalizarea și raportarea TVA se completează în Declarația privind TVA (TVA12) și se prezintă lunar până la data de 25 a luni următoare perioadei de gestiune.

Conturile specifice utilizate pentru contabilizarea și gestionarea Taxei pe Valoarea Adăugată sunt prezentate în figura 2:

Figura 2. Conturile specifice înregistrării TVA în contabilitate

Sursa: elaborat de autor în baza literaturii de specialitate [1]

Fiind o temă, la momentul actual, destul de controversată de mai mulți contabili profesioniști, în practica prevalentă TVA este abordat din mai multe aspecte. Așadar, în continuare autorul își propune să crediteze careva situații întâlnite în practica aplicativă cu exemple concrete.

Cu toții știm că o metodă destul de eficientă și des folosită de agenții economici din Republica Moldova, cât și de peste hotarele acesteia, este plata în avans pentru livrările ce urmează să le efectueze. Acest lucru se specifică de regulă în contractul de vânzare-cumpărare încheiat între ambele părți. Dacă e să analizăm această situație din punct de vedere a statului, atunci acesta este de acord cu o astfel de abordare, doar că el impune condiția stabilită în conformitate cu art.108 din CF [2] că obligația fiscală privind calcularea și achitarea TVA la bugetul de stat, se va face în funcție de ce va avea loc prima: fie data eliberării facturii fiscale sau fie data primiri plății de la beneficiarul de bunuri sau serviciilor prestate. De aceea, la încasarea plății anticipate de la cumpărător, apare necesitatea calculării și achitării în avans a taxei pe valoarea adăugată, care mai apoi după ce va fi perfectată și eliberată factura fiscală de către furnizor, datoria privind TVA achitat anterior va fi stornat (trecută în cont).

Exemplul 1. Entitatea „Floarea albastră” SRL, în luna mai 2022, a încasat în contul curent în moneda națională (extras bancar) un avans în sumă de 90 000,00 lei pentru marfa ce urmează să fie livrată cumpărătorului. În luna iunie a aceluiași an, furnizorul expediază cumpărătorului mărfurile la valoarea de 180 000,00 lei (inclusiv TVA), documentele prezentate sunt factura fiscală și actul de predare. Costul efectiv a mărfii constituie 105 000,00 lei. Achitarea integrală pentru marfa procurată, beneficiarul a decontat-o în luna iulie 2022.

Tabelul 1. Înregistrarea în contabilitate a operațiunilor aferente comercializării mărfurilor cu plata în avans la „FLOAREA ALBASTRĂ” SRL

Nr	Conținutul operațiunilor economice	Suma, lei	Debit	Credit
1.	Mai 2022: Reflectăm încasarea la cont curent a avansului primit de la beneficiarul de mărfuri. Document confirmativ: ordin de plată și extras bancar	90 000,00	242	523
2.	Mai 2022: Înregistrăm TVA calculat aferent avansului încasat. (90 000,00 lei / 6) Document confirmativ: nota contabilă	15 000,00	2252	5344

3.	Mai 2022: Reflectăm achitarea la bugetul de stat a TVA calculat în avans Document confirmativ: ordin de plată, extras bancar	15 000,00	5344	242
4.	Iunie 2022: Înregistrăm vânzarea de facto a mărfii. Document confirmativ: factura fiscală, act de predare	150 000,00 30 000,00	221 221	611 5344
5.	Iunie 2022: Reflectăm costul efectiv a mărfii vândute Document confirmativ: act de casare a mărfii	105 000,00	711	217
6.	Iunie 2022: Reflectăm trecerea în cont a avansului încasat anterior. Document confirmativ: nota contabilă.	90 000,00	523	221
7.	Iunie 2022: Reflectăm Stornarea TVA aferent avansului încasat anterior. Document confirmativ: nota contabilă	(15 000,00)	2252	5344
8.	Iunie 2022: Reflectăm achitarea la bugetul de stat a TVA calculat aferent livrării de mărfuri (30 000,00 lei – 15 000,00 lei) Document confirmativ: ordin de plata, extras bancar	15 000	5344	242
9.	Iulie 2022: Reflectăm încasarea numerarului aferent stingerii creanței cumpărătorului. Document confirmativ: ordin de plata, extras bancar	90 000,00	242	221

Sursa: Elaborat de autor [1]

Întrucât, suma TVA necesară de a fi achitată la buget, se obține ca diferența dintre TVA colectat și TVA deductibil, calculul se face la sfârșitul luni [1]. De aceea, TVA calculat aferent avansului încasat nu se achită separat, dar este evidențiat în momentul declarării TVA în boxa 11.1, în cazul nostru va fi 15 000,00 lei, toate acestea fiind reflectate în perioada fiscală a luni mai 2022, comparativ modificărilor intervenite în anul 2023, TVA aferent plății anticipate este înregistrat în boxa 13.1.

Dacă e să facem referire la specificul genului de activitate a unor entități, o situație destul de interesantă se regăsește la agenții economici înregistrați ca plătitori de TVA ce prestează servicii de locațiune, care se realizează conform codului civil, doar în baza contractului de locațiune. În practică, pentru calcularea și deducerea TVA pentru acest gen de activitate, este necesar de acordat o atenție deosebită termenului de „refacturare a cheltuielilor”. Întrucât, odată cu oferirea în locațiune a unui imobil, acesta generează cheltuieli suplimentare de întreținere a încăperii: energie termică, energie electrică, apă, canalizare, evacuarea deșeurilor, etc. Și de cele mai multe ori aceste sunt facturate în numele locatorului, ca mai apoi, în baza facturii emise de furnizor, să fie compensate de către locatar. De regulă, cheltuielile refacturate sunt indicate pe rânduri separat în factura pentru serviciile livrate care o eliberează furnizorul la sfârșitul luni [6].

Pentru înregistrarea acestor operațiuni în contabilitate și tratarea contabilă - fiscală a TVA, este necesar întâi de toate de stabilit dacă refacturare cheltuielilor sunt suportate integral sau parțial de către locatar.

A. Dacă cheltuielile refacturate vor fi suportate în totalmente de către locatar, atunci în contabilitate se prevede o astfel de prezentare:

Exemplul 2. Entitatea „Floarea Albastră” SRL – locator a primit pe parcursul luni martie 2022 următoarele facturii fiscale aferente costurilor de întreținere a clădirii:

- 15.03.2022, factura fiscală AAK1596330 în valoare de 15 000,00 lei (inclusiv TVA) pentru energia electrică;
- 20.03.2022, factura fiscală AAP1111631 în valoare de 20 000,00 lei (inclusiv TVA) pentru energia termică.

La 31.03.2022, locatorul emite factura fiscală aferentă serviciilor de locațiune și refacturarea integrală a cheltuielilor compensate, după cum urmează:

- 1) entitatea „A” SRL, factura fiscală AAP1123668 – serviciile de locațiune 15 000,00 lei (inclusiv TVA), refacturarea energiei electrice – 7 000,00 lei (inclusiv TVA), energia termică – 12 000,00 lei (inclusiv TVA);
- 2) entitatea „B” SRL, factura fiscală AAP1123669 – serviciile de locațiune 12 000,00 lei (inclusiv TVA), refacturarea energiei electrice – 8 000,00 lei (inclusiv TVA), energia termică – 8 000,00 lei (inclusiv TVA);

Potrivit datelor stabilite, entitatea „Floarea albastră” SRL înregistrează următoarele formule contabile:

Tabelul 2. Înregistrarea refacturării cheltuielilor suportate în totalmente de către locatar

Nr	Conținutul operațiunilor economice	Suma, lei	Debit	Credit
1.	Înregistrarea costurile aferente refacturării cheltuielilor, în baza facturii fiscale emise de furnizor:	35 000,00		
	• Energie electrică	15 000,00	836/EI	521.1
	• Energie termică	20 000,00	836/EI	521.1
2.	Livrarea serviciilor de locațiune și decontarea costurilor de refacturare cu entitatea „A” SRL:	34 000,00		
	• Recunoașterea venitului din serviciile de locațiune (15 000,00 lei / 6 *5):	12 500,00	2211/A	611.3
	• TVA aferent serviciilor livrate (15 000,00 lei/ 6):	2 500,00	2211/A	534.4
	• Decontarea costurilor refacturate aferente energiei electrice:	7 000,00	2211/A	836/EI
	• Decontarea costurilor refacturate aferente energiei termice:	12 000,00	2211/A	836/Et
3.	Livrarea serviciilor de locațiune și decontarea costurilor de refacturare cu entitatea „B” SRL:	28 000,00		
	• Recunoașterea venitului din serviciile de locațiune (12 000,00 lei / 6 *5):	10 000,00	2211/B	611.3
	• TVA aferent serviciilor livrate (12 000,00 lei/ 6):	2 000,00	2211/B	534.4
	• Decontarea costurilor refacturate aferente energiei electrice:	8 000,00	2211/B	836/EI
	• Decontarea costurilor refacturate aferente energiei termice:	8 000,00	2211/B	836/Et

Sursa: Elaborat de autor [6]

B. Dacă cheltuielile refacturate vor fi suportate parțial de locatar, atunci în contabilitate se prevede o astfel de prezentare:

Exemplul 3. Folosind datele din exemplul 2, se admite că entitatea „Floarea Albastră” SRL a consumat o parte din costurile de întreținere a încăperi date în locațiune pentru necesitățile proprii,

respectiv cheltuielile suportate sunt: 3 800,00 lei (inclusiv TVA) pentru energia electrică și 5 400,00 lei (inclusiv TVA) pentru energia termică. Restul costurilor au fost refacturate spre a fi compensate de locatari după cum urmează:

- 1) entitatea „A” SRL, factura fiscală AAP1123668 din 31.03.2022 în valoare de 24 806,00 lei, dintre care – serviciile de locațiune 15 000,00 lei (inclusiv TVA), energia electrică – 4 656,00 lei (inclusiv TVA), energia termică – 5 150,00 lei (inclusiv TVA);
- 2) entitatea „B” SRL, factura fiscală AAP1123669 din 31.03.2022 în valoare de 27 994,00 lei, dintre care – serviciile de locațiune 12 000,00 lei (inclusiv TVA), energia electrică – 6 544,00 lei (inclusiv TVA), energia termică – 9 450,00 lei (inclusiv TVA);

Potrivit datelor stabilite, entitatea „Floarea Albastră” SRL înregistrează următoarele formule contabile:

Tabelul 3. Înregistrarea operațiunilor de refacturare a cheltuielilor suportate parțial de către locatar

Nr	Conținutul operațiunilor economice	Suma, lei	Debit	Credit
1.	Înregistrarea decontării costurilor aferente energie electrice și termice pentru necesitățile proprii: <ul style="list-style-type: none"> • Decontarea energiei electrice, suma fără TVA (3 800,00 lei / 6 * 5) Suma TVA (3 800,00 lei / 6) • Decontarea energiei termice, suma fără TVA (5 400 lei – 400,00 lei) Suma TVA (5 400,00 lei * 8% / 108%) 	9 200,00		
		3 166,67	713.8	521.1
		633,33	534.4	521.1
		5 000,00	713.8	521.1
		400,00	534.4	521.1
2.	Înregistrarea costurile aferente energie electrice și termice ce urmează a fi refacturate: <ul style="list-style-type: none"> • Decontarea energiei electrice, suma fără TVA (11 200,00 lei / 6 * 5) Suma TVA (11 200,00 lei / 6) • Decontarea energiei termice, suma fără TVA (14 600 lei – 1 081,48lei) Suma TVA (14 600,00 lei * 8% / 108%) 	25 800,00		
		9 333,33	836/EI	521.1
		1 866,67	836/EI	521.1
		13 519,52	836/Et	521.1
		1 081,48	836/Et	521.1
3.	Livrarea serviciilor de locațiune și decontarea costurilor de refacturare cu entitatea „A” SRL : <ul style="list-style-type: none"> • Recunoașterea venitului din serviciile de locațiune (15 000,00 lei / 6 *5): • TVA aferent serviciilor livrate (15 000,00 lei/ 6): • Decontarea costurilor refacturate aferente energiei electrice: • Decontarea costurilor refacturate aferente energiei termice: 	24 806,00		
		12 500,00	2211/A	611.3
		2 500,00	2211/A	534.4
		4 656,00	2211/A	836/EI
		5 150,00	2211/A	836/Et
4.	Livrarea serviciilor de locațiune și decontarea costurilor de refacturare cu entitatea „B” SRL : <ul style="list-style-type: none"> • Recunoașterea venitului din serviciile de locațiune (12 000,00 lei / 6 *5): • TVA aferent serviciilor livrate (12 000,00 lei/ 6): 	27 994,00		
		10 000,00	2211/B	611.3
		2 000,00	2211/B	534.4

• Decontarea costurilor refacturate aferente energiei electrice:	6 544,00	2211/B	836/EI
• Decontarea costurilor refacturate aferente energiei termice:	9 450,00	2211/B	836/Et

Sursa: Elaborat de autor [6]

Examinând situațiile prezentate în exemplul 2 și respectiv 3, se observă o deviere de la regula de bază privind reflectarea obișnuită a TVA în registrele de procurări și livrări, întocmite lunar în baza facturilor de intrare și ieșire.

Așadar, este necesar de menționat că în registre se reflectă toate facturile fiscale, inclusiv și refacturarea cheltuielilor compensate de locatari, dar cu efectuarea ajustărilor cu semnul minus a sumelor refacturate. Dacă e să luăm cazul din refacturarea totală, atunci TVA aferent procurărilor refacturate se scoate integral din TVA deductibil, întrucât acesta nu îi aparține, iar în Declarația privind TVA suma refacturată nu se indică, recunoscându-se doar TVA calculat aferent livrărilor serviciilor de locațiune, ce urmează a fi poziționat în boxa 2 la suma de 4 500,00 lei, transferându-se ulterior în boxa 19, iar analogic pentru 2023 va fi boxa 21. Dacă e să analizăm gestionarea Taxei pe Valoarea Adăugată la refacturarea parțială, atunci se deduce doar suma TVA aferentă valorii mărfurilor/serviciilor utilizate în activitatea de întreprinzător a locatorului, cu indicarea sumei de 1 033,33 lei în boxa 13, însă deja în 2023 va fi valabilă boxa 15 și respectiv 20, iar a sumei 4 500,00 lei similar ca și în cazul precedent în boxa 2. Astfel, se diminuează și datoria ce urmează a fi achitată la buget, fiind doar de 3 466,67 lei (4 500,00 lei – 1 033,33 lei) și prezentată în boxa 19, iar analogic pentru 2023 va fi boxa 21.

O astfel de abordare a TVA în contabilitate este practic omniprezentă la toate unitățile economice prestatoare de servicii de locațiune.

De asemenea, este binevenit de punctat și principalele momente ce țin de interpretarea TVA-ului în operațiunile din comerțul exterior. Printre cele mai întâlnite regimuri vamale în Republica Moldova, sunt cele de ordin definitiv: importul și exportul.

În ceea ce privește importul de mărfuri/servicii, acesta este tratat ca o procurare realizată la nivel internațional între rezidenții din RM și agenți economici străini, a cărei documentare se face în baza declarației vamale și a invoice-ului întocmit de furnizor. Importul de mărfuri/servicii implică mai multe forme de tranzacționare și realizare, însă principiul de aplicare a cotei TVA la valoarea importată se rezumă la art. 100 din CF [2], prin care se atestă că „valoarea impozabilă a mărfurilor importate constituie valoarea lor vamală, determinată în conformitate cu legislația vamală, precum și impozitele și taxele care urmează a fi achitate la importul acestor mărfuri, cu excepția TVA”. Prin urmare, suma TVA aferent importului trage după sine și efectuarea unor calcule suplimentare a valorii de intrare a mărfii în țară, a taxelor, procedurilor vamale, precum și altor cheltuieli atribuibile situației date.

Exemplul 4. Entitatea „Floarea Albastră” SRL a importat de la un nerezident din Germania la data de 02.12.2022, conform invoice-ului marfă în valoare de 9 200 Euro. Cheltuielile de transport până la vamă au fost suportate de vânzător – 380 Euro. Cursul valutar la data formării valorii în vamă a fost de 20,3956 lei/euro. Taxa vamală atribuită acestei categorii de marfă este de 5%, procedurile vamale – 0,4% din valoarea în vamă. Marfa nu este impozabilă cu accize. Drepturile de import-export au fost transferate la vamă pe 30.11.2022 în sumă 45 000,00 lei.

Calculule **drepturilor de import-export:**

- 1) Valoarea în vamă = (9 200 € + 380 €) * 20,3956 lei/€ = 195 389,85 lei
- 2) Taxe vamale = 195 389,85 lei * 5% = 9 769,49 lei

- 3) Proceduri vamale = 195 389,85 lei * 0,4% = 781,56 lei
 4) Taxa pe valoarea adăugată (TVA) = (195 389,85 lei + 9 769,49 lei + 781,56 lei) * 20% = 41 188,18 lei

În contabilitate, deductibilitatea taxei pe valoarea adăugată va fi reflectată prin următoarele formule contabile:

- Transferarea în avans a plăți pentru drepturile de import-export:

Debit contul 234 „Alte creanțe curente”, 2347 „Creanțe privind alte operațiuni” 45 000,00 lei
Credit contul 242 „Conturi curente în moneda națională”, subcontul 2421 „Numerar la conturi nelegat” 45 000,00 lei

- Deducerea TVA aferent importului de mărfuri:

Debit contul 534 „Datorii față de buget”, subcontul 5344 „Datorii privind taxa pe valoarea adăugată” 41 188,18 lei
Credit 234 „Alte creanțe curente”, 2347 „Creanțe privind alte operațiuni” 41 188,18 lei

În baza formulilor prezentate se atestă obligativitatea prevăzută de legislația în vigoare cu privire la achitarea de către importator a valorii TVA la vamă, prin transferarea anticipată a drepturilor de import-export până la întocmirea declarației vamale. Astfel, în Declarația privind TVA, valoarea mărfurilor importate și suma TVA aferentă acestora se vor reflecta, respectiv:

Anul 2022	Anul 2023
În boxa 14 – valoarea mărfurilor importate (suma formată din val. de procurare * curs valutar din declarația vamală);	În boxa 16 – valoarea mărfurilor importate (suma formată din val. de procurare * curs valutar din declarația vamală);
În boxa 15 – TVA deductibil aferent importului realizat;	În boxa 17 – TVA deductibil aferent importului realizat;
Suma TVA din boxa 15 se va reflecta și în boxa 18.	Suma TVA din boxa 17 se va reflecta și în boxa 20.

Figura 3. Modificările survenite pe parcursul anului 2023, aferentă declarării și prezentării sumei importate și TVA în declarația privind TVA.

Sursa: Elaborat de autor în baza ordinului IFSP nr.20 din 27.01.2023

Spre deosebire de operațiunile de import, exportul este privilegiat și susținut într-o oarecare măsură de către stat. Întrucât întreprinderile a cărui gen de activitate implică exportul de mărfuri și servicii, fac parte din categoria plătitorilor de TVA a căror livrări sunt **scutite de TVA cu drept de deducere**, aplicându-se cota zero. De aceea, TVA aferent exportului nu se calculează și nu figurează în conturile contabile. Dar cu toate acestea, aceștia au dreptul la restituirea TVA-ului aferent valorii mărfii exportate, care se realizează în conformitate cu reglementările prevăzute din HG nr.93 din 01.02.2013 [3] cu modificările ulterioare.

Inițierea procesului de restituire a TVA, se face cu depunerea unei cererii la subdiviziunea fiscală la care se deserveste entitatea, cu indicarea sumei TVA de restituit, ce trebuie să corespundă cu TVA din boxa 22 în 2022 și respectiv boxa 24 în anul 2023 [1].

De asemenea, contribuabilul are libera alegere de a decide ca TVA să fie restituit entității în mijloace bănești sau de a îndrepta suma TVA spre restituire pentru stingerea datoriei fiscale. În Declarați privind TVA, furnizorul reflectă livrările scutite de TVA cu drept de deducere în boxa 5.

Taxa pe valoarea adăugată este de regulă restituită pe fiecare perioadă fiscală, iar în contabilitate aceste operațiuni se indică în felul următor:

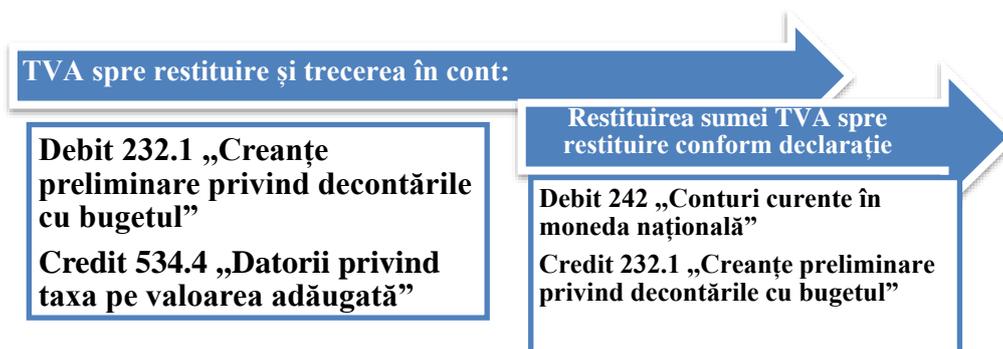

Figura 4. Contabilizarea restituirii sumei TVA

Sursa: Elaborat de autor conform [1, pag.492]

Concluzii

Taxa pe valoarea adăugată este unul din impozitele indirecte, perceput ca un instrument financiar a statului, apărut ca urmare a trecerii la economia de piață. După cum s-a menționat și mai sus, este un venit al statului obținut și trecut prin sfera întregului circuit economic, începând de la furnizor până la beneficiarul final al bunurilor și serviciilor. De aceea, apare și necesitatea implementării unui mecanism de gestionare și formare a unei tehnici de calcul specifice prezentate în contabilitate sub formele contabile.

Analizând situațiile abordate, s-a constatat sau mai bine zis s-a adeverit aria amplă de aplicativitate a acestei taxe. Astfel, se poate spune cu exactitate că Taxa pe valoarea adăugată, este un indicator ce necesită a fi descoperit în continuu, întrucât el este aplicat la mai multe tipuri de mărfuri, din cadrul mai multor genuri de activitatea a agenților economici din Republica Moldova. Analiza acestui impozit în practică, oferă posibilitate de evitare a dublei impozitări prevăzute conform legislație în vigoare. Precum și, gestionarea cât mai eficientă a mijloacelor financiare de care dispun rezidenții înregistrați ca plătitori de TVA, ca urmare a cunoașterii prevederilor legale atribuite acestui tip de impozitare.

Referințe bibliografice

1. BUCUR, V., GRAUR A. Contabilitatea impozitelor. 2016 618 p. ISBN: 978-9975-75-830-7;
2. Codul Fiscal: nr. 1163-XIII din 24.04.1997. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, ediție specială.
Disponibil [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=79111&lang=ro
3. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova pentru aprobarea Regulamentului privind restituirea taxei pe valoarea adăugată: nr.93 din 01.02.2013. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2013 nr.27-30 art. 140. Modificat: HG 940 din 22.12.2020.
Disponibil [online]: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135434&lang=ro#
4. Date.gov.md. Disponibil [online]: https://date.gov.md/ro/system/files/resources/2023-02/%C3%8Encas%C4%83ri%2001.01.2022-31.12.2022_0.pdf
5. SFS.md. Disponibil [online]: <https://sfs.md/ro/stiri/termenul-de-aplicare-a-cotei-reduse-a-tva-in-marime-de-6-pentru-horeca-prelungit-pana-la-15-ianuarie-2022>
6. Monitorul fiscal de stat. Disponibil [online]: https://monitorul.fisc.md/practice_accounts/refacturarea-cheltuielilor-aferente-contractelor-delocatiune.html/.

ANALIZĂ COMPARATIVĂ PRIVIND SISTEMUL FISCAL DIN ȚĂRILE UE

COMPARATIVE ANALYSIS OF THE TAX SYSTEM IN EU COUNTRIES

Autor: **CONSTANTIN APOPII**

e-mail: constantinapopii57@gmail.com

Conducător științific: **VERONICA GROSU**, ORCID: 0000-0003-2465-4722

e-mail: veronica.grosu@usm.ro

Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, România

Abstract. *It is important to mention some differences between certain fees and taxes, but also their values within the European Union, as well as their evolution over the years, but especially those differences between the more developed states, versus the states on the eastern side that they went through the communist period. The purpose of this analysis is to make us aware that the passage of 40-50 years through a totalitarian system produced certain unfavorable effects for the economies of those countries, with lagging behind the most democratic ones, through analyzes of some public statistics, but also the closeness of some from former communist countries to more developed countries. We also show that state taxes are also related to taxed incomes, as such in more developed countries the proportions may be higher, compared to those left behind. It is obvious the value added tax, as being the largest, but also the contribution for pensions, so those for income or profit tax, but also the contribution for health have lower percentages. From another point of view, another element that worked and continues to work, are those political visions of the various governments that were or are in the EU countries, and the measures that they ordered in different periods or in those of management of the crises that affected the 27 EU countries in certain periods.*

Keywords: *taxation, taxes, fees, tax systems, contributions, value added tax, decision makers, states, revenues, EU, legislation*

JEL: M40, M41

Introducere

Dintotdeauna pământenii, chiar dacă au găsit soluții proprii, s-au inspirat și de la vecini, pentru a vedea dacă nu cumva aplică soluții mai bune, care să ajute mai bine unui domeniu sau altul al statului. Fiscalitatea reprezintă un domeniu important pentru toți posesorii de bunuri de multe feluri, sau pentru cei care solicită servicii, dar și pentru cei care execută servicii, fiind un factor care produce efecte asupra veniturilor tuturor. Globalizarea actuală, care s-a accentuat tot mai mult, este și ea un factor major, care face ca majoritatea statelor să aibă sisteme fiscale asemănătoare, ușurând și colaborările dintre țări, prin aplicarea aceluiași metode de acumulare de venituri financiare, necesare funcționării statului. Unul din lanțurile care leagă statele între ele sunt companiile multinaționale, care prin sistemele fiscale din țările în care desfășoară afaceri, sunt provocate la adaptări după legislația fiscală a statelor gazdă, unele mai avantajoase, altele mai puțin, după cum sau orientat la implementarea activităților externe, de orice fel. Fiscalitatea statelor este o decizie a guvernărilor acestora, prin legislațiile naționale, care în funcție de anumite criterii, în special economice și sociale, decid anumite procente pentru veniturile ce trebuie să revină statului, din activități sau raportare la bunuri. Chiar dacă fac parte din aceeași uniune, cea a Uniunii Europene, țările membre au diferențe între ele privind fiscalitatea, în funcție de legislația proprie.

Sistemele fiscale

Sistemele fiscale din toate statele au roluri bine stabilite, pentru că gestionează modul de acumulare de resurse necesare funcționării statului, prin finanțarea administrației publice și a celorlalte domenii bugetare, dar și pentru orientări investiționale importante în domenii care să ajute economia, precum și redistribuiri acolo unde au fost stabilite de constituții și alte legi, sau de programele de guvernare, dar și de încurajare de investiții în unele sectoare ale societății.

În orice stat, în lumea politică sunt diferite viziuni privind sistemul fiscal, încât acesta este modificat chiar și în cadrul acelorași forțe aflate la putere, dar mai ales la schimbarea puterilor politice.

Pe măsura accelerării globalizării, sistemele fiscale au devenit tot mai importante, cu efectele lor asupra economiilor țărilor, fiind și acele stimulente sau nu, prin fiscalitate mai redusă, pentru investițiile multinaționale, care pot aduce capital important unor țări.

Sistemele fiscale se compun din impozite și taxe, precum și din contribuțiile colectate de stat pentru anumite domenii sociale. Ele au unele caracteristici, prin faptul că trebuie să asigure echitabilitate, coerență și eficiență, și se adaptează în funcție de situațiile economice, sociale și politice ale țărilor. Constituirea sistemelor fiscale trebuie să aibă în vedere unele principii cum ar fi cel al neutralității, certitudinii, eficienței și echității, dar și cel al stabilității pe cât posibil, pentru a nu bulversa persoanele juridice și fizice contribuabile.

Sistemul fiscal din România, a fost nevoit să fie adaptat după 2003 în mai multe rânduri, cu cel din Uniunea Europeană, datorită faptului că am fost stat în curs de aderare și apoi din 2007, stat aparținând acestei uniuni, respectând legislația europeană.

„Pentru a realiza obiectivele preconizate, prin proiectele de stabilitate și convergență, statele membre și-au exprimat intenția de a accepta modificarea sistemelor lor fiscale, ca urmare a unui proces de coordonare reglementativă, care să aibă ca finalitate armonizarea fiscală în condițiile respectării celor două principii ale integrării europene: principiul acceptării politicilor fiscale ale tuturor țărilor, cu anumite condiții, și, principiul subsidiarității, ca relații verticale între instituțiile europene și cele naționale, iar ca obiectiv, garantarea libertăților comunitare, și protejarea pieței unice.”¹

Nu a fost ușor, nu este nici acum, ca în practica de integrare economică europeană, sistemul fiscal să fie adus la unul posibil cât mai unitar, pentru o mai bună compatibilitate cu dreptul comunitar, pentru ca relațiile fiscale între statele membre să se bazeze pe o neutralitate fiscală.

„Sistemul fiscal din orice stat are un rol bine definit în ceea ce privește modul de antrenare a resurselor pe care le poate realiza la un moment dat sau pentru o anumită perioadă de timp în vederea îndeplinirii obligațiilor pe care statul le are față de cetățenii săi”.²

„În scopul evitării concurenței neloiale între statele comunitare, în Tratatul privind Uniunea Europeană sunt cuprinse dispoziții referitoare la regimul de impozitare inspirate de Acordul General pentru Tarife Vamale și Comerț (GATT); competențele autorităților naționale și ale celor comunitare în materie de impozite sunt astfel stabilite încât să favorizeze dezvoltarea pieței unice.”³

Impozitele

Ca și o primă clasificare, impozitele sunt directe și indirecte. Diferența între acestea este dată de plătitorul acestora, și se stabilesc nominal în cazul celor directe, pentru persoane juridice sau fizice în funcție de venituri și avere, și după cotele de impozitare stabilite de lege, iar cele indirecte se referă la mișcarea bunurilor și serviciilor, fără să se facă nominativ.

¹http://www.strategiimanageriale.ro/images/images_site/articole/article_3a5744edeef192e0d12f8e9a8446293c.pdf, accesat 05-03-2023

² <https://www.ujmag.ro/economie/fiscalitate/fiscalitate/rasfoire/>, accesat 05-03-2023

³ http://www.cide.ro/caiet_40.pdf, accesat 05-03-2023

Fac parte din cele directe, impozitul pe venit, cel pe profit, cel pe veniturile micro întreprinderilor, impozitul pe dividende, și altele, iar cele indirecte sunt taxa pe valoarea adăugată, accizele, etc.

Una din definiții ale autorilor în domeniu referitoare la impozit susține: „Împozitul reprezintă o formă de prelevare silită, la dispoziția statului, fără contraprestație directă și imediată și cu titlu nerestituibil a unei părți din veniturile sau averea persoanelor fizice și/sau juridice în vederea acoperirii unor necesități publice”.⁴

Ca urmare, putem spune că aceste impuneri ale statului sunt raportate la venituri și avere, și nu sunt restituibile, și sunt folosite de stat pentru cheltuieli publice.

Taxele

Dintre taxe, cea mai întâlnită, uneori zilnic la cumpărături, este taxa pe valoarea adăugată, o taxă cu valori diferite în cele 27 de țări ale Uniunii Europene.

Diferite de impozite, plata taxelor au ca efect o anumită prestație din partea statului, un serviciu solicitat de subiectul de drept plătitor, care consideră ce anume îi este de folos, fără a fi obligat de către stat, cu valori stabilite dinainte, proporțional cu importanța serviciului, sau stabilite după anumite criterii sau conotații de către decidenții statului.

Sunt foarte multe servicii efectuate de stat, mai mult sau mai puțin importante pentru cetățenii oricărei țări, și cu valori ale taxelor diferite de la un stat la altul.

În România, cu ceva ani în urmă, din motive politice au fost eliminate unele taxe, dar continuă să se mențină destul de multe, și cu valori ce nu se raportează la nivelul veniturilor.

Chiar dacă aceste taxe sunt mai mari în țările mai dezvoltate din UE, în acestea veniturile sunt cu mult mai mari.

Contribuțiile sociale

Aceste contribuții, au ca destinație anumite domenii sociale, cum ar fi pensii, sănătate, șomaj, dar și altele, însă au fost și cazuri când destinația lor nu a fost cea normală, dar și cazuri când pentru acele domenii nu au fost suficiente resurse acumulate încât au fost completate de la bugetul consolidat al statului.

Și aceste contribuții au o cotă destul de consistentă ca valoare, în diminuarea veniturilor celor care sunt obligați să le plătească, dar care se pot întoarce la ei mai devreme sau mai târziu prin sistemul sanitar, sau la ieșirea la pensie.

Desigur că și aici, sunt mai multe tipuri de contribuții, din care cele mai importante și mai mari ca procent, sunt cele pentru pensii, urmate de cele pentru sănătate. Acestea au valori de impunere diferite în țările UE, desigur în frunte fiind țările cele mai dezvoltate.

Exemple:

Fiscalitățile, au procente diferite, în rândul tuturor țărilor membre, încât tratăm fiecare taxă sau impozit separat, aproximativ după valoarea pe care o aduce în bugetul consolidat al statelor.

Taxa pe valoarea adăugată

Această taxă a constituit și un subiect comun de dezbatere și stabilire a unui sistem comun în UE, prin Directiva Consiliului nr. 112 din 2006, pentru armonizare între statele membre, în privința livrării de bunuri sau prestări de servicii, precum achiziții de bunuri între țările UE, dar și în cazul importurilor de bunuri din afara UE, pentru statele membre.

⁴ <https://www.ujmag.ro/economie/fiscalitate/fiscalitate/rasfoire/>, accesat 05-03-2023

„Operațiunile taxabile includ livrări de bunuri sau prestări de servicii în cadrul UE, achiziții de bunuri între statele membre ale UE (bunuri furnizate și livrate sau transportate de o companie dintr-un stat membru către o companie din alt stat membru) și importuri de bunuri din țări din afara UE în UE”.⁵ Această Directivă 112, a fost modificată și completată de alte directive, în anii 2017, 2019, 2020, 2021 și 2022, cu aspecte punctuale legate de anumite domenii, cum au fost cele legate de pandemia COVID, prin anumite scutiri temporare la produse medicale, sau cele referitoare la eliminarea cotelor reduse pentru produsele cu impact negativ asupra mediului, dar și introducerea de cote reduse pentru acces la internet, panouri solare, biciclete sau alte bunuri pentru domeniile social sau cultural.

Politicile de armonizare comunitară care au acționat și acționează în continuare, fac și aici acele redistribuiri de fonduri pentru domenii pe care decidenții europeni le consideră importante, dar și pentru a crea legături mai strânse între țările membre, dar și cu țările partenere din vecinătatea UE, încât din impozitele și taxele adunate din toate țările afiliate UE, sume importante ajung în bugetul comunitar.

Și această directivă privind taxa pe valoarea adăugată ca și altele a căutat și caută o viziune comună pentru toate țările membre, în legăturile dintre ele sau cu țări terțe.

Sistemul administrativ al Uniunii Europene, care nu este unul de stat unitar sau federativ, neavând o constituție proprie, și este mai degrabă unul confederativ, fiindcă funcționarea se bazează pe tratate, face posibilă această abordare diferită între țări, și fiecare guvern poate adopta o politică fiscală diferită în funcție de anumite principii sau nevoi speciale ale statului.

Totuși am putea să ne punem întrebarea, cum ar fi dacă la nivelul celor 27 de țări ale UE, ar fi un sistem fiscal unitar, și mai ales dacă toate statele ar putea funcționa normal, sau aproape de normal, și care va fi atunci diferențele care se vor vedea între statele mai mari și cele mai mici, sau între cele mai dezvoltate și celelalte.

Am putea vreo dată să vedem venituri apropiate în cazul celor 27 de țări? În cei peste 30 de ani de după căderea sistemului totalitar din estul Europei, sau mai redus, dar prea puțin diferențele de venituri, încât trebuie să mai așteptăm până la un sistem fiscal apropiat mai mult decât cel din prezent. La nivel intern, însă fiecare stat din UE, a aplicat politici diferențiate privind cotele de TVA, încât în anul 2022 existau următoarele cote:

Nr. Crt.	Țară	Cotă super redusă	Cotă redusă 1	Cotă redusă 2	Cota normală
1	Austria		10%	13%	20%
2	Belgia		6%	12%	21%
3	Bulgaria		9%		20%
4	Cipru		%%	9%	19%
5	Croația		5%	13%	25%
6	Danemarca				25%
7	Estonia		9%		20%
8	Finlanda		10%	14%	24%
9	Franța	2,1%	5,5%	10%	20%
10	Germania		7%		19%

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/RO/legal-content/summary/the-european-union-s-common-system-of-value-added-tax-vat.html>, accesat în 06-03-2023

11	Grecia		6%	13%	24%
12	Irlanda	4,8%	9%	13,5%	23%
13	Italia	4,8%	5%	10%	22%
14	Letonia		5%	12%	21%
15	Lituania		5%	9%	21%
16	Luxemburg	3%	8%		17%
17	Malta		5%	7%	18%
18	Olanda			9%	21%
19	Polonia		5%	8%	23%
20	Portugalia		6%	13%	23%
21	Republica Cehă		10%	15%	21%
22	România		5%	9%	19%
23	Slovacia		10%		21%
24	Slovenia		5%	9,5%	22%
25	Spania	4%	10%		21%
26	Suedia		6%	12%	25%
27	Ungaria		5%	18%	27%

Sursă: <https://www.asd-int.com/ro/ratele-de-tva-aplicabile-de-la-data-de-1-ianuarie-2022>, accesat 07-03-2023

Prin analiza datelor din tabel, putem concluziona că cea mai mare cotă de TVA de 27% se aplică în Ungaria iar cea mai mică în Luxemburg de 17%, urmată de Malta cu 18%, apoi Cipru, Germania și România cu 19%. Între cele cu cote mai mari, după Ungaria urmează Croația, Danemarca și Suedia cu o cotă de 25%, urmate de Finlanda și Grecia cu 24%, și de Irlanda, Polonia și Portugalia cu 23%. Putem vedea că sunt cote mari și în unele țări mai dezvoltate cum sunt Danemarca și Suedia.

Avem la nivelul Uniunii Europene o cotă medie de TVA de circa 21%.

Impozitul pe profit

Acest impozit în țări ale UE, pornește de la cel mai mare de 30% în Germania, sau Belgia cu 29% urmat de Franța cu 26,5%, la celălalt capăt fiind Ungaria cu 9% urmată de Bulgaria cu 10%, dar și Irlanda și Cipru cu o cotă de 12,5%, sau Polonia și Lituania cu 15%. România are o cotă de 16%, aflându-se mai spre mijloc, dar care are mai slabe șanse decât cele anterioare pentru investițiile străine. Această cotă determină ca unele investiții străine să fie mai atrase de țările cu cotele mai mici din estul Europei⁶, evitând țările cu un impozit pe profit mai mare, dar pe lângă acest element se mai ține cont și de resursa umană, mai ales dacă este și gata calificată, de infrastructură, dar și de alte resurse, iar acele zone pot fi mai târziu pe un mai înalt nivel de dezvoltare.

Impozitul pe venit

Este și acesta unul din impozitele directe, care are efect asupra populației, și care diferă chiar mult între țările UE, fiind mai ridicat în țările mai dezvoltate și mai scăzut în celelalte.

Luând în calcul o perioadă de referință din perioada crizei 2008 - 2011, cele mai mari erau în Danemarca cu o cotă de 59%, urmată de Suedia cu 56,4%, Belgia cu 53,7%, apoi descrescător de Olanda, Austria, Finlanda, Franța, Portugalia, Italia și altele, iar la capătul opus de Bulgaria cu 10%,

⁶ Sursa: <https://www.zf.ro/eveniment/sta-romania-rata-impozitului-profit-comparatie-statele-vecine-rata-20470112>, accesat 08-03-2023

urmată de Lituania și Cehia cu 15%, apoi România și Ungaria cu 16%, după care urmează Slovacia cu 19% și Estonia cu 21%.⁷

În timpul de după criză aceste cote nu s-au modificat semnificativ, încât rămâne constatat faptul că cele mai dezvoltate economii din UE, își pot susține și prin acest impozit marile venituri bugetare destul de consistent, iar economiile mai slabe, cele din estul UE, au procente de contribuție diferite mult, în sensul procentelor foarte mici, între 10% și 59% existând o diferență de 49%.

Impozitul pe proprietăți imobiliare

Și aceste impozite au procentul lor de pondere în PIB, chiar dacă mult mai mic de o medie de circa 0,74% pe UE, având în vedere cele 27 țări componente, unde cele mai mari procente le are Franța cu 2,3%, urmată de Danemarca cu 1,4%, Belgia cu 1,3%, Polonia cu 1,2%, apoi Spania cu 1%, urmate de alte țări cu procente sub 1%, unde se află și România, în capătul de jos fiind Malta, Cehia, Luxemburg și Austria.⁸

Impozitul pe tranzacții imobiliare

La acest impozit, media UE este de 0,6% din PIB, cele mai mari procente avându-le Belgia cu 1,8%, Italia cu 1,3%, Spania cu 1,2%, urmate de Franța, Luxemburg, Malta, Olanda și altele, la nivelul cel mai mic aflându-se Estonia, Lituania, Polonia.⁹ Aici putem constata superioritatea țărilor din vest, cele cu niveluri nesemnificative fiind cele din est aderate din anul 2004 și 2007 la UE.

Impozitul pe proprietate

Este un impozit cu o medie de 1,3% în UE, unde România încasează pentru PIB un procent de circa 0,9%, iar pe locurile principale se află Franța, Belgia, Spania, Danemarca, Italia și Irlanda, iar la polul opus cu procente mult sub media UE, țări precum Estonia, Bulgaria, Cehia, dar și Lituania și Austria. Este și la acest impozit, o diferență între țările mai dezvoltate din vest, comparativ cu cele din estul Uniunii Europene.

Incidente fiscale:

A. Criza economică

În anul 2008 statele membre ale UE, au intrat într-o criză economică și financiară, având un nivel de vârf în 2009 și 2010, obligând statele să intervină cu diferite măsuri, unele dintre acestea fiind stimulente fiscale, altele au introdus măsuri de reducere a taxelor, în acest fel scăzând și ponderea veniturilor fiscale în PIB, cu o medie de 0,5% la nivelul UE, și o pondere de doar 38,4% în PIB a veniturilor din impozite.

Au urmat măsuri de stimulare temporară și politici fiscale mai neutre, fiind și tendințe de creștere a taxelor, urmărind o reorientare mai mare a impozitelor către consum și impozitele indirecte. În 2010 majoritatea statelor au crescut nivelul taxelor, și au lărgit baza de impozitare pentru consolidarea fiscală. Au crescut impozitul pe venit în special în Grecia, Franța, Irlanda, Luxemburg, Estonia și altele, iar în cele mai multe țări au mărit cotele la TVA și accize.

Țări cu deficite bugetare mari, cum sunt Grecia, Spania și Portugalia au mărit taxarea și la impozitele pe profit și venit, dar și al celor pentru contribuții sociale, la acestea adăugându-se și creșterea impozitului pe proprietate în Cehia, Germania sau Grecia, sau creșteri în impozitarea sectorului bancar, în Austria, Danemarca, Ungaria, Portugalia și Slovenia.¹⁰

⁷ https://www.mfinante.gov.ro/static/10/Mfp/Trezorerie/Analiza_imp_taxepeproprietate.pdf, accesat 08-03-2023

⁸ Ibidem

⁹ Ibidem

¹⁰ https://www.mfinante.gov.ro/static/10/Mfp/Trezorerie/Analiza_imp_taxepeproprietate.pdf, accesat 07-03-2023

B. Criza pandemică

Efectele crizei sanitare în UE au provocat o recesiune puternică, începând cu cele mai dezvoltate țări, Germani, Franța și Italia care au înregistrat mari scăderi ale PIB-ului.

„Franța a raportat că după o recesiune de 0,1% înregistrată în ultimul trimestru al anului 2019, economia ei s-a redus cu 5,8% în primele trei luni ale lui 2020, fiind cea mai mare recesiune de când această țară a început să înregistreze date, la sfârșitul anilor '40, afirmă Hiscott *et al.* (2020). Economiștii susțin că Italia se confruntă cu recesiunea deja din anul 2019, economia scăzând cu 4,7% în prima jumătate a anului, urmând să se mai diminueze cu încă 0,3%. Economia Italiei a fost afectată într-o manieră atât de severă încât oamenii din anumite regiuni au beneficiat de un volum foarte mic de hrană și bani. Spania, una dintre țările cele mai afectate de COVID-19, a înregistrat o scădere cu 5,2% în primul trimestru al anului, în timp ce PIB-urile din Belgia și Austria au scăzut cu 3,9%, respectiv 2,5%.

Economia Germaniei a cunoscut o scădere cu aproximativ 2,2% în primul trimestru al anului 2020. De asemenea, rata șomajului a crescut până la 5,8%.”¹¹

Concluzii

Consider că am făcut o mică analiză a fiscalității, în țările UE, de unde am constatat că și sub alte aspecte, dezvoltarea din vest are anumite pozitivități, desigur după nivelul de dezvoltare și fiscalitatea este mai mare, și totul se raportează la economie.

Un fapt important dar și curios, este că cea mai puternică economie din UE, cea a Germaniei, nu la toate punctele se află alături de Franța, Italia, Belgia, Suedia sau chiar Olanda.

Este reconfirmată valoarea țărilor din estul UE, foste și comuniste, care mai au mult pentru a se apropia de cele dezvoltate din vest, care au avut șanse istorice mai mari, mai ales că unele dintre ele au deținut și multe colonii.

Fiscalitatea ne demonstrează că de unde economia este mai puternică, se poate lua mai mult pentru acel buget consolidat, necesar finanțării sistemului bugetar și redistribuirii pentru multe alte domenii considerate de necesitate mai mare.

Referințe bibliografice

1. https://european-union.europa.eu/index_ro;
2. <https://www.ujmag.ro/economie/fiscalitate/fiscalitate/rasfoire>;
3. http://www.cide.ro/caiet_40.pdf ;
4. <https://eur-lex.europa.eu/RO/legal-content/summary/the-european-union-s-common-system-of-value-added-tax-vat.html>;
5. http://www.strategiimanageriale.ro/images/images_site/articole/article,c.pdf;
6. <https://www.asd-int.com/ro/ratele-de-tva-aplicabile-de-la-data-de-1-ianuarie-2022>;
7. <https://www.zf.ro/eveniment/sta-romania-rata-impozitului-profit-comparatie-statele-vecine-rata-20470112>;
8. <https://www.ceccarbusinessreview.ro/ro/impactul-covid-19-asupra-politicii-fiscale-in-uniunea-europeana-a144/>, accesat 08-03-2023;
9. https://www.mfinante.gov.ro/static/10/Mfp/Trezorerie/Analiza_imp_taxepeproprietate.pdf.

¹¹ <https://www.ceccarbusinessreview.ro/ro/impactul-covid-19-asupra-politicii-fiscale-in-uniunea-europeana-a144/>, accesat 08-03-2023

VALORIFICAREA INFORMAȚIILOR FINANCIARE ȘI NEFINANCIARE ÎN ATRAGEREA INVESTIȚIILOR RESPONSABILILE DIN PUNCT DE VEDERE SOCIAL

VALUATION OF FINANCIAL AND NON-FINANCIAL INFORMATION IN ATTRACTING SOCIALLY RESPONSIBLE INVESTMENTS

Autor: IULIA-MARIA ȚIGĂNAȘ

e-mail: tiganas.iulia26@gmail.com

SIMONA SPATARIU

e-mail: spatariusimona2001@gmail.com

Conducător științific: VERONICA GROSU, ORCID: 0000-0003-2465-4722

e-mail: veronica.grosu@usm.ro

Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, România

Abstract. *A key factor in the evaluation of contemporary companies at this time is the contribution of these entities to the social life of the community of which they are a part. In this sense, the purpose of our work is to carry out a comparative analysis regarding the sustainability of socially responsible and non-responsible companies. In order to achieve the proposed goal, the following objectives were established: Objective 1: Deepening the concept of socially responsible investment; Objective 2: Bibliometric analysis of specialized literature through the Web of Science platform with the theme "Socially responsible investments"; Objective 3: Comparative analysis of the sustainability of socially responsible and non-socially responsible companies.*

Keywords: *socially responsible investments, SRI, bibliometric analyse, BVB, sustainability*

JEL: M40, M41

Introducere

Actualmente, contribuția entităților la viața socială a comunității din care fac parte constituie un element principal în evaluarea organizațiilor moderne. Evaluarea acestora nu se mai realizează doar pe baza calității bunurilor și serviciilor oferite consumatorilor, responsabilitatea socială reflectând o prioritate pentru investitorii din întreaga lume (Cosmulese et al., 2019). Investitorii sunt tot mai interesați de a-și investi capitalul în investiții responsabile social, datorită impactului pe care acestea le au asupra mediului și cauzele sociale rezultate. În acest sens, *scopul* lucrării noastre este realizarea unei analize comparative în ceea ce privește sustenabilitatea companiilor responsabile, respectiv neresponsabile din punct de vedere social, având ca și eșantion companii cotate la Bursa de Valori București, cât și realizarea unei analize bibliometrice privind literatura de specialitate pe tematica „investiții responsabile din punct de vedere social”. În vederea îndeplinirii scopului propus s-au stabilit următoarele obiective: *Obiectivul 1:* Aprofundarea conceptului de investiție responsabilă din punct de vedere social; *Obiectivul 2:* Analiza bibliometrică a literaturii de specialitate prin intermediul platformei Web of Science cu tematica „Investiții responsabile din punct de vedere social”; *Obiectivul 3:* Analiza comparativă a sustenabilității companiilor responsabile și neresponsabile din punct de vedere social.

Importanța rezultatelor obținute este semnificativă pentru companiile care tind spre o dezvoltare durabilă și spre atragerea de investiții întrucât în prezent întreprinzătorii urmăresc să investească în companii responsabile din punct de vedere social.

Revizuirea literaturii de specialitate

Investițiile responsabile din punct de vedere social, cunoscute sub acronimul SRI (Socially Responsible Investment), constituie o pârgie semnificativă de progres în direcția dezvoltării durabile în domeniul economic (sfera economico-financiară), fiind adesea denumite investiții etice, încorporând anumite preocupări nefinanciare (criterii etice și morale și criteriile ESG - sociale, de mediu și de guvernare corporativă) în procesul investițiilor, care de altfel se bazează strict pe criterii financiare, conform lui Joakim Sandberg et al. (2009). O altă abordare a SRI, oferită de Barroso & Araújo (2020) este cea în care acestea sunt descrise ca o îmbunătățire a posibilităților de maximizare a randamentelor pe termen lung, îmbinând analiza financiară fundamentalistă cu luarea în considerare a factorilor de mediu, sociali și de guvernare corporativă, prin influențarea comportamentului corporativ. În concepția lui Talan & Sharma (2019) SRI sunt definite prin expresia „Doing well by doing good”, respectiv „a face bine făcând bine”, adică a produce bani prin investirea în proiecte și organizații responsabile din punct de vedere social, după cum susțin Richardson & Cragg (2010). În concepția lui Waygood (2011) modalitatea prin care are loc alocarea capitalului în „activitățile corporative prin intermediul piețelor financiare este în detrimentul dezvoltării durabile”. În realitate, piețele capitaliste ar trebui să fie motorul principal al unei economii globale ecologice și durabile. După cum am precizat și în prima parte a lucrării, investitorii devin tot mai interesați de a-și investi capitalul în investiții responsabile social, din varii motive, precum impactul asupra mediului și cauzele sociale rezultate (Socoliuc et al., 2020). În timp ce investitorii sustenabili prioritizează impactul social al investițiilor lor, investitorii sociali prioritizează îmbunătățirea investițiilor lor asupra dezvoltării pe termen lung, după cum susține Chatzitheodorou et al. (2019). Singh et al. (2021), sunt de părere că acțiunile investitorilor în privința investițiilor responsabile din punct de vedere social „sunt influențate în mod semnificativ de convingeri personale precum colectivismul, materialismul, conștiința de mediu și comportamentul etic”.

Metodologia cercetării

Studiul va fi realizat utilizând o analiză bibliometrică cu tema „socially responsible investments” pentru a îndeplini obiectivul numărul 2, care a fost definit la începutul articolului. Analiza bibliometrică va fi realizată prin intermediul programului informatic VOSviewer pe baza unui număr de 1.104 lucrări publicate cu această tematică pe platforma Web of Science, perioada de analiză fiind cuprinsă între anii 1981-2023.

Analiza bibliometrică presupune două etape importante, și anume: etapa privind colectarea datelor și etapa de analiză a termenilor-cheie utilizați în cadrul lucrărilor cu tematica de „socially responsible investments”. Prin urmare, în prima etapă, respectiv cea de colectare a datelor, am ales lucrările cu tematica „socially responsible investments” publicate pe platforma Web of Science, după cum se poate observa în tabelul nr. 1.

Tabelul 1. Colectarea datelor

Baza de date	ISI Web of Science
Căutare	socially responsible investments OR „socially responsible investments”

Criterii de includere	<i>Domenii de cercetare:</i> business, management, economics, business finance, social sciences interdisciplinary, green sustainable science technology <i>Tipuri de lucrări:</i> lucrări de la conferințe, articole, capitole din cărți, cărți, recenzii <i>Perioada analizată:</i> 1981-2023
Criterii de excludere	Toate domeniile de cercetare, cu excepția celor menționate anterior; Tipuri de lucrări excluse: corecții, completări, știri.
Data accesării	05.03.2023
Rezultate	
Fără criterii de excludere	1.328
Cu criterii de excludere	1.104

Sursa: prelucrare proprie

Prin urmare, în urma aplicării criteriilor de includere, respectiv a criteriilor de excludere asupra rezultatelor sustrate inițial de pe platforma Web of Science am obținut un număr de 1.104 lucrări cu tematica „investiții responsabile din punct de vedere social”, reprezentând baza de date utilizată ulterior în analiza bibliometrică efectuată în aplicația VOSviewer.

Rezultate și discuții

Prezenta lucrare este divizată în două părți, prima parte fiind reprezentată de analiza bibliometrică a termenilor cheie aferenți tematicii de „investiții responsabile din punct de vedere social”, iar a doua parte este reprezentată de analiza comparativă a companiilor responsabile, respectiv neresponsabile social din punct de vedere al sustenabilității acestora.

Analiză bibliometrică

În prima parte a acestei cercetări ne-am propus să realizăm o analiză bibliometrică asupra studiilor realizate pe tema „investiții responsabile din punct de vedere social” în vederea interpretării legăturilor dintre cuvintele cheie utilizate în aceste cercetări.

Pentru a stabili legăturile dintre principalii termeni cheie aferenți temei analizate vom utiliza programul VOSviewer, care prelucrează baza de date obținută anterior. Aplicația VOSviewer este un instrument puternic de analiză a rețelei, care ajută la vizualizarea dinamicii și a structurii lor în cercetare, ea fiind utilizată pentru a procesa baza de date, după cum afirmă Vallaster, Kraus, Merigó Lindahl și Nielsen (2019) Prin urmare, prelucrarea datelor în acest program informatic trebuie să urmeze un număr de șase pași, și anume:

- Selectarea tipului de date care urmează a fi prelucrate, în cazul nostru selectăm *bibliographic data*;
- Introducerea bazei de date care urmează a fi prelucrată, și anume baza de date obținută de pe platforma online *Web of Science* (WoS);
- Selectarea tipului de analiză care va fi realizată, în cazul nostru selectăm butoanele *co-occurrence* și *full count*;
- Selectarea pragului de semnificație: *minim 5 apariții*;
- Verificarea termenilor selectați și eliminarea manuală a termenilor care nu au legătură cu tematica analizată;

vedere social, decât în cele neresponsabile social. Penultimul cluster, respectiv cel cu numărul șase, însumează un număr de 37 de termeni-cheie, care se concentrează pe concepte precum „dezvoltare durabilă”, „sustenabilitate corporativă”, „poluare” și „investiții de impact”, de unde putem înțelege faptul că o companie poate cunoaște o dezvoltare durabilă fiind responsabilă din punct de vedere social, iar aceste investiții sunt de impact întrucât încurajează companiile să devină responsabile social. „Valoarea firmei”, „studiul evenimentelor” și „screening negativ” sunt principalele concepte cuprinse în ultimul cluster al acestei rețele și formulează ideea că responsabilitatea socială aduce un plus de valoare unei companii și formează o imagine pozitivă a acesteia.

Prin urmare, în urma analizei bibliometrice, putem observa că în majoritatea studiilor efectuate pe tematica „investiții responsabile din punct de vedere social” predomină ideea că investitorii aleg să investească în companii responsabile din punct de vedere social în detrimentul companiilor neresponsabile social. Mai mult decât atât, companiile responsabile din punct de vedere social cunosc atât o dezvoltare durabilă, cât și o performanță financiară semnificativă datorită imaginii pozitive deținute de aceste companii, imagine formată prin grija acestora față de mediul înconjurător.

Analiză comparativă a companiilor responsabile și neresponsabile din punct de vedere social

În a doua parte a cercetării noastre, am realizat o analiză comparativă a companiilor responsabile și neresponsabile din punct de vedere social din prisma sustenabilității acestora. Astfel, pentru a realiza această analiză comparativă am trecut prin următorii pași:

- Selectarea a 3 sectoare de activitate care vor fi utilizate în analiză: *producție, servicii, comerț*;
- Selecționarea a câte 5 companii din fiecare sector, *cotate la Bursa de Valori București (BVB)*;
- Colectarea *informațiilor financiare și nefinanciare ale celor 15 companii* utilizând datele puse la dispoziție pe Bursa de Valori București (BVB);
- Compararea companiilor selectate din punct de vedere al *solvabilității generale ca indicator de sustenabilitate financiară*
- Interpretarea datelor obținute.

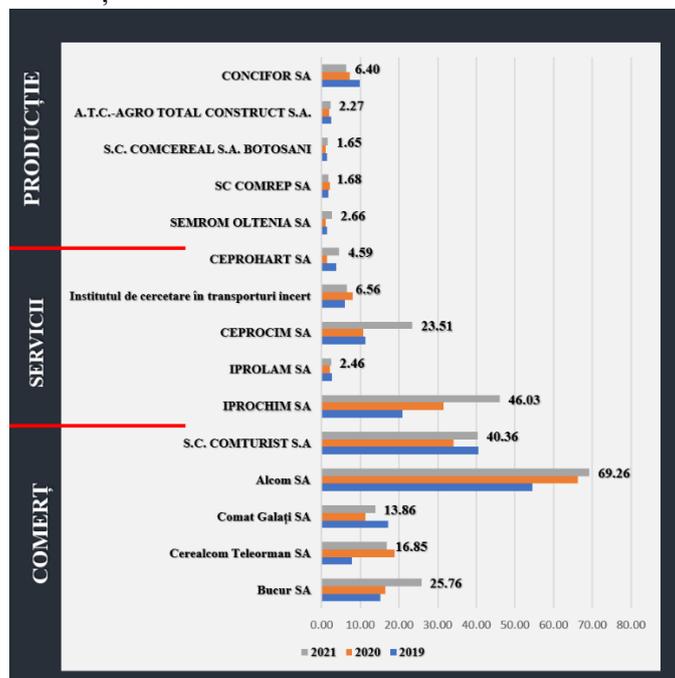

Figura 1. Comparație între companiile responsabile, respectiv neresponsabile social din punct de vedere al solvabilității generale

Sursa: prelucrare proprie pe baza informațiilor oferite de BVB

În urma parcurgerii celor cinci pași amintiți anterior am realizat un grafic în care se pot observa diferențe majore între companiile din sectorul de producție și cele din sectoarele de servicii și comerț. Menținerea unei rate mai ridicate de solvabilitate a afacerilor reflectă obiectivul oricărui antreprenor sau investitor, deoarece aceasta indică funcționalitatea companiei într-un mod cât mai sănătos posibil pe termen lung. Companiile cu solvabilitate pe termen lung, de asemenea, depășesc mai ușor scenariile potențiale de stres, ceea ce reflectă și mai mult sustenabilitatea acestora.

Prin urmare, în figura nr. 2 putem observa cu ușurință că societățile comerciale din sectorul producție prezintă cele mai mici valori ale solvabilității generale în comparație cu societățile din sectorul de comerț, respectiv servicii, care prezintă valori mult mai ridicate.

Astfel, companiile producătoare prezintă un grad mai scăzut de acoperire a datoriilor totale de către activele acestora, în timp ce companiile din celelalte sectoare au un grad mai ridicat de acoperire a datoriilor totale cu activele deținute de acestea. Un argument adus acestei ipoteze este reprezentat de faptul că investiția într-o companie producătoare este considerată neresponsabilă din punct de vedere social. Acest lucru se datorează impactului pe care îl are obiectul de activitate al acestor companii asupra mediului înconjurător (ex. noxele și gazele emise, exploatare petrol, producția de tutun și alcool).

Concluzii

Concluzionând, pe baza analizei bibliometrice realizate prin intermediul programului VOSviewer am evidențiat faptul că investițiile responsabile din punct de vedere social reprezintă un subiect discutat frecvent la nivel global. Această analiză subliniază faptul că investițiile responsabile din punct de vedere social sunt un aspect inevitabil al dezvoltării durabile.

În urma analizei comparative am ajuns la concluzia că societățile din sectoarele de comerț și servicii sunt responsabile din punct de vedere social, pe când cele din sectorul de producție sunt neresponsabile social. Investitorii sunt tot mai interesați de acest tip de investiții, deoarece consideră că acestea generează îmbunătățiri a posibilităților de maximizare a randamentelor pe termen lung, îmbinând analiza financiară fundamentală cu luarea în considerare a factorilor de mediu, sociali și de guvernanta corporativă, prin influențarea comportamentului corporativ.

Întrucât investitorii aleg astăzi să finanțeze afaceri responsabile din punct de vedere social, rezultatele obținute sunt relevante pentru companiile care aspiră la o dezvoltare durabilă și la atragerea investițiilor.

Această lucrare prezintă și unele limite, în ceea ce privește analiza bibliometrică, pot fi utilizate și lucrări publicate pe alte platforme online, precum Scopus. În ceea ce privește analiza comparativă efectuată asupra companiilor cotate la Bursa de Valori București (BVB) se pot selecta și companii cotate la alt operator bursier.

Referințe bibliografice

1. Barroso, J. S. S., & Araújo, E. A. (2020). Socially responsible investments (SRIs) – Mapping the research field. *Social Responsibility Journal*, 17(4), p. 508–523, disponibil la adresa: <https://doi.org/10.1108/SRJ-06-2019-0204>
2. Chatzitheodorou, K., Skouloudis, A., Evangelinos, K., & Nikolaou, I., „Exploring socially responsible investment perspectives: A literature mapping and an investor classification. *Sustainable Production and Consumption*”, 19, p.117–129, disponibil la adresa: <https://doi.org/10.1016/j.spc.2019.03.006>

3. Chalissery, N., Tabash, M.I., Nishad T, M. și Saleh Al-Faryan, M., “A Bibliometric Analysis of Socially Responsible Investment Based on Thematic Clustering,” *Cogent Business & Management* 10, no. 1 (December 31, 2023): 2154057, <https://doi.org/10.1080/23311975.2022.2154057>.
4. Cosmulese, C. G., Socoliuc, M., Ciubotariu, M. S., Mihaila, S., & Grosu, V., An empirical analysis of stakeholders’ expectations and integrated reporting quality. *Economic research-Ekonomska istraživanja*, 2019, 32(1), 3963-3986.
5. Karen L. Benson and Jacquelyn E. Humphrey, “Socially Responsible Investment Funds: Investor Reaction to Current and Past Returns,” *Journal of Banking & Finance* 32, no. 9 (September 2008): 1850–59, <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2007.12.013>.
6. Richardson, B. J., & Cragg, W. (2010), „Being virtuous and prosperous : SRI ’ s conflicting goals”, *Journal of Business Ethics*, (2010), 92, p.21–39
7. Sandberg, J., Juravle, C., Hedesstrom, T.M. și Hamilton, I., „The Heterogeneity of Socially Responsible Investment”, *Journal of Business Ethics* (2009), 87:519–53, Springer 2008 DOI 10.1007/s10551-008-9956-0
8. Singh, M., Mittal, M., Mehta, P., & Singla, H. (2021). „Personal values as drivers of socially responsible investments: A moderation analysis. *Review of Behavioral Finance*”, 13(5), p.543–565, disponibil la adresa: <https://doi.org/10.1108/RBF-04-2020-0066/FULL/HTML>
9. Socoliuc, M., Cosmulese, C. G., Ciubotariu, M. S., Mihaila, S., Arion, I. D., & Grosu, V. (2020). Sustainability reporting as a mixture of CSR and sustainable development. A model for micro-enterprises within the romanian forestry sector. *Sustainability*, 12(2), 603.
10. Talan, G., & Sharma, G. D. „Doing well by doing good : A systematic review and research agenda for sustainable investment. *Sustainability*”,(2019), 11, p.353
11. Vallaster, C., Kraus, S., Merigó Lindahl, J.M., și Nielsen, A. „Ethics and Entrepreneurship: A Bibliometric Study and Literature Review”. *Journal of Business Research* 99 (iunie 2019): 226–37. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2019.02.050>.
12. Waygood, S., „How do the capital markets undermine sustainable development? What can be done to correct this?” *Journal of Sustainable Finance and Investment*, (2011) 1(1), p.81–87. Disponibil la adresa: <https://doi.org/10.3763/JSFI.2010.0008>
13. <https://bvb.ro/>

MODELAREA RAPORTULUI DINTRE FLUXURILE DE TURIȘTI ȘI PERFORMANȚA INDUSTRIEI HOTELIERE DIN ROMÂNIA

MODELING THE RELATIONSHIP BETWEEN TOURIST FLOWS AND THE PERFORMANCE OF THE HOTEL INDUSTRY IN ROMANIA

Autor: MARIA BUDEANU

e-mail: maria.budeanu2@student.usv.ro

Conducător științific: VERONICA GROSU, ORCID: 0000-0003-2465-4722

e-mail: veronica.grosu@usm.ro

Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, România

Abstract: *The hotel industry is represented by primary service industry tourist reception facilities that provide tourists with accommodation and food services - hotels, motels, guesthouses, inns, being excluded from this reception structures that do not have food facilities included in them or those that give tourists the opportunity to prepare their meals on the premises (the industry of secondary tourist reception services - villas, bungalows, holiday villages, cabins, etc.). Through this research I would like to analyze the flows of tourists in relation to the performance of the hotel industry, presenting the evolution of the performance indicators as well as the number of tourists who purchased accommodation services at hotels in Romania.*

Keywords: *Hotelier industry, hotel industry performance, foreign and local tourists, the pandemic impact of the hotel industry, the development of the hotel industry*

JEL: Z31

Introducere

Lucrarea „Modelarea raportului dintre fluxurile de turiști și performanța industriei hoteliere din România” își propune să abordeze modul cum a fost corelată performanța industriei hoteliere cu circulația de turiști, atât locali cât și străini din România.

Scopul acestei cercetări este de a prezenta situația entităților care operează în domeniul hotelier, în raport cu numărul de turiști care le trec pragul. Doresc să prezint stabilirea raportului dintre fluxul de turiști și indicatorii de performanță a industriei hoteliere.

Această lucrare este structurată în două părți, prima parte cuprinzând noțiuni teoretice privind industria hotelieră din România și performanța acesteia dar și atragerea turiștilor străini și locali, ca mai apoi în partea a doua să realizez o situație pe perioada 2019 – 2022 a fluxurilor de turiști locali și străini în România, dar și o situație a cifrei de afaceri și a profitului net realizat în acea perioadă.

Prin definiție, “hotelul este structura de primire amenajată în clădiri sau corpuri de clădiri, care pune la dispoziția turiștilor camere, garsoniere sau apartamente dotate corespunzător, asigură prestări de servicii specifice și dispune de recepții și de spații de alimentație publică în incintă¹².” În cadrul acestuia se mai oferă și alte servicii, cum ar fi: spa, piscină, cât și un loc destinat pentru servirea

¹² Carmen Chașovschi, Otilia Bordeianu, Suport de curs, ”Managementul firmelor de turism, comerț și servicii”, Suceava, 2021, p. 42

mesei. Acestea pot avea o funcționalitate permanentă sau sezonieră, așa cum este cazul hotelurilor din zona litorală, care își desfășoară activitatea doar în sezonul estival.

Industria hotelieră are o importanță socială și economică deosebită în societatea contemporană. Serviciul hotelier vizează crearea condițiilor și confortul pentru adăpostirea și odihna clienților. Acest domeniu înglobează o serie de factori importanți cum ar fi amplasarea, serviciile oferite, caracteristicile pieței și mărimea hotelului.

Turismul reprezintă multitudinea activităților prin care oamenii își petrec timpul liber, călătorind în altă localitate sau în altă țară cu scopul de a se relaxa, de a beneficia de tratamente medicale, de a vizita și cunoaște zone geografice noi, obiceiuri și tradiții, de a participa la târguri, de a stabili și dezvolta relații intraumane.

Analiștii economici consideră domeniul turistic ca unul dintre cele mai importante sectoare economice, cu o evoluție mereu oscilantă cauzată de diverși factori, fiind definit ca fiind industria cea mai profitabilă.

A fi ospitalier înseamnă a fi responsabil într-o anumită măsură de satisfacerea clienților pe perioada șederii lor, dincolo de o urmărire realizarea unui profit cât mai mare. Serviciile de calitate oferite, modul de tratare a clienților vor aduce beneficii în mod direct atât clientului cât și indirect prin promovarea unității hoteliere prin recomandarea făcută de oaspeți, prietenilor și rudelor.

Industria hotelieră în România, fluctuația turiștilor, performanța entităților care operează în domeniul hotelier

Începând cu anul 1970, industria turismului românesc, în special industria hotelieră, a cunoscut o creștere rapidă, susținută de invențiile guvernamentale și promovare. Această creștere s-a realizat prin construcția de hoteluri de mari dimensiuni în principalele obiective turistice, cum ar fi: litoralul Mării Negre, Valea Prahovei, stațiunea montană Poiana Brașov¹³.

România dispune de un vast potențial turistic național, zone geografice deosebite cu un grad mare de activitate în strânsă legătură cu istoria poporului nostru. Acest potențial turistic constituie un punct de atracție a turiștilor atât locali cât și străini.

Țara noastră se caracterizează printr-o autenticitate unică, deține un număr însemnat de obiective turistice cu caracter propriu: orașele medievale, bisericile și mănăstirile pictate din vechime, capodoperele arhitecturale din lemn, precum și ruinele turistice reprezintă puncte atractive pentru turiștii locali cât și străini. Aceste obiective turistice trebuie să fie pregătite să primească turiști din punct de vedere al accesibilității, infrastructurii, capacității de management a hotelurilor, precum și includerea acestora în pachete turistice diverse și complexe, cât mai atractive.

Pentru dezvoltarea turismului, managerii hotelieri trebuie să includă în pachetele turistice oferte care să conțină tradițiile culturale bogate, variate și unice ale României.

Cel mai important este modul în care se alocă resursele, se pregătește forța de muncă, se organizează și promovează activitatea turistică. Managerii trebuie să aibă în vedere elementele de diferențiere dată fiind competiția ridicată pe piața turismului. Principalele obiective de care trebuie să țină cont managerii hotelieri în atragerea clienților sunt calitatea serviciilor oferite.

În ultimii ani, România a înregistrat o creștere a numărului de turiști, atât locali cât și internaționali (aproape cu 44% a crescut numărul turiștilor străini). Fluxurile de turiști reprezintă expresia cea mai concretă a activității turistice.

¹³ Maria-Luminița Cojocă, Monica Maria Coroș, "The romanian hotel industry, an analysis based on real facts", Revista de turism/ Studii și cercetări în turism, Nr. 16/2013, p. 22

Cu toate acestea, țara noastră nu se află printre țările cu o atracție turistică ridicată, deși deține obiective turistice deosebite, atât balneare, naturale și culturale unice.

Principalele obiective strategice care trebuie implementate pentru atragerea unui număr mare de turiști sunt:

- Îmbunătățirea serviciilor destinate turiștilor (infrastructură, transport, cazare, prestări servicii, digitalizare);
- Promovarea destinațiilor și experimentelor unice pe care le poate oferi România prin reclame pe rețelele de socializare, recomandări între prieteni și rude¹⁴.

Fluctuația turiștilor locali și străini care au ocupat unitățile hoteliere din România

În țara noastră, turismul se concentrează asupra peisajelor naturale, a istoriilor fascinante și a zonelor cu tradiții vechi, care atrag turiști să le descopere. Promovarea activă a turismului românesc pe piața internă, dar mai ales pe piața internațională, și în special pe cea europeană, reprezintă un mijloc eficient de atragere a turiștilor în regiunea României și de stimulare a acestui sector de activitate.

În România, cât și în celelalte țări, în anul 2020, această industrie a fost afectată crunt de pandemia de COVID-19. Cea mai mare majoritate a companiilor care activau în acest domeniu, au fost închise sau au funcționat la jumătate din capacitatea lor în acea perioadă datorită restricțiilor impuse de stat. Cererea din partea turiștilor străini s-a prăbușit, astfel gradul de ocupare al acestora a scăzut, având ca și consecință scăderea veniturilor¹⁵.

În urma unui studiu efectuat de Ibis World, în anul 2020, situează industria hotelieră din România pe locul al 17-lea în Europa cu o valoare de 570 milioane euro, menținându-și aceiași poziție în clasamentul european încă din 2016, deși a fost puternic afectată de efectele pandemiei de COVID-19¹⁶.

Astfel, în acea perioadă numărul de turiști a fost redus drastic, mai ales a celor străini, care aveau nevoie de test Covid sau vaccin pentru a putea călători dintr-o țară în alta. Acest fapt a dus la micșorarea veniturilor sau chiar falimentul întreprinderilor hoteliere în acel an. Lucrurile s-au redresat anul următor, când o parte din restricții au fost ridicate, iar circulația populației a fost puțin mai relaxată.

Industria hotelieră din România, în ciuda pandemiei de COVID 19 a reușit să se mențină pe o parte ascendentă. Turismul intern a cunoscut o îmbunătățire vizibilă, mai ales în sezonul estival, aducând creșteri în piața de profit. Unitățile hoteliere de pe litoral au consemnat rate de ocupare de 100% în perioada de vară. Conform Institutului Național de statistică, gradul de ocupare a unităților hoteliere a fost de 26,5% pentru toate tipurile de cazare în 2021, cu o creștere de doar 3,6% mai mare față de anul 2020.

Conform Institutului de Statistică, numărul de turiști din România a crescut în anul 2020, depășind un milion de turiști, dintre aceștia 14% fiind străini, ceea ce scoate în evidență faptul că unitățile hoteliere au reușit să se redreseze în urma pandemiei de Covid 19.

Industria a fost capabilă să rămână deasupra unei linii de plutire destul de fragile doar datorită schemelor de suport guvernamental.

¹⁴ <http://sgg.gov.ro/1/wp-content/uploads/2020/09/Strategia-de-Dezvoltare-Turistic%C4%83-a-Rom%C3%A2niei-volumul-1-Raport-privind-Evaluarea-rapid%C4%83-a-sectorului-turistic.pdf> [accesat la data de 04.03.2023]

¹⁵ <https://www.profit.ro/povesti-cu-profit/turism/hotelurile-romania-rezultate-negative-record-fondul-restrictiilor-pandemie-aproape-treime-dintre-angajati-concediati-numerosi-hotelierei-cred-afacerea-supravietui-mult-4-luni-19442002> [accesat la data de 03.03.2023]

¹⁶ Alexandru Ichim, „ Industria hotelieră din România, pe locul 17 în Europa. Are o valoare de 570 mil.euro”, 2022, https://m.dcnnews.ro/industria-hoteliara-din-romania-pe-locul-17-in-europa-are-o-valoare-de-570-mil-euro-830327.html?fbclid=IwAR1CBdZ2ok3OxdlWeaPFiYZhOTG2OrAbyYKjodf18JPWoXwioH_hvauQIIU

Anul 2022 s-a dovedit a fi în uşoară creştere faţă de anul 2021, se observă o îmbunătăţire vizibilă pe tot parcursul anului, în special vara.

În ultima perioadă, industria hotelieră din România a înregistrat o evoluţie pozitivă a valorilor tranzacţiilor hoteliere şi cererii turistice, fiind sprijinită de introducerea de noi rute în ceea ce priveşte traficul aerian¹⁷. Totuşi cea mai mică pondere a numărului de turişti este reprezentată de populaţia din România, mai mult a celor străini. Există anumite oraşe în care cererea privind cazarea este una ridicată, cum ar fi Constanţa, Mangalia, Braşov, Tulcea, Iaşi, Maramureş etc. .

Conflictul Rusia- Ucraina a provocat un flux de refugiaţi din ţările vecine, ceea ce a condus la o creştere rapidă a ratei de ocupare a hotelurilor. Datorită ridicării restricţiilor de călătorie internaţională, această creştere a fost însă contrabalansată de scăderea turismului intern. Din această cauză, datele de piaţă ne prezintă faptul că 20 proiecte mari de hoteluri vor fi disponibile până la finele anului 2023. Proprietarii hotelieri îşi doresc atragerea turiştilor prin oferte atractive, restabilirea unor obiective cu caracter istoric, unice în ţară, oferirea de autenticitate, creând conexiuni digitale şi sociale care conferă unităţii un sentiment distinct de personalitate şi locaţie¹⁸.

Performanţa industriei hoteliere din România

În cadrul lucrării voi mai prezenta performanţa entităţilor hoteliere din România prin prisma profitului şi cifrelor de afaceri obţinute, dar şi a nivelului de turişti care au apelat la serviciile oferite de acestea. Analiza indicatorilor economico-financiari efectuată pe baza rezultatelor din bilanţul contabil ajută la conturarea diagnosticului financiar al unităţii hoteliere şi furnizează informaţii despre echilibrul financiar, rentabilitatea, riscul de solvabilitate şi cel financiar.

Scopul indicatorilor de performanţă este acela de a ajuta managerii din industria hotelieră în luarea deciziilor cu ajutorul unor indicatori măsurabili. Aceştia sunt necesari pentru analiza firmei pe plan intern, permiţând societăţilor să-şi facă un diagnostic al situaţiei actuale necesar în vederea luării deciziilor de investiţii şi de finanţare.

Utilizarea indicatorilor de performanţă în activitatea hotelieră au ca scop:

- Perspectiva care urmăreşte progresul sau succesul în industria hotelieră;
- Orientare: indicatorii pot fi specifici, relevanţi, măsurabili, repetabili;
- Evaluare: un manager poate măsura factorii critici de succes;
- Management: au rolul de a influenţa procesul de luare a deciziilor în vederea creşterii profitului;
- Implementarea strategiei privind luarea deciziilor în activitatea propriu-zisă.

Managerii hotelieri urmăresc în primul rând profitul, mai ales maximizarea acestuia pe termen lung.¹⁹ Aceştia trebuie să realizeze permanent o analiză a rezultatelor obţinute şi să implementeze strategii care să conducă la obţinerea profitului dar şi atragerea unui număr cât mai mare de clienţi. Prin natura şi specificul propriu, industria hoteliera prin serviciile oferite trebuie să creeze şi să asigure condiţiile refacerii capacităţii de muncă a turiştilor, în mod simultan cu petrecerea timpului liber în mod plăcut şi diversificat. Turiştii pot dobândi un plus de informaţii, cunoştinţe noi şi interesante. Pentru a contribui la dezvoltarea industriei hoteliere, unităţile hoteliere trebuie să adopte strategii care să atragă un număr mare de turişti, prin investiţii în infrastructura destinaţiei (accesibilitate, design, servicii cât

¹⁷ <https://www.statista.com/topics/7557/hotel-market-in-romania/#topicOverview> [accesat la data de 03.03.2023]

¹⁸ https://www.profit.ro/povesti-cu-profit/turism/tabel-piata-hoteliara-din-romania-asteapta-20-de-noi-unitati-vor-aparea-si-noi-tendinte-20850701?fbclid=IwAR2G_0W2ISWnCBb9-pFkEunH5zjt-QXIGKKtetk-jhkktUbqV2UhtVvFUMk [accesat la data de 04.03.2023]

¹⁹ <https://gradu.ro/referate/management/indicatori-de-performanta-in-industria-hoteliara-459759> [accesat la data de 05.03.2023]

mai complete și calitative), eficiența performanțelor operaționale ale destinațiilor care reprezintă factorul principal al turiștilor. Turiștii doresc să le fie satisfăcute pretențiile, să fie mulțumiți de serviciile oferite astfel încât să mai apeleze la serviciile hoteliere.

Raportul dintre fluctuația turiștilor și performanța industriei hoteliere

În cadrul acestui capitol voi prezenta situația privind circulația turiștilor în interiorul României, atât a celor străini, cât și celor interni, urmând ulterior să prezint influența acestora asupra performanței industriei hoteliere.

Fluctuația turiștilor străini/ locali în România

Cercetarea prezentată în acest subcapitol surprinde o reprezentare grafică a turiștilor locali și străini care călătoresc în scop turistic în țara noastră. Voi efectua o analiză a numărului de turiști locali și străini pe o perioadă de 4 ani, și anume între anul 2019 și 2022.

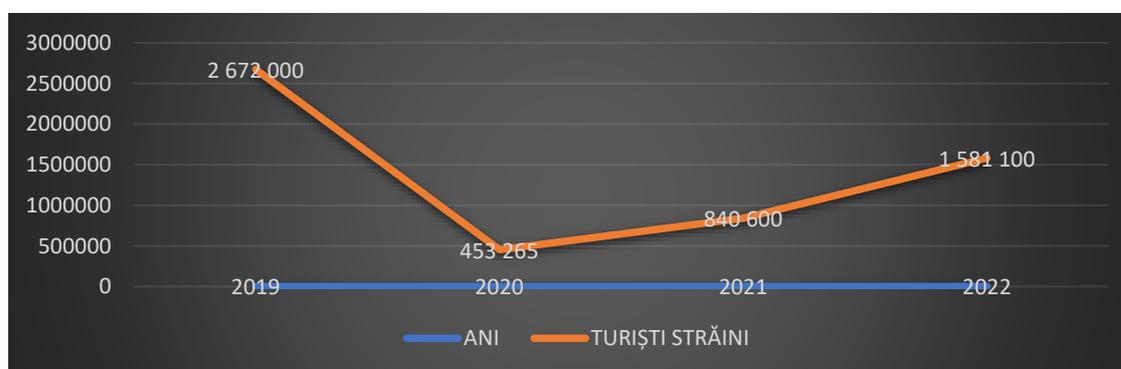

Figura 1. Fluctuația turiștilor străini în perioada 2019-2022

Sursa: <https://www.euronews.ro/articole/mai-multi-turisti-in-2022-dar-mai-putini-decat-in-2019-in-romania-care-au-fost-de>

În figura de mai sus, am realizat o comparație pe o perioadă de 4 ani, din 2019 până în anul 2022, unde am surprins fluctuația turiștilor străini care au venit să viziteze țara noastră. În anul 2019 se poate observa că a fost o perioadă de vârf, unde s-au înregistrat peste 2,6 milioane de turiști străini care au trecut pragul României. Scăderea drastică s-a petrecut în anul 2020, cu o pondere de 83% față de anul precedent, fapt datorat apariției pandemiei de COVID 19, care a prăbușit industria hotelieră din toată lumea prin introducerea restricțiilor și carantinei impuse de fiecare stat. Din 2021 s-a început redresarea, acest sector începând să-și redeschidă la o capacitate mai mare unitățile de cazare, restricțiile fiind ridicate rând pe rând, astfel încât turiștii pot circula din nou sub anumite reguli. În anul 2022, evoluția în ceea ce privește circulația turiștilor străini a crescut după cum se poate observa, numărul de turiști străini crescând cu 30% față de anul 2020, cea mai mare pondere fiind reprezentată de turiștii din Germania, Israel, Italia și America.

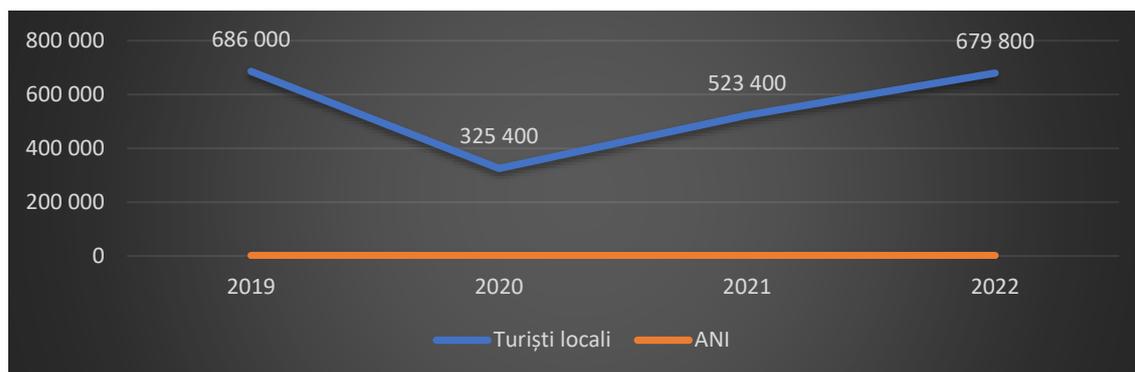

Figura 2. Fluctuația turiștilor locali în perioada 2019-2020

Sursa: https://insse.ro/cms/ro/tags/comunicat-turism?fbclid=IwAR3StUtzvhP4IOiCsSE5wp_cfm-372vLPsouXGyQLNjIqALw89qnYxZY9cw

În figura 2, avem situația turiștilor locali, care spre deosebire de situația turiștilor străini nu prezintă o scădere mare în anul 2020 față de 2019, fiind în procent de 55%. Această scădere este datorată tot epidemiei de COVID 19, care a restricționat circulația în interiorul țării cât și în exteriorul ei. Redresarea în ceea ce privește călătoriile turiștilor locali se poate observa în anul 2021, când numărul turiștilor locali care ocupă unități de cazare are o tendință de creștere, moderată dar sigură după acest factor neprevăzut care a afectat întreaga omenire. În anul 2022, numărul de turiști care au ocupat hotelurile din România a depășit numărul de turiști din anul 2019, ceea ce este un plus al operatorilor din acest domeniu, sporindu-le veniturile, care în urma pandemiei au fost afectate semnificativ.

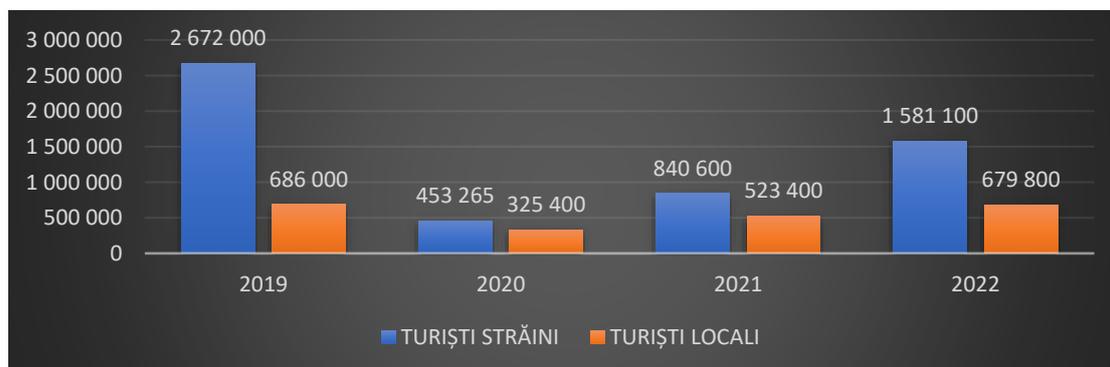

Figura 3. Numărul de turiști străini și locali care au ocupat hotelurile din România

În concluzie, în urma situației din tabelul de mai sus se poate demonstra că numărul de turiști străini care solicită servicii de cazare ocupă o pondere mai mare față de numărul de turiști locali. Acest fapt demonstrează că populația română nu solicită servicii de cazare în interiorul țării, majoritatea populației române petrecându-și vacanțele în străinătate, iar cei străini de asemenea călătoresc în țara noastră. În anul 2020 numărul de turiști este relativ apropiat între cele două tipuri de turiști, scăzând semnificativ față de anul precedent, unde numărul de turiști străini care a achiziționat servicii hoteliere a fost unul foarte ridicat. Redresarea este una treptată, în raport cu restricțiile impuse de fiecare stat, iar circulația în interiorul țării cât și în exterior a început să revină la normal.

Fluctuația cifrei de afaceri și a profitului net în România

În urma unui studiu efectuat de Sink & Tuttle study, se constată că baza performanței unui sistem organizațional din domeniul hotelier este reprezentată de un set de criterii, pe care le enumerăm,

eficacitatea, eficiența, calitatea, productivitatea, inovația și profitabilitatea. Performanța în management trebuie să se axeze pe legătura dintre măsurile financiare și nefinanciare, precum și orientările strategice de organizare²⁰.

În ceea ce urmează, doresc să evidențiez un raport între fluctuația turiștilor asupra performanței industriei hoteliere din România. Cifra de afaceri cât și profitul realizat de unitățile de cazare din țara noastră sunt influențate direct de cererea și vânzarea serviciilor de către turiștii locali și străini, dar și de alți factori, cum a fost pandemia de COVID 19 și actualul război dintre Ucraina și Rusia. Fiecare regiune este solicitată de turiști în mod diferit, fiind influențată de atracțiile turistice, scopul acestora, prețurile pe care le au, dar și de necesitatea pentru care aceștia utilizează aceste servicii de cazare. Cele mai frecventate unități de cazare sunt cele din zona litorală, cum este județul Constanța și stațiunile din acest județ, și zona montană, cum este Brașov, Predeal, Valea Prahovei, care sunt destinate relaxării, dar și județele mari, cum ar fi București, Cluj, Iași unde turiștii vin să viziteze obiective turistice.

Figura 4. Fluctuația cifrei de afaceri aferentă industriei hoteliere din România

Sursa: <https://www.mediafax.ro/economic/pandemia-a-afectat-puternic-sectorul-hotelier-si-in-2021-cifra-de-afaceri-este-mult-mai-mica-in-comparatie-cu-2019-20421544>

În graficul de mai sus se poate observa cum cifra de afaceri a avut o diminuare semnificativă în anul 2020 datorat situației epidemiologice care a afectat această industrie, deoarece cea mai mare pondere a unităților de cazare nu au putut să fie ocupate datorită restricțiilor sau au funcționat la capacitate redusă. Restabilirea situației economice pe această piață a avut loc începând cu anul următor, când o parte din restricții au fost ridicate, circulația turiștilor a fost din nou permisă, astfel încât aceștia pot să călătorească și să solicite serviciile de cazare din țara noastră. Comparativ cu alte țări din Europa, și nu numai, cifra de afaceri a industriei hoteliere din România este mică, datorită dezvoltării mai accentuate a celorlalte țări pe zona de turism. În anii 2021 și 2022, valoarea cifrei de afaceri este într-o evoluție continuă, dorindu-se ca după acea perioadă de declin, să se restabilească industria și se obțină sume mari din turism.

²⁰ Marin Raluca-Marilena, "Opportunities to increase the economic performance in the hotel business", Galați, p. 11 http://dspace.ugal.ro/bitstream/handle/20.500.14043/27910/Rezumat_Teza_doctorat_Mari_Raluca_2019_EN.pdf?sequence=2&isAllowed=y&fbclid=IwARILPEQU3goXKOp75RWSApPFHCMq0Mzb6dWKz_enOIsD4mFa4RDjCCZuLDQ

Figura 5. Profitul net înregistrat de operatorii din industria hotelieră din România (Mld lei)

Sursa: <https://www.forbes.ro/cifra-de-afaceri-din-industria-horeca-scazut-2020-cu-35-fata-de-2019-218133>

Profitul net înregistrat în cei patru ani analizați, este unul fluctuant, astfel că în anul 2020 față de anul 2019 este diminuat semnificativ la aproximativ jumătatea valorii din anul anterior, demonstrând situația de declin a pieței pe care operează, afectată drastic de pandemie. Situația din 2020 până în anul 2022 începe să-și revină, profitul înregistrat de companii are o tendință crescătoare.

În momentul actual de dezvoltare a economiei, analiza performanței include aspectele economice, sociale și de mediu. Indicatorii de performanță trebuie să prezinte următoarele aspecte: obiectivele unității, strategia acesteia, eficacitatea și eficiența activității derulate, capacitatea unității hoteliere de adaptare la cerințele pieței²¹.

În **concluzie**, se poate demonstra faptul că performanța industriei hoteliere, atât din România cât și din alte țări se bazează pe turiștii care apelează la serviciile de cazare, astfel încât fără solicitarea acestora veniturile în acest domeniu duc la situația precară a operatorilor hotelieri. Pentru a obține profit și cifră de afaceri mare se ia în calcul amplasarea, calitatea serviciilor, perioada, cât și prețul practicat de entități. În cele din urmă, s-a demonstrat că cea mai mare pondere a turiștilor care achiziționează și ocupă unități de cazare din România sunt cei străini, care solicită aceste servicii pentru relaxare sau din necesitate. Turiști locali apelează mai mult la serviciile de cazare din străinătate, având o varietate mai mare a locurilor culturale și istorice de vizitat, optând mai puțin pentru a solicita cazare la hotelurile din țara noastră. Deși situației prin care a trecut omenirea în 2020, restabilirea s-a făcut rapid, datorită carantinei, populația a profitat de ridicarea restricțiilor, astfel putând călătorii și contribui la veniturile înregistrate de unitățile hoteliere.

În funcție de numărul de turiști care achiziționează servicii de cazare, nivelul cifrei de afaceri și a profitului este unul fluctuant. Astfel se concluzionează că veniturile încasate de operatorii hotelieri se pliază pe fluctuația turiștilor străini și locali.

Concluzionând, în urma studiului efectuat am atins scopurile lucrării, prezentând noțiunile teoretice în prima parte a acesteia dar și analiza fluctuației de turiști, a cifrei de afaceri și a profitului net realizate de industria hotelieră din România.

În primul capitol am abordat o parte teoretică unde am prezentat industria hotelieră și performanța acesteia, cât și fluctuația turiștilor care au ocupat unitățile hoteliere din România.

²¹ Mirela-Oana Pinte, ” Abordări financiare și non-financiare privind creșterea performanțelor entităților economice”, Cluj-Napoca, 2011
https://doctorat.ubbcluj.ro/sustinerea_publica/rezumate/2011/finante/Pinte_Mirela_Ro.pdf?fbclid=IwAR3SsC3uASh2GNiCM6EUhnIjJHCl1eMj5nFtLCx10jhj-aA8sB1F5s1qrk

În cadrul capitolului, în urma colectării datelor necesare am realizat o analiză a fluctuației atât turiștilor străini și locali din România, a cifrei de afaceri și a profitului net obținute pe o perioadă de 4 ani, între 2019 – 2022. În urma obținerii graficelor, s-a putut constata că în anul 2020 s-a cădere drastică atât a numărului de turiști dar și a valorilor înregistrate de unitățile de cazare. Cauza acestui fapt este reprezentată de apariția pandemiei de Covid-19 care a afectat cumplit acest sector, atât din România cât și din celelalte țări. Turismul a fost oprit pentru o perioadă de câteva luni datorită restricțiilor impuse de state. Redresarea a avut loc din anul 2021, când o parte din restricții au fost ridicate iar unitățile hoteliere încep să-și reia activitatea în condiții mai relaxate. S-a putut observa o creștere a numărului de turiști în 2022 față de 2021.

Se preconizează ca în perioada următoare unitățile hoteliere să aibă o capacitate de cazare ocupată în cea mai mare parte a timpului, astfel încât să realizeze venituri considerabile. În cele din urmă, s-a demonstrat că fluxurile de turiști influențează performanța industriei hoteliere, deoarece aceștia sunt cei care aduc direct veniturile în acest sector.

Conform datelor furnizate Eurostat și a indicelui de competitivitate în turism al Forumului Economic Mondial se constată că performanțele în turism a țării noastre sunt scăzute. Pentru a crește performanțele, având în vedere că resursele publice disponibile pentru investiții sunt scăzute și că industria turismului din România este relativ tânără în comparație cu cea din restul Europei trebuie adoptate programe și strategii atent analizate. Turiștii sunt atrași de experiențe și atracții cheie, de starea dotărilor existente, de serviciile oferite în domeniul ospitalității.

Se previzionează că până în 2035, România să devină o destinație bine cunoscută, de înaltă calitate, valorificând unicitatea patrimoniului său cultural și natural, oferind servicii la standarde internaționale, serviciul turistic devenind un promotor al dezvoltării economice.

Referințe bibliografice

1. Chașovschi Carmen, Bordeianu Otilia, Suport de curs, "Managementul firmelor de turism, comerț și servicii", Suceava, 2021, p. 42
2. Cojocea Maria-Luminița, Coroș Monica Maria, "The romanian hotel industry, an analysis based on real facts", Revista de turism/ Studii și cercetări în turism, Nr. 16/2013, p. 22
3. Alexandru Ichim, „ Industria hotelieră din România, pe locul 17 în Europa. Are o valoare de 570 mil.euro”, 2022, https://m.dcnews.ro/industria-hoteliara-din-romania-pe-locul-17-in-europa-are-o-valoare-de-570-mil-euro_830327.html?fbclid=IwAR1CBdZ2ok3OxdlWeaPFIYZhOTG2QrAbyYKjodf18JPWoXwioH_hvauQIIU
4. Mirela-Oana Pinte, " Abordări financiare și non-financiare privind creșterea performanțelor entităților economice", Cluj-Napoca, 2011
https://doctorat.ubbcluj.ro/sustinerea_publica/rezumat/2011/finante/Pinte_Mirela_Ro.pdf?fbclid=IwAR3SsC3uASh2GNiCM6EUhnIjJHCI1eMj5nFtLCxl0jhj-aA8sB1F5s1qrk
5. Marin Raluca-Marilena, "Opportunities to increase the economic performance in the hotel business", Galați, p. 11
http://dspace.ugal.ro/bitstream/handle/20.500.14043/27910/Rezumat_Teza_doctorat_Mari_Raluca_2019_EN.pdf?sequence=2&isAllowed=y&fbclid=IwAR1LPEQU3goXKOp75RWSApPFHCMq0Mzb6dWKz_enOlsD4mFa4RDjCCZuLDQ
6. <http://sgg.gov.ro/1/wp-content/uploads/2020/09/Strategia-de-Dezvoltare-Turistic%C4%83-a-Rom%C3%A2niei-volumul-1-Raport-privind-Evaluarea-rapid%C4%83-a-sectorului-turistic.pdf>

7. <https://www.profit.ro/povesti-cu-profit/turism/hotelurile-romania-rezultate-negative-record-fondul-restrictiilor-pandemie-aproape-treime-dintre-angajati-concediati-numerosi-hotelierii-cred-afacerea-supravietui-mult-4-luni-19442002>
8. <https://www.statista.com/topics/7557/hotel-market-in-romania/#topicOverview>
9. https://www.profit.ro/povesti-cu-profit/turism/tabel-piata-hoteliara-din-romania-asteapta-20-de-noi-unitati-vor-aparea-si-noi-tendinte-20850701?fbclid=IwAR2G_0W2lSWnCBb9-pFkEunH5zjt-QXIGKKtctk-jhkktUbqV2UHtVvFUMk
10. <https://gradu.ro/referate/management/indicatori-de-performanta-in-industria-hoteliara-459759>

CERCETARE CANTITATIVĂ PRIVIND IDENTIFICAREA POSIBILITĂȚILOR DE ÎMBUNĂȚIRE A CURRICULEI UNIVERSITARE

QUANTITATIVE RESEARCH ON THE IDENTIFICATION OF POSSIBILITIES FOR THE IMPROVEMENT OF THE UNIVERSITY CURRICULUM

Autor: RAMONA MELANIA MĂGAN

e-mail: ramona.magan@student.usv.ro

Conducător științific: ELENA HLACIUC, ORCID: 0000-0003-0601-748X

e-mail: elena.hlaciuc@usm.ro

Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, România

Abstract. *Student's satisfaction with university curricula and their perception regarding professional training for their future career are important factors in the recruitment, selection and employment process, in relation to the evolution of labor demand, universities are forced to redesign and adapt their programs of studies and implicitly the educational plans to respond to market requirements. The aim pursued in this paper is to test the perception of students from the Faculty of Economics, Administration and Business of the Ștefan cel Mare University in Suceava regarding the university curriculum and the skills acquired during the study program. In order to achieve the proposed goal, we formulated the following objectives: O1- review of specialized literature on student satisfaction; O2 – highlighting the level of satisfaction of students; O3 – identifying possibilities for improving the university curriculum. The research methodology is specific to quantitative research, based on a questionnaire, to which 130 students responded out of a total of 165 students. The obtained results are concretized in the profile of the students from the Accounting and Management Informatics study program according to the level of satisfaction, evaluated with the help of independent variables: NSSDS - (Students' level of satisfaction regarding the subjects studied); NSSIF (Student Satisfaction Level with Faculty); CCPM (The skills offered by the curriculum are oriented towards the labor market); CDTs (The curriculum is oriented towards the long-term development of students) and the dependent variable NSSCU (Student satisfaction level regarding university curricula). The importance of the results is relevant for potential students who will want to access these programs, for employers, because they have the opportunity to monitor the students' requirements and to better understand possible situations of non-adaptation to the workplace and last but not least the Ministry of Education which should pay continuous attention to correlating the requirements of the labor market with the university curriculum.*

Keywords: *university curriculum, student satisfaction, study programs, skills, insertion on the labor market*

JEL: M40, M41

Introducere

Schimbarea continuă a curriculumului în învățământul superior este esențială pentru a îmbunătăți continuu experiența de învățare a studenților și de a-i pregăti mai bine pentru cariera profesională. Cu toate acestea, cercetările arată că facultățile sunt reticente în a implementa astfel de schimbări, deoarece studenții reacționează în general negativ, anulând astfel orice beneficii potențiale.

Învățământul superior joacă un rol important în procesul de dezvoltare socio-economică al oricărei țări din lume, deoarece contribuie la crearea de resurse umane pentru acest proces (Cosmulescu et al., 2019; Mihaila et al., 2021). Calitatea învățământului superior determină nu numai eficiența

investițională a societății, ci și responsabilitatea fiecărei instituții de învățământ superior. În mediul academic competitiv de astăzi, în care studenții au la dispoziție multe opțiuni, factorii care permit instituțiilor de învățământ să atragă și să rețină studenți ar trebui studiați serios. Managerii facultăților, în cazul nostru pentru afaceri, trebuie să determine nivelul satisfacției studenților pentru observa cât de bine excelează. Investigarea satisfacției studenților în legătură cu serviciile educaționale poate fi una anevoioasă, deoarece satisfacția este un concept abstract pentru care încă nu s-a descoperit o definiție și un sistem de măsurare concrete.

Prin revizuirea literaturii de specialitate am constatat o creștere a numărului de lucrări pe această tematică. Din acest motiv, scopul urmărit în prezenta lucrare este de a identifica percepția studenților de la Facultatea de Economie, Administrație și Afaceri din cadrul Universității Ștefan cel Mare din Suceava cu privire la curricula universitară și competențele dobândite pe parcursul programului de studii.

În vederea îndeplinirii scopului propus am formulat următoarele obiective:

O1 – revizuirea literaturii de specialitate privind satisfacția studenților;

O2 – reliefa nivelul de satisfacție al studenților;

O3 – identificarea posibilităților de îmbunătățire a curriculei universitare.

Rezultatele obținute se concretizează în creionarea profilului studenților de la programul de studii Contabilitate și Informatică de Gestione Gestione în funcție de nivelul de satisfacție, evaluat cu ajutorul variabilelor independente: NSSDS – (Nivelul de satisfacție al studenților privind disciplinele studiate); NSSIF (Nivelul de satisfacție al studenților în interacțiunea cu facultatea); CCPM (Competențele oferite de curriculum sunt orientate spre piața muncii); CDTs (Curricula este orientată spre dezvoltarea pe termen lung a studenților) și a variabilei dependente NSSCU (Nivelul de satisfacție al studenților privind curricula universitară).

Importanța acestui studiu constă în faptul că facultatea și studenții reprezintă părți interesate interne a căror satisfacție și feedback ar trebui întotdeauna căutate pentru monitorizarea calității curriculei și pentru planificarea modificărilor și reformelor, iar satisfacția studenților față de curriculum și percepțiile lor despre pregătirea pentru carieră sunt factori importanți pentru atragerea și reținerea studenților.

Revizuirea literaturii de specialitate

Scopul principal al educației poate fi acela de a dezvolta cunoștințe, abilități sau încredere pentru succesul pe termen lung, dar un alt rezultat de dorit este satisfacția studenților cu experiența educațională (Kholiavko et al., 2021). Atitudinile pozitive ale studenților față de curriculum-ul lor le pot îmbunătăți rezultatele învățării (Chang & Smith, 2008) și sunt adesea folosite ca un indicator al calității percepute a curriculumului (Bedgood & Donovan, 2012; Douglas et. al., 2015). Mai pragmatic, studenții mulțumiți au șanse mai mari să fie loiali față de universitatea lor și să mențină contactul și sprijinul după absolvire (Gibson, 2010). Din aceste motive, satisfacția studenților este un rezultat apreciat.

Un predictor principal al satisfacției studenților este curriculumul (DeShields et. al., 2005). O analiză a cercetării privind satisfacția studenților din mediul de afaceri a constatat că proiectarea generală și livrarea curriculum-ului, în special utilitatea percepută a acestuia, au influențat puternic satisfacția studenților (Gibson, 2010). În plus, studenții sunt mai mulțumiți de curriculum-ul lor atunci când aceștia cred că îi pregătește pentru viitoare oportunități de carieră (DeShields et. al., 2005). Așadar, aceste lucrări propun ipoteza 1.

H1: Nivelul de satisfacție al studenților privind curricula universitară este influențată de nivelul de satisfacție al studenților privind disciplinele studiate;

Multe studii interne și străine în domeniul educației au evidențiat, de asemenea, importanța studierii satisfacției studenților pentru calitatea serviciilor de formare (Ilias et. al, 2008, Iurchevici 2011). Ham și Hayduk (2003) au găsit în cercetările lor privind învățământul superior, o corelație pozitivă între calitatea serviciilor și satisfacția studenților. Carey et al. (2002), definesc satisfacția ca fiind percepția și experiențele studenților în timpul anilor de facultate. Având în vedere aceste lucrări, propunem ipoteza 2:

H2: Nivelul de satisfacție al studenților privind curricula universitară este influențată de nivelul de satisfacție al studenților în interacțiunea cu facultate.

Literatura existentă se concentrează în principal pe percepția studenților cu privire la aspecte precum calitatea predării, experiența absolvenților în firmele de contabilitate și așa mai departe (Abdullah, 2005; Wilkins și Balakrishnan, 2013; Maddox și Nicholson, 2008). În plus, majoritatea studenților se așteaptă ca diploma lor să le ofere perspective bune de angajare (Browne et. al., 1998; Douglas et.al. 2015; Gibson, 2010). Astfel, multe instituții sunt preocupate de satisfacția studenților și de încrederea în carieră. Treptat, învățarea bazată pe competențe a câștigat statutul de pedagogie distinctă în cadrul învățării centrate pe student, așa cum a demonstrat Winterton (2009). Educația bazată pe competențe schimbă accentul pe rezultatele învățării. În urma acestor studii propunem ipoteza de cercetare 3:

H3: Nivelul de satisfacție al studenților privind curricula universitară este influențată de faptul că, competențele oferite de curiculă sunt orientate spre piața muncii.

Unele studii descriu diverse schimbări pedagogice în școlile de afaceri, inclusiv efectele proiectelor de învățare experiențială (Paulson, 2011), stagii pentru studenți sau învățare integrată la locul de muncă (Narayanan et. al., 2010), simulări (Siewiorek et. al., 2012), și utilizarea echipelor (Boni et. al., 2009). Cercetarea arată că trecerea de la metodele tradiționale la o învățare mai activă și mai integrată poate îmbunătăți dobândirea de cunoștințe și abilități (Legnick-Hall & Sanders, 1997; Reynolds, 2009), precum și implicarea studenților, reținerea studenților și ratele de absolvire (Stowe, von Freymann & Schwartz, 2011). Cu toate acestea, rămâne incert dacă studenții văd valoarea acestor tipuri de pedagogii. Deși, evident este important să le oferim studenților abilitățile de care au nevoie pentru a reuși, este la fel de important să promovăm atitudinile și încrederea studenților (Paulsen & Betz, 2004). Pe de altă parte, autorii Munteanu et al. (2010) au demonstrat în lucrarea lor că există anumite diferențe între factorii care influențează nivelul satisfacției studenților în cazul celor cu performanțe ridicate și celor cu performanțe scăzute. Satisfacția studenților nu este determinată doar de experiențele de predare și de învățare ale studenților, ci mai degrabă de experiențele lor generale în calitate client al unei instituții de învățământ superior. Aceste studii propun ipoteza de cercetare 4:

H4: Nivelul de satisfacție al studenților privind curricula universitară este influențată de faptul că, curricula este orientată spre dezvoltarea pe termen lung a studenților.

Majoritatea instituțiilor de învățământ superior emit chestionare de feedback/evaluare studenților, ale căror rezultate sunt adesea luate ca indicator al satisfacției studenților. De fapt, sondajele de evaluare a studenților sunt în general folosite pentru a oferi feedback profesorilor, ca instrument de dezvoltare și pentru a oferi o măsură a eficacității predării.

Metodologia cercetării

Metodologia cercetării s-a bazat inițial pe revizuirea literaturii de specialitate din domeniul studiat și pe analiza de conținut a acesteia. Percepția studenților cu privire la curricula universitară și competențele dobândite a fost analizată prin intermediul unei cercetări cantitative, utilizând chestionarul ca instrument de culegere a datelor. Ancheta bazată pe chestionar a fost realizată în rândul studenților înscriși în programul de studii Contabilitate și Informatică de Gestiune a Facultății de Economie, Administrație și Afaceri din cadrul Universității Ștefan cel Mare din Suceava. Populația de cercetare a inclus un eșantion de aproximativ 130 de studenți.

Criteriile de includere a persoanelor intervievate cu ajutorul chestionarului sunt următoarele:

1. studenții de la programul de studii Contabilitate și Informatică de Gestiune;
2. studenți în cadrul Universității Ștefan cel Mare din Suceava.

Criteriile de excludere a persoanelor intervievate cu ajutorul chestionarului sunt următoarele:

1. studenții care nu provin de la programul de studii Contabilitate și Informatică de Gestiune;
2. studenți din cadrul altor universități.

Rezultatele obținute din chestionarul distribuit au fost prelucrate utilizând metodele statistice avansate de analiză a datelor, în programul IBM SPSS Statistics 26. Datele obținute în urma cercetării sunt sintetizate în prezenta lucrare de cercetare, iar din analiza acestora la nivelul eșantionului ales poate oferi informații pertinente cu privire la obiectivul propus.

Rezultate și discuții

Pe măsură ce învățământul superior se concentrează pe recrutare, reținere și clasamente, autoeficacitatea studenților și satisfacția față de educația lor sunt din ce în ce mai importante. În timp ce mulți factori influențează aceste rezultate, curriculumul este printre cei mai importanți (Navarro, 2008). Ca atare, studiul nostru a contribuit prin investigarea nivelului de satisfacție al studenților privind curricula universitară și modul în care anumiți factori îl influențează.

Obiectivul principal al acestei cercetări calitativ-statistice este conceptualizarea unui model econometric pentru a identifica percepția studenților privind curriculei universitară și factorii de influență a acesteia. Chestionarul elaborat pentru cercetarea noastră a fost adresat unui grup țintă format din studenții programului de studii Contabilitate și Informatică de Gestiune al Facultății de Economie, Administrație și Afaceri din cadrul Universității Ștefan cel Mare din Suceava. Chestionarul a cuprins un set de 35 de întrebări la care au răspuns un număr de 130 de respondenți. Pentru analiza nivelului de satisfacție al studenților privind curricula universitară, am realizat o grupare a chestionarului pe cinci grupe specifice de întrebări:

- NSSCU – Nivelul de satisfacție al studenților privind curricula universitară;
- NSSDS – Nivelul de satisfacție al studenților privind disciplinele studiate;
- NSSIF – Nivelul de satisfacție al studenților în interacțiunea cu facultate;
- CCPM – Competențele oferite de curricula sunt orientate spre piața muncii;
- CDTS – Curricula este orientată spre dezvoltarea pe termen lung a studenților.

În creionarea profilului studentilor de la programul de studii Contabilitate și Informatică de Gestiune în funcție de nivelul de satisfacție, cercetarea s-a bazat pe modelul de regresie liniară multiplă de forma:

$$NSSCU = \alpha + NSSDS \times \beta_1 + NSSIF \times \beta_3 + CCPM \times \beta_4 + CDTS \times \beta_5$$

Unul dintre cele mai relevante avantaje în estimarea unui model de regresie liniară multiplă este acela că permite efectuarea unei prognoze asupra modificărilor variabilelor independente în relație cu variabila dependentă.

Prin acest studiu econometric ne-am decis să găsim un model econometric care să arate în ce măsură nivelul de satisfacție al studenților privind curricula universitară este influențat de: nivelul de satisfacție al studenților privind disciplinele studiate, nivelul de satisfacție al studenților în interacțiunea cu facultate, de faptul că competențele oferite de curricula sunt orientate spre angajare și curricula este orientată spre dezvoltarea pe termen lung studenților.

Tabel 1. Matricea corelațiilor

		Correlations				
		NSSCU	NSSDS	NSSIF	CCPM	CDTS
Pearson Correlation	NSSCU	1.000	.859	.778	.556	.715
	NSSDS	.859	1.000	.832	.627	.740
	NSSIF	.778	.832	1.000	.600	.577
	CCPM	.556	.627	.600	1.000	.504
	CDTS	.715	.740	.577	.504	1.000
Sig. (1-tailed)	NSSCU	.	.000	.000	.000	.000
	NSSDS	.000	.	.000	.000	.000
	NSSIF	.000	.000	.	.000	.000
	CCPM	.000	.000	.000	.	.000
	CDTS	.000	.000	.000	.000	.

Sursa: Prelucrare proprie în SPSS 26

Matricea corelațiilor (tabel 1) sunt prezentați și calculați coeficienții de corelație Pearson dintre variabila dependentă *Nivelul de satisfacție al studenților privind curricula universitară* și variabilele independente *Nivelul de satisfacție al studenților asupra disciplinelor studiate*, *Nivelul de satisfacție al studenților în interacțiunea cu facultate*, *Competențele oferite de curricula sunt orientate spre angajare* și *Curricula este orientată spre dezvoltarea pe termen lung a studenților*. În urma acestor rezultate putem spune că între variabilele noastre există o legătură liniară multiplă perfect pozitivă deoarece nivelul de semnificație Sig. este mai mic decât pragul de semnificație de 0,05. Tot din acest tabel mai putem observa că legătura ce mai puternică este între variabila dependentă *Nivelul de satisfacție al studenților privind programul de studii ales* și variabila independentă *Nivelul de satisfacție al studenților asupra disciplinelor studiate* (0,859).

Variabilele modelului de regresie sunt prezentate în tabelul 2. Variabilele modelului de regresie: NSSDS, NSSIF, CCPM, CDTS sunt variabilele independente și NSSCU este variabila dependentă.

Tabelul 2. Variabilele modelului de regresie

Variables Entered/Removed ^a			
Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	NSSDS, NSSIF CCPM CDTS	.	Enter
a. Dependent Variable: NSSCU			
b. All requested variables entered.			

Sursa: Prelucrare proprie în SPSS 26

În **tabelul Model Summary** avem determinați: coeficientul de determinare (coloana 2), raportul de determinare (coloana 3), valoarea ajustată a lui R (coloana 4), eroarea standard a estimăției (coloana 5) și coeficientul Durbin-Watson (coloana 6) ai modelului nostru de regresie.

Tabel 3. Model Summary

Model Summary ^b					
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Durbin-Watson
1	.877 ^a	.768	.748	.475	2.138
a. Predictors: (Constant), CDTS, CCPM, NSSIF, NSSDS					
b. Dependent Variable: NSSCU					

Sursa: Prelucrare proprie în SPSS 26

Valoarea coeficientului de corelație $R=0,877$ care aparține intervalului $(0,75;0,95]$ și rezultă că avem o corelație puternică, adică variabilele independente influențează semnificativ variabila dependentă. Pentru a interpreta modelul folosim raportul de determinare (R Square) și putem observa că modificarea variabilelor independente influențează cu 76,8% variabila dependentă NSSCU. Pentru a valida modelul liniar multiplu din punct de vedere econometric, folosim testul ANOVA.

Tabel 4. Testul ANOVA

ANOVA ^a						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	34.381	4	8.595	38.151	.000 ^b
	Residual	10.364	46	.225		
	Total	44.745	50			
a. Dependent Variable: NSSCU						
b. Predictors: (Constant), CDTS, CCPM, NSSIF, NSSDS						

Sursa: Prelucrare proprie în SPSS 26

Valoarea coeficientului Fisher este $F = 38.151$, valoarea Sig. pentru testul $F < 0,05$ ceea ce înseamnă că modelul construit explică dependența dintre variabile printr-o legătură liniară, care este considerată semnificativă, adică modelul se validează.

Parametrii modelului de regresie liniară multiplă sunt prezentați în tabelul 5.

Tabel 5. Coeficienții de regresie

Coefficients ^a								
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	Sig.	95.0% Confidence Interval for B		
		B	Std. Error	Beta		t	Lower Bound	Upper Bound
1	(Constant)	.153	.337		.454	.652	-.526	.832
	NSSDS	.615	.185	.528	3.326	.002	.243	.987
	NSSIF	.249	.139	.234	1.785	.081	-.032	.529
	CCPM	.020	.128	.014	.153	.879	-.277	.238
	CDTS	.205	.111	.197	1.844	.072	-.019	.429
a. Dependent Variable: NSSCU								

Sursa: Prelucrare proprie în SPSS 26

Din tabelul 5 putem observa că variabila dependentă este cel mai mult influențată de variabila independentă NSSDS, deoarece valoarea Sig. este cea mai mică.

Ca rezultat al testării modelului putem crea ecuația estimată care are următoarea formă:

$$NSSCU = 0,153 + 0,615 x NSSDS + 0,249 x NSSIF + 0,02 x CCPM + 0,205 x CDTS$$

Setul de date analizate s-a dovedit a unul corect atât din punct de vedere al corelației coeficienților cât și al respectării pragului de încredere stabilit.

Prin interpretarea modelului de regresie liniar multiplu s-au validat ipotezele stabilite a fi verificate, adică nivelul de satisfacție al studenților privind curricula universitară este influențat de nivelul satisfacției privind disciplinele studiate, nivelul satisfacției în interacțiunea cu facultatea, de faptul că competențele oferite de curricula sunt orientate spre angajare și curricula este orientată spre dezvoltarea pe termen lung a studenților.

Proгноza privind influențarea nivelului de satisfacție privind programul de studii ales în cazul studenților de la Contabilitate și Informatică de Gestiune a demonstrat că cel mai mult este influențat de nivelul satisfacției privind disciplinele studiate și nivelul de satisfacție în interacțiunea cu facultatea. Așadar, cu cât aceste doua nivele cresc, crește și nivelul de satisfacție privind curricula universitară.

După cum putem observa în figura 50, histograma obținută urmează o distribuție normală a rezidurilor cu mici deviații.

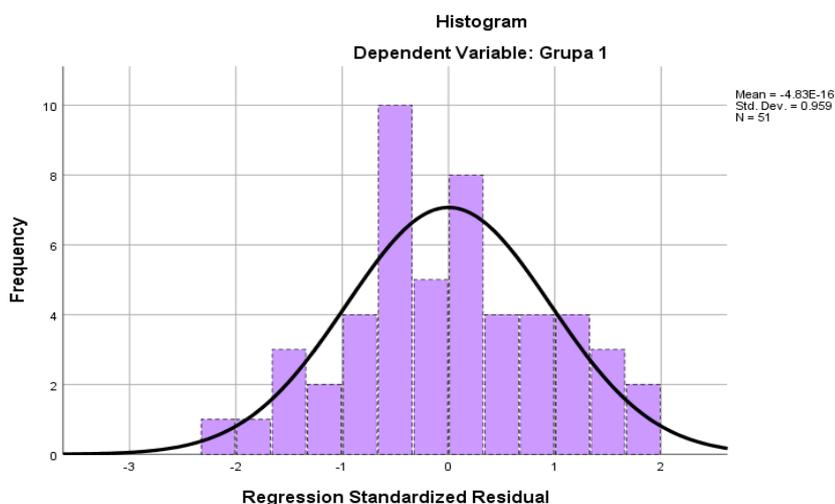

Figura 52. Histograma evoluției rezidurilor

Sursa: Prelucrare proprie în IBM SPSS Statistics 26

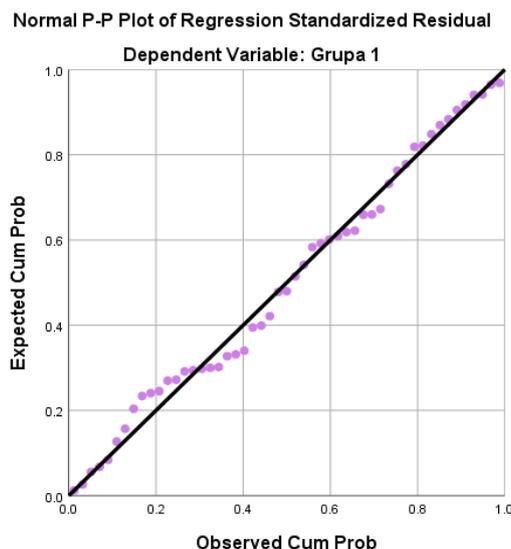

Figura 53. Normal P – Plot

Sursa: Prelucrare proprie în IBM SPSS Statistics 26

Confrom histogramei, printre răspunsurile respondenților se află și răspunsuri care nu se încadrează în modelul obținut, deoarece nivelul de satisfacție a acestora este mai scăzut, cu toate acestea cele mai multe puncte de pe dreapta lui Henry sunt comune cu axa, ceea ce reflectă și demonstrează că corelațiile modelului sunt corecte.

Pentru a susține funcționalitatea modelului studiat, vor fi menționate anumite studii care au evidențiat rezultate semnificative pe baza unei logici de cercetare similare. De exemplu, Maha Abdelsalam et. al. (2020) au demonstrat că nivelul de satisfacție al studenților a fost asociat cu faptul că curricula pregătește studenții pentru cariera profesională. O analiză a cercetării privind satisfacția studenților din mediul de afaceri a constatat că proiectarea generală și în special utilitatea curriculum-ului, au influențat puternic satisfacția studenților (Gibson, 2010). Constatările lui DeShields et. al. (2005), au indicat că studenții sunt mai mulțumiți de curricula lor atunci când aceasta îi pregătește pentru viitoarea carieră. Un alt studiu a demonstrat că mediul social și curriculumul programelor de studii au fost aspectele de care studenții au fost cei mai mulțumiți, dar lipsa implicării în cercetare și materialele insuficiente de curs au cauzat nemulțumiri în rândul absolvenților (García-Aracil, 2009). Cercetarea autorului Tuan (2012) în universitățile din Vietnam a constatat că calitatea serviciilor administrative au un impact semnificativ și pozitiv asupra satisfacției studenților.

Concluzii

Sistemul de învățământ are misiunea dificilă de a se adapta cerințelor pieței muncii și de a dezvolta competențele potrivite tinerilor absolvenți, astfel încât să-i transforme în angajați performanți. Asumarea responsabilității pentru calitatea resurselor umane trebuie să meargă mână în mână cu implementarea unui set de strategii menite să asigure calitatea educației, condiția principală fiind să fie foarte conștient de cerințele mediului intern și extern. Facultatea și studenții reprezintă părți interesate interne a căror satisfacție și feedback ar trebui întotdeauna căutate pentru monitorizarea calității curriculei și pentru planificarea modificărilor și reformelor, iar satisfacția studenților față de curricula și percepțiile lor despre pregătirea pentru carieră sunt factori importanți pentru atragerea și reținerea studenților.

Cercetarea noastră a pornit de la ipoteza că percepția studenților de la învățământul la distanță cu privire la curricula universitară și competențele dobândite poate fi influențată de nivelul de satisfacție al studenților privind disciplinele studiate, nivelul de satisfacție al studenților în interacțiunea cu facultatea, faptul că competențele oferite de curricula universitară sunt orientate spre piața muncii și de faptul că curricula universitară este orientată spre dezvoltarea pe termen lung a studenților.

În urma prelucrării chestionarului în aplicația IBM SPSS Statistics 26 am demonstrat că percepția studenților privind curricula universitară poate fi influențată de nivelul de satisfacție al studenților privind disciplinele studiate, nivelul de satisfacție al studenților în interacțiunea cu facultatea, de faptul că competențele oferite de curricula sunt orientate spre piața muncii și de faptul că curricula este orientată spre dezvoltarea pe termen lung a studenților.

Conform modelului econometric rezultat din analiza întrebărilor aferente specializării Contabilitate și Informatică de Gestiune, percepția studenților privind curricula universitară este cel mai mult influențată de nivelul de satisfacție privind disciplinele studiate, apoi de faptul că curricula universitară este orientată spre dezvoltarea pe termen lung a studenților și de nivelul de satisfacție al studenților în interacțiunea cu facultatea.

Această cercetare demonstrează că universitatea face eforturi pentru adaptarea, structurarea și compatibilizarea programelor de studiu universitare la cerințele europene și naționale și piața muncii. Datorită economiei care este într-o continuă schimbare în urma digitalizării, conflictelor, a migrației, sunt necesare întâlniri periodice între mediul de afaceri, absolvenți, studenți, cadre didactice unde să discute ceea ce ar trebui să îndeplinim, iar noi să adaptăm curricula la aceste cerințe.

Ca și limite, trebuie să menționăm faptul că explicația acestui model econometric se bazează pe interpretări, așadar nu putem vorbi despre o obiectivitate absolută.

Ca și direcții viitoare de cercetare, sugerăm un studiu cu privire analiza inserției absolvenților FEAA pe piața muncii și a parcursului profesional al acestora în vederea corelării curriculei universitare și a competențelor dobândite de absolvenți cu cerințele pieței muncii.

Referințe bibliografice

1. Abdullah, F., (2005). The Development of HEDPERF: A New Measuring Instrument of Service Quality for the Higher Education Sector. *International Journal of Consumer Studies*, 30 (6), pp. 569-581.
2. Bedggood, R. E., & Donovan, J. D. (2012). University performance evaluations: what are we really measuring? *Studies in Higher Education*, 37(7), pp. 825-842
3. Boni A. A., Weingart L. R., & Evenson S. (2009). Innovation in an academic setting: designing and leading a business through market-focused, interdisciplinary teams. *Academy of Management Learning & Education*, 8(3), pp. 407-417.
4. Browne B. A., Kaldenberg D. O., Browne W. G., & Brown D. J. (1998). Student as customer: factors affecting satisfaction and assessments of institutional quality. *Journal of Marketing for Higher Education*, 8(3), pp. 1-14.
5. Carey K., Cambiano R. L., & De Vore J. B. (2002). Student to faculty satisfaction at a Midwestern university in the United States. *HERDSA*, pp. 93-97.
6. Chang S.-H. H., & Smith R. A. (2008). Effectiveness of personal interaction in a learner-centered paradigm distance education class based on student satisfaction. *Journal of Research on Technology in Education*, 40(4).

7. Cosmulese, C. G., Grosu, V., Hlaciuc, E., & Zhavoronok, A. (2019). The influences of the digital revolution on the educational system of the EU countries, *Marketing and Management of Innovations*, 3, 242-254. <http://doi.org/10.21272/mmi.2019.3-18>
8. DeShields O. W., Kara A., & Kaynak E. (2005). Determinants of business student satisfaction and retention in higher education: applying Herzberg's twofactor theory. *International Journal of Educational Management*, 19(2), pp. 128-139.
9. Douglas J. A., Douglas A., McClelland R. J., & Davies J. (2015). Understanding student satisfaction and dissatisfaction: an interpretive study in the UK higher education context. *Studies in Higher Education*, 49(20).
10. Douglas J. A., Douglas A., McClelland R. J., & Davies J. (2015). Understanding student satisfaction and dissatisfaction: an interpretive study in the UK higher education context. *Studies in Higher Education*, 49(20).
11. García-Aracil (2009). European graduates' level of satisfaction with higher education. *High Educ* 57, pp. 1–21. <https://doi.org/10.1007/s10734-008-9121-9>
12. Gibson A. (2010). Measuring business student satisfaction: a review and summary of the major predictors. *Journal of Higher Education Policy and Management*, 32(3), pp. 251-259
13. Ham L., & Hayduk S. (2003). Gaining competitive advantages in higher education: analyzing the gap between expectations and perceptions of service quality. *International Journal of Value-Based Management*, 16 (3), pp. 223-242.
14. Ilias A., & Hasan H.F.A. (2008). Student Quality and Student Satisfaction: A Case Study of Private Higher Education institutions. *International Business Research*, vol 1(3), pp.163-175
15. Iulia Iurchevici, (2011). Satisfacția studenților – indicator a calității formării profesionale, vol 1, pp. 201-226.
16. Kholiavko, N., Grosu, V., Safonov, Y., Zhavoronok, A., & Cosmulese, C. G. (2021). Quintuple helix model: investment aspects of higher education impact on sustainability. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*, 43(1), 111-128.
17. Lengnick-Hall C. A., & Sanders M. M. (1997). Designing effective learning systems for management education: student roles, requisite variety, and practicing what we teach. *Academy of Management Journal*, 40(6), pp. 1334-1368.
18. Maddox N.E. & Nicholson C.Y., 2008. The Business Student Satisfaction Inventory (Bssi): Development and Validation of a Global Measure of Student Satisfaction. *Developments in Business Simulation and Experiential Learning*, 35 (1), pp. 101-112.
19. Maha Abdelsalam, Tobias E. Rodriguez and Lynn Brallier (2020). Student and Faculty Satisfaction with Their Dental Curriculum in a Dental College in Saudi Arabia, Volume 2020, Article ID 6839717, *International Journal of Dentistry*
20. Mihaila, S., Grosu, V., Cosmulese, C. G., Socoliuc, M., & Bursuc, M. (2021). Transhumanism versus the future of accounting. *The USV Annals of Economics and Public Administration*, 21(1 (33)), 122-129.
21. Munteanu C., Ceobanu C., Bobâlca C. și Anton, C., (2010). An Analysis of Customer Satisfaction in a Higher Education Context. *International Journal of Public Sector Management*, 23(2), pp.124 – 140.

22. Narayanan V. K., Olk P. M., & Fukami C. V. (2010). Determinants of internship effectiveness: an exploratory model. *Academy of Management Learning & Education*, 9(1), pp. 61-80.
23. Navarro P. (2008). The MBA core curricula of top-ranked U.S. business schools: a study in failure? *Academy of Management Learning & Education*, 7(March), pp. 108-123
24. Paulsen A. M., & Betz N. E. (2004). Basic confidence predictors of career decision-making self-efficacy. *The Career Development Quarterly*, 52(4), pp. 354-362.
25. Paulson E. (2011). Group communication and critical thinking competence development using a reality-based project. *Business Communication Quarterly*, 74(4), pp. 399-411.
26. Reynolds M. (2009). Wild frontiers reflections on experiential learning. *Management Learning*, 40(4), pp. 387-392.
27. Siewiorek, A., Saarinen, E., Lainema, T., & Lehtinen, E. (2012). Learning leadership skills in a simulated business environment. *Computers & Education*, 58(1), pp. 121-135.
28. Stowe K., von Freymann J., & Schwartz L. (2011). Assessing active learning and skills training through alumni and current student views. *Journal of Case Studies in Accreditation and Assessment*, 2(1), pp. 1-13.
29. Tuan N. (2012). Effects of Service Quality and Price Fairness on Student Satisfaction. *International Journal of Business and Social Science*, 3(19), pp. 132-150.
30. Willkins S. și Balakrishnan M.S., 2013. Assessing Student Satisfaction in Transnational Higher Education. *International Journal of Educational Management*, 27 (2), pp. 143-156.

ANALIZA RELAȚIEI DINTRE RATA PRESIUNII FISCALE ȘI NIVELUL INVESTIȚIILOR STRĂINE DIRECTE ÎN ROMÂNIA

ANALYSIS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN THE TAX BURDEN RATE AND THE LEVEL OF FOREIGN DIRECT INVESTMENT IN ROMANIA

Autori: **IOANA ANDRIOAIA**

e-mail: ioana.andrioaia99@gmail.ro

CIPRIANA MIHAI

e-mail: mihai.cipriana80@yahoo.com

Conducător științific: **VERONICA GROSU**, ORCID: 0000-0003-2465-4722

e-mail: veronica.grosu@usm.ro

Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, România

Abstract. *Countries seeking to attract foreign direct investment (FDI), including Romania, use various instruments to influence the allocation decision of foreign investors, including tax incentives. However, the effects associated with the provision of these incentives are often questioned, particularly in the light of the need to achieve at least a minimum level of business attractiveness. The main purpose of the present study was to analyze the influence of GDP, the strict tax burden and the corruption control indicator on FDI. Three objectives were set to achieve this goal: objective 1 - review of the literature covering FDI and fiscal pressure; objective 2 - calculation of the strict-line fiscal pressure in Romania for the period 2012-2021, as well as identification of the corruption control indicator; objective 3 - econometric analysis of the results of the calculations, as well as GDP and the corruption control indicator on FDI. The research findings may draw the attention of state institutions to the effects of the country's tax system on FDI, as well as future investors interested in conducting economic activities on the territory of Romania.*

Keywords: *foreign direct investment, fiscal pressure, gross domestic product, control, effects*

JEL: M41

Introducere

Globalizarea combină fluxurile de capital, ISD, comerțul, tehnologia și mobilitatea forței de muncă peste granițe. Pe lângă acestea, se adaugă și rolul forței economice, tehnologiei, culturii sociale și aspectele politice. Toate acestea demonstrează că fenomenul globalizării nu se limitează la economia unei singure țări. În ultimele două decenii, economia s-a a fost supusă fenomenului globalizării din ce în ce mai mult pe măsură ce barierele comerciale au fost reduse, tehnologia a avansat rapid, costurile de transport și de comunicare au scăzut, iar migrația internațională a crescut, lumea pregătindu-se pentru o nouă era economică, respectivă economia digitală (Cosmulese et al., 2019; Mushtaq et al., 2022).

Subiectele legate de ISD au căpătat o atenție semnificativă în literatura empirică din ultimii ani, în special în contextul în care țările în curs de transformare urmăresc să își susțină creșterea economică prin diverse canale, inclusiv prin prezența investițiilor străine (Bobenič Hintošová, A. și colab., 2021). Cercetările anterioare prezentate de literatura de specialitate a arătat că ISD promovează creșterea economică prin intermediul unor efecte complementare asupra investițiile interne, îmbunătățirii

performanței de mediu, creșteri ale productivității și ale eficienței economice globale, dând naștere la un interes sporit pentru înțelegerea principalilor factori determinanți ai ISD. În afară de factorii determinanți tradiționali ai ISD, politica fiscală favorabilă a fost considerată un factor important care influențează deciziile de atragere a companiilor multinaționale (Silajdzic, S. și Mehic, E., 2022).

Scopul principal al prezentului studiu a fost analiza influenței pe care o are PIB-ul, presiunea fiscală în linii stricte și indicatorul de control al corupției asupra ISD. Pentru a îndeplini acest scop au fost stabilite trei obiective: *obiectivul 1* – revizuirea literaturii de specialitate ce cuprinde ISD și presiunea fiscală; *obiectivul 2* – calcularea presiunii fiscale în linii stricte în România pentru perioada 2012-2021, precum și identificarea indicatorului de control al corupției; *obiectivul 3* – analiza econometrică a rezultatelor calculelor, precum și a PIB-ului și a indicatorul de control al corupției asupra ISD. *Constatările cercetării* pot atrage atenția instituțiilor statului asupra efectelor pe care le are sistemul fiscal al țării asupra ISD, precum și viitorii investitori interesați de desfășurarea activităților economice pe teritoriul României.

Revizuirea literaturii de specialitate

În mediul economic actual, impozitele au devenit principala sursă de venit pentru stat care afectează mai multe componente socio-economice. Calculele privind povara fiscală reprezintă principalul mijloc utilizat în literatura de specialitate pentru a determina efectele create de impozite cu caracter național și abordări internaționale. În general, povara fiscală poate fi definită ca fiind raportul dintre impozitelor colectate într-o anumită perioadă în raport cu produsul total. Din punct de vedere teoretic, sarcina fiscală poate crește brusc atunci când creșterea veniturilor fiscale este mai mare decât creșterea veniturilor (Celikay, F., 2020).

ISD reprezintă un factor determinant al creșterii economice companiilor la nivel mondial. Importanța ISD a crescut considerabil în ultimele decenii concomitent cu fenomenul globalizării economice și a liberalizării piețelor financiare. Fluxurile de ISD au cunoscut o creștere puternică atât în țările dezvoltate, dar și în economiile în curs de dezvoltare unde au dobândit un rol mai important în economia mondială, devenind beneficiarii principali ai acestor ISD. În economiile emergente, impactul ISD este mult mai scăzut și diferă de la o țară la alta, în funcție de diverși factori interni (Ramona, S. M., 2015).

În cadrul *tabelului nr. 1* sunt prezentate principalele forme ale ISD:

Tabelul 1. Tipurile investițiilor străine directe

Greenfield:	înființarea de întreprinderi de către sau împreună cu investitori străini (investiții pornite de la zero).
Fuziuni și achiziții:	preluarea integrală sau parțială de întreprinderi de către investitori străini de la rezidenți.
Dezvoltare de întreprinderi:	majorarea deținerilor de capital ale investitorilor străini în întreprinderi investiție străină directă.
Restructurare de întreprinderi:	finanțarea de către investitorii străini, prin aport de capital, a întreprinderilor investiție străină directă cu pierderi, în vederea rentabilizării lor.

Sursa: B. N. a României. (2020)

În cazul investițiilor greenfield, creșterea economică realizată datorită ISD se concluzionează în crearea de noi capacități de producție, locuri de muncă, creșterea consumului populației și o creștere a veniturilor fiscale. În ceea ce privește ISD sub forma privatizărilor, acestea influențează în mod direct progresul tehnologic al țării gazdă. Creșterea ISD stimulează investițiile interne, deoarece

producătorii autohtoni vor fi motivați să îmbunătățească calitatea bunurilor și serviciilor produse pentru a fi competitivi pe piață. În cele mai multe cazuri, ISD utilizează materii prime, materiale auxiliare sau servicii din țara gazdă și, prin urmare, au un impact pozitiv asupra întreprinderilor locale (Nistor, P., 2014).

Scopul inițiativelor de politică incluzivă în țările în tranziție este de a atrage investiții pentru a spori competitivitatea și a stimula creșterea. În contextul specific al economiilor de piață emergente, ISD sunt considerate o componentă semnificativă care poate încuraja progresul tehnic, inspiră o dezvoltare industrială eficientă, conduce la o îmbunătățire a perspectivelor de angajare și poate promova crearea de locuri de muncă (Silajdzic, S. și Mehic, E., 2022).

ISD prezintă un impact, atât direct, cât și indirect supra țărilor gazde, impact ce este prezentat în figura nr. 1:

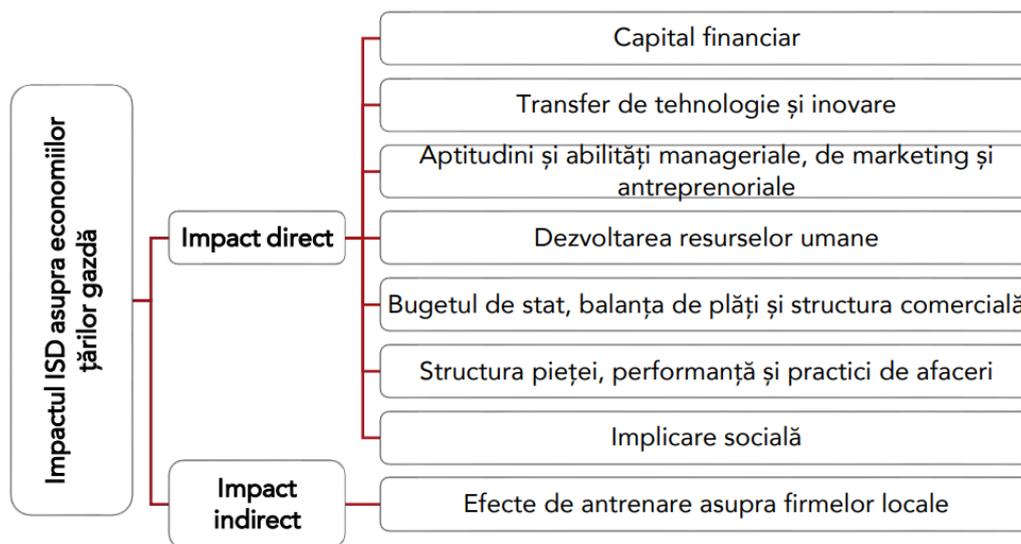

Figura 2. Impactul ISD asupra economiilor țărilor gazdă

Sursa: Horobeț, A., și Popovici, O. (2017)

Efectele de ISD într-o economie depind de numeroși factori precum: mediul economic general, gradul de dezvoltare al economiei, gradul de deschidere al economiei, resursele naturale, piața muncii, infrastructura, dar în mare măsură și de legislația și povara fiscală (Horobeț, A. și Popovici, O., 2017). În România, mediul de afaceri are nevoie de libertatea economică și stabilitatea fiscală pentru întreprinzători, dar mai ales pentru investitorii străini. Între țările lumii s-a dezvoltat o concurență strânsă în vederea creării unor condiții favorabile pentru atragerea ISD-urilor. Astfel, experiența mondială a demonstrat că principala condiție pentru atragerea investitorilor străini este ameliorarea climatului investițional (Moraru, C., 2013).

În acest context, Getaye et al. (2023) au demonstrat că gestionarea construcțiilor, obținerea de credite, obținerea de energie electrică, plata taxelor și protejarea investitorilor minoritari au un impact semnificativ asupra fluxului de ISD în regiune Africii de Est și sunt elemente definitorii în crearea unui mediu de afaceri atractiv pentru ISD-uri (Getaye, G. și colab., 2023). Pe de altă parte, rezultatele studiilor au aratat că politicile privind protejarea proprietății intelectuale a companiilor influențează în mod direct ISD (Qian, X. și colab., 2023), dar și că politicile privind antreprenoriatul conduc la creșterea economică prin intermediul acestor investiții (Ofori-Sasu, D., Dzisi, S. și Abor, J. Y., 2023). Pe lângă toate acestea, comparabilitatea presiunii fiscale este greu de atins la nivel internațional, chiar și la cel mai înalt grad de agregare, respectiv veniturile totale din impozite ca procent din PIB. Țările

au libertatea de a-și alege sarcina fiscală mai mică pe termen scurt fără a-și reduce cheltuielile, dacă sunt dispuse să aibă deficite bugetare și să acumuleze datoriile publice (CECCAR Business Magazine, 2017).

În ceea ce privește România, comparabil cu alte țări ce ar putea fi analizate, se poate observa că atractivitatea fiscală dobândită prin diminuarea cotelor de impozitare, precum și acordarea de facilități fiscale, luând în calcul nivelul actual de dezvoltare economică, nu conduce la rezultatele așteptate, din cauza slabei dezvoltări a factorilor alternativi, cum ar fi infrastructura, calitatea instituțiilor, corupția, instabilitate legislativă și altele, care sunt încă elemente semnificative de luat în calcul care limitează fluxul de ISD. În plus, această strategie fiscală afectează nivelul de impozitare a veniturilor fiscale, cu consecințe imediate asupra nivelului cheltuielilor disponibile pentru investiții, cu scopul de a îmbunătățirea factorilor alternativi, pentru furnizarea de bunuri și servicii publice la un nivel satisfăcător, din punct de vedere cantitativ și calitativ (Leonida, I., 2021).

Nivelul poverii fiscale este influențat de o serie de alți factori, în afară de ratele de impozitare, cum ar fi: fiscalitatea eficiența fiscală, respectiv capacitatea de administrare și colectare a impozitelor, digitalizarea administrației publice, amplificarea economiei subterane, nivelul veniturilor populației sau nivelul PIB pe cap de locuitor. Toți acești factori contribuie la diferențele constatate în ceea ce privește povara fiscală (Leonida, I., 2021). O soluție pentru diminuarea poverii fiscale din perspectiva eficientizării colectării taxelor și impozitelor este digitalizarea administrației publice, o condiție esențială pentru dezvoltarea noii ere a economiei digitale care influențează, în mod direct, atragerea de ISD-uri (Song, B. și colab., 2023). Ceea mai utilizată soluție în atragerea ISD este eficacitatea stimulentele fiscale, un concept nesoluționat în domeniul finanțelor publice. Importanța stimulentele fiscale în atragerea de capitalului mobil la nivel internațional variază în funcție de jurisdicția în care se desfășoară studiul și de modul de utilizare în procesul decizional (Munongo, S., Akanbi, O. A. și Robinson, Z., 2017). Menționăm că în baza revizuirii literaturii de specialitate, ne-am stabilit cele trei obiective ale cercetării noastre.

Metodologia cercetării

Plecând de la informațiile prezentate pe baza literaturii de specialitate, folosind datele obținute de pe site-ul EUROSTAT cu privire la PIB, impozitele directe, impozitele indirecte, precum și ISD, a fost calculată presiunea fiscală la nivelul României pentru perioada 2012-2021.

Rata presiunii fiscale se calculează după cum urmează:

$$R_{pf} = \frac{VF}{PIB} * 100, \text{ unde}$$

R_{pf} = rata presiunii fiscale comunicată oficial;

VF = venituri fiscale;

PIB = produsul intern brut.

În cazul în care se consideră că veniturile fiscale sunt constituite din impozite și taxe și, rata de presiune fiscală, în linii stricte, se calculează după cum urmează:

$$R_{ps} = \frac{V+T}{PIB} * 100, \text{ unde}$$

R_{ps} = rata de presiunii fiscale, în linii mari

V - volumul impozitelor directe colectate,

T – suma totală a impozitelor indirecte colectate.

În ceea ce privește indicatorul de control al corupției, acesta este pus la dispoziție de The Worldwide Governance Indicators (WGI) (Worldwide Governance Indicators, 2022), care raportează indicatori de guvernare agregată și individuală pentru peste 200 de țări și teritorii în perioada 1996-2021, pentru șase dimensiuni ale guvernării.

Ulterior, după calcularea presiunii fiscale ale căror rezultate sunt prezentate în secțiunea de rezultate și discuții, prin intermediul analizei econometrice, respectiv prin regresia liniară multiplă, va fi analizată influența rezultatelor ulterioare calculului, precum și a PIB-ului și a indicatorul de control al corupției asupra ISD.

Rezultate și discuții

Obligația de a plăti aceste impozite a apărut odată cu crearea statului și a statului de drept în societatea umană și, în funcție de creșterea sau scăderea sarcinii fiscale, au existat eforturi mai mari sau mai mici de a se sustrage de la aplicarea acestui sistem. Raportul dintre veniturile interne (de stat și locale) și PIB, exprimat în procente, este indicatorul presiunii fiscale, adesea cunoscut sub numele de rată de impozitare. Sarcina fiscală poate fi determinată cu ajutorul acestui indicator, care cuantifică proporția impozitelor în totalul veniturilor. Atunci când economia este în redresare, rata de impozitare va fi mai mică și impozitele directe vor fi mai ușor de suportat; în timp ce economia este în creștere, se va întâmpla contrariul. Modificările cotei de impozitare sau ale procentului de resurse bugetare în totalul veniturilor statului se schimbă în funcție de situația economică. Extinderea pieței negre și încurajarea evaziunii fiscale determinată de impunerea unor taxe prea mari pentru a fi suportate sunt factori importanți atunci când se analizează modul în care politica fiscală afectează creșterea economică (Pripoaie, R. și Pripoaie, S., 2011).

În cadrul tabelului de mai jos este prezentată evoluția mai multor indicatori utilizați în realizarea modelului econometric.

Tabelul 2. Evoluția indicatorilor utilizați în perioada 2012 – 2021 în România

Ani	PIB (MIL. EURO)	% presiunii din PIB	ISD (MIL. EURO)	impozite directe (% PIB)	impozite indirecte (%PIB)	controlul corupției	% presiunea efectivă
2012	6.810	27,9	57.851	5,8	13,3	-0,038	19,1
2013	6.860	27,4	60.639	5,9	12,8	-0,3	18,7
2014	7.160	27,5	61.999	6,2	12,8	-0,22	19,0
2015	7.420	28,1	64.663	6,6	13,4	-0,14	20,0
2016	7.680	25,9	70.742	6,4	11,4	-0,15	17,9
2017	8.360	24,9	75.851	6,1	10,4	-0,12	16,5
2018	8.910	26,0	81.124	4,9	10,5	-0,2	15,4
2019	9.300	26,0	88.304	4,8	10,7	-0,21	15,5
2020	9.020	26,3	90.773	4,7	10,5	-0,07	15,2
2021	9.610	26,2	100.288	4,6	10,4	-0,04	15,1

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor ec.europa.eu

În baza acestor variabile s-a creat relația de dependență liniară, detaliile modelului regăsindu-se în tabelul nr.3.

Tabelul 3. Model Summary^b

Model	R	R Square	Adjusted Square	R	Std. Error of the Estimate	Durbin-Watson
1	,981 ^a	,963	,944		3431,566	1,333

a. Predictors: (Constant), CONTROLUL CORUPTIEI, PRESIUNEA TAXELOR IN LINII STRICTE, PIB

b. Dependent Variable: ISD

Sursa: Prelucrare proprie în aplicația SPSS 25

Conform tabelului de mai sus, constatăm că între variabila dependentă ISD și variabilele independente PIB, PRESIUNEA FISCALĂ ÎN LINII STRICTE, CONTROLUL CORUPTIEI există o corelație semnificativă cu o legătură înaltă de 0,981. Analizând raportul de determinație, remarcăm că variația variabilelor independente influențează în proporție de 96,3% variația variabilei ISD.

Tabelul 4. ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	1826678182,495	3	608892727,498	51,708	,000 ^b
	Residual	70653863,905	6	11775643,984		
	Total	1897332046,400	9			

a. Dependent Variable: ISD

b. Predictors: (Constant), CONTROLUL CORUPTIEI, PRESIUNEA TAXELOR IN LINII STRICTE, PIB

Sursa: Prelucrare proprie în aplicația SPSS 25

Din tabelul ANOVA observăm că valoarea Sig. pentru testul F este mai mică decât 0.05, adică modelul construit explică dependența dintre variabile printr-o legătură liniară, care este considerată semnificativă, în proporție de cel puțin 95%.

Tabelul 5. Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficient	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	-15100,277	56506,011		-,267	,798
	PIB	12,359	3,249	,898	3,804	,009
	PRESIUNEA TAXELOR IN LINII STRICTE	-452,699	1776,551	-,059	-,255	,807
	CONTROLUL CORUPTIEI	14367,435	14130,524	,084	1,017	,348

a. Dependent Variable: ISD

Sursa: Prelucrare proprie în aplicația SPSS 25

Tabelul nr. 5 este cel cu ajutorul căruia formulăm ecuația estimată a modelului de regresie liniar multiplu. Ecuația modelului se prezintă sub următoarea formă:

$$ISD = -15100,277 + 12,359 * PIB - 452,699 * PRESIUNEA FISCALĂ \text{ ÎN} \\ LINII STRICTE + 14367,435 * CONTROLUL CORUPȚIEI$$

Interpretarea modelului liniar multiplu din punct de vedere econometric ne pune la dispoziție informații despre relația dintre PIB, rata presiunii fiscale, indicele controlului corupției și nivelul ISD. Variabila cu cea mai semnificativă influență asupra ISD este PIB-ul. ISD contribuie semnificativ la creșterea rentabilității afacerilor, iar atragerea și alocarea eficientă a investițiilor de înalta calitate constituie principalul motor al creșterii pe termen mediu și lung a PIB. Conform tabelului nr. 4, creșterea cu o unitate a PIB conduce la creșterea ISD cu 12,359 unități. Cu ajutorul figurii nr. 2 este prezentată evoluția celor două variabile în perioada analizată. Valoarea coeficientului pozitivă și semnificativă a variabilei PIB indică faptul că ISD sunt semnificativ mai mari în țările în care variabila crește de la un an la altul. Acest indicator macroeconomic ce indică valoarea tuturor bunurilor și serviciilor din țară este unul semnificativ în atragerea investitorilor străini, prin intermediul acestuia putând fi măsurată economia națională. Astfel, o valoare din ce în ce mai mare a economiei naționale va crește atractivitatea României pentru investitorii străini. Această constatare este evidențiată de figura nr. 2:

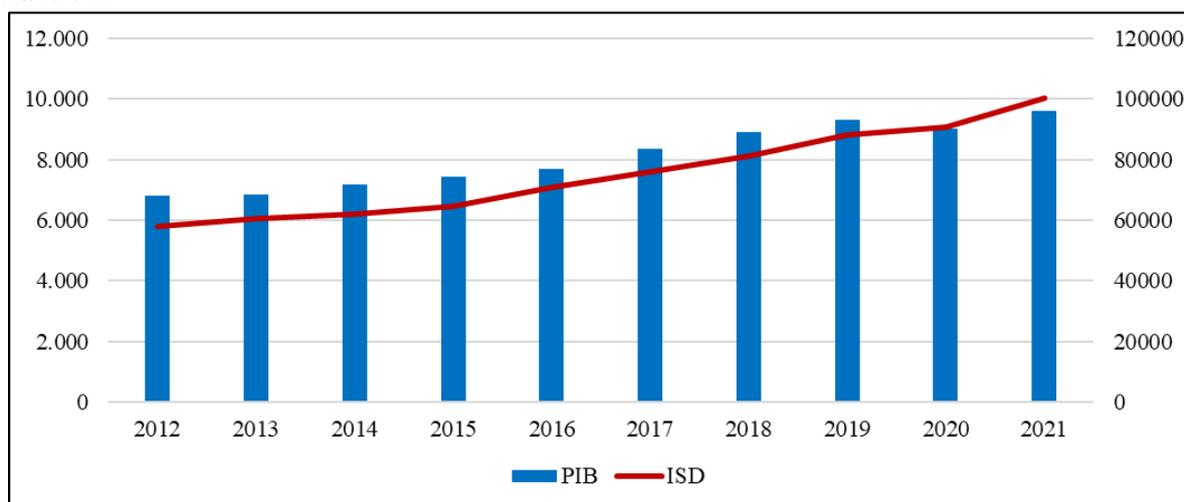

Figura 3. Evoluția ISD și PIB în perioada 2012-2021

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor ec.europa.eu

După cum putem observa, evoluția variabilelor ISD și PIB se realizează concomitent, cu excepția anului 2020, an în care PIB-ul României scade, ca urmare a efectelor negative produse de pandemia COVID-19. Închiderea sau suspendarea unor sectoare de activitate, dar și restricțiile impuse au generat costuri ridicate pe plan financiar și economic. Prelungirea acestei situații a condus la diminuarea potențialului de creștere economică, atât în ceea ce privește ISD, dar și capitalului uman. Cu toate acestea, domeniile care au atras majoritatea investițiilor străine directe în 2019 au fost serviciile digitale. Pe de altă parte, proiectele din sectorul transporturilor au fost expuse riscului, inclusiv furnizorii și producătorii de aeronautice și automobile. Industria a avut parte de o întrerupere colosală a lanțului de aprovizionări și o proporție mare de pierderi de venituri, ceea ce a condus la întârzierea proiectelor. Pe de altă parte, în anul 2020, cele mai atractive domenii pentru ISD au fost industria, comerțul, dar și construcțiile și tranzacțiile imobiliare. În anul 2021 se observă creșterea concomitentă a celor doi indicatori analizați. Referitor la ceilalți ani analizați, așa cum se poate observa pe baza graficului, ISD au înregistrat același trend cu presiunea fiscală în linii mari.

A doua variabilă în ordinea influenței este presiunea fiscală în linii stricte, care exercită o influență negativă asupra ISD. Conform *tabelului nr. 4*, creșterea cu o unitate a presiunii fiscale în linii stricte determină o scădere a ISD cu -452,699 unități. În general, povara fiscală din România a suferit unele modificări în ultimul deceniu, unele taxe fiind reduse, iar altele fiind majorate. Guvernul a urmărit să găsească un echilibru între promovarea creșterii economice și asigurarea generării de venituri suficiente pentru finanțarea serviciilor și programelor publice. În graficul următor putem observa evoluția celor două variabile, ISD și presiunea fiscală în linii stricte:

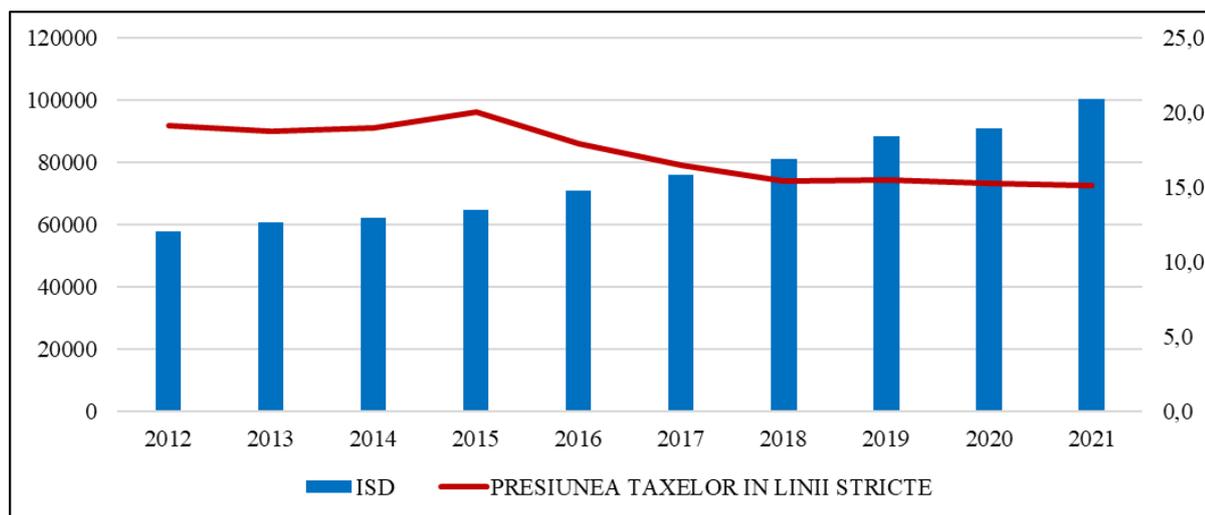

Figura 4. Evoluția presiunilor fiscale și a ISD în perioada 2012-2021

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor ec.europa.eu

Printre numeroasele inițiative politice de atragere a ISD, politica fiscală a fost considerată un factor impactant. Politica fiscală și, în special, un impozit pe profit redus au fost considerată o opțiune de politică viabilă, ușor de administrat și care se află sub incidența directă a guvernului controlul direct al guvernului. În această ordine de idei, toate economiile europene, indiferent de nivelul lor de dezvoltare, și-au redus substanțial impozitul pe profit pe parcursul tranziției. În privința României, comparabil cu alte țări ce ar putea fi analizate, se poate observa că atractivitatea fiscală dobândită prin diminuarea cotelor de impozitare, precum și acordarea de facilități fiscale, luând în calcul nivelul actual de dezvoltare economică, nu conduce la rezultatele așteptate, din cauza slabei dezvoltări a factorilor alternativi, cum ar fi infrastructura, calitatea instituțiilor, corupția, instabilitate legislativă și altele, care sunt încă elemente semnificative de luat în calcul care limitează fluxul de ISD.

În cadrul perioadei analizate, evoluția impozitării directe a suferit unele modificări observate în cadrul figurii anterioare. „De la cota unică de 3% pentru impozitul pe venit din anul 2015, s-a trecut în 2016 la aplicarea cotei de 3% pentru firmele fără salariați, 2% pentru firmele cu 1 salariat și 1% pentru firmele cu cel puțin 2 salariați. Ulterior, în anul 2017, numărul cotelor de impozitare a fost redus la două: 1% pentru firmele cu salariați și 3% pentru firmele fără salariați. Totodată, începând cu 1 ianuarie 2017, firmele care desfășurau activități în sectorul turistic, restaurante și alimentație publică și erau plătitoare de impozit pe profit au devenit plătitoare ale unui impozit specific, noul impozit având caracteristicile unui impozit forfetar” (Abrihan, R., 2019).

În ceea ce privește impozitarea indirectă, respectiv cota TVA, aceasta a înregistrat unele modificări semnificative în perioada analizată pe care le putem observa în tabelul următor:

Tabelul 1. Evoluția cotelor de TVA în perioada 2010 –prezent

Perioada	Cota standard TVA	Cota TVA	Cota TVA
01.01.2010 - 31.12.2015	24%	9%	-
01.01.2016 - 31.12.2016	20%	9%	5%
01.01.2017 - prezent	19%	9%	5%

Sursa: Tulvinschi, M., (2022) *Note curs Fiscalitate*

Cotele reduse de TVA ar putea reprezenta un factor pozitiv în atragerea ISD, cu precădere în domeniile ce practică cotele reduse de TVA, care în alte țări ale Uniunii Europene nu sunt utilizate, fiind practică doar cota standard.

Corupția poate avea efecte dăunătoare asupra ISD în diverse moduri. În primul rând, poate crea o atmosferă de incertitudine și de risc pentru investitorii străini, determinându-i pe aceștia să nu investească într-o țară. Pe de altă parte, poate avea ca rezultat o distribuție inegală a investițiilor către sectoare care sunt mai sensibile la corupție, ceea ce duce la o alocare greșită a resurselor și la o creștere economică mai lentă. Un nivel crescut al corupției poate duce la investiții de calitate inferioară, deoarece investitorii se pot concentra mai degrabă pe obținerea de favoruri politice decât pe crearea de valoare. În cele din urmă, corupția poate crește costul afacerilor, reducând rentabilitatea investițiilor și descurajând intrarea pe piață a noilor investitori. Astfel, țările cu niveluri ridicate de corupție ar putea fi nevoite să întreprindă reforme semnificative pentru a crea condiții de concurență echitabile pentru investitori și pentru a îmbunătăți mediul de afaceri. Pe baza *tabelului nr. 4* constatăm că o creștere a controlului corupției va determina o creștere cu 14.367,435 unități.

Figura următoare prezintă evoluția concomitentă a nivelului ISD și a indicatorului de control al corupției în perioada analizată:

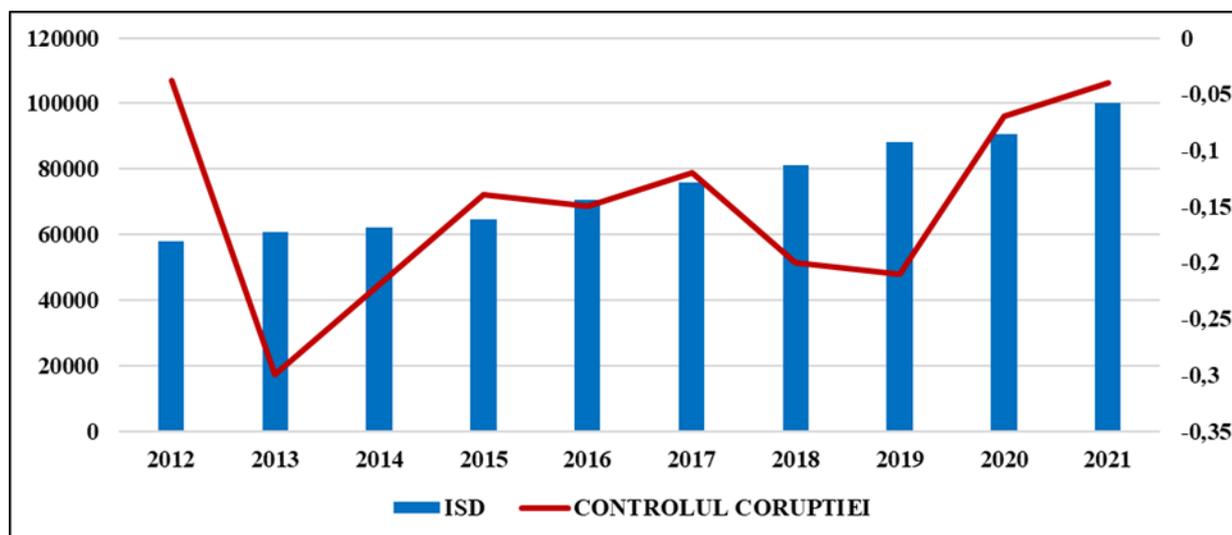

Figura 5. Evoluția ISD și a controlului corupției în perioada 2012-2021

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor ec.europa.eu

În timp ce unele dovezi sugerează că corupția poate crește în țările cu o presiune fiscală scăzută, este important de menționat că, corupția poate apărea în orice țară, indiferent de nivelul presiunii fiscale. Instituțiile slabe, lipsa de transparență și de responsabilitate și oportunitățile limitate de angajare în sectorul public pot facilita apariția corupției în țările cu presiune fiscală scăzută. Cu toate acestea,

corupția este o problemă complexă, influențată de diverși factori, și nu este corect să generalizăm faptul că corupția este legată doar de o presiune fiscală scăzută.

În România, ISD au avut un rol semnificativ în procesul de privatizare. Majoritatea privatizărilor de după 1990 au fost realizate prin intermediul ISD. Din păcate, în România au existat unele experiențe negative legate de privatizarea prin intermediul ISD. În unele cazuri, după privatizare, investitorii străini direcți au luat decizia de a înceteze funcționarea companiei, au utilizat activele acesteia și au repatriat câștigurile. Cu toate acestea, nu toate experiențele au fost negative, cele mai mari și mai importante companii din România, în prezent, sunt companii care sunt deținute de investitori străini direcți.

Concluzii

Investițiile străine directe (ISD) sunt importante pentru creșterea economică a unei țări, iar factori precum PIB-ul, presiunea fiscală și controlul corupției le pot afecta. Un PIB ridicat este atractiv pentru investitorii străini, deoarece semnifică potențial economic, stabilitate și infrastructură. Presiunea fiscală poate descuraja ISD prin creșterea costurilor de afaceri, astfel încât guvernele ar trebui să reducă taxele și să simplifice reglementările. Controlul corupției este, de asemenea, important, deoarece investitorii preferă mediile de afaceri stabile și transparente. Prin urmare, guvernele ar trebui să acorde prioritate stabilității economice, competitivității și transparenței pentru a crește fluxurile de ISD și pentru a promova creșterea economică.

România prezintă o serie de avantaje pentru atragerea de ISD comparativ cu țările Europei Centrale și de Est, care vizează diversitatea de resurse naturale, legislația națională fiind una permisivă. Dezavantajul țării noastre constă însă în nivelul scăzut al strategiilor pentru stimularea ISD și promovarea acestora, ducând astfel la ineficiența atragerii lor.

În urma studiului realizat putem afirma că principalul factor de atracție al ISD este PIB-ul. Un climat investițional liberal și competitiv creează baza pentru ca ISD să pătrundă pe piață și să crească potențialul de creștere a productivității în economia țării gazdă, dar îmbunătățirile vor avea loc dacă actorii naționali sunt capabili să răspundă la noilor stimulente. Creșterea presiunii fiscale efectivă are o influență negativă, acesta fiind un motiv pentru care investitorii consideră intrarea pe piețele României dificilă. Un mediu atrăgător pentru investitori necesită un sistem fiscal care să faciliteze activitatea economică.

Prin urmare, pentru ca ISD să fie un furnizor notabil pentru creșterea economică, România ar trebui să se concentreze pe îmbunătățirea infrastructurii, dezvoltarea antreprenoriatului local, crearea unei cadru macroeconomic stabil, un sistem fiscal stabil și favorabil și condiții favorabile pentru a spori procesul de dezvoltare.

Rezultatele acestui studiu vin în sprijinul ipotezei conform căreia reducerile fiscale a fi un determinant deosebit de relevant al ISD pentru economiile mai puțin dezvoltate, inclusiv pentru economiile emergente, de piață și economiile în tranziție. Limitele acestui studiu au constat în lipsa informațiilor aferente anului 2022, studiul neputând fi unul care să reflecte o imagine actuală, dar această piedică poate fi transformată într-o direcție de studiu viitoare.

Refefințe bibliografice

1. Abrihan, R., (2019) Impozitarea firmelor în perioada 2015-2018: Impozit pe profit versus impozit pe venit <https://www.startupcafe.ro/taxe/impozit-venit-profit-firma-evolutie-taxe-microintreprindere.htm>

2. Bobenič Hintošová, A., Sudzina, F. și Barlašová, T. (2021). Direct and indirect effects of investment incentives in Slovakia. *Journal of Risk and Financial Management*, 14(2), 56.
3. CECCAR Business Magazine, NUMĂRUL 40, 24-30 OCT. 2017, Analiza presiunii fiscale din statele membre ale Uniunii Europene (I)
4. Celikay, F. (2020). Dimensions of tax burden: a review on OECD countries. *Journal of Economics, Finance and Administrative Science*.
5. Getaye, G., Habtamu, K., Bewuketu, M., Gizachew, M., și Daregot, B. (2023). Impact of business regulations on foreign direct investment inflows and economic growth in East African countries, *Cogent Economics & Finance*, 11(1).
6. Horobeț, A. și Popovici, O. (2017). Investițiile străine directe: evoluția și importanța lor în România. Studiu realizat în parteneriat de Academia de Studii Economice București și Consiliul Investitorilor Străini. Bucuresti.
7. Leonida, I. „Evolutions and trends in the structure of taxation in the European Union and Romania”, *Journal of Financial and Monetary Economics*, ISSN 2537 – 3269, ISSN-L 2392-9685, No..9/2021.
8. Moraru, C. (2013). Investițiile străine directe și creșterea economică în România. *Economie teoretică și aplicată*, XX (2013)/5 (582), 123-133.
9. Munongo, S., Akanbi, O. A. și Robinson, Z. (2017). Do tax incentives matter for investment? A literature review. *Business and Economic Horizons (BEH)*, 13(1232-2017-2411), 152-168.
10. Mushtaq, M., Ahmed, S. Fahlevi, M., Aljuaid, M., și Saniuk, S. (2022). Globalization and employment nexus: Moderating role of human capital. *PloS one*, 17(10), e0276431.
11. Nistor, P. (2014). FDI and economic growth, the case of Romania. *Procedia Economics and Finance*, 15, 577-582.
12. Ofori-Sasu, D., Dzisi, S. și Abor, J. Y. (2023). Entrepreneurship, foreign direct investments and economic wealth in Africa, *Cogent Business & Management*, 10(1).
13. Pripoaie, R. și Pripoaie, S. (2011). The statistical analysis of GDP, tax pressure and tax revenue with Eviews 7 between 2000–2009. *Acta Universitatis Danubius. Œconomica*, 7(2).
14. Qian, X., Sun, M., Pan, M., Zou, W. și Li, G. (2023). Intellectual property rights policy and foreign direct investment: A quasi-natural experiment from China. *Managerial and Decision Economics*, 1– 15.
15. Ramona, S. M. (2015). The impact of foreign direct investment on economic growth: The case of Romania. *Acta Universitatis Danubius. Œconomica*, 11(4).
16. Silajdzic, S. și Mehic, E. (2022). How effective is tax policy in attracting foreign direct investments in transition countries? *Central European Business Review*, 11(1), 19-39.
17. Song, B., Hu, X., Zhang, H., Gao, Y. și Guo, Y. (2023). Research on the Effect of Digital Economy Development on Local Financial Pressure. *Journal of Economic Statistics*, 1(1), 77–93.
18. Worldwide Governance Indicators (2022) Disponibil la adresa: <https://info.worldbank.org/governance/wgi/>.
19. Cosmulese, C. G., Socoliuc, M., Ciubotariu, M. S., Mihaila, S., & Grosu, V., An empirical analysis of stakeholders’ expectations and integrated reporting quality. *Economic research-Ekonomska istraživanja*, 2019, 32.1: 3963-3986.

CELE MAI FRECVENTE ERORI ÎN TIMPUL PROCESULUI DE DIAGNOSTIC FINANCIAR

THE MOST COMMON ERRORS IN THE FINANCIAL DIAGNOSTIC PROCESS

Autor: ANA MARIA NICOLAESCU

e-mail: am.nicolaescu00@gmail.com

Conducător științific: NELEA CHIRILOV, ORCID: 0000-0003-4979-4633

e-mail: chirilovnv@gmail.com

Academia de Studii Economice a Moldovei

Abstract. *This article explores the most frequent errors that occur during the financial diagnostic process. The study begins by discussing the importance of financial diagnostic and its necessity in the current economic climate. The research methodology employed in the study is then presented. The errors that are most commonly found in the diagnostic process are also discussed, including issues related to accounting principles and financial reporting. Additionally, the article examines the boundary between fraud and error, highlighting the need for increased vigilance in detecting financial improprieties. Finally, the article offers some practical recommendations for avoiding errors during the financial diagnostic process. The findings of this study are relevant to financial analysts, auditors, and managers who are involved in the diagnostic process and can serve as a guide to help them identify and mitigate potential errors.*

Keywords: *financial diagnosis, common errors, risk management, inaccurate financial data*

JEL: G17, G32, M41, M42

Introducere

Orice afacere începe cu scopul de a genera profit, lucru esențial pentru supraviețuirea și creșterea companiei. Pentru detectarea și eradicarea în timp util a tendințelor negative și întărirea celor pozitive este necesară abordare bine structurată a proceselor analitice și îmbinarea acestora cu monitorizarea aspectelor manageriale. În acest scop dese ori se recurge la diagnosticul financiar.

Termenul de „diagnostic”, provenind din grecescul „*diagnostikos*” (capabil să cunoască), a fost împrumutat din practica medicală, unde acesta este o abordare care vizează recunoașterea anumitor boli după simptomele lor pentru a descoperi cauzele și a prescrie tratamentul necesar vindecării.

În mod similar, diagnosticul financiar, elaborat pe baza analizei financiare, are ca scop:

1. evidențierea disfuncționalităților sau elementelor nefavorabile în situația financiară și a performanțelor întreprinderii;
2. identificarea cauzelor dificultăților prezente sau viitoare ale întreprinderii;
3. prezentarea perspectivelor de evoluție a întreprinderii și propunerea unui plan de acțiuni pentru ameliorarea sau redresarea situației economico-financiare a unei companii.

Diagnosticul financiar presupune așa dar unele judecăți asupra sănătății financiare a întreprinderii, punctele forte și punctele slabe ale gestiunii financiare, prin care se pot aprecia riscurile trecute, prezente și viitoare ce decurg din situația financiară și soluțiile pentru diminuarea riscurilor și îmbunătățirea rezultatelor.

Metodologia de cercetare

Drept metodă de cercetare în scrierea articolului a fost utilizat studiul literaturii. Această metodă presupune examinarea literaturii existente, a articolelor de cercetare, a cărților și a altor documente relevante care au fost publicate pe tema dată. Procesul de studiere a literaturii cuprinde mai multe etape:

1. Definirea întrebării sau a problemei de cercetare care trebuie abordată.
2. Identificarea literaturii relevante prin efectuarea unei căutări de literatură utilizând baze de date, motoare de căutare și alte surse.
3. Evaluarea calității și relevanței literaturii găsite prin analizarea conținutului, metodologiei și credibilității surselor.
4. Sintetizarea informațiilor colectate.

Necesitatea diagnosticului financiar

În baza cercetării literaturii de specialitate am identificat următoarele motive de a recurge la diagnosticul financiar:

1. Vânzarea sau cumpărarea unei afaceri - în această situație, experții evaluează cât de obiectivă și justificată este valoarea declarată a obiectului, ce riscuri financiare sunt și ce perspective există pentru cumpărător. De aceea, de regulă, o astfel de analiză este inițiată de cumpărători. Chiar și în condițiile inițierii de către cumpărător, diagnosticul financiar este o oportunitate și pentru vânzător, de a evita riscul eventualelor pretenții din partea cumpărătorului. Pentru că toate datele furnizate de acesta va avea o evaluare și o confirmare oficială.

2. Fuziunea prin absorbție sau prin contopire – aceasta poate fi definită drept: „operațiunea prin care se realizează o concentrare a societăților, două sau mai multe societăți se reunesc pentru a forma o societate”. În această situație, părțile doresc să evalueze beneficiile și obligațiile reorganizării propuse, să dezvolte cel mai optim model financiar pentru firma nou creată, folosind evoluțiile și realizările obiectelor fuzionate. Fără analiza situației financiare a tuturor participanților la fuziune, va fi mult mai dificil de găsit modelul financiar potrivit. În cazul unei achiziții, societatea-mamă, ca și în cazul unei achiziții de afaceri, recurge la analize pentru a evalua riscurile și perspectivele tranzacției viitoare.

3. Extinderea afacerii – în cazul extinderii afacerii, managementul trebuie să dețină informații actuale privind situația financiară a întreprinderii. Diagnosticul financiar permite evaluare profitabilității lansării unui nou proiect în acest moment, estimarea costurilor și de unde poate fi obținută finanțarea.

4. Atragerea unui investitor - investitorul însuși poate fi inițiatorul analizei situației financiare. Rezultatele analizei financiare permit investitorului să decidă cât de eficiente vor fi investițiile, dacă este recomandabil să se realizeze sau să extindă investiția, să determine termenii creditului etc.

5. Verificarea furnizorului - rezultatele diagnosticului financiar al companiei fac posibile evaluarea gradului de încredere în aceasta ca potențial partener. Prin urmare, acesta se efectuează și pentru a confirma statutul de încredere al furnizorului și pentru a se asigura că societatea este cu adevărat stabilă financiar și își va putea îndeplini obligațiile asumate prin contract.

Erorile depistate

Există mai multe greșeli comune în diagnosticarea financiară și acestea includ:

1. Lipsa de informații exacte. În absența unor date exacte, diagnosticul poate fi eronat sau incomplet. Colectarea de informații exacte și actualizate este esențială pentru efectuarea unui

diagnostic precis. Dacă se omite includerea anumitor elemente în componența cheltuielilor, atunci va produce un efect de supraevaluare a profitului net pe care entitatea începe să-l investească activ în dezvoltare. Ca urmare, compania se poate confrunta cu o distorsiune dintre *cash-flow* și rezultat financiar. Pentru a evita astfel de probleme este necesar de verificat componența și structura cheltuielilor.

2. Interpretarea eronată a datelor și înțelegerea greșită a structurii financiare - se referă la situația în care datele financiare sunt analizate sau interpretate într-un mod greșit sau inexact, conducând la o înțelegere eronată a situației financiare a unei companii. Aceasta poate duce la decizii greșite și la evaluări incorecte ale performanței financiare a unei companii.

Interpretarea eronată a datelor financiare poate fi cauzată de o varietate de factori, inclusiv de înțelegerea inadecvată a principiilor de contabilitate, de erori în culegerea sau analiza datelor sau de influența unor factori externi. De exemplu, o companie poate raporta o creștere a vânzărilor, dar acest fapt poate fi datorat reducerii prețurilor, ceea ce ar putea duce la o scădere a profitului.

Înțelegerea greșită a structurii financiare se referă la înțelegerea incorectă a modului în care sunt structurate activele și surse de finanțate a acestora. Acest lucru poate include o înțelegere distorsionată a datoriilor, capitalului și fluxului de numerar al unei companii, o interpretare greșită a indicatorilor solvabilității și lichidității, respectiv la o subestimare a riscului asociat cu investițiile.

3. Neglijarea analizei comparative. Neglijarea analizei comparative se referă la situația în care o un analist financiar nu ia în considerare compararea datelor cu media din industrie sau cu media pe țară. Analiza comparativă este importantă pentru evaluarea performanței financiare a unei companii, deoarece furnizează o perspectivă mai largă asupra performanței acesteia. Aceasta poate fi utilizată pentru a evalua dacă o companie se descurcă mai bine sau mai rău decât concurenții săi, dacă creșterea sa este mai rapidă sau mai lentă decât media pieței și dacă profitabilitatea sa este mai bună sau mai proastă decât cea a altor companii.

Neglijarea analizei comparative poate duce la o subestimare sau supraestimare a performanței financiare a unei companii, deoarece nu se iau în considerare factorii externi și nu se compară cu alte companii din aceeași industrie. Prin urmare, este important ca companiile și analiștii financiari să efectueze o analiză comparativă calitativă pentru a obține o înțelegere mai completă și precisă a performanței financiare a unei companii.

4. Ignorarea analizei în dinamică. Ignorarea analizei în dinamică se referă la situația în care specialistul ce efectuează diagnosticul nu ia în considerare evoluția performanței financiare a companiei pe o perioadă mai lungă de timp și se concentrează doar pe datele dintr-un anumit moment sau perioadă de timp. Acest lucru generează o înțelegere incompletă sau distorsionată a performanței financiare a companiei și cauzând decizii incorecte în ceea ce privește investițiile sau strategiile de afaceri.

De exemplu, o entitate care raportează creșteri mari ale vânzărilor într-un anumit trimestru poate fi văzută ca o companie cu o performanță înaltă, dar dacă nu se ia în considerare evoluția vânzărilor pe o perioadă mai lungă de timp, cum ar fi ultimii 3 ani, se poate constata că vânzările au stagnat sau chiar au scăzut în timp.

Ignorarea tendințelor poate duce la luarea unor decizii înșelătoare sau incorecte. De exemplu, o companie poate decide să investească într-un proiect pe baza unei creșteri temporare a vânzărilor, fără a lua în considerare faptul că această creștere poate fi o anomalie în tendința generală a pieței sau a industriei.

Pentru a evita ignorarea tendințelor, este important ca companiile și analiștii financiari să efectueze o analiză a performanței financiare pe o perioadă mai lungă de timp, astfel încât să poată identifica tendințele și să ia decizii informate bazate pe acestea.

5. Neînțelegerea factorilor externi. Neînțelegerea factorilor externi se referă la situația în care o companie sau un analist financiar nu ia în considerare impactul factorilor externi asupra performanței financiare a companiei. Factorii externi pot include schimbările în cadrul pieței, concurența, reglementările guvernamentale, schimbările în ratele de dobândă sau schimbările valutare.

De exemplu, o companie poate vedea o creștere a vânzărilor sale, dar poate fi neînțeleasă faptul că aceasta se datorează unei creșteri generale a pieței și nu performanței sale proprii. În același mod, o companie poate raporta o scădere a veniturilor, dar poate fi neînțeleasă faptul că aceasta se datorează factorilor externi, cum ar fi o criză economică sau o schimbare a reglementărilor guvernamentale.

Neînțelegerea factorilor externi poate duce la interpretări greșite ale performanței financiare și poate duce la luarea unor decizii incorecte. De exemplu, o companie poate decide să reducă costurile sau să își schimbe strategia de afaceri pe baza unei scăderi temporare a vânzărilor, fără a lua în considerare faptul că aceasta poate fi rezultatul unor factori externi temporari.

Pentru a evita neînțelegerea factorilor externi, este important ca companiile și analiștii financiari să ia în considerare și să monitorizeze impactul factorilor externi asupra performanței financiare a companiei. Aceștia ar trebui să monitorizeze schimbările din cadrul pieței și să ia în considerare factorii macroeconomici și reglementările guvernamentale care ar putea afecta performanța companiei.

6. Supraestimarea sau subestimarea riscului. Supraestimarea sau subestimarea riscului se referă la situația în care o companie sau un analist financiar nu poate evalua cu precizie riscul asociat cu o anumită activitate sau investiție și, prin urmare, ia decizii incorecte.

Supraestimarea riscului poate duce la evitarea activităților sau investițiilor care ar putea fi benefice pentru companie. De exemplu, o entitate poate evita să investească într-o nouă tehnologie sau să se extindă pe o piață nouă, din cauza riscului perceput. În acest caz, compania poate pierde oportunități importante de creștere și dezvoltare.

Pe de altă parte, subestimarea riscului poate duce la investiții riscante sau decizii incorecte care pot afecta negativ performanța financiară a companiei. De exemplu, o companie poate decide să investească într-un proiect care are un risc sporit, fără a evalua cu atenție riscul și impactul potențial al eșecului.

Pentru a evita supraestimarea sau subestimarea riscului, este important ca companiile și analiștii financiari să ia în considerare o serie de factori, cum ar fi istoricul performanței, perspectivele de piață, riscurile și incertitudinile asociate cu proiectul sau investiția, precum și alți factori relevanți. De asemenea, este important să se facă o analiză aprofundată a riscului și să se ia în considerare opțiunile alternative și posibilitățile de reducere a riscului.

7. Lipsa de interpretare a rezultatelor analizei financiare pentru manageri. Această problemă poate fi cauzată de lipsa de experiență sau de cunoștințe financiare ale managerilor, ceea ce poate duce la interpretări greșite sau la decizii incorecte de afaceri. De exemplu, un manager care nu înțelege pe deplin situația financiară a companiei sale poate lua decizii care să submineze viabilitatea financiară a companiei.

Pentru a aduce rezultatele analizei financiare directorului general și acționarilor, este util să scrieți o notă explicativă, în care să fie cât mai clar posibil să se stabilească coridoare pentru indicatorii care să fie înțeleși de directori și acționari.

8. Dorința de a tăinui informații - dacă metodologia de analiză a afacerii a fost aleasă incorect și s-a dovedit a fi ineficientă, atunci aceasta poate duce la reținerea informațiilor corecte, o scădere a vitezei de introducere a schimbărilor, subutilizarea oportunităților și, ca urmare, la eșecul proiectului. Informațiile incomplete conduc la o denaturare a faptelor și, ca urmare, la apariția unor date incorecte, ceea ce poate duce compania la colapsul complet. Cele mai recente tehnologii informaționale ridică nivelul de deschidere a datelor, este necesar doar ca toate departamentele companiei să realizeze necesitatea introducerii lor. Apoi fiecare angajat va putea să se familiarizeze cu rezultatele activității întreprinderii, plasate pe panouri informative sub formă de grafice și diagrame. Accesul gratuit la informații veridice despre companie crește eficiența fluxului de lucru.

9. Lipsa de actualitate - se referă la situația în care o companie sau un analist financiar utilizează informații financiare sau date care nu reflectă situația actuală a companiei sau a pieței. Această problemă poate duce la decizii incorecte, deoarece informațiile vechi nu pot oferi o imagine precisă a situației financiare actuale a companiei sau a pieței. De exemplu, dacă o companie utilizează informații financiare vechi pentru a lua decizii de afaceri, acestea pot fi inexacte și pot crea o subestimare sau supraestimare a performanței financiare a companiei.

De asemenea, lipsa actualizării datelor poate cauza pierderea oportunităților de afaceri sau la pierderi financiare. De exemplu, dacă o companie nu urmărește tendințele pieței și nu actualizează informațiile referitoare la noile tehnologii sau produse, aceasta poate pierde oportunități de a crește sau de a se dezvolta. Este important să înțelegerea faptului că luarea unei decizii bazate pe informații valoroase trebuie să fie rapidă înainte ca aceste date să-și piardă relevanța.

Aceasta se referă în primul rând la managementul companiei, condusă de CEO, care este responsabil pentru viteza de luare a deciziilor. Gradul de pregătire pentru acțiuni decisive se reflectă în eficacitatea muncii întregii echipe. Dacă există îndoieli, atunci se pot obține întotdeauna explicații detaliate de la experți.

Limita dintre fraudă și eroare

Un alt aspect al analizei erorilor în procesul diagnosticului financiar este recunoașterea și delimitarea erorilor involuntare de erorilor deliberate care pot indica că a fost înfăptuită o fraudă.

Frauda este o reflectare și o prezentare deliberat incorectă a datelor contabile și de raportare de către una sau mai multe persoane din conducerea și angajații întreprinderii, inclusiv manipularea conturilor și falsificarea documentelor primare, registrelor și raportărilor, modificări deliberate ale înregistrărilor contabile care denaturează semnificația tranzacțiilor comerciale și încalcă regulile definite de legislația sau politica contabilă a întreprinderii, evaluarea în mod deliberat incorectă a activelor și metodele de casare a acestora, distrugere sau omisiune a rezultatului ajustării înregistrărilor sau documentelor. În timp ce eroarea este denaturarea neintenționată a informațiilor financiare ca urmare a erorilor aritmetice sau logice în înregistrările și grupările contabile, supravegherea completă a contabilității sau denaturarea faptelor activității economice, prezența și starea proprietății, calcule etc.

Riscul de a nu detecta o denaturare semnificativă din fraudă este mai mare decât riscul de a nu detecta o denaturare din erori, deoarece fraudă poate implica scheme complexe și bine organizate concepute pentru a ascunde astfel de fapte (fals de documente, denaturarea intenționată a tranzacțiilor comerciale sau intenționat, denaturarea faptelor furnizate specialistului).

Deși cel mai des acest subiect este analizat din punct de vedere al întocmirii rapoartelor financiare, cu același succes și în cadrul procesului de diagnostic financiar pot fi comise erori intenționate. Orice tip de deformare a informației la etapa dată are o influență majoră asupra viitorului companiei.

Printre exemplele de fraude în diagnosticul financiar se numără:

- Raportarea eronată a veniturilor sau profiturilor pentru a crește prețul acțiunilor sau a obține credite mai mari decât ar fi altfel posibil;
- Manipularea fluxurilor de numerar pentru a face compania să arate mai sănătoasă decât este în realitate;
- Subestimarea costurilor sau a datoriilor pentru a face compania să arate mai profitabilă decât este în realitate;
- Utilizarea practicilor contabile neconforme cu standardele legale și contabile pentru a ascunde problemele financiare ale companiei;
- Utilizarea informațiilor privilegiate pentru a obține beneficii financiare sau pentru a influența deciziile de investiții ale altor persoane.

Concluzii și propuneri

În rezultatul studierii literaturii de specialitate putem deduce următoarele propuneri pentru îmbunătățirea procesului de diagnostic financiar:

1. Utilizarea surselor multiple de informații: Acest aspect este crucial în obținerea unei imagini complete și precise a problemelor asociate cu diagnosticul financiar și pentru evitarea erorilor comune în acest proces. Diversificarea surselor poate fi făcută prin evaluarea datelor financiare publice, discuții cu managerii companiei, analize de piață și alte surse de informații.
2. Implementarea procedurilor clare de raportare financiară: Companiile ar trebui să aibă proceduri clare și bine definite pentru raportarea financiară, inclusiv o definiție clară a termenilor financiari și a metodelor de calcul. Aceasta poate ajuta la evitarea confuziei și erorilor în raportarea datelor financiare.
3. Verificarea cu atenție calculele și analizele: Verificarea cu atenție a calculelor și analizelor este esențială pentru a evita erorile în procesul de diagnostic financiar. Acest lucru poate fi realizat prin implementarea unor proceduri clare de verificare a datelor și prin utilizarea de instrumente de calcul și software specializat.
4. Asigurarea transparenței în procesul de raportare financiară: Transparența în procesul de raportare financiară poate contribui la prevenirea erorilor și fraudelor. Pentru a asigura transparența, companiile ar trebui să furnizeze informații clare și complete despre situația financiară a companiei, inclusiv despre datorii, venituri și cheltuieli. Această abordare poate ajuta la asigurarea faptului că informațiile financiare sunt prezentate într-un mod precis și în conformitate cu standardele contabile relevante, ceea ce poate îmbunătăți încrederea în informațiile furnizate și poate contribui la o mai bună luare a deciziilor financiare.
5. Implicarea unui auditor independent în procesul de diagnostic financiar - reprezintă o soluție eficientă pentru prevenirea erorilor și a fraudei. Astfel, companiile ar trebui să ia în considerare angajarea unui auditor independent pentru a verifica rapoartele financiare și a oferi o asigurare suplimentară că datele financiare sunt corecte și complete. Această acțiune poate oferi un nivel suplimentar de credibilitate și poate spori încrederea investitorilor în situația financiară a companiei.
6. Analizarea rapoartelor financiare anterioare. Realizarea unei analize atente a rapoartelor financiare anterioare poate ajuta la identificarea tendințelor și a posibilelor discrepante în datele financiare. Această analiză poate oferi o bază solidă pentru compararea și evaluarea datelor financiare actuale.

7. Verificarea coerenței și logicii datelor financiare. Analiza atentă a rapoartelor financiare ar trebui să confirme că veniturile și cheltuielile au fost înregistrate corect și că sumele înregistrate sunt consistente cu alte surse de informații. De asemenea, este important să se verifice dacă rapoartele financiare sunt conforme cu normele și reglementările contabile și fiscale. O atenție deosebită ar trebui acordată și eventualelor discrepanțe sau anomalii în datele financiare.
8. Asigurarea unor informații complete și exacte: Pentru a reduce riscul erorilor în procesul de diagnostic financiar, este esențial să se obțină informații complete și exacte. Acest obiectiv poate fi realizat prin utilizarea instrumentelor de raportare financiară, cum ar fi balanța contabilă, contul de profit și pierdere și fluxul de numerar.
9. Implicarea a mai multor angajați în procesul de raportare financiară. Această implicare poate fi realizată prin desemnarea unor persoane responsabile cu raportarea financiară și prin verificarea datelor de către o echipă de angajați. Prin implicarea mai multor angajați, se asigură o mai mare acuratețe și exactitate în raportarea financiară, iar orice erori sau abateri pot fi identificate și remediate într-un mod mai eficient. În plus, prin implicarea mai multor angajați, se reduce riscul de fraudă și de erori intenționate. Este important ca acești angajați să fie instruiți în mod adecvat și să fie responsabili și etici în procesul de raportare financiară.
10. Formarea a unei bune înțelegeri a contextului financiar al companiei. Acest lucru poate implica evaluarea pieței și a concurenței, precum și înțelegerea tendințelor economice actuale și viitoare. În plus, trebuie luate în considerare riscurile financiare și schimbările legislative care ar putea afecta afacerea. O bună înțelegere a contextului financiar al companiei poate ajuta la identificarea problemelor financiare și la luarea deciziilor informate pentru a le aborda în mod corespunzător.

Referințe bibliografice

1. Gherjavca Svetlana. *“Gestiunea Și Optimizarea Resurselor Financiare Ale Întreprinderilor Din Industria De Prelucrare A Cărnii”*. Teză de doctor în științe economice. Chișinău: USM, 2017.
2. Șerban Luminița, *“Indicatori Financiar pentru Evaluarea Performanței Economice”*, editura: ASE, anul publicării: 2015
3. Paul Goodwin, George Wright, și Edinburgh Business School *“Decision Analysis for Management Judgment”*, Editura: John Wiley & Sons, Anul publicării: 2019, ISBN: 978-1-119-23671-6
4. Caruntu, C. & Lapadusi, M.L. (2010). *“Diagnosticul financiar – Modalitate de obținere a performanțelor financiare ale firmei”*. Analele Universității “Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, Seria Economie, Nr. 1/2010.
5. Niculescu M. 2005. *„Diagnostic financiar”*. București: Editura Economică. Michael Baye, *“Managerial Economics and Business Strategy”*, Editura: McGraw Hill Education, Anul publicării: 2020, ISBN: 978-1-259-36964-3
6. Timothy Gallagher and Joseph Andrew Editura. "Financial Management: Principles and Practice": Pearson Education Limited; Ediția: 7 (29 Sept. 2017) ISBN-10: 1292172027
7. https://afdanalyse.ru/publ/finansovj_analiz/method_fin_analiza/tipichnye_oshibki_pri_provedenii_analiza_finansovogo_sostojaniija_predprijatija/9-1-0-285 accesat martie 2022
8. <https://www.thebalancemoney.com/how-do-you-do-financial-statement-analysis-393235> accesat martie 2022

9. <https://gb.ru/blog/biznes-analiz/> accesat martie 2022
10. <https://www.src-master.ru/article29001.html> accesat martie 2022
11. <https://blogs.cfainstitute.org/investor/2015/05/12/the-top-five-accounting-mistakes-analysts-make/> accesat martie 2022
12. <https://www.1cbit.ru/blog/finansovyy-analiz-predpriyatiya/> accesat martie 2022
13. <https://finacademy.net/materials/article/pokazateli-finansovogo-analiza-predpriyatiya> accesat martie 2022

COMUNICAREA FINANCIARĂ ȘI FISCALĂ PRIVIND IMPOZITELE DATORATE DE PERSOANA FIZICĂ AUTORIZATĂ

FINANCIAL AND TAX COMMUNICATION CONCERNING TAXES DUE BY THE AUTHORIZED PERSON

Autor: **DORINA PLESCACI**

e-mail: plescaci.dorina.sicadm21@uab.ro

Conducător științific: **SORIN-CONSTANTIN DEACONU**, ORCID: 0000-0003-3590-9524

e-mail: deaconu_sorin@uab.ro

Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia, România

Abstract. *An authorized person is an economic enterprise, without legal personality, organised by a person, using mainly his own labour force. Of course, the activity of an authorized person includes ongoing financial and tax communication with the tax authorities. Thus, the main purpose of this paper is to present the process of financial and fiscal communication of taxes due by the authorized person. The objectives of this article are: to define the concepts of authorized person, financial communication, tax communication; to highlight the current state of research in this field; to illustrate through examples and cases the financial and tax communication of taxes owed by authorized person. Through the presentation and analysis of the above-mentioned aspects, we will mirror the authorized person through the tax prism and identify elements that can be improved by the tax authority to encourage the activity of the authorized person.*

Keywords: *authorized person, income tax, health insurance contribution, financial communication, tax communication, D212 statement*

JEL: M40, M41

Introducere

Conform definiției dicționarului juridic, persoana fizică autorizată reprezintă „persoana fizică autorizată să desfășoare orice formă de activitate economică permisă de lege, folosind în principal forța sa de muncă. Pot desfășura activități economice ca PFA persoanele fizice care: 1) au împlinit vârsta de 18 ani; 2) nu au săvârșit fapte sancționate de legile financiare, vamale și cele care privesc disciplina financiar-fiscală, de natura celor care se înscriu în cazierul fiscal; 3) au un sediu profesional; 4) declară pe propria răspundere că îndeplinesc condițiile de funcționare prevăzute de legislația specifică în domeniul sanitar, sanitar-veterinar, protecției mediului și al protecției muncii”.

Comunicarea financiară, potrivit definiției date de editura academică internațională IGI Global, se referă la procesul de diseminare a informațiilor financiare, în cazul de față, ale persoanei fizice autorizate către publicul larg, iar comunicarea fiscală reprezintă procesul prin care persoana fizică autorizată face cunoscută situația sa fiscală organelor fiscale, prin intermediul declarațiilor fiscale pe care le depune la termenul stabilit.

Scopul principal al acestei lucrări este prezentarea procesului de comunicare financiară și fiscală a impozitelor datorate de persoana fizică autorizată. De rând cu acesta, obiectivele acestui articol sunt: definirea conceptelor de persoană fizică autorizată, comunicare financiară, comunicare fiscală;

evidențierea stadiului actual al cercetării în domeniu; ilustrarea prin exemple și spețe a comunicării financiare și fiscale a impozitelor datorate de PFA.

Stadiul actual al cercetării

Dacă abordăm subiectul modului de organizare al PFA, atunci compania de consultanță în administrarea afacerilor Dianex Serv SRL expune faptul că o Persoană Fizică Autorizată (PFA) „poate angaja cel mult trei persoane, sub forma unui contract de muncă individual. Aceste contracte de muncă vor fi înregistrate în mod obligatoriu și la inspectoratul teritorial de muncă, așa cum impune legislația din România. Activitatea unui PFA este reprezentată în mod principal de forța de muncă și aptitudinile deținute de către titular. Titularul unui PFA nu poate avea calitatea de întreprinzător persoană fizică și titular al unei întreprinderi individuale în același timp. Un PFA poate alege ca obiect de activitate cel mult 5 clase de activități prevăzute de codul CAEN.

Este important de menționat că PFA-ul răspunde pentru obligațiile sale cu patrimoniul de afectare, în cazul în care acesta a fost constituit și, în completare, cu întregul său patrimoniu (pe CNP), iar în cazul unei insolvențe, se supune procedurii simplificate așa cum prevede Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenței, cu modificările ulterioare, în cazul în care deține calitatea de comerciant, conform articolului 7 din Codul comercial. Creanțele creditorilor vor fi executate conform dreptului comun, în cazul în care PFA nu are calitatea de comerciant. Persoanele interesate pot dovedi calitatea de comerciant în cadrul procedurii insolvenței sau separat, prin acțiunea în constatare, în caz că este un interes legitim”.

Aceeași companie redă faptul că, în ceea ce privește contabilitatea, PFA „nu are obligația de a angaja un contabil, însă, are obligația să organizeze contabilitate. Așadar, există două forme de stabilire a venitului net (profit) rezultat în urma activității economice a PFA-ului:

1. în sistem real: PFA-urile care aleg să își determine venitul în sistem real sunt obligate să își organizeze contabilitatea în partidă simplă, conform Ordinului 170/2015. Determinarea venitului net se face ca diferență între venitul brut și cheltuielile deductibile (altele decât cheltuielile de sponsorizare, mecenat, pentru acordarea de burse private, cheltuieli de protocol). În acest caz, se plătește impozit pe venit în valoare de 10%. Registrele contabile obligatorii sunt: Registrul de încasări și plăți și Registrul Inventar. Acestea nu se înregistrează la ANAF, iar dacă sunt completate în format electronic, este necesară listarea lor anual sau, atunci când organele de control cer acest lucru.

Principalele obligații pe care le are un PFA ce optează pentru calcularea venitului în sistem real sunt:

1. efectuarea inventarierii la începutul activității, cel puțin o dată pe an, dar și la încetarea activității;
2. întocmirea documentelor justificative pentru operațiunile economico-financiare;
3. întocmirea și depunerea (după caz) a declarațiilor 070, 112, Declarația Unică, 300, 390, 394;
4. înregistrarea prin REVISAL a contractelor individuale de muncă pentru proprii salariați;
5. calcularea anuală a venitului net conform Codului fiscal, precum și completarea Registrului de Evidență Fiscală;
6. stabilirea numerotării prin proceduri interne a documentelor emise de către acesta (facturi, NIR-uri, bonuri de consum etc).

2. prin norme de venit: Ministerul Finanțelor Publice elaborează nomenclatorul activităților pentru care venitul net se poate determina pe baza normelor anuale de venit, conform activităților din Clasificarea activităților din economia națională – CAEN. Norma de venit pentru fiecare activitate pe care contribuabilul o desfășoară nu poate fi mai mic decât salariul de bază minim brut pe țară garantat în plată, în vigoare la momentul stabilirii acesteia, înmulțit cu 12.

În cazul în care un contribuabil desfășoară două sau mai multe activități care generează venituri din activități independente, venitul net din aceste activități se va stabili prin însumarea nivelului normelor

de venit corespunzătoare fiecărei activități. Contribuabilii pentru care venitul net se determină pe bază de norme de venit și care în anul fiscal anterior au înregistrat un venit brut anual mai mare decât echivalentul în lei al sumei de 100.000 de euro, începând cu anul fiscal următor au obligația determinării venitului net anual în sistem real. Această categorie de contribuabili are obligația să completeze corespunzător și să depună declarația privind venitul estimat/norma de venit până la data de 31 ianuarie, inclusiv.

Cu toate acestea, platforma fiscalitatea.ro sugerează că „prin Ordonanța Guvernului nr. 16/2022, aprobată prin Legea nr. 370/2022, începând cu veniturile aferente anului 2023, plafonul de 100.000 euro pentru trecerea la sistemul real se va reduce la 25.000 euro. Cu alte cuvinte, dacă, în anul 2023, se depășește plafonul de 25.000 euro/an, atunci, începând cu anul 2024 (anul fiscal următor), există obligația trecerii la impozitarea în sistem real. În acest caz, în anul 2023, impunerea se face la norma de venit, iar, în anul 2024, impunerea se face în sistem real”.

Principalele obligații pe care le are un PFA ce optează pentru calcularea venitului prin norme de venit sunt: 1. întocmirea și depunerea (după caz) a declarațiilor 070, 112, Declarația Unică, 300, 390, 394; 2. completarea doar a coloanei de încasări din Registrul de Evidență Fiscală; 3. stabilirea numerotării prin proceduri interne a documentelor emise de PFA (facturi, NIR-uri, bonuri de consum etc); 4. înregistrarea prin REVISAL a contractelor individuale de muncă pentru proprii salariați”.

Referitor la obligațiile fiscale ale PFA, potrivit informației prezentate de platforma de administrare online pentru PFA și Profesii Liberale ContApp, bazată pe prevederile Ordonanței Guvernului nr. 16/2022, o persoană fizică autorizată „trebuie să plătească la bugetul de stat următoarele impozite și contribuții (tabel 1):

Tabelul 1. Impozite și contribuții datorate de PFA către bugetul de stat

1. 10% – <i>impozit din venitul net</i> , calculat ca diferență între veniturile brute încasate și cheltuielile deductibile plătite;	
2. CASS (contribuția de asigurări sociale de sănătate)	
• 1.800 lei/an	dacă venitul net este cuprins între 18.000 lei și 35.999 lei
• 3.600 lei/an	dacă venitul net este cuprins între 36.000 lei și 71.999 lei
• 7.200 lei/an	dacă venitul net este egal sau mai mare decât 72.000 lei
3. CAS (contribuția de asigurări sociale)	
• 9.000 lei/an	dacă venitul net este cuprins între 36.000 lei și 71.999 lei
• 18.000 lei/an	dacă venitul net este egal sau mai mare decât 72.000 lei”

Sursa: <https://contapp.ro/cas-cass-si-impozite-datorate-de-pfa-si-profesii-liberale-in-2023/>

Deci, luând în considerare impozitele și contribuțiile datorate de PFA către bugetul de stat, continuăm cercetarea cu ilustrarea prin exemple concrete a procesului de declarare a obligațiilor fiscale ale persoanei fizice autorizate prin intermediul Declarației Unice.

Analize și rezultate

Persoanele fizice autorizate „au parte de modificări în privința taxării, după ce au intrat în vigoare noile prevederi de modificare a Codului fiscal (OG 16/2022, modificată prin Legea 370/2022). Sunt noi plafoane care vor fi luate în calcul începând cu veniturile anului 2023” (Barbuta, 2023). Astfel, prin intermediul exemplelor prezentate în continuare, avem obiectivul de a ilustra modificările ce au intervenit în latura fiscală, privitoare la PFA; de a face cunoscut modul de calcul al impozitelor și

contribuțiilor datorate de către o persoană fizică autorizată; precum și de a prezenta un model de completare a Declarației Unice.

Exemplul 1. O persoana fizică autorizată obține venituri din dividende din SUA în sumă de 200.000 lei și i se reține impozit pe dividende în SUA de 20.000 lei (cota de impozitare a dividendelor în SUA este de 10%). *Ne propunem să prezentăm cum se completează în acest caz Declarația Unică.* Așadar, Declarația Unică se completează astfel:

I.2.B.DATE PRIVIND IMPOZITUL ANUAL DATORAT		(lei)
1.Venit brut		200.000
2.Cheltuieli deductibile/alte sume deductibile		
3.Venit net (rd.1-rd.2)/ Câștig net anual		200.000
4.Pierdere fiscală anuală (rd.2. - rd.1.)/Pierdere netă anuală		
5.Pierderi fiscale/nete anuale reportate din anii precedenți		
6.Venit/câștig net anual impozabil (rd.3-rd.5)		200.000
7.Impozit pe venit datorat în România (acest camp permite suprascriere)		10.000
8.Impozit pe venit plătit în străinătate		20.000
9.Credit fiscal		10.000
10.Diferență de impozit de plată (rd.7-rd.9)		0

Figura 1. Extras din Declarația Unică: impozit pe dividende obținute în străinătate

În procesul de completare al Declarației Unice, la secțiunea *Țara în care s-a realizat venitul*, se scrie Statele Unite ale Americii; la secțiunea *Categoria de venit*, se bifează *Dividende*; și la secțiunea *Metoda de evitare a dublei impuneri*, se bifează *Metoda creditului fiscal*.

Ordonanța Guvernului nr. 16/2022 pentru modificarea și completarea Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal, abrogarea unor acte normative și alte măsuri financiar-fiscale, aprobată și modificată prin Legea nr. 370/2022, „aduce o serie de modificări în ce privește regimul fiscal al dividendelor. Ca element de noutate, începând cu dividendele distribuite ulterior datei de 1 ianuarie 2023, cota de impozit se majorează de la 5% la 8%, atât pentru dividendele plătite către alte persoane juridice, cât și pentru cele plătite către persoane fizice rezidente/nerezidente. Măsura se aplică pentru dividendele distribuite ulterior datei de 1 ianuarie 2023, indiferent din ce an provine profitul distribuit” (Cernușca, 2023).

Exemplul 2. Pentru anul 2023, o persoană fizică autorizată încasează dividende în valoare de 75.000 lei. *Ne propunem: a) să determinăm ce obligații fiscale are în acest caz PFA; b) să prezentăm modalitatea de calcul a contribuției datorate de PFA.*

- Astfel, într-un asemenea caz, PFA este obligată să depună Declarația Unică și să declare voluntar contribuția la asigurări sociale de sănătate.
- Dat fiind faptul că suma dividendelor încasate de PFA depășește nivelul a 24 salarii minime brute pe țară (salariul minim brut pe țară în 2023 este de 3.000 lei), contribuția de asigurări sociale de sănătate (10%) se calculează astfel:

$$24 \times 3.000 \times 10\% = 7.200 \text{ lei}$$

Deci, PFA datorează o contribuție de asigurări sociale de sănătate în valoare de 7.200 lei.

Exemplul 3. În anul 2023, o persoană fizică autorizată obține venituri din chirii în valoare de 19.200 lei (1.600 lei/lună x 12 luni). Aceasta înregistrează cheltuieli cu amortizarea, reparații la mașina de spălat în valoare de 5.000 lei. *Ne propunem să calculăm impozitul pe venit datorat de PFA în cazul*

în care venitul net este stabilit: 1) în sistem real; 2) prin norme de venit; precum și contribuția de asigurări sociale de sănătate datorată (10%).

1) Impozit pe venit = $(19.200 - 5.000) \times 10\% = 1.420$ lei (sistem real)

CASS = $6 \times 3.000 \times 10\% = 1.800$ lei

În cazul stabilirii venitului net al PFA în sistem real, la calculul impozitului pe venit (10%), din venitul net se scad cheltuielile deductibile (5.000 lei, în acest exemplu).

Contribuția de asigurări sociale de sănătate este datorată în acest caz, întrucât venitul net de 19.200 lei depășește valoarea a 6 salarii minime brute pe țară ($6 \times 3.000 = 18.000$ lei).

2) Impozit pe venit = $19.200 \times 10\% = 1.920$ lei (sistem normă de venit)

CASS = $6 \times 3.000 \times 10\% = 1.800$ lei

În cazul stabilirii venitului net al PFA prin sistemul normă de venit, pentru determinarea impozitului pe venit, se aplică procentul de 10% asupra venitului net. Deci, din acest exemplu, se poate observa că, pentru PFA, este mai convenabil să calculeze impozitul pentru veniturile din chirii în sistem real, întrucât impozitul va fi mai mic în acest caz, comparativ cu sistemul normă de venit.

Exemplul 4. O persoană fizică autorizată obține venit din tranzacționarea acțiunilor la Bursa de Valori București în valoare de 40.000 lei pentru anul 2022. Ne propunem să prezentăm modul de completare al Declarației Unice.

Așadar, în procesul de completare al Declarației Unice, la secțiunea *Date privind impozitul pe veniturile realizate din România, impuse în sistem real/pe baza cotelor forfetare de cheltuieli (Date privind activitatea desfășurată)*, subsecțiunea *Categoria de venit*, se bifează *Transferul titlurilor de valoare și orice alte operațiuni cu instrumente financiare, inclusiv instrumente financiare derivate, precum și transferul aurului de investiții*.

Apoi, se completează secțiunea *Date privind impozitul anual datorat*, astfel:

I.1.1.B.DATE PRIVIND IMPOZITUL ANUAL DATORAT		(lei)
INFO	1.Venit brut	
	2.Cheltuieli deductibile, potrivit legii	
	3.Venit net anual(rd.1-rd.2)/ Câștig net anual	40 .000
	4.Pierdere fiscală anuală (rd.2.-rd.1)/Pierdere netă anuală	
	5.Pierderi fiscale/nete anuale reportate din anii precedenți	
	6.Venit/câștig net anual impozabil/Venit net anual recalculat (rd.3- rd.5)/Câștig/ Venit impozabil	40 .000
	7.Venit net anual impozabil redus *** (acest camp permite suprascrisere)	
	8.Impozit anual datorat/Impozit pe venit datorat (rd.6. x 10% sau rd.7. x 10%) ****)	4 .000

Figura 2. Extras din Declarația Unică: impozit pentru veniturile obținute din tranzacționarea acțiunilor

Din motiv că venitul câștigat de PFA din tranzacționarea acțiunilor în anul 2022 (40.000 lei) depășește valoarea a 12 salarii minime brute pe țară (în 2022, salariul minim brut pe țară a fost de 2.550 lei), persoana fizică autorizată datorează contribuția de asigurări sociale de sănătate, pe care o declară în Declarația Unică astfel:

I.3.2.Date privind contribuția de asigurări sociale de sănătate datorată

1.Venituri realizate pentru încadrarea ca plătitor de CASS

Tabelul se completează cu suma veniturilor realizate din România și din afara României, pentru fiecare din categoriile de la pct.27 (conform Anexa nr.2, Instrucțiuni de completare a formularului), cu respectarea legislației europene aplicabile în domeniul securității sociale, precum și a acordurilor privind sistemele de securitate socială la care România este parte, pentru care există obligația declarării în România.

ATENȚIE:

Toate campurile sunt obligatorii. Dacă nu aveți venit realizat la sursa de venit precizată într-un camp, atunci completați randul corespunzător cu 0 (zero).

	(lei)
1.1.Venit din activități independente	0
1.2. Venit din drepturi de proprietate intelectuală	0
1.3.Venit distribuit din asocieri cu persoane juridice, contribuabili potrivit prevederilor titlului II, titlului III sau Legii nr.170/2016	0
1.4.Venit din cedarea folosinței bunurilor	0
1.5.Venit și/sau câștig din investiții	40.000
1.6.Venit din activități agricole, silvicultură și piscicultură	0
1.7.Venit din alte surse	0
TOTAL	40.000

2.Baza anuală de calcul a CASS (Nr. luni x Salariul minim) Pentru anul 2022, salariul minim = 2.550 lei

	30.600
	3.060

3.CASS datorată (rd.2 x 10%)

Figura 3. Extras din Declarația Unică: CASS datorată pentru veniturile obținute din tranzacționarea acțiunilor

Deci, PFA datorează 3.060 lei, contribuția de asigurări sociale de sănătate ($12 \times 2.550 \times 10\%$).

Exemplul 5. O persoană fizică autorizată obține câștiguri din titluri de tezaur în valoare de 37.000 lei în anul 2022. *Ne propunem să prezentăm ce obligații fiscale are.*

În acest caz, PFA nu are nicio obligație fiscală, deoarece câștigurile din titluri de tezaur sunt venituri neimpozabile. Bineînțeles, pentru aceste venituri obținute, nu se va întocmi Declarația Unică.

Exemplul 6. În anul 2022, o persoană fizică autorizată obține venituri în valoare de 56.000 lei din tranzacții cu criptomonede. *Ne propunem să prezentăm modul de completare al Declarației Unice.*

Pentru completarea Declarației Unice, la secțiunea *Date privind impozitul pe veniturile realizate din România, impuse în sistem real/pe baza cotelor forfetare de cheltuieli (Date privind activitatea desfășurată)*, subsecțiunea *Categoria de venit*, se bifează *Alte surse definite conform art.114 din Codul fiscal*.

Apoi, se completează secțiunea *Date privind impozitul anual datorat*, astfel:

I.1.1.B.DATE PRIVIND IMPOZITUL ANUAL DATORAT

(lei)

INFO

1.Venit brut	
2.Cheltuieli deductibile, potrivit legii	
3.Venit net anual(rd.1-rd.2)/ Câștig net anual	
4.Pierdere fiscală anuală (rd.2.-rd.1)/Pierdere netă anuală	
5.Pierderi fiscale/nete anuale reportate din anii precedenți	
6.Venit/câștig net anual impozabil/Venit net anual recalculat (rd.3- rd.5)/Câștig/Venit impozabil	56.000
7.Venit net anual impozabil redus *** (acest camp permite suprascrisere)	
8.Impozit anual datorat/Impozit pe venit datorat (rd.6. x 10% sau rd.7. x 10%) ****)	5.600

Figura 4. Extras din Declarația Unică: impozit pentru veniturile din tranzacții cu criptomonede

Din considerentul că veniturile PFA din tranzacții cu monedă virtuală, în anul 2022 (56.000 lei), depășește valoarea a 12 salarii minime brute pe țară (în 2022, salariul minim brut pe țară a fost de 2.550 lei), persoana fizică autorizată datorează contribuția de asigurări sociale de sănătate (12 x 2.550 x 10%), pe care o declară în Declarația Unică astfel:

I.3.2.Date privind contribuția de asigurări sociale de sănătate datorată

		(lei)
1.Venituri realizate pentru încadrarea ca plătitor de CASS Tabelul se completează cu suma veniturilor realizate din România și din afara României, pentru fiecare din categoriile de la pct.27 (conform Anexa nr.2, Instrucțiuni de completare a formularului), cu respectarea legislației europene aplicabile în domeniul securității sociale, precum și a acorurilor privind sistemele de securitate socială la care România este parte, pentru care există obligația declarării în România. ATENȚIE: Toate campurile sunt obligatorii. Dacă nu aveți venit realizat la sursa de venit precizată într-un camp , atunci completați randul corespunzător cu 0 (zero).	1.1.Venit din activități independente	0
	1.2. Venit din drepturi de proprietate intelectuală	0
	1.3.Venit distribuit din asocieri cu persoane juridice, contribuabili potrivit prevederilor titlului II, titlului III sau Legii nr.170/2016	0
	1.4.Venit din cedarea folosinței bunurilor	0
	1.5.Venit și/sau câștig din investiții	0
	1.6.Venit din activități agricole, silvicultură și piscicultură	0
	1.7.Venit din alte surse	56.000
	TOTAL	56.000
2.Baza anuală de calcul a CASS (Nr. luni x Salariul minim) Pentru anul 2022, salariul minim = 2.550 lei		30.600
3.CASS datorată (rd.2 x 10%)		3.060

Figura 5. Extras din Declarația Unică: CASS datorată pentru veniturile obținute din tranzacții cu criptomonede

Exemplul 7. Pentru anul 2023, o persoană fizică autorizată estimează că va obține venituri din drepturi de proprietate intelectuală în sumă de 11.200 lei și venituri din chirii în sumă de 21.000 lei. *Ne propunem să prezentăm modul de completare al Declarației Unice.*

Pentru completarea Declarației Unice, la secțiunea *Date privind impozitul pe veniturile estimate din România, impuse în sistem real/pe baza cotelor forfetare de cheltuieli (Date privind activitatea desfășurată)*, subsecțiunea *Categoria de venit*, se bifează *Drepturi de proprietate intelectuală, pentru prima categorie de venit estimată și Cedarea folosinței bunurilor*, pentru a doua categorie de venit estimată.

Apoi, se completează secțiunea *Date privind impozitul anual estimat*, pentru veniturile din drepturi de proprietate intelectuală, astfel:

II.1.1.B.DATE PRIVIND IMPOZITUL ANUAL ESTIMAT		(lei)
Completați la litera B: - 1.Venit brut - obligatoriu; - 2.Cheltuieli deductibile = rd.1*40/100; - 3.Venit net estimat = rd.1 - rd.2; - 3.1.Venit impozabil; - 4.Impozit anual estimat = rd.3.1 * 10/100.	1.Venit brut	11.200
	2.Cheltuieli deductibile	4.480
	3.Venit net anual estimat(rd.1-rd.2), din care	6.720
	3.1.Venit impozabil (acest camp permite suprascriere)	6.720
	4.Impozit anual estimat (rd.3.1. x 10 %)	672

Figura 6. Extras din Declarația Unică: impozit anual estimat pentru veniturile din drepturi de proprietate intelectuală

Și pentru veniturile din chirii, astfel:

II.1.1.B.DATE PRIVIND IMPOZITUL ANUAL ESTIMAT		(lei)
Completati la litera B: - 1.Venit brut - obligatoriu; - 2.Cheltuieli deductibile, daca este cazul; - 3.Venit net estimat = rd.1 - rd.2; - 3.1.Venit impozabil = rd.3; - 4.Impozit anual estimat = rd.3.1 * 10/100.		
1.Venit brut		21.000
2.Cheltuieli deductibile		
3.Venit net anual estimat(rd.1-rd.2), din care		21.000
3.1.Venit impozabil (acest camp permite suprascriere)		21.000
4.Impozit anual estimat (rd.3.1. x 10 %)		2.100

Figura 7. Extras din Declarația Unică: impozit anual estimat pentru veniturile din chirii

Potrivit contapp.ro, contribuabilii la sistemul de asigurări sociale de sănătate, datorează, după caz, contribuția de asigurări sociale de sănătate pentru veniturile din România și din afara României, realizate din următoarele categorii de venituri: venituri din activități independente, inclusiv profesii liberale; venituri din contracte de activitate sportivă, venituri din drepturi de proprietate intelectuală, venituri din asocierea cu o persoană juridică, venituri din cedarea folosinței bunurilor, venituri din activități agricole, silvicultură și piscicultură, venituri din investiții, venituri din alte surse.

Din motiv că veniturile estimate ale PFA din drepturi de proprietate intelectuală și din chirie (11.200 + 21.000 lei), pentru anul 2023, depășesc valoarea a 6 salarii minime brute pe țară (în 2023, salariul minim brut pe țară este de 3.000 lei), dar nu depășesc valoarea a 12 salarii minime brute pe țară, persoana fizică autorizată declară contribuția de asigurări sociale de sănătate estimată (6 x 3.000 x 10%) în Declarația Unică astfel:

II.2.2.Date privind contribuția de asigurări sociale de sănătate estimată

Pentru anul 2023, salariul minim = 3000 lei;

Declaratie initiala: Optiunile A.1,A.2, A.3, B, C sau D se pot activa cate una si numai una

Declaratie rectificativa: Se accepta si combinatiile de optiuni A.1,2,3 + C, A.1,2,3 + D, B+C, B+D sau C+D

		(lei)
Total venit estimat pentru încadrarea ca plătitor de CASS		32.200
A.1.Obțin venituri între 6 salarii minime brute, inclusiv și 12 salarii minime brute	☒	
CASS = 10% x 6 salarii minime brute		1.800
A.2.Obțin venituri între 12 salarii minime brute, inclusiv și 24 salarii minime brute	☐	
CASS = 10% x 12 salarii minime brute		
A.3.Obțin venituri cel puțin egale cu 24 salarii minime brute	☐	
CASS = 10% x 24 salarii minime brute		

Figura 8. Extras din Declarația Unică: CASS estimată pentru veniturile estimate din drepturi de proprietate intelectuală și din chirii

Concluzii

Activitatea unei persoane fizice autorizate (PFA) presupune o comunicare financiară și fiscală continuă cu autoritățile fiscale. Așadar, declararea tuturor veniturilor impozabile ale PFA, precum și a contribuțiilor datorate se face prin intermediul Declarației Unice D212.

În ceea ce privește modalitatea de impozitare, PFA poate opta pentru unul din cele două sisteme: sistemul real și sistemul normă de venit. Cota de impozitare a veniturilor PFA constituie 10%. Deci,

veniturile din chirii, din drepturi de proprietate intelectuală, din activități independente, din tranzacționarea acțiunilor, din tranzacții cu monedă virtuală etc., obținute de PFA, sunt impozitate astfel.

Excepție fac veniturile din dividende, fiindcă acestea sunt impozitate la sursă, cu cota de impozitare de 8% din anul 2023 (până în anul 2023, veniturile din dividende erau impozitate cu 5%) și nu se declară în Declarația Unică. Totodată, această categorie de venituri se declară în Declarația Unică, atunci când dividendele sunt obținute în străinătate, alegându-se metoda de evitare a dublei impuneri, dacă România are convenție de evitare a dublei impuneri cu țara în care s-au obținut veniturile din dividende. De asemenea, PFA are obligația întocmirii Declarației Unice atunci când obține venituri din dividende (și din toate celelalte categorii de venituri impozabile), în cazul în care valoarea veniturilor depășește 30.600 lei (pentru anul 2022) și 18.000 lei (pentru anul 2023), întrucât, în acest caz, este obligată la declararea contribuției de asigurări sociale de sănătate.

Este important de menționat că, pentru veniturile neimpozabile (cum ar fi cele din titluri de tezaur), PFA n-are obligația depunerii Declarației Unice. Un alt aspect esențial este faptul că PFA poate depune Declarația Unică pentru veniturile pe care estimează că le va realiza în anul curent. Într-un asemenea caz, contribuabilul completează D212, indicând categoria veniturilor estimate, valoarea acestora și valoarea contribuției de asigurări sociale de sănătate, dacă este cazul.

În final, propunem eliminarea contribuției de asigurări sociale de sănătate pentru veniturile din dividende, întrucât acestea nu sunt elemente asimilate salariilor; și, de asemenea, recomandăm opțiunea PFA de a calcula impozitul în sistem real, pentru veniturile din chirii, deoarece impozitul va fi mai mic în acest caz, comparativ cu sistemul normă de venit.

Referințe bibliografice

1. <https://legeaz.net/dictionar-juridic/persoana-fizica-autorizata-pfa>
2. <https://www.igi-global.com/dictionary/transparency-in-financial-communication/73571>
3. <https://www.dianex.ro/totul-despre-persoana-fizica-autorizata-sau-pfa/>
4. <https://www.fiscalitatea.ro/plafon-pfa-2023-de-cand-se-aplica-plafonul-de-25000-euro-pentru-veniturile-din-activitati-independente-22371/>
5. <https://contapp.ro/cas-cass-si-impozite-datorate-de-pfa-si-profesii-liberale-in-2023/>
6. Ordonanța nr. 16/2022 pentru modificarea și completarea Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal, abrogarea unor acte normative și alte măsuri financiar-fiscale, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 716 din 15 iulie 2022.
7. Legea nr. 370/2022 privind aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 16/2022 pentru modificarea și completarea Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal, abrogarea unor acte normative și alte măsuri financiar-fiscale, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 1228 din 20 decembrie 2022.
8. BARBUTA, Florin, *Ești PFA? Ce s-a schimbat în privința taxării din 2023*, disponibil la adresa https://economie.hotnews.ro/stiri-finante_banci-26001785-esti-pfa-schimbata-privinta-taxarii-din-2023.htm
9. CERNUȘCA, Lucian, *Regimul contabil și fiscal al dividendelor în anul 2023*, CECCAR Business Review, No 1/2023, pp. 30-41.
10. Ordinul nr. 170/2015 pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind contabilitatea în partidă simplă, publicat în Monitorul Oficial al României nr. 139 din 24 februarie 2015.
11. Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 688 din 10 septembrie 2015.

METODELE DE EVALUARE A ÎNTREPRINDERII PE SEAMA ABORDĂRII BAZATE PE ACTIVE

THE METHODS OF EVALUATION OF THE COMPANY ACCORDING TO THE ASSETS-BASED APPROACH

Autori: ADELIN-NICOLAE MATEȘ

e-mail: mates.adelin.sicadm21@uab.ro

CRISTIAN-REMUS JURJ

e-mail: jurj.cristian.sicadm21@uab.ro

Conducător științific: IONELA CORNELIA CIOCA, ORCID: 0000-0003-1004-7569

e-mail: cioca.ionela@uab.ro

Universitatea „1 Decembrie 1918” Alba Iulia, România

Abstract. *Taking into account the fact that the activity of an enterprise is indispensable for the existence of asset elements within its patrimonial structure, occupying an extremely important place, being those elements that attract the other constituent components of the entity's patrimony (debts and equity), thus determining important the identification methods of evaluating the entity through the approach based on these elements, and how this evaluation can influence the liquidity and solvency of the entity. Thus, in this article we propose to present, from a theoretical point of view, the main asset-based valuation methods that an appraiser can apply, depending on the two premises regarding the continuation or cessation of an entity's activity, represented by the asset method corrected net and the liquidation net asset method, we will also exemplify through a case study, the practical application of the first method, which is based on the continuity of the company's activities and we will resort to the application of some economic-financial indicators to study how the assessment of assets of the entity, following the application of this evaluation method may influence the liquidity and solvency of the entity.*

Keywords: *entity valuation, asset-based approach, adjusted net asset, liquidation net asset*

JEL: G12, G19

Introducere

Având în vedere importanța și rolul activelor în cadrul desfășurării activității unei întreprinderi, fiind acele resurse controlate de societate, indispensabile, deținute cu scopul de-a aduce beneficii economice viitoare, fiind elemente care atrag celelalte componente (datoriile și capitalurile proprii) ce alcătuiesc patrimoniul unei entități, este important să cunoaștem modul prin care activitatea unei întreprinderi poate fi evaluată prin prisma acestor elemente. Astfel în cadrul acestui articol urmărim să prezentăm o imagine de ansamblu asupra metodelor de evaluare a entității, de care dispun evaluatorii, având în vedere evaluarea bazate pe active.

Pe parcursul acestui articol vom urmări să prezentăm din punct de vedere teoretic cele două metode de evaluare bazate pe active, reprezentate de metoda activului net corectat (ANC), utilizată de evaluatori în abordarea bazată pe active, în situația continuității activității întreprinderi, și metoda activului net de lichidare (ANL), utilizată pentru entitățile aflate în incapacitatea de a-și continua activitatea, urmând ca mai apoi să prezentăm din punct de vedere practic, prin utilizarea studiului de caz, aplicarea metodei bazate pe continuitatea activității (activului net corectat). De asemenea este

important să prezentăm și modul în care aplicarea acestei metode de evaluare a activității pe baza activelor, influențează lichiditatea și solvabilitatea întreprinderii.

Metodologia cercetării

În cadrul acestui articol, metodologia cercetării este bazată pe analiza și sinteza literaturii de specialitate națională și internațională, care fac referire la evaluarea activității întreprinderii pe seama abordării bazate pe active, în vederea prezentării teoretice a principiului și logicii abordării patrimoniale, a principalelor metode utilizate în evaluare bazate pe această abordare, în funcție de cele două premise ce privesc continuitatea sau încetarea activității entității. De asemenea vom face apel și la implementarea unui studiu de caz, pentru a exemplifica modul practic de implementare de către evaluatori, a metodei activului net corectat (ANC) asupra patrimoniului unei entități, și studierea principalilor indicatori economico-financiari care reflectă lichiditatea și solvabilitatea unei entități.

Literatura de specialitate

Pentru elaborarea acestui articol s-au utilizat drept surse de informare scrierile autorilor români prin intermediul profesorilor universitari care au aprofundat procesul de evaluare a întreprinderii printre aceștia putem menționa Daniela Țuțui prin cursul universitar numit Evaluarea întreprinderii, articole de specialitate națională cum este Nevoia abordării pe bază de active în evaluarea companiei, publicație furnizată de către Ioan Bircea, precum și altele asemenea care au drept fundamente principiile evaluării întreprinderii. La nivel internațional s-au utilizat surse furnizate de către site-ul Web of Science, site specializat în furnizarea de informații calitative într-o multitudine de domenii de interes, iar în continuare o să menționăm câteva dintre acestea Development of evaluation the market value of the enterprise in system of accounting and analytical support, articol realizat de către Kutsyk, Koryagin, Chik, Kuskova, dar și Performance evaluation framework for IT/IS based asset management, articol conceput de către Haider și Koronio, fiecare dintre aceștia având propria lor viziunea asupra procesului de evaluare și fiind aplicat asupra specificului fiecărei temă abordată (de menționat este faptul că sursele menționate au fost alese pe baza citărilor și referințelor furnizate de către Web of Science).

Analiză și rezultate

Pentru a putea discuta despre metodele de evaluare a întreprinderi bazate pe seama activelor, este necesar să înțelegem sensul noțiunilor de active, evaluare și de întreprindere, utilizate pe parcursul prezentului articol. Astfel prin noțiunea de activ, în prezentul articol este utilizată pentru a exprima „o resursă controlată de întreprindere ca rezultat al unor evenimente trecute și de la care se așteaptă să genereze beneficii economice viitoare pentru întreprindere. Beneficiile economice se referă la capacitatea activelor de a se transforma în numerar sau în echivalente ale numerarului (de exemplu, prin vânzare) sau de a reduce ieșirile de numerar (de exemplu o nouă tehnologie de producție care micșorează costurile)” (Gheorghiu, Vidrascu).

În ceea ce privește noțiunea de evaluare, potrivit Dicționarul Explicativ a Limbi Române (DEX) conceptul este utilizat cu înțelesul de „a determina, a stabili prețul, valoarea, numărul, cantitatea etc”(dexonline.ro), însă în cadrul articolului noțiunea de evaluare are ca scop să exprime „operațiunea prin care se cuantifică mărimea unor elemente patrimoniale sau a unor patrimonii în întregul lor, în expresie naturală, și se exprimă, această mărime, cu ajutorul etalonului monetar sau valoric.” (Todea, 2004).

Noțiunea de întreprindere este utilizată pentru a exprima „orice entitate angajată într-o activitate economică, indiferent de forma sa juridică. Aceasta include, în special, persoanele care lucrează pe cont propriu și asociațiile familiale angajate în activități artizanate sau de orice alt fel, precum și parteneriatele și asociațiile angajate în mod regulat într-o activitate economică” (Comisia Europeană, 2019).

Este necesar să amintim faptul că evaluarea unei întreprinderi în funcție de metodele de evaluare utilizate se clasifică în:

- a) Evaluări patrimoniale, care se bazează pe patrimoniul întreprinderii;
- b) Evaluări pe baza de rezultate (randament, rentabilitate, cifra de afaceri);
- c) Evaluări pe baza cash-flow-ului net actualizat;
- d) Evaluări bursiere;
- e) Evaluări combinate sau mixte, care surprind atât aspectul patrimonial cât și cel al afacerii, rentabilității.

În cadrul acestui articol vom face referire la evaluarea patrimonială a întreprinderii prin utilizarea abordării pe bază de active care „presupune estimarea valorii unei firme utilizând metode bazate pe valoarea de piață a activelor individuale ale întreprinderii din care se scad datoriile totale ale acesteia.” (Dănuțiu, 2017) iar logica acestei abordări este aceea că „un cumpărător nu va plăti pentru o proprietate (afacere) mai mult decât l-ar costa să creeze o entitate cu o utilitate echivalentă.” (Țuțui, 2017).

În vederea realizării evaluării bazată pe active, evaluatorul va aplica ajustării asupra activelor și datoriilor întreprinderii în funcție de cele două premise ale valorii (continuarea exploatării sau lichidarea). Astfel dacă are loc continuitatea exploatării, în cadrul metodei activului net corectat (ANC) evaluarea elementelor patrimoniale se va face la valoarea de piață sau o altă valoare curentă adecvată, în timp ce în cazul lichidării, în cadrul metodei activului net de lichidare (ANL) se face la valoare netă de realizare pe piață, iar bilanțul contabil inițial este înlocuit cu bilanțul ce reflectă toate activele și datoriile la valoarea corespunzătoare metodei de evaluare aleasă în funcție de cele două premise.

În continuare vom prezenta câteva noțiuni despre cele două metode de evaluare a întreprinderii bazate pe activ.

Prima metodă, este reprezentată de metoda activului net corectat (ANC), bazată pe premisă continuității activității, și care are în vedere faptul că în urma aplicării principiului prudenței în contabilitatea „care presupune neînregistrarea diferențelor în plus între valoarea de inventar și valoarea de intrare pentru elementele de activ și a diferențelor în minus pentru elementele de pasiv, face ca unele elemente patrimoniale să fie subevaluate sau supraevaluate în bilanțul contabil din momentul efectuării evaluării economice a întreprinderii.” (Nancu, 2012) cea ce determină ca în operațiunea de evaluare economică a întreprinderii „să se aducă unele corecții elementelor patrimoniale cuprinse în bilanțul contabil (stabilit pe baza ultimei balanțe de verificare întocmite). Aceste corecții trebuie făcute în funcție de valoarea la momentul evaluării firmei a fiecărui element patrimonial și de gradul de valorificare a acestora.” (Dănuțiu, 2017)

În cazul acestei metode, trebuie să știm faptul că „activul net corectat se calculează ca diferență între activele și datoriile entității și reflectă valoarea matematică contabilă a capitalului propriu, patrimoniul net contabil sau valoarea contabilă netă. Deoarece se utilizează ca referința valorii bazate pe costuri istorice această metodă oferă un rezultat valabil doar în condiții de stabilitate economică” (Sobol, 2013).

Formula de calcul al activului net corectat(ANC) este:

$$ANC = \text{Total active corectate} - \text{Total datorii corectate}$$

În cea ce privește etapele metodei activului net corectat acestea pot fi observate pe seama figurii 1.

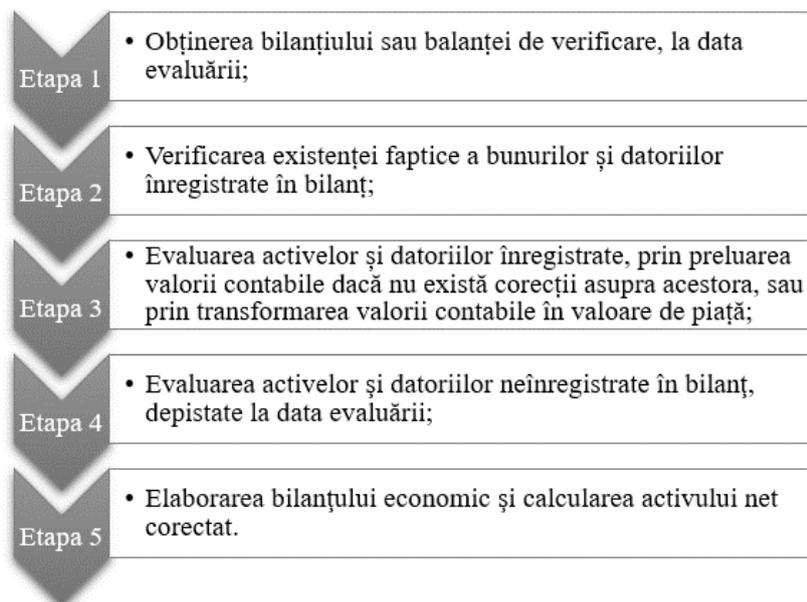

Figura 1: Etapele metodei activului net corectat

Sursă: Proiecție proprie pe seama Dănulețiu (2017)

Cea de a doua metodă de evaluare pe bază de active, este metoda activului net de lichidare (ANL) bazată pe premisa ca întreprinderea încetează activitatea.

Această metodă este utilizată în situația în care „întreprinderea este în dificultate și în conformitate cu procedura legală își încetează activitatea. În acest scop se determină activul net de lichidare (ANL) ca diferență dintre valoarea evaluată a tuturor activelor și datoriile (inclusiv costurile lichidării)”(Nancu, 2012) și atunci când „întreprinderea este în dificultate temporară, dar este redresabilă. Într-o asemenea situație, se lichidează ca firmă, dar va continua să funcționeze, prin fuziune cu altă firmă sau cu alți proprietari.” (Nancu, 2012).

În cea ce privește modul de stabilire, „activul net de lichidare se stabilește ca diferență între activul inventariat și datoriile inventariate. Odată cu inventarierea activului trebuie să se procedeze la evaluarea acestora conform valorii de lichidare.” (Dănulețiu, 2017)

În continuare pentru a exemplifica modul de evaluare a întreprinderii pe seama activului, vom utiliza activul net corectat.

Pentru a aplica metoda activul net corectat, vom considera că societatea Omega SA prezintă la data de 30.06.2022 următoarea situație ale activelor și datoriilor, conform tabelului 1.

Tabelul 1. Situația patrimonială a Omega SA

NR. CRT.	ELEMENT	VALOARE CONTABILĂ
1.	Imobilizări necorporale	27.000
2.	Imobilizări corporale	2.789.745
2.1	Terenuri	502.154
2.2	Construcții	753.231
2.3	Instalații tehnice, mijloace de transport, animale și plantații	557.949
2.4	Alte active corporale	948.513

2.5	Imobilizări corporale în curs	27.898
3.	Imobilizări financiare	44.960
3.1	Titluri de participare deținute la societăți afiliate sau asociate	33.771
3.2	Alte imobilizări financiare	11.189
I.	ACTIVE IMOBILIZATE-TOTAL (1+2+3)	2.861.705
4.	Stocuri	789.189
4.1	Materii prime, materiale și obiecte de inventar	197.140
4.2	Produse, semifabricate	320.546
4.3	Mărfuri	272.103
5.	Alte active circulante	965.890
5.1	Creanțe	434.651
5.2	Casa și conturi la bănci	531.239
II.	ACTIVE CIRCULANTE-TOTAL(4+5)	1.755.079
III.	Datorii ce trebuie plătite într-o perioadă de până la un an	1.545.670
IV.	Datorii ce trebuie plătite într-o perioadă mai mare de un an	678.959
V.	DATORII -TOTALE (III+IV)	2.224.629

Sursă: Proiecție proprie

Pe baza situației patrimoniale, a societății putem determina valoarea activului net contabil (Situația netă):

$$\begin{aligned} \text{Activul net contabil (SN)} &= \text{Active Totale} - \text{Datorii Totale} = \\ &= 4.616.748 \text{ lei} - 2.224.629 \text{ lei} = 2.392.155 \text{ lei} \end{aligned}$$

În continuare în vederea aplicării metodei, trebuie să aducem la cunoștință faptul că în urma analizei diagnostic s-au identificat următoarele aspecte privind elementele de activ:

- La nivelul activelor necorporale înregistrate, în valoare netă de 27.000 lei ale societății, acestea sunt reprezentate de cheltuielile de constituire în valoare de 6.000 lei, cheltuielile de dezvoltare în valoare de 9.000 lei, mărci și brevete în valoare de 5.000 lei, și un program informatic în valoare netă de 7.000 lei. Sa constat faptul că societatea nu mai utilizează programul informatic de gestiune, care a fost achiziționat cu 2 ani în urmă la prețul de 14.000 lei;

- Societatea deține un contract de închiriere pentru un spațiu de comercializare, cu o suprafață de 250 mp. În urma analizei, se constată că nivelul chiriei este de 25 lei/mp pe lună în tip ce chiria pe piață este de 35 lei/mp. Durata rămasă a contractului de închiriat este de doi ani iar rata de rentabilitate fără risc la data raportului este de 5%;

- La nivelul activelor corporale de natura terenurilor, în urma ultimei reevaluării valoarea contabilă a terenului în suprafață de 5.000 mp este de 502.154 lei, însă în urma analizei tranzacțiilor comparabile rezultă că prețurile de tranzacționare sunt de circa 145 lei/mp;

- La nivelul construcțiilor societatea deține o hală de fabricație construită, în suprafață de 3.000 mp cu data punerii în funcțiune iunie 2014. Valoare de punere în funcțiune a fost de 98.465 lei, iar în urma ultimei reevaluări valoarea contabilă a halei rămasă a fost de 753.231 lei. Indicele prețurilor în construcții între iunie 2014 și iunie 2022 este de 19,04, iar durata normală de utilizare a acestui activ este de 50 ani;

- La nivelul instalațiilor tehnice, societatea deține o line de prelucrare L1 care are un randament de 1.500 unități/24h, care a fost achiziționată în anul 2014 la un preț de 56.890 lei, la data bilanțului în urma reevaluărilor ulterioare de la data achiziției, valoarea contabilă rămasă este de 157.949 lei. Pe baza informațiilor de la producători, costul unei linii noi de fabricație este de 140.345 lei, dar cu

un randament de 2.000 unit/24 h. Durata normală de utilizare a unui asemenea echipament este de 25 de ani. Din analiza tehnică a rezultat că factorul cost-capacitate este de 0,7 pentru aceste echipamente;

- La nivelul imobilizărilor financiare, avem de-a face cu titlurile de participare la societatea Beta SA, de 33.771 lei care a intrat în procedura de faliment;

- La nivelul stocului de produse finite și semifabricate este inclus și un lot de produse refuzate de către un client ca urmare a unor deficiențe calitative, însă prin negocierea cu un alt client acest lot se poate vinde cu o reducere de 110.250 lei, de asemenea pentru acest stoc nu s-a constituit nici-un provizion;

- La nivelul mărfurilor, ca urmare a depozitării necorespunzătoare, s-a înregistrat o depreciere fizică a unui număr de 7 paleți care au o valoare contabilă de 135.678 lei;

- În categoria creanțelor sunt incluse și sume de încasat de la societatea BETA SA aflată în faliment, în valoare de 33.771 lei, care nu mai pot fi recuperate.

- Restul elementelor de activ și datorii nu prezintă o justificare a existenței necesității unor corecții, cea ce determină preluarea acestora la valoare contabilă din bilanțul inițial.

Având în vedere cele enunțate anterior, vom prezenta în continuare modul de evaluarea a activelor deținute de entitate.

Evaluarea activelor necorporale

Programul informatic de gestiune ne mai având utilitate și nici nu mai poate fi valorificat pe piață, rezultă că valoarea evaluată a acestui activ necorporal este zero, determinând necesitatea ajustării valorii contabile ale activelor imobilizate necorporale cu minus 7.000 lei.

Ca urmare a faptului că valoarea chiriei pe piață a crescut, societatea deține un **avantaj de contract de închiriere**, care este un activ necorporal distinct, neînregistrat în bilanț, și care va fi evaluat conform tabelului 2.

Tabelul 2. Evaluarea avantajului contractului de închiriere

ELEMENT	VALOARE
Suprafață	250 mp
Valoare contract/mp	25 lei/mp
Valoare de piață/mp	35 lei/mp
Rată de rentabilitate	5%
Durată rămasă	2 ani
Economie de cost/an	2.500 lei = 250 mp x (35lei/mp – 25 lei/mp)
Factor de actualizare	$1,86 = 1/(1+0,05)^1 + 1/(1+0,05)^2$
Valoare avantaj	4.650 lei = 2.500 lei x 1,86

Sursă: Proiecție proprie

Pe seama tabelului rezultă necesitatea unei ajustări a valorii contabile ale activelor imobilizate necorporale cu plus 4.650 lei.

Evaluarea activelor corporale

În cazul terenului, pe baza datelor privind tranzacțiile comparabile de terenuri industriale rezultă o valoare de piață a terenului de 725.000 lei (5.000 mp x 145 lei/mp) determinând o ajustare a valorii contabile cu plus 222.846 lei.

În cazul **construcției**, reprezentată de hala de fabricație, vom evalua valoarea acesteia pe seama metodei costului de înlocuire net, determinat pe seama costului de înlocuire brut și a deprecierei estimate bazat pe raportul dintre durata de viață consumată și cea normală:

$$\text{Costul de înlocuire brut} = 98.465 \text{ lei} \times 19,04 = 1.874.774 \text{ lei}$$

$$\text{Deprecierea fizică estimată} = 1.874.774 \times (8 \text{ ani}/50 \text{ ani}) = 299.964 \text{ lei}$$

$$\text{Cost de înlocuire net} = 1.874.774 - 299.964 = 1.574.810$$

Astfel este necesar o ajustare a valorii contabile a construcției cu plus 821.579 lei.

În cazul **liniei de producție L1**, aceasta va fi evaluată în funcție de costul de înlocuire net, calculat pe seama costului de înlocuire brut determinat pe seama costului de achiziție a unei noi linii, și capacitatea acesteia de producție, și pe seama deprecierei estimate.

$$\text{Costul de înlocuire brut} = 140.345 \text{ lei} \times (1.500/2.000)^{0,7} = 115.083 \text{ lei}$$

$$\text{Deprecierea fizică estimată} = 115.083 \times (8 \text{ ani}/25 \text{ ani}) = 36.827 \text{ lei}$$

$$\text{Cost de înlocuire net} = 115.083 - 36.827 = 78.256$$

Acest lucru arată o depreciere de valoare cu minus 79.693 lei a valorii contabile nete aferente activelor corporale.

Evaluarea activelor financiare

Ca urmare a faptului că societatea Beta SA a intrat în procedură de faliment și acționarii nu mai pot recupera nimic din capitalul investit este necesară o ajustare a valorii contabile de minus 33.771 lei.

Evaluarea stocurilor

Ca urmare a problemelor de calitate ale produselor finite și a deprecierei fizice a unei cantități de mărfuri societatea trebuie să ajusteze valoare stocurilor cu minus 245.929 lei (110.250 lei + 135.678 lei).

Evaluarea creanțelor

Având în vedere suma de 33.771 lei ce nu poate fi recuperată de la societatea intrată în faliment trebuie ajustată valoare creanțelor cu minus 33.771 lei.

Ultima etapă a acestei metode este reprezentată de înlocuirea situației activelor și datoriilor inițială, cu cea care prezintă valorile corectate ca urmare a evaluărilor efectuate, în vederea calculării activului net corectat.

Astfel în continuare prin intermediul tabelului 3 vom stabili valoarea corectată a elementelor de activ ca urmare a evaluării activelor deținute de entitatea Omega SA.

Tabelul 3. Situația activelor ajustate ale societății Omega SA ca urmare a evaluării acestora

NR. CRT.	ELEMENT	VALOARE CONTABILĂ	AJUSTĂRI	VALORI CORECTATE
1.	Imobilizări necorporale	27.000	-2.350	24.650
2.	Imobilizări corporale	2.789.745	+964.732	3.754.447
2.1	Terenuri	502.154	+222.846	725.000
2.2	Construcții	753.231	+821.579	1.574.810
2.3	Instalații tehnice, mijloace de transport, animale și plantații	557.949	-79.693	478.257
2.4	Alte active corporale	948.513	0	948.513
2.5	Imobilizări corporale în curs	27.898	0	27.898
3.	Imobilizări financiare	44.960	-33.771	11.189
3.1	Titluri de participare deținute la societăți afiliate sau asociate	33.771	-33.771	0

3.2	Alte immobilizări financiare	11.189	0	11.189
I.	ACTIVE IMOBILIZATE-TOTAL (1+2+3)	2.861.705	+929.611	3.791.316
4.	Stocuri	789.189	-245.929	543.260
4.1	Materii prime, materiale și obiecte de inventar	197.140	0	197.140
4.2	Produse, semifabricate	320.546	-110.250	210.926
4.3	Mărfuri	272.103	-135.678	136.425
5.	Alte active circulante	965.890	0	965.890
5.1	Creanțe	434.651	-33.771	400.880
5.2	Casa și conturi la bănci	531.239	0	531.239
II.	ACTIVE CIRCULANTE-TOTAL(4+5)	1.755.079	-283.700	1.471.379
III.	Datorii ce trebuie plătite într-o perioadă de până la un an	1.545.670	-	1.545.670
IV.	Datorii ce trebuie plătite într-o perioadă mai mare de un an	678.959	-	678.959
V.	DATORII -TOTALE (III+IV)	2.224.629	-	2.224.629

Sursă: Proiecție proprie

Pe baza tabelului corectat cu ajustările determinate în urma evaluării elementelor de activ, putem determina activul net corectat:

$$\text{Activul net corectat (ANC)} = \text{Active Totale corectate} - \text{Datorii Totale} = \\ = 5.262.695 - 2.224.629 \text{ lei} = 3.038.066 \text{ lei}$$

După cum se poate observa ca urmare a evaluării activelor, prin totalitatea corecțiilor efectuate de evaluator, valoarea contabilă a entității a crescut cu 645.911 lei.

În continuare pentru a putea observa impactul evaluării bazate pe active, asupra lichidității și solvabilității entității, acest lucru va fi realizat prin aplicarea unor indicatori economico-financiari, a căror formulă și explicație pot fi observate în tabelul 4.

Tabelul 4. Indicatorii economico-financiari privind lichiditatea și solvabilitatea entității

INDICATORI	FORMULĂ ȘI EXPLICAȚIE
Lichiditatea generală sau lichiditatea curentă (RAI)	<ul style="list-style-type: none"> reflectă măsura în care datoriile curente cu scadență < 1 an (datorii pe termen scurt) sunt acoperite pe seama activelor curente (activelor circulante). $RAI = \text{Active Circulante} / \text{Datorii pe termen scurt}$
Lichiditatea rapidă (Lr)	<ul style="list-style-type: none"> arată măsura în care firma își poate onora datoriile pe termen scurt din creanțe și disponibilități bănești. $Lr = (\text{Active circulante} - \text{Stocuri}) / \text{Datorii pe termen scurt}$
Lichiditatea imediată (Li)	<ul style="list-style-type: none"> este cel mai semnificativ indicator din punct de vedere a reflectării măsurii în care datoriile pe termen scurt pot fi acoperite din disponibilități bănești ale firmei: $Li = \text{Disponibilități bănești} / \text{Datorii pe termen scurt}$
Solvabilitatea generală/Rata datoriilor totale (Sg)	<ul style="list-style-type: none"> arată măsura în care activele totale ale firmei pot acoperi datoriile totale ale firmei: $Sg = \text{Total datorii} / \text{Total active};$

Sursă: Proiecție proprie pe seama literaturii de specialitate

În continuare, vom aplica indicatorii utilizați în aprecierea lichidității și solvabilității entităților, în situația evaluării întreprinderii prin abordarea bazată pe active (la valoare corectată), precum și în situația ne aplicării evaluării (la valoare contabilă), rezultatele obținute pot fi observate în tabelul 5.

Tabelul 5. Aplicarea indicatorilor economico-financiari privind lichiditatea și solvabilitatea asupra situației contabile și a situației corectate

INDICATORI	VALOARE CONTABILĂ	VALOARE CORECTATĂ	Δ	$\Delta\%$
Lichiditatea generală sau lichiditatea curentă (RAI)	1,135	0,951	-0,184	-16,21%
Lichiditatea rapidă (Lr)	0,624	0,600	-0,024	-3,84%
Lichiditatea imediată (Li)	0,343	0,343	0	0%
Solvabilitatea generală (Sg)	0,481	0,422	-0,059	-12,26%

Sursă: Proiecție proprie

După cum se poate observa pe seama tabelului anterior, ca urmare a ajustărilor efectuate în urma evaluării elementelor de activ, această situație a afectat lichiditatea generală, determinând o scădere a acesteia de până la 16,21%. Modificarea în sens negativ, se poate observa și la nivelul solvabilității generale, unde se observă o diminuare a indicatorului de până la 12,26% în situația evaluării activelor, față de valoarea contabilă inițială. Toate aceste arată importanța efectuării evaluării unei întreprinderi pe seama activului net corectat, pentru a determina valoare sa reală pe piață, care influențează în mod direct și situația lichidității și solvabilității acesteia.

Concluzii

În concluzie pe seama prezentului articol am urmărit să prezentăm din punct de vedere teoretic cele două metode de evaluare bazate pe active, reprezentate de metoda activului net corectat (ANC), utilizată de evaluatori în situația continuității activității întreprinderi, și metoda activului net de lichidare (ANL), utilizată pentru entitățile aflate în incapacitatea de a-și continua activitatea, dar și prezentarea din punct de vedere practic, ca urmare a studiului de caz efectuat asupra entității „Omega SA”, a modului de aplicarea a metodei activului net corectat, specifică evaluării unei întreprinderi care are posibilitatea de a-și continua activitate, ne aflându-se în procesul de lichidare. De asemenea am încercat să identificăm și modul în care aplicarea evaluării activelor entității, ca urmare a aplicării activului net corectat, poate influența situația lichidității și solvabilității entității. Astfel prin aplicarea indicatorilor economico-financiari privind lichiditatea curentă, lichiditatea rapidă, lichiditatea imediată și solvabilitatea generală, la nivelul valorii contabile, respectiv la nivelul valorii corectate, am demonstrat că evaluarea activelor influențează în mod direct acești indicatori, și tot odată importanța efectuării evaluării unei întreprinderi pe seama activului net corectat, pentru a determina valoare sa reală pe piață.

Referințe bibliografice

1. Bircea Ioan, *Nevoia abordării pe bază de active în evaluarea companiei*, Universitatea „Petru Maior” din Târgu-Mureș, 2014;
2. Danulețiu Adina, *Evaluarea firmei*, Universitatea „1 decembrie 1918”, Alba Iulia, 2017;
3. Deaconu Adela, *Diagnosticul și evaluarea afacerii*, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, 2018;

4. Gheorghiu Anda, Vidrascu Angela, *Bazele contabilității*, Universitatea „Hyperion”, București;
5. Haider Abrar, Koronios Andy, *Performance evaluation framework for IT/IS based asset management*, 2006;
6. Kutsyk Petro, Koryagin Maksym, Chik, Mariya, Kuskova Svitlana, *Development of evaluation the market..value of the enterprise in system of accounting and analytical support*, 2019;
7. Nancu Dumitru, *Evaluarea economică și financiară a întreprinderii*, Universitatea „Ovidius”, Constanța, 2012;
8. Sobol Ludmila, *Provocării implicate de evaluarea companiilor*, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2013;
9. Todea Nicolae, *Evaluarea proprietății imobiliare și a întreprinderii*, Editura Aeternitas, Alba Iulia, 2004;
10. Țuțui Daniela, *Evaluarea întreprinderii-Note de curs*, Academia de Studii Economice, București;
11. Asociația Națională a Evaluatorilor Autorizații din România, *Standardele de evaluare ANEVAR*, București, 2020;
12. Comisia Europeană, *Manualul utilizatorului pentru definiția IMM-urilor*, 2019.

ACTUALITĂȚI ȘI PRESPECTIVE DIGITALE ÎN ADMINISTRAȚIILE PUBLICE

DIGITAL UPDATES AND PROSPECTS IN PUBLIC ADMINISTRATIONS

Autor: **FLORINA VESA (PORUȚ)**

e-mail: florinaporut@gmail.com

Conducător științific: **IULIANA CENAR**, ORCID: 0000-0001-8476-0178

e-mail: cenar_iuliana@uab.ro

Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba-Iulia, România

Abstract: *I have chosen this topic because the current society is undergoing a continuous change in the field of information and communication technology, which fundamentally transforms the way in which the economic environment, citizens, and public administration authorities operate and interact with each other. During the pandemic crisis, the need for integrated systems increased mainly to support remote work of employees, and cloud computing represented a considerable advantage during the Covid-19 crisis. Digitization can generate efficient processes that reduce the workload of employees, while increasing the quality of services. Therefore, it is time to identify and use digital opportunities to implement new services.*

Keywords: *digitalization, cloud computing, software, performance, accessibility, advantages*

JEL: M41, H83

Definirea și importanța digitalizării în administrația publică

Societatea actuală se află într-un proces de continuă schimbare în domeniul tehnologiei informației și comunicațiilor, ceea ce transformă fundamental modul în care mediul economic, cetățenii și autoritățile administrației publice operează și interacționează între ele [3]. Digitalizarea serviciilor publice reprezintă o parte importantă din acest proces, care presupune regândirea modului în care instituțiile publice își desfășoară activitatea administrativă, mai exact trecerea de la modul tradițional de organizare și funcționare către un sistem instituțional centrat pe cetățeni [3].

Potrivit Dicționarului explicativ al limbi române „a digitaliza= a transforma semnalele analogice în semnale digitale” [4, p.314].

În cadrul administrației publice, digitalizarea generează o multitudine de avantaje care ar trebui să se regăsească în demersul strategic instituțional și să fie astfel promovată de către liderii acesteia, eficientizează activitatea instituțională ducând la utilizarea eficientă a resurselor, reducerea costurilor și contribuția instituției la progresul tehnologic și socio-economic [3]. Pe de altă parte, digitalizarea deschide noi oportunități prin stimularea unor capacități și capabilități instituționale care pot livra cetățenilor și partenerilor administrației publice servicii și produse inovative, dar toate acestea depind de intenția și capacitatea instituției publice de a investi în noile tehnologii digitale [3].

Procesul digitalizării presupune tranziția spre servicii digitale cu un înalt grad de descentralizarea (autonomie) și integrare, încurajând astfel interacțiunea dintre administrația publică și cetățeni, ducând la creșterea transparenței administrative, reducerea timpului etc.

Chiar dacă instituțiile publice urmăresc îmbunătățirea calității serviciilor publice valorificând tehnologia informațională, cu toate acestea evoluția rapidă a tehnologiei presupune investiții constante

în infrastructură ale căror costuri nu sunt deloc neglijabile și pe care instituțiile publice nu și le poate permite întotdeauna, acesta este motivul pentru care multe guverne din întreaga lume trec la tehnologia cloud valorificând economiile și reducând cheltuielile cu infrastructura tehnologică [2].

Criza economică și medicală provocată de pandemie a obligat organizațiile din sectorul public să adopte rapid noi tehnologii digitale pentru a răspunde nevoilor de urgență, cum ar fi centralizarea datelor, furnizarea de noi servicii, luarea deciziilor și moduri de lucru la distanță [10].

În concluzie măsurile de digitalizare pot genera procese eficiente care reduc volumul de muncă al angajaților, crescând în același timp calitatea serviciilor, iar pentru a rămâne competitiv pe termen lung, este esențială o administrație eficientă, cu o structură administrativă modernă, digitală, astfel este momentul să identificăm și să folosim oportunitățile digitale pentru a implementa noi servicii, pas cu pas [11].

E-guvernarea (Guvernarea electronică)

„E-guvernarea reprezintă folosirea de către sectorul public a tehnologiilor informației și comunicațiilor cu scopul de a îmbunătăți furnizarea de informații și servicii încurajând participarea cetățenilor la procesul de luare a deciziilor și responsabilizarea guvernului în mod transparent și eficient”[12].

Obiectivul e-guvernării este „îmbunătățirea accesului la informațiile și serviciile oferite de către autoritățile administrației publice printr-o deservire rapidă și eficientă, reorganizarea și restructurarea proceselor administrative sau chiar eliminarea unor procese, îmbunătățirea schimbului de informații și servicii între autoritățile publice centrale, îmbunătățirea calității serviciilor publice de către administrația publică centrală, promovarea responsabilității, eficienței și transparenței serviciilor publice oferite”[12].

Aplicarea corectă a e-guvernării aduce o serie de beneficii printre care: „îmbunătățirea competitivității economice prin: creșterea eficienței activităților și rentabilității serviciilor publice furnizate; crearea unui mediu mai atractiv pentru investiții, optimizarea utilizării resurselor materiale și umane, precum și a timpului necesar prestării serviciilor, scăderea evaziunii fiscale prin instituirea unui sistem modern, eficient, tehnologizat și transparent, creșterea productivității muncii prin: dezvoltarea infrastructurii informaționale de stat, reducerea costurilor cu administrația publică, eficientizarea activității agenților economici”[12].

Instituția care se ocupă cu realizarea și coordonarea implementării strategiilor și politicilor publice în domeniul transformării digitale în România este Autoritatea pentru Digitalizarea României (ADR), o instituție publică cu personalitate juridică înființată în 2020 în subordinea Guvernului și coordonarea prim-ministrului având ca obiective: transformarea digitală a economiei și societății românești, realizarea guvernării electronice la nivelul administrației publice și îndeplinirea obiectivelor pentru România ale programelor de asistență financiară ale Uniunii Europene în domeniul său de competență [5, art. 1].

Un factor important în dezvoltarea serviciilor de e-guvernare îl reprezintă Cloud Computing-ul de a îmbunătății modul în care sunt desfășurate serviciilor publice [6].

Guvernele utilizând cloud computing-ul pot dezvolta și furniza servicii publice online, cum ar fi platforme de plăți, servicii pentru cetățeni, platforme pentru administrarea documentelor, etc. care pot fi accesate de oriunde, 24/7, și pot reduce costurile și timpul necesar pentru furnizarea acestor servicii. Ajută la comunicarea și cooperarea între diferite părți implicate cum ar fi agențiile guvernamentale, partenerii și cetățenii favorizând schimbul de informații și date între acestea.

Ce este Cloud Computing?

Cloud Computing este o tehnologie prin care se pot stoca, accesa și gestiona date și aplicații în mediu virtual, numit "cloud". Acest mediu este compus dintr-o rețea de servere remote, care pot fi accesate prin intermediul internetului, fără a fi necesară instalarea de software pe dispozitivul utilizatorului. Astfel, utilizatorii pot accesa și utiliza resursele din cloud (de exemplu, spațiu de stocare, aplicații, servicii) de pe orice dispozitiv conectat la internet, oferind o flexibilitate sporită în ceea ce privește gestionarea datelor și a aplicațiilor.

Cloud Computing-ul reprezintă o nouă etapă în dezvoltarea Internet-ului și o nouă fază în industrializarea puterii de calcul transformată într-o utilitate publică care poate fi livrată în orice cantitate, aceasta presupune că utilizatorii pot dispune la cerere de o putere de calcul aproape nelimitată, nefiind necesar să se facă investiții de capital majore pentru a-și satisface exigențele, permite utilizatorilor să-și migreze datele, poșta electronică, aplicații, programele de contabilitate etc. către sisteme virtuale care pot fi accesate oricând și de oriunde cu condiția să existe o conexiune permanentă la Internet, ceea ce va duce la schimbări în ceea ce privește performanțele și organizarea internă, în special în departamentul IT al utilizatorului [6].

În timp ce World Wide Web-ul pune informația la dispoziția tuturor, în orice loc din lume, Cloud Computing-ul pune puterea de calcul la dispoziția tuturor, în orice loc din lume, ca și webul, Cloud Computing-ul reprezintă o tehnologie inovatoare care a apărut în urmă cu ceva timp și care continuă să se dezvolte [6].

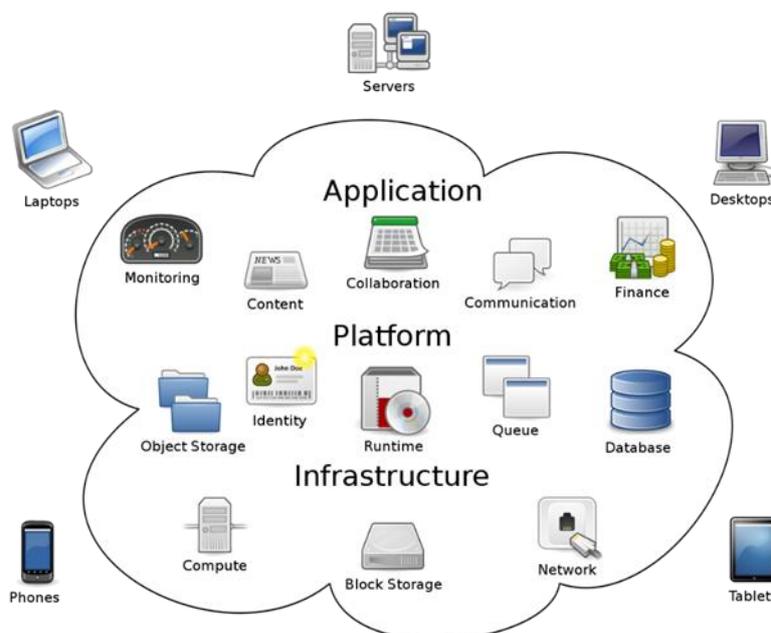

Figura 1. Diagrama conceptuală a Cloud Computing [13]

La fel ca și alte sectoare de afaceri, și instituțiile publice au început să adopte, soluțiile cloud computing pentru a oferi informații relevante, transparente și specifice precum și posibilitate de a avea o privire de ansamblu în timp real pentru toate părțile interesate.

Deși software-le cloud devine din ce în ce mai comună pe zi ce trece, mulți administratori, proprietari de afaceri, profesioniști contabili nu sunt foarte siguri despre ce este sau care sunt beneficiile sale și cum va modela viitorul [6].

În perioada crizei din timpul pandemiei, nevoia de sisteme integrate a crescut în principal pentru a sprijini munca la distanță a angajaților, cloud computing-ul a reprezentat un avantaj considerabil în timpul crizei de Covid-19 [7].

Avantajele utilizării contabilității cloud

Figura 2. Avantajele adoptării cloud computing în instituțiile publice [2]

Costuri reduse. Deoarece administrațiile publice nu mai sunt nevoite să investească în software și nici în servere pentru a-le găzdui, acest lucru minimizează costurile profesionale IT și ajută la eliminarea totală a costurilor de instalare și pe măsură ce regulile contabile și reglementările fiscale se schimbă nu va trebui să achiziționeze și să instaleze actualizări [9]. Costul abonamentului lunar sau anual include costul de actualizare, iar acestea sunt completate de furnizor după cum este nevoie, [9] deoarece software-ul este livrat prin internet și nu este instalat pe un computer local, astfel utilizatorul accesează întotdeauna versiunea actualizată [8].

Productivitate crescută. Datorită faptului că cloud-ul este disponibil 24/7 permite utilizatorului să lucreze atunci când dorește, nefiind limitat doar de programul de la birou, legat de un birou sau limitați de orice tip de dispozitiv de acces pe care le-ar putea folosi [8]. Acest lucru determină o creștere a productivității, iar procesul specific va fi mai rapid și mai eficient, ajutând astfel angajații să acceseze în timp real informațiile, prin urmare va genera o creștere a transparenței informațiilor financiare prin intermediul platformelor cloud [7].

Lucrând în colaborare cu alte entități și autorități poate fi eliminată povara transferului de date sau documente pe hârtie, proces care se este costisitor, necesită timp și este nesigur [8].

Accesibilitate la toate informațiile. Unul dintre beneficiile majore pentru utilizator este accesul facil, indiferent de locație și timp, la informațiile de care au nevoie într-un mod eficient și transparent prin intermediul portalului web [6].

Spre deosebire de software-le tradiționale când accesul la informațiile detaliate ale instituției erau limitate de momentul în care utilizatorul, profesionistul contabil era disponibil sau când se putea ajunge la birou la computerul desktop care deținea informațiile, în acest sens Cloud Computing-ul depășește metoda convențională atâta timp cât cineva are acces la internet înregistrările sale sunt la fel de aproape ca dispozitivul mobil [9].

Securitatea informațiilor. Software-ul în cloud păstrează toate informațiile securizate. Ne putem gândi că stocare pe un desktop va păstra datele în siguranță însă acest lucru este posibil să producă probleme pe termen lung, deoarece poate deveni susceptibil la un virus și nu există nici o modalitate de a le recupera sau ar putea exista cineva la locul de muncă care caută să fure informații confidențiale, însă dacă toate înregistrările sunt stocate în cloud nu există nici o problemă de pierdere chiar dacă fișierele desktop și hard diskul au fost șterse [9].

Defecțiunile serverului nu mai reprezintă o problemă, el fiind gestionat de furnizorul de servicii cloud [1].

Furnizorii de cloud actualizează în mod regulat protocoalele de securitate pentru a proteja utilizatorii de amenințările cibernetice, prin urmare, unul dintre cele mai mari avantaje ale cloud computing-ului este securitatea [14].

Backup-ul și restaurarea automată a datelor. Software-le în cloud permite backup-ul automat al datelor eliminând posibilitatea de a uita să îl faci și reducând posibilitatea de a face erori umane, astfel informațiile sunt salvate automat într-o locație externă acest lucru, ajută la securizarea informațiilor în caz de spargere, incendiu sau alte incidente care ar putea pune în pericol informațiile sensibile și importante, astfel furnizorul de servicii cloud poate ajuta la recuperarea datelor și astfel la reluarea activității minimizând impactul și neplăcerile provocate de incident [9].

Nu necesită instalare. Software-ul bazat pe cloud sunt programate online, ceea ce presupune că nu trebuie cumpărat sau instalat un program direct în computer, spre deosebire de programele tradiționale care trebuie instalate pe toate dispozitivele [15].

Scalabilitate. Cu software-ul cloud, organizațiile pot opta pentru a adăuga spațiu pe server după cum au nevoie, nefiind nevoie să cumpere hardware nou sau să facă alte ajustări dacă sunt necesare, funcționalități suplimentare, acesta este un alt avantaj cheie al externalizării întregii infrastructuri [16]. Deși a trecut ceva timp de la inventarea cloud computing, acesta este abia la început, viitorul său va include probabil progrese exponențiale în capacitatea de procesare, alimentate de calculul cuantic și inteligența artificială, precum și alte tehnologii noi pentru a crește adoptarea cloud-ului [14].

În figura 3. este prezentată o comparație între software-le în cloud și software-le tradiționale prin care putem observa diferențele existente.

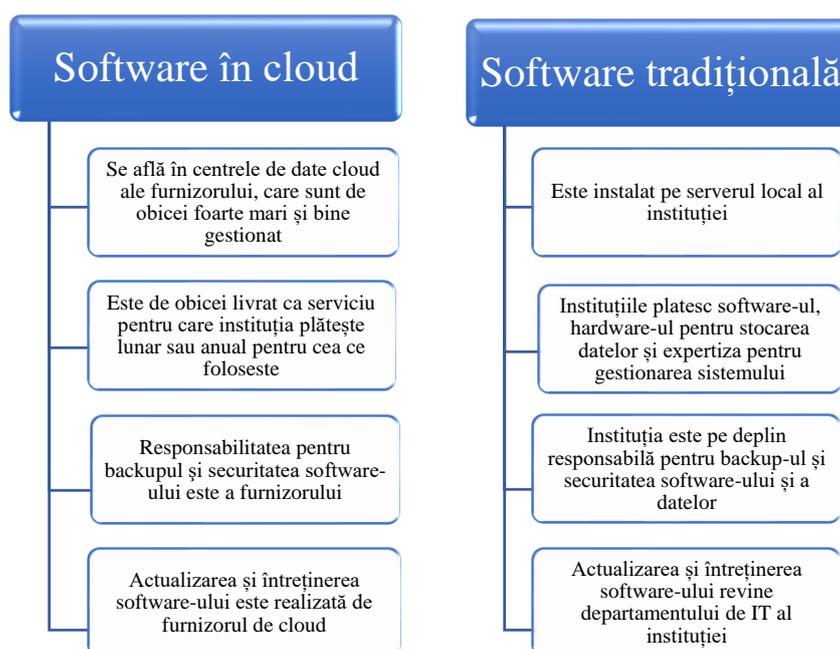

Figura 3. Software-ul în cloud versus software-ul tradițional (sursă proprie)

Riscurile și preocupările utilizării cloud computingul

Utilizarea cloud computingul necesită o conexiune constantă la internet ceea ce nu întotdeauna este posibil, iar la o viteză mică a internetului, acesta nu funcționează bine [9].

Securitatea este o altă preocupare majoră chiar dacă un nivel ridicat de securitate a fost deja stabilit utilizatorii cloud-ului sunt încă îngrijorați de siguranța informațiilor deoarece pot exista date inclusiv fișiere confidențiale, deoarece când transferăm date în cloud acestea sunt încredințate unui grup de oameni care nu vor fi întâlniți niciodată [9].

Provocările adoptării cloud computing în instituțiile publice.

Cadrul legal este cea mai mare provocare a implementării cloud computing în instituțiile publice deoarece orice încălcare a securității poate constitui o amenințare la adresa cetățenilor sau a suveranității naționale [2].

O altă provocare este elementul de noutate deoarece în general elementele de noutate și schimbare sunt primite cu scepticism [9]. Foarte puține instituții publice au adoptat soluțiile cloud computing „deși multe țări, precum Statele Unite, Canada, Regatul Unit, Norvegia, Suedia, Danemarca, Coreea de Sud, Japonia, Taiwan, Singapore, Australia și Noua Zeelandă, au implementat deja serviciile cloud, raportul global al instituțiilor publice care au adoptat această tehnologie este încă foarte mic”[2].

Modele de Cloud Computing. Există patru tipuri de modele de cloud, acestea sunt prezentate în figura 4.

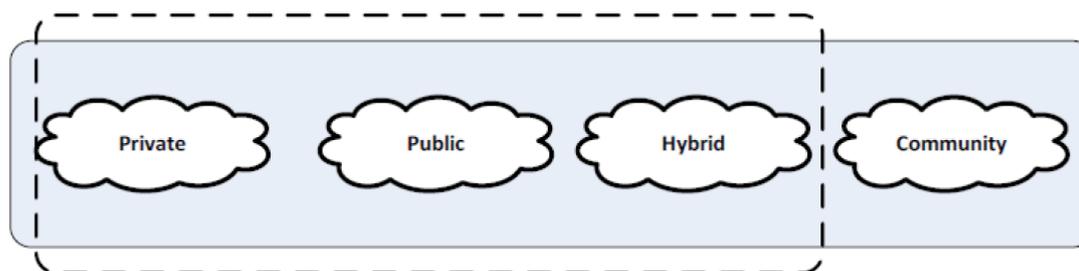

Figura 4. Modele de Cloud Computing [6]

În majoritatea cazurilor organizațiile folosesc modelele cloud de tip privat sau hibrid, în schimb furnizorii de servicii folosesc modelele de tip public și hibrid [6].

Public Cloud este modelul de cloud computing în care serviciile IT sunt furnizate prin internet, acesta oferă opțiuni numeroase în ceea ce privește soluțiile și resursele de calcul pentru a răspunde nevoilor tot mai mari ale organizațiilor de toate dimensiunile și este cel mai popular model de cloud computing [17].

Private Cloud sunt soluții cloud personalizabile destinate utilizării de către o singură organizație furnizate printr-o rețea privată securizată cu o mai mare vizibilitate și control asupra infrastructurii, care pot opera sarcini de lucru IT sensibile la conformitate, fără a compromite securitatea și performanța obținute anterior acestea nu sunt partajate cu alți clienți [17].

Hybrid Cloud este orice model de infrastructură cloud care combină atât soluții publice, cât și cele private, astfel organizațiile pot folosi modelul cloud private pentru sarcinile lor de lucru IT și date sensibile și pot opta pentru cloud public pentru sarcini de lucru și date care nu sunt sensibile, economisind costuri pentru a face față creșterilor ocazionale ale traficului de rețea [17].

Community Cloud este modelul de infrastructură cloud partajată de către mai multe organizații pentru a asigura servicii unei anumite comunități, ce prezintă aceleași cerințe funcționale, iar infrastructura IT este deținută și administrată de către o organizație sau mai multe din comunitate, o terță parte sau o combinație a acestora care poate exista fizic în interiorul sau în afara organizației [6].

Tipuri de servicii Cloud Computing. Există mai multe tipuri de servicii cloud computing , însă cele mai utilizate sunt Software as a Service (SaaS), Platform as a Service (PaaS) și Infrastructure as a Service (IaaS) ,care pot fi configurate într-o opțiune publică, privată sau hibridă [17].

SaaS este un tip de furnizare a software-ului în care aplicațiile clienților sunt găzduite de furnizorul de cloud, iar accesarea lor se realizează prin intermediul internetului [18]. Oferă cel mai ridicat nivel de securitate cu cele mai integrate funcționalități și posibilitatea cea mai mică de extensibilitate [6].

PaaS oferă clienților posibilitatea de a accesa instrumentele necesare pentru dezvoltarea, crea și gestionare de aplicații mobile și web fără să investească sau să întrețină infrastructura de bază, acestea fiind găzduite de furnizorul de cloud, iar clientul accesează aceste servicii printr-un browser web [18].

IaaS este un tip de serviciu în cloud cu cea mai mare extensibilitate care permite clienților să acceseze servicii de infrastructură la cerere prin internet, componentele infrastructurii fiind găzduite de furnizorul de cloud care oferă capacități de calcul, de stocare și de rețea, astfel încât abonații să își poată rula fluxurile de lucru în cloud, ei fiind de obicei responsabili pentru instalarea, configurarea, securizarea și întreținerea software-lor , cum ar fi baza de date, middleware-ul și software-ul de aplicații [18].

Concluzii

Asistăm cu toți la transformarea rapidă a societății în ce privește digitalizarea, iar acest lucru determină și instituțiile publice să ia cele mai bune decizi în acest sens. Pentru a ține pasul cu tehnologia modernă cloud computing-ul aduce o mulțime de beneficii printre care costuri reduse, crește productivitatea, securitate, asigură backup-ul automat, nu necesită instalare etc.

Folosind cloud computing, agențiile guvernamentale pot crește productivitatea, viteza de transfer de informații, fiabilitatea datelor și nivelul de securitate al informațiilor transferate sau stocate la cel mai mic cost.

Referințe bibliografice

1. Adenle Oluwatimileyin Esther, Lamidi Wasiu Adebayo, Afolabi Felix Olalekan, *Current trends in information communication technology(ict) and the accounting profession* https://www.researchgate.net/profile/Adenle-Esther-2/publication/358149733_Current_trends_in_Information_Communication_Technology_ICT_and_the_Accounting_profession_Perspectives_in_Management_Sciences_Faculty_of_Management_Sciences_Book_of_Reading/links/61f2e244dafcdb25fd55ea6f/Current-trends-in-Information-Communication-Technology-ICT-and-the-Accounting-profession-Perspectives-in-Management-Sciences-Faculty-of-Management-Sciences-Book-of-Reading.pdf, accesat la 04.11.2022.
2. Alina Crîșmaru (Șomîtcă), Sorin Șomîtcă, *Provocările digitalizării în sectorul public: cloud computing*, <https://www.ceccarbusinessreview.ro/ro/provocarile-digitalizarii-in-sectorul-public-cloud-computing-a175/> , accesat la 23.10.2022.
3. Dan Arnăuț, *Digitalizarea Administrației Publice*, http://dspace.usm.md:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/7342/p-407-410_0.pdf, accesat la 14.10.2022.
4. *Dicționarul explicativ al limbii române ediția a II a, revizuită și adăugită*, Editura Univers Enciclopedic, 2009, p.314.
5. Hotărâre nr. 89 din 28 ianuarie 2020, privind organizarea și funcționarea Autorității pentru Digitalizarea României, publicat în Monitorul Oficial nr. 113 din 13 februarie 2020, articolul 1.

6. Mihail Dumitrache, *Cloud Computing – O nouă etapă în dezvoltarea internetului*, <https://rria.ici.ro/wp-content/uploads/2014/12/09-art7.-Dumitrache-cor-1.pdf>, accesat la 21.10.2022.
7. Mirela Simina Mihai , Adriana Duțescu, *How cloud accounting and integrated services based on AI can impact accounting companies?*, <https://sciendo.com/article/10.2478/picbe-2022-0079>, accesat la 30.10.2022
8. Otilia Dimitriu, Marian Matei, *Cloud accounting: a new business model in a challenging context* https://www.researchgate.net/publication/289993037_Cloud_Accounting_A_New_Business_Model_in_a_Challenging_Context ,accesat la 30.10.2022.
9. Tahmina Khanom, *Cloud Accounting: A Theoretical Overview*, https://www.researchgate.net/publication/317905827_Cloud_Accounting_A_Theoretical_Overview accesat la 30.10.2022.
10. <https://www.vlerick.com/en/insights/why-does-the-public-sector-struggle-with-digital-transformation/>, accesat la 20.11.2022.
11. <https://www.cloudflight.io/en/blog/digitalization-in-the-public-sector/>, accesat la 20.11.2022.
12. <https://www.arb.ro/wp-content/uploads/Studiu-e-Guvernare.pdf>, accesat la 11.11.2022.
13. https://ro.wikipedia.org/wiki/Cloud_computing , accesat la 23.10.2022.
14. <https://www.salesforce.com/products/platform/best-practices/cloud-computing/>, accesat la 20.11.2022.
15. <https://giddh.com/blog/benefits-of-cloud-based-accounting-software/>, accesat la 06.10.2022
16. <https://www.netsuite.com/portal/resource/articles/accounting/cloud-accounting.shtml>, accesat la 18.11.2022.
17. <https://www.bmc.com/blogs/public-private-hybrid-cloud/>, accesat la 24.11.2022
18. <https://www.oracle.com/ro/cloud/what-is-cloud-computing/>, accesat la 22.11.2022.

TAX REGIMES IN THE IT-INDUSTRY: DOMESTIC AND FOREIGN EXPERIENCE

НАЛОГОВЫЕ РЕЖИМЫ ИТ-ИНДУСТРИИ: ОТЕЧЕСТВЕННЫЙ И ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ

Автор: ANNA TODOROVA

Электронная почта: todorova.anna@ase.md

Научный руководитель: LUDMILA GRABAROVSKI, ORCID: 0000-0002-1778-7474

Электронная почта: grabarovski.ludmila@ase.md

Академия Экономических Исследований Молдовы

Abstract. *This article treats the domestic and foreign experience of tax regimes in the IT industry, which is one of the most dynamically developing sectors of the economy. The study of successful foreign experience in the application of tax regimes for IT companies allows to use its achievements in improving tax regimes for the domestic IT sector. The Republic of Moldova adopted a legislative framework regulating the activities of information technology parks, the creation of which has the main goal of increasing the competitiveness of enterprises in the information technology industry. Residents of the first information and technology park in the republic - „Moldova IT park” use a preferential taxation regime in the form of a single tax in the amount of 7% of sales income, but not less than the minimum amount, which is determined monthly for each employee and is 30% of the average monthly salary in the economy, forecasted for the year to which the taxable period refers. Analyzing the preferential tax regimes used in the foreign practice of the IT sector, it should be noted that the single tax rate in the Republic of Moldova is one of the lowest in Europe, which attracts in the country many large international IT companies and have a positive effect on the economy.*

Keywords: *software, information technology park, single tax, sales revenue, number of employees, average wages in the economy, special economic zones, IP Box regimes*

JEL: M41

Введение

Информационные технологии оказывают все большее влияние, как на экономику, так и на повседневную жизнь людей. Этапы качественного развития многих отраслей связаны с внедрением информационных технологий, которые с каждым годом открывают широкие перспективы для повышения эффективности бизнеса и качества жизни граждан.

Мировой опыт показывает, что конкурентоспособность национальной экономики в целом связана с развитием ИТ-индустрии, сформировавшей потенциал для расширения одного из самых динамичных и продуктивных секторов экономики в Республике Молдова.

Отрасль информационных технологий - это динамично развивающаяся отрасль как в мире, так и в Республике Молдова. Объем мирового рынка информационных технологий в 2023 году оценивается в 4,5 трлн. долларов США, увеличившись на 2,4% в сравнении с 2022 годом. В Республике Молдова на сектор экономики приходится более 7% ВВП.

Общие доходы сектора информационно коммуникационных технологий (далее – ИКТ) в Республике Молдова на конец 2020 года достигли 14,7 млрд. леев, согласно данным Национального Бюро Статистики.

Локомотивом роста сектора ИКТ в последние пять лет стал сектор информационных технологий. Этот сектор вырос почти в 4 раза в период с 2015 по 2020 год – с 2,15 млрд. леев до 7,38 млрд. леев, что наглядно демонстрирует рисунок 1. В 2015-2020 гг. доля экспорта услуг информационных технологий достигла темпов роста около 40-50% в год. Она увеличилась с

1 млрд. леев в 2015 году до 4,64 млрд. леев в 2020 году.

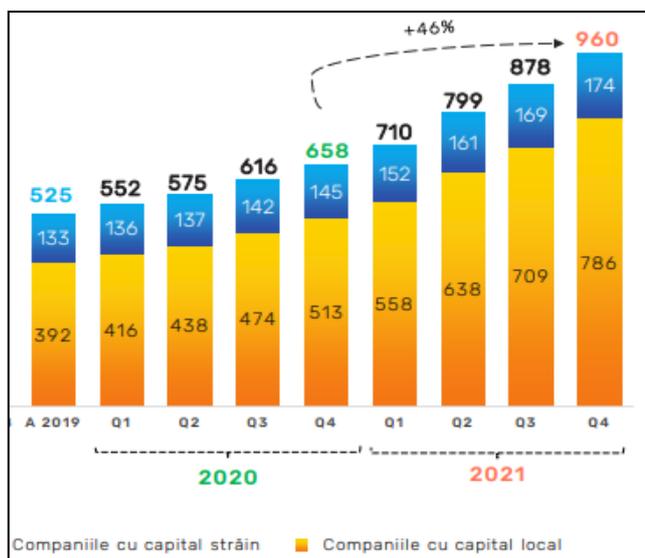
С 1 января 2018 года создан первый в республике информационно-технологический парк «Moldova IT park» на 10-летний срок.

На основании данных годового отчета о деятельности парка за 2021 год, который был опубликован на официальной веб-странице парка, общее число зарегистрированных резидентов Парка к концу 2021 года составило 1089 компаний, а

Рисунок 1. Доходы от ИКТ в 2015-2020 гг.

Источник: разработано автором на основе

количества активных резидентов – 960 компаний. Данный показатель вырос на 46% по сравнению с данными на конец 2020 года, что наглядно демонстрирует рисунок 2. На конец 2021 года количество сотрудников компаний-резидентов достигло 15 170 человек, демонстрируя прирост на 26% в сравнении с 2020 годом. Среднемесячная заработная плата, зарегистрированная в 2021 году, достигла цифры в 36 100 леев. Таким образом, данный сектор открыт для привлечения специалистов и предлагает один из самых высоких уровней оплаты труда в национальной экономике.

деятельности резидентов информационно-

Рисунок 2. Динамика количества резидентов ИКТР, 2020-2021 гг.

Источник: Raport anual MITP 2021 [10]

Информационную базу исследования составили нормативные и законодательные акты, регулирующие практические и налоговые аспекты по учету и налогообложению деятельности

Сумма единого налога, рассчитанная на основе доходов, задекларированных компаниями резидентами, составила ≥ 535 млн леев.

В данной статье предлагается рассмотреть преимущества в учете и схему упрощенного налогообложения для компаний, получивших статус резидента ИТ-парка, а также международную практику налоговых льгот для ИТ-компаний.

Методы исследования.

В рамках проведенного исследования, основанного на обобщении теории и практики учета и налогообложения

технологических парков, были использованы такие методы, как группировка, систематизация, анализ, синтез, индукция и дедукция.

резидентов информационно-технологических парков, статистические данные, информация, содержащаяся в статьях периодических изданий и накопленный практический опыт.

На протяжении нескольких лет актуальные проблемы учета, налогообложения и развития IT индустрии были рассмотрены в работах отечественных исследователей: В. Бачу [7], В. Мельник [7], Л. Лапицкая [8], Л. Тодорова [9], А. Жиздан [6] и других экономистов.

Основное содержание

Для создания благоприятных условий, стимулирующих развитие IT-компаний, а также с целью обеспечения массового распространения цифровых технологий государствами вводятся и применяются гибкие налоговые механизмы. Режимы налогообложения IT-компаний отличаются между странами по видам налоговых льгот, условиям для их получения, применяемым специальным режимам. Особую популярность в последнее время приобрели такие налоговые режимы для IT-компаний, как Intellectual Property Box (далее – IP Box) и особые экономические зоны (далее – ОЭЗ).

Режим IP Box. Один из наиболее распространенных способов поощрения инноваций и инвестиций в интеллектуальную собственность – налоговые льготы. Поэтому некоторые страны ввели специальные налоговые режимы для прибыли от интеллектуальной собственности. Например, от изобретений, программного обеспечения, видеоигр. IP Box – это льготное налогообложение доходов, полученных от продажи продуктов или услуг, произведенных на основании Закона об интеллектуальной собственности [13]. Вариация эффективных налоговых ставок в различных странах приведена в Таблице 1.

Таблица 1. Вариация эффективных налоговых ставок в различных странах

Страна	Эффективная ставка при режиме IP-Box	Стандартная ставка корпоративного налога
Бельгия	4,4 %	29 %
Великобритания	10 %	19 %
Франция	10 %	31 %
Польша	5 %	19 %

Источник: составлено автором на основе данных craneip.com [13]

Режим «Особых Экономических Зон». Крупнейших экономически зон в IT-сфере насчитывается более 5400 в мире. Они предоставляют большое количество налоговых льгот в отношении инвестиций в цифровые технологии. В рамках данного налогового режима активно используются фискальные инструменты, являющиеся драйверами для реальных механизмов цифрового развития. В процессе образования находится более 500 новых ОЭЗ в мире [18].

В Республике Молдова порядок учета подоходного налога с юридических лиц зависит от применяемого субъектом режима налогообложения:

- общий режим налогообложения – с применением ставки подоходного налога в размере 12% от налогооблагаемого дохода [2];
- упрощенный режим налогообложения – для субъектов налогообложения, не зарегистрированных в качестве плательщика НДС, за исключением крестьянских (фермерских) хозяйств, индивидуальных предпринимателей, а также хозяйствующих субъектов, у которых доля доходов за предыдущий год от предоставления консультационных услуг по вопросам коммерческой деятельности и управления (пункт 70.22 Классификатора видов экономической деятельности Молдовы) составляет более

60 процентов дохода от продаж, с применением ставки подоходного налога в размере 4 % на доход, определенный согласно финансовому учету, полученный в декларируемый налоговый период [2];

- особый режим налогообложения – для резидентов Moldova IT Park.

Главная цель Moldova IT Park является создание организационной платформы с пакетом инновационных механизмов и льгот, необходимых для активизации развития индустрии информационных технологий, созданию новых рабочих мест и привлечения местных и иностранных инвестиций в эту область [9].

Основные характеристики IT-парков:

- Осуществление только тех видов деятельности, которые указаны в **Законе об информационно-технологических парках** № 77 от 21 апреля 2016 года;
- Максимальный срок функционирования парка – 10 лет;
- Ежегодная оценка деятельности ИТ-парка Министерством экономики;
- Обязательная ежегодная независимая проверка аудиторской компанией показателей, необходимых для сохранения статуса резидента информационно-технологического парка;
- Единый налог с доходов от продаж;
- Уплачивают членские взносы в Администрацию парка.

Деятельность парка регламентируется **Законом об информационно-технологических парках** № 77 от 21 апреля 2016 года и Постановлением Правительства «**О создании информационно-технологического парка „Moldova IT park“**» № 1144 от 20 декабря 2017 года. X-ый раздел **Налогового кодекса** «Налогообложение резидентов Информационно-технологических парков», устанавливает особые правила налогообложения налогоплательщиков, имеющих статус резидентов названных парков. Компаниям, получившие статус резидента ИТ-парка, упрощена схема налогообложения путем уплаты единого налога.

Единый налог – это сумма, ежемесячно уплачиваемая в бюджет резидентами информационно-технологических парков в соответствии со статьей 15 **Закона об информационно-технологических парках** № 77/2016 [1].

Плательщиком единого налога – резидентом ИТ-парка может стать любой субъект, который получает более 70 % дохода от продаж от видов деятельности, указанных в статье 8 **Закона об информационно-технологических парках** № 77 от 21 апреля 2016 года.

В соответствии со статьей 370 **Налогового кодекса** единый налог уплачивается в размере 7 % из доходов от продаж, но не может быть меньше 30 % прогнозируемой среднемесячной заработной платы по экономике.

Среднемесячная заработная плата по экономике, прогнозируемая на 2023 год, утверждена в размере 11 700 леев.

Данный показатель является основой для определения:

- минимальной суммы единого налога, взимаемого с резидентов ИТ-парков, определяется ежемесячно на каждого работника, проработавшего хотя бы один рабочий день, и составляет 3 510 леев (11 700 леев x 30 %).
- суммы застрахованного дохода, учитываемой при расчете пособий по социальному страхованию за счет CNAS (11 700 леев x 68 % = 7 956 леев);

Рассмотрим на условном примере расчет единого налога. Предположим, что компания S.R.L. является резидентом ИТ-парка, в штате компании 3 сотрудника, каждый сотрудник получает по 35 000 леев в месяц, продажи компании иностранным партнерам в месяц составляют 750 000

леев. В данной ситуации единый налог, подлежащий уплате резидентом ИТ-парка, определяется как максимальная сумма из двух показателей. Поэтому, компания S.R.L. уплачивает единый налог в размере 52 500 леев (750 000 леев x 7 %) и не нарушает минимальный порог в размере 10 530 леев (3 сотрудника x 3 510 леев).

Для наглядности рассмотрим условный пример по расчету единого налога в налоговой отчетности.

Расчет единого налога и определение доли деятельности, осуществляемые резидентами ИТ-парка, осуществляется в *Декларации об едином налоге* (форма IU 17), которая предоставляется ежемесячно (не позднее 25 числа месяца, следующим за отчетным месяцем) Государственной налоговой службе с обязательным использованием автоматизированных методов электронной отчетности [2].

Formă / Форма IU 17

Anexa nr.1 la Ordinul Ministerului Finantelor nr.135 din 06 noiembrie 2017
Приложение № 1 к Приказу Министерства финансов № 135 от 06 ноября 2017 г

DAREA DE SEAMA / ОТЧЕТ
Declaratia cu privire la impozitul unic
Декларация об едином налоге

Denumirea contribuabilului Наименование налогоплательщика	<u>ALFA S.R.L.</u>	Codul localitatii (CUATM) Код местности (KATEM)	<u>130</u>
Codul fiscal Фискальный код	<u>1022603456875</u>	Denumirea subdiviziunii SFS Наименование подразделения ГНС	<u>sector Centru</u>
Genul principal de activitate conform CAEM Основной вид деятельности согласно КЭДМ	<u>6201</u>	Perioda fiscala Налоговый период	<u>L/01/2023</u>
Codul de inregistrare al rezidentului parcului Регистрационный код резидента парка	<u>1601</u>	Data prezentarii Дата представления	

Indicatori/ Показатели	Cod/ Код	Baza Налогооблага	Cuatumul Размер	Cota Ставка	Suma impozitului Сумма единого
1	2	3	4	5	6
Total venituri din vanzari / Всего доходы от продаж	010	750 000.00	X	7%	52 500,00
Numarul de salariati in decursul perioadei fiscale, Количество сотрудников в течение налогового	020	3	11 700.00	30%	10 530,00
Suma impozitului unic spre plata (se indica marimea Сумма единого налога к уплате (указывается	030	X	X	X	52 500,00

Suma de control/ Контрольная сумма 52 500.00
(suma randul 030, col.6) / (сумма строки 030, гр.6)

Источник: разработано автором на основе декларации IU17, размещенной на declaratie-electronica.fisc.md

Как свидетельствуют данные декларации, единый налог, подлежащий уплате, определяется как **максимальная сумма** из двух показателей – дохода от продаж и количество работников, проработавших хотя бы один рабочий день.

Форма IPC21 «Отчет об удержании подоходного налога, взносов обязательного медицинского страхования и начисленных взносов обязательного государственного социального страхования» предоставляется ежемесячно до 25-го числа, следующего за отчетным месяцем [2].

В титульной части **Таблицы №1** по строке **SAL** указывают выплаченную заработную плату – 105 000 леев (3 сотрудника x 35 000 леев).

В **Таблице №3** Форма IPC 21 указывают сумму застрахованного дохода, учитываемой при расчете пособий по социальному страхованию за счет CNAS в размере 7 956 леев (68 % от среднемесячной заработной платы, прогнозируемой по экономике 11 700 леев).

DAREA DE SEAMA

privind retinerea impozitului pe venit, a primelor de asigurare obligatorie de asistenta medicala si a contributiilor de asigurari sociale de stat obligatorii calculate
 ОТЧЕТ об удержании подоходного налога, взносов обязательного медицинского страхования и начисленных взносов обязательного государственного социального стр

Denumirea contribuabilului/Наименование налогоплательщика ALFA S.R.L.	Serviciul Fiscal de Stat sector Centru	Codul genului principal de activitate conform CAEM	Декларирование взносов социального страхования, измененных в результате налогового контроля для застрахованных лиц ☐
Rezidentul parcurilor IT Резидент информационно-технологический	Государственная налоговая служба	Код основного вида деятельности согласно КЭДМ	Исправление данных застрахованного лица за период, предшествующий налоговому контролю ☐
Tipul darii de seama (bifati) primara/ne Тип отчета (отметить) de corectare/коррек ☐	Codul fiscal 1022603456875	Codul localitatii (CUATM) 130	Дата представления
	Фискальный код Codul CN 9133131	Код местности (КАТЕМ) Perioada fisc L01/2023	Date de contact Контактные данные: Nr.tel/№ тел.
	Код НКСС	Налоговый период	E-mail/электронная почта

Табелул nr.1 Suma veniturii achitat, impozitul pe venit si primele de asigurare obligatorie de asistenta medicala retinute din acesta/
 Таблица №1 Сумма выплаченного дохода, подоходный налог и взносы обязательного медицинского страхования, удержанные из этого дохода

Код	Вид источника дохода	Код источника дохода	Доход удержанный и направленный на выплату (левее)	Удержанный подоходный налог (левее)	Сумма взносов обязательного медицинского страхования, удержанных работников и с других физических лиц (левее)
1	2	3	4	5	6
11	Plati salariale, art.88 din Codul de Zaboroartna Plata, ct.88 Налогового кодекса	SAL	105 000.00		
12	Plati salariale, art.24 alin.(21) din Legea nr. 1164-XIII din 24 / Заработная плата ч.(21) ст.24 Закона №1164-XIII от 24 апреля 1997 г.	SAL a)			

Табелул nr.3 Declaratie privind calcularea si utilizarea contributiilor de asigurari sociale de stat obligatorii si informatia privind evidenta nominala a asiguratilor
 Таблица №3 Декларация о начислении и использовании взносов обязательного государственного социального страхования с информацией о поименном учете

№ п/п	Фамилия, имя застрахованного лица	Идентификационный номер (IDNP)	Индивидуальный код социального страхования (CPAS)	Период работы и временной нетрудоспособности		Категория застрахованного лица	Тариф взноса в (%)	Код должности	Основа для исчисления взноса государственного социального страхования	Пособия по временной нетрудоспособности	Взносы государственного социального страхования начисленные
				с рабочей даты	по рабочую дату						
1	2	3	4	5	6	7	7.1	8	9	10	11
1	Ungurean Eugeniu	2008854067000	0152647	01.01.2023	31.01.2023	162	29%	251207	7 956.00		2 307.24
2	Popa Elena	2004516007546	5234687	01.01.2023	31.01.2023	162	29%	215214	7 956.00		2 307.24
3	Mihailov Andrei	9785640255857	8756487	01.01.2023	31.01.2023	162	29%	215214	7 956.00		2 307.24
TOTAL: (lei, bani) /ВСЕГО (левее, банов)						X	X	X	X	0	0

Источник: разработано автором на основе декларации IPC21 (извлечение), размещенной на declaratie-electronica.fisc.md

Из вышеизложенного следует, что льготная система налогообложения позволяет компаниям повысить уровень заработной платы своих сотрудников. Однако размеры социальных выплат работникам уменьшаются.

Поэтому, работодатель обязан уведомить сотрудников в письменной форме об особенностях социального и медицинского страхования, а также об особенностях подоходного налога с заработной платы.

Форма ISAPTI 17 – предоставляется ежегодно до 25 января года, следующего за календарным годом, в котором произведены выплаты в пользу работников [2].

В экономической литературе отражение обязательства по единому налогу рассматривается относительно состава расходов, включенных в данный налог. Основываясь на подходе сопоставимости информации для анализа финансовой отчетности и значимости величины подоходного налога для определения финансового результата, начисление единого налога предлагается включать в состав расходов по подоходному налогу [7,9] с отражением следующей бухгалтерской записи:

дебет счета 731 «Расходы по подоходному налогу»

кредит счета 534 «Обязательства бюджету».

Некоторые авторы предлагают отражать бухгалтерские записи в составе операционных расходов, аргументируя это тем, что в состав единого налога входят и другие налоги и сборы [8]. В связи с этим, вместо счета 731 можно использовать счет 713 «Административные расходы», субсчет

713.3 «Расходы по налогам и сборам, за исключением подоходного налога», а если единый налог включать в себестоимость, то тогда можно использовать счет **711 «Себестоимость продаж»**.

Состав единого налога указан в части (1) и (2) статье 372 **Налогового кодекса**.

Состав единого налога включает в себя:

- налог на доход от предпринимательской деятельности;
- подоходный налог с заработной платы;
- взносы обязательного государственного социального страхования;
- взносы обязательного медицинского страхования;
- местные сборы;
- налог на недвижимое имущество;
- сбор за пользование автомобильными дорогами автомобилями, зарегистрированными в Республике Молдова.

Обращаем внимание, что все сотрудники резидентов парка, вне зависимости от занимаемой должности/профессии или места работы (основное или по совместительству) не платят никаких налогов.

Следовательно, работодатель обязан уведомить сотрудников в письменной форме об особенностях социального и медицинского страхования, а также об особенностях подоходного налога с заработной платы до получения статуса резидента парка, а в случае новых работников – до приема их на работу.

С 1 января 2023 года сотрудникам резидентов ИТ-парка предоставлено право использовать личное освобождение за те месяцы, когда они не работали в парке. Соответственно, сотрудники резидентов ИТ-парков смогут использовать личное освобождение и освобождение для иждивенцев за тот период, когда они не работали вне ИТ-парка.

Режимы налогообложения ИТ-компаний отличаются между странами по видам налоговых льгот, условиям для их получения, применяемым специальным режимам.

Зарубежный опыт применения налоговых режимов ИТ-компаниями

Румыния. Доля ИТ-сектора в ВВП Румынии составляет более 6%. Налоговые льготы для ИТ в Румынии:

- ИТ-компании освобождаются от уплаты налога на прибыль в течение первых 10 лет своей деятельности;
- 19 % – ставка НДС. В некоторых случаях ИТ-компании могут быть освобождены от уплаты НДС, если они оказывают услуги за пределами Европейского союза;
- земельный налог не взимается;
- строительный налог не уплачивается [5].

Украина. ИТ-отрасль в Украине несколько лет подряд занимает заметное место в структуре украинского ВВП. Дія.City – это уникальное правовое и налоговое пространство для ИТ-компаний в Украине.

Особенности налогообложения для работников резидентов Дія.City:

- ИТ-специалисты платят налог на доход – 5%;
- резиденты смогут сами выбирать, какой корпоративный налог платить: налог на выведенный капитал 9% или налог на прибыль – 18%;
- единый социальный взнос в размере 22% от минимальной зарплаты;

- военный сбор – 1,5%;
- правовой режим Дія City устанавливается на неограниченный срок, но не менее 25 лет со дня, когда в реестр Дія Сити внесли запись о первом резиденте [14].

Польша. Открытие компании в Польше для многих ИТ-компаний является одним из наиболее простых и быстрых способов выхода на рынок Европейского союза, партнёрства с европейскими компаниями.

- налог на прибыль для ИТ-компаний в Польше составляет 9% – если годовая оборот от деятельности не превышает 2 млн. евро. Если оборот составляет больше 2 млн. евро в год – ставка налога возрастает до 19%;
- компания обязана зарегистрироваться плательщиком НДС. Ставка НДС – 23% только для внутреннего польского рынка. По экспортным операциям – НДС 0%;
- общая ставка налога на дивиденды составляет 19%. Однако нередки случаи, когда соглашение об отмене двойного налогообложения уменьшает размер ставки до 5-15% за счет того, что Польша является участником большого количества таких соглашений [15].

Польское законодательство также предусматривает определенные преимущества по уплате налога на прибыль для ИТ-компаний.

- IP-BOX. Возможность применения льготной ставки налога на прибыль – 5%.
- B+R. Дает возможность ИТ-компаниям, занимающихся деятельностью по разработке ПО, зачислять отдельные виды своих расходов в состав налоговых расходов в двойном размере [16].

Эстония. Эстония имеет огромный экономический потенциал для ИТ - компаний. Стимулирование ИТ в Эстонии:

- 0% – налог на прибыль;
- 20% – налог на распределенную прибыль;
- 0% – НДС для экспорта ИТ-услуг;
- 33% – социальный налог;
- 2% – пенсионный вклад;
- можно не платить налоги с заработной платы, если работники не живут в стране [15].

Китай. Мировая практика свидетельствует, что страной-эталонем в вопросах налогового регулирования и стимулирования развития ОЭЗ считается Китай. ИТ-компания, являющиеся резидентами ОЭЗ Китая, пользуются следующими налоговыми льготами:

- понижение налоговых ставок по налогу на прибыль;
- частичное либо полное освобождение от уплаты налога на прибыль сроком до 5 лет (налоговые каникулы);
- понижение ставки по налогу на недвижимость до 1,2 % от её стоимости в случае приобретения и до 12 % от её стоимости в случае аренды.

Кроме того, в КНР для высокотехнологичных компаний независимо от их статуса резидентства в ОЭЗ устанавливаются:

- ставка корпоративного налога в размере 15 % (основная ставка налога составляет 25 %);
- применяется ставка НДС 0 % технологически развитыми сервисными компаниями в отношении оффшорного аутсорсинга и других статей [17].

Выводы

В зависимости от национальных приоритетов разных стран для развития IT-технологий применяются различные налоговые режимы и льготы. Особенно популярны режимы ОЭЗ и IP Vox, способствующие фискальному регулированию в IT-секторе разных стран. Проанализированные налоговые режимы являются благоприятными для развития IT-компаний, по этой причине в данных странах осуществляют свою деятельность технологические гиганты. Изучение успешного зарубежного опыта применения налоговых режимов работы IT-компаний позволяет использовать его достижения при совершенствовании налоговых режимов для компаний Республики Молдова. В Молдове применяется льготная система налогообложения.

Рост количества сотрудников компаний-резидентов на 26 % подтверждает повышение на внутреннем рынке спроса на квалифицированные трудовые ресурсы, а также увеличение числа рабочих мест. Среднемесячная заработная плата, зарегистрированная в 2021 году, достигла цифры в 36 100 леев. Таким образом, данный сектор открыт для привлечения специалистов и предлагает один из самых высоких уровней оплаты труда в национальной экономике.

На период применения единого налога работники резидентов IT-парка теряют право на освобождение и на другие выплаты в соответствии со статьями 33-36 Налогового кодекса. Выплаты по оплате труда, полученные работниками резидентов IT-парков вне зависимости от занимаемой должности/профессии или места работы (основное или по совместительству), считаются окончательно обложенными налогом и не требуют дополнительного декларирования и уплаты подоходного налога.

Библиографические источники

1. Закон об информационно-технологических парках: № 77 от 21 апреля 2016 года. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2016, nr. 157-162. [Электронный ресурс] – Режим доступа: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=133368&lang=ru
2. Налоговый кодекс: № 1163-XIII от 24 апреля 1997 года. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2007 года, специальный выпуск. [Электронный ресурс] – Режим доступа: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135449&lang=ru
3. Трудовой кодекс Республики Молдова: № 154 – XV от 28 марта 2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2003, nr. 159-162, статья № 648. [Электронный ресурс] – Режим доступа: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135052&lang=ru#
4. Постановление Правительства Республики Молдова «О создании информационно - технологического парка „Moldova IT park”»: № 1144 от 20 декабря 2017 года. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2017, nr. 451-463, статья № 1272. [Электронный ресурс] – Режим доступа: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=128139&lang=ru#
5. Налоговый кодекс Румынии: Legea nr. 227/2015. [Электронный ресурс] – Режим доступа: https://static.anaf.ro/static/10/Anaf/legislatie/Cod_fiscal_norme_2023.htm
6. JIZDAN, A. Reziđenții parcului IT în contextul politicii fiscale pentru anul 2022. Monitorul fiscal: fisc.md, № 2(72) /2022, pp. 102-103. ISSN: 1857-3991. [Электронный ресурс] – Режим доступа: https://monitorul.fisc.md/ru/sectorul_it/rezidentii-parcului-it-in-contextul-politicii-fiscale-pentru-anul-2022.html/
7. БАЧУ, В., МЕЛЬНИК, В. О некоторых аспектах учета и налогообложения деятельности резидентов IT-парков. Contabilitate și audit. 2018, nr. 6, p.29. ISSN 1813-4408.

[Электронный ресурс] – Режим доступа:

<http://www.contabilitate.md/article/1649?cHash=2ba121ffa748aa926d426ded2e4a2ba0>

8. ЛАПИЦКАЯ, Л. Особенности налогообложения и бухгалтерского учета резидентов информационно-технологических парков. *Monitorul fiscal: fisc.md*, № 2(36)/2017, pp. 123-125. ISSN: 1857-3991. [Электронный ресурс] – Режим доступа:

https://monitorul.fisc.md/practice_accounts/osobennosti-nalogooblozheniya-i-buhgalterskogo-ucheta-rezidentov-informacionno-tehnologicheskih-parkov.html/

9. ТОДОРОВА, Л. Практические и налоговые аспекты по учету и налогообложению деятельности резидентов информационно-технологических парков. *Contabilitatea și educația contabilă în societatea digitală: Conferință științifică internațională*, Ed. a 8-a, 4-5 apr. 2019. Chișinău, 2019, pp. 361-367. ISBN 978-9975-127-67. [Электронный ресурс] – Режим доступа:

https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Contabilitatea%20si%20educatia%20contabila%20in%20societatea%20digitala_2019.pdf

10. Moldova Innovation Technology Park. [Электронный ресурс] – Режим доступа:

https://mitp.md/p/public/files/4_Raport_anual_2021.pdf

11. Статистический ежегодник Республики Молдова 2020. [Электронный ресурс] – Режим доступа:

file:///C:/Users/tims/AppData/Local/Temp/Temp1_Anuar_statistic_2020.zip/Anuar_statistic_editia_2020.pdf

12. ICT Sector in Moldova Policy White Book 2021 Edition. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://ict.md/wp-content/uploads/2020/07/ICT-Sector-White-Book-2021.pdf>

13. IP-Box в странах Европы: как платить меньше налогов с помощью интеллектуальной собственности. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://craneip.com/ip-box-v-stranah-evropy-kak-platit-menshe-nalogoov-s-pomoshhyu-intellektualnoj-sobstvennosti/>

14. Дія City: что это, какие налоги. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://city.diia.gov.ua/>

15. Налоговое стимулирование IT-индустрии: мировой опыт. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://thepage.ua/special-projects/nalogovoe-stimulirovanie-it-industrii-mirovoj-opyt>

16. Налогообложение в Польше для IT специалистов. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://staffscorp.pl/nalogi-v-polshe/>

17. IT налоги в Китае. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://tenchat.ru/media/576635-it-nalogi-v-kitaye>

18. Практика применения механизмов регулирования в особых экономических зонах и it-кластерах как элемент развития цифровизации. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/praktika-primeneniya-mehanizmov-regulirovaniya-v-osobyh-ekonomicheskikh-zonah-i-it-klasterah-kak-element-razvitiya-tsifrovizatsii>

IMPACT OF GLOBALIZATION ON THE ACCOUNTING PROFESSION

IMPACTUL GLOBALIZĂRII ASUPRA PROFESIEI CONTABILE

Autor: ARINA DÎNCENOC

e-mail: arina.dincenoc@gmail.com

Conducător științific: NATALIA CURAGĂU, ORCID: 0000-0002-1953-0330

e-mail: curagau.natalia.zaharia@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei

Abstract: *Technological and procedural advances can have a significant impact on professionals from different economic branches. New trends require them to change their working style in the long term to take advantage of the advantages of evolving technology. Domestic sectors, such as information technology, are more prone while other sectors, such as accounting, are less flexible. However, accountants they must be responsive, agile and able to use new technologies to increase their efficiency and productivity. The future of accounting is strongly influenced by a number of different factors, including technological innovations, such as artificial intelligence and automation, as well as changing government and industry standards. The most important element that affects not only accounting, but also general business practices it is the increasing prevalence of globalization. It involves the spread of products, services, technology, information and jobs in different states, creating more interdependence between countries around the globe.*

Keywords: *technological innovations, globalization, industry standards, changing government, interdependence*

JEL: M41, F69

Introducere

Contabilitatea reprezintă treapta care se află în evoluție, proces determinat de schimbările majore care au apărut și tot apar în domeniul economic, politic, juridic, etc. În prezent, globalizarea internațională a pieței financiare a determinat formarea unui limbaj comun de raportare financiară.

Prin urmare, globalizarea a devenit un termen modern utilizat atunci când vorbim de schimbări în societate și în economia mondială care rezultă din comerțul internațional extrem de crescut și din schimbările culturale. O consecință a globalizării economice este îmbunătățirea relațiilor dintre dezvoltatorii aceleiași industrii din diferite părți ale lumii, dar și o erodare a suveranității naționale asupra sferei economice. Globalizarea ca creșterea interdependenței economice a țărilor din întreaga lume prin creșterea volumului și a varietății tranzacțiilor de bunuri și servicii peste granițe, fluxul de capital internațional mult mai liber și mai rapid, dar și o difuziune mai largă a tehnologiei [7].

Astfel, creșterea puterii și numărul companiilor transnaționale au determinat necesitatea preocupării privind producerea și furnizarea informațiilor contabile relevante.

Din aceste considerente, s-a ajuns la concluzia, că necesitatea armonizării reglementărilor contabile implică o largă cooperare la nivel internațional, inclusiv activizarea reformelor contabile din țară, care vor asigura calitatea și unificarea informațiilor prezentate în situațiile financiare raportate de entitățile autohtone [5].

Conținutul de bază

Acum, mai mult ca niciodată, trebuie să privim înainte și să luăm în considerare responsabilitatea noastră față de generațiile viitoare. Avem nevoie de o lume mai bună, mai dreaptă, care să funcționeze pentru toată lumea. Trebuie să resetăm pentru o creștere durabilă și să modelăm o nouă relație între

afaceri, factorii de decizie, sectorul public și societatea în general, învățând lecțiile din ultimii câțiva ani și îmbrățișând aspectele pozitive. O relație care conduce la schimbările critice de care are nevoie planeta. Și o relație care valorifică tehnologia și noi moduri de lucru. Profesia contabilă este esențială pentru realizarea acestei viziuni.

De la contribuția la dezvoltarea standardelor globale de guvernare și reglementări care susțin funcționarea economiei moderne, până la furnizarea de asigurări și practici de management financiar care stimulează încrederea în inima organizațiilor durabile, profesia este o piatră de temelie a progresului economic și societal. Esențial pentru acest mandat este o profesie globală care trebuie să funcționeze întotdeauna cu etica în centrul ei și în interesul public, oriunde își îndeplinește responsabilitățile în întreaga lume. Prin urmare, globalizarea se bazează pe șapte responsabilități de bază (Figura 1):

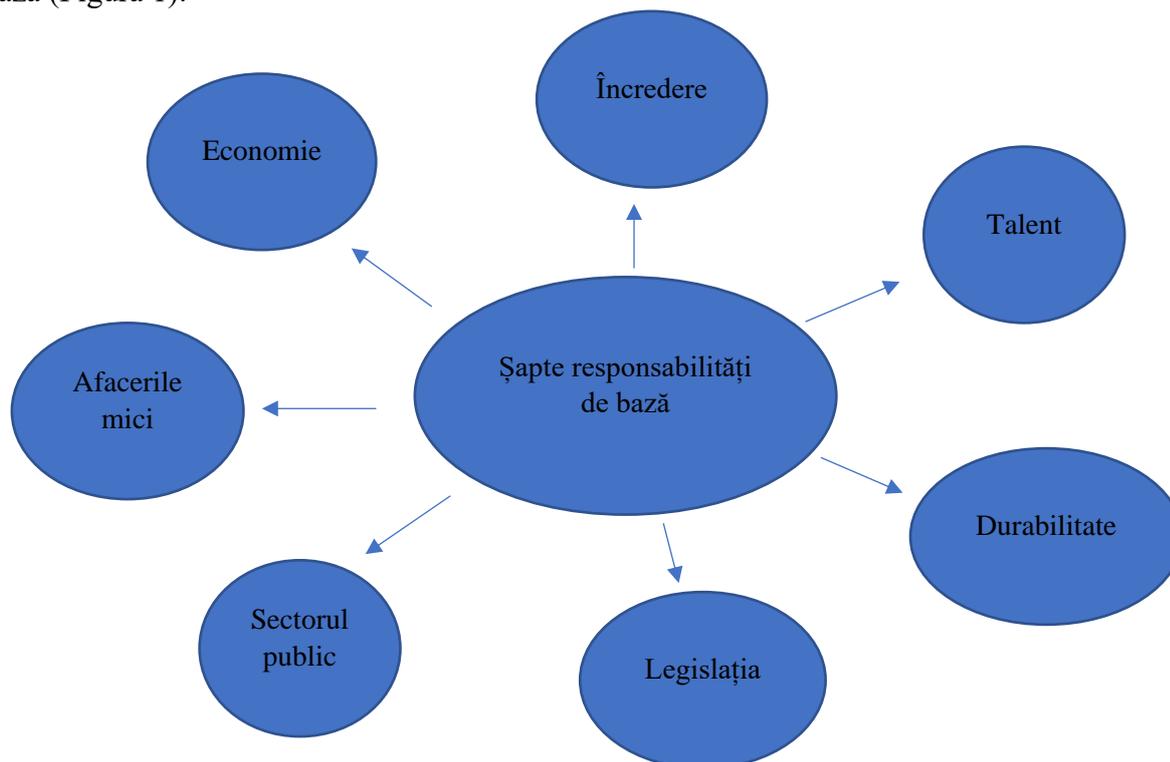

Figura 1. Șapte responsabilități de bază

Sursa: elaborat de autor în baza [7]

Astfel, globalizarea a dus la intensificarea comerțului internațional, alimentat de dorința de guvernare pentru a deschide economiile locale pentru investitorii străini. Acest lucru a adus la rândul său apariția unei rase puternice de entități economice - corporații multinaționale. Astfel, o mare parte din fondul de talent contabil lucrează în prezent pentru companiile multinaționale. Acestea au expunerea la afaceri internaționale și oportunitatea de a lucra oriunde în lume, colaborând cu alți contabili din diverse culturi și medii. Acest lucru are ca efect lărgirea perspectivei contabililor, forțându-i să gândească global și să acționeze la nivel local [6].

Creșterea comerțului și a investițiilor internaționale, ca urmare a globalizării, a contribuit la creșterea formării unui set de standarde internaționale de contabilitate și raportare care să contribuie la armonizarea informațiilor financiare ale companiei, la îmbunătățirea transparenței contabilității și la asigurarea faptului că investitorii primesc informații mai exacte și rapoarte consistente. Aici intervin Standardele Internaționale de Raportare Financiară (IFRS), dezvoltate de Comitetul pentru Standarde Internaționale de Contabilitate (IASB). Drept urmare, contabilii din întreaga lume trebuie să se

adaptez la noile standarde. Aceasta implică menținerea permanentă la curent cu standardele contabile acceptate în prezent și schimbarea și adaptarea la noile cerințe atunci când este necesar, deoarece standardele locale de raportare financiară sunt modificate în mod constant pentru a se conforma cu IFRS [4].

Globalizarea a îmbunătățit considerabil diseminarea informațiilor de cercetare, a îmbunătățit colaborarea între firmele de tehnologie și a sporit investițiile în cercetare și dezvoltare la nivel mondial. Drept urmare, tehnologia crește într-un ritm fără precedent. De o importanță deosebită pentru contabili este avansarea software-ului de contabilitate și a dispozitivelor digitale mobile. Odată cu globalizarea propulsând dezvoltarea software-ului de contabilitate, au fost adăugate funcții inovatoare și specializate, oferind contabililor noi instrumente nu numai pentru întocmirea normală a situațiilor financiare, ci și pentru analiza financiară și luarea deciziilor. Pe de altă parte, dispozitivele digitale mobile, cum ar fi laptopurile și asistenții digitali personali, le permit contabililor să efectueze sarcini de oriunde și oricând. Ele oferă informații actualizate contabililor care sunt din ce în ce mai evaluate, executând misiuni în întreaga lume.

În lumea globalizată, munca intelectuală ar putea fi dezagregată, livrată, distribuită, produsă și reasamblată din nou, oferind un grad cu totul nou de libertate în modul în care se face munca. Acest lucru înseamnă că diverse servicii pot fi externalizate către alte țări, care pot efectua munca la fel de bine sau mai bine la costuri mult mai mici. Aceasta include serviciile de contabilitate. Din ce în ce mai mult, activitatea de contabilitate este externalizată din țările dezvoltate precum Germania către țări în curs de dezvoltare precum India. Contabilii concurează acum la egalitate platformă, care nu se limitează la limitele granițelor naționale. Fiecare contabil concurează acum pe baza abilităților sale de specialitate, a calității muncii depuse și a costului la care se face.

Cum ar trebui contabilii să facă față concurenței ca urmare a globalizării? Aceștia ar trebui să se concentreze pe furnizarea de servicii cu valoare adăugată clienților și angajatorilor lor. Atunci când locurile de muncă sunt externalizate în străinătate, nu înseamnă că contabilul local va fi șomer. Tot ceea ce este externalizat este doar munca „grunt”, cum ar fi pregătirea declarațiilor fiscale, situațiilor financiare etc.

Contabilul local va trebui doar să se concentreze pe proiectarea de strategii complexe creative, cum ar fi evitarea impozitelor, consultanța financiară și gestionarea relațiilor cu clienții. Acest lucru înseamnă, de asemenea, să petreci timp de calitate cu clienții, discutând planurile financiare și ajutându-i să ia decizii financiare. Pentru ca contabilii să urce în lanțul valoric, ei vor trebui să-și sporească abilitățile și să se specializeze în anumite domenii [8]. De o importanță deosebită este nevoia de abilități soft, care se referă la grupul de trăsături de personalitate, grații sociale, ușurință cu limbajul, obiceiurile personale, prietenia și optimismul care marchează oamenii în diferite grade. A fi capabil să afișeze calități personale notabile și abilități interpersonale va ajuta cu siguranță la îmbunătățirea valorii unui contabil.

Pentru a avansa, contabilii vor avea nevoie de recunoașterea abilităților și specializării lor, deci, necesitatea calificărilor profesionale. Globalizarea [4] a sporit mobilitatea locului de muncă a contabililor din întreaga lume. Înainte de a angaja un contabil, angajatorii și clienții trebuie să știe că contabilii pe care doresc să-i angajeze sunt competenți și, de preferință, de standard internațional. Prin urmare, pentru a-și dovedi abilitățile, contabilii au nevoie de calificări profesionale. Aceasta explică popularitatea tot mai mare a unor astfel de calificări. Un exemplu este Association of Chartered Certified Accountants (ACCA), un organism de contabilitate autorizată cu o prezență globală care oferă calificare în întreaga lume.

De asemenea, globalizarea este influențată de următorii factori (figura 2):

1. Factorii tehnici. Dezvoltarea tehnică, în special internetul, contribuie la dezvoltarea acestui fenomen și a tehnologiei joacă un rol important în procesul de dezvoltare globalizare.
2. Factori economici. Acest factor indică o integrare tot mai mare a piețelor naționale pe piața globală și libera circulație a bunurilor, serviciilor și capitalului.
3. Factorii politici. Din această perspectivă, globalizarea înseamnă că statul nu este doar jucător pe scena politică globală, iar acest lucru duce la o încercare de a reformula conceptele relațiilor internaționale.
4. Factori culturali. În conformitate cu acest factor cultural, globalizarea tinde să distrugă „valori” și identități tradiționale ale culturilor naționale și promovarea valorilor individuale ale consumatorilor.

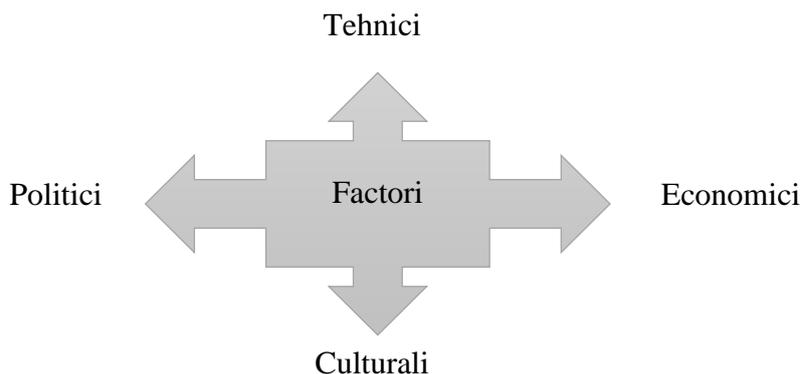

Figura 2. Factorii care influențează globalizarea

Sursa: elaborat de autor în baza [2]

În această eră globalizată, orice problemă financiară internațională va avea implicații de anvergură pentru fiecare contabil [9]. Fiind vigilenți la astfel de probleme, contabilii se pot adapta oricăror provocări cu care se confruntă, pentru a supraviețui în economia globalizată.

Concluzie

În concluzie, globalizarea este un fenomen care proliferează profund în domeniul contabilității. Ea afectează contabilii prin ascensiunea multinaționalelor, crescând astfel oportunitățile și mobilitatea locului de muncă pentru contabili. Se intensifică necesitatea unor standarde contabile uniforme sub forma IFRS. Accelerează inovația software-ului de contabilitate și a dispozitivelor digitale mobile. Încurajează concurența sporită, care, la rândul său, îi obligă pe contabili să urce în lanțul valoric și să dobândească calificări profesionale. În sfârșit, globalizarea crește importanța de a fi la curent cu problemele globale și de a se adapta la orice schimbări care pot apărea.

Referințe bibliografice

1. Legea contabilității nr. 113-XVI din 27.04.2007 cu completări și modificări. Disponibil: site-ul Ministerului Finanțelor, <http://www.mf.gov.md/actnorm/contabil/lawcontabil>.
2. Hotărârea Guvernului nr.238 din 29.02.2008 privind aplicarea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară pe teritoriul Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial 47-48/302, 07.03.2008.
3. Hotărârea Guvernului nr. 1507 din 31.12.2008 cu privire la aprobarea Planului de dezvoltare a contabilității și auditului în sectorul corporativ pe anii 2009-2014. În: Monitorul Oficial nr.10-11/31 din 23.01.2009.

4. International Accounting Standards, 2013, <http://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards>. (Vizualizat 17.03.2018).
5. Standardele Naționale de Contabilitate. Disponibil: Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, <http://www.mf.gov.md/actnorm/contabil/lawcontabil>.
6. Dolghi C., Macovei T., „Organizarea contabilității, rolul acesteia în sistemul de management al entității economice”, CEP, USM, Chișinău 2013, p.78.
7. Friedman, T. (2005), *The World is Flat: A Brief History of the Globalized World*, Penguin Books, Londra.
8. Cosmulese, C.G. & Socoliuc M.I., *The Challenges of Internal Audit, Between Technological Development and New Skills*, *European Journal of Accounting, Finance & Business*, 2019, 7 (3), DOI: 10.4316/EJAFB.2019.732
9. Cosmulese, C.G. & Socoliuc, M.I. *Accountancy Profession in the 21st Century*, *Accountancy Profession in the 21st Century*, 2019, 7 (1), DOI: 10.4316/EJAFB.2019.7110

INCIDENTA CRIZELOR SUPRAPUSE ASUPRA ACTIVITĂȚII OPERAȚIONALE A AGENȚILOR DE TURISM DIN ROMÂNIA

THE INCIDENCE OF SUPERIOR CRISES ON THE OPERATIONAL ACTIVITY OF TOURISM AGENCIES IN ROMANIA

Autor: **BRIANA HRECENIUC**

e-mail briana.hreceniuc@student.usv.ro

Conducător științific: **MARIUS CIUBOTARIU**

e-mail: ciubotariumarius@yahoo.com

Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava România

Abstract. *Tourism is an activity of temporary mobility, inherent to people, born from their curiosity to explore different countries, cultures and customs. Through this research, we set out to analyze the evolution of tourism in the northeast region of Romania in the last five years compared to the other regions. The relevant tourism indicators were analyzed: accommodation capacity, the number of arrivals and the index of net use of the capacities in operation.*

Keywords: *Tourism Economics, Tourist Industries, Cultural Tourism, Economic Impact of Tourism, Environmental Tourism, Tourism and Development, Tourism and Environment, Tourism and Growth.*

JEL: Z32

Introducere

Activitatea turistică nu reprezintă un fenomen de dată recentă, rădăcinile istorice ale acesteia putând fi cunoscute începând cu originile civilizației. Turismul a cunoscut de-a lungul deceniilor o creștere și o diversificare continuă, devenind, sectorul economic cu cea mai rapidă creștere din lume, astfel reprezentând una dintre cele mai dinamice ramuri ale economiei mondiale, cu un impact major asupra vieții economico-sociale, culturale și politice, având un rol determinant în dezvoltarea de ansamblu a unei țări sau regiuni.

Considerăm că, la nivel general, măsurarea turismului prin colectarea, analiza și interpretarea datelor statistice este esențială pentru evaluarea volumului, scalei, impactului și valorii turismului la diferite scări geografice. Astfel, scopul acestei lucrări este analiza evoluției câtorva indicatori relevanți pentru turism, consemnați la nivel regional de statisticile naționale. Printre aceștia, se regăsesc: *capacitatea de cazare, numărul de sosiri și indicele de utilizare netă a capacităților în funcțiune.*

Acești indicatori, prin conținutul lor, prilejuiesc cuantificarea unor aspecte importante ale activității turistice și, în același timp, sunt utili pentru măsurarea efectelor sale și pentru elaborarea de politici în acest sector.

Conținutul de bază

România are un potențial turistic bogat și variat, motiv pentru care turismul este un pilon major al dezvoltării. De-a lungul timpului deși Guvernul României și-a demonstrat susținerea pentru dezvoltarea acestui sector prin ajustarea unor politici, precum și prin reduceri fiscale și stimulente

financiare, statisticile arată că există încă foarte multe oportunități de valorificare a potențialului României în sectorul călătoriilor și turismului. Mai mulți experți în domeniu au analizat oferta turistică și piața ale țării și au ajuns la concluzia că România deține un mix bogat de obiective turistice medicale, balneare, naturale și culturale unice, de clasă mondială, gata să fie valorificate. Însă, provocarea principală a implicat trei aspecte: îmbunătățirea serviciilor destinate vizitatorilor, asociate bunurilor menționate mai sus (infrastructură, transport, cazare, etc.), o mai bună coordonare între agențiile private și de stat, la toate nivelurile, pentru a promova în continuare dezvoltarea antreprenorilor mici și mijlocii și pentru a reduce deficitul de capital uman și o implementare mai eficientă a inițiativelor de marketing, pentru promovarea destinațiilor și experiențelor unice de călătorie pe care le poate oferi România, în piețele din care provin turiștii care cheltuiesc cele mai mari sume la nivel mondial [1].

Potrivit OMT, există patru surse principale de riscuri în turism:

- ✓ *sectorul turismului și sursele comerciale* aferente (nerespectarea contractelor, fraude, nivel insuficient de igienă și protecție sanitară, incendiu, cutremur);
- ✓ *mediul uman și instituțional* din afara sectorului turismului (conflicte sociale, războaie, terorism, crimă organizată, delincvență și trafic de persoane);
- ✓ *risc personal - călători individuali* (sănătate precară, criminalitate, provocarea de conflicte cu rezidenții locali, vizitarea locurilor periculoase, pierderea banilor și a documentelor etc.);
- ✓ *riscuri fizice din partea mediului - naturale, climatice, epidemii* (vaccinare, vizite în zone periculoase, expunerea la pericole în timpul dezastrelor naturale și epidemiilor).

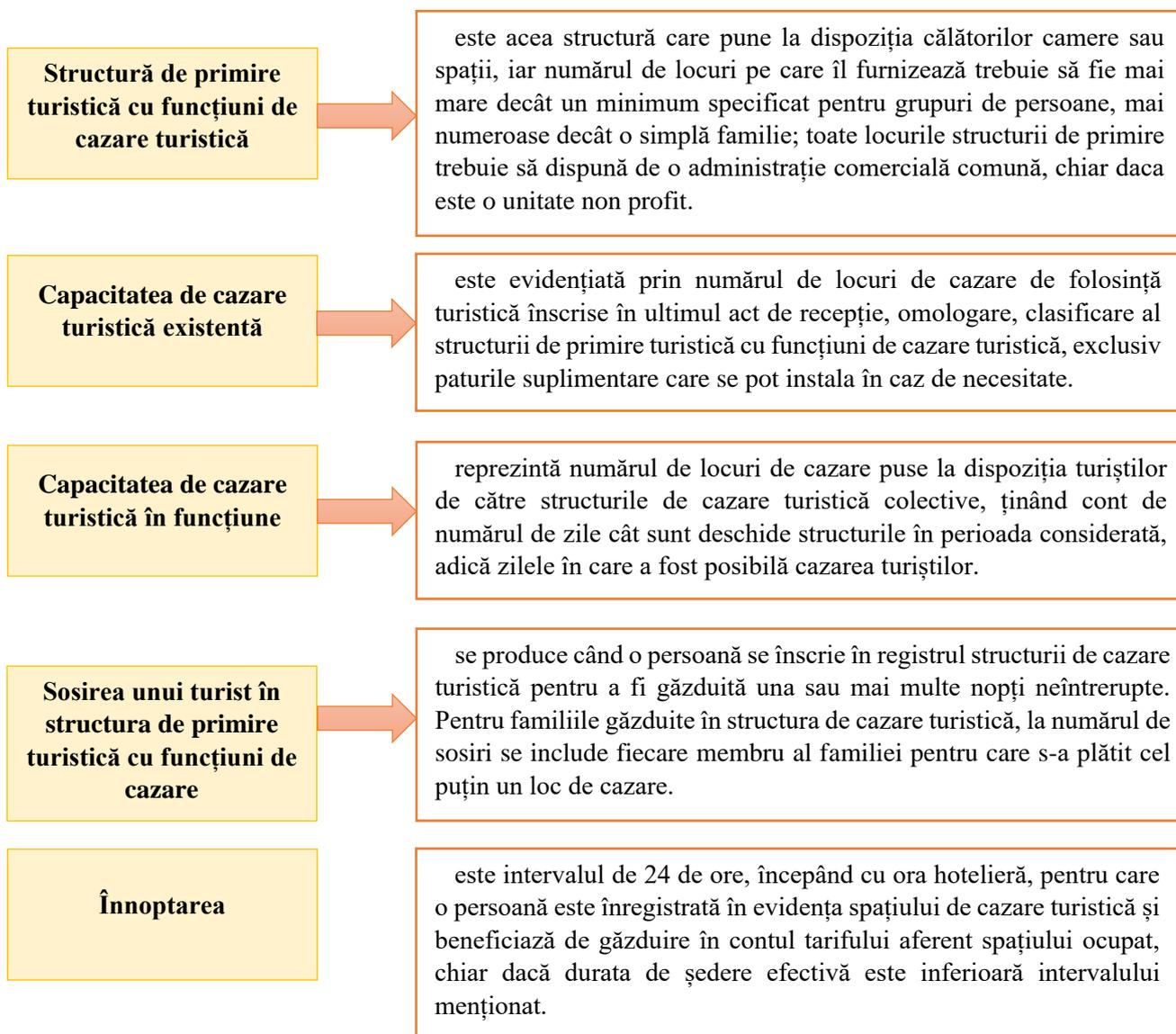
Totodată, unul dintre riscurile activității operatorilor turistici este adesea ca produsul sau serviciul să nu corespundă cu așteptările turiștilor sau anumiți factori care sunt dincolo de control în timpul procesului de consum turistic. Diferitele conflicte și riscuri afectează în mod inegal dezvoltarea anumitor tipuri de turism, deoarece acestea acționează, de asemenea, în mod inegal, atât în timp util, cât și teritorial.

Baza pentru dezvoltarea turismului nu se face doar din resurse naturale și culturale, ci mai presus de toate din siguranță. Pentru a realiza acest lucru, trebuie să vorbim despre strategia pentru securitatea turismului și crearea unor destinații turistice sigure și, în consecință, despre turism fără riscuri [2].

Pentru îndeplinirea scopului propus de a determina stadiul actual și evoluției activității turistice din regiunea Nord-Est, în comparație cu celelalte regiuni ale României s-au avut în vedere datele furnizate de Institutul Național de Statistică pentru indicatorii reprezentativi din punct de vedere statistic, pentru perioada 2017-2022, prin intermediul Bazei de date TEMPO Online:

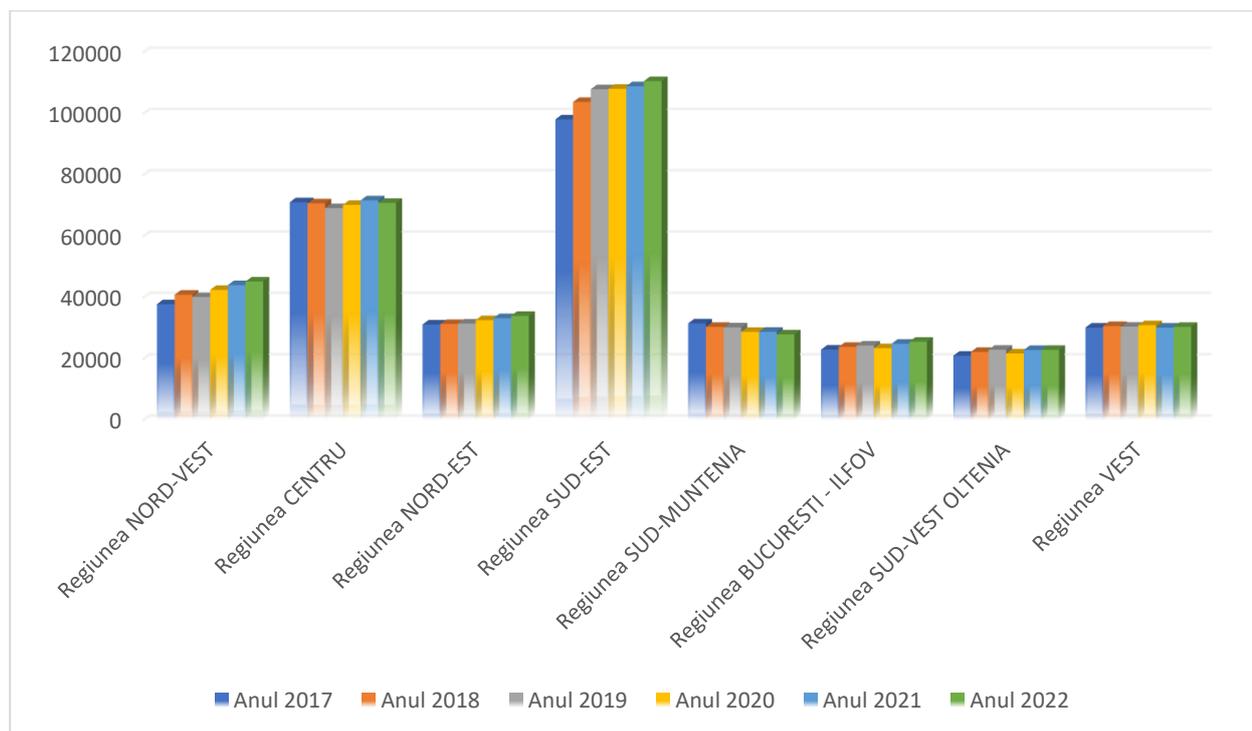
- ✓ TUR101D - Structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică pe tipuri de structuri, pe macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe;
- ✓ TUR102D – Capacitatea de cazare turistică existentă pe tipuri de structuri de primire turistică, macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe;
- ✓ TUR103B – Capacitatea de cazare turistică în funcție pe tipuri de structuri de primire turistică pe macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe;
- ✓ TUR104B – Sosiri ale turiștilor în structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică, pe tipuri de structuri, tipuri de turiști, pe macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe;

Concepte și definiții specifice structurilor de primire turistică cu funcțiuni de cazare [3]:

Capacitatea de cazare existentă, evidențiată prin numărul de locuri de cazare pe perioada analizată (2017-2022) a suferit modificări fluctuante în fiecare regiune. Principalele cauze care au stat la

această fluctuație a numărului de locuri de cazare la nivel național, dar și regional, au fost: toate măsurile de prevenire a răspândirii pandemiei, ieșirea din funcțiune a unor unități de cazare care nu mai corespundeau cerințelor și schimbarea destinațiilor unor locații ajunse în proprietate particulară. Din datele furnizate de către Institutul Național de Statistică, putem observa că în perioada 2017-2022, impactul apariției măsurilor de protecție și prevenire a pandemiei au condus la împărțirea regiunilor în două categorii: cele care s-au adaptat și au reușit să aibă o creștere continuă a numărului de locuri de cazare, chiar și în anul 2019 înregistrând creșteri (regiunea Nord-Est, Sud-Est, București-Ilfov și Sud-Vest), și cele care au fost lovite și au înregistrat scăderi, însă în anul 2020 reușind să se adapteze s-au redresat și au început să crească numărul de locuri de cazare.

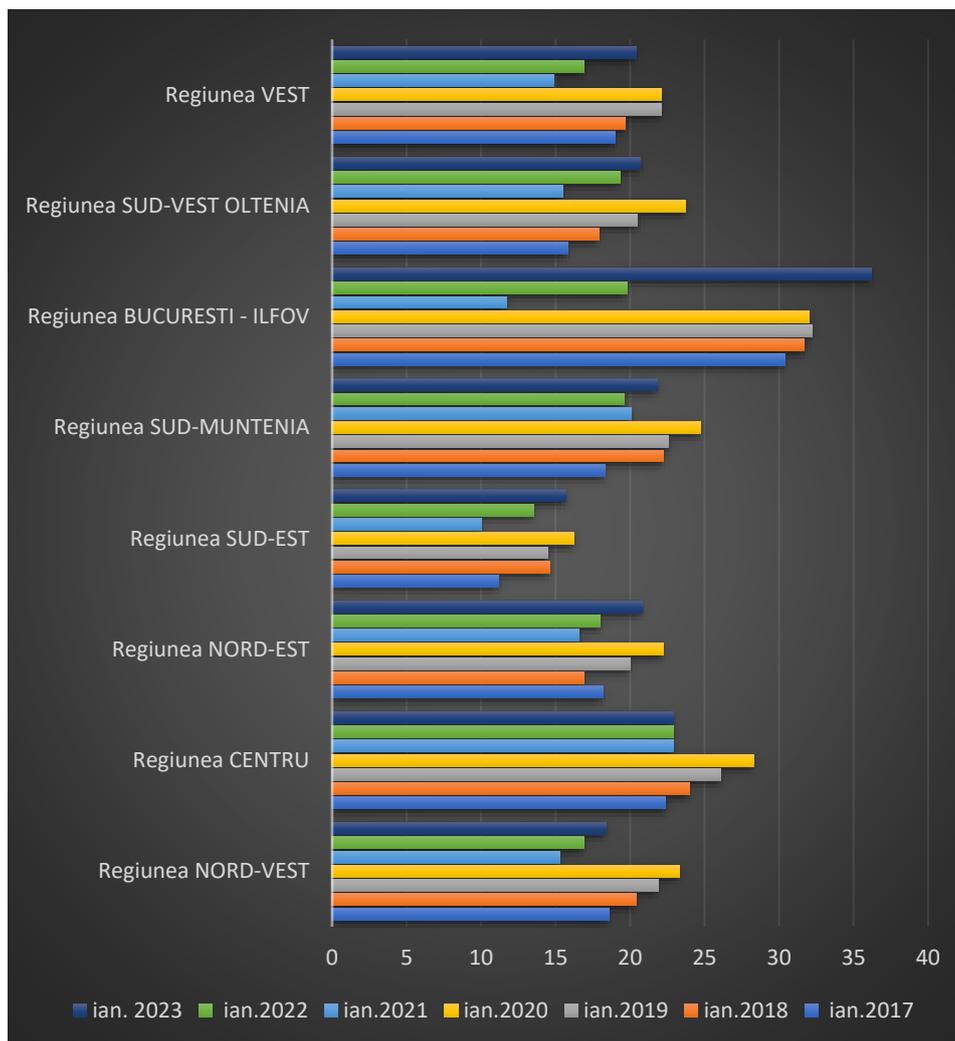

Figură 1. Evoluția capacității de cazare în România pe regiuni, în perioada 2017-2022

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor INS 2022

Măsurarea eficienței serviciilor de cazare se poate evidenția prin utilizarea unuia dintre cei mai reprezentativi indicatori ai relației ofertă-cerere, și anume, indicele de utilizare netă sau gradul de ocupare a capacității turistice în funcțiune. Indicele de utilizare netă a capacităților în funcțiune a suferit fluctuații destul de considerabile la nivel național. Totodată, constatăm că cea mai căutată regiune în perioada 2017-2020 a fost regiunea Centru, înregistrând creșteri continue, de la un indice de 22,4% ajungând în anul 2020 la 28,3%. Dar această creștere a încetat în anul 2021, unde a înregistrat o creștere bruscă de 5,4%, ajungând la o valoare aproximativă din anul 2017, la 22,9%. În pofida unor fluctuații negative în decursul anului 2021 și 2022, regiunea București-Ilfov prezintă, la nivelul anului 2023 cea mai mare valoare a indicelui de utilizare netă a capacității de cazare în funcțiune (36,2%). De asemenea în regiunea Nord-Est se poate observa că în perioada 2018-2020 a înregistrat creșteri constante, de la 16,9% a ajuns la 22,2%, însă în anul 2021 a avut loc o scădere bruscă de 5,6% față de anul 2020, după care s-a redresat și astfel că până în prezent a înregistrat o creștere continuă de 4,2%, ajungând la un procent de 20,8%, aflându-se astfel pe locul 3 al regiunilor.

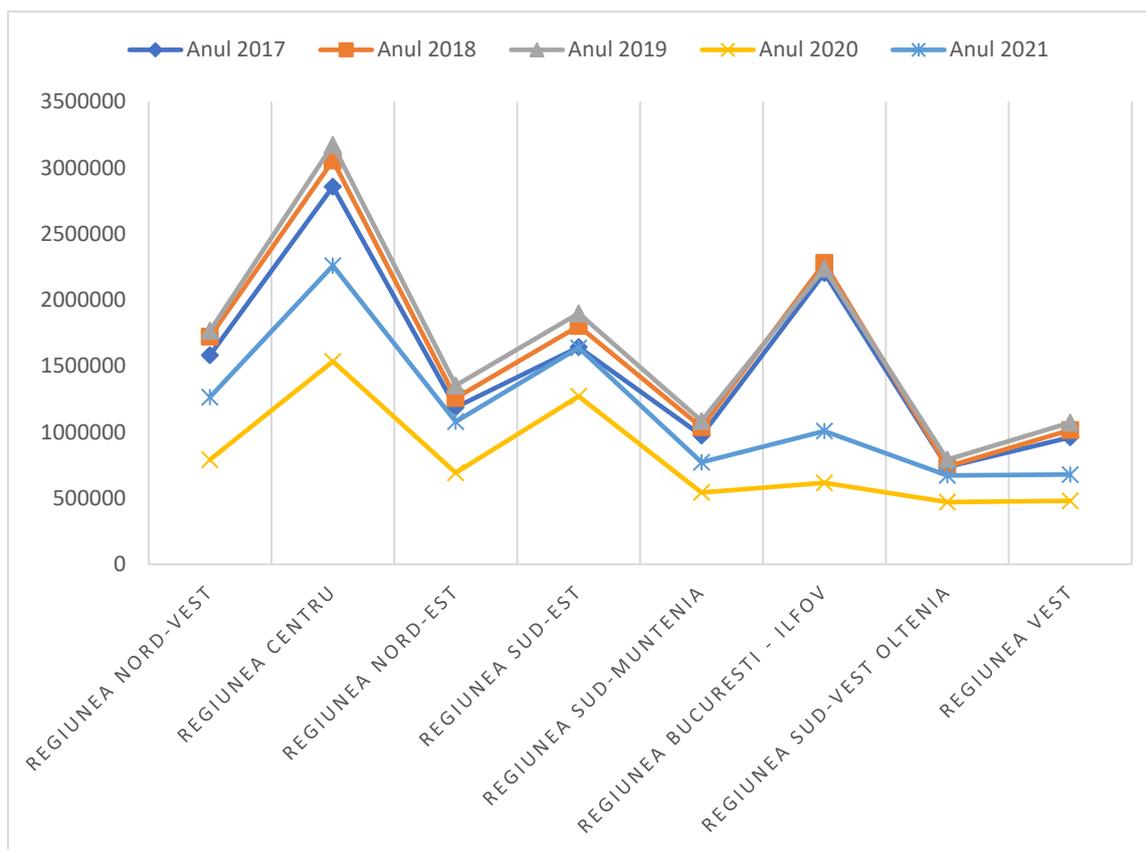
Observăm că măsurile luate pe perioada pandemiei au avut un impact puternic asupra acestei regiuni, chiar și după dispariția acesteia nu s-a reușit a se înregistra valorile de înaintea pandemiei.

Figură 2 Evoluția indicelui de utilizare netă a capacității de cazare turistică pe regiuni

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor INS 2022

Indicatorii circulației turistice sunt semnificativi deoarece exprimă cererea turistică reală. Primul indicator care va fi supus analizei este reprezentat numărul de sosiri ale turiștilor. Observăm în figura nr.3 că regiunea Nord-Est pe perioada 2017-2019 a înregistrat creșteri consecutive, însă în anul 2020 a avut loc o scădere de aproximativ 49%, ceea ce demonstrează impactul puternic asupra acestei regiuni a apariției pandemiei. În anul 2021 s-a înregistrat o creștere, însă nu a reușit să atingă nici măcar valoarea din anul 2017. De asemenea, constatăm că cea mai afectată regiune a fost regiunea Vest, ce a înregistrat o scădere 55% și în anul 2021 înregistrând o creștere nesemnificativă în comparație cu această scădere brutală. Iar ce mai puțin afectată a fost regiunea Sud-Est care a înregistrat în anul 2020 o scădere de doar 33%.

Figură 3 Evoluția numărului de sosiri ale turiștilor în structuri de primire turistică pe regiuni

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor INS 2022

În legătură cu preferințele turiștilor pentru anumite zone, putem observa în figura nr.3 că majoritatea sosirilor (3173150 persoane) s-au înregistrat, în anul 2019 în regiunea Centru, aceasta datorită faptului că este o zonă unde se practică îndeosebi turismul montan, istoric și cultural. În perioada analizată, regiunea Nord-Est, de asemenea a înregistrat cel mai mare număr de sosiri în anul 2019 (1352527) ocupând locul patru în clasament.

Concluzii

Apariția pandemiei de Covid-19 a avut un impact dramatic și fără precedent asupra acestei industrii atât la nivelul regiunii Nord-Est, cât și la nivel național, prin închiderea frontierelor și impunerea restricțiilor de călătorie, a redus drastic fluxurile turistice și, prin urmare, veniturile încasate din această activitate. Chiar dacă nu imediat după apariția pandemiei a afectat toate regiunile, în timp s-au constatat scăderi brutale la nivel național. Regiunea Nord-Est a reușit să se redrezeze până în prezent într-o oarecare măsură, însă după cum am observat în analiza efectuată, nu a reușit să atingă nici măcar valoarea din anul 2017 după înjumătățirea bruscă a numărului de sosiri ale turiștilor.

În ceea ce privește câteva recomandări care se impun a fi aduse entităților din această industrie turistică, putem sugera: o atentă gestiune a trezoreriei, întrucât să fie pregătite de o situație neprevăzută care ar putea să o afecteze, să adopte strategii de dinamizare a ei, o selecție atentă a clientelei, mai ales a celei care achită contravaloarea călătoriei cu vouchere de vacanță, menținerea strategiei globale ce definește politicile de investiții, finanțare și exploatare ale entității, deoarece îi poate oferi stabilitate și rezistență pe piață într-o situație dificilă, ca de exemplu apariția unei noi crize.

Referințe bibliografice:

1. Butler, R.W., Tourism and sustainable development: monitoring, planning, managing, University of Waterloo, Dept. of Geography, Waterloo, Ontario, 1993
2. România National Tourism Development Strategy 2019-2030, Raport privind Evaluarea rapidă a sectorului turistica, București, 2018. <http://sgg.gov.ro/1/wp-content/uploads/2020/09/Strategia-de-Dezvoltare-Turistic%C4%83-a-Rom%C3%A2niei-volumul-1-Raport-privind-Evaluarea-rapid%C4%83-a-sectorului-turistic.pdf>
3. Stetić, S., Risk in tourism, Multidisciplinary Research Journal, 2017, 68-78
4. Pascariu G.C., & Tiganasu, R., Turismul și dezvoltarea regională sustenabilă în România și Franța: o abordare din perspectiva Noii Geografii Economice, Amfiteatru Economic, 16, Special 8, 870-890.
5. Comunicat de presă: Nr.268/24.10.2022, Capacitatea de cazare turistică la 31 iulie 2022 https://insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/capac_ro31iul2022.pdf
6. Sarvašová, I., & Kiráľová, A., Educational Tourism in Arboretum-The Case of Borová Hora. Journal of Tourism & Services, 2018, 9(16), 1-15.
7. OMT, International Tourism Highlights, UNWTO, ediția 2020, https://tourlib.net/wto/WTO_highlights_2020.pdf
8. România National Tourism Development Strategy 2019-2030, Raport privind Evaluarea rapidă a sectorului turistica, București, 2018. <http://sgg.gov.ro/1/wp-content/uploads/2020/09/Strategia-de-Dezvoltare-Turistic%C4%83-a-Rom%C3%A2niei-volumul-1-Raport-privind-Evaluarea-rapid%C4%83-a-sectorului-turistic.pdf>

МЕЖДУНАРОДНАЯ И ОТЕЧЕСТВЕННАЯ ПРАКТИКА УЧЕТА НДС

INTERNATIONAL AND DOMESTIC PRACTICE OF VAT ACCOUNTING

Авторы: АНТОН ВОЙНОРОВИЧ

email: anton.voynorovich@mail.ru

АЛЕКСАНДР ДАНЧЬ

email: alexandanch2000@gmail.com

Научный руководитель: МИХАИЛ ГЕРАСИМОВ, ORCID: 0000-0001-5992-7298

email: gherasimov.mihail.ivan@ase.md

Молдавская Экономическая Академия, Республика Молдова

Abstract. *This article discusses the international and domestic practice of VAT accounting in the Republic of Moldova. The article discusses the origin and first mention of VAT in the world, its initial accounting methods and the evolution of this tax. The article presents the rates of value added tax on the example of 2023 for a number of countries for comparison with the Republic of Moldova, determining the consequences of these fixed rates and the impact on the economic sector of the countries of the world. All the facts and aspects of the impact of VAT on the development of all sectors of the economy and the need to take it into account at the present time are noted. At the end of the article, based on the studies of international practice, a number of changes are proposed, which, according to the authors, will improve the accounting and submission of financial statements to the relevant authorities, which in turn optimizes the system for filing financial statements of VAT payers in the Republic of Moldova, as well as optimizes the components of the tax RM systems.*

Keywords: vat, vat accounting, accounting, financial reporting, vat rates, legislation.

JEL: M41

Введение

Налоговые поступления являются очень важными для национального публичного бюджета как Республики Молдова, так и других стран мира. Именно благодаря им формируется большая часть бюджетных средств, свыше 60%, используемые для выполнения государственных функций и поставленных целей на бюджетный год. Налог на добавленную стоимость (НДС) является основополагающим и самым крупным налогом в налоговой системе, правильный и своевременный учет позволит благоприятно функционировать как предприятию, так и государственному аппарату. Учет данного налога и является центральным объектом данной научной статьи.

Методология используемых методов

В данной статье в рамках научного подхода применялись аналитический метод, сравнительный, метод синтеза, статистико-математические методы анализа, графический метод.

Основное содержание

НДС — «молодой» налог, стал применяться лишь в XX веке, хотя большинство действующих сегодня налогов были введены в практику на целое столетие ранее. Для сравнения, земельный

налог и акцизы были известны еще с древних времен. НДС относится к группе косвенных налогов, которые появляются, когда возрастают потребности государства в доходах в связи с ростом расходов. Первой формой косвенных налогов стали акцизы, но они взимаются с отдельных видов товаров, а обложению НДС подлежат все товары.

НДС зародился во Франции, метод частичных платежей был разработан французским экономистом Морисом Лоре в начале 50-х годов, новый вид налога тестировался во французской колонии — Кот-д'Ивуаре в 1954 году. Признав эксперимент успешным, французы ввели его у себя в 1958 году. Он оплачивается конечными покупателями продавцам на основе заранее определенной ставки в зависимости от характера приобретаемого товара или услуги. При этом компании не облагаются НДС, они просто собирают его и затем возвращают государству. НДС часто называют европейским налогом. Создание Европейского экономического сообщества (ЕЭС) в 1957 году в Риме дало сильный толчок распространению НДС в Европе, а спустя 10 лет вторая директива Совета ЕЭС провозгласила НДС главным косвенным налогом Европы.

К тому времени налог на добавленную стоимость начал функционировать в Дании, а в 1968 году — в ФРГ. Последние уточнения в механизм обложения НДС были сделаны в 1991 году, положения десятой директивы были включены во все налоговые законодательства стран-членов ЕЭС. [1]

НДС в Молдове применяется с 1992 года. Нормативной базой для данного налога является III-ий раздел Налогового Кодекса РМ, который был принят 1 июля 1997 года. Объективной необходимостью введения НДС в Республике Молдова явилось пополнение доходов бюджета, испытывающего острый дефицит и нуждающегося в стабильные налоговые поступления.

Однако в начале несовершенная действующая системы создавало ряд значительных проблем, которые затрудняли администрирование и сокращали доходы Государственного бюджета. В системе НДС РМ использовалось 2 принципа - места назначения и места происхождения товара, что создавало значительные затруднения как для Государственной налоговой службы, так и для предприятий. Налогообложение в Республике Молдова.

Согласно Налоговому кодексу РМ, НДС – это государственный налог и представляет собой форму изъятия в бюджет части стоимости поставленных товаров, оказанных услуг, подлежащих налогообложению на территории Республики Молдова, а также части стоимости облагаемых товаров, услуг, импортированных в Республику Молдова.

Субъектами налогообложения являются:

- юридические и физические лица, осуществляющие предпринимательскую деятельность, нерезиденты, осуществляющие предпринимательскую деятельность в Республике Молдова через постоянное представительство, зарегистрированные или подлежащие регистрации в соответствии с требованиями Налогового Кодекса;
- юридические и физические лица, импортирующие товары, кроме физических лиц, импортирующих товары для личного пользования или потребления, стоимость которых не превышает лимит, установленный действующим законодательством;
- юридические и физические лица, импортирующие услуги;
- юридические и физические лица, осуществляющие предпринимательскую деятельность, включая лиц, осуществляющих профессиональную деятельность согласно законодательству, и приобретающие на территории Республики Молдова заложенное

имущество, имущество, обремененное ипотекой, имущество, на которое наложен арест, у предприятий, зарегистрированных в качестве плательщиков НДС.

Объектами налогообложения являются поставки товаров и услуг, которые являются результатом их предпринимательской деятельности в Республике Молдова; импорт в Республику Молдова товаров, за исключением импортируемых физическими лицами товаров для личного пользования или потребления; импорт в Республику Молдова услуг.

Не являются объектами налогообложения:

- поставка товаров и услуг, осуществляемая внутри зоны свободного предпринимательства;
- доход в виде процентных начислений, полученный лизингодателем на основе договора лизинга;
- поставка товаров и услуг, осуществляемая безвозмездно в рекламных целях и/или с целью продвижения продаж, в размере 0,5% дохода от продаж, полученного в течение года, предшествующему году, в котором осуществляется поставка;
- передача собственности в случае реорганизации хозяйствующего субъекта.

Ставки НДС в Республике Молдова:

- 20% облагаемой стоимости импортируемых товаров и услуг и поставок, осуществляемых на территории Республики Молдова;
- 8% на хлеб и хлебобулочных изделия, молоко и молочные продукты, поставляемых на территорию Республики Молдова; на продукцию животноводства в натуральном виде, живом весе, продукцию растениеводства и садоводства в натуральном виде; на природный и сжиженный газ; на лекарства; на сахар из сахарной свеклы; на твердое биотопливо, предназначенное для производства электроэнергии, тепловой энергии и горячей воды;
- 12% на услуги по размещению, независимо от уровня комфорта, в гостинице, гостинице-квартире, мотеле, на туристической вилле, в бунгало, туристическом пансионате, агро-туристическом пансионате, кемпинге, на базе отдыха или в летнем лагере, на продукты питания и/или напитки, за исключением алкогольной продукции, для потребления человеком. [2]

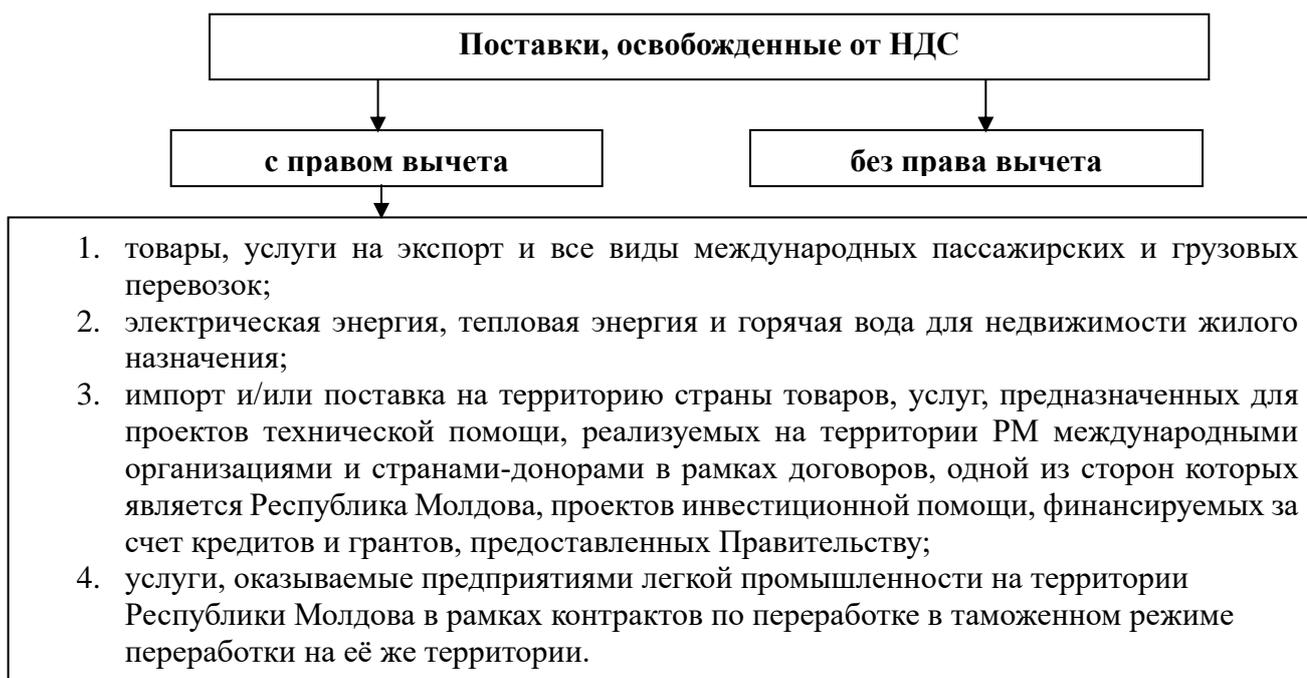

Рисунок 1. Поставки, освобожденные от НДС в РМ.

Источник: разработано авторами на основании Налогового Кодекса РМ.[2]

НДС, подлежащий внесению в бюджет = НДС, полученный от покупателей за отгруженную продукцию или оказанные услуги – НДС, оплаченный поставщикам за приобретенные товары и услуги (включая НДС на импортируемые ТМЦ) – НДС, подлежащий вычету за предыдущий месяц. [3]

К облагаемым поставкам относятся поставки по стандартной и пониженным ставкам, и поставки, освобожденные от НДС с правом вычета. облагаемая стоимость облагаемой поставки включает сумму всех налогов, пошлин и сборов, подлежащих уплате, за исключением НДС.

Субъектам налогообложения при уплате НДС в бюджет разрешается вычет уплаченной или подлежащей уплате поставщикам-плательщикам НДС суммы НДС на товарно-материальные ценности и услуги, приобретаемые для осуществления облагаемых поставок в процессе предпринимательской деятельности.

Субъект налогообложения имеет право на вычет уплаченного или подлежащего уплате поставщикам НДС на приобретаемые товарно-материальные ценности и услуги только при наличии:

- а) налоговой накладной на приобретаемые товарно-материальные ценности, услуги, по которым уплачен НДС, либо
- в) документа, подтверждающего уплату НДС на импортируемые товары, выданного таможенными органами.

Субъект налогообложения, осуществляющий облагаемую поставку на территории страны, обязан представить покупателю налоговую накладную на данную поставку.

Налоговая накладная – типовая форма первичного документа строгой отчетности на бумажном носителе или в электронном формате, представляемого покупателю субъектом налогообложения, зарегистрированным в установленном порядке, при осуществлении облагаемых поставок. Уплаченные или подлежащие уплате суммы НДС на приобретаемые товарно-материальные ценности и услуги, которые используются для поставок, освобожденных от НДС без права вычета, не подлежат вычету и относятся на затраты или расходы.

При превышении суммы НДС, уплаченной поставщикам при приобретении товарно-материальных ценностей и услуг, над суммой НДС, полученной или подлежащей к получению от покупателей за поставленные им товары и услуги, разница относится к вычету в следующий налоговый период.

При наличии превышения суммы НДС на приобретаемые предприятиями, производящими хлеб и хлебобулочные изделия, и предприятиями, перерабатывающими молоко и производящими молочные продукты, товарно-материальные ценности и услуги над суммой НДС на поставки хлеба, хлебобулочных изделий, молока, молочных продуктов, разница возмещается из бюджета в пределах разницы между стандартной и сниженной ставкой НДС, умноженной на стоимость поставки, подлежащей обложению по сниженной ставке.

Если причиной превышения суммы НДС на приобретаемые товарно-материальные ценности и услуги над суммой НДС за поставки товаров и услуг является осуществление субъектом налогообложения поставок, освобожденных от НДС с правом вычета, то он имеет право на возмещение суммы превышения НДС на приобретаемые товарно-материальные ценности и услуги.

Возмещение НДС осуществляется в порядке, установленном Правительством, в срок, не превышающий 45 дней. Возмещение НДС осуществляется в счет погашения задолженностей

хозяйствующих субъектов (или их кредиторов) перед национальным публичным бюджетом, а в случае отсутствия задолженностей – на банковский счет хозяйствующего субъекта или по его заявлению – в счет его будущих обязательств перед национальным публичным бюджетом. Субъект, осуществляющий предпринимательскую деятельность, за исключением органов публичной власти, публичных учреждений, обязан зарегистрироваться как плательщик НДС, если он в течение любых 12 следующих друг за другом месяцев осуществлял поставки облагаемых товаров и услуг на сумму более 1 200 000 леев. Субъект обязан официально уведомить об этом Государственную налоговую службу, заполнив соответствующий формуляр и зарегистрироваться в срок не позднее последнего дня месяца, в котором было допущено превышение.

Субъект, осуществляющий предпринимательскую деятельность, вправе зарегистрироваться в качестве плательщика НДС, если он намерен выполнять облагаемые поставки товаров или услуг. Субъект считается зарегистрированным с первого дня месяца, следующего за месяцем, в котором в налоговую службу было подано заявление о регистрации.

Государственная налоговая служба вправе самостоятельно аннулировать регистрацию плательщика НДС в случае, если:

1) субъект налогообложения не представлял декларацию о НДС за каждый налоговый период;

2) представленная информация о местонахождении субъекта или его подразделений является недостоверной.

В момент аннулирования регистрации плательщика НДС он рассматривается как субъект, осуществивший облагаемую поставку своих запасов товаров и основных средств, НДС по которым при их приобретении был отнесен в зачет, и должен рассчитаться по НДС за эту поставку.

Датой аннулирования регистрации в качестве плательщика НДС считается дата составления акта контроля, на основании которого принято решение руководства Государственной налоговой службы об аннулировании регистрации. Субъект налогообложения, включенный в список обязательного использования электронной накладной (е-фактура), утвержденный Государственной налоговой службой, при осуществлении налогооблагаемой поставки на территории страны обязан представить покупателю (бенефициару) электронную накладную, выданную в порядке, установленном Государственной налоговой службой.

Налоговым периодом по НДС считается календарный месяц, начиная с первого дня месяца. Каждый субъект налогообложения обязан представлять декларацию о НДС за каждый налоговый период. Декларация представляется в Государственную налоговую службу ежемесячно, не позднее 25 числа месяца, следующего за месяцем, в котором закончился налоговый период.

Первичным документом, удостоверяющим фактическое совершение поставки, облагаемой НДС, является налоговая накладная. Если НДС уплачивается по услугам, то к ней прилагается акт выполненных услуг. Все налоговые накладные, как по поступившим товарам, так и по реализованным отражаются в журналах учета:

- Регистр учета покупок;
- Регистр учета продаж.

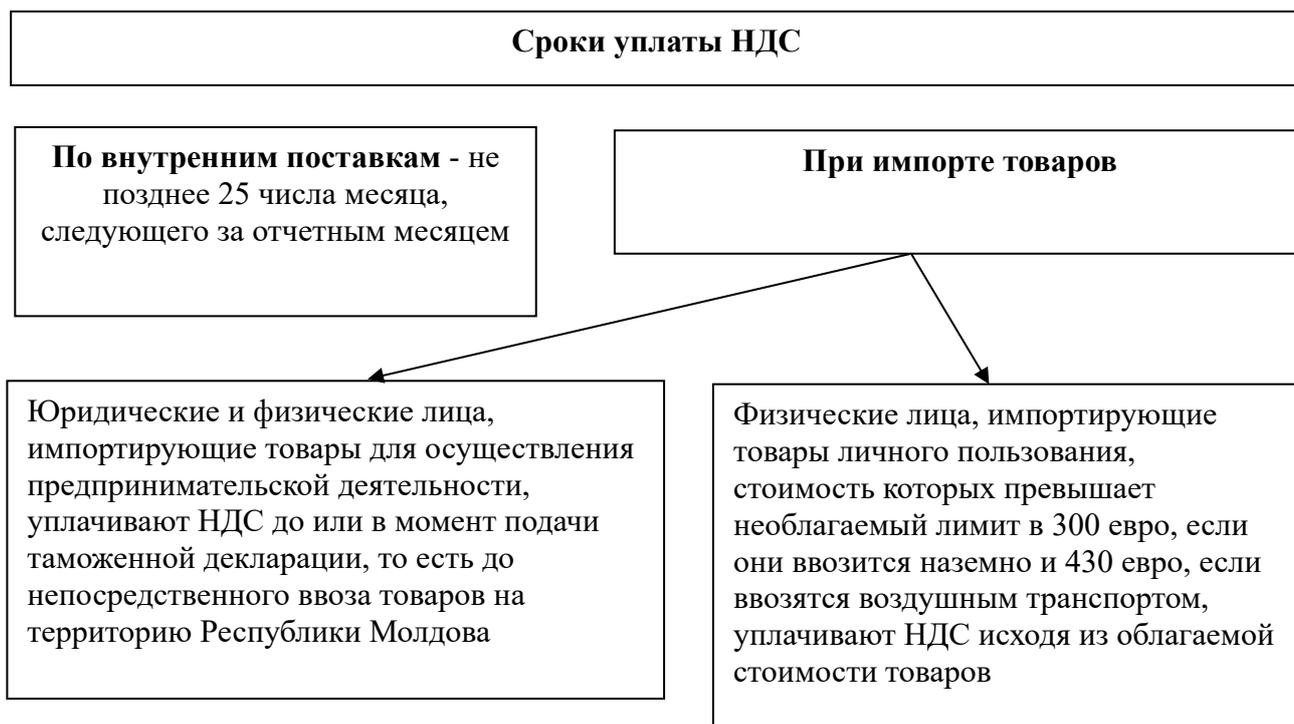

Рисунок 2. Сроки уплаты НДС в РМ.

Источник: разработано авторами на основании Налогового Кодекса РМ.[2]

Ежемесячно плательщиком представляется декларация по НДС (TVA 12). Декларация составляется на официальном бланке и представляется с обязательным использованием автоматизированных методов электронной отчетности в Государственную налоговую службу не позднее 25-го числа месяца, следующего за месяцем, в котором закончился налоговый период. [2]

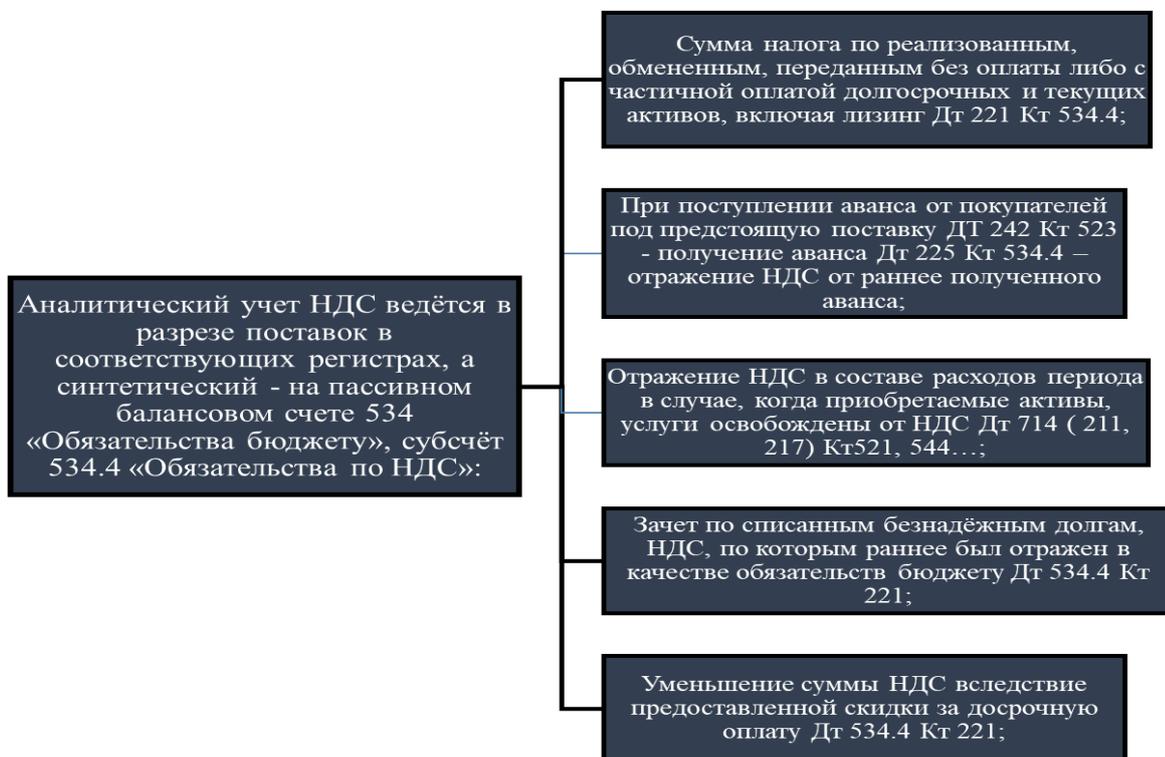

Рисунок 3. Практические примеры учета НДС с применением НСБУ РМ.

Источник: разработано авторами на основе НСБУ РМ.[5]

Сегодня НДС взимается более чем в 137 странах мира. Стандартные налоговые ставки НДС примерно одинаковые, кроме того, страны имеют сниженные ставки налога. Во многих странах, которые ввели НДС, поступления от этого налога превысили первоначальные оценки. Этот налог способствует продвижению страны к бюджетно-налоговой системе, характеризующейся большей определенностью для хозяйственных агентов и большей практичностью для властей.

Страны-лидеры по ставке НДС на 2023 год.

Позиция	Страна(ы)	Ставка НДС
1	Венгрия	27%
2	Дания, Норвегия, Швеция	25%
3	Исландия	24,5%
4	Финляндия, Греция	24%
5	Польша, Португалия, Ирландия, Уругвай	23%
6	Словения, Хорватия, Италия	22%
7	Латвия, Литва, Чехия, Аргентина, Бельгия, Испания	21%
8	Россия, Австрия, Республика Молдова, Армения, Украина, Болгария, Эстония, Албания, Франция, Словакия, Великобритания, Узбекистан	20%
9	Германия, Кипр, Румыния, Чили	19%
10	Мальта	18%

Источник: разработано авторами на основе международных статистических данных.[8]

Рейтинг стран с самой низкой ставкой НДС в 2023 году.

Позиция	Страна(ы)	Ставка НДС
1	Острова Джерси	3%
2	Малайзия, Сингапур, Панама	5%
3	Доминиканская Республика	6%
4	Таиланд	7%
5	Швейцария, Япония	8%

Источник: разработано авторами на основе международных статистических данных.[8]

НДС в Евросоюзе является общим налогом, взимаемым за следующие виды коммерческой деятельности:

1)Поставка товаров (Supply of Goods).

2) Приобретение товаров в пределах ЕС (Intra-Community Acquisition of Goods).

3) Импорт товаров (Importation of Goods).

4) Оказание услуг (Supply of Services).

Особенностью ЕС является то, что при отсутствии внутренних таможенных границ понятия "Экспорт" и "Импорт" при торговле между странами Союза не применяются. Торговые операции внутри ЕС определяются как "Поставка" (Supply) и "Приобретение".

В Европейском Союзе каждое государство решает самостоятельно, какую ставку НДС использовать. И хотя конкретного правила нет, все же имеются определенные ориентиры.

Во-первых, ставка не должна быть меньше 15 %.

Во-вторых, есть список товаров, на которые ставка очень низкая или нулевая.

В Германии НДС введен в Саксонии ещё в XVIII столетии. В современной Германии общая ставка по НДС составляет 19 %, но для некоторых товаров существуют сниженные ставки (для книг и пищевых продуктов ставка налога составляет 7 %).

В Латвии базовая ставка НДС на протяжении многих лет составляла 18 %. Для некоторых товаров и услуг была установлена сниженная ставка НДС в размере 5 %, некоторые от НДС освобождены (применяется ставка 0 %).

НДС в США заменен налогом с продаж. Средний размер НДС в Америке в 2023 году составляет 7% и точный процент налога НДС зависит от конкретного штата. Существуют штаты в Америке, где нет ни НДС, ни налога с продаж, а в некоторых штатах США НДС заменен не просто на налог с продаж, а на другой местный налог.

В Мексике НДС включается в стоимость товаров и составляет в среднем 16 % от цены.

В Панаме НДС (VAT - 5 %) взимается только на определённые виды услуг, некоторые внешнеторговые операции. С оплаты бытовых услуг, транспорта, товаров потребительского сектора НДС не взимается. [4]

Выводы

Про налог на добавленную стоимость можно рассказывать бесконечно — в налоговом законодательстве и судебной практике есть очень много информации по «узким» направлениям, например, импорт/экспорт, банкротство и другие. Обширная география распространения НДС свидетельствует о его жизнеспособности и соответствии требованиям рыночной экономики. В заключении нашей научной статьи, мы предлагаем соответствующие предложения по улучшению аспектов, связанных с учетом НДС в Республике Молдова на основе международной практики:

1) Перенос подачи декларации по НДС (TVA12) с 25 числа месяца, следующего за отчетным месяцем на последний день месяца, следующего за отчетным.

2) Внести возможность уплаты НДС на импорт товаров не в сам момент пересечения таможенной границы РМ, а с возможностью уплаты в течении последующих 30 календарных дней, что позволит предприятию снизить краткосрочные финансовые риски.

3) В связи с ростом инфляции пересмотреть порог валового дохода, при котором требуется юридическому лицу зарегистрироваться в качестве плательщика НДС.

Библиография

1. Родионова Е. Ликбез по НДС: кратко обо всем, что надо знать про этот налог. Журнал Налоговое и бухгалтерское консультирование, 2021. Доступно: <https://obplaw.ru/2021/09/likbez-po-nds-korotko-obo-vsem-chto-nado-znat-pro-etot-nalog/>.

2. Налоговый кодекс № 1163-ХІІІ от 24.04.1997, актуализированный на 01.01.2023.
Доступно: <http://lex.md/fisc/codfiscaltxttru.htm>.
3. Кику. Н. Г. «Налогообложение (курс лекций)». Издательство МЭА, Кишинёв, 2010, 77 стр.
ISBN: 9975-75-341-8.
4. «Система европейского НДС». Научный портал NEXUS FINANCIAL CONSULTING, 2022. Доступно: <https://www.nexus.ua/ukraina-i-evropeyskiy-nds>.
5. Национальные стандарты бухгалтерского учета и План счетов бухгалтерского учета финансово-хозяйственной деятельности предприятий. Общий план счетов бухгалтерского учета и методологические нормы применения счетов [просмотрено: 01.03.2023] Доступно: https://monitorul.fisc.md/shop/archive/sncnoi_rus2017.html/
6. Гедрович, О. Основы бухгалтерского учёта: краткий курс лекций; Молд. Экон. Акад. Каф. Бухгалтерского учета и экон. анализа. – Кишинев: АSEM, 2015., 76 стр.
ISBN: 978-9975-75-719-5.
7. Клюкина Е.Д., Черноусова К.С., «История происхождения налогов и налогообложения». International Journal of Humanities and Natural Sciences, 2020, vol. 4-2(43), 94-97. ISSN 2221-0989.
8. «Рейтинг стран по размеру НДС». Научно-новостной портал NONNEWS. Доступно: <https://nonews.co/directory/lists/countries/value-added-tax>

SECȚIUNEA LICENȚA

CZU: 657.422.2:336.226.322(478)

DOI: <https://doi.org/10.53486/issc2023.27>

ASPECTE CONTABILE ȘI FISCALE PRIVIND CREAŢELE COMPROMISE

ACCOUNTING AND TAX ASPECTS REGARDING COMPROMISED DEBTS

Autor: **VIOLETA CODREAN**, ORCID: 0000-0002-1966-8006

e-mail: codrean.violeta@ase.md

Conducător științific: **RUSLAN HAREA**, ORCID: 0000-0003-0098-6837

e-mail: harea.ruslan@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei

Abstract. *In the context of the market economy, the results of any entity's activity are conditioned by the effectiveness of commercial settlements. The purpose of this work is to highlight the accounting and fiscal aspects regarding the compromised claims within the domestic entities. Thus, in the process of carrying out a quality research, the bibliographic and bibliometric analysis of the subject was carried out, through the platforms Google Scholar, Scopus, Web of Science and Biblioshiny, which allowed the research of the concept of "compromised debts" at the national and international level through the prism a few criteria. At the same time, in the context of the exposition of the practical aspects in relation to the studied topic, the accounting methods of compromised claims according to the legislation in force and the fiscal implications were presented, through rigorous examples. In conclusion, the main accounting and fiscal aspects regarding compromised claims were highlighted, in this case, the way to complete the Income Tax Declaration (VEN 12) regarding income tax and value added tax was presented with a concrete example added, resulting from the repercussions of their appearance at the entity.*

Keywords: *receivables, compromised receivables, debtors, limitation period, adjustments for tax purposes, inventory*

JEL: M40, M41

Introducere

În procesul de desfășurare a activității economice a persoanelor fizice și juridice, se formează un sistem complex de relații economice și juridice de drepturi și obligații, în funcție de poziția pe care o are fiecare participant, acestea se concretizează în creanțe, dar și datorii. În contextul economiei de piață, rezultatele activității economice a entității sunt condiționate de eficacitatea decontărilor comerciale, or, această calitate constituie premiza unei gestionări adecvate a tranzacțiilor comerciale în condiții de minimizare a riscurilor de incapacitate de plată și solvabilitate.

Dezvoltarea eficientă și durabilă a entității solicită tot mai multe resurse financiare, care pot fi obținute prin încasarea veniturilor din vânzări în urma comercializării bunurilor economice sau prin atragerea resurselor financiare de la terți. Adesea, în demersul majorării resurselor proprii, entitățile optează pe varianta vânzărilor în credit, reieșind din situația în care posibilitățile financiare ale cumpărătorilor sunt limitate și nu-și pot onora datoria, fapt ce generează apariția creanțelor.

Creanțele în esența lor, reprezintă activele proprii ale entității, „retrase” din circuitul economic în mod benevol, fapt care influențează negativ activitatea acesteia, în cazul neachitării la timp a acestora de către cumpărători sau al creșterii necontrolate a ponderii creanțelor în total venituri din vânzări în vederea înrăutățirii capacității de plată a acesteia [2]. Întrucât existența creanțelor nu poate fi evitată

de către o entitate, este indispensabil de a prestabili și menține un nivel optim al acestora, astfel încât să nu influențeze în mod negativ stabilitatea economico-financiară a entității.

Din punct de vedere *economic*, creanțele, sunt o componentă a activelor ce reprezintă dreptul entității față de alte persoane fizice și juridice, care apar ca datorie față de entitatea dată. Deopotrivă, din punct de vedere *juridic*, creanța constituie un drept al uneia dintre persoanele care sunt subiect într-un raport juridic de obligație, denumită creditor, de a pretinde celeilalte părți, denumită debitor, îndeplinirea obligației acesteia. Deci, dreptul entității față de alte persoane fizice și/sau juridice, care apar ca datorie față de entitatea dată [6, p.269].

Scopul cercetării rezidă din imperativul cunoașterii aspectelor privind tratamentul contabil și fiscal al creanțelor compromise din perspectiva reglementărilor legislative naționale, de asemenea, se urmărește reliefarea aspectelor practice privind contabilizarea creanțelor compromise și ajustarea acestora în scopuri fiscale la sfârșitul perioadei de gestiune.

Actualitatea temei este demonstrată prin alura practică, numeroase entități confruntându-se în activitatea practică cu dificultăți la recuperarea creanțelor, dar și alura teoretică, ce se materializează prin interesul cercetătorilor pe plan național și internațional asupra problematicii, întrucât economia contemporană dictează propriile condiții și necesită o corespundere acestora.

Generalizând, rolul contabilității crește semnificativ în luarea deciziilor operaționale și pe termen lung, deoarece informațiile despre decontările comerciale sunt furnizate de contabilitate și confirmate în cadrul auditului situațiilor financiare [9, p.4], de aceea, o „radiografie” a principalelor aspecte privind creanțele compromise este mai mult decât necesară.

Metodologia de cercetare

Baza metodologică a lucrării o constituie cercetarea teoretică și practică, aplicându-se mai multe metode de cercetare: *metoda analitică* (examinarea literaturii de specialitate privind contabilitatea creanțelor și a actelor normative și legislative ce le reglementează), *analiza bibliometrică* (cercetarea platformelor Web of Science, Scopus, Google Scholar și a software-ului de interpretare a rezultatelor Biblioshiny), *metoda comparației* (examinarea esenței metodelor de contabilizare a creanțelor compromise), *metoda sintezei* (concentrarea principalelor aspecte contabile și fiscale privind creanțele compromise), de unde rezidă că metodologia se axează pe analiză, sinteză, descriere și comparare.

Problematica creanțelor compromise, a impulsionat cercetarea științifică de bază, aplicată și teoretică. Astfel, în raport cu tema cercetării, s-au identificat numeroase publicații științifice la nivel național ale autorilor Nedeița, A. [9], Grigoroii, L. [6], Mihaila, S. [1], Harea, R [7] și alții, deopotrivă, prin prisma platformelor menționate, s-au evidențiat la nivel internațional cei mai citați autori: Deaconu, A. [5] (România), Guan, J. (Germania), Shi, Dh. (Japonia), Zurada, J. (SUA) și alții.

Într-u identificarea publicațiilor pertinente în raport cu tema cercetată la nivel internațional, s-au prestabilit următoarele criterii de cercetare: *identificarea sintagmei „bad debt”* (la nivel internațional nu se operează cu sintagma „creanțe compromise”, deopotrivă, în literatura românească se identifică ca „clienți incerti sau în litigiu”) *în tematica lucrărilor publicate în perioada 1956-2023*.

În urma analizei, s-au identificat aproximativ 26900 rezultate pentru sintagma „bad debt” și 30 rezultate pentru sintagma „creanțe compromise” prin intermediul motorului de căutare Google Scholar, regăsindu-se numeroase articole ale certătorilor autohtoni și străini. După aceleași criterii, s-a cercetat platforma Scopus, care a oferit 651 rezultate și Web of Science, cu 235 publicații, care s-au extras în scopul interpretării datelor cu ajutorul software-ului Biblioshiny. Conform rezultatelor obținute în figura 1, cele mai multe lucrări științifice au fost publicate în anul 2022 – 16 publicații,

2019 – 14 publicații, 2021 – 13 publicații, 2010, 2015 – 11 publicații etc., ceea ce sporește actualitatea problematicii studiate în rândul cercetătorilor.

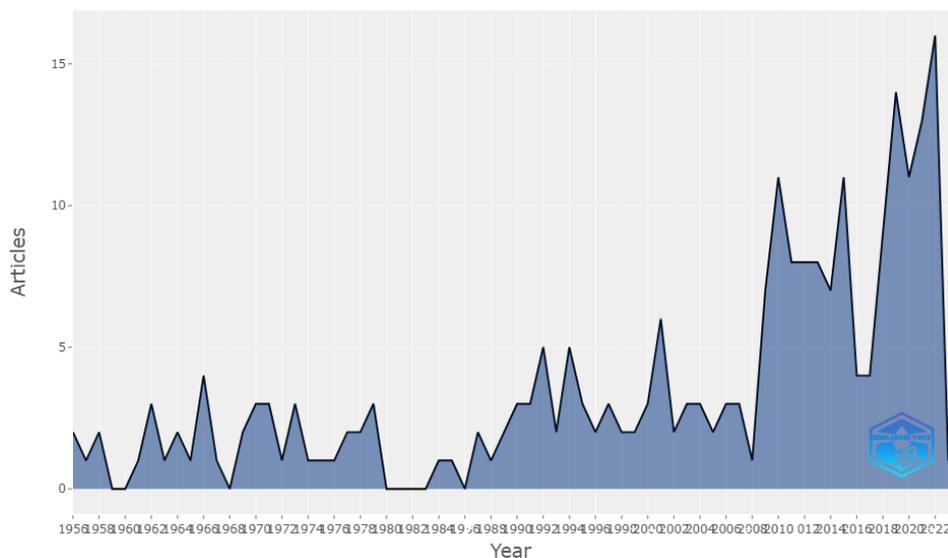

Figura 1. Productivitatea științifică anuală în perioada 1956 – 2023

Sursa: elaborat de autor prin intermediul software-ului Biblioshiny

Totodată, devine imperativă cunoașterea celor mai productive țări în materie de rata publicării în raport cu tematica cercetată, astfel, în baza figurii 2 se poate observa că țările cu cele mai multe publicații în perioada 1956-2023 au fost Statele Unite ale Americii – 139 publicații, China – 75 publicații, Regatul Unit – 21 publicații, Vietnam – 17 publicații și altele. Concomitent, printre țările a căror articole sunt cele mai citate, se regăsesc: Statele Unite ale Americii – 983 citări, Japonia – 549 citări, China – 236 citări, Regatul Unit – 189 citări, Finlanda – 56 citări, Turcia – 43 citări etc.

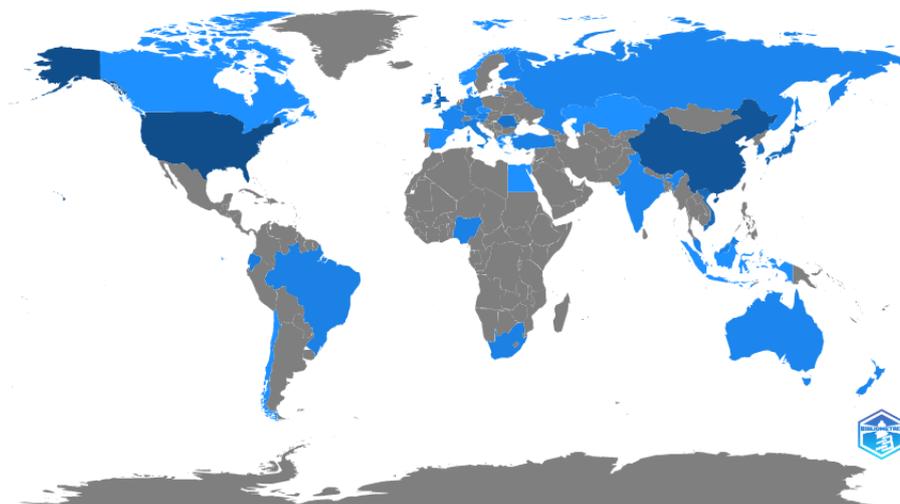

Figura 2. Productivitatea științifică a țărilor în perioada 1956 – 2023

Sursa: elaborat de autor prin intermediul software-ului Biblioshiny

Având la bază publicațiile științifice, se pot reliefa cele mai relevante cuvinte utilizate de către autorii publicațiilor științifice, fapt ce denotă direcția de studiu și aspectele care provoacă interes în contextul creanțelor compromise. Drept urmare, autorii acordă prioritate termenilor: *bad debt*, *credit scoring*, *credit risk*, *data mining*, *earnings management*, *bad debt expense*, *bad debts* etc.

Sintetizând, problematica creanțelor compromise a fost și este de mare actualitate, ceea ce se datorează caracterului universal al acestora, fiind specifice oricărei entități.

Tratamentul contabil al creanțelor compromise

În accepțiunea generală, creanțele constituie valori economice avansate temporar de titularul de patrimoniu altor persoane fizice și juridice și pentru care urmează să primească un echivalent valoric. În conformitate cu Standardul Național de Contabilitate „Creanțe și investiții financiare” (în continuare SNC), creanțele reprezintă „drepturi ale entității ce decurg din tranzacții sau evenimente trecute și din stingerea cărora se așteaptă intrări (majorări) de resurse care încorporează beneficii economice” [11, pct.4], respectiv, creanțele rezultă din contractele comerciale și cerințele legislației, cum ar fi facturi fiscale emise, ordine de acordare a avansurilor spre decontare, decizia de plată a dividendelor, plata în avans a impozitelor, TVA aferentă avansurilor primite și altele.

Standardul reglementează criteriile generale privind componența, modul de recunoaștere și evaluare, formare și stingere a creanțelor, deopotrivă, în figura 3 sunt prezentate și alte acte normative și legislative ce reglementează creanțele la nivel național și internațional.

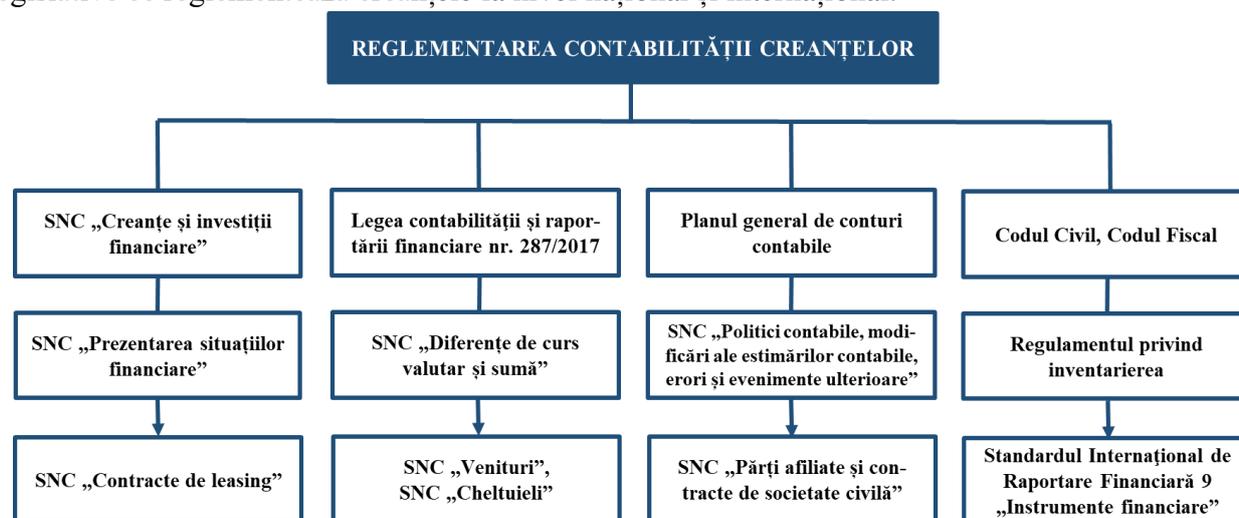

Figura 3. Reglementarea contabilității creanțelor la nivel național și internațional

Sursa: elaborat de autor

Potrivit pct.7 al SNC „Creanțe și investiții financiare”, creanțele se clasifică după trei criterii: conținut economic, grad de afiliere al părților, termene de achitare și deținere [11]. În prezenta lucrare se pune accent pe clasificarea în funcție de conținutul economic, în speță, pe creanțele comerciale – creanțele privind bunurile vândute, serviciile prestate (transport, consultanță, turism, reparație) și lucrările executate ce se recunosc pe măsura livrării.

În general, clasificarea creanțelor joacă un rol important la recunoașterea și evaluarea acestora în contabilitate, la adoptarea deciziilor și la întocmirea situațiilor financiare.

Recunoașterea creanțelor reprezintă procesul înregistrării în contabilitate și de includere în situațiile financiare a elementelor contabile, care are loc în baza documentelor care confirmă apariția circumstanței respective [6, p.272]. Raportându-ne la prevederile standardului [11, pct.5], creanțele se recunosc ca active în baza contabilității de angajamente în cazul în care există certitudinea obținerii beneficiilor economice și valoarea creanțelor poate fi evaluată în mod credibil.

Evaluarea creanțelor vizează procedeele de determinare a sumelor care vor fi reflectate în contabilitate și în situațiile financiare în perioada de gestiune curentă. Se evidențiază două forme de evaluare a creanțelor: *evaluarea inițială* – creanțele se evaluează la valoarea nominală (valoare stabilită de părțile contractante și confirmată documentar), inclusiv impozitele și taxele calculate în conformitate cu legislația în vigoare (taxa pe valoarea adăugată, accize, alte impozite și taxe) [11, pct.12] și *evaluarea ulterioară* – se efectuează la data raportării financiare, în situațiile financiare creanțele

reflectându-se la valoarea contabilă (se determină ca diferența dintre valoarea nominală și suma provizioanelor (corecțiilor) pentru creanțele compromise [6, p.278].

Creanțele comerciale, spre deosebire de celelalte tipuri de creanțe, se supun în permanență unor riscuri de neachitare, în cazul vânzărilor bunurilor pe credit comercial. Oricât nu s-ar strădui entitățile să-și asigure plata drepturilor sale, întotdeauna va exista un număr de clienți care nu pot sau nu doresc să-și achite datoriile. [9, p.69-70] Creanțele comerciale ale acestor clienți sunt numite în literatura de specialitate în mod diferit: creanțe dubioase, incerte, insolubile, actualmente – creanțe compromise și reprezintă o pierdere ce ține de vânzările pe credit.

Evaluarea ulterioară a creanțelor presupune, estimarea probabilității neachitării creanțelor în perioadele următoare. Anual, având la bază prevederile Regulamentului privind inventarierea și Legea contabilității și raportării financiare, orice entitatea realizează inventarierea decontărilor cu debitorii, drept urmare, este necesar de evaluat posibilitățile reale de încasare în momentul întocmirii situațiilor financiare.

În conformitate cu pct.75 al Regulamentului privind inventarierea, „în cazul depistării creanțelor compromise și datoriilor cu termen de prescripție expirat se întocmește Nota informativă, cu indicarea explicațiilor persoanelor responsabile” [8]. Respectiv, lista de inventariere a creanțelor evidențiază următoarele tipuri de creanțe: *certe* – care vor fi încasate și *incerte* – care nu sunt reale pentru recuperare.

Reieșind din cele menționate, creanțele se consideră compromise în cazuri în care *termenul de prescripție* prevăzut de legislația în vigoare a expirat sau cumpărătorul (clientul) se află în situație financiară nefavorabilă (creanțele nu au acoperire garantată și nu pot fi încasate) [11, pct.36]. Potrivit art.267-270 al Codului Civil [3], termenul de prescripție poate fi de *3 ani* – termenul de prescripție general în interiorul căruia entitatea poate să-și apere, pe calea inițierii în instanță de judecată, dreptul încălcat, și *6 luni* – termenul de prescripție special care se aplică pentru: încasarea penalității, viciile ascunse ale bunului vândut, lucrărilor executate etc.

Recunoașterea creanțelor compromise se face în baza documentelor care confirmă circumstanța respectivă, și anume: ordinul conducătorului entității, lista de inventariere a creanțelor comerciale și hotărârea organului de drept referitoare la imposibilitatea achitării datoriei de către cumpărător [6, p.293]. În speță, hotărârea organului de drept servește drept bază pentru decontarea creanței în scopuri fiscale, însă în contabilitatea financiară nu este obligatorie.

În conformitate cu politicile contabile, creanțele compromise pot fi contabilizate prin două metode: *metoda directă* și *metoda provizioanelor (corecțiilor)* [11, pct.37]. Metoda de decontare a creanțelor compromise, precum și modul de constituire a provizioanelor se selectează de fiecare entitate de sine stătător și se reflectă în politicile contabile.

În cazul aplicării metodei directe, creanțele compromise se decontează la cheltuieli curente în perioada de gestiune în care au fost recunoscute drept compromise, conform exemplului 1:

Exemplul 1. *În urma inventarierii din luna decembrie a anului 2022 la entitatea „Alfa” SRL, au fost depistate creanțe cu termenul de prescripție expirat. Astfel, în conformitate cu ordinul conducătorului emis în baza procesului-verbal de inventariere a creanțelor s-a decontat creanța compromisă în sumă de 12 600 lei, inclusiv TVA – 2 100 lei a debitorului „Beta” SRL, care a fost declarat de organul judiciar ca fiind insolubil.*

1. Reflectarea sumei creanței decontate (fără TVA):

Debit contul 712 „Cheltueili de distribuire” – 10 500 lei

Credit contul 221 „Creanțe comerciale” – 10 500 lei

2. Reflectarea sumei TVA trecută în cont:

Debit contul 534 „Datorii față de buget” – 2 100 lei

Credit contul 221 „Creanțe comerciale” – 2 100 lei

Deopotrivă, creanțele compromise decontate anterior la cheltuieli curente se pot restitui, contabilizându-se ca majorare concomitentă a creanțelor și veniturilor curente.

În cazul aplicării metodei provizioanelor, corecțiile se constituie pe măsura vânzării bunurilor sau prestării serviciilor în termenele prevăzute de politicile contabile (lunar, trimestrial, anual) [11, pct.40], modul în care poate fi determinată mărimea corecțiilor privind creanțele compromise este prezentat în figura 4.

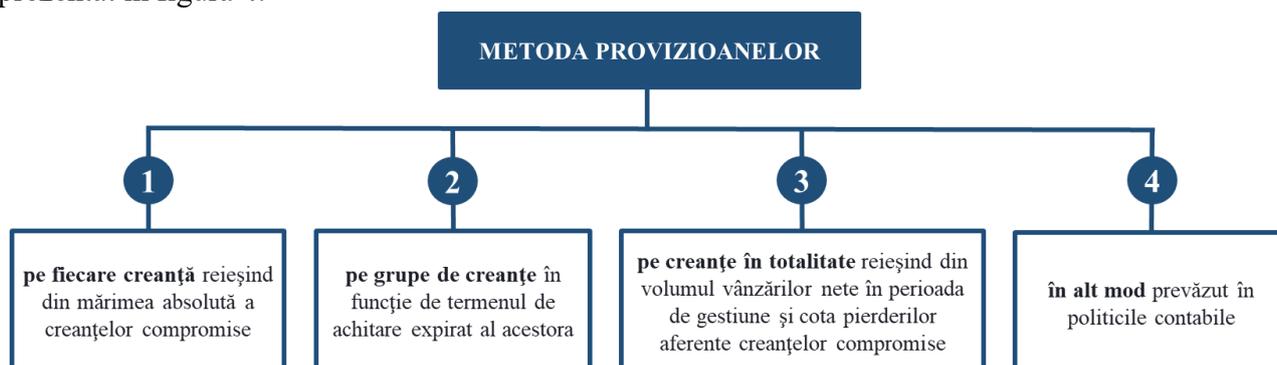

Figura 4. Determinarea mărimii corecțiilor creanțelor compromise conform metodei provizioanelor (corecțiilor)

Sursa: elaborat de autor în baza pct.41 al SNC „Creanțe și investiții financiare” [11]

Determinarea mărimii provizioanelor *pe fiecare creanță* necesită analiza solvabilității fiecărui debitor și posibilitatea îndeplinirii integrale sau parțiale a obligațiilor financiare de către acesta [11, pct.42], conform exemplului 2:

Exemplul 2. „Alfa” SRL a vândut entității „Beta” SRL în luna mai a anului 2022 produse în valoare de 50 000 lei, stabilind termenul de achitare – 15 iunie 2022. Drept urmare, creanțele nu au fost achitate în termenul stabilit din motivul insolvabilității cumpărătorului.

1. Reflectarea constituirii provizioanelor la data raportării:

Debit contul 712 „Cheltueili de distribuire” – 50 000 lei

Credit contul 222 „Corecții (provizioane) privind creanțele compromise” – 50 000 lei

Determinarea mărimii provizioanelor *pe grupe de creanțe* solicită clasificarea acestora după termenul de achitare expirat și stabilirea cotei creanțelor compromise aferente fiecărei grupe, conform exemplului 3:

Exemplul 3. „Alfa” SRL dispune de următoarele date privind creanțele grupate după termenul de achitare expirat (tabelul 1):

Tabelul 1. Situația grupelor de creanțe la 31.12.2022

Cumpărător	Soldul creanțelor comerciale, lei	Termenul de achitare expirat				
		1-30 zile	31-60 zile	61-90 zile	91-120 zile	peste 120 zile
1	2	3	4	5	6	7
A	30 000		30 000			
B	55 000			55 000		
C	315 000	204 750	110 250			
D	75 000				75 000	

E	28 000					28 000
Total	503 000	204 750	140 250	55 000	75 000	28 000
Cota creanțelor compromise, %	x	1	3	10	30	50

Sursa: elaborat de autor

Drept urmare, pornind de la informația prezentată în tabelul 1, se determină mărimea corecțiilor privind creanțele compromise, conform tabelului 2:

Tabelul 2. Situația creanțelor compromise la 31.12.2022

Termenul de achitare expirat, zile	Soldul creanțelor comerciale, lei	Cota creanțelor compromise, %	Corecții privind creanțele compromise, lei
1	2	3	$4 = 2 * 3 / 100$
1 – 30 zile	204 750	1	2 047,50
31 – 60 zile	140 250	3	4 207,50
61 – 90 zile	55 000	10	5 500
91 – 120 zile	75 000	30	22 500
peste 120 zile	28 000	50	14 000
Total	503 000	x	48 255

Sursa: elaborat de autor

1. Reflectarea mărimii corecțiilor privind creanțele compromise:

Debit contul 712 „Cheltueili de distribuire” – 48 255 lei

Credit contul 222 „Corecții (provizioane) privind creanțele compromise” – 48 255 lei

Corecțiile privind creanțele compromise determinate pe fiecare creanță și pe grupe de creanțe, se ajustează cu diferențele dintre mărimea corecțiilor calculate și soldul neutilizat al acestora conform datelor contabilității (tabelul 3), conform exemplului 4:

Exemplul 4. În conformitate cu politicile contabile ale entității „Alfa” SRL, corecțiile privind creanțele compromise se stabilesc în baza mărimii absolute acestora. Soldul neutilizat al corecțiilor privind creanțele compromise la 01 ianuarie 2022 la entitatea „Gama” SRL constituie 350 000 lei.

Tabelul 3. Situația creanțelor la 31.12.2022

Cumpărător	Soldul creanțelor comerciale, lei	Soldul creanțelor compromise, lei
1	2	3
A	115 000	27 000
B	200 000	55 000
C	60 000	120 000
Total	375 000	202 000

Sursa: elaborat de autor

1. Reflectarea ajustării mărimii corecțiilor privind creanțele compromise calculate (350 000 lei – 202 000 lei):

Debit contul 712 „Cheltueili de distribuire” – 148 000 lei

Credit contul 222 „Corecții (provizioane) privind creanțele compromise” – 148 000 lei

Determinarea mărimii provizioanelor pe creanțe în totalitate se efectuează prin produsul dintre cota medie a creanțelor compromise (raportul dintre suma efectivă a pierderilor aferente creanțelor compromise în perioadele de gestiune precedente și volumul vânzărilor nete în aceeași perioadă) și

volumul vânzărilor nete (veniturile din vânzările în credit ajustate cu valoarea bunurilor returnate și/sau cu suma reducerii de prețuri), conform exemplului 5:

Exemplul 5. Volumul vânzărilor entității „Alfa” SRL în anul 2022 a constituit 3 000 000 lei, iar valoarea bunurilor returnate – 50 000 lei. Mărima corecțiilor privind creanțele compromise se determină la finele anului în baza datelor privind volumul vânzărilor nete și pierderile aferente creanțelor compromise pentru 3 ani precedenți (tabelul 4).

Tabelul 4. Volumul vânzărilor nete și pierderi aferente creanțelor compromise

Anii	Suma totală a creanțelor	Suma pierderilor aferente creanțelor dubioase
1	2	3
2019	1 400 000	84 000
2020	2 890 000	173 500
2021	2 150 000	129 000
Total	6 440 000	386 500

Sursa: elaborat de autor

Astfel, în baza informației prezentate în tabelul 4, se determină cota medie a pierderilor aferente creanțelor dubioase conform calculului: $386\,500 / 6\,440\,000 * 100\% = 6\%$. Drept urmare, corecțiile privind creanțele compromise se vor calcula ca: $(3\,000\,000 - 50\,000) * 6\% = 177\,000$ lei și se vor contabiliza la 31 decembrie 2022 conform formulei:

1. Reflectarea mărimii corecțiilor privind creanțele compromise:

Debit contul 712 „Cheltueili de distribuire” – 177 000 lei

Credit contul 222 „Corecții (provizioane) privind creanțele compromise” – 177 000 lei

În contextul celor expuse, este necesar de subliniat că în cazul trecerii de la metoda corecțiilor la metoda directă de contabilizare a creanțelor compromise, soldul corecțiilor se decontează prin diminuarea corecțiilor privind creanțele compromise și majorarea veniturilor curente.

Ajustarea în scopuri fiscale a creanțelor compromise

În conformitate cu art.31, aln.(1) al Codului Fiscal, „se permite deducerea oricărei datorii compromise, conform legislației, dacă această datorie s-a format în cadrul desfășurării activității de întreprinzător” [4].

De asemenea, Codul Fiscal prin art.5, aln.(32) prevede că datoria compromisă vizează creanța care este nerambursabilă în cazurile în care [4]:

- agentul economic lichidat nu are succesori de drepturi;*
- persoana juridică sau fizică care desfășoară activitate de întreprinzător, declarată insolubilă, nu are bunuri;*
- persoana fizică care nu desfășoară activitate de întreprinzător și gospodăria țărănească sau întreprinzătorul individual nu are, în decurs de 2 ani din ziua apariției datoriei, bunuri sau este în insuficiență de bunuri ce ar putea fi percepute în vederea stingerii acestei datorii;*
- persoana fizică a decedat și nu mai există persoane obligate prin lege să onoreze obligațiile acesteia;*
- persoana fizică, inclusiv membrii gospodăriei țărănești (de fermier) sau întreprinzătorul individual, care și-a părăsit domiciliul nu poate fi găsită în decursul termenului de prescripție stabilit de legislația civilă;*

- f) există actul respectiv al instanței de judecată sau al executorului judecătoresc (decizie, încheiere sau alt document prevăzut de legislația în vigoare) potrivit căruia perceperea datoriei nu este posibilă;
- g) datoria în mărime de până la 1000 de lei are termenul de prescripție expirat.

Calificarea datoriei drept compromisă, în cazurile specificate mai sus, cu excepția lit.g), are loc doar în baza documentului corespunzător prin care se confirmă apariția circumstanței respective de implicare într-o formă juridică în condițiile legii.

Din punct de vedere fiscal, legislația oferă dreptul de deducere la calcularea impozitului pe venit pentru persoanele juridice a datoriilor compromise doar în cazul existenței unei hotărâri definitive a unei instanțe de judecată sau a executorului judecătoresc. Drept urmare, în cazurile în care există hotărârea definitivă a unei instanțe de judecată sau a executorului judecătoresc – *cheltuielile cu creanțele compromise se deduc în scopuri fiscale*, iar în cazurile în care nu există hotărârea definitivă a unei instanțe de judecată sau a executorului judecătoresc – *cheltuielile cu creanțele compromise nu se deduc în scopuri fiscale*.

În aceeași ordine de idei, în ceea ce privește TVA, în cazurile în care există hotărârea definitivă a unei instanțe de judecată sau a executorului judecătoresc – *are loc trecerea în cont a TVA* (exemplul 6), iar în cazurile în care nu există hotărârea definitivă a unei instanțe de judecată sau a executorului judecătoresc – *cheltuielile cu creanțele compromise nu se deduc în scopuri fiscale*.

Exemplul 6. În urma inventarierii din luna decembrie a anului 2022 la entitatea „Alfa” SRL, au fost depistate creanțe cu termenul de prescripție expirat în mărime de 36 000 lei, inclusiv TVA – 6000 lei, pentru care nu există o confirmare în scopuri fiscale.

1. Reflectarea sumei creanței decontate (fără TVA):

Debit contul 712 „Cheltueili de distribuire” – 30 000 lei

Credit contul 221 „Creanțe comerciale” – 30 000 lei

2. Ajustarea (stornarea) sumei TVA aferentă creanței comerciale compromise:

Debit contul 714 „Alte cheltuieli din activitatea operațională” – (6 000) lei

Credit contul 221 „Creanțe comerciale” – (6 000) lei

Pornind de la exemplul 6, considerăm propice de a prezenta rândurile ce trebuie completate din Declarația cu privire la impozitul pe venit (forma VEN 12) [10] la determinarea venitului impozabil pentru anul 2022. Astfel, cheltuielile ce rezidă din derecunoașterea creanțelor comerciale compromise și a sumei TVA stornate, necesită să fie ajustate prin rd.03015 și rd.03016 din anexa 2D (figura 5):

Anexa 2D/
Приложение 2D

Notă la rîndul 030/ Справка к строке 030

Ajustarea (majorarea/ micșorarea) cheltuielilor conform prevederilor legislației fiscale/

Корректировка (увеличение/ уменьшение) расходов в соответствии с налоговым законодательством

Corectări Корректировки	Cod Код	Constatat în Признано в		Diferența coloana 3 – coloana 2 Разница гр.3 – гр.2
		contabilitatea financiară финансовом учете	scopuri fiscale налоговых целях	
A	1	2	3	4
Deducerea datoriilor compromise (art.31 alin.(1) din Codul fiscal) Вычет безнадежных долгов (ч.(1) ст.31 Налогового кодекса)	03015	30 000	0	(30 000)
Alte cheltuieli ce nu țin de activitatea de întreprinzător (se indică) Другие расходы, не связанные с предпринимательской деятельностью (указать)	03046	6 000	0	(6 000)
TOTAL/ ВСЕГО	030	X	X	

Figura 5. Înregistrarea creanțelor compromise și a sumei TVA aferente în Declarația cu privire la impozitul pe venit (VEN 12)

Sursa: elaborat de autor

Generalizând informația obținută în exemplul 6 în contabilitate și fiscalitate, în urma ajustărilor efectuate la entitatea „Alfa” SRL, venitul impozabil se va majora cu 6 000 lei.

Concluzii

Cercetările efectuate asupra tematicii alese permit concluzionarea că creanțele comerciale apar în cazul în care momentul livrării bunurilor, prestării serviciilor și executării lucrărilor nu coincide cu momentul încasării mijloacelor bănești. Deopotrivă, în figura 3 a prezentei lucrări s-au prezentat principalele acte normative și legislative ce reglementează modul de contabilizare a creanțelor comerciale ale entităților autohtone.

La nivel național, conform prevederilor SNC „Creanțe și investiții financiare”, contabilizarea creanțelor compromise se efectuează prin două metode: decontarea directă a creanțelor compromise pe seama cheltuielilor sau constituirea provizioanelor pentru depreciere. Potrivit literaturii de specialitate [9, p.192], metoda provizioanelor este cea corectă din punct de vedere contabil, deoarece aplicarea ei asigură respectarea principiului prudenței, a concordanței veniturilor și cheltuielilor, precum și un nivel sporit al veridicității informațiilor.

În concluzie, datorită influenței covârșitoare a creanțelor asupra mărimii, structurii și rotației activelor, lichidității, solvabilității, poziției financiare și nu doar, sarcina cea mai importantă a oricărei entități este creșterea eficienței gestionării creanțelor pe baza unei analize aprofundate a acestora.

Referințe bibliografice

1. BĂDICU, Galina; MIHAILĂ, Svetlana. Politici contabile: principii de bază și caracteristici calitative ale informațiilor. *Economica*, 2014, 90.4: 80-86.
2. BORDEIANU, O. Aspecte manageriale în contabilitatea creanțelor și datoriilor comerciale. În: *Analele Științifice ale Universității Cooperatist-Comerciale din Moldova*, Nr. 10, 2012, p.264-268;
3. Codul Civil al Republicii Moldova. Cod nr.1107 din 06.06.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr.82-86, art.661 din 22.06.2002;
4. Codul Fiscal al Republicii Moldova. Cod nr.1163 din 24.04.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr.62, art.522 din 18.09.1997;
5. DEACONU, A. Diagnosticul și evaluarea întreprinderii. București: Tribuna economică, 2000, 245p.;
6. GRIGOROI, L. ș. a. Contabilitatea întreprinderii. Ed. a III-a. Chișinău: Cartier, ASEM, 2021, 800 p.;
7. HAREA, R. Contabilitatea mărfurilor în unitățile de comerț. Chișinău: Editura ASEM, 2001, 132 p.;
8. Ordinul Ministerului Finanțelor nr.27 din 28.04.2004 cu privire la aprobarea și punerea în aplicare a Regulamentului privind inventarierea. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr.123-124, art.268 din 27.07.2004;
9. SAJIN, I., NEDERIȚA, A. Probleme ale contabilității și auditului decontărilor comerciale (monografie). Chișinău: Editura ASEM, 2010, 231p.;
10. Serviciul Fiscal de Stat, Servicii fiscale electronice, Descarcă formulare. Disponibil: <https://servicii.fisc.md/formulare.aspx?tm=1&pt=1>;
11. Standardul Național de Contabilitate „Creanțe și investiții financiare” aprobat prin Ordinul Ministerului finanțelor nr.118 din 06.08.2013 privind aprobarea Standardelor Naționale de Contabilitate. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr.177-181, art.1224 din 16.08.2013.

CONTABILITATEA VERDE – CALEA CĂTRE UN VIITOR DURABIL

GREEN ACCOUNTING – THE PATH TO A SUSTAINABLE FUTURE

Autor: **OLIVIA DOROGOI**, ORCID: 0000-0003-2366-0637

e-mail: olivia.dorogoi.02@mail.ru

Conducător științific: **ANGELA POPOVICI**, ORCID: 0000-0002-8844-0304

e-mail: a.j.popovici@gmail.com

Academia de Studii Economice a Moldovei

Abstract. *Nowadays, most of the companies are facing environmental issues and are seeking an appropriate way to report and disclose the information to the public. The environmental pollution issue is among the most important problems of today's human society. Therefore, the key condition is green accounting - the concept that encompasses an in-depth study of the environment and the long-term effects of economic activity on the environment. The main objective of this scientific paper is to understand what green accounting means and the role it plays. The concept of green accounting is an important tool for understanding the role of the environment in the economy, the rational use of natural resources, and decision-making. The development of green accounting will ensure a healthy environment, a long-term economic growth of enterprises, as well as a change in the entire economic and social system.*

Keywords: *ecological debts, environmental costs, environmental protection, green accounting, sustainable development*

JEL: M40, M41

Introducere

Este unanim acceptat astăzi faptul că între mediul înconjurător și entitățile economice există o relație simbiotică. Necesitatea protecției mediului și a dezvoltării durabile este mai răspândită ca niciodată. Companiile au angajamentul să asigure desfășurarea activităților sale într-o manieră durabilă. Schimbările de mediu au un impact negativ asupra mediului dar și un impact deosebit asupra economiilor naționale. Astfel, în scopul asigurării creșterii economice, dezvoltării durabile dar și asigurării sustenabilității măsurilor de protecție a mediului, este semnalată necesitatea implementării politicilor de protecție a mediului prin aplicarea normelor, măsurilor de sancționare (*taxe și amenzi pentru contravențiile de mediu cum ar fi poluarea mediului, gestionarea deșeurilor*) dar și a stimulentele financiare (*scutiri de taxe, autorizații de poluare*) menite să contribuie la protecția mediului [3].

Mediul reprezintă o responsabilitate care trebuie asumată de către fiecare entitate economică în parte. În acest sens, contabilitatea verde devine un „pilon” fundamental în cadrul asigurării dezvoltării sustenabile de lungă durată, prin aducerea de argumente puternice, în legătură cu influența companiilor asupra mediului dar și asupra societății.

Protecția mediului constituie atât un element important al dezvoltării durabile economice dar și o condiție a stabilității politice și sociale pe termen lung. Așadar, managementul entităților ar trebui redirecționat pentru prevenirea și combaterea schimbărilor climatice, protecția mediului înconjurător și promovarea unei activități sociale responsabile.

Relația dintre entitate și mediul înconjurător este una de intercondiționare. Dezvoltarea economică durabilă depinde de condițiile de mediu, iar mediul este supus condițiilor create de către entități în

acțiunile sale către dezvoltare. Dezvoltarea durabilă asigură premisele generației viitoare de a beneficia de capital natural – factor decisiv al creșterii economice [10].

Actualitatea temei derivă din complexitatea provocărilor de mediu cu care se confruntă entitățile economice pentru menținerea sustenabilității afacerilor pe termen lung, precum și atingerea obiectivelor sale ecologice. Doar prin efectuarea unor modificări în sistemul tradițional de contabilitate, soluționarea acestor provocări ar fi posibilă.

Scopul cercetării constă în analiza conceptului de „contabilitate verde” și rolul acesteia la nivelul entităților economice, utilizarea metodelor și tehnicilor de contabilizare a mediului și a resurselor naturale, dezvoltarea metodelor de identificare a costurilor de mediu care ne oferă posibilitatea de control asupra poluării, precum și luarea deciziilor de protecție a mediului înconjurător.

Metodologia de cercetare

În vederea realizării scopului cercetării, s-a analizat literatura de specialitate, precum și diverse articole științifice în raport cu tematica abordată. La elaborarea articolului au fost utilizate următoarele metode și instrumente de cercetare: *metoda documentar normativă*, *metoda inducției și deducției* (accentuarea principalelor idei și concluzii aferente cercetării realizate), *metoda analitică*, *metoda comparației* (examinarea structurii costurilor ecologice), *metoda sintezei* (identificarea principalelor aspecte privind contabilitatea verde și procesul de contabilizare a mediului).

S-au studiat diverse surse web internaționale aferente situației mediului la nivel global și local, precum și baza legislativă ecologică.

Conținut de bază

Contabilitatea verde este un concept nou și câștigă popularitate continuă datorită conștientizării de către întreprinderi a importanței mediului asupra situației economice.

Etimologia termenului „contabilitate verde” a fost introdusă pentru prima dată de către profesorul și economistul Peter Wood în anul 1980 [14]. Mai târziu, în anul 1993, Organizația Națiunilor Unite, a publicat pentru prima dată manualul privind sistemul de contabilitate economică a mediului (SEEA), care reunește informații economice și de mediu într-un cadru comun pentru a măsura starea mediului, contribuția mediului la economie precum și impactul economiei asupra mediului [13].

Cunoscută și sub numele de contabilitatea de mediu sau contabilitatea ecologică, *contabilitatea verde* reprezintă drept un instrument managerial utilizat în procesul de realizare a multiplelor scopuri, cum ar fi: îmbunătățirea performanței în raport cu mediul, gestiunea și controlul costurilor, eficientizarea investițiilor în tehnologii mai puțin poluante, promovarea unor procese de producție și a unor produse mai puțin poluante, etc. [11].

Printre obiectivele fundamentale ale contabilității verzi se numără [5]:

- reducerea costurilor și creșterea veniturilor, profitului și capitalului propriu;
- menținerea sustenabilității afacerilor pe termen lung;
- creșterea prețurilor sau a valorii acțiunilor companiei;
- încurajarea creșterii durabile a întreprinderii.

Contabilitatea verde devine din ce în ce mai importantă nu numai pentru managementul mediului, dar și pentru alte activități decizionale ale entității, și anume: procesul de aprovizionare, proiectarea proceselor și produselor, alocarea și controlul costurilor, bugetarea capitalului, politicile de preț și nu în ultimul rând evaluarea performanțelor [16]. Prin urmare, identificarea și colectarea informațiilor

privind costurile verzi în modul corespunzător se solicită a fi implementată și la nivel microeconomic, implementarea căreia v-a aduce beneficii precum: suport informațional în vederea luării deciziilor, îmbunătățirea imaginii întreprinderilor, asistență în procesul de raportare a datelor, beneficii sociale, precum și atragerea și motivarea personalului.

Contabilitatea verde nu reprezintă doar un sistem de contabilitate, ci și un sistem de contabilitate durabilă care înregistrează costurile și beneficiile aduse organizațiilor de către mediu. Companiile exploatează mediul înconjurător, ceea ce duce la degradarea mediului, din cauza căreia calamitățile naturale apar frecvent în întreaga lume. Prin urmare, nu numai guvernele, ci și companiile au responsabilitatea de a proteja mediul.

În scopul protecției mediului ambiant de către entitățile economice, parlamentul Republicii Moldova a adoptat o serie de legi, menite să prevină și să combată daunele mediului înconjurător:

- Legea nr. 1515 – XII din 16.06.1993 *privind protecția mediului înconjurător* [6];
- Legea nr. 1102 – XIII din 06.02.1997 *cu privire la resursele naturale* [7];
- Legea nr. 1347 – XIII din 09.10.1997 *privind deșeurile de producție și menajere* [8];
- Legea nr. 1540 – XIII din 25.02.1998 *privind plata pentru poluarea mediului* [9].

Dezvoltarea durabilă și promovarea economiei verzi reprezintă priorități de dezvoltare pentru Republica Moldova. Așadar, Guvernul Republicii Moldova a aprobat *Strategia de mediu 2014-2023*, care a stabilit prioritățile naționale și sectoriale pentru promovarea economiei verzi și a definit cadrul pentru integrarea ulterioară a economiei verzi în domeniul agriculturii, transportului, energiei, industriei, construcțiilor, dezvoltării regionale, educației și achizițiilor. Prin urmare, în Republica Moldova este promovată economia verde drept o economie care rezultă în îmbunătățirea bunăstării populației și în echitate socială, cu reducerea riscurilor pentru mediu și a constrângerilor ecologice. Este o economie cu emisii reduse de carbon, eficientă în utilizarea resurselor și social incluzivă. Conceptul de „dezvoltare economică verde” marchează trecerea de la modelul de dezvoltare economică de consum, care tratează protecția mediului drept o povară economică, spre un model care folosește protecția mediului ca una dintre forțele motrice de creștere a economiei [2].

Contabilitatea verde presupune organizarea și desfășurarea de activități cu privire la colectarea, prelucrarea, înregistrarea, analiza și generalizarea informațiilor privind *costurile ecologice* și *datoriile ecologice* (figura 1):

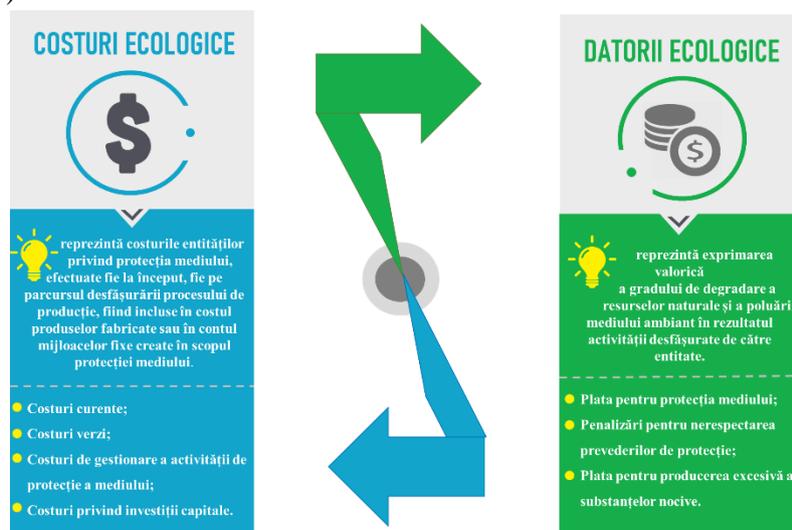

Figura 1. Structura costurilor și datoriilor ecologice

Sursa: Elaborat de autor în baza [16]

Potrivit figurii 1, costurile ecologice înglobează mai multe tipuri de costuri, mai exact: costuri curente, costuri verzi, costuri de gestionare a activității de protecție a mediului și costuri privind investiții capitale (figura 2):

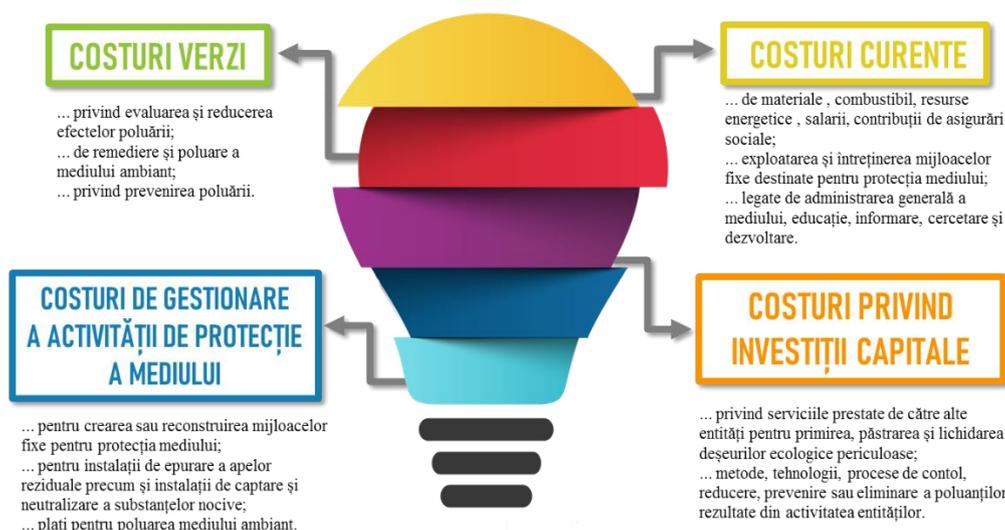

Figura 2. Structura costurilor ecologice

Sursa: Elaborat de autor în baza [16, 17]

Termenul de *contabilitatea verde* posedă mai multe înțelesuri și utilizări. Pornind de la cele două analize prezentate în activitatea economiștilor: microeconomic (*prin care se interpretează comportamentele individuale și interindividuale*) și macroeconomic (*prin care se examinează comportamentele la nivel colectiv*), distingem trei tipuri de contabilitate verde (figura 3):

Figura 3. Tipuri de contabilitate verde

Sursa: Elaborat de autor în baza [11]

Conform Standardului Internațional de Contabilitate IAS 2 – „Stocuri”, raportându-se la cheltuielile ce pot fi incluse în costul de producție face precizare că acestea să se includă în costul de producție numai în măsura în care reprezintă costuri suportate pentru aducerea stocurilor în starea și în locul în care se găsesc în prezent [15].

Prin urmare, în cadrul contabilității verzi, există două modalități de *reflectare a costurilor pentru protecția mediului* [4] :

1) Reflectarea costurilor pentru protecția mediului într-un *articol de calculație distinct*, de exemplu, „Costuri de protecție a mediului” în cadrul contului de gestiune 811 „Activități de bază”. Acest procedeu de contabilizare se recomandă pentru entitățile care nu au o activitate foarte pronunțată de protecție a mediului, nu au o subdiviziune ecologică specială și nu prestează servicii de protecție a mediului pentru alte entități;

2) Reflectarea costurilor pentru protecția mediului într-un *cont de gestiune distinct*, de exemplu reflectarea în cadrul contului de gestiune 836 „Activități de protecție a mediului”. Această modalitate de evidență se sugerează, în special, entităților care au o subdiviziune ce se ocupă de acțiuni privind protecția mediului, entităților cu activitatea esențială orientată spre protecția mediului și prestarea serviciilor de protecție a mediului pentru alte entități economice.

Calcularea și raportarea datoriilor ecologice se află în responsabilitatea contabilului șef sau după caz a inginerului ecologic, în obligația cărora intră calculul datoriilor conform normelor stabilite de legislația ecologică în vigoare și prezentarea rapoartelor în termenii stabiliți de Inspectoratul Ecologic de Stat [16].

Astfel, în obligația contabilului se include completarea declarațiilor trimestriale conform Ordinului MADRM nr.15 din 22.02.2019 [12]:

- Art.1. *Emisiile de poluanți în atmosferă de la sursele staționare;*
- Art.2. *Deversările de poluanți în sistemele de canalizare;*
- Art.3. *Deversările de poluanți cu apele uzate;*
- Art.4. *Evacuări cu apă uzată pe teritoriul entității;*
- Art.5. *Depozitarea deșeurilor amplasate pe teritoriul entității.*

La finalizarea fiecărei perioade de gestiune entitatea este obligată să prezinte *Raportul Anual* privind substanțele eliminate în atmosferă și deșeurile ecologice. Colectarea datelor se face trimestrial și se prezintă sub forma unei dări de seamă Inspectoratului Ecologic Principal [16].

Reflectarea și contabilizarea costurilor ecologice se realizează în dependență de tipul costului:

1) În cazul utilizării materialelor și altor stocuri, precum și a imobilizărilor corporale în scopul prevenirii poluării mediului, se înregistrează drept o majorare a cheltuielilor administrative și/sau costurilor indirecte de producție, amortizării și diminuare a costului stocurilor utilizate:

Debit contul „Cheltuieli administrative și/sau costuri indirecte de producție”;

Credit contul „Stocuri (materiale, piese de schimb, obiecte de mică valoare și scurtă durată, etc.)”;

Credit contul „Amortizarea mijloacelor fixe”.

2) În cazul calculului plăților obligatorii aferente normativelor stabilite de legislația în vigoare, se înregistrează drept o majorare concomitentă a cheltuielilor administrative și/sau costurilor indirecte de producție și a datoriilor curente:

Debit contul „Cheltuieli administrative și/sau costuri indirecte de producție”;

Credit contul „Alte datorii curente”.

Potrivit legislației, mijloacele menționate se varsă la contul Fondului Ecologic Național, prin urmare entitatea v-a înregistra o diminuare concomitentă a numerarului și a datoriilor curente:

Debit contul „Alte datorii curente”;

Credit contul „Conturi curente în monedă națională”.

Contabilitatea verde este o nouă ramură a contabilității dedicată atât utilizatorilor externi, cât și gestiunii interne a întreprinderii. Contabilitatea verde externă urmărește prezentarea informațiilor

despre mediul natural în cadrul situațiilor financiare, prin introducerea unor rubrici verzi în bilanț, în situația de profit și pierdere sau în notele explicative la situațiile financiare. Pe de o altă parte, contabilitatea verde internă are drept obiectiv principal producerea de informații utile în luarea deciziilor [1].

Astfel, în situațiile financiare existente, indicatorii recomandați a fi incluși sunt:

În Bilanț:

- Imobilizări necorporale aferente activităților de protecție a mediului;
- Mijloace fixe aferente activităților de protecție a mediului;
- Materiale ecologice;
- Produse ecologice;
- Mărfuri ecologice;
- Rezerve aferente activităților de protecție a mediului;
- Credite bancare pentru activități de protecție a mediului;
- Împrumuturi pentru activități de protecție a mediului;
- Provizioane pentru activități de protecție a mediului.

În Situația de profit și pierdere:

- Venituri din vânzarea produselor și mărfurilor ecologice, prestarea serviciilor ecologice;
- Costuri aferente vânzării produselor și mărfurilor ecologice, serviciilor ecologice prestate;
- Profit brut din vânzarea produselor și mărfurilor ecologice, prestarea serviciilor ecologice;
- Cheltuieli privind activitatea de protecție a mediului;
- Alte venituri ecologice;
- Alte cheltuieli ecologice;
- Rezultatul din activitatea de protecție a mediului.

În Nota explicativă:

- Activitățile de protecție a mediului și căile de desfășurare a acestora;
- Examinarea situației ecologice a întreprinderii;
- Consecințele activităților de protecție a mediului asupra situației financiare, precum și asupra perioadelor viitoare; etc.

Datorită reflectării noilor indicatori ecologici în cadrul situațiilor financiare, entitățile economice au posibilitatea de identificare a activităților și măsurilor de protecție a mediului înconjurător, precum și furnizarea informațiilor necesare în luarea deciziilor manageriale.

Conceptul de „*contabilitate verde*” trebuie perceput, în contextul dezvoltării durabile și reducerii sărăciei, ca unul dintre instrumentele de bază pentru atingerea dezvoltării durabile și ca un mijloc de utilizare eficientă a resurselor naturale și a energiei, de aplicare a tehnologiilor moderne cu emisii reduse de carbon și poluare redusă, în scopul minimizării a riscurilor de mediu [2].

Concluzii

Contabilitatea verde a devenit o nevoie urgentă de implementat în lumea contemporană, datorită creșterii activităților economice și industriale de către companii, care au cauzat daune mari asupra mediului ambiant, dar și asupra disponibilității resurselor naturale.

Pentru Republica Moldova, dezvoltare durabilă a protecției mediului este singura perspectivă rațională, care ar putea ajuta la statornicia, sustenabilitatea societății și a unui mediu mai favorabil

pentru antreprenori. În acest sens, Guvernul ar trebuie să promoveze în mod proactiv conștientizarea mediului și să pună accent pe aducerea practicilor de contabilitate ecologică în prim-planul contabilității [2].

Atât standardele internaționale de contabilitate, cât și cele naționale nu obligă reflectarea separată și detaliată a costurilor ecologice, devenind inutil în ceea ce privește transparența riscurilor financiare determinate de mediu. Actualmente, în Republica Moldova aceste costuri nu sunt reflectate în contabilitate separat de celelalte costuri de producție sau de cheltuieli administrative suportate de către entitate. Acest fapt se datorează în mare măsură lipsei de informații privind costurile verzi necesare pentru întocmirea situațiilor financiare precum și a rapoartelor statistice.

Suntem de părerea că dezvoltarea informațiilor aferente costurilor verzi în notele explicative la situațiile financiare, pe domeniul ecologic și pe acțiuni întreprinse în vederea reducerii poluării, ar justifica întreprinderile să separe costurile ecologice, precum și să creeze legătura dintre aceste costuri și specificul activității entității.

Considerăm că datorită informațiilor livrate de către contabilitatea verde, întreprinderile sunt capabile să ia decizii informate care sprijină dezvoltarea durabilă pe termen lung. Aceasta implică economisirea resurselor naturale, a produselor verzi și a producției de mediu. Totodată, un sistem bine stabilit de contabilitate a mediului va asigura integrarea performanțelor de mediu în procesele financiare iar publicarea rezultatelor acestora în documentele companiilor vor contribui la o bună administrare corporativă în ceea ce privește conservarea energiei, reducerea deșeurilor și a emisiilor de poluanți.

Așadar, rezultatele studiului efectuat arată că aplicarea sistemului de conturi ale mediului și resurselor naturale, ținerea evidenței costurilor de mediu, aplicarea standardelor de contabilitate ecologică reprezintă un proces de evoluție în evidențierea efectivă a relației dintre economie și mediu.

Cotabilitatea verde promovează un viitor durabil pentru întreprinderi, devenind drept o componentă esențială în dezvoltarea sustenabilă a întregii economii.

Referințe bibliografice

1. BUȘAN, G. *Contabilitatea verde – o necesitate în contextul economico-social actual*. Editura Economică, Târgu Jiu, 2008. Disponibil: https://www.utgjiu.ro/revista/ec/pdf/2008-01/7_BUSAN_GABRIELA_Prel.pdf
2. Centrul național de mediu. *Economia verde și schimbări climatice*. Disponibil: https://www.environment.md/ro/economia_verde_si_schimbari_climatice
3. Comisia Europeană. *Să înțelegem politicile Uniunii Europene. Un mediu sănătos și durabil pentru generațiile viitoare*. Editura Uniunea Europeană, ianuarie, 2013, Bruxelles. Disponibil: https://publications.europa.eu/resource/ellar/545cd129-c0e1-48cf-95da-9e6b815fb8a7.0023.03/DOC_1
4. GULEA, D. ; CARAMAN, S. *Contabilitatea mediului – parte componentă a contabilității tradiționale*. Conferința Științifică Internațională, 15 martie, 2018: Culegere de lucrări științifice, Ed. a 2-a, Chișinău. Disponibil: https://irek.ase.md/xmlui/bitstream/handle/1234567890/518/Caraman_S_Gulea_D_%20conf_con_15.03.18.pdf?sequence=1&isAllowed=y
5. LAKO, A. *Ecological Crisis and Urgency of Green Accounting*. Edition July-August, 2017, Indonesia. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/323388047_Ecological_Crisis_and_Urgency_of_Green_Accounting

6. Legea nr.1515 din 16.06.1993 privind protecția mediului înconjurător. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr.10, art.283 din 30.10.1993. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=112032&lang=ro
7. Legea nr. 1102 – XIII din 06.02.1997 cu privire la resursele naturale. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr.40, art.337 din 19.06.1997. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=109389&lang=ro
8. Legea nr.1347 din 09.10.1997 privind deșeurile de producție și menajere. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr.16-17, art.101 din 05.03.1998. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=97262&lang=ro
9. Legea nr. 1540 – XIII din 25.02.1998 privind plata pentru poluarea mediului. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr.54-55, art.378 din 18.06.1998. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=125113&lang=ro
10. LISÎ, T. *Protecția mediului în condițiile dezvoltării durabile*. Disponibil: <https://prezi.com/8-bpp3wwotme/protectia-mediului-in-conditiile-dezvoltarii-durabile/>
11. MUNDIR, Z. *Green Accounting*. Disponibil: <https://www.linkedin.com/pulse/green-accounting-zahid-munir>
12. Ordin nr.15 din 22.01.2019 cu privire la aprobarea formularului dării de seamă (EMPOLDEP19), modului de completare a acestuia și Instrucțiunii privind modul de calculare și achitare a plăților pentru emisiile și deversările de poluanți și depozitarea deșeurilor. În *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr 38-47 art 282 din 08.02.2019. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=112519&lang=ro
13. Organizația United Nations. *System of Environmental Economic Accounting*. Disponibil: <https://seea.un.org/content/about-seea>
14. SINHA, M. *A Study On Scope, Importance And Growing Importance Of Green Accounting In India*. Palarch's Journal Of Archaeology Of Egypt/Egyptology 18(7), 2021. Disponibil: <https://archives.palarch.nl/index.php/jae/article/view/8354/7799>
15. Standardele Internaționale de Raportare Financiară 2017 (Red Book). Disponibil: <https://www.mf.gov.md/ro/content/standardele-interna%C8%9Bionale-de-raportare-financiar%C4%83-2017-red-book>
16. ȚURCANU, Ș. *Contabilitatea verde*. Disponibil: <https://prezi.com/ubdu8ys9-alj/contabilitatea-verde-ts/>
17. Socoliuc, M., Cosmulese, C. G., Ciubotariu, M. S., Mihaila, S., Arion, I. D., & Grosu, V. Sustainability reporting as a mixture of CSR and sustainable development. A model for micro-enterprises within the romanian forestry sector. *Sustainability*, 2020, 12.2: 603.

IMPACTUL INTELIGENȚEI ARTIFICIALE ASUPRA PROFESIEI CONTABILE

THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON THE ACCOUNTING PROFESSION

Autor: NATALIA COTÎRȘĂU

e-mail: cotirsaunataly@gmail.com

Conducător științific: STELA CARAMAN, ORCID: 0000-0003-1523-7126

e-mail: caraman@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei

Abstract. *Artificial intelligence (AI) is rapidly bringing about changes in the way entities are operated, and this change is expected to take over the core aspects of the accounting industry. The accounting profession has shifted its attention from the era of paper and pencil to the era of digitization, which evolves in the following stages: electronic tables MS Excel, access, then specialized software: 1C: accounting, universal accounting, the next stage is the ERP system (it is a computer system used by companies for Resource Management), another stage is Cloud technology and at the top of all stages is artificial intelligence itself. The purpose of this study is to examine the impact of artificial intelligence on accounting, to know the stages of the development of artificial intelligence and its use in accounting. Also, to understand the concept known as artificial intelligence and the positive and negative impact on the accounting profession. Learning about the importance of artificial intelligence in accounting and the importance of accountants.*

Keywords: *artificial intelligence, accounting profession, tehnology, digitization*

JEL: M41

Introducere

Tema impactului inteligenței artificiale a pătruns adânc atât în viața economică, cât și în viața socială a fiecărei țări. Integrarea tehnologiilor de comunicare și informaționale în viețile noastre de zi cu zi și profesionale este pe cale să schimbe societatea într-un „mediu informațional”, în care volumul cunoștințelor și informațiilor devine o resursa de baza în economie [1].

Inteligența Artificială (în continuare - IA) este capacitatea unei mașini de a imita funcții umane, cum ar fi raționamentul, învățarea, planificarea și creativitatea. IA permite sistemelor tehnice să perceapă mediul în care funcționează, să prelucreze această percepție și să rezolve probleme, acționând pentru a atinge un anumit scop. Calculatorul primește datele (deja pregătite sau colectate prin intermediul propriilor senzori, cum ar fi o cameră video), le prelucrează și reacționează. Sistemele IA sunt capabile să își adapteze, într-o anumită măsură, comportamentul, analizând efectele acțiunilor anterioare și funcționând autonom.

Tehnicile de inteligență artificială, cum ar fi învățarea automată, nu sunt noi, iar ritmul schimbării este rapid, adoptarea pe scara largă în contabilitate este încă în etapa începătoare. Pentru a construi o viziune pozitivă asupra viitorului, trebuie să dezvoltăm o înțelegere puternică a modului în care inteligența artificială poate clarifica problemele contabile, provocările practice și abilitățile de care contabilii au nevoie pentru a lucra alături de sisteme inteligente. Contabilitatea, fiind o sursă principală de informații economice a entităților, a dat dovadă de receptivitate la rezolvările oferite de tehnologia

informației, evoluând într-un ansamblu informațional care tinde spre integrarea unor părți din caracteristicile specifice celorlalte funcții.

Conținutul de bază

În prezent pentru un specialist în domeniul financiar-contabil nu mai este suficient să cunoască în detaliu tehnica contabilă, reglementările legislative sau să dețină cunoștințe necesare efectuării analizelor economico-financiare, ci trebuie să dispună de cunoștințe, din ce în ce mai detaliate, cu privire la utilizarea tehnologiilor informaționale și de comunicații, a avantajelor strategice pe care le poate obține firma prin implementarea lor, a modului în care aceste avantaje se pot transforma în profit pentru organizație.

Pentru confirmarea acestor afirmații, vine și autoarea *Stela Caraman* [3], care a realizat o analiză a cerințelor înaintate și prezentate de către angajatorii din țara noastră în ofertele de angajare plasate pe website-urile: rabota.md, delucru.md, joblist.md, angajare.md față de nivelul de pregătire profesională a contabililor și care a scos în evidență, că acestea sunt destul de exigente și nu se rezumă doar la cunoștințe specifice domeniului, dar cuprind și cunoștințe din domeniul tehnologiilor informaționale și a gândirii analitice, a raționamentului profesional, după cum rezultă din tabelul 1:

Tabelul 1. Cerințele angajatorilor din Republica Moldova față de nivelul de pregătire profesională a specialiștilor contabili

Contabil	Contabil -șef
Studii de specialitate	Studii superioare de specialitate
Cunoașterea legislației	Cunoașterea avansată a legislației
Cunoașterea avansată a programelor automatizate de ținere a contabilității: 1C: Contabilitate, Universal Accounting, Elemento etc.	Cunoașterea avansată a programelor automatizate de ținere a contabilității: 1C: Contabilitate, Universal Accounting, Elemento etc.
Cunoștințe avansate/aprofundate a sistemului de operare MS Office (Excel, Word);	Abilități avansate de utilizare a sistemului de operare MS Office (Excel, Word);
Abilități de organizare, analitice și de comunicare;	Orientare spre proces și rezultat (atingerea obiectivelor și asumarea rezultatelor)
Capacitate de lucru în echipă	Abilități de planificare, organizare și control al activităților desfășurate
	Abilități de comunicare și interpersonale excelente
	Capacitate de analiză și sinteză, gândire logică
	Operativitate în gândire și acțiune

Sursa: *Stela Caraman*, (Inovații social-educăționale, 2022)

Importanța digitalizării pentru profesia contabilă este evidențiată și de către autoarele autohtone: *Liliana Lazari, Lilia Grigoroș și Maia Bajan* care susțin, următoarele: ”dacă ar fi să examinăm provocările profesiei contabile în prezent, atunci, cu siguranță sunt digitalizarea și etica profesională” [5].

Tehnologia inteligenței artificiale este ca o sabie cu două tăișuri. În timp ce promovează dezvoltarea muncii contabile, va determina și contabilii să se confrunte cu criza șomajului la locul de muncă. Însă, unele companii de contabilitate consacrate adepților ale produselor inovatoare găsesc oportunități în tehnologie, departe de a înlocui toate joburile de contabilitate. Utilizarea inteligenței artificiale poate rezolva punctele dureroase ale ineficienței și valorii adăugate sau scăzute în domeniul contabilității, făcându-i pe contabili să se orienteze către o muncă mai creativă și să aducă o valoare mai mare companiei.

Contabilitatea are drept privilegiul de a modela entitățile sub influența factorilor externi sau interni. Astfel, informatizarea contabilității în lume a început cu mulți ani în urmă.

De mii de ani contabilitatea s-a adaptat la cerințele de informare a celor ce aveau nevoie de informațiile sale. Astfel, de la contabilitatea rudimentară a culturii egiptene, bazată pe un sistem contabil simplu, s-a ajuns la sistemul contabil în partidă dublă, în care se încearcă eliminarea suportului informativ de bază (hârtia) și înlocuirea lui cu un suport mai rapid ca mijloc de culegere, prelucrare și transmitere a datelor financiar-contabile. Tranziția spre mijloacele de prelucrare și stocare electronică a cunoscut o evoluție în etape. Primul calculator și primele aplicații de contabilitate au fost inventate în a doua jumătate a secolului XX. Acesta a fost perioada în care un calculator central era folosit de mai mulți utilizatori conectați prin intermediul unor terminale neinteligente. La începuturile lor, aceste sisteme se limitau doar la a reproduce sistemele de contabilitate manuală, adică repetau aceleași proceduri de prelucrare a datelor contabile, dar cu ajutorul calculatorului.

Următoarea etapă a constituit apariția calculatoarelor personale, în care a apărut și posibilitatea descentralizării prelucrării datelor. Necesitățile de informare în această perioadă s-au schimbat în timp: directorii și acționarii firmelor manifestă noi cerințe de informare, mai variate. Au apărut cereri de informații care nu erau caracteristice pentru situațiile contabile tradiționale: riscurile la care este supusă entitatea, gestiunea capitalului intelectual, capacitatea de inovare, gradul de satisfacere a clienților, capacitatea de motivare a salariaților, informații despre impactul asupra mediului. În prezent inteligența artificială a ajuns la o etapă destul de înaltă în domeniul contabil.

O analiză a modului de evoluție a implementării tehnologiilor informaționale în contabilitate, a permis autorului să identifice următoarele etape de automatizare a contabilității la entitățile autohtone, ilustrate în figura de mai jos:

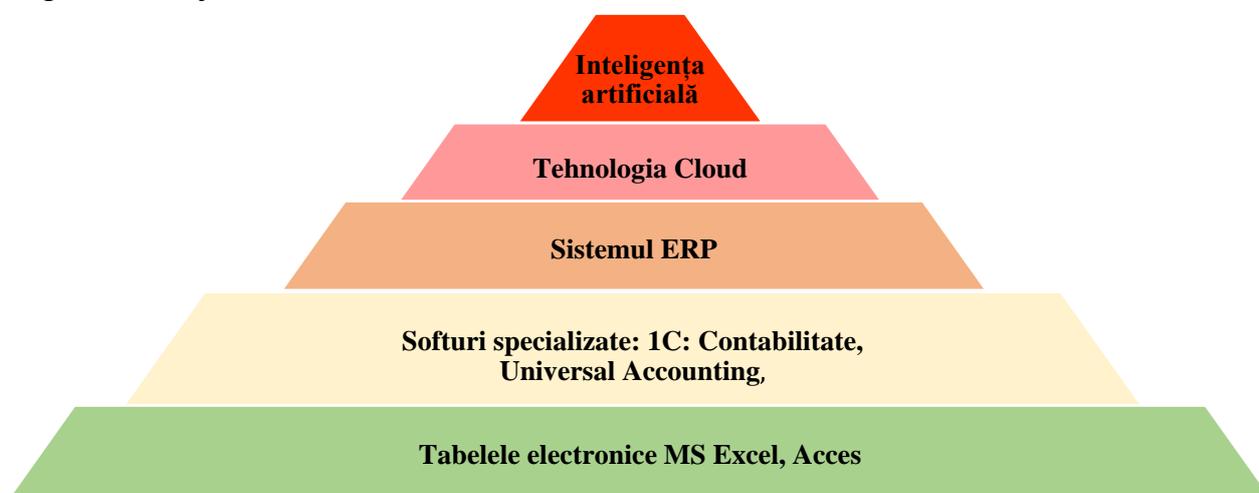

Figura 1. Etapele automatizării contabilității în Republica Moldova

Sursa: elaborată de autor

IA a avut un impact semnificativ asupra industriei contabilității prin automatizarea a numeroase sarcini și creșterea eficienței. De exemplu, inteligența artificială poate crea facturi, poate analiza date financiare, poate genera rapoarte și poate identifica modele și anomalii care sugerează fraudă contabilă. Printre oportunitățile inteligenței artificiale asupra profesiei contabile pot fi enumerate:

- 1) **IA poate înlocui unele locuri de muncă de contabilitate.** Deoarece multe dintre lucrările făcute anterior de oameni pot fi acum automatizate, inteligența artificială are potențialul de a înlocui anumite locuri de muncă din industria contabilității;
- 2) **IA poate determina noi specialități contabile.** Dacă inteligența artificială și automatizarea preiau anumite sarcini, contabilii pot și ar trebui să găsească modalități de a adăuga mai multă

- valoare în altă parte. De exemplu, contabilii pot continua să-și îmbunătățească acuratețea și accesibilitatea contabilității, diversificând în același timp serviciile pe care le oferă clienților;
- 3) **IA și automatizarea pot oferi informații noi pentru contabilii.** Multe platforme de contabilitate bazate pe *cloud* trec dincolo de automatizarea tranzacțiilor către analiză. Drept urmare, învățarea automată poate oferi multor profesioniști contabilii date detaliate despre clienții lor, iar contabilii pot folosi această perspectivă pentru a oferi sfaturi de specialitate;
 - 4) **IA și automatizarea pot schimba funcțiile postului contabil.** Nevoia de contabilii nu va dispărea. Cu toate acestea, funcțiile lor de muncă, probabil, vor evolua. De exemplu, un contabil tradițional va deveni mai mult un manager de sisteme informatice;
 - 5) **IA și automatizarea pot determina contabilii să fie mai proactivi.** În timp ce mașinile lucrează la introducerea și organizarea datelor, contabilii sunt liberi să caute mai multe eforturi de afaceri.

De asemenea, inteligența artificială poate ajuta la multe sarcini legate de contabilitate, cum ar fi:

- **IA poate ajuta la aplicarea politicii corporative.** Poate ajuta la aplicarea politicilor companiei și la reducerea timpului necesar pentru a descoperi problemele de neconformitate în datele financiare;
- **IA poate simplifica introducerea și analiza datelor.** Inteligența artificială poate ajuta managerii financiară să urmărească tranzacțiile obositoare și consumatoare de timp. De exemplu, inteligența artificială ușurează supravegherea cheltuielilor. Vă permite să extragem date din facturi și să clasificăm automat o cheltuială în funcție de categoria de cheltuieți;
- **IA poate reduce riscul de fraudă.** Având în vedere că inteligența artificială poate audita până la 100% din rapoartele de cheltuieli, poate prezice modele și poate detecta o mare varietate de nereguli în datele financiare. Acest lucru le permite auditorilor să detecteze cheltuielile frauduloase;
- **IA poate efectua previziuni bugetare.** IA poate prezice performanța financiară viitoare a unei companii și poate crea o prognoză bugetară. Analizează datele financiare istorice pentru a identifica modele și pentru a prezice veniturile și veniturile viitoare;
- **IA poate facilita pregătirea fiscală.** Software-ul IA poate extrage automat informații relevante din documentele financiare și le poate folosi pentru a crea declarații fiscale.

Deși, există multe beneficii ale utilizării IA, aceasta nu va putea niciodată să înlocuiască anumite aspecte ale contabilității de afaceri. De exemplu, nu are abilități soft, cum ar fi comunicarea, rezolvarea problemelor și gândirea critică. Și, spre deosebire de un contabil uman, nu va putea îmbunătăți în mod proactiv abilitățile de contabilitate cu cursuri și alte instrumente educaționale.

O întrebare care preocupă contabilii la ziua de azi este următoare: *Vor fi contabilii înlocuiți de roboți?* În opinia autorului, rolul roboților este să sprijine munca contabililor și nu să o înlocuiască în totalitate. Va fi mereu nevoie de contabilii și auditorii care să dezvolte bazele de cunoștințe și să interacționeze cu roboții în scopul dezvoltării informației ce va fi necesară în procesul de luare a deciziei.

Mașinile spre deosebire de oameni nu pot gândi creativ. Ele au nevoie de instrucțiuni care să le spună pas cu pas ce să facă și pe care le urmează mecanic. Prin contrast, oamenii raționează abstract și recunosc intuitiv relațiile și legăturile dintre variabile. Este foarte dificil pentru motoarele de inferență să capteze acest mod de a raționa pentru că uneori chiar și oamenii au probleme cu explicarea și înțelegerea propriului mod de gândire.

În plus, există adesea deosebiri de opinie chiar și între experți referitoare la calea pe care trebuie să o urmeze. Acest dezacord influențează și el dezvoltarea sistemelor expert până când se va hotărî a cui opinie va fi luată în considerare.

Iată, câteva alte argumente prin care ne convingem că contabilii sunt mai valoroși decât IA:

- **Contabilii pot consulta și consilia.** Unul dintre modurile de top în care contabilii pot ieși în evidență împotriva inteligenței artificiale este oferirea de consultații și servicii de consiliere. Clienții care au nevoie de o consultare vor căuta fără îndoială inteligența umană;
- **Contabilii se pot specializa în diverse domenii.** Contabilii vor avea o cerere mai mare dacă se specializează în domenii specifice, cum ar fi dreptul fiscal sau contabilitatea criminalistică;
- **Contabilii pot încorpora instrumente IA.** În loc să vadă IA ca pe o amenințare, contabilii au ocazia să adopte aceste instrumente pentru a-și completa capacitățile. De exemplu, puteți utiliza software-ul IA pentru a automatiza activitățile de rutină, permițându-vă să vă concentrați pe sarcini de valoare mai mare;
- **Contabilii pot învăța să utilizeze software complexe.** Utilizarea unui software complex este o abilitate pe care IA nu o poate oferi. Deși poate îndeplini anumite funcții, nu o poate face singur. În plus, un ochi uman este încă necesar pentru a se asigura că lucrurile sunt făcute corect;
- **Contabilii oferă atingerea umană.** Unul dintre modurile principale prin care contabilii pot ieși în evidență de inteligența artificială este să rămână personal și plin de compasiune. Indiferent cât de eficientă ar fi inteligența artificială, majoritatea oamenilor preferă să interacționeze cu o persoană vie, care respiră, care este capabilă să-și înțeleagă nevoile și preocupările și să empatizeze cu ei.

Profesioniștii în contabilitate și companiile pot atinge un echilibru între inteligența artificială și inteligența umană, direcționând modul în care tehnologia beneficiază clienții, ușurându-le viața și oferindu-le mai multă libertate de a urmări oportunități mai extinse.

Ne place sau nu, lumea de ieri, de astăzi și de mâine, nu a putut, nu poate și nu va putea exista fără Profesia Contabilă (evident că și reciproca este la fel de valabilă [4].

Concluzii

În mediul marcat de schimbările rapide, inteligența artificială devine un important partener strategic pentru entități. Noile strategii ale IA îmbunătățesc performanțele profesiei de contabil, iar acestea la rândul său și a entității, mărindu-i competitivitatea, finanțele, resursele umane .

Lucrările contabilului efectuate manual, cu hârtia și pixul, au fost înlocuite cu tehnici avansate, folosind inteligența artificială. Noile programe utilizate în contabilitate au un impact mare asupra domeniului contabil, pentru că ajută contabilii să execute într-un mod eficace calculele cerute de tranzacțiile economice și de procesele de raportare. Programele de bază obligatorii cunoscute de orice contabil sau viitor contabil ajută în sarcinile zilnice prin care îmbunătățesc eficiența departamentului de contabilitate. Această cercetare demonstrează impactul pozitiv, dar și negativ a inteligenței artificiale asupra sistemelor de contabilitate, care precizează îmbunătățirea performanțelor în afaceri. Contabilitatea s-a modificat într-o artă de a garanta succesul unei entități numai dacă știe să utilizeze inteligența artificială pentru obținerea și manipularea informațiilor, prin care orice unitate patrimonială poate să producă maximum de profit cu efort minim.

IA este un instrument de contabilitate valoros care poate eficientiza introducerea și analiza datelor și poate ajuta sistemele contabile de afaceri să devină mai precise și mai fiabile. Cu toate acestea, IA nu poate înlocui multe elemente din sectorul financiar care necesită o notă personală.

Unii contabili se îngrijorează că vor rămâne fără loc de muncă din cauza noilor inovații ale inteligenței artificiale, însă acest fapt nu este cert, aceste noi inovații sunt implementate pentru a reduce munca contabilului, și pentru ca această muncă cu ajutorul contabilului să fie mai certă și mai eficientă. Inteligența artificială împreună cu abilitățile contabilului ce nu pot fi înlocuite vor duce la o noua era a domeniului contabil.

Cu toate acestea, consider, că o parte din contabili vor fi eliminați. În primul rând, cei care nu își actualizează cunoștințele informatice. Astfel, deținerea de cunoștințele de bază în privind utilizarea Microsoft Office și până la utilizarea aplicațiilor de ultimă generație a devenit o cerință esențială pentru contabili. Cu toate acestea, tragem un semnal de alarmă și reamintim importanța interacțiunii și abilităților comunicative care pot fi întreținute doar într-o relație personală cu clientul/angajatorul și care nu pot fi suplinate de tehnologii.

Indiferent de opinia pe care o împărtășesc, un lucru este cert: intrăm în era digitalizării profesiei contabile care are ca scop principal - eficientizarea. Punctul terminus va fi reprezentat de momentul în care profesia contabilă va trebui să decidă și să cântărească minuțios cu privire la legiferarea daunelor sau erorilor cauzate de către tehnologii. Acest lucru ne va determina să analizăm în contrast atât avantajele cât și dezavantajele reglementării inteligenței artificiale.

Referințe bibliografice

- 1) BAJAN, Maia. Impactul tehnologiilor informaționale asupra contabilității. In: Conferința Științifică Internațională "Contabilitatea și auditul în condițiile globalizării: realități și perspective de dezvoltare", ediția. a 7-a., 19-20 aprilie, 2018. Chișinău: Culegere de articole științifice. Chișinău: ASEM, 2018, pp. 242-249. ISBN 978-9975-127-59-2 (PDF). https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/242-249_7.pdf;
- 2) CALABRESE, Nathan. The Role of Artificial Intelligence in Accounting. <https://www.g2.com/articles/the-role-of-artificial-intelligence-in-accounting>;
- 3) CARAMAN, Stela. Inovații social-educative în pregătirea profesională continuă a contabililor. In: Traditie și inovare în cercetarea științifică. Ediția 11, Vol. I, 7 octombrie 2022. Bălți: Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți, 2022, pp. 138-143. ISBN 978-9975-50-297-9 (PDF). https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/138-143_26.pdf;
- 4) LAZARI, L., GRIGOROI, Lilia. Profesia contabilă în serviciul interesului public. În: Contabilitatea și profesia contabilă în era provocărilor, Conferința Științifică Internațională din 5-6 aprilie 2017, Chișinău, ASEM, 2017, p.156-161, ISBN 978-9975-127-50-9. Disponibil: https://caae.ase.md/files/caae/conf/conf_aprilie_2017.pdf;
- 5) LAZARI, L., GRIGOROI, L., BAJAN, M. Profesia contabilă: principii de etică și angajamentul față de interesul public. În: International Scientific Conference on Accounting - ISCA 2022, Conferința Științifică Internațională, 1-2 aprilie 2022, Chisinau, 2022, p. 8-17, ISBN 978-9975-155-92-2 (PDF) Disponibil: https://caae.ase.md/files/conferinte/isca/ISCA2022_CZU_DOI.pdf;
- 6) PRODAN PALADE, D. TANASĂ, F. Impactul tehnologiilor informaționale asupra sistemelor de contabilitate. În revista electronică: Ceccar Business Magazin, nr. 24, 2019. <https://www.ceccarbusinessmagazine.ro/impactul-tehnologiilor-informationale-asupra-sistemelor-de-contabilitate-a925/>;
- 7) RADU, Florin. Abordarea contabilității în contextul noilor tehnologii informaționale. <http://www.oconomica.uab.ro/upload/lucrari/820061/27.pdf>

UNELE ASPECTE CONTABILE ȘI FISCALE PRIVIND IMPORTUL DE SERVICII ÎN REPUBLICA MOLDOVA

SOME ACCOUNTING AND TAX ASPECTS REGARDING THE IMPORT OF SERVICES IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Autor: **CRISTINA BERBECA**

e-mail: berbeca.cristina@ase.md

Conducător științific: **IULIANA ȚUGULSCHI**, ORCID: 0000-0001-8544-7327

e-mail: tugulschi.i@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei

Abstract: *The XXI century could be easily call the century of mass electronic transformation and digitization. This is the phenomenon that has "invaded" us together with globalization. At the initial stages of the COVID-19 pandemic, the circumstance of remote learning and work (freelance) expanded dramatically. Small and medium-sized companies quickly adapted to the new normality were more likely to identify new business opportunities and therefore be more prosperous. Nevertheless, companies are taking advantage of new technical means to provide services, for example, IT, since IT services are the first type of services that cannot be performed from a distance, even for companies abroad. Last, but not the least, security should be noted for the retaliation of services rendered and the performance of work, for this reason intermediary platforms have also appeared to protect both beneficiaries and service providers.*

Keywords: *import of service, "Upwork", freelance, outsourcing, Informational technologies, VAT, IT services*

JEL: M40, M41

Introducere

Odată cu dezvoltarea tehnologiilor informaționale (*eng: informational technologies*) și popularizarea serviciilor de outsourcing o mare amploare a căpătat importul și exportul de acest tip de servicii. Outsourcing-ul este un domeniu mai mult de prestări de servicii în care ca prestatori se pot regăsi atât persoane fizice, profesioniști, cât și persoane juridice specializate în diverse domenii: contabilitate, consultanță juridică, financiară, fiscală, marketing, IT, etc.

Outsourcing-ul în traducere din engleza "externalizarea", reprezintă o strategie/un proces prin care o organizație încredințează (deleagă) funcționalități standard către o entitate externă.

Luând în considerare că în ultimii 5-7 ani cadrul normativ a fost ajustat în favoarea dezvoltării domeniului IT, Parcuri IT cu regim special de impozitare, fapt ce a dus la dezvoltarea pieței de IT outsourcing, atât calitativ prin creșterea complexității de servicii acordate cât și cantitativ prin creșterea numărului de noi afaceri în domeniul respectiv.

Pe măsură ce comunicațiile electronice și schimbul de informații au devenit mai accesibile, persoanele fizice cât și persoanele juridice au început să realizeze potențialul de a lucra cu freelanceri și de a externaliza munca către contractori externi.

Exportul de servicii Republica Moldova are oportunități în domeniul tehnologiei informației prin intermediul freelance și outsourcing. Astfel, pe măsură ce tehnologia continuă să evolueze, freelance-ul și outsourcing-ul vor continua să joace un rol important în economia națională, în același timp este

important de a evalua cu atenție riscurile și beneficiile acestor practici pentru a lua deciziile potrivite cu privire la modul de utilizare a acestora.

Rezultatele cercetării

În sectorul economic, serviciul este o activitate economică prin care se produce un schimb de valoare fără a implica transformarea materiei, ca exemplu servicii IT. Pentru prestarea serviciilor IT calitative este nevoie nu doar de resurse umane calificate. De asemeni un aport valoros îl au așa elemente ca: echipament și infrastructură, tehnologii și platforme precum și software specializat. Luând în considerare faptul că desfășurarea și mentenanța acestora este foarte costisitoare multe companii, inclusiv freelance-ri, utilizează diferite modalități de lucru prin care accesul la acestea poate fi primit sub forma de servicii.

Pe lângă acestea există și alte aspecte, în aceiași măsură de importante care necesită studiere și elucidare, acestea fiind comunicarea eficientă, elaborarea sau/și actualizarea standardelor de control a calității, remunerarea echitabilă, garantarea drepturilor și îndeplinirea angajamentelor contractuale. Ca exemplu de soluție pentru facilitarea interacțiunii între prestatori de servicii și beneficiarii acestora poate fi menționată **Platforma "Upwork"**.

Upwork este o platformă globală de freelanceri care conectează întreprinderile cu profesioniști independenți care îi pot ajuta să finalizeze de la distanță diverse sarcini și proiecte. A fost fondată în 2015 ca urmare a fuziunii a două platforme independente de top, „oDesk” și „Eance”.

Upwork permite companiilor să plaseze anunțuri, atât sarcini/proiecte unice cât și locuri de muncă permanente, la care freelancer-ii, atât ca persoane fizice, cât și juridice pot aplica pe baza abilităților și experienței lor. Platforma permite gruparea anunțurilor după o gamă largă de categorii, inclusiv IT, marketing, contabilitate și altele. Platforma respectivă oferă instrumente pentru managementul proiectelor, comunicare, monitorizarea scadenței și procesarea plăților, facilitând colaborarea între beneficiari și prestatori.

Interacțiunea între prestator și beneficiar prin intermediul platformei menționate anterior poate fi vizualizată în figura de mai jos.

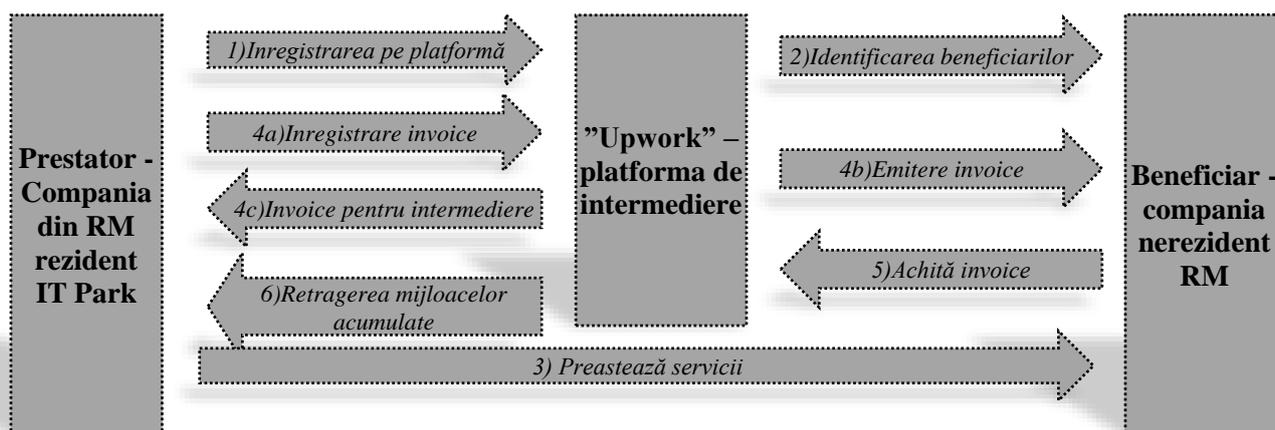

Figura 1. Interacțiunea între prestator și beneficiar prin intermediul platformei Upwork

Sursa: Elaborat de autor

Aceasta oferă, de asemenea, diferite niveluri de protecție atât pentru beneficiari, cât și pentru prestatori, inclusiv servicii de plată escrow, soluționarea litigiilor și protecția împotriva fraudei pentru toate acestea platforma percepe de la prestatori o taxă de intermediere pe baza câștigurilor lor, cu cât este mai scump serviciul, cu atât comisionul de intermediere este mai mic: cu un buget de până la 500 USD acesta va fi de 20%, cu un buget de până la 10.000 USD — 10%, peste 10.000 USD — doar 5%.

Aceasta înseamnă că dacă se primește prima sarcină de la un client și acesta plătește între 1 USD și 500 USD, Upwork va lua 20% din banii pe care îi plătesc. Dar dacă se obține o a doua sarcină și suma totală de la prima și a doua sarcină este mai mare de 500 USD, dar mai mică de 10.000 USD, platforma va percepe 10% din suma de la a doua sarcină.

Ideea din spatele comisiilor rulante este de ai determina pe freelanceri să execute cât mai calitativ sarcina pe care o primesc, astfel încât aceiași clienți să-i angajeze din nou. Acest lucru contribuie la îmbunătățirea calității muncii pe site și la creșterea încrederii clienților în site.

Sistemul de plată utilizat de Upwork este destul de bun. În străinătate cel mai convenabil este retragerea mijloacelor bănești prin sistemele de plată Payoneer și PayPal. Pentru a nu executa repetat operațiunea manual pot fi configurate retrageri automate cu o anumită frecvență: trimestrial, lunar, de două ori pe lună sau în fiecare săptămână. Mijloacele bănești pot fi transferate pe cont cu reținerea unui comision în sumă de 30 USD.

Din cele expuse rezultă că compania din Republica Moldova (prestatorul) importă servicii de intermediere de la platforma Upwork.

În conformitate cu prevederile art. 93 alin. (9) din Codul fiscal, importul de servicii constituie prestarea de servicii de către persoane juridice și persoane fizice nerezidente în Republica Moldova, către persoane juridice și persoane fizice rezidente în Republica Moldova.

Conform art. 95 alin. (1) lit.(c) importul serviciilor în Republica Moldova este obiect impozabil. Art. 96 lit.(a) stabilește cota-standard în mărime de 20% din valoarea impozabilă a serviciilor importate pe teritoriul Republicii Moldova. Totodată potrivit art. 109, alin. (2) termenul obligației fiscale de calculare a TVA (*eng: VAT*) care se consideră data importului sau achitării serviciului, inclusiv a plății în avans, în funcție de ce a avut loc mai înainte.

Începând cu 01.01.2023 a fost modificat modul de aplicare a TVA aferent importului de servicii. Astfel, s-a exclus obligația pentru subiecții înregistrați în calitate de plătitori TVA de achitare a TVA aferent importului de servicii. În acest sens, suma TVA aferentă importului de serviciu va participa la determinarea obligației prin includerea acesteia în cuantumul taxei calculate pentru livrările impozabile și exercitarea concomitentă a dreptului la deducere. În cazul în care subiecții ce nu dețin statut de plătitor a TVA, obligația fiscală aferentă serviciului de import se va exercita prin achitarea efectivă la buget a impozitului și depunerea declarației (art. 101, 102, 109 și 115 din Codul fiscal).

Totodată, este de menționat că conform art. 71 din Codul fiscal, importul de servicii reprezintă venituri ale nerezidenților obținute din Republica Moldova și conform art. 73 urmează a fi supuse impunerii la sursa de plată potrivit art. 91, fără dreptul la deduceri.

Potrivit art. 70 din Codul fiscal, nerezidenții care obțin venituri impozabile din Republica Moldova au obligația de a plăti impozit determinat conform modului stabilit de prezentul capitol. Se permite deducerea numai a cheltuielilor care vizează direct veniturile menționate la alin. (1) supuse impunerii în Republica Moldova.

Ceea ce privește prestarea de servicii, altele decât livrarea de bunuri, acestea vor fi reflectate în contabilitate conform SNC "Creanțe și investiții", SNC „Capital propriu și datorii”, precum și SNC „Diferențe de curs valutar și de sumă”.

Evidența contabilă în cadrul companiei se organizează prin formarea și înregistrarea faptelor economice. În conformitate cu art. 3 alin. (1) din Legea contabilității și raportării financiare nr. 287 din 15.12.2017, fapt economic - tranzacție, operațiune, eveniment care a modificat sau poate modifica activele, capitalul propriu, datoriile, veniturile, costurile și/sau cheltuielile entității.

Conform art. 11, alin. (1) al legii contabilității, faptele economice se contabilizează în temeiul documentelor primare. În general, înregistrarea serviciilor importate este anticipată de întocmirea

documentelor primare ca invoice, ordin de plată și actul de primire-predare a serviciilor. Documentele primare întocmite atât pe suport de hârtie, cât și în formă electronică au aceeași putere juridică (alin. (5)). Este necesar ca documentele primare să conțină următoarele:

- denumirea și numărul documentului;
- data întocmirii documentului;
- denumirea, adresa, IDNO (codul fiscal) al entității din numele căreia este întocmit documentul;
- denumirea, adresa, IDNO (codul fiscal) al destinatarului documentului;
- conținutul faptelor economice;
- etaloanele cantitative și valorice în care sînt exprimate faptele economice.

Operațiunile de înregistrare contabilă prevăd următoarele: acceptarea serviciilor prestate de platforma de intermediere menționată anterior, decontarea datoriei fata de prestatorul de servicii, calcularea și achitarea Taxei pe Valoare Adăugată.

Exemplu: Compania rezident Tech SRL, neplătitoare de TVA a prestat servicii IT nerezidentului BLT Global Ventures USD la reședința beneficiarului. Prestatorul Tech SRL emite invoice la data de 22 ianuarie 2023 în valoare de 900,00 USD, prin intermediul platformei Upwork. Încasarea mijloacelor bănești s-a efectuat prin intermediul platformei Upwork (compania nerezident Upwork Global Inc). Nerezidentul Upwork Global Inc a emis un invoice pentru comisionul de încasare de la BLT Global Ventures USD la data de 22 ianuarie 2023 în valoare de 45,00 USD. La data de 27.01.2023 a fost reținut comisionul la suma din invoice-ul emis de Upwork Global Inc. Conform extrasului bancar la data de 27 ianuarie 2023 compania rezident Tech SRL a retras de la entitatea nerezident Upwork Global Inc mijloacele bănești, totodată, pentru tranzacția respectivă, Upwork Global Inc a reținut un comision pentru retragere în valoare de 30,00 USD conform informației privind balanța contului platformei Upwork, numită "statements". Astfel, în contul bancar a rezidentului Tech SRL fiind încasată suma de 825,00 USD. Compania intermediară Upwork Global Inc nu a prezentat Certificat de rezidență fiscală. TVA aferentă serviciilor de intermediere importate a fost achitat la data de 25 februarie 2023. Cursul de schimb al dolarului american în raport cu leul moldovenesc a constituit: la 22.01.2023 - 18,9744 lei pentru un dolar american; la 27.01.2023 - 18,8234 lei pentru un dolar american.

În contabilitate s-au întocmit următoarele formula contabile:

Tabelul 1. Jurnalul de înregistrare a operațiilor economice

Nr.	Conținutul tranzacției	Data	Debit	Credit	Suma, lei
1.	Reflectăm venitul în baza invoice-ului (900USD*18,9744)	22.01.23	221/BLT Global	611	17 076,96
2.	Reflectăm serviciile nerezidentului de intermediere și utilizarea platformei (45 USD*18,9744)	22.01.23	713	521/Upwork Global Inc	853,85
3.	Reflectăm TVA aferent importului de servicii conform facturii (853,85 lei *20%)	22.01.23	232	534.4	170,77
4.	Reflectarea sumei TVA aferentă importului de servicii	22.01.23	713	232	170,77
5.	Reflectăm suma comisionului pentru tranzacția efectuată de Upwork la retragerea mijloacelor bănești (30 USD*18,8234)	27.01.23	713	521/Upwork Global Inc	564,70

6.	Reflectăm TVA aferent comisionului pentru tranzacția efectuată de Upwork la retragerea mijloacelor bănești (564,70 lei*20%)	27.01.23	232	534.4	112,94
7.	Reflectarea sumei TVA aferentă importului de servicii	27.01.23	713	232	112,94
8.	Achitarea creanței de către BLT Global pe contul Upwork (900USD*18,8234)	27.01.23	245/Upwork	221/BLT Global	16 941,06
9.	Achitarea serviciilor de intermediere și achitarea serviciilor Upwork pentru retragerea mijloacelor bănești, în baza extrasului Upwork (45USD+30USD)*18,8234	27.01.23	521/Upwork Global Inc	245/Upwork	1 411,76
10.	Reflectarea diferenței de curs valutar (17076,96 lei -16941,06 lei)	27.01.23	722	221/BLT Global	135,90
11.	Retragerea mijloacelor bănești de pe contul Upwork (825USD*18,8234)	27.01.23	243	245/Upwork	15 529,31
12.	Achitarea sumei TVA	25.02.23	534.4	242	283,71

Sursa: elaborat de autor

În contextul celor menționate, subiecții care importă servicii în scopuri de activitate de întreprinzător, calculează și deduc TVA. aferent importului de servicii. Conform art. 95 alin. (2) lit. c) din CF care stipulează că importul serviciilor în RM constituie obiect al impunerii cu TVA indiferent de faptul este sau nu înregistrat importatorul în calitate de plătitor de TVA. Astfel, din 2023 potrivit art.115 alin. 2, fiecare subiect impozabil trebuie să verse la buget suma TVA, care urmează a fi achitată pentru fiecare perioadă fiscală, cel târziu la data stabilită pentru prezentarea declarației pe această perioadă, cu excepția achitării TVA în buget:

- pentru serviciile aferente importului de mărfuri, a cărei achitare se face la momentul importului mărfii;
- pentru serviciile importate de către subiecții ce nu sunt înregistrați ca contribuabili de TVA în conformitate cu art. 112, a căror achitare se face până la data de 25 a lunii următoare celei în care a fost importat sau achitat serviciul, în funcție de ce a avut loc mai înainte.

Analizând specificul importului serviciilor de intermediere, concluzionăm că, beneficiarul reflectă valoarea serviciului importat acceptat plata datorată unui furnizor extern, precum și diferența de curs valutar asociată datoriei plătite. Activitățile corespunzătoare sunt stabilite pe baza documentelor primare (invoice). Totodată, analiza corectă a tratamentului fiscal din punct de vedere al taxei pe valoarea adăugată este o condiție esențială și o bază pentru înregistrarea veridică a proceselor contabile și a fenomenelor conexe.

Referințe bibliografice

- Codul fiscal, aprobat prin Legea nr.1163-XIII din 24.04.1997, <http://www.lex.md/fisc/codfiscaltxtro.htm>
- Legea contabilității, aprobată prin Legea nr.1163 din 27.04.2007, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=98782&lang=ro
- Cum funcționează “Upwork” pentru clienți, <https://www.upwork.com/i/how-it-works/client/>
- ”Импорт услуг: налоговые и бухгалтерские аспекты” Сечина Екатерина, 2021, https://monitorul.fisc.md/practice_accounts/import-uslug-nalogovye-i-buhgalterskie-aspekty.html/
- Portal Serviciul fiscal de stat, articol despre unele modificări efectuate în Codul fiscal, <https://sfs.md/ro/stiri/taxa-pe-valoare-adaugata-modificari-efectuate-in-codul-fiscal-pentru-anul-2023>

RAPORTAREA PERFORMANȚEI FINANCIARE ȘI NEFINANCIARE: EVIDENȚE DIN INDUSTRIA FARMACEUTICĂ

FINANCIAL AND NON-FINANCIAL PERFORMANCE REPORTING: EVIDENCE FROM THE PHARMACEUTICAL INDUSTRY

Autor: **VICTORIA MUSTEAȚĂ**

e-mail: musteatavictoria22@stud.ase.ro

Conducător științific: **ELENA-MIRELA NICHITA**, ORCID: 0000-0002-8580-6171

e-mail: mirela.nichita@cig.ase.ro

Academia de Studii Economice din București, România

Abstract. *Our research aims to put a spot light on reporting the financial and non-financial performance of two companies in the pharmaceutical industry. The dynamics of the business environment and the pressure of various users of information on annual reports have led companies to disclosure their results on two levels: financial and non-financial. To answer the objective of our research, we performed a content analysis of the available reports of two companies in the pharmaceutical industry. The analyzed period was 2018-2021. Our conclusions highlight the performance evolution of the two companies from one period to another and the impact of the Covid-19 pandemic on it. The results obtained by us are useful for comparative analysis between companies in the same industry or analysis over time (from one period to another).*

Keywords: *financial performance, non-financial performance, pharmaceutical industry, business environment, information users, COVID-19.*

JEL: M21, M41

Introducere

Entitățile urmăresc o continuă dezvoltare pentru a atinge noi culmi, în special în sfera economică. În acest mod, a apărut termenul de performanță, care este definit ca o realizare deosebită într-un domeniu de activitate.

Există și câteva accepțiuni la care literatura de specialitate face referire (Bunea, 2001):

- *Performanța înseamnă succes.* Aceasta există în concordanță cu forma de ilustrare a succesului de către grupele de utilizatori ai informației contabile.
- *Performanța este rezultatul acțiunii.* Aceasta este inversa accepțiunii de mai sus, deoarece ea nu reține gândirea utilizatorilor din afară.
- *Performanța este acțiune.* Ea reprezintă un fenomen, dar nu un efect care ar apărea la un anumit moment.

Performanța financiară

Urmărind aceste accepțiuni, înțelegem că performanța e definită în raport cu propriile obiective ale utilizatorilor de informație contabilă, interesul cărora este unul financiar, iar efectul care reiese din contul de profit și pierdere îl reprezintă performanța financiară (Feleagă ș.a., 2002).

Astfel, performanța financiară semnifică rezultatul activității unei societăți, care este calculată prin diferența între venituri și cheltuieli și care poate avea valoare pozitivă numită profit, atunci când veniturile sunt mai mari decât cheltuielile sau valoare negativă numită pierdere, când cheltuielile sunt mai mari decât veniturile, respectiv rezultatul obținut este folosit ca o măsură de apreciere a performanței obținute de întreprindere.

Formula de calcul pentru stabilirea performanței financiare este:

Rezultat	=	Venituri	-	Cheltuieli
----------	---	----------	---	------------

Pentru raportarea acesteia, se realizează Contul de profit și pierdere, o situație financiară care arată rezultatul ca consecință al activității efectuate și raportează performanța unei anumite perioade de timp: an, trimestru, lună (Lungu & Caraiani, 2018). Acesta devine superior bilanțului contabil care transmite o limitare în informare, întrucât el nu reușește decât să prezinte valoarea absolută a rezultatului, ca element al poziției financiare. În determinarea rezultatului, este important faptul de a identifica acel moment când o acțiune efectuată de entitate generează un venit sau înregistrează o cheltuială (Feleagă & Malciu & Bunea, 2002).

În economie, se presupune și obținerea unor rezultate cât mai ridicate ale performanței financiare, față de situația din anii precedenți, față de obiectivele ce și le-au stabilit, determinând măsurarea rezultatelor prin caracteristicile cantitative și calitative. Indicatorii cantitativi se caracterizează prin indicatorii cantitativi de efort: costurile, capacitatea de producție, stocurile, patrimoniul, numărul de salariați și cheltuielile cu salariații și cei de efect: veniturile, profitul brut, valoarea adăugată, producția. Indicatorii calitativi sunt productivitatea muncii, rata rentabilității, solvabilitatea patrimonială, lichiditatea, viteza de rotație a activelor pe termen scurt.

În prezent, se resimte cum devine tot mai strânsă concurența pentru fiecare segment de piață, iar globalizarea este tot mai puternică, ceea ce duce la faptul că performanța trebuie pe lângă măsurată și gestionată corect, deoarece performanța este bază fundamentală în cadrul entității. Atunci când firmele doresc să-și crească performanța financiară, investesc cel mai mult în proiecte de inovație, proiecte de productivitate, proiecte de extindere.

Pe lângă aceasta, s-au studiat factorii care au impact semnificativ asupra măsurării performanței. Printre acești factori se include structura, strategia de organizare și mediul care joacă un rol major în stabilirea acesteia. Aceste elemente sunt importante pentru determinarea performanței, ținând cont de cele două caracteristici ale ei: eficacitatea și eficiența. Eficacitatea este gradul de îndeplinire a obiectivelor, iar eficiența determină cum s-au utilizat resursele prin principiul economic.

Elementele care descriu performanța financiară sunt veniturile și cheltuielile, iar acestea se definesc astfel (Lungu & Caraiani, 2018):

- Veniturile sunt creșteri de beneficii economice, ce au ca efect o creștere a capitalurilor proprii, alta decât contribuțiile proprietarilor capitalului, transpuse din creșteri de active sau diminuări ale datoriilor.
- Cheltuielile sunt diminuări ale beneficiilor economice, ce au ca efect o diminuare a capitalurilor proprii, alta decât retragerea acționarilor, evidențiate din creșteri ale datoriilor sau scăderi ale activelor.

Veniturile și cheltuielile se clasifică după natură în: venituri și cheltuieli din exploatare, venituri și cheltuieli financiare.

Venituri	Cheltuieli
+ Venituri din exploatare	+ Cheltuieli de exploatare
+ Venituri financiare	+ Cheltuieli financiare

Veniturile din exploatare provin din vânzarea produselor finite, mărfurilor, prestarea serviciilor, executarea lucrărilor, producția stocată (venituri aferente costului stocurilor de produse și de servicii în curs de execuție). Alte venituri din exploatare sunt veniturile din vânzarea imobilizărilor corporale și necorporale, veniturile din exproprierea bunurilor, veniturile din subvenții.

Cheltuielile de exploatare cuprind cheltuieli cu materiile prime și consumabile, cheltuieli cu mărfurile, cheltuieli cu salariile, cheltuieli cu asigurările sociale, cheltuieli cu serviciile, cheltuieli cu amortizarea, cheltuieli cu provizioanele, cheltuieli produse de calamitățile naturale, alte cheltuieli de exploatare.

Veniturile financiare provin din vânzarea de imobilizări financiare, venituri din dividende, din dobânzi, din diferențe de curs valutar, din sconturi primite, câștigurile din investiții financiare cedate.

Cheltuielile financiare reprezintă pierderi din investiții financiare cedate, cheltuieli cu sconturile acordate, cu dobânzile, din vânzarea de imobilizări financiare, din diferențe de curs valutar.

Informațiile contabile care rezultă din contul de profit și pierdere sunt importante pentru utilizatorii situațiilor financiare, cum sunt investitorii, salariații, furnizorii, creditorii financiari, clienții, managerii, publicul, instituțiile statului și alte autorități.

Aceste grupuri de părți interne și externe, utilizează rapoartele financiare pentru a lua diferite decizii (Cadrul conceptual al raportării financiare, 2020).

- (i) Potențialii acționari sunt interesați de riscul, rentabilitatea investițiilor lor; ei evaluează capacitatea entității de a plăti dividende.
- (ii) Angajații sunt preocupați de stabilitatea și profitabilitatea angajatorilor lor, capacitatea întreprinderii de a oferi oportunități profesionale, salarii, pensii.
- (iii) Furnizorii doresc să afle dacă sumele care le sunt datorate vor fi plătite la scadență.
- (iv) Băncile vor să cunoască dacă împrumuturile și dobânzile aferente vor fi rambursate la termenele stabilite.
- (v) Clienții sunt interesați de continuitatea activității entității.
- (vi) Managerii analizează informațiile contabile pentru luarea deciziilor de control și de gestiune.
- (vii) Publicul își formulează propriile opinii despre activitatea entității.
- (viii) Instituțiile statului și alte autorități cer informații pentru a putea reglementa activitatea întreprinderii.

Datorită evoluției mediului de afaceri, există o continuă îmbunătățire a calității informației contabile în România, în special prin implementarea reglementărilor potrivite Directivelor

Uniunii Europene, Directiva a IV-a și a VII-a, adoptarea Standardelor Internaționale de Contabilitate și Standardelor Internaționale de Raportare Financiară prin Ordinul Ministerului Finanțelor Publice, dar și prin completarea Legii contabilității nr.82/1991.

Performanța nefinanciară

Astăzi, primește o deosebită atenție de la investitori, raportarea de sustenabilitate, deoarece prin performanța nefinanciară se garantează faptul că tranzacțiile sunt transparente și echilibrate. Analiza factorilor de mediu, sociali și de guvernare (ESG) poate fi folosită pentru estimarea modului prin care societățile administrează performanța și efectul lor referitor la sustenabilitate. Prin urmare, apare și provocarea de a determina corect aceste date, pentru care sunt necesare instrumente dezvoltate și moderne de raportare.

Analiza ESG

E	S	G
Environmental	Social	Governance
		

Factorii de mediu cuprind consecințele activității întreprinderii aferente modificărilor climatice și progresului de lungă durată.

Factorii sociali se referă la drepturile salariaților, lucrurile prin care se asigură egalitatea între femei și bărbați, condițiile de muncă, relația cu clienții și comunitatea în care compania își derulează ocupația.

Factorii de guvernare includ respectarea legilor, practicilor fiscale, politica companiei.

La nivelul Uniunii Europene sunt 3 acte normative cu referință la sustenabilitatea activității prestate de către entitate: Regulamentul privind taxonomia, Regulamentul privind informațiile privind durabilitatea în sectorul serviciilor financiare (SFRD) și Directiva privind raportarea de către întreprinderi de informații privind sustenabilitatea (CSRD) care va modifica Directiva privind raportarea nefinanciară (NFRD).

- *Regulamentul privind taxonomia* este un sistem prin care se constată activitățile care sunt sau nu sustenabile pentru mediu.
- *CSRD* impune să se ia în calcul caracteristici ale sustenabilității în deciziile referitoare la investiții.
- *NFRD* obligă prezența informațiilor nefinanciare în rapoartele anuale ale companiilor.

La nivel național, Ministerul Finanțelor din România a emis două ordine, Ordinul nr. 1938/2016 și Ordinul nr. 3456/2018, după includerea în legislația națională a NFRD (Indyk, 2022).

Astfel, atât prezentarea rapoartelor financiare, cât și a celor nefinanciare, ajută la ilustrarea evoluției companiei prin diverși indicatori calitativi și cantitativi prin care utilizatorii acestor informații își pot forma mai ușor o părere despre entitate.

Raportarea performanței financiare și nefinanciare în industria farmaceutică

Pentru a evidenția performanța financiară și cea nefinanciară, am ales două entități din industria farmaceutică, și anume Bayer Germania și Antibiotice România.

Bayer este o companie germană, care se bazează pe producerea preparatelor medicale și a produselor chimice medicinale. Friedrich Bayer, a fost cel care a propus în 1863, această activitate de fabricare. Primul produs lansat pe piață în 1899, acidul acetilsalicilic, a adus un imens profit și renume mondial, de asemenea, heroina, care este o substanță căutată pe piața mondială. Pe lângă acestea, gama de produse include medicamente pentru tratamentul bolilor infecțioase, oncologice, SIDA, boli cardiovasculare și tumori. În 1995, își deschide o subsidiară în Japonia, fiind prima entitate de proveniență germană care a fost listată la Bursa de Valori din Tokyo. Datorită lărgirii activității la nivel mondial, Europa, America de Nord, Asia și America Latină, compania se bucură de o evoluție continuă, unde o mare parte din veniturile companiei provin din exportarea produselor (Bayer, 2021).

Antibiotice este o entitate din România, construită la Iași între 1953 și 1955. A fost prima companie din Sud-Estul Europei ce a obținut penicilina. În 1990, devine societate comercială pe acțiuni, iar din aprilie, 1997, acțiunile acesteia (ATB) sunt tranzacționate la categoria I a Bursei de Valori din București. Societatea are filiale comerciale în Republica Moldova, Serbia, Ucraina, Vietnam. Ea a fost și prima companie din domeniul farmaceutic care aderă în 2019 la Asociația pentru Relații cu Investitorii la Bursă din România (ARIR). În timpul pandemiei COVID-19 s-au reintrodus în fabricație medicamente destinate tratamentului acesteia, precum și realizarea substanțelor utilizate la dezinfectarea mâinilor și suprafețelor (*Antibiotice*, www.antibiotice.ro).

Datele colectate din rapoartele anuale ale celor două entități cu privire la raportarea financiară din anii 2018, 2019, 2020, 2021, le-am centralizat în următorul tabel.

Tabel 1. Performanța financiară

Anul	Bayer (€ milioane)				Antibiotice (€ milioane)*			
	2021	2020	2019	2018	2021	2020	2019	2018
Cifra de afaceri	44,081	41,400	43,545	36,742	78,6	69,91	81,541	78,169
Profitul brut	27,265	22,262	25,932	21,361	6,124	5,817	7,36	7,523
Venit net	1,000	(10,495)	4,091	1,695	6,05	5,419	6,449	7,355
Profit pe acțiune (€)	1,02	(10,68)	4,17	1,80	0,008	0,008	0,008	0,01

*Observație: Sumele companiei *Antibiotice* au fost convertite în euro pentru a se asigura comparabilitatea datelor.

Sursa: Rapoartele anuale ale companiilor *Bayer* și *Antibiotice*

Putem observa faptul că societatea *Bayer*, de-a lungul acestor ani, a avut diverse oscilații. Odată cu creșterea cifrei de afaceri din 2019 (*Bayer*, 2019), se mărește și venitul net de la 1,695 (*Bayer*, 2018) la 4,091 milioane €, în schimb atunci când se determină un număr al cifrei de afaceri mai mic în 2020 și se înregistrează mari costuri cu mărfurile vândute, cheltuieli de vânzare, cheltuieli de cercetare și dezvoltare, cheltuieli generale de administrare, cheltuieli financiare, avem un venit net negativ de 10,495 milioane €, care are efect și asupra profitului pe acțiune, în acel an scăzând de la 4.17 la (10.68) (*Bayer*, 2020).

În 2021, sesizăm o creștere a cifrei de afaceri și valori pozitive pentru ceilalți indicatori, inclusiv un venit net de 1,000 milioane € (*Bayer*, 2021).

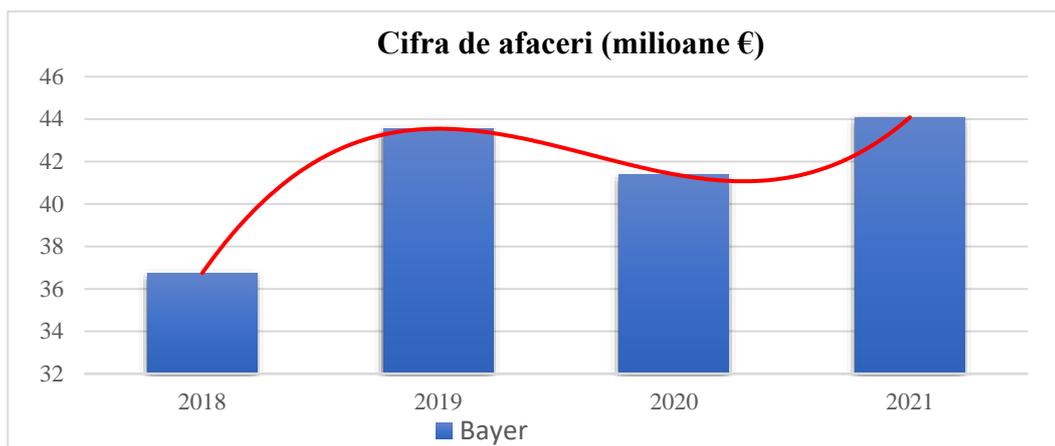

Figura 1. Evoluția cifrelor de afaceri ale companiei Bayer, în perioada 2018-2021

Societatea Antibiotice, se remarcă la fel, printr-o evoluție cu fluctuații. Crescând în 2019 (Antibiotice, 2019) la o cifră de afaceri de 81,541 de la 78,169 milioane € în 2018 (Antibiotice, 2018), aceasta înregistrează și un profit brut mai mic decât în 2018 cu 0,163 milioane € și un venit net mai mic cu 0,906 milioane €.

În 2020 (Antibiotice, 2020) sesizăm un profit brut mai mic, care se datorează micșorării cifrei de afaceri din acel an, ceea ce și duce la un venit net de 5 milioane €. Însă, în 2021 compania înregistrează valori crescătoare pentru indicatorii din tabel, ajungând la un venit net de 6 milioane € (Antibiotice, 2021).

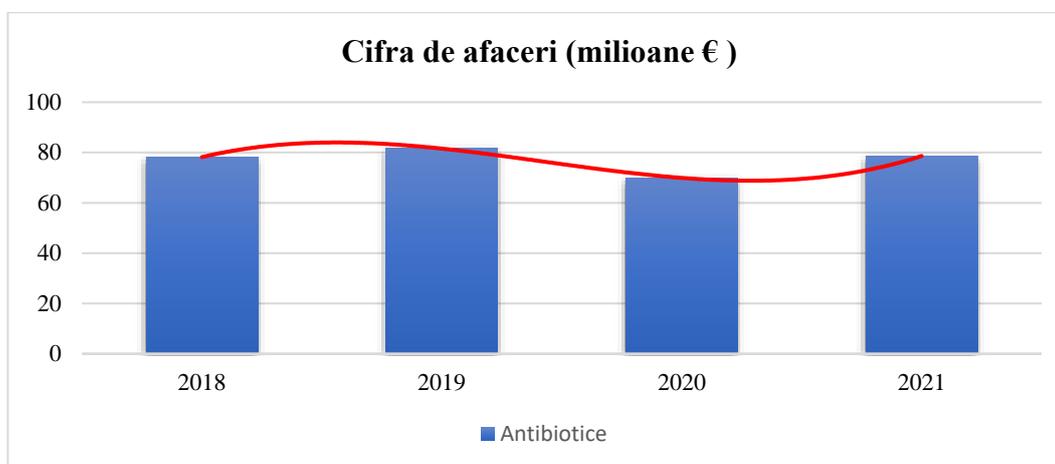

Figura 2. Evoluția cifrelor de afaceri ale companiei Antibiotice în perioada 2018-2021

Împreună cu datele financiare ale raporturilor anuale, au fost analizate și informațiile nefinanciare ale societăților din anii 2018, 2019, 2020, 2021.

Raportarea socială

Antibiotice a reușit să contribuie la dezvoltarea afacerii prin implicarea angajaților săi, dintre care în 2018 erau 55,06% femeii și 44,94% bărbați din 1415 angajați, iar în 2021 aceste cifre au ajuns la 54,3% femeii și 45,7% bărbați din 1370 angajați. Ulterior, s-a modificat și numărul femeilor care dețin funcții de conducere, de la 61,5 % la 60%. Numărul angajaților care au participat la cursuri de formare profesională a crescut și el de la 665 în 2018 la 935 în 2021,

acest fapt a avut loc în urma formărilor profesionale care s-au desfășurat online din cauza pandemiei de COVID-19, dar numărul orelor de instruire și pregătire profesională au scăzut de la 34,4 la 32 de ore per angajat.

Bayer se remarcă printr-un număr al angajaților bărbați mai mare decât cel al femeilor. În 2018 munceau 6,241 femei și 11,035 bărbați, dar în timp, numărul acestora a ajuns pentru 2021 de a fi 6,654 femei și 12,047 bărbați. Compania publică în fiecare an, un training obligatoriu pentru angajații săi, unde cifra aproximativă de 95%, nu s-a schimbat de-a lungul perioadei 2018-2021. Există și un program de formare online care a fost lansat în 94 de țări și poate fi accesat în 20 de limbi, fiind încheiat de 90% dintre angajații din 2021.

Raportarea de mediu

Prin activitățile acestora, companiile încearcă să promoveze un comportament responsabil, ele fiind mereu în căutare de noi soluții și îmbunătățire a celor existente pentru a proteja mediul înconjurător și resursele sale limitate.

Compania Antibiotice evaluează impactul ei asupra mediului prin două moduri: utilizarea eficientă a resurselor și managementul deșeurilor. Din tabelul de mai jos, putem observa evoluția consumului resurselor de mare necesitate. Consumul total de energie din 2019 scade de la 259 Tj în 2018 la 231,917 Tj, spre deosebire de creșterea consumului total de apă de la 140,0000 m³ la 141,9000 m³ în 2019. Crește dublu cantitatea totală de deșeuri în 2019 la 1760 tone. Vedem că în 2020 se mărește atât consumul de energie, cât și consumul total de apă, ca o consecință a producerii într-o cantitate mai mare a medicamentelor necesare în pandemia de COVID-19, consumul de energie atingând un nivel de 244,988 Tj, iar consumul total de apă fiind de 146,7000 m³. Însă, remarcăm cum datele scad în 2021 și compania înregistrează valori mai mici și cantitatea totală de deșeuri este de 1132,75 tone.

Societatea Bayer a încercat în acești ani să diminueze consumul total de energie și consumul total de apă, acestea cuprinzând valori în 2018 de 28,903 Tj și 42 (mil m³), respectiv 34,835 Tj și 55 (mil m³) în 2021. Cu toate acestea, se încearcă și cantitatea totală de deșeuri să se minimizeze, ajungând de la o valoare de 268000 tone în 2018 la 243000 tone în 2021. Entitatea consideră că o prioritate importantă este micșorarea efectului de seră, în principal prin reducerea emisiilor de gaze, de aici rezultă unul dintre obiectivele companiei pe termen lung, cel de a reduce cantitatea gazelor cu efect de seră până în 2030.

Tabel 2. Indicatori de mediu

Anul/ Categorie	Bayer				Antibiotice			
	2021	2020	2019	2018	2021	2020	2019	2018
Consum total de energie (Tj*)	34,835	35,858	39,212	28,903	237,393	244,988	231,917	259
Consum total de apă (m³)	55 mil	57 mil	59 mil	42 mil	159,6000	146,7000	141,9000	140,0000
Cantitatea totală de deșeuri (tone)	243 mii	216 mii	270 mii	268 mii	1132,758	1400,910	1760	738,46

*Terrajoules

Sursa: Rapoartele anuale ale companiilor Bayer și Antibiotice

Raportarea guvernantei

Companiile își doresc să aibă rezultate pe termen lung și să aibă un grad puternic de încredere din partea grupurilor interne și externe interesate. În acest mod, ele și-au luat răspunderea de a avea o guvernanta corporativă responsabilă.

Bayer fiind o societate din Germania, se sprijină pe legile germane cu referire la societățile pe acțiuni, respectiv are un sistem dual de guvernare care este format din Consiliul de Administrație și Consiliul de Supraveghere. Primul se ocupă de administrarea acesteia, orientându-se să aibă rezultate pe termen lung, iar al doilea, are sub control Consiliul de Management, care tinde spre durabilitatea companiei prin activitățile pentru protecția mediului, oamenilor și buna guvernare. Aceasta este transparentă, dezvăluind toate datele necesare de a fi cunoscute despre produsele fabricate și tehnologiile moderne care sunt utilizate într-un mod responsabil. Din 2018 până în 2021, factorii de guvernanta au evoluat și în 2021, pentru a avea o raportare cât mai eficientă a suspectelor de încălcări ale conformității, entitatea deschide o platformă sub forma unei cereri. În ultimii ani, compania este interesată de reducerea riscurilor și a incidentelor care au un efect major asupra climei, în 2018 au fost 2 accidente care au dus la eliberarea de substanțe nocive în mediu, în 2019, 2020, 2021 au fost câte 3 accidente de acest fel.

Din 2012, Antibiotice, a adoptat Codul de Guvernanta Corporativă al Bursei de Valori București, acesta este necesar pentru o mai bună guvernare a societății, încredințând transparentă asupra activității prestate și creșterea valorii acțiunilor companiei. Pentru a identifica mai ușor riscurile care au impact semnificativ pentru entitate, în 2021 a fost aprobat Registrul general al riscurilor, iar pentru acest an nu au fost înregistrate sancțiuni determinate de incidente de mediu. Trebuie amintit și faptul că Antibiotice a fost prima companie farmaceutică românească care a crescut în performanță prin recunoașterea aplicării Sistemului de management integrat calitate, mediu, sănătate și securitate în muncă în 2007.

Concluzii

Cercetarea realizată, a scos în evidență că raportarea performanței financiare și nefinanciare a devenit în timp, mult mai riguroasă și transparentă, dorind să corespundă cu așteptările utilizatorilor de informații și mediului activ de afaceri. Prin analiza celor două companii din industria farmaceutică, am putut observa că există o globalizare accentuată și în acest domeniu. În acest mod, societățile ar trebui să implementeze cât mai multe proiecte de extindere, inovare prin care ar atrage mai multe grupuri de părți interne și externe.

Totodată, factorii de mediu, sociali și de guvernanta au demonstrat că prezintă un efect important asupra performanței entității, aceștia fiind utilizați în stabilirea raporturilor de sustenabilitate, de asemenea, apariția pandemiei de COVID-19 a dus la crearea unor dificultăți majore în activitatea companiilor.

Rezultatele dobândite în urma acestei cercetări, ne oferă posibilitatea de a putea examina comparativ societăți din aceleași industrii și de a face analize în timp pe baza activității acestora.

Referințe bibliografice

1. ANTIBIOTICE. Home > Companie > Istoric. <https://www.antibiotice.ro/companie-php/istoric/>.

2. ANTIBIOTICE. Raport anual 2018 Antibiotice. <https://www.antibiotice.ro/wp-content/uploads/2019/04/RA2018-web.pdf>. pp. 10-66.
3. ANTIBIOTICE. Raport anual 2019 Antibiotice. <https://www.antibiotice.ro/wp-content/uploads/2020/05/Antibiotice-RA2019-RO-1.pdf>. pp. 10-66.
4. ANTIBIOTICE. Raport anual 2020 Antibiotice. <https://www.antibiotice.ro/wp-content/uploads/2021/05/RA2020-final-web.pdf>. pp. 10-74.
5. ANTIBIOTICE. Raport anual integrat 2021 Antibiotice. https://www.antibiotice.ro/wp-content/uploads/2022/07/RAI2021_Antibiotice_final_ro.pdf. pp. 12-134.
6. BAYER. Annual Report 2018. https://www.bayer.com/sites/default/files/2020-04/bayer_ar18_entire.pdf. pp. 2-275.
7. BAYER. Annual Report 2019. https://www.bayer.com/sites/default/files/2020-11/bayer-ag-annual-report-2019_6.pdf. pp. 2-234.
8. BAYER. Annual Report 2020. <https://www.bayer.com/sites/default/files/2021-02/Bayer-Annual-Report-2020.pdf>. pp. 2-260.
9. BAYER. Annual Report 2021. <https://www.bayer.com/sites/default/files/2022-03/Bayer-Annual-Report-2021.pdf>. pp. 2-272.
10. BUNEA, Ș. Lumini și umbre în prezentarea și interpretarea performanței. Contabilitatea, expertiza și auditul afacerilor. nr. 3 martie, 2001. pag 23.
11. Cadrul conceptual al raportării financiare, 2020.
12. FELEAGĂ, Niculae, MALCIU, Liliana, BUNEA, Ștefan. Bazele contabilității. București: Editura Economică, 2002. pp. 66-85.
13. INDYK, M. Sunt companiile pregătite pentru raportarea privind sustenabilitatea în conformitate cu ED IFRS S1 ȘI S2? Realitatea din Polonia. Audit Financiar. XX. Nr.4(168)/2022. pp. 562-572.
14. LUNGU, Camelia, CARAIANI, Chirața. Introducere în contabilitate. Ediția a III-a, revizuită și completată. București: Editura ASE, 2018. pp. 62-65.

CZU: [657.6:634.1]:004.78(478)

DOI: <https://doi.org/10.53486/issc2023.32>

DIGITALIZAREA: PARTICULARITĂȚILE AUDITULUI CONTABILITĂȚII ÎN POMICULTURĂ CU APLICAREA TEHNOOGIILOR INFORMAȚIONALE

DIGITALIZATION: PECULIARITIES OF THE ACCOUNTING AUDIT IN FRUIT GROWING WITH THE APPLICATION OF INFORMATIN TECHNOLOGIES

Autor: MARINELA BANARU

e-mail: banaru.marinela@ase.md

Conducător științific: ANATOLIE IACHIMOVSKI, ORCID: 0000-0002-5393-0100

e-mail : iachimovschi.anatolie.constantin@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei

Abstract: *The importance of the given subject is determined by the current state of the development of agricultural activity at the given time in our country. Agriculture as a well-developed branch in our country from the point of view of obtaining quality products that meet the requirements of the European Union, but also from the point of view of technologies regarding the processing of agricultural land. The agricultural sector is a complex topic. This involves several technical fields: agriculture and animal husbandry; running the business and the market; cooperatives, etc. These initiatives require a high level of knowledge and skills to successfully organize these activities.*

Keywords: *accounting, auditing, cost, products, biological assets*

JEL: M41, Q14

Introducere

Agricultura constituie o ramură extrem de important în dezvoltarea economie naționale în Republica Moldova, având ca principale obiective privind cultivarea plantelor și creșterea animalelor, astfel având în vedere de a obține produse alimentare dar și a altor produse care ulterior pot fi utilizate ca materii prime pentru fabricarea altor produse. [2] Astfel din acest punct de vedere, agricultura este determinat ca un element esențial în stabilitatea socială și susținerea echilibrului ecologic.[6] Această ramură a economiei furnizând hrană pentru populație și contribuind la dezvoltarea industriei alimentare și a celorlalte industrii prin materie primă.[2]

Termenul agricol provine din cuvintele latine *agrodomeiniu* și *cultură-de lucru* fiind luat în vedere ca sensul de prelucrare a solului pentru cultivarea plantelor. Agricultura este știința care are la bază privind dezvoltarea cultivării plantelor și a creșterii animalelor. Agricultura a fost dezvoltarea cheie în ascensiunea civilizatei umane sedentare, prin care agricultura de specii domestice a creat surplusuri alimentare care le-au permis oamenilor să trăiască în orașe.

În general, agricultura indică științe și ocupații distincte cum ar fi:

- **Acvicultură** -creșterea plantelor și animalelor acvatic;
- **Agrofitotehnice** -culture de câmp, furaje și culture industrial;
- **Apicultură** -creșterea albinilor;

- **Horticultură** -creșterea legumelor, fructelor, viței de vie, copaci și arbuști decorative, flori plante ornamntale, plante tropicale și plante cu efect de seră;
- **Sericultură** -creșterea vermilor de mătase;
- **Silvicultura** -studiu, creșterea exploatarea și protecția arborilor forestieri, control și protecția florei și faunei pădurilor;
- **Piscicultura** -creșterea peștilor în diferite condiții, dar și în sistem industrial;
- **Zootehnia**- creșterea animalelor domestice, în scopul de obținere a laptelui, carne, lână și blănuri;

Activitatea agricolă- este determinat de organizarea administrării de către o întreprindere a transformării activelor biologice, având scopul de vânzare a produselor agricole sau fiind folosite în activitatea biologică adițională.

Producția agricolă- reprezintă produsul finit obținut din activele biologice ale întreprinderii.

Activ biologic- este o planta sau un animal viu.

Transformarea biologică- cuprinde procesele de creștere, transformarea genetică, fiind supus procesului de producere și procreare care acestea duc la modificări calitative și cantitative a activului biologic.

Un grup de active biologice- determină gruparea plantelor sau a animalelor vii similare.

Recolta- este determinat ca separarea producției dintr- un activ biologic sau încetarea vieții activului biologic.

Conținut de bază.

Activitatea agricolă, desfășoară o varietate de activități, de exemplu: creșterea de animale, culturi perene și anuale, floricultura, pomiculture și alte tipuri de plantații, piscicultura, silvicultura. În acest context există totuși câteva caracteristici comune:[1]

- capacitatea de schimbare- fiind sunbânțeles căci plantele și animalele vii sunt rezistente la transformări biologice;
- administrarea schimbării- aceasta determină transformarea biologică, fiind supusă măsurilor necesare desfășurării a procesului de creștere.
- determinarea gradului de schimbare- schimbarea calității dar și a cantității, care este influențată de transformării biologice, fiind evaluată și monotorizată ca un proces de lucru în domeniul dat.

Produsele agricole sunt grupate în alimente, combustibil, fibre, materie prime. La rând acestea fiind determinate de produsele alimentare care acestea includ legume, cereale, fructi, uleiuri.

În Uniunea Europeană și la nivel internațional se promovează o diverse de modele alternative de agricultură și se prevede că în viitor vor înlocui, în proporții diferite, actualul sistem de producție agricolă intensive. Extinderea acestora contribuind la variația agriculturii și la exploatarea resurselor proprii din diverse zone geografice și totodată pe această cale se asigură restructurarea zonelor naturale și a exploatațiilor agricole. Modele de agricultură amintite mai sus sunt reprezentate în figura 1:

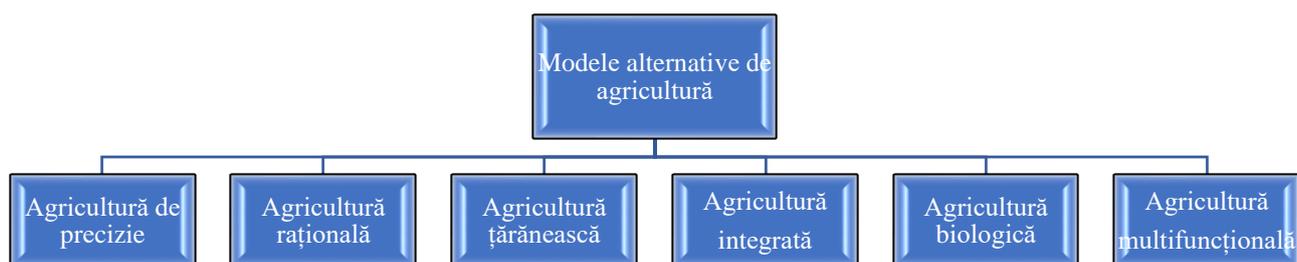

Figura 1. Modele alternative de agricultură

Sursa: Elaborat de autor în baza sursei [2]

Actualul Standard IAS 41 „Agricultura” se aplică la producția agricolă, care este determinat ca produsul obținut din activele biologice al entității din momentul recoltării. Acest Standard nu se bazează pe procesarea produselor finite obținute după recoltare, dar se aplică IAS 2 *Stocuri*, prezentat în tabelul 1: [2]

Tabelul 1. Active biologice, produse agricole și produse obținute din procesarea acestora

Active biologice	Produse agricole	Produse obținute din procesarea produselor agricole
Turma de bază a ovinelor	Lapte, lână	Brânză, fire toarse
Cireada de bază a bovinelor	Lapte	Unt, cașcaval, brânză
Porci	Carcasă	Cârnaț, șuncă
Piscicultură	Pește-marfă	Produse din pește
Culture cerealiere	Cereale, paie	Făină, crupe, furaje combinate
Culture leguminoase	Legume	Conserve din legume, murături
Culturi tehnice cultivate pe platanții	Fruze de tutun, semințe de floarea-soarelui	Tutun fermentant, ulei vegetal, zahar
Plante pere:		
-vii	Struguri	Vin brut, materie primă pentru sucuri
-livezi	Fruce	Fruce uscate, conserve din fructi
-copaci în pădure (masiv forestier)	Copaci tăiați	Bușteni, cherestea

Sursa: Elaborat de autor în baza sursei[2]

Din punct de vedere a pocesului de contabilizarea a operațiunilor economice în cadrul entității aceasta prevede să fie luate în considerare o serie de sarcini care sunt specifice acestui domeniu care se încadrează în procesul de contabilizare în domeniul agricol (figura 2).

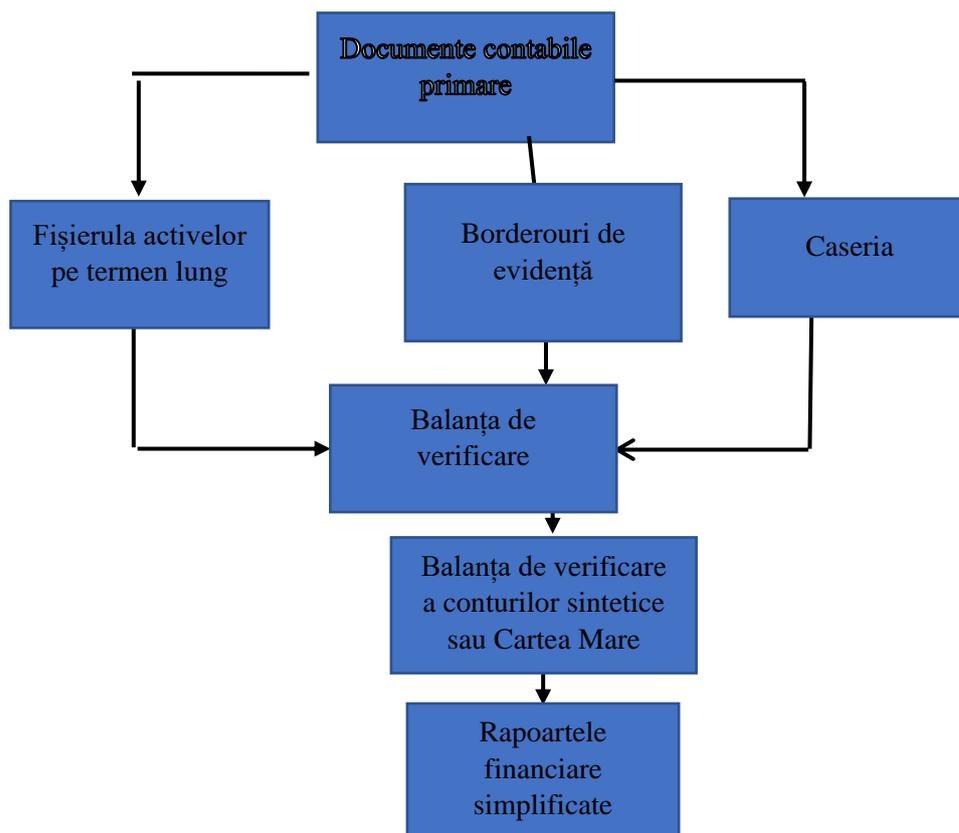

Figura 2 Sistemul contabil simplificat cu utilizarea Bordero-urilor de eviidență a operațiunilor economice pe conturi contabile

Sursa: Elaborat de autor în baza sursei [4]

Privind generalizarea informații cu privire la punerea în exploatare a activelor biologice imobilizate dar și amortizarea sau deprecerea activelor, în Planul general de conturi contabile actual sunt prevăzute următoarele conturi din grupa 13,, **Active biologice imobilizate**”:

- 131 „Active biologice imobilizate în curs de execuție”,
- 132 „Active biologice imobilizate în exploatare”,
- 133 „Amortizarea și deprecierea activelor biologice imobilizate”.

Conturile din grupa 13 „Activele biologice”, fiind un cont de active, acestea sunt destinate generalizării informații privind existența și mișcarea activelor biologice imobilizate, privind astfel existența și mișcarea plantațiilor perene până la transferarea pe rod sau până la împreunarea coroanelor. Componenta, modul de recunoașterea, evaluarea dar și contabilizarea a activelor biologice imobilizate acestea sunt înregistrate în S.N.C. „Particularitățile contabilității în agricultură” și în alte atandarte de contabilitate. [1]

Costul produselor obținute de la plantele perene tinere, în perioada de creștere și îngrijire până la transferarea pe rod se evaluează conform politicilor contabile după una din metode:[5]

- la valoarea realizabilă netă;
- la cost efectiv.

La evaluarea produselor la valoarea realizabilă netă, costul acestora se determină ca diferența prețului de piață și costurile probabile de comercializare acestea se înregistrează ca majorare a stourilor și diminuarea a activelor biologice imobilizate în curs de execuție.[5]

La aplicarea metodei costului efectiv, costul produselor se determină în conformitate cu gradul de maturitate a plantațiilor perene în anul recolte, care include suma coturilor directe privind recoltarea și transportarea fructelor și a cotei-parte a costurilor de creștere și îngrijire a plantelor din anul recolte. Produsele recoltate se perfectează cu agenda înregistrării produselor agricole, se estimează la valoarea reziduală netă sau cost efectiv și ulterior se trec la intrări. Periodic se efectuează inventarierea plantațiilor perene. În cazul când se depistează lipsuri acestea se trec la cheltuieli curente. Iar pentru înlăturarea a golurilor se reflectă ca majorare a valorii activelor biologice imobilizate în curs de execuție și diminuarea a valori stocurilor, majorare a datoriilor curente și a amortizării imobilizărilor necorporale și corporale.[5]

Principalele obiective ale procesului tehnologic ale contabilității este dterminat: nomenclatoarele evidenței, purtători datelor de evidență, mișcare nomenclatoarelor, circulația documentelor și asigurarea acestui proces.[3]

Astfel sub aspectul cibernetic, procesul tehnologic contabil prezintă intrare – proces – ieșire care se care demonstrează în figura 3:

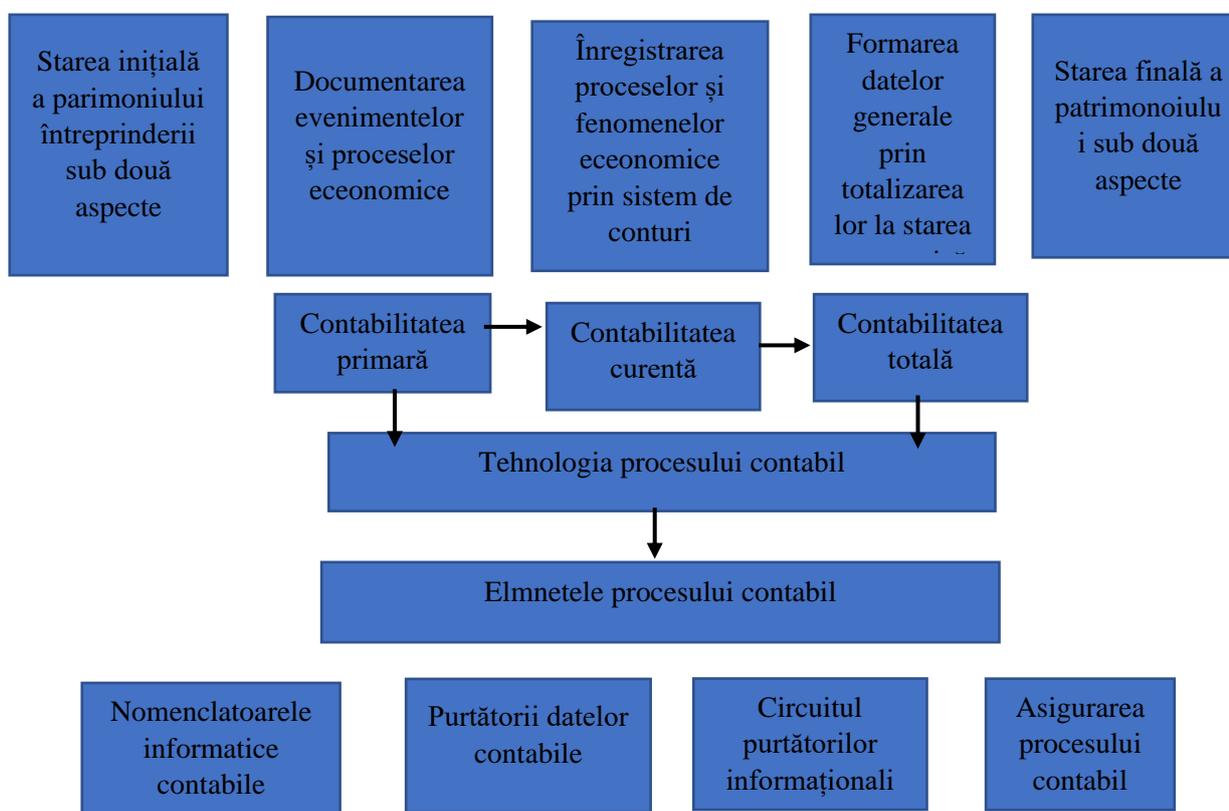

Figura 3. Aspectul cibernetic al tehnologiei procesului contabil

Sursa: Elaborat de autor în baz sursei [4]

Nomenclatoarele contabile se caracterizează prin determinarea și componența faptelor economice, prin care se descrie starea patrimonială, forma funcționării surselor de finanțare a acestor procese economice, rezultatele activității, ce se reflect în sistemul contabil.

Unitatea structural a informației prezintă elemental al documentului – indicilor, pot fi de două feluri: Element – denumire; Element – bază.[3]

Concluzii

Procesul contabil de ținere a evidenței a contabilității în agricultură, la momentul actual este desfășurat din toate punctele de vedere dar și în ceea ce prevede în procesul tehnologic de înregistrare a documentelor și operațiunilor contabile, ceea ce a făcut procesul de lucru fiind mai ușor și accesibil. Fiecare entitate își alege de sine stătător care variant de contabilizare a costurilor aferente a ținerii produselor puse la păstrare să fie selectată, întrucât orice variant carea are argumente economice, corespunde principiilor fundamentale ale contabilității și este inclusă în politicile contabil ale entității poate fi calificată drept permisă în scopuri impozitari.

Referințele bibliografice.

1. Planul general de conturi contabile aprobat prin Ordinul Ministerului Finanțelor nr.119 din 06.08.2013. În: Monitorul oficial al Republicii Moldova. 2013, nr.177-181;
2. Standardul Național în Contabilitate „Particularitățile contabilității în agricultură” intrat în vigoare 01.01.2014, aprobate prin Ordinul Ministerului Finanțelor Nr. 118 din 06.08.2013. În: Monitorul oficial al Republicii Moldova, 2013, nr.177-181;
3. Standardele Internaționale de Raportare Financiare (IFRS). [Online] Disponibil: <http://mf.gov.md/ro/lex/contabilitate-si-audit>;
4. TUHARI, T., Organizarea contabilității și controlului în unitățile economice. Chișinău: Editura ASEM, 2005. 127 p. În: *Culegere de articole științifice: conf. șt. inter.*, 1-2.04.2022. Chișinău: ASEM, 2022, p.187-193 . ISBN 978-9975-155-92-2.
5. Rodica CUȘMĂUNȘĂ, Maxim GRIBINCEA. Aspecte problematice aferente repartizării costurilor indirecte de producție. În: *Culegere de articole științifice: conf. șt. inter.*, 1-2.04.2022. Chișinău: ASEM, 2022, p.187-193 . ISBN 978-9975-155-92-2.
6. Veronica GROSU, Natalia KHOLIIVKO, Artur Zhavoronok, Monica Laura ZLATI, & Cristina Gabriela COSMULESE, Conceptualization of model of financial management in Romanian agriculture. *Economic Annals-XXI*, 2021, 191 (7-8 (1)), pp. 54-66.

MIĘDZYNARODOWE STANDARDY RACHUNKOWOŚCI W OCENIE KONDYCJI FINANSOWEJ PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH

INTERNATIONAL ACCOUNTING STANDARDS IN ASSESSING THE FINANCIAL CONDITION OF BUSINESS ENTITIES

Autor: **MAGDALENA DARNOWSKA**

Koordynator naukowy: **ANNA KOPYTOWSKA**

e-mail: akopytowska@ansb.pl

Akademia Nauk Stosowanych Stefana Batorego, Polska

Abstract: *The article describes the impact of International Accounting Standards on the assessment of the financial condition of business entities. In Poland, the provisions of the Accounting Act are mandatory. In the absence of regulations in the Act, the company should be guided by national accounting standards, and only then by International Accounting Standards. However, all companies listed on the stock exchanges of the Member States of the European Union, and thus also on the Warsaw Stock Exchange, must prepare consolidated financial statements in accordance with IFRS. The Polish Accounting Act also imposed this requirement on all banks. For this reason, IAS have a very large impact on the assessment of the financial condition of these entities.*

Keywords: *international accounting standards, business entities, assessment of the financial.*

JEL: M40, M41

Wstęp

Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR) lub też Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) to standardy rachunkowości przyjęte na gruncie międzynarodowym i stanowiące podstawę zrozumienia zasad i metod rachunkowości stosowanych na świecie. Mają bardzo duży wpływ na ocenę kondycji finansowej podmiotów gospodarczych. Istnieje wiele metod oceny i pomiaru kondycji finansowej przedsiębiorstw. Aby można było dokonać oceny, należy przygotować pisma zawierające istotne informacje. W zależności od formy prawnej podmiotu gospodarczego może chodzić o dokumenty założycielskie, bilans, rachunek zysków i strat czy KPiR.

Warto jednak pamiętać, że taki zestaw informacji może się okazać niepełny – wiele przedsiębiorstw amortyzuje przecież sprzęty, rozlicza koszty oraz tworzy rezerwy, przez co początkowo ich kondycja finansowa może wyglądać na gorszą, niż jest w rzeczywistości. Pełny obraz sytuacji da nam rachunek przepływów pieniężnych, który m. in. reguluje Międzynarodowy Standard Rachunkowości.

Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej precyzują między innymi takie kwestie jak sposoby prezentowania danych finansowych oraz sprawozdań dotyczących przepływu kapitału. Dokładnie opisane są dozwolone metody wyceniania aktywów oraz pasywów, oraz to, jak powinno się przedstawiać majątek trwały naszej firmy. Z MSSF wiemy jakie konkretnie informacje powinny się znaleźć w sprawozdaniach finansowych. Korzystając z MSSF mamy możliwość poznania, jakie cechy powinny spełniać nasze sprawozdania. Musimy zadbać, aby opracowany dokument był nie tylko zrozumiały, ale również wiarygodny. Oprócz tego powinien cechować się trafnością,

porównywalnością, istotnością oraz przydatnością. Dzięki temu dowiemy się między innymi, które elementy działalności generują najwięcej środków, a które je pochłaniają. Poznamy także zdolność przedsiębiorstwa do finansowania działań podstawowych, a także odkryjemy, ile środków pieniężnych firma wydała na rozwój i nowe inwestycje oraz z jakich źródeł finansowania korzystała w tych procesach.

Rozwój międzynarodowego rynku kapitałowego i integracji zwłaszcza w ramach organizacji Unii Europejskiej i OECD stworzyły podstawy do wolnego przepływu kapitału i inwestycji bezpośrednich. Wraz z tym rozwojem pojawiła się potrzeba ujednoczenia sprawozdawczości finansowej jako narzędzia umożliwiającego dokonywania niezbędnych analiz i porównań w celu podjęcia decyzji finansowych.

Mimo wieloletnich prób ujednoczania zasad, te zasady rachunkowości stosowane w różnych krajach cechują się nadal dużą rozbieżnością. Dlatego też sprawozdań finansowych i zawartych w nich wniosków nie da się porównać, mimo że opisują te same operacje gospodarcze.

Organizacją, która została odpowiedzialna za opracowanie zunifikowanych zasad rachunkowości jest Komitet Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (KMSR) czyli International Accounting Standards Committee (IASC). KMSR jest niezależną prywatną organizacją, która w 1973 r. postawiła sobie za cel ujednoczenie zasad rachunkowości stosowanych przez przedsiębiorstwa i inne organizacje.

Zgodnie z Konstytucją KMSR celem tej organizacji jest²²:

- formułowanie i publikowanie - w interesie publicznym - standardów rachunkowości, które powinny być przestrzegane przy prezentacji sprawozdań finansowych, jak też promowanie standardów w celu ich przestrzegania i zaakceptowania na całym świecie
- działalność zmierzająca do poprawy i ujednoczenia regulacji i standardów rachunkowości oraz procedur prezentacji sprawozdań finansowych

Zakres obowiązywania MSR jest różny w różnych krajach. Są takie kraje, które przyjęły MSR jako krajowy standard rachunkowości. W Polsce jednak obowiązujące są przepisy Ustawy o Rachunkowości. Natomiast, jeśli jest brak uregulowań ustawie podmiot gospodarczy powinien kierować się krajowymi standardami rachunkowości, a dopiero w następnej kolejności Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości.

Należy jednak wspomnieć, że od 1 stycznia 2015 roku wszystkie spółki notowane na giełdach państw członkowskich Unii Europejskiej, a więc także na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie muszą sporządzać skonsolidowane sprawozdania finansowe zgodnie z MSSF. Polska Ustawa o Rachunkowości wymóg ten nałożyła także na wszystkie banki.

Różnice te sprowadzają się do odmiennych zasad²³:

- ujawniania przychodów i kosztów w księgach rachunkowych,
- pomiaru przychodów i kosztów w odniesieniu do poszczególnych okresów sprawozdawczych,
- wyceny aktywów i pasywów na dzień bilansowych, oraz rozbieżności w zakresie i rodzaju wymaganych informacji dodatkowych

²² [Międzynarodowe standardy rachunkowości – Encyklopedia Zarządzania \(mfiles.pl\)](#) (dostęp z dnia 21.03.2023 r.)

²³ Nowak A. W. (red.) (2012), *Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej dla Małych i Średnich Jednostek*, Wyd. Wolters Kluwer Polska, Warszawa

Cechy jakościowe sprawozdań, jakimi sporządzający powinni się kierować przy opracowywaniu sprawozdania finansowego to²⁴:

- zrozumiałość
- trafność
- wiarygodność
- przydatność
- porównywalność
- istotność

Międzynarodowe Standardy Rachunkowości określają m.in.:

- sposób prezentacji danych finansowych,
- metody wyceny poszczególnych składników aktywów i pasywów,
- zakres informacji, jaki należy ujawnić w sprawozdaniu finansowym,
- sposób prezentacji sprawozdania z przepływów środków pieniężnych,
- metody prezentacji majątku trwałego.

Elementami sprawozdania finansowego są:

- bilans,
- rachunek zysków i strat,
- informacja dodatkowa czyli wprowadzenie do sprawozdania finansowego oraz dodatkowe informacje i objaśnienia.

Dla jednostek, które podlegają obowiązkowi corocznego badania, dodatkowo:

- zestawienie zmian w kapitale (funduszu) własnym
- rachunek przepływów pieniężnych

Według Ustawy o rachunkowości istnieje dość szeroka dobrowolność stosowania MSR, jednak nie należy zapominać, iż decyzję w tym zakresie podejmuje jedynie podmiot zatwierdzający sprawozdanie finansowe.

Warunki, w których sprawozdanie finansowe, może być sporządzone na podstawie MSR²⁵:

1. Podmiot sporządzający sprawozdanie jest emitentem papierów wartościowych na jednym z rynków regulowanych krajów Europejskiego Obszaru Gospodarczego, który obejmuje Państwa członkowskie UE, a także Norwegię, Islandię oraz Liechtenstein (np. jest notowany na Warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych).
2. Sprawozdanie finansowe wg MSR może również przygotować podmiot, który jest emitentem papierów wartościowych i stara się o dopuszczenie swych papierów do obrotu na jednym z rynków regulowanych krajów Europejskiego Obszaru Gospodarczego (został rozpoczęty proces, tj. złożenie należytych dokumentów do Komisji Nadzoru Finansowego).
3. Emitent papierów wartościowych ma możliwość przygotowania sprawozdania finansowego na podstawie MSR, również w przypadku, gdy ma zamiar starać się o dopuszczenie jego papierów wartościowych do obrotu na jednym z rynków Europejskiego Obszaru Gospodarczego (zamiar takie jest zwykle wykazywany na podstawie uchwały WZA, która wyznacza rynek, na którym planuje się obrót, a także przypuszczalną datę jego rozpoczęcia)

²⁴ Hołda A. (2013), *MSSF/MSR w Polskiej Praktyce Gospodarczej*, Wyd. C. H. Beck, Warszawa

²⁵ [Międzynarodowe standardy rachunkowości – Encyklopedia Zarządzania \(mfiles.pl\)](https://mfiles.pl) (dostęp z dnia 21.03.2023 r.)

4. Sprawozdanie finansowe może być także przygotowywane przez podmiot, który znajduje się w składzie grupy kapitałowej, w której organ dominujący (np. właściciel z większością udziałów) sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe na podstawie MSR.
5. Możliwość przygotowywania sprawozdania finansowego według MSR ma również podmiot – oddział firmy zagranicznej, która sporządza sprawozdanie na podstawie MSR.

Należy jednak zaznaczyć, iż posługiwanie się Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości w powyższych przypadkach jest dobrowolne, tzn., że dana firma nie jest zobowiązana do przygotowania należytych sprawozdań finansowych według ustawy o rachunkowości. Jednak nie znaczy to, iż ustawa ta nie będzie w ogóle brana pod uwagę. Powinna być ona stosowana w zagadnieniach, które nie zostały określone przez MSR.

Godne uwagi powinno być także to, że teoretycznie każdy podmiot może sporządzać sprawozdania finansowe zgodnie z MSR, jednak będą one uzupełniającymi, nadprogramowymi zaraz obok sprawozdań przygotowywanych obowiązkowo zgodnie z przepisami w ustawie o rachunkowości.

Przepisy Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (MSR) określają, w jaki sposób spółki powinny rejestrować i prezentować swoje dane finansowe. Przykładami MSR są²⁶:

1. Rachunkowość wyników - MSR wymaga od przedsiębiorstw rejestrowania i prezentowania wyniku finansowego w okresie, w którym działalność prowadzi do zysku lub straty.
2. Przepisy dotyczące aktywów i zobowiązań - MSR określa, w jaki sposób firmy powinny ujawniać i prezentować aktywa, zobowiązania, pozostałe długi i zyski z nieruchomości.
3. Przepisy dotyczące sprawozdawczości - MSR wymaga od podmiotów gospodarczych prezentowania informacji finansowych w sposób czytelny, aktualny i wiarygodny.
4. Przepisy dotyczące uznawania i wyceny aktywów i zobowiązań - MSR określa, w jaki sposób firmy powinny uznawać i wyceniać aktywa i zobowiązania.
5. Przepisy dotyczące wyceny różnic kursowych - MSR wymaga od przedsiębiorstw wyceny różnic kursowych w celu precyzyjnego odzwierciedlenia wszelkich zmian w ich pozycji finansowej.
6. Przepisy dotyczące zdarzeń nadzwyczajnych - MSR określa, jak podmioty gospodarcze powinny prezentować wyniki finansowe w przypadku wystąpienia zdarzeń nadzwyczajnych, takich jak pożary lub powodzie.
7. Przepisy dotyczące inwestycji - MSR wymaga od przedsiębiorstw klasyfikowania inwestycji w aktywa trwałe oraz rejestrowania i prezentowania wyników inwestycyjnych.

Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR) lub Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) są zasadami uznanymi na gruncie międzynarodowym i stanowią fundament dla zrozumienia zasad i metod rachunkowości stosowanych na całym świecie. Oto niektóre z ich zalet²⁷:

- Ułatwiają porównywanie sprawozdań finansowych firm o różnych systemach rachunkowości. MSR/MSSF dostarcza wspólnych definicji, formuł i procedur rachunkowości, które są stosowane przez wszystkie podmioty gospodarcze w wielu krajach.

²⁶ [Międzynarodowe standardy rachunkowości – Encyklopedia Zarządzania \(mfiles.pl\)](#) (dostęp z dnia 21.03.2023 r.)

²⁷ Andre Helin, *Sprawozdanie finansowe według Międzynarodowych Standardów Rachunkowości*, Fundacja Rozwoju Rachunkowości, Warszawa, 2000

- Umożliwiają inwestorom i dostawcom kapitału lepsze zrozumienie sytuacji finansowej przedsiębiorstwa. MSR/MSSF zapewniają jednolite i wiarygodne informacje finansowe, które inwestorzy i dostawcy kapitału mogą wykorzystać do porównywania sytuacji finansowej różnych przedsiębiorstw.
- Zapewniają lepszą ochronę interesów obecnych i przyszłych udziałowców. MSR/MSSF zapewniają, że wszystkie sprawozdania finansowe są przygotowywane zgodnie z obowiązującymi wymogami i wytycznymi.
- Zapewniają jawność i przejrzystość. MSR/MSSF zapewniają, że informacje finansowe są rzetelne, jasne i przystępne, co pozwala na łatwiejszy dostęp do informacji finansowych dla inwestorów, dostawców kapitału, doradców i innych zainteresowanych stron.

Poniżej przedstawiono ograniczenia i słabe strony Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (MSR)²⁸:

- Nie ma jednolitego podejścia do wyceny i wyceny aktywów. MSR nie oferują wytycznych dotyczących wyceny i wyceny aktywów, a zamiast tego zostawiają to decyzji księgowego.
- MSR nie przewidują uwzględnienia powiązań między transakcjami. Nie ma określonego sposobu wyjaśniania powiązań między transakcjami i ich wpływu na raportowanie finansowe.
- MSR nie wyjaśniają zasad dotyczących raportowania zdarzeń nieregularnych lub jednorazowych. Standardy nie określają, jak takie zdarzenia mają być ujmowane i raportowane w raportach finansowych.
- MSR nie wprowadzają zasad dotyczących wykorzystania technologii w działalności księgowej. Nie ma żadnych wytycznych dotyczących wykorzystania technologii w księgowości, co może sprawić, że rachunkowość będzie bardziej czasochłonna i bardziej podatna na błędy.

Oprócz Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (MSR) i Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF), istnieje wiele innych podejść lub metod stosowanych w rachunkowości międzynarodowej²⁹.

- Międzynarodowy Kodeks Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC) - Międzynarodowy Kodeks Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC) jest opracowywany przez Międzynarodową Radę Standardów Rachunkowych (IASB) i jest używany do rozwiązywania problemów związanych z rachunkowością międzynarodową.
- Międzynarodowa Sprawozdawczość Finansowa (ISF) - Międzynarodowa Sprawozdawczość Finansowa (ISF) jest stosowana do prezentacji danych finansowych w sposób jednolity, w celu lepszego porównania między różnymi podmiotami gospodarczymi.
- Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (IASB) - Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (IASB) są zbiorem zasad i zalecanych praktyk w zakresie rachunkowości międzynarodowej. Są one stosowane do określania, jak prezentować wyniki finansowe podmiotów gospodarczych i pomagają w porównywaniu ich wyników finansowych.

²⁸ Irena Olchowicz, Agnieszka Tłaczała, *Sprawozdawczość finansowa*, Difin, Warszawa, 2002

²⁹Frendzel M., Ignatowski R., Kabalski P., Krzyżanowska K. (2015), *Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej a ustawa o rachunkowości*, Wyd. Rachunkowość sp. z o. o., Warszawa

Zakończenie

Przejście podmiotów gospodarczych z przepisów ustawy o rachunkowości (UoR) na MSR/MSSF powinno zostać starannie zaplanowane. To ważne, ponieważ warto, aby dane, które zostaną wprowadzone do ksiąg rachunkowych i zawarte w pierwszym sprawozdaniu finansowym, nie wymagały późniejszej korekty. Mimo to, coraz więcej firm decyduje się na wdrażanie standardów MSSF/MSR. Do niedawna większość polskich przedsiębiorców ograniczała się do schematów księgowości wyszczególnionych w ustawie o rachunkowości. Jednak w miarę zwiększania swoich działań na rynkach zagranicznych, stosowanie uniwersalnych standardów sprawozdawczości finansowej przez podmioty gospodarcze stało się coraz powszechniejsze.

Bibliografia

Źródła książkowe

1. Frenzel M., Ignatowski R., Kabalski P., Krzyżanowska K. (2015), *Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej a ustawa o rachunkowości*, Wyd. Rachunkowość sp. z o. o., Warszawa
2. Andre Helin, *Sprawozdanie finansowe według Międzynarodowych Standardów Rachunkowości*, Fundacja Rozwoju Rachunkowości, Warszawa, 2000
3. Hołda A. (2013), *MSSF/MSR w Polskiej Praktyce Gospodarczej*, Wyd. C. H. Beck, Warszawa
4. Nowak A. W. (red.) (2012), *Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej dla Małych i Średnich Jednostek*, Wyd. Wolters Kluwer Polska, Warszawa
5. Irena Olchowicz, Agnieszka Tłaczała, *Sprawozdawczość finansowa*, Difin, Warszawa, 2002.

Artykuły w czasopismach

6. Bauer K. (2014), *Wycena bilansowa nieruchomości w przedsiębiorstwach zagrożonych upadłością*, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego*, nr 803
7. Czerny J. (2011), *Kształtowanie Wartości Przedsiębiorstwa w Wypadku Fuzji lub Przejęcia*, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego*, nr 668
8. Wierzbńska Z. (2014), *Wycena Aktywów i Pasywów a Oczekiwania Informacyjne Użytkowników Sprawozdań Finansowych*, *Studia Oeconomica Posnaniensia*, Vol. 2, nr.4

Akty normatywne

9. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. 2016 poz. 1047)
10. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o zmianie ustawy o rachunkowości oraz ustawy o biegłych rewidentach i ich samorządzie (Dz. U. 2004 Nr 213 poz. 2155)

Źródła internetowe

11. [Międzynarodowe standardy rachunkowości – Encyklopedia Zarządzania \(mfiles.pl\)](#)

RACHUNKOWOŚĆ KREATYWNA I AGRESYWNA

CREATIVE AND AGGRESSIVE ACCOUNTING

Autor: EWA PIĘCEK

e-mail: epiecek@ansb.pl

Koordynator naukowy: CEZARY BRZEZIŃSKI

e-mail: cbrzezinski@ansb.pl

Akademia Nauk Stosowanych Stefana Batorego, Polska

Abstract. *In recent years, the phenomenon of modification of accounting documents can be observed. Data transformation often has serious legal consequences, but at the same time it can be acceptable and legal. The article introduces the concept of creative and aggressive accounting and shows the consequences of aggressive accounting on the example of Enron.*

Keywords: *rachunkowość kreatywna, rachunkowość agresywna, ENRON*

JEL: M40, M41

Introduction

Głównym źródłem przedstawiającym informacje na temat sytuacji finansowej podmiotów gospodarczych jest ich sprawozdanie finansowe. Dane w nim zawarte mają na celu pomoc w podejmowaniu decyzji. Są istotne zarówno dla potencjalnych inwestorów, jak i dla kierownictwa danej jednostki. Jak już wcześniej wspomniano, sprawozdanie finansowe powinno ukazywać rzetelny i prawdziwy obraz podmiotu gospodarczego.

Jednakże w ostatnich latach, można zaobserwować zjawisko modyfikacji dokumentów księgowych. Przekształcanie danych, często niesie za sobą poważne konsekwencje prawne, ale i jednocześnie może być dopuszczalne i legalne.

Pierwszy raz wyrażenia „kreatywna rachunkowość” użył w latach 80-tych brytyjski dziennikarz J. Griffiths³⁰.

Stwierdził on, że w celu wykazania pozycji rynkowej każda firma majstruje przy wykazywaniu zysków. Dane finansowe, które podawane są do publicznej wiadomości celowo zostają zmodyfikowane przez ich twórców zgodnie z oczekiwaniami odbiorców. Ponieważ jest to całkowicie legalne należy uznać takie działania za oszustwo doskonałe.

Basic content

Dane zawarte w raportach finansowych są znaczącym i wartościowym źródłem informacji dla użytkowników zewnętrznych. Odbiorcami sprawozdań finansowych mogą być między innymi domniemani inwestorzy, zainteresowani sytuacją firmy, urzędy skarbowe, które interesują się sprawami podatkowymi, czy banki, którą chcą zbadać zdolność kredytową przedsiębiorstwa.

Najczęściej poddawane ocenie i interpretacji są:

³⁰Hołda A., Staszal A., Pozytywne aspekty rachunkowości kreatywnej, [w:] Sprawozdawczość i rewizja finansowa: uwarunkowania ekonomiczne, społeczne i regulacyjne, (red.) B. Micherda, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, Kraków 2015, s. 133.

- wynik finansowy – dostarczający informacji o rentowności działalności przedsiębiorstwa, ewentualnej dywidendzie czy też możliwości wzrostu wartości akcji,
- zdolność jednostki do terminowej spłaty zobowiązań, a tym samym płynności finansowej i wypłacalności,
- struktura źródeł finansowania – stosunek kapitału własnego do kapitałów obcych, a tym samym źródeł zadłużenia.³¹

W oparciu o szereg opinii praktyków i teoretyków rachunkowości oraz językowe znaczenie słów „kreatywny” i „agresywny”, E. Mączyńska sformułowała definicje rachunkowości kreatywnej i agresywnej. Według niej:

- kreatywna księgowość (rachunkowość) to prowadzenie rejestracji, ewidencji, przetwarzanie i prezentacja zdarzeń gospodarczych przy zastosowaniu obowiązujących przepisów i właściwie interpretowanych zasad rachunkowości w sposób, który nie jest bezpośrednio w tych przepisach wskazany, a który jest wynikiem pomysłowego, twórczego i niestandardowego zastosowania tych przepisów i zasad,
- agresywna księgowość (rachunkowość) to świadome, zamierzone i celowe prowadzenie rejestracji, ewidencji, przetwarzanie i prezentacja zdarzeń gospodarczych w sposób sprzeczny z przepisami lub przy niewłaściwie i tendencyjnie interpretowanych przepisach oraz zasadach rachunkowości, co prowadzi do przedstawiania innej (lepszego lub gorszego) niż rzeczywista sytuacja ekonomiczna jednostki i przez to może szkodzić użytkownikom informacji księgowych.³²

Warto podkreślić, że istotą zarówno kreatywnej, jak i agresywnej księgowości jest działanie celowe i zamierzone, które jest oceniane w zależności od okoliczności pozytywnie lub negatywnie.³³ Do grupy osób, które stosują kreowanie rachunkowości można zaliczyć między innymi właściciela, zarząd, radę nadzorczą oraz księgowych. Innymi słowy upiększanie sprawozdań finansowych jest świadomą decyzją wyżej wymienionych osób. Różnica polega na tym, że stosowanie kreatywnej rachunkowości nie wpływa na rzeczywisty obraz firmy. Natomiast stosowanie rachunkowości agresywnej prowadzi do przedstawienia sytuacji finansowo-majątkowej firmy niezgodnej z prawdą.

Tabela 1. Różnice między rachunkowością kreatywną a agresywną

Rachunkowość kreatywna	Rachunkowość agresywna
1. Działania zgodnie z prawem	1. Działania niezgodne z prawem
2. działania zgodne z zasadami rachunkowości	2. działania niezgodne z zasadami rachunkowości
3. prezentowanie rzeczywistego obrazu podmiotu gospodarczego	3. prezentowanie innego niż rzeczywistego obrazu podmiotu gospodarczego
4. działania nie szkodliwe dla odbiorców informacji zawartych w sprawozdaniach finansowych	4. działania szkodliwe dla odbiorców informacji zawartych w sprawozdaniach finansowych

Zródło: opracowanie własne

³¹ Maćkowiak E., Rachunkowość kreatywna a rachunkowość agresywna – próba poprawy wyniku finansowego jednostki gospodarczej, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 855, Wydawnictwo Naukowe US, Szczecin 2015 s. 150.

³² Mączyńska E., Nieuczciwych metod księgowych nie powinno określać się jako kreatywne, „Rzeczpospolita” z 09.08.2002, s. 10.

³³ Lesik M., Kreatywna rachunkowość jako narzędzie manipulacji wynikiem finansowym jednostki gospodarczej, Debiuty naukowe studentów Wyższej Szkoły Bankowej, Poznań 2011, s. 94.

Cel rachunkowości agresywnej:

1. zwiększenie zysku i ukrycie strat
2. przekonanie o wiarygodności finansowej przedsiębiorstwa /uzyskanie dostępu do kapitałów
3. unikanie kontroli ze strony akcjonariuszy
4. manipulowanie podstawowymi wskaźnikami finansowymi
5. wykazanie przez menedżerów własnych osiągnięć w stosunku do poprzedników

Prowadzenie agresywnej rachunkowości najczęściej kojarzy się z bankructwem amerykańskiego giganta z branży energetycznej – Enronu. Wydarzenie to miało miejsce w grudniu 2001 roku i jest określane mianem jednego z największych skandali finansowych w Ameryce. Skala tego oszustwa jest niewyobrażalnie duża, gdyż poszkodowani to nie tylko akcjonariusze, ale i pracownicy, emeryci i banki.

Początki Enronu to rok 1985, kiedy połączono przedsiębiorstwo rurociągowo Houston Natural Gas holding gazociągowy InterNorth Inc. Pierwotnie firma nosiła nazwę HNG/InterNorthInc, jednak zaledwie pół roku po fuzji zmieniono ją właśnie na Enron.

Od 1994 roku przedsiębiorstwo rozpoczęło sprzedaż energii elektrycznej i stało się pionierem w USA w branży energetycznej. Dodatkowo od 1995 roku firma weszła na rynek europejski. Wówczas określaną ją jako najbardziej innowacyjną firmę w Stanach Zjednoczonych, czego dowodem są liczne nagrody, które były przyznawane nawet w tym samym roku, w którym ogłoszono bankructwo.

W 1987 roku Enron stworzył tak zwany Bank Gazu. Producenci gazu mogli kontraktować „depozyty” gazu w Enronie na przyszłe lata po uprzednio uzgodnionych cenach dostaw. Ponadto konsumenci gazu mogli kontraktować z góry „wycofania” (zakupu) gazu z Enronu po ustalonych cenach na przyszłe lata.³⁴ Można to porównać do działań banków, które oferują możliwość lokowania kapitału klientów po określonej stopie procentowej, a zarazem udzielają kredyty i pożyczki po znacznie wyższej stopie procentowej. Oczywiście Enron jako „bank” zarabiał procent na różnicy cen. Pomysł był dobry, jednakże klienci nie decydowali się na kontrakty długoterminowe. Tudzież Bank Gazu rozszerzył swoją ofertę. Były to umowy z innymi producentami gazu, którzy dostarczali go do Enronu po stałych określonych przez niego cenach. Kontrakty te były zawierane na odległe okresy, a stałe ceny gazu były tak ustalone, by w przyszłości różnica między nimi przynosiła zysk.

Następnie dyrektor działu finansowego Enronu, Jeffrey Skilling, wpadł na genialny pomysł. Mianowicie postanowił podzielić długookresowe kontrakty dostaw i zakupów na mniejsze i zaoferować ich sprzedaż. Innymi słowy, Skilling zamienił kontrakty na instrumenty finansowe, które można było sprzedawać na wolnym rynku, i stworzył zespół dealerów mających kupować i sprzedawać te instrumenty finansowe.³⁵ Zatem na giełdzie rozpoczął się handel kontraktami na gaz ziemny, a Enron firmą dominującą w tej branży, dzięki czemu miał znaczny wpływ na ustalanie cen gazu.

Drzwi do nadużyć finansowych otworzyła zmiana polityki rachunkowości. Mianowicie, Enron ze zwykłej spółki dostarczającej gaz, przekształcił się na swoje rodzaju spółkę świadczącą usługi finansowe, gdyż prowadził handel kontraktami, które były instrumentami finansowymi. Fakt ten, według Skillinga, upoważniał do prowadzenia rachunkowości mark-to-market, czyli wyceny według wartości rynkowej. W ramach wyceny według wartości rynkowej całą szacunkową wartość umowy

³⁴ Jackson C.W., *Bajki w świecie biznesu. Mroczna prawda o finansowaniu sprawozdań finansowych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008, s. 120.

³⁵ Ibidem... s. 120.

sprzedaży lub projektu można rozpoznać jako przychodów w dniu zakończenia transakcji przed wykonaniem jakiegokolwiek pracy lub poniesienia kosztów związanych z realizacją umowy.³⁶

Z biegiem czasu, ludzie zarządzający Enronem, przestali skupiać się na generowaniu gotówki, lecz skoncentrowali się na ukazaniu jak najlepszego wyniku w rachunku zysku i strat. Zmiana polityki rachunkowości na wycenę według ceny rynkowej umożliwiła firmie ukazanie dużych, jednokresowych przychodów, które wabiły inwestorów. Niestety, dodatkowo rozpoczęła lawinę kolejnych nadużyć które w rezultacie doprowadziły do upadłości firmy.

W celu fałszowania sprawozdania finansowego, Enron posługiwał się również instrumentem finansowym nazywanym uprzywilejowaną akcją z miesięczną dywidendą (MIPS – Monthly Interest Preferred Share). Wmyślony przez bank inwestycyjny Goldman Sachs instrument finansowy, w zależności od potrzeb księgowego mógł być traktowany jako akcja lub papier dłużny.³⁷ Jako obligacja służył w celu zmniejszenia podstawy opodatkowania o oprocentowanie. Wykazywany był w sprawozdaniach, którego odbiorcom był urząd skarbowy. Natomiast jako akcja służył w celu obniżenia zadłużenia i pokazywano go w sprawozdaniach finansowych przeznaczonych dla agencji ratingowych i akcjonariuszy.

W październiku 2001 roku Enron opublikował dane dotyczące trzeciego kwartału. Dla wszystkich było zaskoczeniem, że tak dobrze prosperująca firma wykazała stratę. Następnie wszystkie oszustwa zaczęły być ujawniane. Wall Street było w szoku, a akcje Enronu z dnia na dzień leciały w dół w zaskakującym tempie.

Upadek giganta branży energetycznej wstrząsnął Ameryką i całym światem. Na jego bankructwie w grudniu 2001 roku ucierpieli jednak przede wszystkim drobni inwestorzy oraz fundusze inwestycyjne, którym zarząd spółki, we współpracy z audytorem, dostarczał fałszywych informacji na temat kondycji finansowej. Szacuje się, że bankructwo Enronu mogło kosztować oszukiwanych akcjonariuszy i wierzycieli nawet 80 miliardów dolarów.³⁸ W efekcie końcowym bilans poszkodowanych w aferze Enronu, to nie tylko inwestorzy, ale i pracownicy, którzy zostali z premedytacją oszukani. Nie dość, że stracili oni pracę, to jeszcze zostali bez żadnych środków na swoich funduszach emerytalnych.

Conlusions

This example of falsification of reports has had a huge impact on the global economy. Scandals and scandals have caused huge losses, also causing a general loss of public confidence. This caused a global discussion regarding the efficiency of the entire accounting system in the world. Without a doubt, there is no definite way to combat all abuses, which does not change the fact that it must be fought.

An important role in combating accounting irregularities is played by factors such as: compliance with accounting principles, creation of an effective system of supervision and control as well as extensive knowledge of accounting and the law regulating it. All these factors should be supported by normal professional ethics. As history shows, it is the human factor, greed, the desire to be the best and the need to survive on the market that pushes towards the use of inappropriate accounting practices.

³⁶ <http://www.creditpulse.com/accountingfinance/lessons-enron/enron-lesson-no-1-mark-market-fair-valueaccounting> - 17.09.2019.

³⁷ Gut P., *Kreatywna księgowość a fałszowanie sprawozdań finansowych*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2006 s. 60.

³⁸ Gut P., *Kreatywna księgowość...*, op. cit., s. 72.

Bibliographical references

1. Gut P., Kreatywna księgowość a fałszowanie sprawozdań finansowych, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa, 2006;
2. Jackson C.W., Bajki w świecie biznesu. Mroczna prawda o finansowaniu sprawozdań finansowych, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008;
3. Lesik M., Kreatywna rachunkowość jako narzędzie manipulacji wynikiem finansowym jednostki gospodarczej, Debiuty naukowe studentów Wyższej Szkoły Bankowej, Poznań 2011;
4. Maćkowiak E., Rachunkowość kreatywna a rachunkowość agresywna – próba poprawy wyniku finansowego jednostki gospodarczej, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 855, Wydawnictwo Naukowe US, Szczecin 2015;
5. Mączyńska E., Nieuczciwych metod księgowych nie powinno określać się jako kreatywne, „Rzeczpospolita” z 09.08.2002, s. 10;
6. <http://www.creditpulse.com/accountingfinance/lessons-enron/enron-lesson-no-1-market-fair-valueaccounting> - 17.09.2019.

DIGITALIZAREA: CONDIȚIE INDISPENSABILĂ A EXISTENȚEI CONTABILITĂȚII ÎN SECOLUL XXI

DIGITALIZATION: AN INDISPENSABLE CONDITION FOR THE EXISTENCE OF ACCOUNTING IN THE 21ST CENTURY

Autor: **DANIELA BANCU**

e-mail: bancu.daniela@ase.md

Conducător științific: **ANATOLIE IACHIMOVSKI**, ORCID: 0000-0002-5393-0100

e-mail: iachimovschi.anatolie.constantin@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei

Abstract. *The following article highlights the ways in which technology information makes its presence felt in the field of accounting, as it has evolved significantly in recent years. It is important that people, and especially accountants, understand the significance and the need for the digitalization process in an ever-changing world. Namely, this article presents the most popular accounting software programs that are used in the Republic of Moldova. The main research methods include the review of specialized literature, the study of articles on the referenced topic, comparison analysis, and description of procedures.*

Keywords: *accounting, bookkeeping, digitalization, information technology (IT), software, electronic signature, electronic reporting, automatization*

JEL: M41

Introducere

În ultimul timp, tehnologiile informaționale s-au infiltrat profund în majoritatea aspectelor vieții, ce include atât dimensiunile sociale, cât și cele economice. Domeniul contabilității nu a fost scutit de această schimbare. Dimpotrivă, în contextul erei digitale, tehnologiile informaționale au căpătat un loc aparte în contabilitate, poziționându-se ca o condiție de bază a existenței contabilității, fapt ce justifică actualitatea și relevanța temei abordate.

Scopul lucrării este de a familiariza contabilii practicieni cu fenomenul digitalizării profesiei contabile și de a demonstra necesitatea tehnologiilor informaționale pentru ținerea evidenței contabile în mod eficient. Pentru atingerea scopului propus, au fost utilizate următoarele metode de cercetare: metoda analitică de studiere a literaturii de specialitate, examinarea articolelor tematice, interpretarea informațiilor, metoda comparației și metoda sintezei.

La nivel național, subiectul a fost abordat și de către alți cercetători, printre care se numără: Graur A. și Harea R., care au argumentat modul în care digitalizarea transformă și modernizează sistemul fiscal din Republica Moldova [1], Codrean V. și Mihaila S., care au evidențiat aspectele evolutive ale profesiei contabile [2], Bajan M. și Moisei A., care au identificat rolul digitalizării contabilității în contextul crizei pandemice [3], Bajan M. și Lazari L., care au descris influența tehnologiilor informaționale asupra activității contabile [4].

La nivel internațional se disting lucrările următorilor cercetători: Cordos A. și Tiron Tudor A., care au sesizat modul de percepere a tehnologiilor informaționale de către profesioniștii contabili [5]. Dintr-o alta perspectiva Gherman Bursuc M., Melega A. și Grosu V., care au analizat impactul digitalizării contabilității și rolul sistemului informațional contabil [6]. Boghian F. A., Socoliuc M., care au descris modul în care tehnologia a schimbat contabilitatea, menționând principalele programe informatice folosite de către contabilii din România [7], aspect aprofundat mai tarziu si de alte studii [8].

De asemenea, Cosmulese C.G., Socoliuc M.I. aduc in discutie provocările cu care se confrunta auditul intern si ce noi competente implica raportat la dezvoltarea tehnologică [9].

Conținut de bază

De-a lungul timpului, contabilitatea a cunoscut o evoluție continuă, pornind de la primele atestări din perioada Evului Mediu, până la performanțele înregistrate în perioada contemporană, fiind marcată puternic de fenomenul digitalizării.

Deseori, termenii „digitizare”, „digitalizare” sau „transformare digitală” sunt utilizați în mod interschimbabil, ca și cum ar avea aceeași semnificație. În realitate, fiecare termen are o semnificație aparte, iar precizarea corespunzătoare a terminologiei contribuie la facilitarea și eficientizarea comunicării atât în mediul academic, cât și în afara acestuia.

La bază, ca proces fundamental se poziționează digitizarea. Prin digitizare se înțelege procesul de conversie a datelor analogice în format digital. Cu alte cuvinte, digitizarea se referă la crearea unei reprezentări digitale a unui obiect sau atribut fizic (de exemplu, scanarea unui document întocmit pe hârtie și salvarea acestuia ca document digital). Scopul de bază al digitizării este de a face informația accesibilă în format digital, însă pentru procesarea și utilizarea corespunzătoare a informațiilor stocate în calculatoare, este necesar de implementat procesul de digitalizare.

Conform glosarului Gartner, digitalizarea este definită ca fiind „utilizarea tehnologiilor digitale pentru a schimba un model de afaceri și pentru a oferi noi oportunități de generare a veniturilor și de creare a valorii” sau, mai concis, „este procesul de trecere la o afacere digitală” [10]. Respectiv, digitalizarea nu poate avea loc fără digitizare, deoarece prin intermediul digitalizării are loc folosirea informațiilor digitizate și a tehnologiilor digitale cu scopul de a îmbunătăți diverse aspecte din cadrul unei întreprinderi.

Transformarea digitală reprezintă un concept mai amplu de transformare a afacerilor, ce cuprinde atât digitizarea, cât și digitalizarea. Prin transformare digitală se înțelege o schimbare profundă în organizație prin valorificarea oportunităților pe care le oferă tehnologiile digitale. Scopul de bază al transformării digitale este de a integra tehnologiile digitale în cât mai multe arii de activitate ale unei afaceri [11].

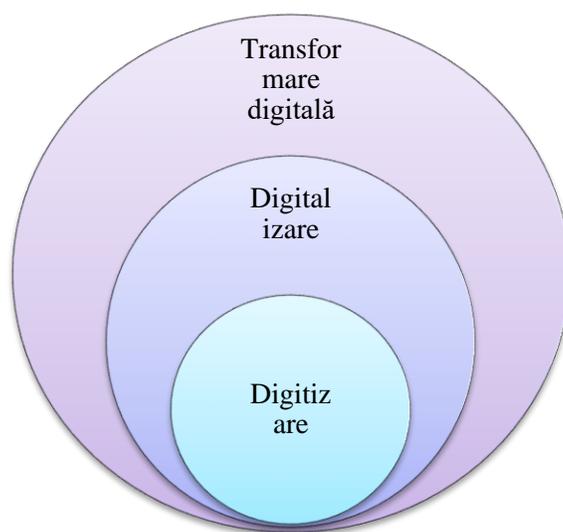
În tabelul 1 sunt sistematizate caracteristicile și diferențele dintre digitizare, digitalizare și transformare digitală după următoarele criterii: punct de focalizare (aspect-cheie), scop, activitate, instrumente utilizate, provocări și exemple.

Tabelul 1. Tabloul diferențelor dintre conceptele: digitizare, digitalizare și transformare digitală

	Digitizare	Digitalizare	Transformare digitală
Punct de focalizare	Conversia datelor	Procesarea informației	Valorificarea cunoștințelor
Scop	Schimbarea datelor analogice în format digital	Automatizarea proceselor și operațiunilor de afaceri existente	Schimbarea culturii companiei, a modului de lucru și de gândire a acesteia
Activitate	Conversia documentelor de pe hârtie, a fotografiilor în format electronic	Crearea proceselor de lucru complet digitale	Crearea unei companii digitale noi sau transformarea unei afaceri digitale
Instrumente	Calculatoare și echipament de conversie sau codificare	Sisteme IT și aplicații pe calculator	Matricea noilor tehnologii digitale
Provocări	Volumul (aspect cantitativ)	Prețul (aspect financiar)	Rezistența la schimbare (factorul uman)
Exemple	Scanarea formularelor de înregistrare completate manual	Proces de înregistrare complet electronic	Tot procesul este electronic, de la înregistrare până la livrarea conținutului

Sursa: elaborat de autor în baza [12]

Relația dintre aceste trei concepte este redată în figura 1. Digitizarea reprezintă primul pas de legătură dintre lumea fizică și mediul electronic, prin conversia datelor analogice în format digital, fiind urmată de procesul de digitalizare care utilizează informația digitizată și tehnologiile informaționale pentru eficientizarea și automatizarea proceselor din cadrul întreprinderii și, în cele din urmă, conceptul de transformare digitală înglobează atât digitizarea, cât și digitalizarea cu scopul de a schimba cultura întreprinderii și de a crea o întreprindere digitală.

Figura 1. Relația dintre digitizare, digitalizare și transformare digitală

Sursa: elaborat de autor

Implementarea procesului de digitalizare în contabilitate poate fi explicată de necesitatea de a spori nivelul de eficiență a departamentelor contabile și pentru a se adapta corespunzător la cerințele mediului actual.

Cea mai evidentă amprență a digitalizării asupra domeniului contabil reprezintă utilizarea pe larg a tehnologiilor informaționale în contabilitate de către profesioniștii contabili. Avantajele utilizării tehnologiilor informaționale în contabilitate se referă la prelucrarea rapidă a volumului mare de date financiar-contabile, reducerea erorilor, asigurarea transparenței, optimizarea costurilor, furnizarea de date financiare și non-financiare pentru fundamentarea deciziilor manageriale etc.

Principalele tehnologii informaționale ce sunt utilizate pentru ținerea evidenței contabile în Republica Moldova sunt următoarele: programul 1C:Contabilitate, Elemento și Universal Accounting.

Programul 1C:Contabilitate este un software creat de specialiștii ruși, care permite ținerea evidenței contabile în mod automatizat și este potrivit atât pentru întreprinderi comerciale, cât și pentru organizații publice. Ținând cont de caracterul multifuncțional și opțiunile de modificare a setărilor, programul de contabilitate 1C este adaptat la legislația actuală din Republica Moldova.

Elemento este un program contabil online, care a fost elaborat de o echipă de profesioniști din cadrul companiei de contabilitate Ducont din Republica Moldova. Acest program îmbină toate elementele necesare pentru funcționarea unui program contabil performant și complet. Scopul de bază al acestui program este de a oferi profesioniștilor și practicienilor contabili posibilitatea de a obține rezultat maxim cu efort minim. Programul Elemento oferă modele de documente necesare (contracte, ordine, scrisori) pentru a asigura productivitate sporită, dispune de un calendar contabil, prin care notifică despre termenele limită de depunere a rapoartelor.

Universal Accounting reprezintă un sistem informațional complex, produs de către compania Unisim-Soft din Republica Moldova, ținându-se cont de cerințele Standardelor Naționale de Contabilitate și prevederile Codului Fiscal al Republicii Moldova. Acest program oferă multe posibilități utilizatorului și folosește baza de date de tip Oracle pentru păstrarea și prelucrarea datelor. Acest sistem informațional permite automatizarea rapidă a evidenței contabile, iar obiectivul principal al sistemului este de a furniza operativ informația necesară pentru luarea deciziilor curente și strategice de către managementul întreprinderii.

În tabelul 2 sunt grupate caracteristicile fiecărui program menționat, în funcție de anumite criterii, fapt ce permite efectuarea unei analize comparative a tehnologiilor informaționale în contabilitate existente pe piața Republicii Moldova.

Tabelul 2. Diferențele dintre principalele programe informatice în contabilitate utilizate în Republica Moldova

	1C:Contabilitate	Elemento	Universal Accounting
Aria de aplicabilitate	întreprinderi mici, mijlocii, dar și holding-uri, corporații	întreprinderi mici și mijlocii	companii mari și mijlocii
Costuri	de la 6000 lei versiunea standard	- Planul „Start” 300 lei/lună - Planul „Professional” de la 600 lei/lună	de la 3000 EUR
Consultanță și actualizări (update)	de la 570 lei/lună	- actualizări automate și gratuite	- suport direct de la producător local

Instruire		- acces nelimitat la suport tehnic prompt (planul „Professional”)	- update-uri efectuate de programatori specializați
	Necesară	Nu este nevoie, deoarece este intuitiv și ghidează pas cu pas	Necesară

Sursa: elaborat de autor

La alegerea programului potrivit se ține cont de toate aspectele menționate, dar mai sunt luate în calcul și condițiile de utilizare, securitatea datelor, gradul de accesibilitate a interfeței etc.

Un alt aspect ce ține de digitalizarea contabilității în Republica Moldova se referă la utilizarea platformelor guvernamentale electronice pentru circulația și semnarea actelor:

- **MSign** – serviciu utilizat pentru aplicarea și verificarea autenticității semnăturii electronice prin utilizarea unui sistem informațional securizat;
- **MPass** – serviciu de autentificare și control al accesului utilizatorilor în sistemele informaționale, inclusiv serviciile electronice;
- **E-Factura** – sistem informațional care asigură circulația electronică a facturilor între furnizori și beneficiari;
- **Ghișeul unic de raportare electronică** – platformă de stat pentru recepționarea electronică a rapoartelor.

În acest sens, conform stipulărilor Legii pentru modificarea unor acte nr. 356 din 29 decembrie 2022 [13], în Codul Fiscal art. 187 alin. (2¹) a fost introdusă cerința conform căreia, de la 1 ianuarie 2023, dările de seamă fiscală se prezintă utilizând, în mod obligatoriu, metode automatizate de raportare electronică de către toți contribuabilii subiecți ai impunerii, cu excepția persoanelor fizice care nu desfășoară activitate de întreprinzător [14].

Raportarea online se efectuează prin parcurgerea următorilor pași:

1. Autentificarea prin MPass în „Cabinetul personal al contribuabilului” pe pagina <https://sfs.md/ro>.
2. Accesarea serviciului „Declarație electronică” din „Cabinetul personal al contribuabilului”.
3. Tastarea butonului „Declarație nouă” pentru crearea unei declarații.
4. Selectarea raportului necesar din lista de formulare disponibilă și completarea acestuia conform instrucțiunilor de completare cu date veridice.
5. Salvarea și verificarea documentului completat.
6. Semnarea electronică a raportului completat prin intermediul serviciului MSign.
7. Expedierea raportului semnat [15].

Pentru a prezenta declarațiile prin metode automatizate de raportare, este necesar de a deține semnătura electronică, care poate fi obținută de la unul dintre prestatorii de servicii de certificare indicați în figura 2. Cadrul normativ de bază pentru utilizarea semnăturilor electronice este asigurat de prevederile Legii privind identificarea electronică și serviciile de încredere nr. 124/2022 [16].

Figura 2. Prestatorii de servicii de certificare în domeniul semnăturii electronice

Sursa: elaborat de autor în baza [17]

În viitor, contabilitatea va fi suspusă și mai profund digitalizării, organizațiile urmând să încorporeze concepte precum metaverse, inteligența artificială, platforme cloud, tehnologii wireless și alte tendințe din domeniul tech pentru a ține pasul cu viteza de schimbare a societății. Totuși, o atenție deosebită va fi acordată aspectelor ce țin de sustenabilitate și limitarea impactului negativ asupra mediului [18, 19]. Un alt subiect ce nu poate fi ignorat se referă la securitatea cibernetică, care devine o prioritate în contextul erei digitale.

Concluzii

Tehnologiile informaționale au devenit o parte integrantă din profesia contabilă. Cu toate că volumul de muncă propriu-zis al contabilului a fost micșorat prin implementarea tehnologiilor informaționale, responsabilitățile și aptitudinile necesare ale unui contabil în secolul XXI au sporit considerabil. În acest context, contabilul a fost obligat să își dezvolte noi abilități de utilizare a softurilor și a serviciilor electronice, iar capacitatea de adaptare și perseverența au devenit caracteristici de bază în determinarea succesului unui contabil.

Pentru a asigura integrarea într-o lume ce se află în continuă schimbare, contabilul contemporan trebuie să renunțe la reticențe și să accepte digitalizarea ca o necesitate competitivă. Totodată, este importantă recunoașterea procesului de digitalizare nu ca un scop în sine, ci ca un instrument ce fortifică rolul contabilului în cadrul întreprinderii.

Referințe bibliografice

1. GRAUR, A., HAREA, R. *Modernizarea sistemelor de impozitare în condițiile actuale: factori și tendințe*. În: International Scientific Conference on Accounting, ISCA 2022: Ed. a 11-a, 1-2 aprilie 2022: Culegere de articole științifice. Chișinău: ASEM, 2022. pp. 44-53. ISBN 978-9975-155-92-2 (PDF). Disponibil: https://caae.ase.md/files/conferinte/isca/ISCA2022_CZU_DOI.pdf
2. CODREAN, V., MIHAILA, S. *Metamorfoza profesiei contabile: aspecte evolutive, pragmatice și perspective de viitor*. În: Conferința științifică internațională studențească, ISSC 2022 „Provocările contabilității în viziunea tinerilor cercetători”, Ed. a 6-a, 11-12 martie 2022:

- Culegere de articole științifice. Chișinău: ASEM, 2022. pp. 16-27. ISBN 978-9975-155-87-8 (PDF). Disponibil: https://caae.ase.md/files/conferinte/issc/Culegere_ISSC_2022.pdf
3. BAJAN, M., MOISEI, A. *Provocările generate de criza Covid-19 în cadrul domeniului financiar-contabil*. În: Conferința științifică internațională studentescă, ISSC 2021 „Provocările contabilității în viziunea tinerilor cercetători”, Ed. a 5-a, 11-12 martie 2021: Culegere de articole științifice. Chișinău: ASEM, 2021. pp. 114-118. ISBN 978-9975-155-12-0 (PDF). Disponibil: https://caae.ase.md/files/caae/conf/conf_12.03.21_v1.pdf
 4. BAJAN, M., LAZARI, L. *Contabilitatea în era digitală*. În: Conferința științifică internațională „Competitivitate și inovare în economia cunoașterii”, Ed. a 21-a, 27-28 septembrie 2019: Culegere de lucrări științifice. Chișinău: ASEM, 2019. pp. 583-588. ISBN 978-9975-75-968-7. Disponibil: https://old.ase.md/files/publicatii/electronice/conf_09.19_teze_v1.pdf
 5. CORDOS, A., TIRON TUDOR, A. *Incremental redesign of the accounting profession in the context of digitalisation and Industry 4.0*. În: Conferința științifică internațională studentescă, ISSC 2022 „Provocările contabilității în viziunea tinerilor cercetători”, Ed. a 6-a, 11-12 martie 2022: Culegere de articole științifice. Chișinău: ASEM, 2022. pp. 97-105. ISBN 978-9975-155-87-8 (PDF). Disponibil: https://caae.ase.md/files/conferinte/issc/Culegere_ISSC_2022.pdf
 6. GHERMAN BURSUC, M., MELEGA, A., GROSU, V. *Contabilitatea în era digitalizării*. În: International Scientific Conference on Accounting, ISCA 2021: Ed. a 10-a, 1-2 aprilie 2021: Culegere de articole științifice. Chișinău: ASEM, 2021. pp. 43-49. ISBN 978-9975-155-25-0 (PDF). Disponibil: https://caae.ase.md/files/caae/conf/conf_aprilie_2021.pdf
 7. BOGHIAN, F. A., SOCOLIUC, M. *Viitorul profesiei contabile în era digitalizării*. În: Conferința științifică internațională studentescă, ISSC 2020 „Provocările contabilității în viziunea tinerilor cercetători”, Ed. a 4-a, 12-13 martie 2020: Culegere de articole științifice. Chișinău: ASEM, 2020. pp. 175-184. ISBN 978-9975-75-981-6. Disponibil: https://caae.ase.md/files/caae/conf/conf_12.03.20.pdf
 8. COSMULESE, C.G. & SOCOLIUC, M.I. The Challenges of Internal Audit, Between Technological Development and New Skills, *European Journal of Accounting, Finance & Business*, 2019, 7 (3), DOI: 10.4316/EJAFB.2019.732
 9. COSMULESE, C.G. & SOCOLIUC, M.I. Accountancy Profession in the 21st Century, *Accountancy Profession in the 21st Century*, 2019, 7 (1), DOI: 10.4316/EJAFB.2019.7110
 10. Information Technology Gartner Glossary. Disponibil: <https://www.gartner.com/en/information-technology/glossary/digitalization>
 11. LEIGH MONTON, A. *Difference and Similarities: Digitization, Digitalization, and Digital Transformation*. Disponibil: <https://www.globalsign.com/en-sg/blog/difference-and-similarities-digitization-digitalization-and-digital-transformation>
 12. SAVIĆ, D. *From Digitization, through Digitalization, to Digital Transformation*. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/332111919_From_Digitization_through_Digitalization_to_Digital_Transformation
 13. Legea pentru modificarea unor acte nr. 356/2022. În: *Monitorul Oficial*, nr. 456-459, art. 813 din 30.12.2022. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134829&lang=ro
 14. Codul Fiscal: nr. 1163 din 24.04.1997, cu modificările ulterioare. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=132820&lang=ro

15. <https://sfs.md/ro/stiri/darile-de-seama-pentru-perioadele-fiscale-incepand-cu-1-ianuarie-2023-se-vor-prezenta-doar-in-mod-electronic>
16. Legea privind identificarea electronică și serviciile de încredere nr. 124 din 19.05.2022. În: *Monitorul Oficial*, nr. 170-176, art. 317 din 10.06.2022. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131642&lang=ro
17. <https://sfs.md/ro/stiri/in-atenia-contribuabililor-care-au-obligatia-prezentarii-declaratiilor-fiscale>
18. COȘMAN, O. *Gartner: 10 tendințe tehnologice strategice de explorat în 2023: AI, metavers, cloud, pe listă*. Disponibil: <https://start-up.ro/gartner-10-tendinte-tehnologice-strategice-pentru-2023-ai-metavers-cloud/>
19. MIHAILĂ, Svetlana; BĂDICU, Galina; CODREAN, Violeta. Aspecte evolutive privind profesia contabilă în contextul digitalizării: un imperativ al secolului XXI. *Economica*, 2022, 122.4: 44-61.

BILANȚUL – PROCEDEU AL METODEI CONTABILITĂȚII ȘI INSTRUMENT DE COMUNICARE

THE BALANCE SHEET – PROCEDURE OF THE ACCOUNTING METHOD AND COMMUNICATION TOOL

Autor: **ALEXANDRU FRUNZE**

e-mail: frunzealex14@gmail.com

Conducător științific: **LILIA GRIGOROI**

e-mail: lilia.grigoroii@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei, Republica Moldova

Abstract. *The balance sheet has a double purpose: it's the end point for what it was and starting the next day, it's the ramp for what it's going to be. "It is absolutely indispensable to modern man to initiate himself in the slightest in the elements accounting. Everyone who works in economics must be in able to understand the two essential surveys, to know the balance sheet and the account profit and loss." (P. Samuelson-laureate of the Nobel Prize in economics).*

Keywords: *process specific to the accounting method, theories, functions, balance sheet.*

JEL: M40, M41

Introducere.

Bilanțul este un procedeu de lucru specific metodei contabilității, prin intermediul căruia se prezintă generalizat activul și pasivul elementelor patrimoniale în etalon bănesc, precum și rezultatele obținute de entitate la un moment dat. Potrivit Legii Contabilității și raportării financiare nr. 287 din 15.12.2017 toți agenții economici sunt obligați să întocmească un bilanț. Bilanțul contribuie la redarea unei imagini fidele, clare și complete a patrimoniului, a situației financiare și asupra rezultatelor obținute de entitate.

Din punct de vedere al teoriei contabile bilanțul traduce în practică unul dintre principiile de bază ale contabilității și anume dubla reprezentare, prin care elementele patrimoniale sunt reflectate atât sub aspectul utilității cât și aspectul funcționalității bunurilor economice.

Din punct de vedere al practicii contabile bilanțul reprezintă sursa de informații pe baza cărora se poate analiza activitatea economică a entității și a rezultatelor obținute în scopul luării unor decizii optime privind desfășurarea activității viitoare.

Conținut de bază

Rezultatele cercetărilor s-au concretizat în ceea ce știința contabilității a consacrat ca fiind teoriile asupra bilanțului, dintre care cele mai importante sunt: teoria dinamică, teoria organică, teoria statică, teoria eudinamică, teoria nominală și teoria previzională.

Figura 1. Teoriile bilanțului

Sursa: elaborat de autor

Deci, bilanțul este un procedeu al metodei contabilității, prin care se prezintă simultan, ordonat și sintetic, patrimoniul și situația economico-financiară a entității. El se prezintă ca un tablou care cuprinde, în formă sintetică și în expresie valorică, *activele* (bunurile, mijloacele) fixe și circulante existente la un moment dat în entitate, *sursele* din care au fost constituite (finanțate), precum și rezultatele economico-financiare obținute în perioada pentru care se întocmește bilanțul. Bilanțul se întocmește la anumite termene care, de regulă, coincid cu sfârșitul perioadei de gestiune. La aceste termene patrimoniul entității este privit în mod static.

Astfel, rolul bilanțului demonstrează și realizează dubla reprezentare. Punctul de plecare pentru fundamentarea și cunoașterea regulilor de funcționare a conturilor. Permite punerea în corelație a tuturor conturilor în care se reflectă elementele patrimoniale ale entității. Procedul prin care se încheie și cu care începe un ciclu contabil, oferind o imagine asupra situației economico-financiare a entității. Furnizează informații pentru analiza financiară la diferite niveluri.

Iar importanța derivă din funcțiile pe care acesta le îndeplinește: - funcția de generalizare a datelor contabilității; funcția de cunoaștere a mersului activității economico-financiare; funcția previzională.

01 FUNCȚIA DE GENERALIZARE A DATELOR CONTABILITĂȚII

02 FUNCȚIA DE INFORMARE ȘI ANALIZĂ A MERSULUI ACTIVITĂȚII ECONOMICO-FINANCIARE

03 FUNCȚIA PREVIZIONALĂ

Figura 2. Funcțiile bilanțului

Sursa: elaborat de autor

Funcția de generalizare a informației contabile – prin bilanț informațiile din conturi se grupează și se sistematizează, realizându-se astfel o centralizare și sistematizare a informației specifice.

Funcția de informare și analiză a mersului activității economico-financiare – datele cuprinse în bilanț sunt puse la dispoziția utilizatorilor externi și interni în vederea preluării lor și a luării deciziilor. Pe

baza informațiilor preluate din bilanț se determină indicatorii economici cu ajutorul cărora se poate stabili situația economică a entității.

Funcția previzională – constă în posibilitatea oferită de bilanț de a orienta activitatea viitoare. În acest scop întocmirea bugetului de venituri și cheltuieli pentru perioadele următoare se fundamentează pe situația patrimonială și a rezultatelor din perioada considerată baza de raportare.

Reguli: Posturile de bilanț să corespundă cu datele înregistrate în contabilitate, puse de acord cu situația reală a elementelor patrimoniale stabilite pe baza inventarului; nu sunt admise compensări între conturile ce se înscriu în bilanț și respectiv între conturile de venituri și cheltuieli din contul de „Profit și Pierdere”.

Forme: În practică se cunosc două scheme de bilanț, una sub formă de *tablou cu două părți*: partea stânga, *activul*, și partea dreapta, *pasivul*, numită și *schema orizontală de bilanț*, și modelul sub forma *listei vertical* sau *schema bilanțului vertical*.

Figura 3. Schemele de bilanț

Sursa: elaborat de autor

Un *bilanț vertical* este unul în care formatul de prezentare a bilanțului este o singură coloană de numere, începând cu elemente rând active, urmate de elemente rând pasive și terminând cu elemente rând capital propriu. În cadrul fiecăreia dintre aceste categorii, elementele rând sunt prezentate în ordinea descrescătoare a lichidității. Astfel, prezentarea în cel mai de sus bloc de elemente rând (pentru active) începe cu numerar și se termină de obicei cu active fixe (care sunt mult mai puțin lichide decât numerar) sau fond comercial. În mod similar, secțiunea de pasive începe cu conturi de plătit și se termină de obicei cu datorii pe termen lung, din același motiv.

Un *bilanț orizontal* folosește coloane suplimentare pentru a prezenta mai multe detalii despre activele, pasivele și capitalurile proprii ale unei companii. Aspectul acestui format de bilanț este după cum urmează:

1. Prima coloană detaliază toate elementele rând de active pentru care există solduri finale.
2. A doua coloană conține suma acelor active.
3. A treia coloană listează toate elementele rând de pasiv și apoi elementele rând de capitaluri proprii pentru care există solduri finale.
4. Cea de-a patra coloană indică suma cu aceste datorii și elemente de capitaluri proprii.

Totalul tuturor activelor din a doua coloană ar trebui să corespundă totalului pentru toate pasivele și elementele de capitaluri proprii din a patra coloană.

Bilanțul orizontal funcționează cel mai bine atunci când sunt prezentate mai multe elemente rând, deoarece formatul de prezentare permite elemente rând suplimentare. Dacă sunt mai puține elemente rând care trebuie prezentate, este mai frecvent prezentarea bilanțului în format vertical, în care elementele rând active, pasive și capitaluri proprii sunt grupate într-o singură coloană. Pentru a trece de la modul orizontal de prezentare la modul vertical, poate fi necesar să se consolideze unele dintre elementele rând în modul orizontal de prezentare.

Este dificil să extindeți formatul orizontal pentru a prezenta poziția financiară a unei companii pentru mai mult de o perioadă, deoarece perioadele suplimentare vor ocupa atât de mult spațiu încât prezentarea devine dificil de citit, având în vedere dimensiunile reduse ale fonturilor care trebuie utilizate. În consecință, în cazurile în care trebuie prezentată poziția financiară a mai multor perioade, este obișnuit să se adopte formatul bilanțului vertical, unde există mai mult spațiu pentru coloane suplimentare.

Atât formatele orizontale, cât și cele verticale sunt forme acceptabile de prezentare.

Există mai multe tipuri de bilanțuri care pot fi clasificate după următoarele criterii:

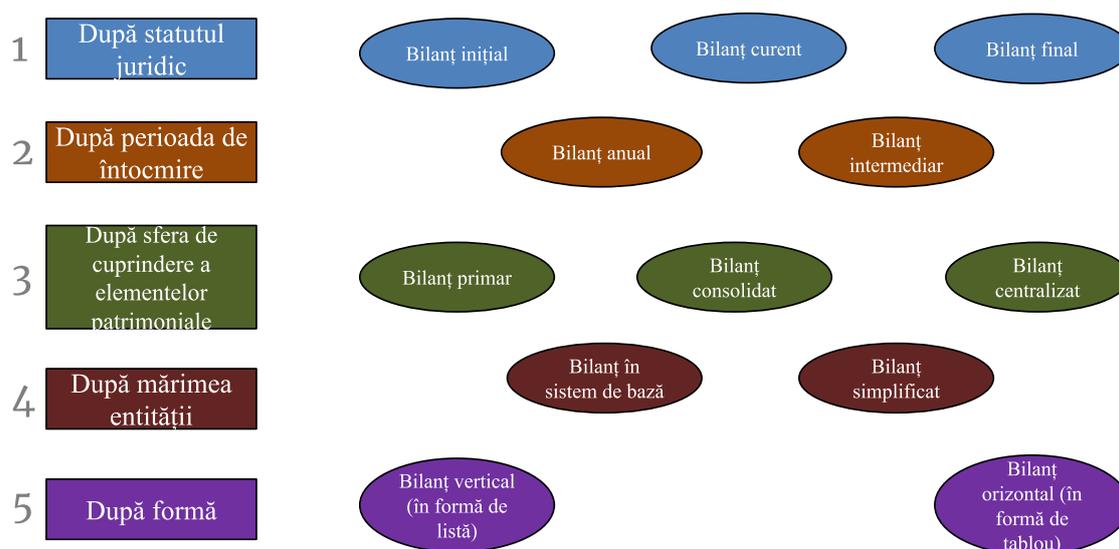

Figura 4. Tipuri de bilanț

Sursa: Elaborat de autor

Sub aspect juridic, sintetizează starea patrimonială, respectiv ansamblul drepturilor și angajamentelor patrimoniale existente la un moment dat.

Conceptia juridică definește bilanțul ca situație a patrimoniului și explică conținutul activului ca fiind constituit din totalitatea drepturilor de proprietate și a drepturilor de creanță, iar conținutul pasivului ca fiind dat de capitalurile proprii și totalitatea datoriilor (obligațiilor).

BILANȚ

ACTIV	PASIV
DREPTURI DE PROPRIETATE	CAPITALURI PROPRII
DREPTURI DE CREANȚĂ	DATORII LA TERȚI

Conceptia financiară asupra conținutului bilanțului este orientată spre necesitatea de a cunoaște în ce măsură entitatea este aptă, ca urmare a mijloacelor pe care le posedă, să-și onoreze datoriile față de terți atunci când acestea ajung la scadență.

În această viziune, activul bilanțului este considerat ansamblu de mijloace utilizate pentru achitarea datoriilor la scadență, deci este privit sub aspectul capacității de lichiditate. (Lichiditatea reprezintă capacitatea în timp a mijloacelor economice de a se transforma în bani).

BILANT FINANCIAR

ACTIV IMOBILIZAT (imobilizări nete corporale, necorporale și financiare)	CAPITALURI PROPRII
--	---------------------------

ACTIV NET DE EXPLOATARE (active circulante mai puțin datorii de exploatare)	DATORII FINANCIARE (împrumuturi pe termen lung și mediu și credite bancare curente)
---	---

Această dublă reprezentare a posturilor de activ și pasiv din bilanțul entității se prezintă astfel:

Prezentarea bilanțului	Elementele patrimoniului	
Contabila	Activ	Pasiv
Juridică	Drepturi: De proprietate De creanță	Angajamente față de: Proprietari (capitaluri proprii) Terți (datorii)
Financiară	Utilizarea fondurilor încredințate entității Nevoi	Sursele fondurilor încredințate entității Resurse

Concluzii.

Dacă studiul juridic permite prezentarea drepturilor și angajamentelor patrimoniale, prezentarea financiară pune în evidență relația dintre sursele fondurilor (resursele) și nevoile (utilizările) cărora le sunt alocate fondurile. Astfel, *pasivul* apare ca o sinteză a angajamentelor contractate (optica juridică) sau ca o inventariere a surselor de finanțate (optica financiară), în timp ce elementele înscrise în activ, corespund unor drepturi patrimoniale (sub aspect juridic) sau unor alocări de fonduri pentru achiziționarea acestor drepturi (sub aspect financiar).

Bilanțul constituie documentul principal care stă la baza evaluării patrimoniale a entității. Indiferent de momentul la care se încheie bilanțul, menținerea egalității între sumele totale înscrise în activul și pasivul său constituie o regulă ce trebuie strict respectată la întocmirea bilanțului, ea reprezentând de fapt principiul financiar fundamental care susține constituirea patrimoniului unei entități.

Referințe bibliografice

1. Legea contabilității și raportării financiare nr. 287 din 15.12.2017 // https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=125231&lang=ro
2. SNC Prezentarea situațiilor financiare // <https://www.mf.gov.md/sites/default/files/legislatie/Standardele%20Na%C8%9Bionale%20de%20Contabilitate%20aprobat%20prin%20ordinul%20nr.%20118%20din%2006.08.2013.pdf>
3. Standardul internațional de contabilitate 1 // <https://www.mf.gov.md/ro/content/standardele-interna%C8%9Bionale-de-raportare-financiar%C4%83-2017-red-book>
4. Grigoroii L., Lazari L., Bazele contabilității, Editura Cartier: Chișinău, 2012.
5. Needles, B. Anderson, H.Caldwille. Principiile de bază ale contabilității. Ediția a V - a, Chișinău, Editura ARC, 2000.
6. Bojian O., Bazele contabilității, Editura Economică: București, 2003.

PARTICULARITĂȚILE CONTABILIZĂRII STOCURILOR DE MĂRFURI ÎN CONDIȚII AUTOMATIZATE

THE PARTICULARS OF ACCOUNTING FOR GOODS STOCKS UNDER AUTOMATED CONDITIONS

Autor: **IRINA BRIGHIDIN**

e-mail: brighidin.irina@ase.md

Conducător științific: **ANATOLIE IACHIMOVSKI**, ORCID: 0000-0002-5393-0100

e-mail: iachimovschi.anatolie.constantin@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei

Abstract. *The continuous and favorable development of an entity depends on numerous economic factors, and one of the most important is based on financial-accounting information, which is provided by accounting for various information users. The actuality of the theme investigates the peculiarities of the accounting of goods stocks in automated conditions, ensuring their efficient management starting from procurement to marketing. The current environment does not allow accounting departments to carry out their work without the application of contemporary technologies and access to remote information. In this way, the automation of accounting processes increases daily efficiency.*

Keywords: *goods, accounting software, digitization*

JEL: M41

Introducere

Pe plan mondial, conceptul de stocare s-a conturat în jurul anilor 1930, prin elaborarea unui sistem distinct de gestiune a stocurilor. Ulterior a fost dezvoltat într-un instrument de gestiune economică, având impact în luarea deciziilor atât pentru procesul de aprovizionare, cât și pentru desfășurarea favorabilă a activității generale a entității. Dezvoltarea continuă și favorabilă a unei entități depinde de numeroși factori economici, iar unul dintre cei mai importanți se bazează pe informația financiar-contabilă, care este furnizată de contabilitate pentru diferiți utilizatori de informație.

Actualitatea temei investighează particularitățile contabilizării stocurilor de mărfuri în condiții automatizate, asigurând gestiunea eficientă a acestora începând de la procurare până la comercializare. Mediul actual nu permite departamentelor contabile să-și desfășoare activitatea fără aplicarea tehnologiilor contemporane și fără acces la informații de la distanță. În acest mod automatizarea proceselor contabile sporește eficiența zilnică.

Conținutul de bază

Organizarea rațională a contabilității reprezintă totalizarea proceselor de utilizare a obiectivelor și metodelor cele mai performante și favorabile pentru activitatea contabilă. Conform SNC „Stocuri” mărfurile sunt bunuri procurate de entitate în vederea revânzării sau produse transmise spre vânzare în magazine proprii. În categoria mărfurilor, de asemenea, se includ clădirile, terenurile și alte bunuri imobiliare deținute pentru vânzare. Accelerarea digitalizării în cadrul departamentului financiar-

contabil prin adoptarea a celor mai noi instrumente existente pe piață, este una dintre soluțiile ideale la care apelează profesioniștii.

În figura de mai jos am elucidat principalele avantaje ale contabilizării stocurilor de mărfuri cu aplicarea softurilor:

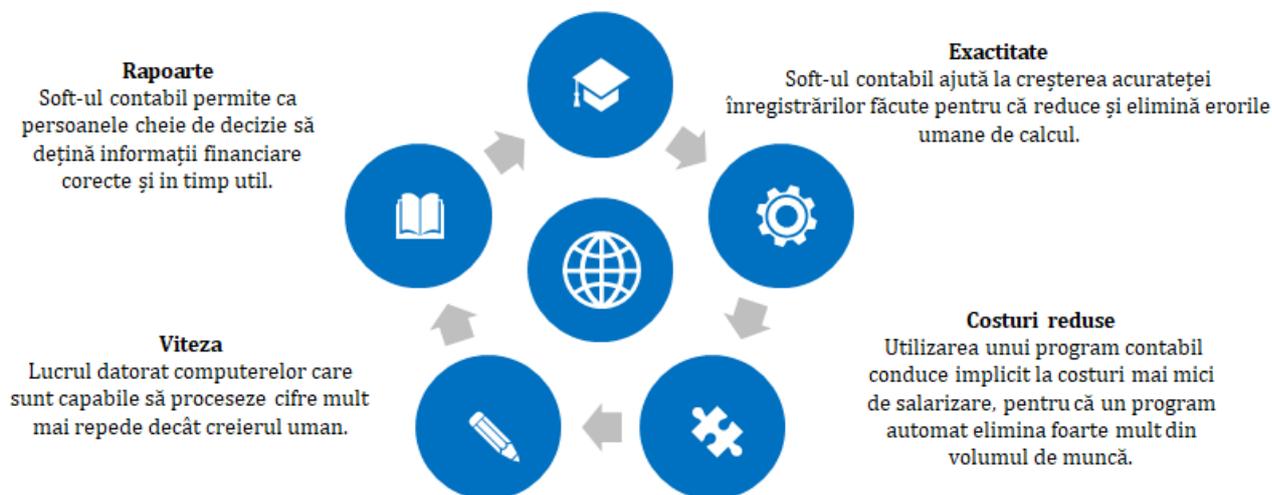

Figura 1. Avantaje ale contabilizării stocurilor de mărfuri cu aplicarea softurilor

Sursa: elaborat de autor

Actualmente pe piața Republicii Moldova topul programelor utilizate pentru gestiunea stocurilor de mărfuri este următorul:

- 1) **IC** –destinat evidenței contabile a diferitor companii începând cu întreprinderile mici până la holding-uri și corporații;
- 2) **Elemento**-destinată evidenței contabile a companiilor mici și mijlocii;
- 3) **Universal Accounting**-evidență contabilă a tuturor categoriilor de companii, dar este mai des achiziționat de companiile mari și mijlocii.

Un soft mai puțin utilizat pe piața din Republica Moldova, dar foarte bine structurat este softul SAP. Programul SAP este foarte complex, fiind de mare ajutor în Servicii de Afacerii, Soluții Tehnologice, în arii precum Contabilitate, Managementul Relațiilor cu Clienții, Lanțuri de Furnizare și Aprovizionare, Bancar, Asigurări, Infrastructură IT, Servicii Software.

SAP include totodată scenarii de afaceri specifice fiecărei industrii și oferă o experiență intuitivă utilizatorilor pentru a simplifica adoptarea acesteia de către angajații companiei. SAP asigură funcționalitățile principale necesare oricărei companii precum: gestiunea financiară, gestiunea contabilă, gestiunea mijloacelor fixe, aprovizionarea și gestiunea stocurilor, gestiunea și contabilitatea producției, vânzări și distribuție, servicii post-vânzare, managementul centrelor de cost, înglobând cele mai bune practici pentru afaceri, procese de afaceri pre-configurate și consultanță locală pentru o implementare rapidă.

SAP este deschis și flexibil, fiind compatibil cu baze de date, aplicații, sisteme de operare și hardware de la majoritatea furnizorilor.

Contabilizarea stocurilor de mărfuri cu ajutorul soft-ului SAP elucidează 3 arii importante:

- **Aprovizionarea cu mărfuri**- setarea în sistem a furnizorilor locali și internaționali;
- **Depozitarea mărfurilor**- realizată pe unități logistice întreținute în sistem;
- **Comercializarea mărfurilor**- achitare cash/card.

Pentru aprovizionarea cu mărfuri se parcurg pașii prezentați în tabelul de mai jos:

Tabel 1. Tranzacții SAP aferente procesului de aprovizionare

Nr.	Pas	Tranzacție
1	Creare referat de necesitate	ME51N
2	Trimitere cereri de oferta către furnizori	ME41
3	Primirea ofertelor	ME47
4	Compararea ofertelor și alegerea furnizorului	ME49
5	Comanda de aprovizionare	ME21N
6	Recepție bunuri	MIGO / MB01
7	Recepție factura	MIRO
8	Plata facturii	F-40

Sursa: elaborat de autor

În acest sens se evidențiază următoarele avantaje privind gestiunea stocurilor de mărfuri:

- Economii de costuri esențiale pentru toate categoriile de cheltuieli prin automatizarea sarcinilor de rutină, cum ar fi determinarea automată a surselor, convertirea referatelor de necesitate în comenzi de achiziție;
- Productivitatea extinsă în toate mișcările de intrare și de ieșire de bunuri fizice;
- Anticiparea necesarului de materiale, utilaje și forță de muncă în concordanță cu planul de vânzări;
- Reducerea costurilor legate de stocuri;
- Planificarea utilizării optime a capacității de producție;
- Reducerea timpului de generare a comenzilor.

În condițiile unei economii de piață reală, pentru a se putea menține pe piață, entitățile trebuie să bugeteze și să urmărească mărimea cheltuielilor, printre care se numără și cele legate de aprovizionarea și păstrarea stocurilor de mărfuri.

SAP oferă procese de afaceri, de aprovizionare și logistică pentru cicluri complete de afaceri ceea ce facilitează buna gestionare a stocurilor și reducerea costurilor.

Concluzii

Pentru o organizare corectă a evidenței și gestiunii efective a stocurilor de mărfuri trebuie aplicate cele mai noi softuri sau actualizări ale acestora. Gestiunea corectă a stocurilor ajută la optimizarea fluxului fizic, reducerea costurilor.

Integrarea perfectă, în timp real, permite furnizarea de informații exacte și la timp către utilizatorii de informație, fiind un factor esențial în creșterea potențialului entității. Softul SAP permite intercalarea tuturor proceselor pentru o bună gestionare a stocurilor de mărfuri, elucidând următoarele avantaje:

- Un avantaj al SAP este flexibilitatea acestuia. SAP permite companiilor să își creeze propriile reguli în cadrul structurii SAP. Aceste reguli stabilesc parametrii pentru tranzacțiile acceptabile și inacceptabile;
- Software-ul are diferite caracteristici analitice, cum ar fi evaluarea performanței, raportarea și luarea deciziilor. SAP poate analiza date din orice sursă și poate lua decizii de colaborare;
- Stocuri afișate în timp real către clienți/parteneri;
- Avize de expediție adăugate automat în sistemul clientului;
- Import recepție marfă la client și generarea facturilor de vânzare pe baza importului anterior;

- Un număr mai mare de comenzi de vânzări și costuri administrative mai reduse prin automatizarea gestiunii comenzilor de vânzări și utilizarea unor procese optimizate;
- Productivitatea crescută ca rezultat al soluției bazate pe roluri și a informațiilor centralizate;
- Tehnologia performantă, stabilă, care susține în mod inteligent strategia de afaceri și care răspunde prin flexibilitate la necesitățile de schimbare;
- Instrumente puternice la dispoziția utilizatorilor, pentru a răspunde cerințelor de lucru și pentru a asigura eficientizarea și automatizarea proceselor de afaceri.

Referințe bibliografice

1. Legea Contabilității și Raportării Financiare, disponibil
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=125231&lang=ro#
2. Standardul Național de Contabilitate „Stocuri”, disponibil
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131868&lang=ro#
3. Planul general de conturi contabile, disponibil
<https://mf.gov.md/ro/content/planul-general-de-conturi-contabile-aprobat-prin-ordinul-nr119>
4. <https://noi.md/md/business/top-3-programe-de-contabilitate-din-moldova>
5. https://www.sap.com/cis/index.html?url_id=auto_hp_redirect_cis

DIGITALIZAREA ÎN CONTABILITATE

DIGITALIZATION IN ACCOUNTING

Autor: IONELA IVANOV

e-mail: ivanov.ionela@ase.md

Conducător științific: MAIA BAJAN, ORCID: 0000-0001-6903-8275

e-mail: bajan.maia@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei

Abstract. *Digitalisation is transforming companies and other organisations more fundamentally than the business world has ever seen. The accounting profession is such a field where digital transformations take its tool. When the historical process of accounting is looked at, it is seen that there are revolutionary turning points such as development of double-entry bookkeeping method, uniform accounting system and international accounting standards practices, and use of computer software in accounting. Technology has initiated a radical transformation process by enabling the transfer of accounting to the digital platform. A very important feature of our age is certainly the accelerated evolution of the technological field, characterized by an avalanche of optimal solutions (computer programs) for economic activity. It is difficult to imagine areas such as accounting, marketing or other analysis and evaluation activities without digital tools. The advantages of this software include: fast accessibility, detailed presentation of information and accuracy of errors. In addition to the benefits, there are low accounting costs and time required to complete a task it's faster. One of the challenges for young accountants is artificial intelligence. Another major challenge is cyber security, which needs to be integrated into an entity's decision-making processes. In this article, we aim to describing digitalization impact on the field of management accounting and control.*

Keywords: *accounting, digitalization, accounting software, innovation, cyber security, financial situations*

JEL: M40, M41

Introducere

Repere la alegerea temei au stat schimbările tehnologice din societate, implicit cele din cadrul profesiei contabile și viitoarele urmări, pozitive sau negative, din cadrul acestei meserii. Noile tehnologii au schimbat, atât viața personală a individului cât și cea profesională.

Analiza literaturii de specialitate este bazată pe mai multe metode, cum ar fi:

1. metoda istorică – cunoașterea evoluției acestui domeniu;
2. metoda comparației – impactul la nivel național și internațional;
3. metoda inducției și deducției și metoda analizei și sintezei.

Aceasta afirmă că asupra domeniului au fost făcute cercetări sub diferite aspecte, și anume: aspectul educațional, unde putem menționa articolul „Digitalizarea – mijloc sau scop al educației universitare contabile” [1]; precum și aspectul aplicativ unde putem menționa articolul „Contabilitatea în era digitalizării” ș.a.

Digitalizarea permite îndeplinirea unor sarcini într-un timp foarte scurt decât realizarea lor manual, care poate include anumite greșeli. Astfel, automatizarea proceselor permite economisirea de timp pentru procesele de rutină zilnică. Totodată, acest timp economisit duce la creșterea eficienței personalului din departamentul financiar-contabil.

Sistemele informatice au evoluat extrem de rapid în zilele noastre, într-un timp relativ scurt. Datorită acesteia, companiile au operat la sisteme informatice, pentru ușurarea desfășurării activității lor. Datorită progresului tehnologic, contabilul și auditorul s-a adaptat rapid la alternativele tehnologice apărute în societate.

În contextul activității economice desfășurate de entități, este fixată o creștere a nivelului de digitalizare a proceselor interne. Acest fapt se datorează atât situației pandemice globale COVID-19 dar și urmare a alinierii la cele mai bune practici internaționale pe dimensiunea de eficientizare a activității și optimizare a cheltuielilor și resurselor alocate proceselor din cadrul companiei, precizează AmCham Moldova (American Chamber of Commerce in Moldova).

Una dintre măsurile aplicate pentru a combate pandemia COVID-19 a fost distanțarea socială. Această măsură a avut impact direct asupra circuitului fizic de acte, ceea ce a condus spre scăderea considerabilă a documentelor disponibile în format fizic. În aceste condiții, decisiv devine nivelul de digitalizare deja existentă în cadrul companiei sau capacitatea companiei de a digitaliza rapid procesele contabile.

Astfel, în cadrul comunității de afaceri se reliefează două mari impedimente în ceea ce ține de digitalizarea proceselor interne în cadrul companiilor, și anume:

1. *liberalizarea utilizării semnăturilor simple și a celor necalificate în cadrul relațiilor B2B și intracompanie ;*
2. *digitalizarea arhivei.*

Digitalizarea circuitului de acte și rapoarte la distanță în Republica Moldova se realizează prin intermediul platformelor guvernamentale, printre cele mai des utilizate sunt:

	<p>Se utilizează pentru aplicarea semnăturii electronice: serviciul permite semnarea actelor la distanță prin utilizarea unui sistem informațional securizat;</p>
	<p>Este un sistem informațional care asigură circulația electronică a facturilor între furnizori și beneficiari.</p>
	<p>Prin intermediul platformelor raportare.md, servicii.fisc.md poți depune rapoarte online, evitând contactul fizic și aglomerațiile.</p>
	

Sursa: elaborat de autor

Facilitățile enumerate erau puse la dispoziția antreprenorilor și până la apariția situației pandemice. Totodată, importanța și necesitatea lor s-a evidențiat într-un mod special în circumstanțele actuale. Datorită sistemelor de semnare acte, circulație acte și raportare online, întreprinderile au reușit să facă față măsurilor de restricție impuse de pandemie. Astfel, circulația și semnarea actelor nu s-a stagnat

odată cu distanțarea socială, ci dimpotrivă a devenit o condiție vitală pentru desfășurarea neîntreruptă a activităților economice.

Legea nr.91/2014 privind semnătura electronică și documentul electronic, prevede că sunt utilizate trei tipuri de semnătură electronică:

1. semnătura electronică simplă ;
2. semnătura electronică avansată calificată ;
3. semnătura electronică avansată necalificată.

Prezenta legea nu restricționează aplicarea semnăturii simple și a celei necalificate în relațiile intracompanie (cu excepțiile din legi speciale, cum ar fi, de exemplu, Codul muncii, care recunoaște doar aplicarea semnăturii electronice avansate calificate) sau B2B, dacă părțile au aprobat un sistem de identificare a identității semnatarului și de verificare a semnăturii, aflat exclusiv sub controlul lor.

Automatizarea introducerii facturilor

Cele mai folosite programe informatice de către contabilii din Republica Moldova sunt:

1-C Contabilitate folosit de peste 90% de entități din RM. Acesta este utilizat pentru ținerea contabilizării, generarea raportării financiare, statistice și fiscale, evidența personalului și calculul salariilor.

WizCount este utilizat mai mult de IMM-uri care au nevoie de informații financiar-contabile sigure fără a investi în numeroase soluții software costisitoare.

În Republica Moldova	
1-C Contabilitate 	WizCount

Sursa: elaborat de autor

Cele mai folosite programe informatice din România sunt:

SAGA utilizează inteligența artificială., care permite actualizarea rapidă la modificările legislative. Totodată, poate fi utilizată pentru mai multe companii și utilizatori.

NEXUS organizează și integrează procesele economice și resursele afacerii, menține controlul sistemul financiar-contabil, vânzările B2B și retail, cât și comenzile și vânzările online venite de pe site-urile firmei.

CIEL este un soft accesibil de facturare, gestiune, contabilitate pentru afacerile mici. Este o aplicație gratuită și ușoară la utilizare, fiind posibilă accesarea rapidă de oriunde.

Smartis este un sistem informatic complex de gestiune a afacerii, rezolvă problemele legate de activitatea financiar-contabilă, cea comercială și de producție, precum și de gestionarea resurselor unei firme.

Aceste programe sunt folosite în general de entitățile mici și mijlocii, cabinete de contabilitate sau profesioniști contabili.

În România			
SAGA 	NEXUS 	CIEL 	Smartis

Sursa: elaborat de autor

Automatizarea introducerii facturilor în SAGA cu ajutorul BillHeap

Procesarea automatizată a documentelor contabile cu BiilHeap reduce semnificativ nivelul de erori care pot fi cauzate de introducerea manuală. BillHeap calculează peste 15 tipuri de formule matematice pentru a valida datele extrase.

Platforma Billheap a fost creată de o echipă de programatori și contabili coordonați de fondatorul Ion Moșnoi. Acesta a creat platforma BillHeap pentru a ajuta contabilii să elimine procesarea manuală a documentelor folosind Inteligența Artificială. Reduce timpul de procesare de la 30 de minute la câteva secunde pentru facturile cu peste 20 de produse. De la lansarea platformei în anul 2019 până în prezent, BillHeap a procesat peste 600 000 documente: facturi de intrare și ieșire, extrase bancare, invoice de import etc.

Metoda de utilizare a acestei platforme este simplă. Primul pas fiind scanarea și trimiterea facturilor scanate pe email sau whatsapp grupat dupa contul contabil. Al doilea pas este primirea înapoi a fișierului de import în format xml. Iar ultimul pas este de accesa SAGA și de a încărca fișierul.

Acest soft are o mulțime de avantaje, precum securitatea datelor. Datele se păstrează în siguranță pe un server din EU, se folosește un sistem avansat de protecție a datelor cu criptare. Un alt avantaj ar fi procesarea diferitor formate de facturi.

Limitarea erorilor este un avantaj considerabil datorat folosirii programelor contabile, deoarece datorită unor erori datorate neatenției, oboselii sau cauzate de alți factori, în cadrul unei entități pot apărea probleme, își face apariția posibilitatea de fraudă, astfel programele informatice reduc esențial apariția acestora prin sublinierea greșelilor la momentul apariției acestora.

Principalele programe integrate de gestiune utilizate de firmele din România

Programul ERP este un sistem software pentru managementul integrat al proceselor și operațiunilor din diferite zone de business: achiziții, vânzări, contabilitate, producție, managementul relațiilor cu clienții, management proiecte și alte activități ce privesc lanțul logistic.

La baza sistemului ERP există o platformă informatică unică ce permite gestionarea, automatizarea și controlul unor astfel de procese din cadrul unei companii.

Funcționalitățile, utilitatea și avantajele utilizării sistemului ERP, sunt prezentate în figura 1.

Funcționalitățile unui software ERP

- *Gestionează* integrat componentele de business într-o bază comună de date;
- *Colectează, stochează, procesează și centralizează* date utile pentru companie;
- *Automatizează* generarea tuturor documentelor de natură financiar-contabilă
 - *Oferă* acces securizat la orice informație de interes din cadrul companiei
 - *Gestionează* activitățile de vânzare, aprovizionare, mentenanță ș.a.m.d.;
- *Automatizează și standardizează* procesele operaționale și elimină activitățile manuale iterative
- *Generează* rapoarte pentru departamentele și factorii decizionali din cadrul organizației.

Utilitatea programului ERP:

- Implică un volum mare de operațiuni, date, produse și clienți;
- Deciziile sunt luate cu întârziere, iar rapoartele utilizate în procesul decizional sunt complexe și consumatoare de timp;
- Multiple procese sunt realizate prin activități manuale repetitive, care consumă prea mult timp;
- Este necesară optimizarea planificării resurselor și o gestionare mai eficientă a clienților, de la prospectare până la post-vânzare;

Beneficiile și avantajele sistemului ERP

- Reducerea costurilor și a riscurilor economice;
 - Creșterea eficienței în întreaga companie;
 - Îmbunătățirea acurateței datelor;
 - Trasabilitate a operațiunilor de zi cu zi;
 - Îmbunătățirea colaborării interdepartamentale;
 - Îmbunătățirea timpilor de procesare și livrare;
 - Îmbunătățirea relațiilor cu clienții și partenerii;

Figura 1. Funcționalitățile, utilitatea și avantajele utilizării sistemului ERP

Sursa: elaborat de autor.

Concluzii

În ultimii ani, datorită schimbării tehnologice, lumea a suferit mari schimbări, în deosebi profesia contabilă, care în urma digitalizării poate prezenta diverse rapoarte pentru luarea deciziilor manageriale.

Pentru profesioniștii contabili nu mai este suficient să cunoască doar tehnicile contabile ci trebuie să posede cunoștințe și în domeniul noilor tehnologii care duc la obținerea de avantaje în companiile care le implementează.

Era digitalizării sistemul IT este indispensabil pentru contabilii din zilele noastre, deoarece acesta oferă suport în rezolvarea problemelor și prevenirea riscurilor. În acest caz schimbările determinate de tehnologiile digitale stau între rezolvarea imediată a problemelor apărute și activitățile primordiale ale entității.

Inteligența artificială oferă oportunitatea de a analiza un volum mare de date într-un timp relativ scurt, la fel și creșterea productivității și generarea datelor mai precise la un cost redus, precum și creșterea eficienței contabile.

Digitalizarea contabilității și integrarea acesteia în sistemul informațional al companiei este o necesitate în era care trăim. Sistemul informatic vine la îmbunătățirea performanței companiei, crescând competitivitatea și prezentarea informațiilor contabile în arta care „asigură succesul” companiei. Un important aspect al digitalizării contabilității este transpunerea datelor într-un sistem informatic unic, conectat la realitate.

Referințe bibliografice

1. GRIGOROI, L., LAZARI, L. Digitalizarea: scop sau mijloc al educației contabile universitare. În: Contabilitatea și educația contabilă în societatea digitală, Conferința Științifică Internațională, 4-5 aprilie 2019, ASEM, Chișinău, 2019, p. 19-25, ISBN 978-9975-127-67-7. Disponibil: https://caae.ase.md/files/caae/conf/conf_con_05.04.19.pdf
2. BAJAN, M., LAZARI, L. Contabilitatea în era digitală. În: Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii, Conferința Științifică Internațională, 27-28 Septembrie 2019, Chișinău, 2019, p. 583-588, ISBN 978-9975-75-968-7. Disponibil: https://ase.md/files/publicatii/epub/conf_09.19_teze.pdf
3. BAJAN M. Impactul tehnologiilor informaționale asupra contabilității. În: Conferința Științifică Internațională „Contabilitatea și auditul în condițiile globalizării: realități și perspective de dezvoltare” din 19-20 aprilie 2018. Culegere de articole științifice. Chișinău: ASEM, 2018, pp. 242-249, ISBN 978-9975-127-58-5 Disponibil: https://caae.ase.md/files/caae/conf/conf_con_20.04.18.pdf
4. Boghian, F.-A. Socoliuc, M. Viitorul profesiei contabile în era digitalizării. În: Provocările contabilității în viziunea tinerilor cercetători [online]: culeg. de articole șt.: conf. șt. intern., 12-13 martie 2020. Ed. a 4-a. Chișinău: ASEM, 2020, pp. 175-184. ISBN 978-9975-75-981-6. Disponibil: https://irek.ase.md/xmlui/bitstream/handle/1234567890/608/Boghian_F-A_Socoliuc_M_%20conf_12.03.20.pdf?sequence=1&isAllowed=y
5. Digitalizarea proceselor interne în cadrul afacerilor – un imperativ în transformarea digitală. Disponibil: <https://www.contabilsef.md/digitalizarea-proceselor-interne-in-cadrul-afacerilor-un-imperativ-in-transformarea-digitala/>
6. Digitalizarea circuitului de acte și rapoarte. Disponibil: <https://dad.md/dad-accountant/digitalizarea-contabilitate/>
7. Automatizarea introducerii facturilor în Saga, <https://billheap.com/#about>
8. Enterprise Resource Planning, https://www.senioreerp.ro/resurse_utile/soft-erp-ce-inseamna-erp-sistem-erp-solutii-erp-romania/

ASPECTE PRACTICE ALE CONTABILITĂȚII DECONTĂRIILOR CU PERSONALUL ÎN CONDIȚIILE DIGITALIZĂRII PROCESELOR INFORMAȚIONALE

PRACTICAL ASPECTS OF ACCOUNTING FOR PERSONNEL SETTLEMENTS IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION OF INFORMATION PROCESSES

Autor: MIHAELA DUMANSCHI

e-mail: dumanschi.mihaela@ase.md

Conducător științific: ANATOLIE IACHIMOVSKI, ORCID: 0000-0002-5393-0100

e-mail: iachimovschi.anatolie.constantin@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei

Abstract. *Today, the crucial importance of information in economic and social development is universally recognized. To be useful in any field of activity, information must be collected, stored, processed, and transmitted to those who need it. In this sense, information technologies play an essential role and have made impressive progress in recent decades, causing significant transformations at the societal, organizational, and individual levels. One area where the use of information technologies has become increasingly important is accounting. As well as accounting is a vital function for any organization, which involves keeping track of financial transactions and ensuring that financial records are accurate and up-to-date it is of paramount importance to keep pace with the changing business environment and evolving regulatory requirements, so accounting professionals have turned to technology solutions to improve the speed, accuracy, and reliability of their work. Overall, the integration of technology in accounting has allowed organizations to improve their financial management, reduce the risk of errors and fraud, and stay up-to-date with regulatory requirements. As the pace of technological innovation continues to accelerate, accounting professionals will likely continue to rely on technology solutions to streamline their work and provide more accurate and timely financial information.*

Keywords: *accounting, salary, economic development, digitalization, technology solutions, information technologies, financial management, technological innovation*

JEL: M40, M41

Introducere

În zilele noastre, utilizarea sistemelor informatice este considerată din ce în ce mai importantă în domeniul contabilității, în special în ceea ce privește procesul de calculare a salariilor. Deoarece contabilitatea este un domeniu care necesită o cantitate mare de informații și implică un volum mare de operațiuni, acesta a suferit transformări rapide și radicale, și s-a dovedit a fi un mediu favorabil pentru implementarea tehnologiei informaționale, care poate juca un rol important în colectarea, stocarea și schimbul de informații. În prezent, utilizarea tehnologiilor informaționale în procesul de contabilitate a salariilor este esențială pentru a simplifica toate operațiunile legate de calcularea salariilor angajaților. Acest lucru poate duce la o reducere a timpului și a efortului necesare pentru a efectua aceste operațiuni, precum și la o îmbunătățire a exactității și a eficienței acestora.

Cercetarea ce stă la baza acestei lucrări și-a propus să studieze noile reglementări contabile pentru anul 2023, precum și impactul noilor tehnologii asupra sistemului contabil, cu accent pe contabilitatea

decontărilor cu personalul. În cadrul cercetării, au fost utilizate două programe informatice, respectiv 1C și ELEMENTO, pentru a evalua modul în care acestea pot fi integrate în contabilitatea decontărilor cu personalul. Metodele și instrumentele de cercetare utilizate includ metoda documentară, care presupune accesarea și studierea surselor bibliografice relevante, metoda analitică prin care s-a ajuns la esența proceselor cercetate, precum și metoda de sinteză, inducerea și deducerea, analiza logică și analiza critică a materialelor legate de digitalizarea sistemului contabil și calcularea actuală a salariului. Scopul acestei lucrări este de a evidenția importanța implementării noilor tehnologii în contabilitatea decontărilor cu personalul și de a oferi soluții pentru simplificarea proceselor de calculare a salariilor angajaților, ba mai mult rolul acesteia este de a contura faptul că sistemele informatice reprezintă o investiție importantă în contabilitatea retribuirii muncii, permițând o gestionare mai eficientă și mai precisă a informațiilor și proceselor legate de salarii și angajați, precum și o conformitate mai mare cu cerințele legale.

Conținutul de bază

În Republica Moldova, problema decontărilor cu personalul este abordată în mod neuniform și nu primește atenția necesară din partea autorităților. În prezent, guvernul acordă o mai mare importanță altor probleme, cum ar fi investițiile, puterea de cumpărare a monedei naționale și reducerile dezechilibrelor economice. Cu toate acestea, problema decontărilor cu personalul este o problemă actuală și necesită o atenție mai dinamică din partea autorităților.

În ceea ce privește salarizarea, schimbările în condițiile formării relațiilor de piață au dus la o modificare a relațiilor dintre stat, angajator și angajat. Statul stabilește doar mărimea minimă a salariilor pe întreg teritoriul Republicii Moldova, iar restul problemelor salarizării se rezolvă prin intermediul negocierilor dintre angajator și sindicate.

Cu toate acestea, munca plătită rămâne o sursă importantă de venit pentru populație, iar salariul trebuie să fie suficient pentru a acoperi necesitățile de bază ale angajatului. În această privință, ideile lui Adam Smith, fondatorul liberalismului economic clasic, sunt relevante și arată importanța asigurării unui salariu adecvat pentru angajați.

Conform art. 128 al **Codului Muncii**, **salariul** reprezintă orice recompensă sau câștig evaluat în bani, plătit salariatului de către angajator în temeiul contractului individual de muncă, pentru munca prestată sau care urmează a fi prestată. Salariul este confidențial și garantat. [2]

Salariul include *salariul de bază* (salariul tarifar, salariul funcției), *salariul suplimentar* (adaosurile și sporurile la salariul de bază) și *alte plăți de stimulare și compensare*. Pentru angajator, aceasta reprezintă o datorie salarială.

Conform prevederilor SNC **“Capital propriu și datorii”**, datoriile față de personal se recunosc în baza contabilității de angajamente în cazul în care:

1. există certitudine că în urma stingerii unei datorii va avea loc o ieșire de resurse, purtătoare de beneficii economice;
2. valoarea datoriei poate fi evaluată în mod credibil. [11] [12]

Fiind într-un mediu dinamic, urmărirea actualităților fiscale și salariale este esențială pentru toți angajatorii și profesioniștii în domeniul contabilității, deoarece aceste informații pot afecta modul în care aceștia își gestionează afacerea sau responsabilitățile lor de contabilitate. Legile și reglementările fiscale se schimbă în mod constant, tocmai din acest motiv urmărirea actualităților fiscale și salariale ajută la evitarea problemelor legale și financiare și la asigurarea unei gestionări eficiente a afacerii sau a responsabilităților de contabilitate, ba mai mult cunoașterea noilor prevederi

atât fiscale, cât și contabile favorizează identificarea oportunităților de creștere și luarea unor decizii mai informate în privința gestionării afacerii sau a responsabilităților de contabilitate.[9]

În continuare sunt prezentate succint principalele actualizări în domeniul salarizării:

Figura 1. Actualizările privind decontările cu personalul pentru anul 2023

Sursa: Elaborat de autor în baza sursei [3] [4] [5] [7] [10]

- I. Conform unei hotărâri aprobate, de Guvern, din **1 ianuarie 2023**, salariul minim pe țară va fi majorat până la **4000 de lei** pentru un program complet de lucru de **169 de ore**, în medie, pe lună, conform unei hotărâri aprobate, astăzi, de Guvern. Cuantumul salariului minim a fost reexaminat de către Executiv după consultarea prealabilă a patronatelor și sindicatelor, ținându-se cont de modificarea indicilor prețurilor de consum, evoluția salariului mediu pe economie, volumul produsului intern brut, productivitatea muncii, precum și de valoarea minimumului de existență. Potrivit calculului efectuate de Ministerul Finanțelor, pentru anul 2023, din bugetul de stat vor fi alocate suplimentar 285 de milioane de lei, necesare pentru achitarea salariului minim majorat pentru angajații din sectorul bugetar, cu excepția autorităților și instituțiilor publice aflate la autogestiune. În cazul acestora, necesitățile financiare din bugetul de stat vor fi estimate după implementarea hotărârii.
Reamintim că, începând cu acest an, Guvernul a unificat salariul minim, acesta fiind aplicat în același cuantum atât în sectorul bugetar, cât și în cel real. Pentru anul 2022, valoarea salariului minim a fost de 3500 de lei.[3] [5]
- II. Prin Hotărârea Guvernului nr. 936 din 28 decembrie 2022 privind aprobarea cuantumului **salariului mediu lunar pe economie**, prognozat pentru **anul 2023** a fost aprobat cuantumul salariului mediu lunar pe economie, în mărime de **11700 lei**, pentru utilizare în modul stabilit de legislație. [4]
- III. **Impozit pe venit salarii pentru anul 2023:** Cota impozitului pe venit pentru persoane fizice nu se modifică – rămâne **12%** din mărimea venitului impozabil. [10]
Asigurarea medicală obligatorie achitată de angajat (%): rămâne 9% [10] [7]

Cota contribuției	Categoria
24%	Pentru angajatorii sectorului privat, instituțiilor de învățământ superior și ai instituțiilor medico-sanitare
29%	Pentru angajatorii autorităților/ instituțiilor bugetare și autorităților/ instituțiilor publice la autogestiune, cu excepția instituțiilor de învățământ superior și a instituțiilor medico-sanitare
32%	Pentru angajatorii sectorului privat, instituțiilor de învățământ superior și ai instituțiilor medico-sanitare (*persoanele care activează în condiții speciale de muncă)
39%	Pentru angajatorii autorităților/ instituțiilor bugetare și autorităților/ instituțiilor publice la autogestiune, cu excepția instituțiilor de învățământ superior și a instituțiilor medico-sanitare (*persoanele care activează în condiții speciale de muncă)

Figura 2. Cota contribuției de asigurări sociale achitată de angajatori (fond social)

Sursa: Elaborat de autor în baza sursei [1] [8]

Calculul salariului în Moldova se realizează în funcție de următorii factori:

- **Salariul de bază** - acesta este salariul de pornire pentru un anumit post sau funcție. Este important să stabiliți un salariu de bază corespunzător cu piața muncii și cu normele legale în vigoare;
- **Orele lucrate** - calculul salariului depinde de numărul de ore lucrate de un angajat într-o perioadă de timp, cum ar fi o săptămână sau un lună. Pentru a calcula salariul pentru orele lucrate, salariul de bază se împarte la numărul de ore lucrate;
- **Concedii și absențe** - concediile plătite și absențele nemotivate pot afecta salariul unui angajat;
- **Contribuțiile sociale** - angajatorii și angajații contribuie la fondul de asigurări sociale prin deducerea unei anumite sume din salariul brut;
- **Impozite** - angajatorii și angajații sunt impozitați pentru veniturile lor, iar impozitul este calculat în funcție de venitul brut;
- **Alte bonificații și deduceri** - angajatorii pot oferi bonusuri, prime, beneficii în natură sau alte tipuri de recompense care pot afecta salariul net.

Pentru a calcula salariul unui angajat este necesar să se ia în considerare toți acești factori și să se aplice formula corectă de calcul. În general, formula de calcul a salariului brut este:

$$\text{Salariu brut} = \text{Salariul de bază} + (\text{ore lucrate} \times \text{rata orară}) + \text{alte bonificații}$$

Pentru a calcula salariul net, deducem contribuțiile sociale, impozitele și alte deduceri din salariul brut.

$$\text{Salariu net} = \text{Salariu brut} - \text{contribuții sociale} - \text{impozite} - \text{alte deduceri}$$

Este important să avem cunoștințe solide în materie de legislație fiscală și de muncă pentru a asigura că salariul angajaților este calculat corect conform normelor legale în vigoare. [9]

În Republica Moldova, există o varietate de software-uri disponibile pentru evidența contabilității, atât pentru companii mici, cât și pentru companii mari. Iată câteva dintre cele mai utilizate software-uri de contabilitate:

1. **1C** - este unul dintre cele mai populare programe de contabilitate utilizate în Republica Moldova. Acesta este un program personalizabil și flexibil, care poate fi adaptat pentru a se potrivi nevoilor specifice ale companiei.

2. **SAP** - este o soluție de software de contabilitate și management financiar utilizată în principal de companiile mari. Acesta oferă o varietate de funcții, inclusiv managementul conturilor, gestionarea costurilor, bugetarea și raportarea financiară.
3. **PC-Contabil** - este un alt program popular de contabilitate utilizat în Republica Moldova, care este potrivit pentru companiile mici și mijlocii. Acesta oferă o varietate de funcții, inclusiv managementul conturilor, facturare, urmărirea plăților și raportare.

1C este o suită de programe pentru gestionarea afacerilor și contabilitatea de afaceri, dezvoltată de compania rusă 1C Company. 1C oferă o gamă largă de soluții software, cum ar fi contabilitate, salarii și gestionarea personalului, gestionarea proiectelor, managementul relațiilor cu clienții, managementul stocurilor și multe altele. Programul poate fi personalizat în funcție de nevoile specifice ale companiei.

1C este cunoscut pentru ușurința de utilizare și flexibilitatea sa. Utilizatorii pot personaliza programul pentru a se potrivi cu nevoile lor de afaceri și pentru a îndeplini cerințele legale locale. De asemenea, 1C oferă suport extins pentru rapoarte și analize detaliate, care ajută la luarea deciziilor și la planificarea strategică. Acesta este disponibil atât în versiune desktop, cât și în versiune online (1C:Drive), care permite utilizatorilor să acceseze programul de oriunde și de pe orice dispozitiv cu conexiune la internet.

1C fiind o soluție foarte cuprinzătoare, care poate fi personalizată pentru nevoile specific ale unei companii, rămâne în topul preferințelor contabililor. Pentru a calcula salariul în 1C, trebuie să urmați acești pași:

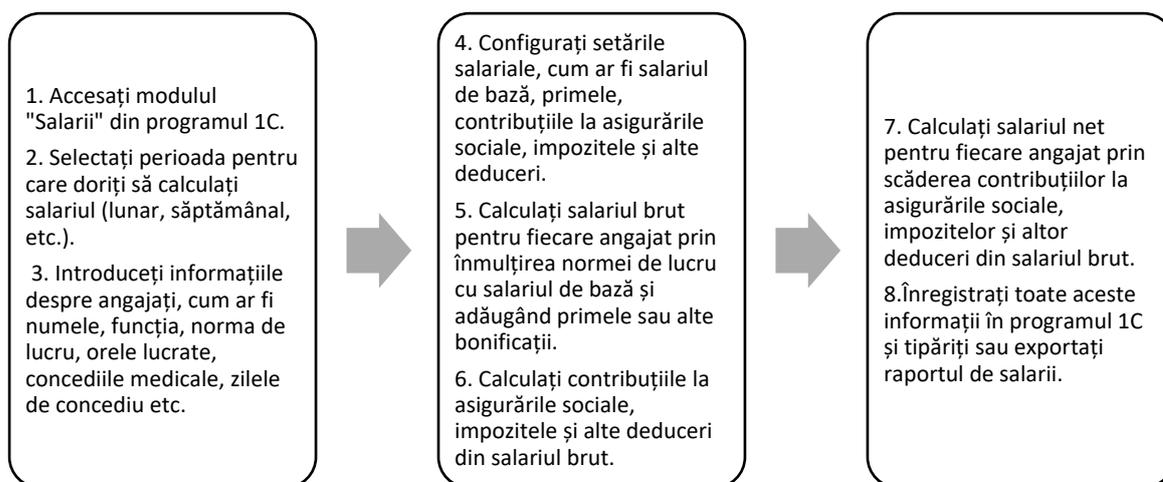

Figura 3. Calculul salariului în programul informatic 1C

Sursa: Elaborat de autor

Este important să menținem aceste informații actualizate și să le verificăm cu atenție pentru a evita orice erori în calculul salariului angajaților.

Elemento este un alt software de contabilitate și gestiune a afacerilor, care include, de asemenea, un modul de calculare a salariilor. În Elemento, se poate introduce manual sau se poate importa dintr-un fișier orice informație relevantă despre orele lucrate, bonuri de masă, concedii medicale, concedii de odihnă, etc. Utilizatorul poate introduce și alte deduceri legale, cum ar fi asigurările de sănătate sau contribuțiile la pensii.

După configurarea setărilor și introducerea datelor, Elemento va calcula automat salariul net, impozitele și alte deduceri legale. Elemento poate fi personalizat pentru a se potrivi nevoilor specifice

ale unei afaceri, astfel încât să fie posibilă calcularea salariilor în conformitate cu politica internă a companiei. Pentru a calcula salariul unui angajat în Elemento, urmați acești pași:

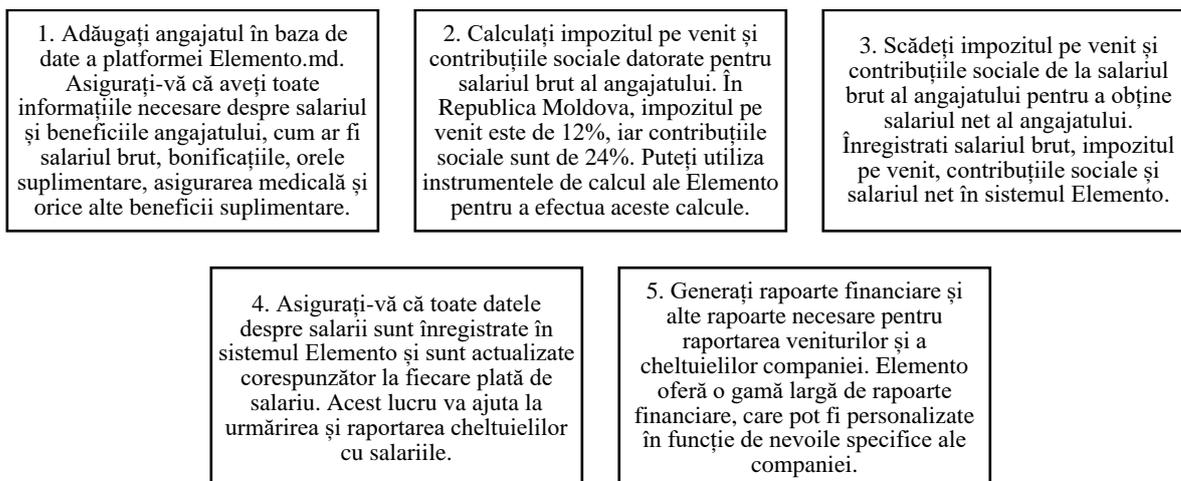

Figura 4. Calculul salariului în programul informatic elemento

Sursa: Elaborat de autor

Cu scopul analizei comparative a acestor 2 programe de contabilitate, în figura de mai jos sunt prezentate asemănările și deosebirile dintre acestea.

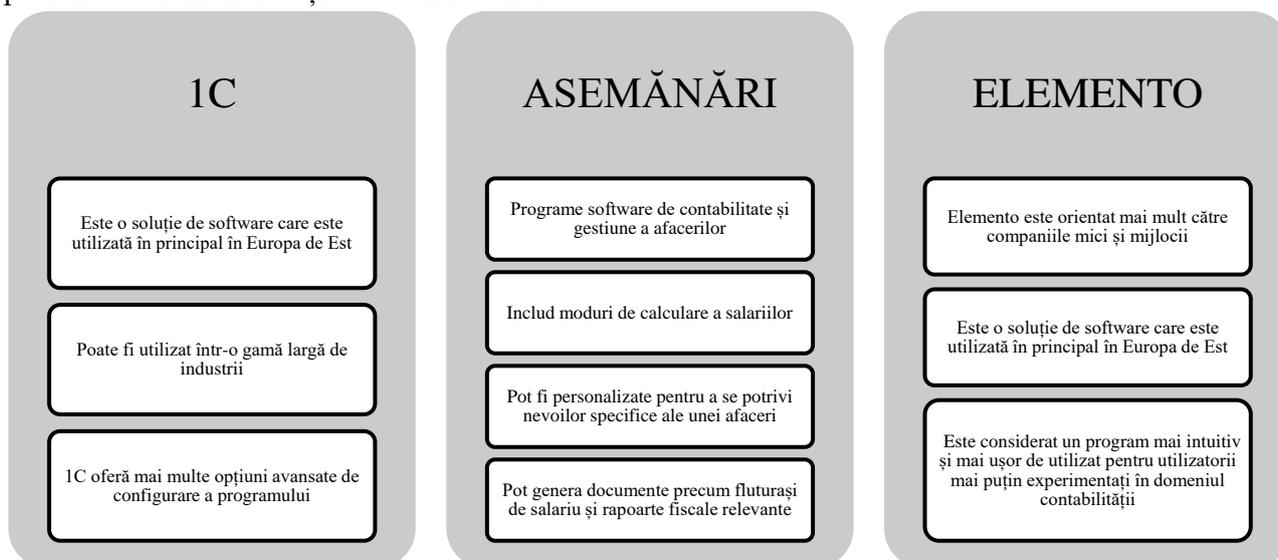

Figura 5. Asemănările și deosebirile dintre 1C și Elemento

Sursa: Elaborat de autor

Tehnologiile informaționale sunt esențiale în contabilitate datorită necesității procesării și gestionării cantităților mari de date financiare și contabile, precum și pentru a asigura acuratețea și integritatea datelor. Utilizarea IT-ului poate aduce o serie de avantaje printre care cele de urmează mai jos.

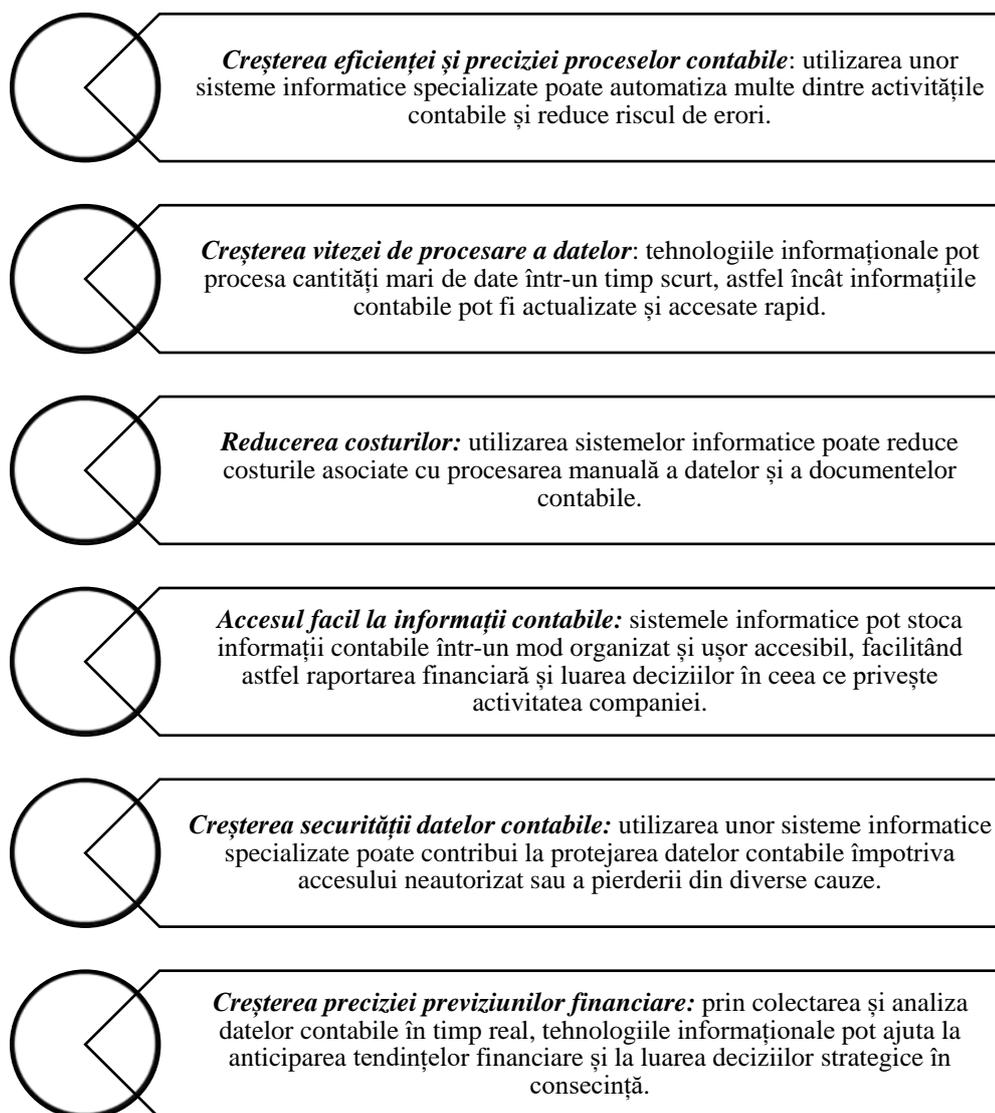

Figura 6. Avantajele utilizării tehnologiilor informaționale în contabilitate

Sursa: Elaborat de autor

Concluzii

În mediul marcat de schimbări rapide, tehnologia informației devine un important partener strategic pentru afaceri. IT îmbunătățește performanța întreprinderii și îi mărește competitivitatea pe piața mondială, având un impact pozitiv asupra proceselor organizaționale, incluzând contabilitatea, finanțele, marketingul și resursele umane. Lucrările contabile efectuate manual, cu hârtia și creionul, au fost înlocuite cu cele mai avansate tehnici folosind IT. Noile tehnologii utilizate în contabilitate, incluzând calculatoarele, imprimantele, faxurile, smartphone-urile, împreună cu software-ul de contabilitate au un mare impact asupra domeniului contabil. De la marile companii la afacerile mici, toate întreprinderile își pot permite să utilizeze tehnologia informației. Foile de calcul îi ajută pe contabili să efectueze într-un mod eficient calculele cerute de operațiunile contabile și de procesul de raportare. Software-ul de contabilitate, utilizat în prezent pe scară largă și la prețuri accesibile, îi ajută pe profesioniștii contabili în sarcinile zilnice de contabilitate. Internetul, cu noua sa paradigmă, IT (internetul tuturor lucrurilor), conectează astăzi totul de peste tot. Ca urmare a conexiunilor oferite de acesta, documentele contabile pot fi partajate, iar sistemul fiscal online de evidență și plată a îmbunătățit eficiența departamentelor de contabilitate. Cercetarea noastră demonstrează impactul pozitiv major al IT asupra sistemelor de contabilitate, care determină îmbunătățirea performanței în

afaceri. Multe tranzacții pot fi efectuate mai rapid, într-un mod simplificat, iar managerii sunt capabili să ia decizii mai bune pentru atingerea obiectivelor entității. Fiind conectată pe o piață globală, compania poate păstra legături mai bune cu toți partenerii săi de afaceri, devenind astfel mai competitivă.

Referințe bibliografice

1. BASS 2023 -Contribuții de asigurări sociale de stat – modificări efectuate în actele normative în vigoare din anul 2023. Disponibil la: [Contribuții de asigurări sociale de stat – modificări efectuate în actele normative în vigoare din anul 2023. | Noutăți | Casa Națională de Asigurări Sociale \(gov.md\)](#)
2. Codul Muncii al Republicii Moldova nr. 1107-XV din 06.06.2002. Disponibil:https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=129889&lang=ro#
3. Hotărârea de Guvern Nr. 142 din 09-03-2022. Disponibil:https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=130258&lang=ro
4. Hotărârea Guvernului nr. 458 din 29.12.2021 privind aprobarea cuantumului salariului mediu lunar pe economie. Disponibil: cnas.gov.md
5. Hotărârea Guvernului Nr. 670 din 29-09-2022 privind stabilirea cuantumului salariului minim pe țară. Disponibil în Monitorul Oficial Nr. 305 art. 752
6. Hotărârea Guvernului nr. 936 din 28 decembrie 2022 privind aprobarea cuantumului salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2023. Disponibil la: [Aprobarea cuantumului salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2023 | Noutăți | Casa Națională de Asigurări Sociale \(gov.md\)](#)
7. Legea nr.1585 din 27.02.1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală.
8. Legea nr.489 din 08.07.1999 privind sistemul public de asigurări sociale.
9. Legea salarizării nr. 847-XV din 14.02.2002.
10. Modificări taxe și scutiri salarii 2022. [Modificări taxe și scutiri salarii 2023 * Salarii.md](#)
11. Planul General de Conturi Contabile, [contabilsef.md](https://www.contabilsef.md) ,disponibil la <https://www.contabilsef.md/ro-planul-general-de-conturi-contabile-ru-en-46679/>
12. SNC Capital Propriu și Datorii. Disponibil:<https://www.contabilsef.md/ro-snc-capital-propru-i-datorii-ru-en-46669/>

CLASIFICAREA COSTURILOR PE ELEMENTE ECONOMICE: PARTICULARITĂȚI DE UTILIZARE ȘI DIRECȚII DE OPTIMIZARE

COST CLASSIFICATION BY ECONOMIC ELEMENTS: OPERATING CHARACTERISTICS AND OPTIMISATION GUIDELINES

Autor: **ALINA JIDRAȘ**

e-mail: jjdrasalina3@mail.ru

Conducător științific: **RODICA CUȘMĂUNȘĂ**, ORCID ID: 0000-0003-0444-9799

e-mail: cusmaunsa.rodica.gheorghe@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei

Abstract. *In this article are discussed significant aspects of cost classification, which help to optimize financial performance while reducing costs and expenses, including statistical reporting burden. Using research methods, such as analysis, the opinions of various users were also examined, which lead to more detailed conclusions and recommendations on statistical reports.*

Keywords: *cost of production, statistical forms, fiscal burden*

JEL: M41

Introducere

Activitatea de producție independent de ramură și sfera de activitate presupune inevitabil utilizarea anumitor resurse umane, materiale, naturale și bănești. Această utilizare individualizată în timp, spațiu și pe obiecte de evidență îmbracă în cele din urmă forma costului. Noțiunea de cost este de origine latină, derivând de la verbul “constare”, ceea ce înseamnă a stabili, a fixa. Cu timpul s-a conturat noțiunea de “costă” care exprima un consum ocazionat de confecționarea unui obiect sau fabricarea unui produs. În rezultatul evoluției ulterioare s-a ajuns la noțiunea de **cost**, folosită în sensul inițial până în prezent, adică ca o expresie valorică a resurselor consumate în scopuri de producție. În vederea determinării costului producției și respectiv a rezultatului financiar este necesară clasificarea costurilor de producție după mai multe criterii. Aceasta permite nu numai o planificare și contabilizare mai reușită a acestora, ci și o analiză mai exactă a lor, precum și identificarea corelațiilor dintre anumite tipuri de costuri, stabilirea gradului de influență a acestora asupra rentabilității entității.

Conținutul de bază

Clasificarea costurilor în contabilitatea managerială se efectuează în funcție de scopurile (sarcinile) urmărite. Astfel, se consideră că principalele scopuri (sarcini) ale contabilității manageriale sunt [2]:

1. calcularea costului de producție și determinarea rezultatului financiar;
2. luarea deciziilor manageriale;
3. planificarea și controlul activității subdiviziunilor productive (centrelor de responsabilitate).

Clasificarea și contabilizarea costurilor de producție sunt determinate și stipulate în:

- SNC „Particularitățile contabilității în agricultură”;
- SNC „Stocuri”;

- Indicațiile metodice privind contabilitatea costurilor de producție și calculația costului produselor și serviciilor, aprobate prin OMF nr. 118/2013.

Reieșind din destinația în procesul de producție (necesitățile asigurării structurii corespunzătoare a costului producției), costurile se grupează pe elemente economice și articole de calculație, prezentate în figura 1.

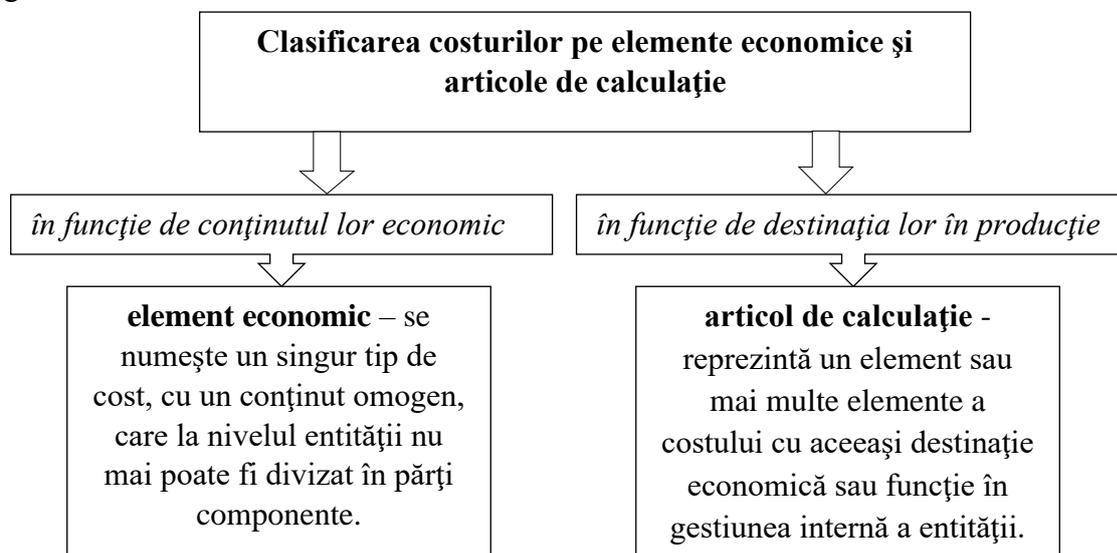

Figura 1. Clasificarea costurilor pe elemente economice și articole de calculație

Sursa: elaborat de autor în baza [2]

În funcție de conținutul economic, costurile se clasifică pe elemente economice, iar după destinația de utilizare - pe articole de calculație. De exemplu, elementul „Costuri materiale”, după destinația de utilizare, cuprinde costurile de materiale de bază la fabricarea produselor, costurile de materiale pentru întreținerea secțiilor de producție etc.

Tabelul 1. Structura costurilor pe elemente economice și articole de calculație

Elemente economice	Articole de calculație
1. costuri materiale;	1. materii prime și materiale de bază;
2. costuri cu personalul;	2. deșeuri recuperabile (-);
3. amortizarea și deprecierea activelor imobilizate;	3. semifabricate cumpărate (sau de producție proprie);
4. alte costuri.	4. combustibil și energie tehnologică;
	5. salarii de bază;
	6. contribuții pentru asigurările sociale;
	7. costuri indirecte de producție.

Sursa: elaborat de autor în baza [2]

Gruparea costurilor pe elemente economice arată ce mijloace a consumat entitatea în activitatea sa, dar nu poate evidenția scopul pentru care s-au efectuat acestea și nici nu poate determina costurile pe produse, lucrări și servicii. Drept urmare, apare necesitatea să se utilizeze gruparea costurilor pe articole de calculație.

Clasificarea costurilor pe elemente economice și articole de calculație are atât avantaje și dezavantaje care sunt prezentate în tabelul 2.

Tabelul 2. Avantajele și dezavantajele clasificării costurilor pe elemente economice și articole de calculație

Clasificarea	Avantaje	Dezavantaje	
pe elemente economice	<ul style="list-style-type: none"> - este simplă; - asigură cunoașterea mărimii unui sau altui tip de consum la nivelul entității pentru o perioadă concretă de timp, indiferent de locul apariției și produsul pentru care s-a efectuat; - permite analiza structurii costului producției fabricate. 	<ul style="list-style-type: none"> - nu asigură cunoașterea costurilor care s-au efectuat pentru fabricarea unui tip de produs, lucrare sau serviciu concret. 	La nivelul întregii producții a entității, suma costurilor grupate pe articole de calculație este egală cu suma costurilor grupate pe elemente economice.
pe articole de calculație	<ul style="list-style-type: none"> - asigură separarea costurilor directe de cele indirecte; - asigură cunoașterea mărimii costurilor suportate la nivelul subdiviziunilor productive; - permite calcularea costului normativ și efectiv pe produse, lucrări și servicii; - permite identificarea căilor de reducere a costurilor; - asigură organizarea evidenței analitice. 	<ul style="list-style-type: none"> - necesită un volum mai mare de muncă. 	

Sursa: elaborat de autor în baza [2]

Potrivit prevederilor Legii cu privire la statistica oficială nr.93/2017, sarcina statisticii oficiale constă în asigurarea utilizatorilor cu informații statistice de calitate și la timp, necesare pentru elaborarea și monitorizarea politicilor economice și sociale, deciziilor autorităților publice și mediului de afaceri, pentru elaborarea cercetărilor științifice, pentru informarea societății și altor categorii de utilizatori, după caz.

Informații detaliate privind costurile și cheltuielile de producție a întreprinderii se reflectă în următoarele formulare statistice:

- I. **5-C „Consumurile și cheltuielile entității”**, ce se prezintă trimestrial, până la data de 25 a lunii următoare trimestrului de raportare. Scopul cercetării constă în colectarea informației conform cerințelor Sistemului Conturilor Naționale, ținând cont de necesitatea calculării produsului intern brut și altor indicatori macroeconomici. Sfera de cuprindere al acestei cercetări statistice include tot cercul de entități indiferent de genul de activitate, tipul de

proprietate și forma juridică de organizare (cu excepția organizațiilor bugetare, băncilor, companiilor de asigurări, organizațiilor necomerciale).

- II. **14-AGR „Consumuri și cheltuieli de producție (lucrări, servicii)”**, ce se prezintă anual, până la 15 aprilie. Sfera de cuprindere al acestei cercetări statistice include întreprinderile, care practică activitatea agricolă (fitotehnie și zootehnie), inclusiv cele cu activitate auxiliară agricolă indiferent de forma organizatorico-juridică, cât și gospodăriile țărănești (de fermier), care dispun de 50 ha terenuri agricole și peste.

Luând în considerare faptul că aceste formulare diferă nemijlocit prin structura lor, în tabelul următor sunt prezentate articolele de calculație caracteristice fiecărui element economic pentru ambele formulare statistice:

Tabelul 3. Structura comparativă a costurilor pe elemente economice și articole de calculație

Element	Formularul statistic	
	5-C	14-AGR
1. costuri materiale;	<ul style="list-style-type: none"> - materii prime, materiale, semifabricate cumpărate, piese de schimb; - combustibil. 	<ul style="list-style-type: none"> - valoarea producției și materiei prime pentru prelucrare; - semințe și material săditor; - nutrețuri; - altă producție agricolă; - îngrășăminte minerale; - produse petroliere; - energie electrică; - combustibil; - pesticide și alte mijloace de protecție a plantelor; - medicamente și substanțe dezinfectante; - piese de schimb, materiale pentru reparație; - materiale de construcție pentru reparație; - alte consumuri și cheltuieli materiale.
2. costuri cu personalul;	- remunerarea muncii, contribuții de asigurări sociale obligatorii.	
3. amortizarea și deprecierea activelor imobilizate	- amortizarea și deprecierea activelor imobilizate.	
4. alte costuri	<ul style="list-style-type: none"> - aferente serviciilor (lucrărilor) prestate (executate) de terți: de transport, de comunicații, de prelucrare a materiei prime proprii; - privind leasing operațional (arendă, locațiune). 	<ul style="list-style-type: none"> - aferente serviciilor (lucrărilor) prestate (executate) de terți: pentru transportarea încărcăturilor, pentru îmbunătățirea solului, chimizarea solului și alte lucrări agrochimice (inclusiv lucrări de arătură și de recoltare), pentru reparația tehnicii, pentru deservirea zootehnică și veterinară, pentru serviciile de telecomunicații, pentru deservirea informativă și de calcul, pentru prelucrarea materiei prime proprii, alte

		<p>consumuri și cheltuieli aferente serviciilor și lucrărilor prestate de terți;</p> <ul style="list-style-type: none"> - pentru plantarea plantațiilor multianuale: livezi, vii, arbuști fructiferi, alte plantații perene; - pentru cultivarea plantațiilor multianuale pînă la intrarea pe rod: livezi, vii, arbuști fructiferi, alte plantații perene; - arendarea terenurilor agricole cu destinație de producție; - cheltuieli pentru deplasări; - impozite, taxe, plăți (cu excepția impozitului pe venit); - cheltuieli privind dobânzile pentru credite și împrumuturi.
--	--	--

Sursa: elaborat de autor în baza [5,6]

Entitățile private urmăresc maximizarea profitului în condițiile reducerii cheltuielilor și costurilor, printre care poate fi menționată și povara de raportare statistică. Astfel, multe entități ale complexului agroindustrial sunt incluse în eșantionul ce trebuie să prezinte două dări de seamă identice în mare măsură după conținut. Dacă Formularul 5 C poate fi generat automat din softul contabil, atunci pentru 14-AGR nu există așa posibilitate și mai solicită atât prelucrarea separată a datelor contabile, cât și resurse financiare, de timp suplimentare.

Pentru ușurarea completării Formularului statistic 14-AGR, este recomandabil ca în clasificatorul „Consumuri și cheltuieli” din softul contabil să fie introduse elementele prevăzute în Darea de seamă respectivă.

De aici și apare necesitatea optimizării formularelor, în special pentru Întreprinderile Mici și Mijlocii. Pentru a îmbunătăți domeniului de raportare statistică, Asociația Businessului European (EBA Moldova) a înaintat Biroului național de Statistică următoarele propuneri:

- termenii care sunt utilizați în formularele statistice să fie actualizați în corespundere cu terminologia utilizată în Standardele Naționale de Contabilitate (de exemplu: consumuri, active materiale pe termen lung, activele nemateriale, etc.);
- elaborarea și publicarea în mod oficial a unor instrucții/explicații detaliate care vor conține exemple de completare și vor ajuta și simplifica îndeplinirea rapoartelor statistice;
- implementarea unei posibilități de a plasa public întrebări din partea companiilor și de a primi răspunsuri la acestea pe aceeași pagină;
- rapoartele care conțin solduri inițiale din perioadele precedente, ar fi bine ca acestea să fie generate automat, pentru a evita unele corectări ulterioare de către angajații BNS care nu sunt comunicate sau pentru a evita neacceptarea raportului fără să se cunoască cauza respingerii.

Din practică mai pot fi atestate și alte probleme examinate în următorul tabel:

Tabelul 4. Problemele perfectării formularelor statistice și propuneri de înlăturare a acestora

Probleme	Propuneri
<p>1. Prezentarea fără posibilitatea de corectare.</p> <p>2. La întreprinderile industriale mari cheltuielile de producere nu întotdeauna se reflectă la sfârșitul trimestrului, iar inventarierea producției în curs de execuție se organizează la sfârșitul ciclului sau la sfârșit de an (mai ales în complexul agroindustrial), ceea ce face ca raportul dat în acest sens să conțină date aproximative.</p> <p>3. Prezentarea raportului pentru tr. IV până la data de 25 ianuarie anului următor a anului de raportare, atunci când verificarea, corectarea cheltuielilor este un proces complicat și se desfășoară până la 30 aprilie a anului viitor, când se întocmesc situațiile financiare.</p>	<p>Pentru a asigura prezentarea datelor exacte și veridice și luând în considerare specificul mai multor companii atât industriale, cât și comerciale, care presupune procese complicate de verificare/corectare a cheltuielilor suportate, considerăm oportun revizuirea termenului de prezentare a acestui raport și introducerea posibilității de corectare după termenul de prezentare.</p>

Sursa: elaborat de autor în baza [11]

Concluzii

Clasificarea costurilor are o semnificație deosebită, deoarece permite efectuarea analizei și prognozei indicatorilor ce țin de vânzări, venitul net atât în întregime pe întreprindere, cât și pe feluri de produse fabricate și alte categorii. Astfel devine posibilă dirijarea costului la planificarea venitului și evaluarea calității muncii, precum și controlul acestora.

Pe baza rezultatelor studiului, se poate concluziona că clasificarea costurilor face posibilă asigurarea funcționării sistemului de management, formarea costului de producție, precum și obținerea indicatorilor costului produselor (lucrări, servicii) în funcție de obiectivele managementului afacerii. Pentru a asigura un dialog efectiv continuu între business-uri și instituții de conducere, considerăm extrem de important crearea unui grup de lucru tehnic care ar avea un caracter permanent și care ar oferi posibilitatea de a adresa aspectele ce țin de deficiențe tehnice în vederea înlăturării acestora pentru optimizarea raportării statistice.

Referințe bibliografice

1. CARAMAN, Stela. Abordări conceptuale ale costurilor. În: Contabilitatea și auditul în contextul integrării economice europene: progrese și așteptări: conf. șt. intern., 05 apr. 2013. Chișinău: ASEM, 2013, pp. 245-248. ISBN: 978-9975-4242-7-1.
2. CARAMAN, S., CUȘMĂUNȘĂ, R. Contabilitatea managerială: note de curs. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 188 p. ISBN 978-9975-53-454-3.
3. Contabilitatea întreprinderii. Colectiv de autori, Coordonator GRIGOROI L. Manual. Editura: Chișinău Cartier, Ediția III, 2021. 800 p. ISBN 978-9975-86-456-5 (Cartier). – ISBN 978-9975-75-984-7 (ASEM)
4. Indicațiile metodice privind contabilitatea costurilor de producție și calculația costului produselor și serviciilor. Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2013, Nr. 233-237, art Nr: 1533, cu modificările și completările la zi. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=117850&lang=ro
5. Indicații metodologice privind cercetarea statistică 5-C „Costurile și cheltuielile entității”. Disponibil: <https://statistica.gov.md/pageview.php?l=ro&id=7260&idc=635>

6. Indicații metodologice privind cercetarea statistică 14-AGRO „Consumuri și cheltuieli de producție (lucrări, servicii)”. Disponibil: <https://statistica.gov.md/pageview.php?l=ro&idc=635&id=7209>
7. Planul general de conturi contabile, aprobat prin Ordinul Ministerului Finanțelor Republicii Moldova: nr. 119 din 06.09.2013. Monitor Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 177-181, 1225, cu modificările și completările la zi. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=117857&lang=ro
8. SNC „Particularitățile contabilității în agricultură”, aprobat prin Ordinul Ministerului Finanțelor Republicii Moldova privind aprobarea Standardelor Naționale de Contabilitate: nr. 118 din 06.08.2013. Monitor Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 177-181, cu modificările și completările la zi. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131868&lang=ro#
9. SNC „Stocuri”, aprobat prin Ordinul Ministerului Finanțelor Republicii Moldova privind aprobarea Standardelor Naționale de Contabilitate: nr. 118 din 06.08.2013. Monitor Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 177-181, cu modificările și completările la zi. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131868&lang=ro#
10. ПАПКОВСКАЯ, Пелагея. Классификация затрат: методические подходы. În Collection of scientific articles: International scientific conference on accounting, ISCA 2022: 11 Edition, April 1-2 2022, – Chișinău: ASEM, 2022. p. 183 – 186. ISBN 978-9975-155-92-2 (PDF)
11. RUFA M. Propuneri cu privire la optimizarea raportării statistice. Disponibil: <https://eba.md/uploaded/Documente%20de%20pozitie%202021/9.%20Propuneri%20cu%20privire%20la%20optimizarea%20raportarii%20statistice-compressed.pdf>

BUGETAREA - INSTRUMENT DE PREVIZIUNE ȘI CONTROL A PERFORMANȚEI FINANCIARE A ENTITĂȚII

BUDGETING - INSTRUMENT FOR PREVISION AND CONTROL OF THE ENTITY'S FINANCIAL PERFORMANCE

Autor: MĂDĂLINA CHISTOL, ORCID: 0009-0008-5419-9998

e-mail: chistol.madalina@ase.md

Conducător științific: GALINA BĂDICU, ORCID: 0000-0002-9429-3654

e-mail: badicu.galina@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei

Abstract. *In the conditions of the market economy, the profitable entity is the one that registers constant income from its activity. This objective can also be achieved on a sustainable basis through budgeting, which establishes norms, rules and principles to be achieved, having the role of orienting the entity towards performance. In the present research, we proposed to make a theoretical analysis of the notion of budget and budgeting in order to ascertain the relevance of the forecast in obtaining the financial performance of the entity, revealing the tasks, stages and principles of budgeting, as well as the role of budgetary control. In the elaboration of this article, an analysis of specialized literature, of various local and foreign researches was carried out, and the methods of induction, deduction and descriptive research applied facilitated a more detailed description of the essential characteristics of budgeting.*

Keywords: *budgeting, budget forecast, financial goals, financial performance, budgetary control*

JEL: M41

Introducere

Administrarea eficientă a costurilor, veniturilor, cheltuielilor și rezultatelor pe centre de responsabilitate este fezabilă grație sistemului de bugetare al entității. În calitate de mecanism de gestiune, bugetarea asigură delegarea responsabilităților managerilor și controlul realizării indicatorilor financiari la diferite niveluri de responsabilitate ale entității [12, p. 163]. Drept urmare, bugetarea reprezintă veriga fundamentală între managementul strategic și cel operațional al tuturor operațiunilor de afaceri, coordonând procesele economice ale unei entități și, ca urmare, creșterea performanței financiare. Oricât ar fi de perfectă strategia entității, în decursul desfășurării activității sale, este necesar un control al previziunilor în vederea depistării cauzelor, care conduc la apariția unor abateri, stabilirea responsabilităților și specificarea unor măsuri corective pentru acestea [5, p. 89]. Performanța financiară poate fi atinsă prin îndeplinirea obiectivelor strategice ale entităților, care sunt stabilite în corelație cu anumiți factori, precum: rentabilitatea fiecărui produs adusă entității, previziunile bugetare, precum și cele specifice, domeniul de activitate al entității [1]. Semnificația performanței provine din limba engleză: „to perform“ și „performance“ și, în linii mari, reprezintă nivelul de realizare a obiectivelor, care înseamnă succes, competitivitate, reușită, acțiune, efort continuu, fiind optimizarea prezentului și proiecția viitorului [7, p. 80]. Într-o altă abordare, performanța reprezintă „o stare de competitivitate a entității, atinsă printr-un nivel de eficacitate și eficiență, care îi asigură o prezență durabilă pe piață” [15, p. 256].

Actualitatea investigații derivă din necesitatea bugetării diferitelor structuri care alcătuiesc sistemul financiar și economic al entității. Procesul corect de ordonare a acțiunilor viitoare permite entității să urmărească capacitatea sa financiară, să atragă noi angajați, să investească în noi linii de produse și să stabilească incontestabil nivelul veniturilor în concordanță cu obiectivele financiare ale entității, iar acest fapt determină relevanța temei de cercetare alese.

Scopul cercetării constă în investigarea conceptului de „bugetare”, „buget” și rolul acestora în cadrul entității, stabilirea obiectivelor și strategiei principale de manifestare a bugetării privind performanța financiară a entității. Pentru realizarea acestui scop, au fost stabilite următoarele *obiective*:

- sistematizarea și analiza teoretică a conținutului economic al noțiunilor de „bugetare”, „buget”, „previziune bugetară” și „performanță financiară”;
- specificarea sarcinilor și etapelor bugetării;
- identificarea principiilor bugetării;
- elucidarea relevanței bugetelor;
- sintetizarea avantajelor bugetării;
- formularea concluziilor aferente.

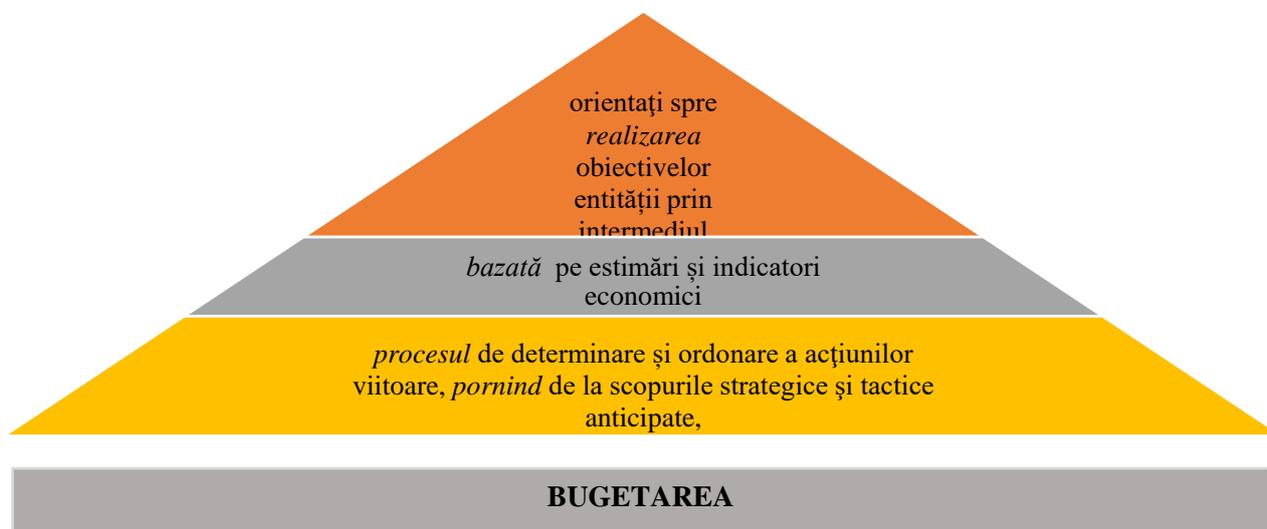
Metodologia cercetării

Cu ajutorul metodelor de analiză, sinteză, precum și prin aplicarea elementelor de comparație și deducție a fost posibilă accentuarea principalelor particularități ale bugetării. Ca urmare a acestei cercetări, au fost puse în evidență relevanța, actualitatea, principiile, etapele și pașii bugetării. Investigațiile au fost efectuate în baza surselor bibliografice de specialitate, precum și diverselor articole științifice în raport cu tematica abordată.

Rezultate și discuții

Orice entitate poate să-și monitorizeze performanța financiară viitoare prin intermediul procesului de bugetare. Bugetarea se realizează în scopul previziunii, care asigură realizarea obiectivelor strategice ale entității, managerii având posibilitatea de a lua decizii pertinente cu referire la nivelul bugetării vânzărilor și profitului așteptat, lansarea de noi produse și/sau servicii, respectiv necesarul de resurse. O creștere a eficienței activității entității, reală și de lungă durată, datorită utilizării și creării avantajelor concurențiale, este posibilă doar în condițiile în care activitatea curentă a entității este previzionată și controlată, reieșind din scopurile strategice și a sarcinilor tactice puse pentru realizarea acestora, care devin indicatori concreți ai bugetelor.

În literatura de specialitate există o serie de surse, în care cercetătorii expun diferite aspecte ale bugetării: instrument de bază în gestiunea entității [Bădicu&Mihaila, 2022], delegarea responsabilităților către manageri [Mihaila, 2019], un mod important de comunicare a politicii și a obiectivelor [Șontea&Bugaian, 2014], instrument de previzionare și dimensionare a costurilor [Bajan, 2011], sistem de planificare și dezvoltare a strategiilor entității [Шим, 2007], proces de elaborare a bugetelor consolidate și particulare [Аньпин, 2007], proces de determinare a acțiunilor [Ionașcu, 2006]. Diversitatea abordărilor aferentă bugetării se datorează necesității de dezvoltare a acestei categorii, ajustându-se la exigențele actuale, precum și faptului că această noțiune este utilizată de specialiști din diverse domenii, în diferite țări. Nu există o singură opinie și în ceea ce privește formularea obiectivelor și scopurilor, puse la baza bugetării la nivelul unei entități. Analiza surselor de literatură și a abordărilor cercetătorilor ne-a permis să deducem semnificația bugetării, figura 1.

Sursa: elaborat de autori

Scopul bugetării constă în asigurarea activității entității cu resursele necesare, atât din punct de vedere al volumului, cât și din punct de vedere al structurii, planificând operațiile, coordonând tipurile de activități, stimulând managerii, verificând activitățile curente și evaluând realizările previzionate [4, p. 232-233]. În acest context, pentru a atinge acest obiectiv primordial, rezultă și sarcinile bugetării care ar trebui realizate:

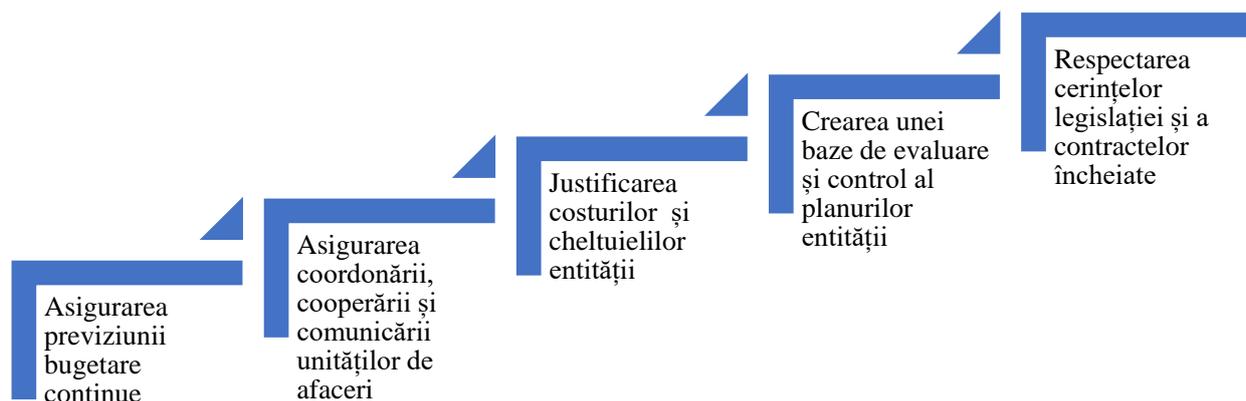

Figura 2. Sarcinile bugetării

Sursa: elaborat de autori

Astfel, bugetarea eficientă oferă informații privind necesitățile lunare de numerar, de materii prime și materiale, perioadele de vârf ale cererii de forță de muncă și programarea în timp a cheltuielilor de personal etc. La sfârșitul unei perioade, bugetele contribuie la determinarea punctelor forte și slabe ale entității, prin compararea rezultatelor efective ale activității operaționale cu sumele prevăzute în bugete. Aceste comparații îi ajută pe manageri să identifice motivele realizării sau nerealizării estimărilor privind profitul entității.

Unii specialiști consideră că bugetarea are un rol stimulator în rândul managerilor de la toate nivelurile ierarhice, atunci când aceștia iau parte atât la elaborarea bugetelor, cât și la evaluarea execuției și activității centrului de responsabilitate. Astfel, se creează o disciplină la nivelul întregii entități, care implică antrenarea personalului entității în realizarea obiectivelor strategice ale acesteia. Analiza surselor de literatură ne-a permis să deducem etapele bugetării, figura 2.

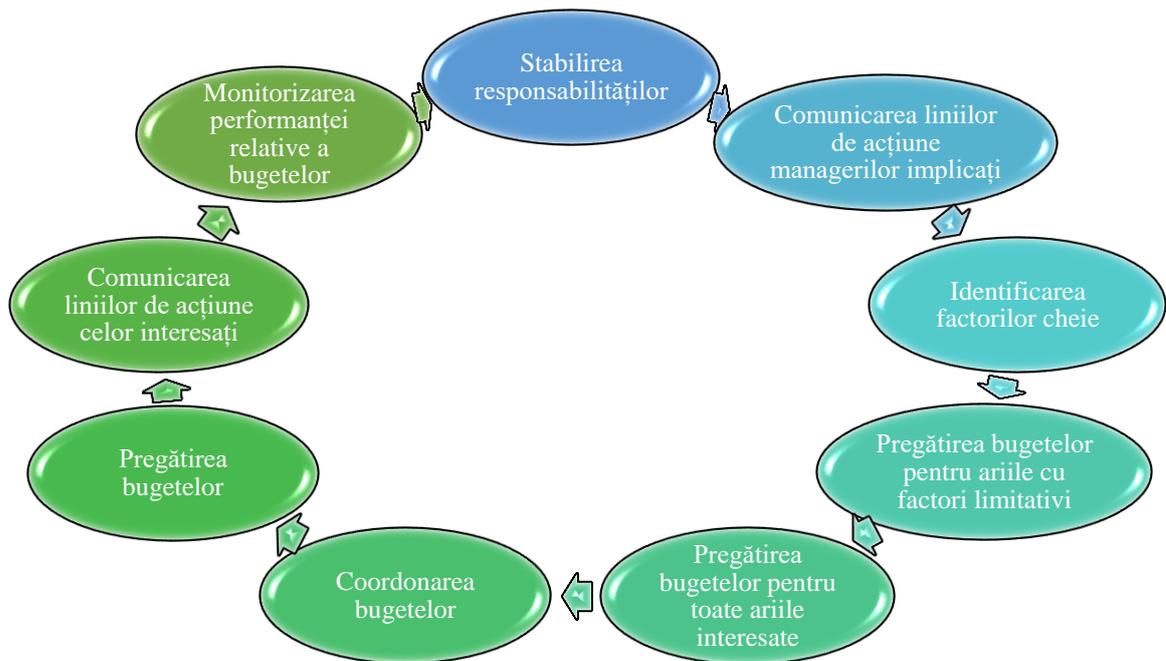

Figura 3. Etapele bugetării

Sursa: elaborat de autori după [2]

În acest context, menționăm că realizarea cu succes a etapelor bugetării va favoriza îndeplinirea principalelor obiective ale entității, precum: veniturile din perioada curentă au fost suficiente pentru acoperirea cheltuielilor din aceeași perioadă, iar resursele au fost obținute și utilizate eficient în conformitate cu bugetul adoptat de entitate;

În vederea stabilirii proporțiilor în activitatea operațională, în strategia și politica financiară a entității, în scopul realizării rentabilității, echilibrului financiar și prevenirii riscului de faliment cu influențe pozitive asupra derulării procesului de producție și a fenomenelor economico-financiare, un rol important în cadrul entității îl are previziunea financiară. Previziunea financiară este practica de proiectare a impactului cantitativ al tendințelor și schimbărilor dintr-un mediu de operare asupra operațiunilor viitoare. Prin urmare, este o parte integrantă a tuturor eforturilor de planificare în cadrul entității. În opinia noastră, procesul de previziune va argumenta exploatarea eficientă și maximă a resurselor disponibile, ținând cont de cadrul normativ și legislativ în vigoare ce reglementează procesul de desfășurare a afacerii. Prognoza financiară este importantă din mai multe motive:

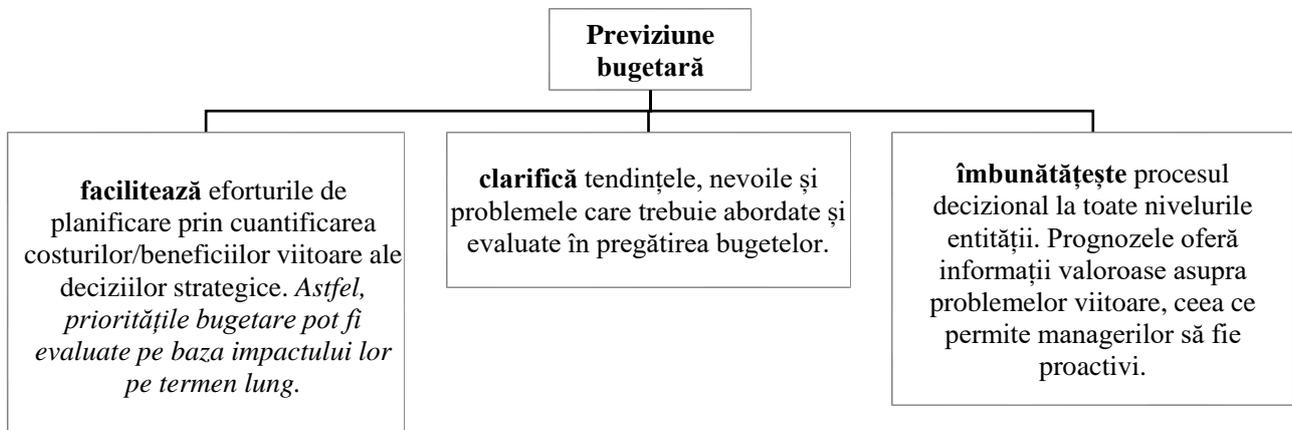

Figura 4. Semnificația previziunii financiare

Sursa: elaborat de autori

La etapa de previziune se determină volumul investiției și al necesităților de resurse curente pentru lansarea și derularea afacerii, totodată identificându-se constrângerile care pot afecta în viitor succesul afacerii. În acest context, menționăm că previziunea financiară este cea mai importantă ca componentă a dezvoltării bugetului, deoarece stabilește liniile directe de referință și creează baza pentru ipotezele utilizate în pregătirea bugetelor. În plus, previziunea oferă o analiză a impactului fiscal care poate fi integrată în procesul de elaborare a bugetului. Astfel, deciziile bugetare curente pot fi evaluate pentru rezultatele durabile. Drept urmare, deducem că prin bugetare se permite coordonarea diverselor tipuri de activități ale tuturor structurilor entității, întrucât efectele bugetului asupra unei structuri funcționează în corelație cu bugetele celorlalte.

Întrucât bugetarea, ca proces, se finalizează cu elaborarea bugetului, este necesar, în primul rând, de a examina definiția acestuia, deoarece, în literatura de specialitate, ea diferă în funcție de obiectivele întreprinzătorului și de faptul că se folosește de specialiști din diverse domenii.

Astfel, în teoria și practica economică, bugetul a apărut ca un instrument de previzionare a veniturilor și de micșorare a cheltuielilor, fiind văzut ca un plan de acțiune prin care se realizează coordonarea nivelurilor de responsabilitate, pe activități, centre, secții, departamente din cadrul unei entități. Menționăm că procesul de elaborare a bugetelor necesită cunoașterea modelelor și instrumentelor de management financiar, precum: metodele de evaluare a costurilor; conceptul marjei de contribuție; modelul corelațional cost-volum-profit; pragul de rentabilitate etc. Aceste tehnici, împreună cu conceptele de repartizare și acumulare a costurilor etc., oferă baza pentru bugetul general al entității. Dicționarul explicativ al limbii române definește bugetul „ca un plan în care se prevăd veniturile și cheltuielile probabile ale unui stat, ale unei întreprinderi, instituții, pe o perioadă de timp determinată” [10].

Analiza surselor de literatură ne-a permis să constatăm că conceptul de buget a căpătat pe parcursul timpului o mulțime de abordări date de către oamenii de știință economică.

Tabelul 1. Conceptul de „buget” în viziunea cercetătorilor

Definirea	Autorii, anul
„...documentul financiar elaborat până la momentul realizării acțiunilor previzionate, exprimând monetar planurile de activitate și de dezvoltare ale entității, care coordonează și prezintă proiectele managerilor în cifre”	Bădicu, G.&Mihaila, S. 2022, [12]
„...o totalitate de acțiuni și procese exprimate valoric și cantitativ, ce urmează a fi executate în perioadele previzionale, prin care se determină responsabilitățile și necesitatea de resurse în vederea realizării scopurilor strategice și obținerea performanțelor”	Țurcanu, V.& Mihaila, S. 2015, [19]
„...o premisă a planificării, orientată spre o gestiune previzională profitabilă”	Tabara, N., 2009, [18]
„...instrument managerial care garantează în formulă financiară, mărimea veniturilor și a cheltuielilor”	Briciu, S., 2006, [6]
„...o previziune cifrată a obiectivelor și/sau mijloacelor pentru realizarea lor...”	Caraiani, C.&Dumitrana, M. (coordonatori), 2005, [8]
„...expresia cantitativă a unui plan de acțiune propus de conducere pentru o perioadă specifică și un sprijin în coordonarea acțiunilor necesare pentru a implementa acest plan”	Hansen, S.,C.& Vander Steder, W., A., 2004, [11]
„...o schemă conform căreia se vor săvârși obiectivele entității”	Ionașcu, I.&Filip, A.&Stere, M., 2001, [13]
„...structura cheltuielilor și veniturilor la nivelul unei entități care prin menținerea acestora în balanță vor conduce la creșterea eficacității”	Oprea, C. (coord.), 2001, [16]

Sursa: elaborat de autori în baza surselor indicate

Din informația generalizată, observăm că prin toate aceste abordări ale bugetului, se delimitează și principalele caracteristici ale acestuia, prin faptul că se poziționează ca un instrument managerial, care asigură dimensionarea obiectivelor entității, scopul principal al bugetului fiind evaluarea eficienței prin compararea rezultatelor cu nivelul bugetat al acestora și orientarea spre o gestiune profitabilă. Astfel, managerii își pot da seama dacă cursul acțiunilor este unul potrivit. În mod cert, relația dintre misiunea, obiectivele strategice, planurile strategice și bugete este că sarcina, odată stabilită, este posibil să dureze un timp destul de lung, obiectivele fiind, de asemenea, stabilite pe termen lung. În acest context, seria de planuri strategice identifică modul în care fiecare obiectiv este urmărit și bugetele execută aceste planuri strategice.

Totodată, menționăm că un rol major în procesul de bugetare îl joacă contabilitatea, prin furnizarea de informații relevante pentru manageri și contribuind la luarea deciziilor, ca parte a echipei de management [5, p.10-16]. De fapt, pregătirea bugetului nu este doar un act prin care se determină alocarea fondurilor, dar face parte și dintr-un ciclu continuu de planificare și evaluare pentru atingerea scopurilor și obiectivelor declarate ale entității.

Analiza surselor de literatură ne-a permis să constatăm că de regulă, bugetele sunt utile în următoarele arii de interes:

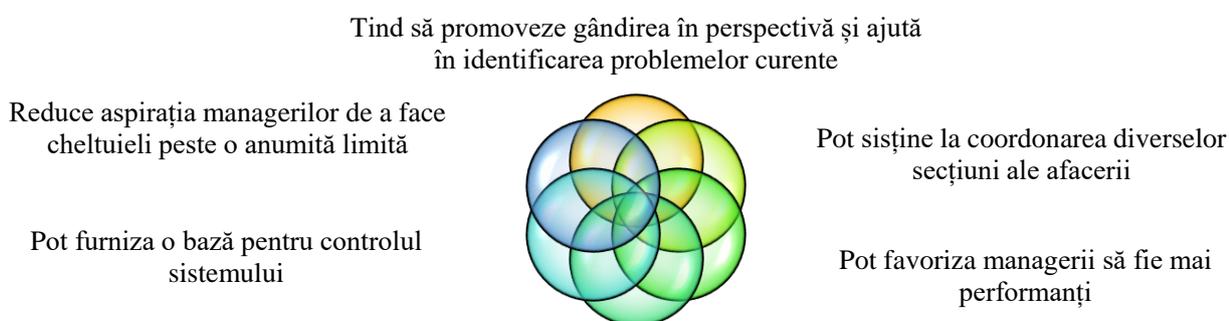

Figura 5. Relevanța bugetelor

Sursa: elaborat de autori

Mulți specialiști din domeniu sunt de părere că cele mai bune decizii sunt luate pe baza unei analize retroactive a activității entității, iar cele mai adecvate previziuni strategice sunt elaborate în urma analizei și evaluării performanțelor înregistrate în perioadele anterioare [9].

Pentru a facilita efectuarea unei previziuni eficiente a costurilor, cheltuielilor, veniturilor, rezultatelor financiare, un alt aspect important al bugetării îl constituie execuția și controlul bugetelor.

Controlul bugetar este utilizat pentru a evalua activitățile întreprinse în vederea atingerii obiectivelor entităților, ajutând managerii să identifice problemele care au apărut în timpul operațiunilor anterioare, de asemenea, în luarea acelor decizii despre cum, unde și când ar trebui să se desfășoare activități într-o entitate. Elementul de bază al sistemului de control bugetar îl constituie abaterile dintre valorile efective și cele previzionate. Etapele controlului abaterilor, sunt: stabilirea și evaluarea abaterilor - analiza cauzelor abaterilor - luarea deciziilor de remediere [12, p. 199-200].

Pornind de la specificul proceselor organizatoric și tehnologic la entități, este necesar ca bugetarea și controlul executării bugetelor să fie organizate atât pe tipuri de activități (vânzări, aprovizionare, producere etc.), cât și pe centre de responsabilitate, iar informațiile trebuie să fie pe cât posibil, exacte și relevante pentru utilizatori, prezentate într-o ordine logică.

În contextul controlului bugetar, noțiunea de „performanță” reflectă gradul de realizare a obiectivelor bugetate de către responsabilii de bugete, urmărirea performanței unei componente structurale ale

entității, realizându-se în funcție de nivel de responsabilitate al acesteia. Măsurarea performanței cuprinde monitorizarea executării, cât și măsurarea pe baza rezultatelor, care presupune acumularea regulată a informațiilor asupra rezultatelor efective. O sinteză a principiilor care stau la baza eficienței bugetării, este prezentată în figura următoare:

Figura 6. Principiile bugetării

Sursa: elaborat de autori după [12, p. 166]

Generalizând, menționăm că bugetarea eficientă impune o bună gestionare, care semnifică faptul că trebuie respectate anumite reguli: participanții trebuie să aplice o abordare realistă, să respecte termenele-limită stabilite și să utilizeze procedee flexibile pentru aplicarea prevederilor bugetare și prezintă anumite avantaje:

✓ contribuie la elaborarea și implementarea planurilor strategice și la motivarea angajaților. Strategia precizează modul în care entitatea își combină propriile capacități cu oportunitățile de pe piață pentru a-și atinge obiectivele. Incapacitatea de a atinge nivelurile prevăzute de buget este percepută ca un eșec. Din aceste motive, mulți manageri preferă să stabilească obiective înalte, dar realizabile, pentru subordonații lor. Pe măsură ce se apropie de un obiectiv, ei depun un efort mai mare pentru a-l atinge.

✓ oferă un cadru de referință pentru evaluarea performanțelor. Bugetele permit depășirea unor neajunsuri ce țin de utilizarea rezultatelor trecute pentru a analiza rezultatele actuale: rezultatele din trecut includ nereușitele și performanțele anterioare; în viitor, condițiile prevăzute pot să difere de cele din trecut.

✓ promovează coordonarea și comunicarea între subdiviziunile entității. Coordonarea îi obligă pe manageri să analizeze relațiile dintre funcții specifice sau departamente, la nivelul entității, în cel mai eficient mod posibil, pentru a permite entității să-și atingă obiectivele. Comunicarea presupune asigurarea înțelegerii și acceptării acestor obiective de către toți angajații entității [5, p. 91].

Concluzii

Concluzionând, menționăm că bugetarea este importantă pentru succesul activității entității, deoarece supune managementul să analizeze activitatea viitoare și să previzioneze obiectivele și evenimentele atât pe termen scurt, cât și pe termen lung, colunrând întreaga echipă managerială. Iar bugetul, capătă un rol important în procesul de previzionare a obiectivelor strategice ale entității prin informația pe care o furnizează, iar prin intermediul său, managerii au posibilitatea de a compara rezultatele obținute, cu cele previzionate, analizând cauzele abaterilor și comportamentul tuturor componentelor din cadrul entității, putând lua ulterior măsurile corective și decizii în timp util, ceea ce sporește reacția de răspuns a entității la modificările ce apar în mediul de afaceri. Aceste aspecte dovedesc rolul, importanța și utilitatea bugetării asupra realizării obiectivelor strategice și asupra performanței entității, anticipându-se astfel relația care se distinge între strategie, control bugetar prin sistemul de bugete și performanță.

Deși bugetarea este utilizată pe scară largă în afaceri, orice manager al unei entități ar trebui să aprecieze și unele limitări importante și puncte slabe, precum: posibilitatea inadapării la un mediu dinamic și în schimbare, negocierile, corectările și actualizările frecvente, promovarea politicilor neloiale printre manageri etc.

Referințe bibliografice

1. Anthony, R.N., Govindarajan, V. (2007) Management Control System, International Edition, 12th Edition, BostonMcGraw-Hill Irwin, 784 p. ISBN: 978-0-073-10089-0.
2. Atrill, Peter Eddie McLaney (2014) Management Accounting for Decision Makers, Prentice Hall, 536 p. ISBN: 978-0-273-72362-2.
3. Bajan, M. (2011) Bugetarea – instrument de previzionare și dimensionare a consumurilor. Studia Universitatis, nr.2(42), 140-146.
4. Bădicu, G., Mihaila, S., Avornic, A. (2015) Contabilitatea managerială. Chișinău: Învățătorul modern, 300 p. ISBN: 978-9975-75-988-5.
5. BĂDICU, G.; MIHAILA, S. Contabilitatea de gestiune avansată. 2020, 224 p. ISBN: 978-9975-3038-8-0.
6. Briciu, S., (2006) Contabilitatea Manageriala: aspecte teoretice si practice. București: Economica, 440 p. ISBN 978-973-709-257-1.
7. Bucur, V., Bădicu, G. (2015) Contabilitatea rezultatelor financiare și performanța entităților de telecomunicații. Chișinău: ASEM, 304 p. ISBN: 978-9975-75-765-2.
8. Caraiani, C., Dumitrana, M. (2005). Contabilitatea de gestiune&Control de gestiune. București: InfoMega, 464 p. ISBN: 973-7853-05-9.
9. Davila, A. Foster, G. Jia, N. (2014) The Valuation of Management Control Systems in Start-Up Companies: International Field-Based Evidence, European Accounting Review. 50 pages.
10. Dicționarul explicativ al limbii române, disponibil la <https://dexonline.ro/definitie/buget>
11. Hansen, S.,C., Van der Steder, W., A., (2004) Multiple facets of budgeting: an exploratory analysis, Original Research Article Management Accounting Research, Volume 15, Issue 4, pages 415-439.
12. Hlaciuc, E., Mihaila, S., Bădicu, G. (2022) Contabilitatea managerială aprofundată. Suceava: Editura Universității „Stefan cel Mare”. 250 p. ISBN: 978-973-666-704-6.
13. Ionașcu, I., Filip, A., Stere, M. (2006) Control de gestiune. București: Economică, 271 p.
14. Mihaila A. (2019) Unele aspecte privind conceptele de bugetare și performanță în cadrul sistemului de management financiar. Studia Universitatis, nr.7(127), 107-112.
15. Niculescu M., Lavalette G. (2007) Strategii de creștere economică. București: Editura Economica, 350 p.
16. Oprea, C. (coord.) (2002) Contabilitatea de gestiune, București: Tribuna Economică, 404 p. ISBN: 9739348912.
17. Șontea, D., Bugaian L. (2014) Eficientizarea procesului de bugetare la întreprinderea CS „Moldova Zahăr” SRL. Disponibil la: http://www.repository.utm.md/bitstream/handle/5014/2761/Conf_UTM_2014_Vol_III_pg3_43_346.pdf?sequence=1&isAllowed=y
18. Tabara, N. (2009). Contabilitate și control de gestiune, Iași: Tipo Moldova, 324 p.
19. Țurcanu, V., Mihaila, S. (2015) Contabilitate de gestiune&Control de gestiune. Chișinău: ASEM, 230 p. ISBN: 978-9975-75-740-9.
20. Аныпин, В., Царьков, И., Яковлева, А. (2005) Бюджетирование в компании: Современные технологии постановки и развития: Учебное пособие. Москва: Дело, 238 с. ISBN: 5-7749-0405-9.
21. Шим, Д. К. (2007) Основы бюджетирования и больше. Справочник по составлению бюджетов. Москва: Вершина, 368 с. ISBN: 978-5-9626-0325-4.

CONTABILITATEA CREATIVĂ

CREATIVE ACCOUNTING

Autor: VLADA TATARU

e-mail: tataru.vlada@ase.md

Conducător științific: MAIA BAJAN, ORCID: 0000-0001-6903-8275

e-mail: bajan.maia@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei

Abstract. *Creative accounting is a term used to describe the use of accounting practices that are technically legal, but that may be considered unethical or even fraudulent. It is also known as aggressive accounting, as it doesn't strictly adhere to standard accounting principles. This practice involves manipulating financial data to make a company's financial performance appear better than it actually is, usually to meet financial targets or to inflate stock prices. This can be done in various ways such as inflating revenue, understating expenses, deferring or accelerating income, or manipulating balance sheet entries. While some creative accounting practices may be within the bounds of acceptable accounting practices, others are more questionable. In recent years, several high-profile cases of creative accounting have come to light, highlighting the need for greater transparency and accountability in financial reporting.*

Keywords: *accounting, creative accounting, accounting software, innovation, cyber security, financial situations*

JEL: M40, M41

Introducere

Contabilitatea creativă constă în utilizarea unor tehnici diverse contabile pentru a prezenta informații financiare într-un mod care poate fi interpretat diferit de către părțile interesate. Această practică implică într-o oarecare măsură, manipularea datelor financiare pentru a produce rezultate care nu reflectă întotdeauna realitatea afacerii.

Aceste tehnici pot fi prezentate în politicile contabile care oferă posibilitatea de a ascunde problemele sau uneori chiar și pierderile afacerii sau chiar falsificarea datelor financiare pentru a îmbunătăți performanța economică a entității. Cu toate acestea, contabilitatea creativă poate diferi de fraudă contabilă, în sensul că prima se concentrează pe explorarea impreciziilor sau a lacunelor din legislație, în timp ce cea de-a doua implică încălcarea principiilor normelor contabile. Cu toate acestea, ambele practici apar în contextul unor dificultăți financiare și au ca scop manipularea situației. În timp ce contabilitatea creativă poate fi considerată o practică incorectă și poate fi ilegală, unele companii o utilizează încă pentru a-și îmbunătăți imaginea poziției și performanței financiare cu scopul de a atrage investitori.

Evoluția contabilității creative

Contabilitatea creativă este o problemă complexă în economie și este influențată de factori psihologici specifici ființei umane. Potrivit lui Naser, manipularea conturilor este o problemă veche, încă din anii 1920.

În literatura de specialitate, nu există un consens privind definiția conceptului de contabilitate creativă. În schimb, sunt prezentate abordări diverse care pornesc de la ideea că acest concept se referă la procesul prin care specialiștii în contabilitate utilizează cunoștințele lor pentru a manipula

cifrele incluse în conturile anuale. Observăm că în dependență de țară (Tabelul 1), contabilitatea creativă are o denumire diferită, care capătă un sens diferit. Din moment ce în Republica Moldova și România aceasta se numește contabilitate creativă, în Japonia se numește Fuyo Kessan și asta înseamnă folosirea unei tactici neadecvate a contabilității.

Tabelul 1. Termene echivalente ale conceptului de contabilitate creativă

Țara	Echivalentul „contabilității creative”
Elveția	Bilanzmanipulation (manipularea bilanțului)
Germania	Trickserein, Bilanzartistik
Olanda	Winstegalisation (egalizarea profiturilor)
Franța	Bricolage, Unlimited creativity
SUA	Cooking the books, fabricated numbers, more debits than credits
Italia	Politiche di bilancio
Japonia	Fuyo Kessan (contabilitatea neadecvată)
Australia	Manipulative accounting, Feral accounting
Marea Britanie	Window-dressing, Accounting for profits

Sursa: http://www.conta-conta.ro/miscellaneous/826_miscellaneous_contabilitate_files%20826_.pdf

În România, cercetările în domeniul contabilității creative au început încă din anii '90, evoluția fiind prezentată în figura 1.

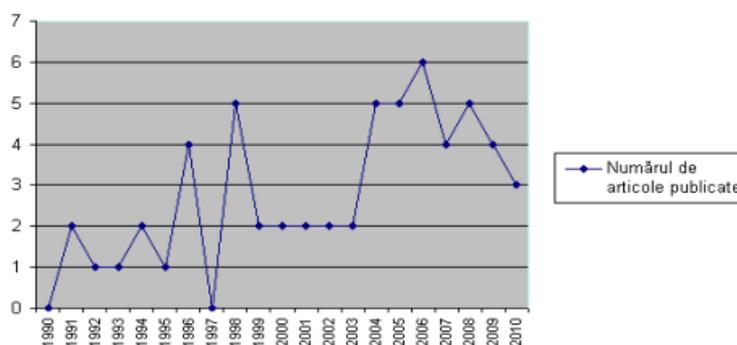

Figura 1. Evoluția cercetărilor internaționale în sfera contabilității creative

Sursa: http://www.conta-conta.ro/miscellaneous/826_miscellaneous_contabilitate_files%20826_.pdf

Din evoluția cercetărilor internaționale în sfera contabilității creative se poate observa că în anul 2006 a fost publicat cel mai mare număr de articole (6), iar în opoziție, în anul 1997 nu a fost publicat niciun articol.

De remarcat este faptul că interesul cercetătorilor pentru contabilitatea creativă a crescut semnificativ după anul 2000, odată cu izbucnirea marilor scandaluri financiare care au implicat și practici de contabilitate creativă. Înainte de anul 2000, au fost publicate 18 articole (31,5%), iar din anul 2000 până în 2010 au fost publicate 39 de articole (68,5%).

În ultimii ani, cercetările privind contabilitatea creativă au crescut în intensitate, în special cele referitoare la existența și clasificarea practicilor de contabilitate creativă. Mass-media a jucat de asemenea un rol important în dezvoltarea interesului pentru acest subiect, deoarece scandalurile financiare majore precum cele ale Enron, WorldCom sau Parmalat au fost intens mediatizate ani de-a rândul, determinând reforme corporative și schimbări radicale în politica de funcționare a multor companii.

Majoritatea cercetătorilor cu privire la contabilitatea creativă se diferențiază prin două aspecte principale prezentate în figura 2.

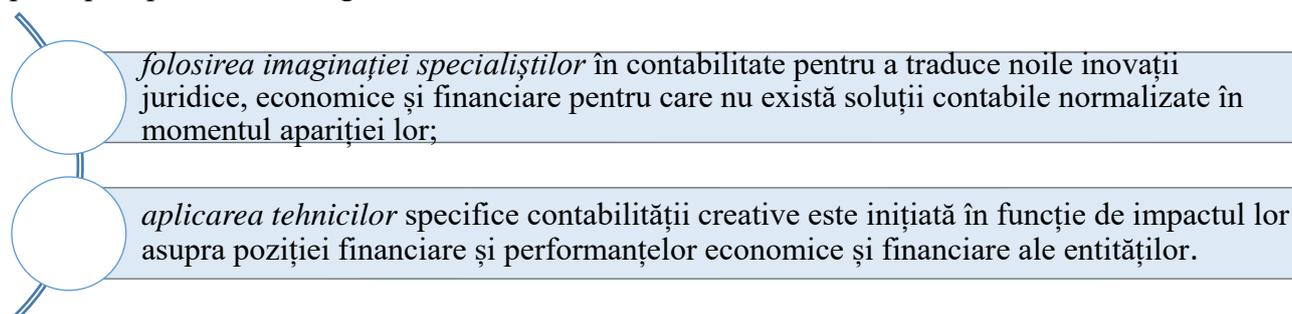

Figura 2. Aspecte de cercetare ale contabilității creative

Sursa: elaborat de autor

Factorii care determină utilizarea contabilității creative

Se cunosc diferiți factori care determină utilizarea contabilității creative.

Tabelul 2. Factorii contabilității creative

Factorii contabilității creative	Explicația factorilor
<i>Costurile generate de conflictele de interese</i>	salariile managerilor sunt determinate de rezultatele contabile, aceștia pot fi tentați să adopte proceduri contabile care să le permită să își mențină salariile la un nivel ridicat, având astfel un comportament oportunist
<i>Incompetența managerilor</i>	managerii sunt incompetenți, aceștia se concentrează pe anumite aranjamente și ignoră sistemul de informare contabilă și ratele financiare, ceea ce poate duce la deteriorarea acestora. În această situație, entitatea economică poate să utilizeze contabilitatea creativă pentru a ascunde activitățile neperformante și pentru a asigura continuitatea activității
<i>Incertitudinea și riscul</i>	utilizarea contabilității creative poate fi determinată de creșterea volatilității unor elemente de piață, cum ar fi trecerea de la moneda constantă la rate fluctuante de schimb, creșterea ratei dobânzii în paralel cu inflația, sau perioadele de criză economică.
<i>Variația activităților economice</i>	caracterul variat al activităților economice impune particularități în evaluarea acestora, ceea ce poate duce la existența unor opțiuni în materie de evaluare care permit entităților economice să își netezească rezultatele.
<i>Limitele conceptelor contabile</i>	unele concepte contabile pot limita dezvoltarea contabilității creative, iar incapacitatea costului istoric de a-și dovedi relevanța și fiabilitatea în condiții de inflație poate stimula utilizarea tehnicilor de contabilitate creativă
<i>Atitudinea utilizatorilor informației contabile</i>	investitorii caută de obicei creșteri stabile ale rezultatelor, ceea ce poate încuraja entitățile economice să își netezească rezultatele pentru a satisface exigențele acestora. Aceasta poate duce la utilizarea unor tehnici de reducere a deviației rezultatelor publicate față de mărimea considerată normală sau așteptată

Sursa: elaborat de autor

Tehnici de contabilitate creativă

Un studiu a arătat că auditorii români au identificat mai multe practici comune de contabilitate creativă, printre care se numără:

- recunoașterea și evaluarea provizionelor;
- amortizarea și deprecierea imobilizărilor;
- evaluarea stocurilor și cheltuielilor de dezvoltare;
- reevaluarea activelor corporale;
- activele financiare;
- înregistrarea veniturilor și cheltuielilor în avans;
- alte practici de maximizare sau de minimizare a profitului, cum ar fi înregistrarea contractelor de construcții.

Efectele utilizării metodelor contabile

Contabilitatea creativă poate fi utilizată pentru a susține interesele conducerii unei companii prezentate în figura 3.

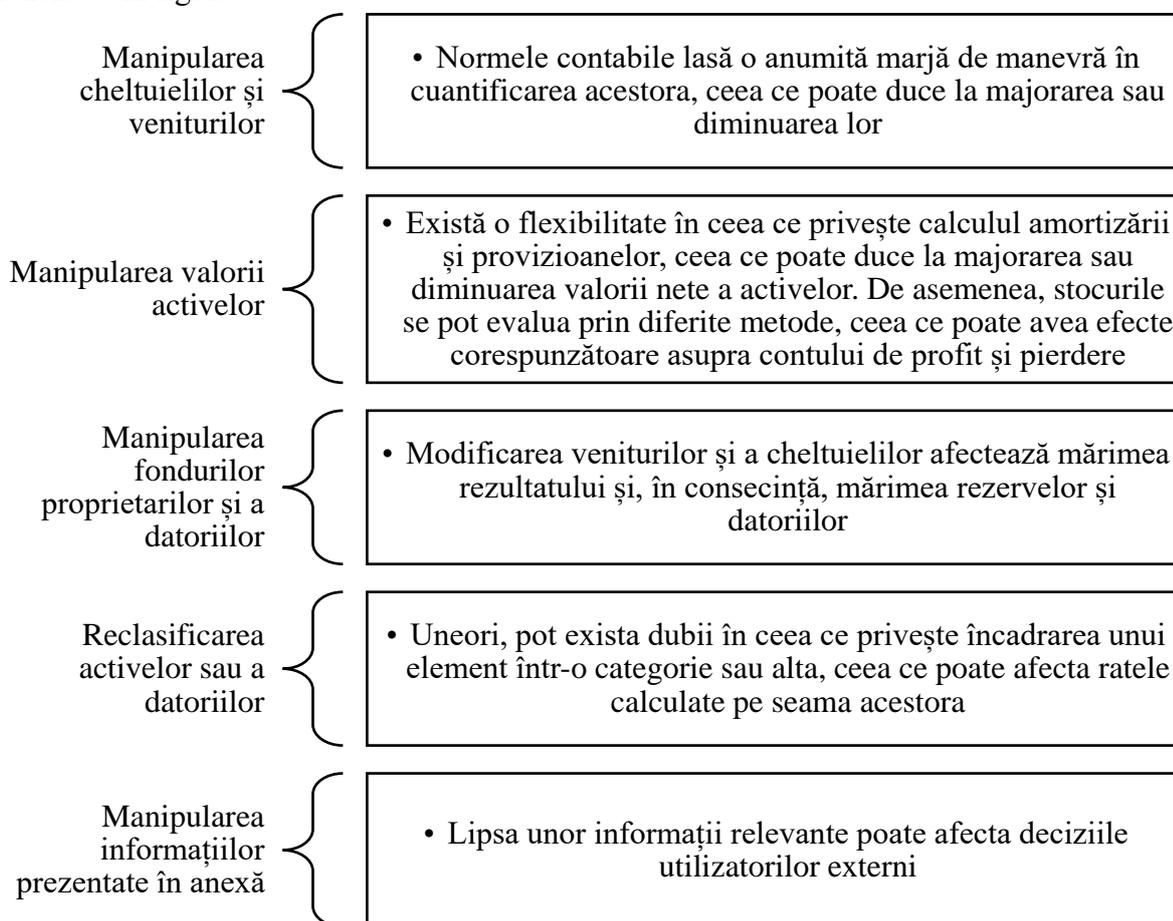

Figura 3. Efectele utilizării contabilității creative

Sursa: elaborat de autor

În ansamblu, contabilitatea creativă poate duce la distorsionarea valorii unei companii prin folosirea libertăților permise de reglementările contabile.

Contabilitatea creative posedă atât avantaje cât și dezavantaje care sunt prezentate în tabelul 3.

Tabelul 3. Avantajele și dezavantajele contabilității creative

Avantaje	Dezavantaje
<ul style="list-style-type: none"> - Conducerea unei companii poate utiliza tehnici de prezentare a unui grafic în continuă creștere pentru a evidenția profituri constante și venituri bune, și a atrage astfel investitori. - Ajută la stabilirea parametrilor necesari pentru obiectivele lor, ceea ce poate fi dificil de realizat în mod normal. - Poate fi utilizată și de companiile care înregistrează pierderi, oferind investitorilor speranța unor câștiguri viitoare și ascunzând, astfel, riscul financiar asociat. 	<ul style="list-style-type: none"> - Uneori poate fi considerată ilegală. Dacă valorile din registrele contabile sunt distorsionate în mod etic sau illogic, acest lucru poate necesita anumite calificări. - Compania se confruntă mereu cu un risc ridicat de a-și pierde investitorii, deoarece aceștia nu vor avea o părere bună despre companie dacă vor descoperi manipulările contabile. Aceasta ar putea să îi descurajeze să investească în continuare. - Un expert face manipulări contabile, atunci acest lucru este acceptabil, însă dacă un director sau un angajat fără experiență în domeniul financiar decide să facă astfel de schimbări, acest lucru poate duce la probleme. Prin urmare, acest aspect poate duce la costuri suplimentare pentru angajarea unui expert financiar. - Risc de a pierde clienții și afacerea, deoarece așteptările acestora ar fi afectate.

Sursa: elaborat de autor

Laribee Wire Manufacturing Co este un exemplu relevant de manipulare a inventarului. Această companie producătoare de sârmă de cupru a întâmpinat probleme la sfârșitul anilor '80, atunci când vânzările către industria de construcții au scăzut semnificativ și o achiziție mare a lăsat-o cu datorii uriașe. Pentru a obține împrumuturi de la bănci în valoare de 130 de milioane de dolari, Laribee a înregistrat inventare fictive și a supravalorificat alte inventare. În această perioadă, compania a raportat un venit net de 3 milioane de dolari, în timp ce în realitate a înregistrat pierderi de 6,5 milioane de dolari. Astfel datorită contabilității creative, prin faptul că a manipulat inventarul, această companie a putut obține împrumutul necesar de la bancă pentru a investi în companie și pentru a-și crește vânzările și a scăpa de probleme. Astfel a evitat falimentul companiei.

Concluzii. Contabilitatea creativă este un instrument important pentru management, deoarece permite manipularea cifrelor din rapoartele contabile astfel încât să se poată obține rezultatele dorite, fără a depăși limitele legale. Utilizând astfel de tehnici, companiile pot ameliora performanțele financiare și pot ascunde problemele reale. Este benefică prin faptul că duce la îmbunătățirea situației financiare a companiei, ceea ce poate duce la obținerea unor credite mai bune sau a unor rate mai bune la dobânzi. De asemenea, contabilitatea creativă poate ajuta la evitarea declarațiilor de pierdere, ceea ce poate îmbunătăți poziția companiei în fața investitorilor sau a altor părți interesate. Cu toate acestea, practicile de contabilitate creativă pot avea un impact negativ asupra reputației companiei, în special în cazul în care acestea sunt considerate de către cei interesați drept o încălcare a standardelor contabile. În plus, aceste practici pot crea conflicte de interese între management și alte părți interesate. Astfel, auditul, governanța corporativă și transparența sunt esențiale pentru a asigura o mediere adecvată a acestor conflicte. O abordare corectă și transparentă în contabilitate poate ajuta la construirea unei baze solide pentru succesul pe termen lung al companiei.

Referințe bibliografice

1. Horomnea, E., Pascu, A.-M., Istrate, A.-M., Creative Accounting between Uninspired Name, Reglementation and Fraud , Audit Financiar Volume: 10, No. 86/2012
2. Tabără, N. & Rusu, A., Considerations Concerning the Impact of Creative Accounting on the Quality of the Information Presented in the Annual Financial Statements, Audit
3. Mulford, C.W. and Comiskey, E.E. (2002), The financial numbers game: detecting creative accounting practices. New York: Wiley
4. <https://invatatiaceri.ro/income-statement-resources/contabilitate-creativa/>
5. http://www.conta-conta.ro/miscellaneous/826_miscellaneous_contabilitate_files%20826_.pdf
6. <https://www.rasfoiesc.com/legal/contabilitate/CONTABILITATEA-CREATIVA18.php>
7. <https://ro.kamiltaylan.blog/creative-accounting/>
8. Adrian GROȘANU. CONTABILITATE CREATIVĂ. Disponibil: http://www.conta-conta.ro/miscellaneous/826_miscellaneous_contabilitate_files%20826_.pdf

COMERȚUL ELECTRONIC: ASPECTE CONTABILE ȘI FISCALE

E-COMMERCE: ACCOUNTING AND TAX ASPECTS

Autor: **SABRINA CADUC**

e-mail: caduc.sabrina@ase.md

Conducător științific: **IULIANA ȚUGULSCHI**, ORCID: 0000-0001-8544-7327

e-mail: tugulschi.i@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei

Abstract: *Creating an online store and the importance of electronic commerce today is so great that we could not imagine what would happen if we suddenly could no longer purchase online. On the world market, e-commerce is registering remarkable growth, an important factor being the Covid-19 pandemic, and a large increase in online stores is expected. Resulting from this consideration, it is important to study in more depth the particularities of accounting in electronic commerce, as well as taxation in this field. In the research, I used the following methods: observational research, the study of official documents, the collection, processing and interpretation of information and the synthetic method. Following the research, I have answered some frequently encountered questions in the online trade environment and some proposals to amend the legislation.*

Keywords: *electronic commerce, accounting, payment methods, web page, delivery*

JEL: M40, M41

Introducere

Comerțul electronic reprezintă componenta vitală pentru strategii de afaceri, precum și dezvoltarea și extinderea acestora. Îndeosebi pandemia de Covid-19 a accelerat procesul de digitalizare, ca consecință s-au deschis multe magazine on-line. În sine comerțul electronic prezintă mai multe avantaje atât pentru cumpărători cât și vânzători. Principalele fiind economia de timp, distrugerea barierelor geografice, disponibilitatea la orice oră, reducerea costurilor pentru locațiune, personal și oferă oportunități de marketing.

Potrivit Legii Nr.284 din 22-07-2004 cu privire la comerțul electronic, comerțul electronic este “activitatea de întreprinzător a persoanelor fizice și juridice de vânzare a bunurilor, executare a lucrărilor sau prestare a serviciilor, efectuată cu utilizarea comunicărilor electronice și/sau a contractelor electronice”. Astfel, în contextul amplorii comerțului electronic, entitățile vânzătoare se pot confrunta cu unele semne de întrebare și în cadrul articolului mă voi axa pe unele din acestea, precum:

- Ce pași trebuie întreprinși pentru a deschide un magazin on-line?
- Cine trebuie să emită bonul fiscal la livrarea prin intermediul terților: vânzătorul sau entitățile de transport/ furnizorii de servicii poștale?
- Care este tratamentul contabil al operațiunilor de livrare a mărfurilor prin intermediul persoanei juridice terțe?
- Care sunt particularitățile înregistrărilor contabile în cazul unor modalități specifice de achitare în magazinul on-line?

Inițial este de menționat baza legislativă și normativă în ceea ce privește comerțul electronic și tratamentul contabil. Printre acestea se numără:

- Legea Nr. 284 din 22-07-2004 privind comerțul electronic;
- Legea Nr. 231 din 23-09-2010 cu privire la comerțul interior;
- Codul fiscal al Republicii Moldova Nr. 1163 din 24-04-1997;
- Hotărârea Nr. 931 din 08-12-2011 cu privire la desfășurarea comerțului cu amănuntul;
- Hotărârea Nr. 141 din 27-02-2019 cu privire la aplicarea echipamentelor de casă și de control la efectuarea decontărilor;
- Planul general de conturi contabile modificat prin OMF111 din 13.09.21, MO219-225/17.09.21 art.1128; în vigoare 17.09.21

Conform Legii Nr. 284 art.9 alin. (3) dreptul de a efectua comerț electronic se obține din momentul înregistrării la Camera Înregistrării de Stat a persoanei juridice sau a întreprinzătorului individual în condițiile Legii nr.220/2007 privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali”. În cererea depusă de către fondatori trebuie să se indice genul de activitate: Comerț cu amănuntul prin intermediul caselor de comenzi sau prin Internet – cod CAEM - 47.91. De asemenea, dacă activitatea necesită licență, dreptul de a o practica începe odată cu obținerea licenței.

Totodată, potrivit Legii Nr. 231 art.14 alin. (1) activitatea de comerț este condiționată de depunerea notificării în comerț de către persoana înregistrată în condițiile legii. Activitatea de comerț începe din data emiterii înștiințării de recepționare de către autoritatea administrației publice locale, prin intermediul resursei informaționale în domeniul comerțului. Această notificarea se depune de către comerciant la autoritatea administrației publice locale fizic sau on-line prin intermediul resursei informaționale în domeniul comerțului.

În plus, utilizatorii echipamentelor de control și casă sunt obligați să le înregistreze la Serviciul Fiscal de Stat și să primească Cartela de înregistrare a echipamentului de casă și de control. Alți pași importanți sunt deschiderea unui cont bancar, crearea paginii-web și adăugarea instrumentelor de plată.

Cota taxei pentru unitățile comerciale și/sau de prestări servicii se stabilește de către autoritatea administrației publice locale în funcție de caracteristicile obiectelor impunerii. De exemplu, pentru magazinul on-line amplasat în mun. Chișinău cota taxei pentru anul 2023 a fost stabilită în mărime de 8000 lei, iar pentru magazinele on-line al producătorilor autohtoni ce comercializează fructe și legume proprii- 0 lei. În baza Deciziei Consiliului Municipal Chișinău nr. 21/10 din 14 decembrie 2022 cu privire la aprobarea și punerea în aplicare a taxelor locale pentru anul 2023, au fost stabilite: 4.7. “ Pentru magazinele on-line și unitatea de comerț electronic indicate în pct.71 al anexei nr. 3, care au notificat pentru prima dată activitatea, se aplică o scutire în mărime de 50% față de taxa stabilită.”

Subiecții impunerii plătesc taxele locale la contul trezorerial de venituri al bugetului local. Suma taxei pentru unitățile comerciale și/sau de prestări servicii urmează a fi transferat la codul IBAN pentru casări, conform codului economic 114418 “Taxa pentru unitățile comerciale și/sau de prestări servicii”. Potrivit anexei la Titlul VII din CF “ Taxele locale, termenele lor de plată și de prezentare a dărilor de seamă fiscal”, termenele de plată a taxei și de prezentare a dărilor de seamă fiscale de către subiecții impunerii și organele împuternicite sunt trimestrial, până la data de 25 a lunii imediat următoare trimestrului gestionar.

Livrarea mărfurilor prin intermediul terților eficientizează activitatea magazinelor on-line. Pentru justificarea operațiunilor de livrare a mărfurilor cu transportarea acestora de la furnizor sunt necesare întocmirea unor documente, precum contractul de transport, scrisoarea de trăsură contractului de furnizare a serviciilor poștale dacă vânzătorul recurge la livrarea mărfurilor prin intermediul unui curier poștal. Pentru vânzarea cu amănuntul și prestările de servicii în locurile special amenajate și în

cadrul comerțului electronic, cu plata în numerar și/sau prin intermediul instrumentelor de plată fără numerar, eliberarea facturii fiscale nu este obligatorie, dar entitatea este obligată să elibereze factura fiscală dacă este cerută de către cumpărător, conform prevederilor Codului Fiscal, art.107 alin. (3) lit. a) și b).

În privința documentării la unii vânzători apare întrebarea: Cine trebuie să emită bonul fiscal: curierul/transportatorul sau entitatea vânzătoare? Această întrebare apare deoarece unii vânzători emit bonurile fiscale cu motivul respectării drepturilor consumatorilor. Deci, în sine cumpărătorul nu a achitat marfa și nici nu a primit-o, dar bonul fiscal eliberat de către vânzător arată inversul. Ce prevede legislația în privința acestui aspect?

Legislația Republicii Moldova nu menționează expres cine trebuie să emită bonul fiscal: curierul sau vânzătorul. Totodată, conform Hotărârii Nr. 141/2019 cu privire la aplicarea echipamentelor de casă și de control la efectuarea decontărilor, vânzătorul nu este obligat să emită bonul fiscal la momentul transmiterii mărfii pentru livrare cu plata contra ramburs. De asemenea, în aceeași Hotărâre art.7 alin. (3) litera E este menționat că mașina de casă și de control/imprimanta fiscală se consideră în stare de funcționare dacă îndeplinește următoarele cerințe: ...imprimă pe documente data calendaristică curentă și timpul cu deviere maximă de 15 minute de la timpul real (excepție făcând devierea cu o oră în perioada de trecere de la ora de vară/iarnă la ora de iarnă/vară, care nu va depăși data de 20 noiembrie/aprilie a anului în curs). De regulă, termenul limită de 15 minute nu poate fi îndeplinită în cazul emiterii bonului fiscal de către entitatea vânzătoare. În acest sens putem deduce că obligația emiterii bonului fiscal îi revine curierului/transportatorului.

Întrucât dovada efectuării plății la momentul recepționării mărfii o deține transportatorul/ curierul poștal, dar factura fiscală sau documentul intern este eliberat cumpărătorului de către furnizor, reiese întrebarea: Care este momentul recunoașterii venitului din vânzări și a TVA?

Potrivit art.108 alin. (2) din Codul Fiscal, dacă mărfurile sunt transportate, data livrării se consideră data la care începe transportarea, cu excepția mărfurilor de export pentru care data livrării se consideră data scoaterii lor de pe teritoriul Republicii Moldova. Respectiv, obligația privind TVA apare la data la care începe transportarea mărfii indicată în documentele de însoțire.

Pentru recunoașterea veniturilor se ține cont de SNC „Venituri”, care prevede condițiile în care se recunoaște venitul, una din ele fiind „entitatea a transferat cumpărătorului riscurile și beneficiile semnificative aferente dreptului de proprietate asupra bunurilor. Transferul riscurilor și beneficiilor semnificative, de regulă, coincide cu momentul predării bunurilor către cumpărător sau, la respectarea altor condiții contractuale, care atestă transferul dreptului de proprietate asupra bunurilor respective către cumpărători”.

Deci, trebuie să existe certitudinea că tranzacția a avut loc. Ce poate servi în calitate de dovadă? Darea de seamă a curierului vânzătorului că livrarea a avut loc. Pentru operativitate poate fi utilizat cabinetul personal electronic al vânzătorului deschis de către transportator/curierul poștal. Respectiv, venitul din vânzări va fi recunoscut în baza facturii fiscale sau a documentului intern elaborat de entitate, iar dările de seamă sunt o dovadă suplimentară a efectuării livrării.

Exemplu. Entitatea "Alfa " SRL comercializează articole vestimentare prin intermediul magazinului on-line. Comenzile se livrează prin curierul poștal "Beta " SRL. cu care a fost încheiat un contract privind serviciile de curierat. La 02.03.2023, entitatea "Alfa" SRL a primit comanda de la o persoană fizică în care se solicită vânzarea unei rochii în valoare de 2 196 lei, inclusiv TVA – 366 lei (20 %). Valoarea contabilă a mărfii comandate constituie 1 500,00 lei. Potrivit comenzii, persoana fizică va achita marfa în numerar la momentul recepționării acesteia la domiciliu. Cumpărătorul nu a solicitat emiterea facturii fiscale. Suma încasată de la cumpărător se transferă

de către „Beta” SRL, în termenele stabilite în contract, la contul curent al vânzătorului, diminuată cu suma pentru serviciile poștale din contul sumei ramburs. În baza facturii fiscale și a procesului-verbal de primire-predare a serviciilor, prezentate de către curierul poștal „Beta” SRL, valoarea serviciilor contra ramburs a constituit 55 lei. În conformitate cu politicile contabile, entitatea ține evidența mărfurilor la prețul de vânzare, cu aplicarea adaosului comercial în mărime de 22 %. În continuare se prezintă înregistrările contabile ale entității curier și entității vânzător.

Tabelul 1. Formulele contabile aferente operațiunilor de vânzare a mărfurilor prin intermediul curierului poștal cu plata contra ramburs din perspectiva vânzătorului și curierului

Nr. oper.	Conținutul operației	Suma	Alfa SRL		Beta SRL	
			Debit	Credit	Debit	Credit
1	Transmiterea rochiei curierului la valoarea contabilă	1500,00	217	217		
2	Calcularea și reflectarea adaosului (1500 lei x22%)	330,00	217	831		
3	Calcularea și reflectarea TVA inclus în prețul de vânzare (1500 lei +330 lei)*20%	366,00	217	837		
4	Înregistrarea venitului din vânzarea rochiei (1500+330)	1830,00	221	611		
5	Reflectarea suma TVA de la valoarea de vânzarea a rochiei	366,00	221	534		
6	Decontarea TVA aferent mărfii vândute	366,00	837	217		
7	Decontarea adaosului comercial aferent mărfii vândute	330,00	831	217		
8	Reflectarea costului mărfii vândute cumpărătorilor	1500,00	711	217		
9	Reflectarea creanței curierului/ Reflectarea datoriei față de furnizor entitatea Alfa SRL	1830,00	234	221	242	544
10	Reflectarea serviciilor contra ramburs prestate de către curier/ Reflectarea venitului din comision pentru serviciile de curierat	55,00	712	521	221	611
11	Decontarea datoriei față de curier pentru serviciile contra ramburs și de curierat/ Decontarea creanței din contul datoriei entității	55,00	521	234	544	221
12	Încasarea mijloacelor bănești de la curier diminuate cu plata pentru serviciile contra ramburs și de curierat / Reflectarea transferului către entitatea Alfa SRL a plăților ramburs încasate de la cumpărător (1830-55)	1755,00	242	234	544	242

Sursa: elaborate de autor

Tehnologiile moderne ne permit o varietate de modalități de achitare a comenzilor de pe magazinele on-line: bani cash, card bancar, portofelul electronic, plata mărții curierului.

1. Achitarea cu bani cash

Prin plata cash cumpărătorul selectează și comandă marfa pe site, iar după primirea unei confirmări a comenzii de la magazinul on-line, își pune acordul asupra dății și locului livrării. După ce mărfurile sunt predate de către curier, cumpărătorul se achită și primește bonul din ECC.

2. Achitare cu card bancar

Achitarea cu cardul bancar în magazinele on-line se efectuează după următorul algoritm: cumpărătorul alege marfa din magazinul on-line și îl adaugă în “coș”, după alegând dintre opțiunile Achită sau Comandă, cumpărătorul va trebuie să indice metoda de achitare: -Card bancar- și să introducă datele cerute de sistem. Pentru ca să fie efectuate plăți prin cardul bancar, magazinul on-line trebuie să încheie un contract cu banca care o deservește, pe baza căruia se va deschide un cont bancar special pentru acumularea numerarului de pe cardurile cumpărătorilor. Ca urmare a acumulării numerarului pe contul bancar special, acesta va fi transferat pe contul bancar curent al entității. Prin această formă de achitare, banca va trimite pe e-mailul entității un raport privind acumularea de bani de pe cardurile cumpărătorilor și reținerea comisionului de către bancă pentru o anumită zi. Pe baza raportului, care servește ca confirmare a plății, magazinul on-line livrează mărfurile cumpărătorilor.

3. Achitare cu bani electronici

Monedele electronice sunt echivalentul resurselor monetare reale, care se află la garant și la comanda deținătorului pot fi transferate pe cale electronica fără de deschiderea unui cont bancar. Pentru ca magazinul on-line să poată primi plata cu monedă electronica, acesta trebuie să se înregistreze într-un sistem de plăți electronice și să semneze un contract cu operatorul. După încheierea contractului vânzătorul plasează pe site-ul magazinului on-line informația pentru cumpărători referitor la aplicarea sistemului de plăți cu monedă electronica. Pentru efectuarea plății pentru marfă, cumpărătorul trebuie să se înregistreze în sistemul de plăți, care este indicate pe site-ul magazinului on-line. Cumpărătorul poate să-și alimenteze contul electronic prin intermediul depunerii banilor la terminal sau prin card bancar, de pe care se face transferul pe contul electronic din sistemul de plăți. Pentru transfer banca reține un comision de la magazinul on-line.

Concluzii

Cadrul normativ care reglementează comerțul electronic nu este definitivat, ceea ce cauzează opinii împărțite în ce privește livrarea mărfurilor prin intermediul persoanelor juridice terțe. În contextul celor menționate, propunem completarea Hotărârii Guvernului nr. 141/2019 cu privire la aplicarea echipamentelor de casă și de control la efectuarea decontărilor, prin menționarea faptului cine trebuie să emită bonul fiscal, și anume curierul. Astfel Legislația Republicii Moldova să corespundă schimbărilor din cadrul relațiilor comerciale. Tratatamentul contabil corect este ceva pe care toți proprietarii de afaceri de comerț electronic, precum și contabilii trebuie să-l ia extrem de în serios dacă vor ca afacerea acestora nu doar să supraviețuiască, ci și să prospere.

Referințe bibliografice

1. Hotărârea Guvernului nr. 141/2019 din 27-02-2019 cu privire la aplicarea echipamentelor de casă și de control la efectuarea decontărilor. Publicat: 15-03-2019 în Monitorul Oficial Nr. 94-99 art. 191. Modificat: HG826 din 30.11.22, MO 384/30.11.22 art.923;
2. Iuliana Țugulschi, Victoria Belous, “Livrarea mărfurilor cu plata contra ramburs: probleme și recomandări”, Contabilitate și audit, 2020, Nr.7.

3. Liudmila Zgheria, „Modalități de achitare în magazine on-line: aspecte contabile”, Contabilitate și Audit, 2021, Nr.9, pag 27-30
4. Andrei Jizdan, „Magazinele online: unități comerciale virtuale sau reale?”, Contabilitate și Audit, 2020, Nr.12, pag 98-100
5. Roman Vieru, Andrei Apostu, „Livrarea la domiciliu în comerțul cu amănuntul: probleme și soluții”, Contabilitate și Audit, 2020, Nr.4, pag. 31-35

CONTABILITATEA RESTITUIRII TAXEI PE VALOAREA ADĂUGATĂ DE LA BUGETUL DE STAT ÎN CONTEXTUL LEGISLAȚIEI FISCALE ACTUALE – PROBLEME TEORETICE ȘI PRACTICE

THE ACCOUNTING OF THE REFUND OF THE VALUE ADDED TAX FROM THE STATE BUDGET IN THE CONTEXT OF THE CURRENT FISCAL LEGISLATION – THEORETICAL AND PRACTICAL PROBLEMS

Autor: **DANIELA GULEA**

e-mail: gulea.daniela.khtz@ase.md

Conducător științific: **ANATOL GRAUR**, ORCID: 0000-0003-0466-5627

e-mail: graur.anatol@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei

Abstract. *The purpose and importance of the presentation of the work consists of the analysis of the methods of restitution of the value added tax of the state budget from the perspective of national and international legislative regulations. The actuality of the theme derives from the role of VAT in the economic circuit and the need to correctly determine the VAT amounts to be refunded by taxpayers in order to optimize the performance of the entrepreneur's activity. The research is based on the theoretical approach, using several research methods: web analysis, analytical method, comparison method, synthesis method, inference, induction and deduction.*

Keywords: *accounting, value added tax, taxation, taxable subject, the refund procedure, state budget*

JEL: M40, M41

Introducere

Actualitatea temei derivă din rolul taxei pe valoarea adăugată (TVA) în circuitul economic și necesitatea determinării corecte a sumelor TVA spre restituire de către contribuabili întru optimizarea desfășurării activității de întreprinzător. Tema este importantă în contextul existenței unor dificultăți practice ale acestui proces, cum ar fi stabilirea valorii TVA-ului care trebuie returnat și documentarea corespunzătoare a tranzacțiilor. Modificările recente ale legislației fiscale referitoare la restituirea TVA-ului pot avea efecte asupra întreprinderilor și a mediului economic în ansamblu, de aceea cercetarea dată este importantă pentru profesioniștii contabili, antreprenori și alte persoane interesate de aspecte fiscale și de contabilitate, oferind o perspectivă complexă asupra problematicii restituirii TVA-ului în contextul legislației fiscale actuale.

Scopul lucrării rezidă din analiza modalității de restituire a TVA de la bugetul de stat și contabilizării acestui proces din perspectiva reglementărilor legislative naționale și internaționale.

Taxa pe valoarea adăugată (TVA) este un impozit indirect care reprezintă o pârghie prin care statul influențează procesele economice, cele de atragere a investițiilor, de dezvoltare a principalelor direcții de activitate a întreprinderilor.

În activitatea sa, subiecții impozabili desfășoară diverse operațiuni de vânzare-cumpărare înregistrând TVA în diferite destinații. Reieșind din particularitățile operațiunilor, agenții economici pot beneficia de restituirea TVA de la bugetul de stat. Prin urmare, apare necesitatea de a analiza modul de solicitare

a restituirii TVA, cerințele privind confirmarea, documentarea și determinarea sumelor TVA spre restituire.

La efectuarea studiului în cauză drept surse de inspirație au servit următoarele acte legislative și normative: Regulamentul privind restituirea taxei pe valoarea adăugată aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.93 din 01.02.2013 [1], Codul fiscal al Republicii Moldova [2], *Ordinul Nr. 3 din 13.01.2023 cu privire la aprobarea Regulamentului privind rambursarea TVA pentru producătorii agricoli* [4]. Totodată s-a acordat preferință metodei analitice cu aplicarea elementelor de comparație, sinteză și deducție.

Conținut de bază

Taxa pe valoarea adăugată este un impozit, care influențează cifra de afaceri, prin intermediul căreia se colectează la buget o parte din valoarea mărfurilor produse (serviciilor prestate, lucrărilor executate) în țară sau importate. La vânzarea mărfurilor și serviciilor suma TVA este înregistrată drept obligație fiscală a subiectului impozabil față de bugetul statului, numită **TVA colectată**. În operațiunile de procurare a valorilor materiale și serviciilor, TVA achitată sau care urmează a fi achitată furnizorilor se înregistrează ca creanță a bugetului față de subiectul impozabil, numită **TVA deductibilă**, iar înregistrarea în contabilitate poartă denumirea de **deducere a TVA**.

Obligația fiscală aferentă TVA, ce trebuie achitată la buget în fiecare perioadă fiscală se determină prin diferența dintre TVA aferentă livrărilor și TVA aferentă procurărilor, luând în considerație soldul la începutul lunii. Obligația fiscală privind TVA se determină în modul următor:

$$\text{TVA buget} = \text{TVA col.} - \text{TVA ded.} - \text{TVA deductibilă la începutul perioadei}$$

În cazurile, în care suma TVA deductibilă depășește suma TVA colectată ca urmare a livrărilor scutite de TVA cu drept de deducere sau la cote reduse, atunci agentul economic are dreptul la restituirea TVA în conformitate cu Regulamentul menționat.

Dreptul la restituirea TVA din buget se extinde atât asupra subiecților impozabili, înregistrați ca plătitori de TVA, cât și cei neînregistrați, și se realizează prin Decizia Comisiei teritoriale privind restituirea TVA de la locul de deservire sau prin Decizia Comisiei Serviciului Fiscal de Stat privind restituirea TVA contribuabililor deserviți de Direcția de administrare a contribuabililor mari.

Conform legislației în vigoare, subiecții impozabili pot solicita restituirea TVA în următoarele cazuri:

1. Rambursarea TVA aferentă livrărilor scutite cu drept deducere, cote reduse, investiții conform *Regulamentului privind restituirea taxei pe valoarea adăugată aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.93 din 1 februarie 2013* [1];

2. Rambursarea TVA pentru producătorii agricoli conform *ordinului Nr. 3 din 13-01-2023 cu privire la aprobarea Regulamentului privind rambursarea TVA pentru producătorii agricoli* [4];

3. Rambursarea TVA în perioada COVID-19 conform *Ordinului Ministerului Finanțelor nr. 76 din 16 iunie 2020 cu privire la aprobarea Regulamentului privind rambursarea TVA întreprinderilor care sunt înregistrate în calitate de contribuabili ai TVA și înregistrează sume TVA spre deducere în perioada ulterioară* [5].

Începând cu 01 ianuarie 2023, a fost implementat un nou mecanism de restituire a sumei TVA aferente procurărilor de mărfuri și servicii. Noul concept presupune restituirea TVA pentru subiecții impozabili, înregistrați în calitate de plătitori de TVA, ce documentează tranzacții prin Sistemul informațional automatizat „e-Factura” și eliberează bonuri fiscale prin echipamentele de casă și control conectate la Sistemul informațional automatizat „Monitorizarea electronică a vânzărilor”. Modul de restituire a TVA urmează a fi aprobat prin Hotărâre de Guvern. (*art.101⁶ din Codul Fiscal*).

Subiectul impozabil poate beneficia de restituirea TVA în cazul în care în activitatea sa de întreprinzător efectuează următoarele tipuri de livrări:

Figura 1. Cazurile de beneficiere a restituirii TVA

Sursa: Elaborat de autor în baza [1]

Modul de solicitare a restituirii sumelor TVA

Pentru restituirea TVA de la bugetul de stat este necesar îndeplinirea următoarelor condiții:

1. Perfectarea și prezentarea unui set de documente;
2. Înregistrarea creanței bugetului în perioada solicitării restituirii TVA;
3. Achitarea datoriilor aferente procurărilor.

Documentele necesare pentru restituirea TVA pot fi **generale** și **specifice**, de aceea trebuie de remarcat că cerințele privind confirmarea documentară la solicitarea restituirii TVA din buget diferă de la caz la caz, fiecare având propriile caracteristici specifice.

De exemplu în cazul **exportului de servicii** cerințele sunt următoarele:

Documente cu caracter general (comun)

- a) declarațiile privind TVA, din care rezultă suma ce urmează a fi restituită;
- b) registrele de evidență a livrărilor și procurărilor, în care sunt înregistrate operațiunile de livrare și procurare;

Documente cu caracter specific

- c) confirmarea de la beneficiarul serviciilor exportate (în caz de necesitate, se prezintă traducerea perfectată de traducător autorizat conform legislației);
- d) documentele de plată/extrasele de cont (în lipsa documentelor de plată) ce confirmă achitarea serviciului;
- e) în cazul exportului de servicii legate de livrarea bunurilor materiale – declarația vamală și documentele ce atestă transportarea bunurilor materiale în cauză în afara teritoriului vamal al Republicii Moldova;
- f) copia contractului în baza căruia a fost efectuat exportul de servicii;
- g) factura comercială (invoice);

Totodată, trebuie să menționăm că la solicitarea inspectorilor fiscali ce efectuează controlul privind restituirea taxei pe valoarea adăugată, entitatea poate să mai prezinte și alte documente, după caz.

Declararea sumelor TVA spre restituire se efectuează pentru fiecare perioadă fiscală separat, în conformitate cu Ordinul IFPS Nr. 1164 din 25-10-2012 cu privire la aprobarea formularului Declarației privind TVA și a Modulului de completare a Declarației privind TVA.

Subiecții impozabili solicită restituirea TVA, adresându-se la subdiviziunile structurale ale Serviciului Fiscal de Stat de la locul de deservire prin depunerea cererii de modelul stabilit în anexa nr.1 la Regulament. În cererea de restituire, subiectul impozabil indică în mod obligatoriu suma TVA solicitată spre restituire. Dacă nu este indicată suma solicitată spre restituire, cererea subiectului impozabil nu se examinează.

Acțiunile organelor fiscale la solicitarea subiectului impozabil

Cererile privind restituirea TVA, primite de către organele fiscale de stat, sunt supuse examinării doar în cazurile în care subiectul impozabil a depus la organul fiscal declarația TVA pentru perioada fiscală corespunzătoare.

În termen de 3 zile lucrătoare de la data primirii cererii privind restituirea TVA, autoritățile fiscale sunt obligate să adopte decizia privind metoda de realizare a restituirii, bazându-se pe criteriile de risc, stipulate la punctul 10 din Regulament [1].

Cazul de restituire a TVA poate fi examinat și pe marginea lui poate fi adoptată decizia fără efectuarea controlului tematic, dacă simultan se respectă următoarele cerințe:

- subiectul impozabil desfășoară activitatea cel puțin 2 ani;
- subiectul impozabil a beneficiat de restituirea TVA cel puțin de două ori;
- în cadrul ultimului control tematic privind restituirea TVA suma impozitului spre restituire, confirmată de către organul fiscal, corespunde sumei declarate de către plătitor;
- în cadrul ultimului control fiscal sumele impozitelor, taxelor, contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii și primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală calculate de organul fiscal nu depășeau 1% din valoarea totală a livrărilor efectuate în perioadele fiscale controlate.

Restituirea sumei TVA se efectuează în termen de 45 de zile din data depunerii cererii de restituire, din care 30 de zile din acest termen sunt destinate pentru efectuarea controlului și adoptarea deciziei de restituire, 7 zile pentru întocmirea documentelor de plată și transmiterea acestora spre executare Trezoreriei de Stat, iar celelalte 8 zile pentru efectuarea restituirii efective. Subiectul impozabil, cu decizia corespunzătoare și cu o cerere suplimentară, intervine la inspectoratul fiscal la care se deservește pentru distribuția sumei acceptate spre restituire.

De asemenea, în actul de control privind restituirea TVA din buget pentru fiecare perioadă fiscală se va înscrie separat suma TVA care urmează a fi trecută în cont în perioada fiscală ulterioară, structurată după tipuri de achitări.

Procedura în ansamblu de restituire a TVA de la bugetul de stat poate fi observată și în figura 2:

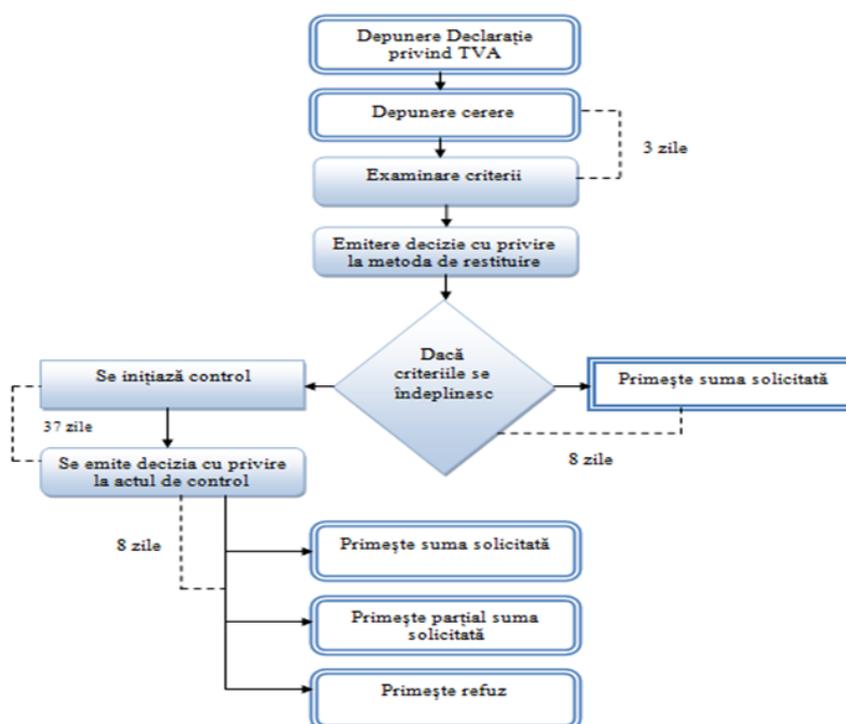

Figura 2. Modul de restituire a TVA de la bugetul de stat

Sursa: elaborat de autor în baza [1]

Exemplu. Conform cererii depuse la SFS nr.718151-B din 15.12.2022, entitatea a solicitat restituirea TVA aferentă livrărilor scutite de TVA cu drept de deducere (servicii de tehnologia informației, informatice, acordate prin intermediul echipamentelor de comunicații electronice), în conformitate cu prevederile art. 104 lit. a) din Codul fiscal, în temeiul art.101 alin.(5) din Codul fiscal pentru perioadele fiscale L/07/2022-L/11/2022 în sumă de 161 777,80 lei. Entitatea I.C.S "Switchover" SRL pe data de 14.12.2022 a prezentat Declarația privind TVA (TVA12) în care a fost indicată suma solicitată spre restituire în boxa nr.22 pentru perioada L/07/2022-L/12/2022 de 161 777,80 lei. Suma TVA dedusă în fiecare perioadă fiscală a fost formată din sumele TVA indicate în facturile fiscale primite în perioada respectivă.

Pentru confirmarea dreptului la restituirea TVA din buget aferentă livrărilor scutite de TVA cu drept de deducere, entitatea a prezentat documentele necesare. Astfel, au fost efectuate următoarele calcule prezentate în tabelul 1:

Tabelul 1. Date privind livrările și procurările ale Î.C.S ”Switchover” SRL în scopul restituirii TVA

Perioada fiscală	Total procurări		Procurări achitate		Livrări cota 20%		Livrări scutite cu drept de deducere (export)	TVA 20% calculat teoretic de la valoarea exporturilor
	suma fără TVA	TVA	suma fără TVA	TVA	suma fără TVA	TVA		
Iulie 2022	123 792	24 758,40	123 792	24 758,40	35 400	7 080,00	351 465	70 293,00
August 2022	185 296	37 059,20	185 296	37 059,20	25 840	5 168,00	242 758	48 551,60
Septembrie 2022	191 200	38 240,00	116 500	23 300,00	32 955	6 591,00	124 477	24 895,40
Octombrie 2022	179 021	35 804,20	124 711	24 942,20	22 877	4 575,40	132 589	26 517,80
Noiembrie 2022	129 580	25 916,00	109 800	21 960,00	12 500	2 500,00	12 584	2 516,80
Total	808 889	161 777,80	660 099	132 019,80	129 572	25 914,40	863 873	172 774,60

Sursa: elaborat de autor

Modul de calcul a sumei TVA spre restituire se efectuează parcurgând următorii pași:

- Se determină situația lunară a TVA, adică soldul subcontului 534.4:
 $Sold\ final\ 534.4 = Sold\ inițial\ 534.4 + Rulaj\ creditor - Rulaj\ debitor = 0 + 25\ 914,40 - 161\ 777,80 = (135863,4)\ lei.$ Deci, s-a înregistrat o creanță a bugetului.
- 2. Se determină suma TVA achitată din total creanță înregistrată:
Conform tabelului 1 suma TVA aferentă procurărilor achitate constituie 132 019,80 lei.
- 3. Se determină suma TVA la cota standard de la valoarea exportului:
 $TVA\ aferent\ exportului\ la\ cota\ 20\% = 863\ 873 \times 20\% = 172\ 774,6\ lei$
- 4. Se compară suma de la valoarea exportului cu cea achitată din total creanță înregistrată și se acceptă suma cea mai mică ($172\ 774,6 > 132\ 019,80$)

Suma TVA spre restituire este egală cu 132 019,8 lei, diferența reprezintă suma TVA spre deducere în perioadele ulterioare 29 758 lei ($161\ 777,80 - 132\ 019,80$)

În continuare sunt prezentate principalele formule contabile aferente restituirii TVA de la bugetul de stat în baza exemplului:

1. Reflectarea sumei TVA spre restituire conform Deciziei SFS:

Debit contul 225 ”Creanțe ale bugetului”, subcontul 2256 ”Creanțe privind taxa pe valoarea adăugată spre restituire”
 – 132 019,80 lei

Credit contul 534 „Datorii față de buget”, subcontul 5344 „Datorii privind taxa pe valoarea adăugată”
 – 132 019,80 lei

2. Suma TVA spre deducere în perioada ulterioară la situația de 30.11.2022

Debit contul 225 ”Creanțe ale bugetului”, subcontul 2252 ”Creanțe privind taxa pe valoarea adăugată deductibilă perioada ulterioară”
 – 29 758 lei

Credit contul 534 „Datorii față de buget”, subcontul 5344 „Datorii privind taxa pe valoarea adăugată”
 – 29 758 lei

3. Restituirea sumei TVA acceptată spre restituire conform deciziei:

Debit contul 242 „Conturi curente în monedă națională”, subcontul 2421 „Conturi curente în monedă națională”
– 132 019,80 lei

Credit contul 225 ”Creanțe ale bugetului”, subcontul 2252 ”Creanțe privind taxa pe valoarea adăugată spre restituire”
– 132 019,80 lei

Suma TVA în mărime de 29 758 lei nu a fost luată în considerare la restituirea sumei TVA de la bugetul de stat din motivul neachitării datoriei față de furnizori în corespundere cu 26 și pct. 35¹ subpct. 2) din [1] din Regulament.

Concluzii și recomandări

Restituirea TVA poate fi o procedură complicată pentru unele entități, iar unele dintre problemele legate de restituirea TVA includ următoarele:

Documentație incompletă sau incorectă. Este esențial să se furnizeze toate documentele necesare pentru a solicita restituirea TVA, inclusiv facturi, contracte, rapoarte de TVA etc. Dacă documentația este incompletă sau conține erori, acest lucru poate duce la întârzieri în procesarea restituirii.

Termene de restituire. Termenele de restituire a TVA-ului sunt destul de lungi, ceea ce poate duce la întârzieri semnificative în obținerea restituirii. În plus, unele țări pot impune cerințe suplimentare, cum ar fi prezentarea unei garanții bancare sau a unei asigurări.

Verificări și controale. În multe cazuri, restituirea TVA poate fi subiectul unor verificări și controale detaliate, ceea ce poate prelungi procesul de restituire. Aceste verificări pot fi efectuate de autoritățile fiscale sau de către terți.

Complexitatea regulilor fiscale. Regulile fiscale pentru restituirea TVA-ului sunt complexe și diferite de la o țară la alta. De exemplu, unii furnizori trebuie să se înregistreze pentru TVA în țara în care se face achiziția, în timp ce alții pot face acest lucru în țara de origine. Aceste diferențe pot duce la confuzie și pot face procesul de restituire mai dificil.

Frauda. Restituirea TVA poate fi un obiectiv pentru infractorii fiscali și poate fi folosită ca o metodă de fraudă fiscală. Din acest motiv, autoritățile fiscale pot fi mai vigilente și mai atente în procesul de restituire a TVA-ului, ceea ce poate duce la tergiversări și controale mai stricte.

Pentru a soluționa problemele legate de restituirea TVA, este important ca entitățile să aibă o abordare proactivă și să ia măsuri preventive pentru a minimiza riscul de întârzieri sau erori în procesul de restituire. În plus, există și câteva acțiuni specifice pe care entitățile le pot lua pentru a soluționa problemele legate de restituirea TVA, cum ar fi:

Verificarea documentației. Înainte de a solicita restituirea TVA, entitățile trebuie să verifice cu atenție toate documentele necesare și să se asigure că sunt complete și corecte.

Înțelegerea regulilor fiscale. Entitățile trebuie să înțeleagă regulile fiscale specifice legate de restituirea TVA-ului și să se asigure că respectă toate cerințele.

Comunicarea cu autoritățile fiscale. Dacă există probleme sau întârzieri în procesul de restituire a TVA-ului, entitățile ar trebui să ia legătura cu autoritățile fiscale și să ofere orice informații suplimentare necesare pentru a accelera procesul de restituire.

Colaborarea cu furnizorii. Entitățile ar trebui să colaboreze cu furnizorii lor și să se asigure că toate documentele necesare pentru restituirea TVA sunt disponibile și sunt furnizate la timp.

Implementarea unui sistem de management al TVA. Pentru a minimiza riscul de erori și întârzieri în procesul de restituire a TVA, entitățile ar trebui să implementeze un sistem de management al TVA care să faciliteze gestionarea eficientă a TVA și să asigure conformitatea cu regulile fiscale.

În general, pentru a soluționa problemele legate de restituirea TVA, este important să se aibă o abordare proactivă și să se colaboreze cu autoritățile fiscale și cu furnizorii pentru a asigura un proces de restituire eficient și fără erori.

Referințe bibliografice

1. Regulamentul privind restituirea taxei pe valoarea adăugată aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.93 din 1 februarie 2013
Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=130945&lang=ro ;
2. Codul Fiscal al Republicii Moldova nr. 1163 din 24.04.1997, cu modificările ulterioare
Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135895&lang=ro# ;
3. BUCUR, V., GRAUR A. Contabilitatea impozitelor. 2016 618 p. ISBN: 978-9975-75-830-7
4. Ordinul Ministerului Finanțelor 3 din 13-01-2023 cu privire la aprobarea Regulamentului privind rambursarea TVA pentru producătorii agricoli
Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135104&lang=ro ;
5. Ordinul Ministerului Finanțelor 76 din 16 iunie 2020 cu privire la aprobarea Regulamentului privind rambursarea TVA întreprinderilor care sunt înregistrate în calitate de contribuabili ai TVA și înregistrează sume TVA spre deducere în perioada ulterioară
Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=129535&lang=ro
6. Ordinul IFPS Nr. 1164 din 25-10-2012 cu privire la aprobarea formularului Declarației privind TVA și a Modulului de completare a Declarației privind TVA.
Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135433&lang=ro#

ASPECTE CONTABILE ȘI FISCALE ALE IMPORTULUI ȘI EXPORTULUI DE SERVICII

ACCOUNTING AND TAX ASPECTS OF IMPORT AND EXPORT OF SERVICES

Autor: PARASI ANA

e-mail: parasi.ana@ase.md

Coordonator științific: LAZARI LILIANA

e-mail: liliana.lazari@ase.md

Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova

Abstract. *This article examines issues related to the import and export of services and the application of accounting and tax treatment. The accounting of the import of services is characterized by the fact that they are offered by qualified and specialized people in various fields, in order to satisfy some social and economic needs, or to carry them out some activities that do not materialize in products. Considering the multitude and complexity of the forms of carrying out the trade activity externally through the lens of the import and export of services, we believe that detailed knowledge of the method is necessary of this type of transactions, as well as the accounting and taxation of these operations.*

Keywords: *Import of services, export of services, VAT, International treaties*

COD JEL: M41, L81, F1

Introducere

În contextul internaționalizării afacerilor, tot mai multe entități adoptă strategii de afaceri care implică diferite forme de tranzacții economice internaționale. O parte semnificativă a acestor tranzacții sunt importuri și exporturi de servicii. Aceste operațiuni au mai multe caracteristici:

✓ presupun că un partener transferă tehnologie (drepturi de franciză, licențe, know-how) sau schimbă informații, documente, experiență unul cu celălalt către un alt partener;

✓ aceștia își asumă existența unor interese comune între parteneri și își facilitează activitățile prin acțiuni contractuale în domeniul producției, marketingului și distribuției. Similar cu operațiunile comerciale internaționale de mărfuri (import și export de mărfuri), entitățile care importă servicii pot fie să opereze pe cont propriu, fie să primească un comision. Deși importurile și exporturile de servicii sunt un fenomen destul de comun în Republica Moldova, s-au făcut puține cercetări asupra lor. Lipsa surselor de informare privind aplicarea tratamentului fiscal în ceea ce privește importul și exportul de servicii a condus la comiterea unei serii de greșeli [14].

În acest context, consider că o abordare de cercetare a managementului informațiilor contabile și a tranzacțiilor de import și export de servicii, precum și a aspectelor fiscale, este nu numai utilă, dar și binevenit, atât în rândul teoreticienilor, cât și în rândul practicienilor, având în vedere cercetarea limitată a acestui domeniu.

Actualitatea temei: impactul importului și exportului de servicii, are o influență majoră asupra mediului de afaceri și mediul economic. Ne propunem elucidarea similitudinilor și a divergențelor ce țin de aspectele contabile și fiscale privind importul și exportul serviciilor comparând anul 2023 cu anul 2022.

Metodologia cercetării include studierea legilor și a actelor normative de bază, analizarea literaturii de specialitate, interpretarea informațiilor, metoda comparației, sinteza informațiilor examinate, inducția și deducția rezultatelor stabilite, etc.

Conținutul de bază/ Body of communication

În general, serviciile reprezintă activități desfășurate de persoane calificate în diverse domenii, pentru alte persoane, pentru a satisface anumite nevoi sociale sau economice, sau pentru a desfășura unele activități care nu se materializează în produse.

Conform prevederilor Codului Fiscal, art.93 alin.(9), *importul de servicii* reprezintă prestare de servicii de către persoanele juridice și fizice nerezidente ale Republicii Moldova persoanelor juridice și fizice rezidente sau nerezidente ale Republicii Moldova, pentru care locul prestării se consideră a fi Republica Moldova, totodată *exportul de servicii* reprezintă prestare de către persoane juridice și fizice rezidente ale Republicii Moldova persoanelor juridice și fizice nerezidente ale Republicii Moldova de servicii al căror loc de livrare nu este Republica Moldova în conformitate cu Codul Fiscal [3].

Un moment important în recunoașterea serviciilor ca fiind exportate și care, deseori, creează probleme contabililor, este dacă serviciile exportate se impozitează cu TVA sau sunt scutite de TVA cu drept de deducere. Astfel, în conformitate cu prevederile art.95 alin.(1) lit. a) reprezintă livrare impozabilă pe teritoriul Republicii Moldova serviciile prestate de către un rezident al RM unui nerezident pentru care **locul prestării este Republica Moldova** și în conformitate cu art.93 pct.11) din Codul fiscal, sunt scutite de TVA cu drept de deducere, serviciile prestate de către un rezident al Republicii Moldova unui nerezident pentru care **locul prestării nu este Republica Moldova** [8].

Conform Codului Fiscal art. 101, 102, 109 și 115, începând cu 01 ianuarie 2023 în cazul subiecților ce nu dețin statut de plătitor a TVA, obligația fiscală aferentă serviciilor de import se va exercita prin achitarea efectivă la buget a impozitului în mărime de 20% și depunerea declarației, iar subiecții înregistrați în calitate de plătitori TVA nu sunt obligați să achite TVA aferente importului de servicii [2].

Luând în considerare tratamentele fiscale specifice importului de servicii, considerăm că este necesar să examinăm și unele prevederi ale titlului II „Impozitul pe venit” din Codul Fiscal. În acest context, menționăm prevederile art.71, alin.(1), lit.(b). Astfel, venituri ale nerezidenților obținute în Republica Moldova se consideră veniturile din prestarea de servicii, inclusiv a serviciilor de management, financiare, de consultanță, de audit, de marketing, juridice, de agent (de intermediere), informaționale, prestate unui rezident sau unui nerezident care dispune de o reprezentanță permanentă în Republica Moldova, dacă asemenea venituri sunt cheltuieli ale reprezentanței permanente [9].

Veniturile persoanelor juridice nerezidente, specificate la art.71, care nu țin de o reprezentanță permanentă în Republica Moldova, urmează a fi supuse impunerii la sursa de plată, potrivit art.91, în mărime de 12% din plățile direcționate spre achitare nerezidentului. Responsabili de reținerea și achitarea impozitului pe venit sus-menționat sunt orice persoane care desfășoară activitate de întreprinzător (art.90) [2].

Pornind de la considerentul că importul de servicii face parte din tranzacțiile de comerț exterior, nu putem trece cu vederea prevederile tratatelor internaționale. Astfel, art.4, alin.1 al Codului Fiscal, prevede că, dacă un tratat internațional, care reglementează impozitarea sau include norme care reglementează impozitarea, la care Republica Moldova este parte, stipulează alte reguli și prevederi decât cele prevăzute de legislația fiscală, se aplică regulile și prevederile tratatului internațional. Prevederile speciale privind tratatele internaționale sunt redacte în articolul 79³, Codul Fiscal. Alin.(1) prevede că aplicarea tratatelor internaționale, care reglementează impozitarea sau includ norme ce reglementează impozitarea, se efectuează în modul stabilit de prevederile tratatelor internaționale și ale legislației fiscale din Republica Moldova. Prevederile tratatelor internaționale prevalează asupra

legislației fiscale din Republica Moldova, iar în cazul în care sunt cote diferite de impozitare în tratatele internaționale și în legislația fiscală din Republica Moldova, se aplică cotele de impozitare mai favorabile. Pentru interpretarea prevederilor tratatelor internaționale încheiate de Republica Moldova cu alte state se utilizează Comentariile la Modelul Convenției pentru evitarea dublei impuneri a Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică [15].

În alin.(2) se menționează că, pentru aplicarea prevederilor tratatelor internaționale, nerezidentul are obligația de a prezenta plătitorului de venit, până la data achitării venitului, un certificat de rezidență eliberat de autoritatea competentă din statul său de rezidență. În cazul în care certificatul de rezidență nu a fost prezentat pentru perioada fiscală respectivă, se vor aplica prevederile legislației fiscale din Republica Moldova [9].

Serviciile importate pot fi incluse în valoarea bunurilor achiziționate, conform prevederilor SNC Imobilizări necorporale și corporale, Investiții imobiliare, Stocuri, Contracte de leasing și Contracte de construcții. Referindu-ne la prestarea serviciilor separat de livrarea de mărfuri, acestea vor fi reflectate în contabilitate conform SNC Cheltuieli. Datoriile și creanțele aferente importului de servicii se recunosc aplicând prevederile SNC Creanțe și investiții financiare, Capital propriu și datorii și Diferențe de curs valutar și de sumă [10].

Conform prevederilor art.19 al Legii contabilității și raportării financiare, nr.287 din 15.12.2017, faptele economice se contabilizează în baza documentelor primare și centralizatoare. Pentru operațiunile de export-import ale activelor și serviciilor, drept documente primare pot fi utilizate documentele aplicate în practica internațională sau cele prevăzute de contract. De regulă, înregistrarea corectă a serviciilor importate este precedată de întocmirea următoarelor documente primare: ordinul de plată, invoice și actul de primire-predare a serviciilor [6].

De asemenea, în cazul importului de servicii, părțile întocmesc și semnează contractul de prestări servicii. Prin acesta, o parte (prestator) se obligă să presteze celeilalte părți (beneficiar) anumite servicii, iar aceasta se obligă să plătească retribuiția convenită (art.970, Codul Civil al Republicii Moldova) [4].

Pentru a pune în evidență specificitatea modelelor contabile aferente exportului de servicii, analizăm următoarea situație:

Entitatea IT „A” a prestat unei entități nerezidente lucrări privind elaborarea unui produs software în valoare de 8 000 euro. Clauzele contractuale prevăd efectuarea plății în avans în mărime de 50% din valoarea livrării. Achitarea avansului a fost efectuată la 4 ianuarie 2023. Invoice-ul și procesul verbal de primire-predare a lucrărilor au fost întocmite la 31 ianuarie 2023, iar încasarea definitivă a creanței a avut loc la 07 februarie 2023. Costul efectiv al lucrărilor executate a constituit 118 750 lei.

Cursul oficial al leului moldovenesc a constituit la data:

04.01.2023 — 20,1729 lei/euro;

31.01.2023 — 20,4427 lei/euro;

07.02.2022 — 20,1970 lei/euro.

Conform prevederilor legislative în vigoare serviciile prestate sunt scutate de TVA cu drept de deducere

În baza datelor din exemplu, entitatea contabilizează:**La 04.01.2023**

1. Primirea avansului în contul livrării ulterioare a softului

Debit 243.1 „Numerar la conturi în țară” – 80.691,60 lei

Credit 523.2 „Avansuri primite din străinătate” – 80.691,60 lei

La 31.01.2023**2. Livrarea softului beneficiarului**

Debit 221.2 „Creanțe comerciale din străinătate” – 163.541,60 lei

Credit 611.3 „Venituri din prestarea serviciilor” – 163.541,60 lei

3. Decontarea costului efectiv

Debit 711.3 „Costul serviciilor prestate ” – 118.750,00 lei

Credit 811 „Activități de bază ” – 118.750,00 lei

4. Stingerea creanței pe seama avansului primit

Debit 523.2 „Avansuri primite din străinătate ” – 80.691,60 lei

Credit 221.2 „Creanțe comerciale din străinătate ” – 80.691,60 lei

La 07.02.2023**5. Încasarea definitivă a creanței**

Debit 243.1 „Numerar la conturi în țară ” – 80.788,00 lei

Credit 221.2 „Creanțe comerciale din străinătate ” – 80.788,00 lei

6. Reflectarea diferenței de curs

Debit 221.2 „Creanțe comerciale din străinătate ” – 2.062,00 lei

Credit 622.6 „Venituri din diferențe de curs valutar ” – 2.062,00 lei

Todotată, pentru a evidenția particularitatea modelelor contabile legate de importul de servicii, analizăm următoarele situații:

- A. *O entitate (beneficiar), rezident al Republicii Moldova ce nu deține statut de plătitor a TVA, conform prevederilor contractului de prestări servicii din 15 august 2022, a beneficiat de servicii de montare a unui utilaj. Serviciile în valoare de 10 000 euro au fost prestate de către o entitate (prestator), rezident al României. Actul de primire predare a serviciilor a fost semnat la 26 august 2022. Datoria față de prestatorul de servicii a fost achitată la 8 septembrie 2022. Până la data achitării datoriei, prestatorul nu a prezentat beneficiarului certificat de rezidență.*

Conform prevederilor legislației în vigoare a fost calculată și achitată TVA, precum și reținut și achitat impozitul pe venit la sursa de plată.

Cursul oficial al leului moldovenesc la data:

- 26.08.2022 – 19,3401 lei/euro;
- 08.09.2022 – 19,2051 lei/euro.

În baza datelor din exemplu, entitatea contabilizează:

La 26.08.2022**1. Înregistrăm costurile aferente montării utilajului**

Debit 121.2 „Utilaj destinat instalării ” – 193.401,00 lei

Credit 521.2 „Datorii comerciale în străinătate ” – 193.401,00 lei

La 08.09.2022**2. Reținerea impozitului pe venit la sursa de plată din suma datoriei îndreptată spre achitare**

Debit 521.2 „Datorii comerciale în străinătate ” – 23.046,12 lei

Credit 534.3 „Datorii privind impozitul pe venit reținut la sursa de plată ” – 23.046,12 lei

3. Achitarea datoriei față de prestatorul de servicii, ținând cont de reținerea impozitului pe venit în mărime de 12%

Debit 521.2 „Datorii comerciale în străinătate ” – 169.004,88 lei

Credit 243.1 „Numerar la conturi în țară ” – 169.004,88 lei

4. Achitarea impozitului pe venit la sursa de plată reținut

Debit 534.3 „Datorii privind impozitul pe venit reținut la sursa de plată ” – 23.046,12 lei

Credit 242 „, Conturi curente în monedă națională ” – 23.046,12 lei

5. TVA aferentă serviciilor importate calculată la data achitării datoriei prestatorului

Debit 714.8 „, Alte cheltuieli operaționale” – 38.410,20 lei

Credit 534.4 „, Datorii privind taxa pe valoarea adăugată” – 38.410,20 lei

6. Achitarea datoriei privind TVA aferent serviciilor importate

Debit 534.4 „, Datorii privind taxa pe valoarea adăugată” – 38.410,20 lei

Credit 242 „, Conturi curente în monedă națională” – 38,410,20 lei

7. Înregistrăm diferența de curs valutar:

Debit 722.4 „, Cheltuieli din diferențe de curs valutar” – 1.350,00 lei

Credit 521.2 „, Datorii comerciale în străinătate” – 1.350,00 lei

În baza datelor din situația analizată observăm că entitatea nu deține statutul de plătitor TVA astfel apare obligația de a prezenta la Serviciul Fiscal de Stat, declarația privind TVA nu mai târziu de data de 25 a lunii care urmează după încheierea perioadei fiscale, cu completarea Boxelor 7, 8 și 21.

B. O entitate (beneficiar), rezident al Republicii Moldova ce deține statut de plătitor a TVA, conform prevederilor contractului de prestări servicii din 11 ianuarie 2023, a beneficiat de servicii de montare a utilajului medical. Serviciile în valoare de 7 600 euro au fost prestate de către o entitate (prestator), rezident al Canada. Actul de primire predare a serviciilor a fost semnat la 20 ianuarie 2023. Datoria față de prestatorul de servicii a fost achitată la 31 ianuarie 2023. Până la data achitării datoriei, prestatorul a prezentat beneficiarului certificat de rezidență.

Conform prevederilor legislației în vigoare nu a fost calculată și achitată TVA, precum și nu sa reținut și achitat impozitul pe venit la sursa de plată.

Cursul oficial al leului moldovenesc la data:

20.01.2023 – 20,5368 lei/euro;

31.01.2023 – 20,4427 lei/euro.

În baza datelor din exemplu, entitatea contabilizează:

La 20.01.2023

1. Înregistrăm costurile aferente montării utilajului

Debit 121.2 „, Utilaj destinat instalării” – 156.079,68 lei

Credit 521.2 „, Datorii comerciale în străinătate ” – 156.079,68 lei

La 31.01.2023

2. Achitarea datoriei față de prestatorul de servicii

Debit 521.2 „, Datorii comerciale în străinătate ” – 155.364,52 lei

Credit 243.1 „, Numerar la conturi în țară ” – 155.364,52 lei

3. Înregistrăm diferența de curs valutar:

Debit 521.2 „, Datorii comerciale în străinătate ” – 715,16 lei

Credit 622.6 „, Venituri din diferențe de curs valutar ” – 715,16 lei

Analizând cele 2 situații prezentate mai sus observăm că în cazul în care compania care nu deține statut de plătitor TVA are obligația de a achita la stat Taxa pe Valoarea Adugată. Totodată în cazul în care certificatul de rezidență nu a fost prezentat pentru perioada fiscală respectivă, se vor aplica prevederile legislației fiscale din Republica Moldova chiar dacă există tratat internațional încheiat între cele 2 state pentru evitarea dublei impozitări.

Concluzii/ Conclusion

După cum a fost menționat mai sus, subiecții care importă servicii în scopuri de antreprenoriat și nu dețin statut de plătitor a TVA, calculează și achită TVA la data efectuării plății, inclusiv a plății prealabile pentru importul de servicii, conform prevederilor Codului Fiscal, art.115. Totodată prezintă

declarația privind TVA nu mai târziu de data de 25 a lunii care urmează după încheierea perioadei fiscale, cu completarea Boxelor 7, 8 și 21.

În urma analizei modelelor contabile specifice importului și exportului de servicii, concluzionăm că, contabilitatea acestora nu ridică semne de întrebare. În acest sens, beneficiarul reflectă valoarea serviciului importat acceptat, achitarea datoriei față de prestatorul extern și diferența de curs valutar aferentă datoriei achitate. Respectivul operațiuni se întocmesc în baza documentelor primare. Însă, datorită complexității temei abordate și a diversității situațiilor care pot să apară, problemele de contabilitate nu pot fi discutate decât în strânsă relație cu fiscalitatea importului și exportului de servicii.

Analiza corectă referitoare la tratamentul fiscal, din perspectiva taxei pe valoarea adăugată și impozitului pe venit la sursa de plată, reprezintă condiția esențială, care stă la baza unor înregistrări exacte în contabilitatea proceselor și fenomenelor aferente importului de servicii.

O modificare majoră apărută în Codul Fiscal începând cu 01.01.2023 este cu privire la achitarea sumei TVA aferente importului de servicii. Acesta presupune excluderea pentru subiecții înregistrați în calitate de plătitori TVA a obligației de achitare a TVA aferent importului de servicii. În cazul subiecților ce nu dețin statut de plătitor a TVA, obligația fiscală aferentă serviciilor de import se va exercita prin achitarea efectivă la buget a impozitului și depunerea declarației. (art. 101, 102, 109 și 115 din Codul fiscal)

Referințe bibliografice:

1. Monitorul fiscal ediția anul 2022
2. Monitorul fiscal ediția anul 2023
3. Codul Fiscal, aprobat prin Legea nr.1163-XIII din 24.04.1997. <http://www.lex.md/fisc/codfiscaltxtro.htm>
4. Codul Civil al Republicii Moldova nr.1107 din 06.06.2002. <http://lex.justice.md/md/325085/>
5. Convenție între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României pentru evitarea dublei impuneri și prevenirea evaziunii fiscale cu privire la impozitele pe venit și pe capital din 21 februarie 1995. http://www.fisc.md/Upload/LinkedPDF/Romania_rom.pdf
6. Legea contabilității și raportării financiare nr. 287 din 15.12.2017. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=125231&lang=ro
7. Planul general de conturi. <https://www.contabilsef.md/planul-de-conturi-2020/>
8. Modificările efectuate în codul fiscal pentru anul 2023. <https://monitorul.fisc.md/tva-modificari-efectuate-in-codul-fiscal-pentru-anul-2023/>
9. Tratatate pentru evitarea dublei impozitări. <https://sfs.md/ro/pagina/tratate-pentru-evitarea-dublei-impuneri>
10. Standardul Național de Contabilitate „Capital propriu și datorii”, „Venituri”, „ Cheltuieli”, „ Diferențe de Curs Valutar și de sumă” . În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 233-237, art 153, din 22.10.2013. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=117850&lang=ro **Monitorul fiscal ediția anul 2023**
11. BOTNARI, N., GRICIUC, P. Creșterea eficientizării impozitării în Republica Moldova prin implementarea auditului fiscal. În: Conferința științifică internațională consacrată celei de-a 25-a aniversări a ASEM „25 de ani de reformă economică în Republica Moldova: prin inovare și competitivitate spre progres economic”, 23-24 septembrie 2016, Volumul V: Culegere de articole selective. Chișinău: ASEM, 2016. pp. 77-82. ISBN 978-9975-75-834-5 (PDF).

12. GRAUR A., BUGAN C. Aspecte problematice privind contabilitatea și impozitarea reducerilor de preț. În: Conferința științifică internațională „Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii”: Culegere de articole selectiv, Volumul III, 25-26 septembrie, 2015. Chișinău: ASEM, 2015. pp. 135-139. ISBN 978-9975-75-714-0 (PDF).
https://ase.md/files/publicatii/epub/conf_09.15_vol3.pdf
13. STAVINSCHI, T., TIMOTIN A. Configurarea sistemului de T.V.A. în urma implementării Acordului de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană. În: Monitorul Fiscal FISC.MD, Nr.5(27), 2015.
https://monitorul.fisc.md/expert/configurarea_sistemului_de_tva_in_urma_implementarii_acordului_de_asociere_dintre_republica_moldova_si_uniunea_europeana.html
14. Ecaterina Chechina. CONTABILITATEA IMPORTULUI DE SERVICII ȘI APLICAREA TRATAMENTELOR FISCALE. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/31-35_0.pdf
15. GRIGOROI, Lilia, LAZARI, Liliana, și autorii. Contabilitatea întreprinderii. Chișinău: Editura Cartier: ASEM, 2021. ISBN 978-9975-86-465-5 (Cartier) ISBN 978-9975-75-984-7 (ASEM), Ediția a III-a, revăzută și completată
16. VIERU, Roman, LAZARI, Liliana. The evolution and the accounting of the corporate income tax in the Republic of Moldova. În: Ecoforum Journal, Suceava România. Vol 11, No 1 (27), 2022, 0,63 c.a. ISSN: 2344-2174. Disponibil:
<http://www.ecoforumjournal.ro/index.php/eco/article/view/1340/796>

PARTICULARITĂȚI ALE CONTABILITĂȚII ÎN DOMENIUL GARANTĂRII DEPOZITELOR BANCARE

PARTICULARS OF ACCOUNTING IN THE FIELD OF BANK DEPOSIT GUARANTEE

Autor: **GHEORGHE ROMANCIUC**

e-mail: romanciuc.gheorghe.xlzq@ase.md

Coordonator științific: **LILIANA LAZARI**

e-mail: liliana.lazari@ase.md

Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova

Abstract. *Deposit guarantee schemes (DGS) are authorities that guarantee repayment of a limited amount to compensate depositors whose bank has failed. An underlying principle of DGS is that they are financed entirely by banks and that no taxpayer funds are used. Within SGD, there are a number of accounting peculiarities related to the specifics of existing operations between SGD and banks, as well as those related to the repayment of guaranteed deposits. This article fully analyzes the field of guaranteeing bank deposits in the Republic of Moldova and in particular the specifics of the accounting operations of the organization by identifying the distinctive features for this field of activity.*

Keywords: *Deposit guarantee scheme, banks, financial stability, bank failure, deposit, level of guarantee, depositors, compensation.*

JEL Classifications: M41, G21, G33

Introducere

Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar (FGDSB) din Republica Moldova este o autoritate care garantează compensarea depozitelor garantate ale deponenților a căror bancă a fost declarată drept bancă insolubilă sau a fost decisă aplicarea instrumentelor de rezoluție. FGDSB are drept scop principal protecția deponenților și contribuirea la stabilitatea financiară a țării prin asigurarea onorării la timp a depozitelor garantate și acumulării resurselor necesare pentru rezoluția băncilor. Fiind o schemă de garantare cu mandat mai larg (începând cu 01 ianuarie 2020) asigură administrarea resurselor atât destinate garantării depozitelor, cât și resursele destinate rezoluției bancare [12]. Pe parcursul a 18 ani de activitate a asigurat compensarea depozitelor garantate a băncilor declarate insolubile, contribuind astfel la stabilitatea financiară și menținerea încrederii deponenților în sistemul bancar.

În situația multiplelor crize, riscuri și incertitudini manifestate în special în ultimii ani tot mai mult se observă importanța unui sistem bancar puternic, robust, sănătos și transparent, și totodată un sistem de garantare a depozitelor bine ancorat legal.

Domeniul garantării depozitelor are o serie de particularități ale contabilității privind operațiunile între bănci și autoritatea de garantare, precum și a celor legate de plata depozitelor garantate în cazul în care au fost aplicate instrumente de rezoluție sau s-a inițiat procesul de lichidare silită. Corespunzător în prezenta cercetare se efectuează un studiu privind algoritmul de contabilizare a tranzacțiilor economice specifice în cadrul FGDSB, cu utilizarea următoarelor metode de cercetare:

analiza cadrului normativ și aspectului de documentare, sistematizarea informațiilor, inducția și deducția și sinteza în formularea concluziilor.

Conținutul de bază

Sistemul de garantare a depozitelor bancare din Republica Moldova

Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar a fost constituit ca *persoană juridică de drept public* la data de 01 iulie 2004, în baza Legii Republicii Moldova nr. 575 din 26 decembrie 2003 privind garantarea depozitelor în sistemul bancar (în continuare Lege). FGDSB este instituția care asigură plata compensațiilor (în limita plafonului de garantare) în cazul în care banca la care sunt constituite depozitele nu mai poate restitui deponenților sumele depuse.

Având în vedere sfera sa extinsă de competențe și responsabilități, FGDSB face parte din categoria schemelor de garantare a depozitelor cu un mandat mai larg decât cel de bază, începând cu anul 2020, fondului i-a fost atribuită calitatea de administrator al Fondului de rezoluție bancară în baza Legii Republicii Moldova nr. 232 din 03 octombrie 2016 privind redresarea și rezoluția băncilor [2, art. 297]. Totodată, pe lângă atribuțiile în domeniul garantării depozitelor și rezoluției bancare, FGDSB poate fi:

- administrator temporar al băncii;
- acționar al vehiculului de administrare a activelor [2].

Obiectivele principale ale activității Fondului sunt protecția deponenților și contribuirea la stabilitatea financiară a țării prin asigurarea onorării la timp a depozitelor garantate și acumulării resurselor necesare pentru rezoluția băncilor.

Este de menționat că în contextul garantării depozitelor noțiunea de ”*depozit*” are o semnificație mult mai largă decât definiția clasică, astfel în baza art. 3 din Lege, se consideră depozit orice sold creditor care rezultă din fondurile existente în conturile persoanelor fizice sau persoanelor juridice sau din situații tranzitorii create prin operațiuni bancare, ce urmează a fi restituit de către bancă în condiții legale și contractuale aplicabile, precum și orice creanță a unei persoane fizice sau a unei persoane juridice, reprezentată printr-un titlu de creanță emis de această bancă. Nu sunt considerate depozite soldurile creditoare care servesc drept garanție operațiunilor efectuate de bancă în numele deponentului [1].

Misiunea FGDSB este de a plăti deponenților garanțați compensațiile convenite în cazul în care banca nu mai poate restitui acestora sumele depuse. FGDSB garantează depozitele în monedă națională și în valută străină deținute de:

- a) persoanele fizice rezidente și nerezidente;
- b) persoanele juridice de drept privat³⁹[1, art. 4].

În cazul în care depozitele unei bănci devin indisponibile, Fondul, garantează onorarea acestora fiecărui deponent, indiferent de numărul și mărimea lor sau de moneda în care s-au constituit, plafonul de garantare fiind de 50.000 de lei moldovenești [1, art. 6].

Organul de supraveghere al Fondului este *Consiliul de administrație* este compus din 5 membri desemnați:

- un membru propus de Asociația Băncilor din Moldova;
- un membru, propus de Banca Națională a Moldovei;
- un membru propus de Ministerul Justiției;

³⁹ cu excepția depozitelor specificate la articolul 5 al Legii nr. 575/2003 privind garantarea depozitelor în sistemul bancar.

- un membru propus de Ministerul Finanțelor;
- un membru propus de Ministerul Economiei și Infrastructurii.

Fiecare autoritate își desemnează un reprezentant Președintelui Parlamentului, iar acesta propune spre aprobare Parlamentului. Mandatul unui membru al Consiliului de administrație are o durată de 7 ani. *Organul de control* este *Comisia de cenzori* compusă din 3 membri aleși de către Consiliul de administrație. Durata mandatului unui membru al comisiei de cenzori este de 3 ani, după care membrii comisiei de cenzori pot fi realeși.

Conducerea activității curente a executivului Fondului, precum și *reprezentarea Fondului în relațiile cu persoane fizice și juridice* este exercitată de către *Directorul general executiv*. Directorul general executiv se numește de către Consiliul de administrație pentru o perioadă de 5 ani.

La formarea resurselor atât fondului de garantare a depozitelor, cât și a fondului de rezoluție bancară sunt admise și obligate să participe toate băncile licențiate de Banca Națională a Moldovei.

Structura resurselor FGDSB (resurselor destinate garantării depozitelor) este reprezentată în figura 1.

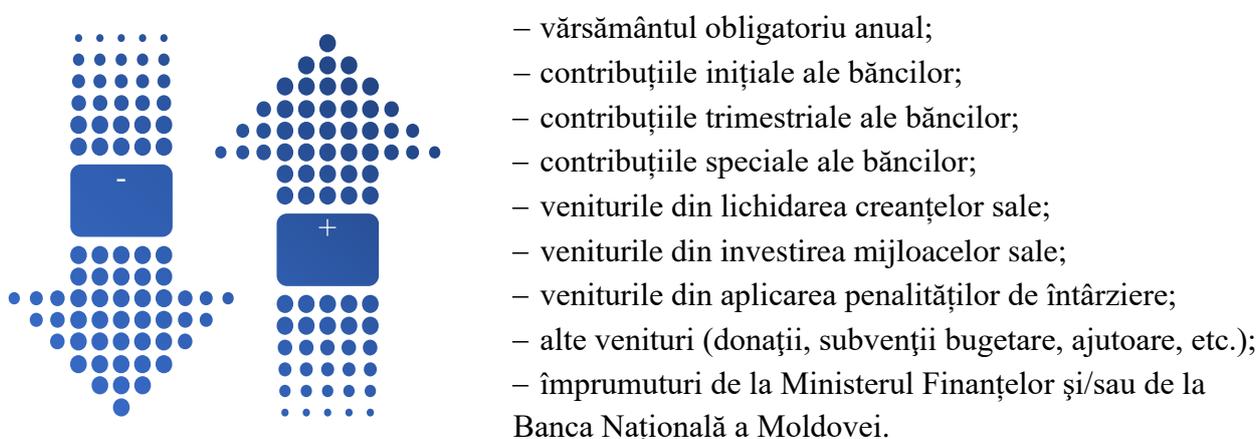

Figura 1. Sursele de formare a mijloacelor financiare destinate garantării depozitelor

Sursa: elaborat de autor în baza Legii nr. 575/2003 privind garantarea depozitelor în sistemul bancar [1]

Principala sursă de finanțare a fondului de garantare a depozitelor o constituie contribuțiile trimestriale ale băncilor participante la formarea resurselor acestuia. Băncile depun în fondul de garantare a depozitelor contribuțiile trimestriale determinate în funcție de valoarea depozitelor garantate, precum și de gradul de risc, stabilit anual de către BNM pentru fiecare bancă în parte. Astfel, băncile sunt clasificate în trei categorii de risc și în dependență de categoria atribuită, achită în fond contribuțiile trimestriale, calculate din valoarea depozitelor garantate, după cum urmează:

- categoria de risc A - 0,08%;
- categoria de risc B - 0,1%;
- categoria de risc C - 0,12% [5].

Reieșind din categoria de risc atribuită fiecărei bănci pentru anul 2022, rata medie trimestrială de contribuție a sistemului bancar către Fondul de garantare a depozitelor a constituit cca. 0,0964%.

Pe măsura încasării contribuțiilor băncilor, mijloacele financiare destinate garantării depozitelor, în conformitate cu art. 9 din Lege [1], se investesc doar în Valori Mobiliare de Stat (VMS). Conform celor mai bune practici internaționale, obținerea veniturilor din investiții constituie o activitate

secundară, accent principal punându-se pe asigurarea lichidității și siguranței mijloacelor financiare. Cu toate acestea mijloacele financiare ale FGDSB sunt formate în proporție de aproximativ 40% din veniturile obținute din activitatea de investire.

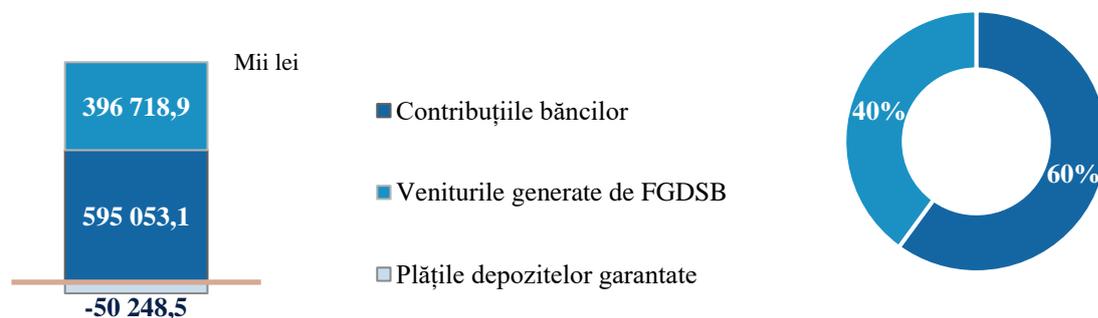

Figura 2. Structura resurselor acumulate destinate garantării depozitelor

Sursa: Raport de activitate pentru anul 2022, FGDSB, citat [27.03.2022]. Disponibil: www.fgdsb.md

Evoluția acumulării mijloacelor financiare destinate garantării depozitelor în sistemul bancar de la data înființării fondului și până la 31 decembrie 2022 este prezentată în Tabelul 1.

Tabelul 1. Evoluția acumulării mijloacelor financiare destinate garantării depozitelor

Indicator (mii lei)	2004 - 2020	2021	2022	TOTAL
Contribuții inițiale	7.404,8	-	-	7.404,8
Contribuții trimestriale	454.790,7	66.526,9	66.329,0	587.646,6
Venit din aplicarea penalităților de întârziere	1,7	-	-	1,7
Total mijloace încasate de la bănci	462.197,2	66.526,9	66.329,0	595.053,1
Venit din activitatea investițională	289.212,3	36.821,7	69.319,4	395.353,4
Mijloace neutilizate din bugetul anului de raportare*	1.362,5*	-*	-*	1.362,5
Alte încasări	3,0	-	-	3,0
Total mijloace generate de fondul de garantare	290.577,8	36.821,7	69.319,4	396.718,9
Depozitele garantate onorate	(50.248,5)	-	-	(50.248,5)
Total mijloace destinate garantării depozitelor	702.526,5	103.348,6	135.648,4	941.523,5

* în conformitate cu modificările Legii privind garantarea depozitelor în sistemul bancar, introduse la sfârșitul anului 2018, mecanismul utilizării mijloacelor destinate acoperirii cheltuielilor curente anuale ale Fondului nu mai prevede posibilitatea formării economiilor din bugetul aprobat pentru anul gestionar.

Sursa: elaborat de autor în baza datelor interne ale FGDSB.

Prin urmare, resursele financiare disponibile ale fondului de garantare a depozitelor în valoare de 941.523,4 mii lei reprezentau 5,04% din suma depozitelor garantate înregistrate în sistemul bancar la sfârșitul anului 2022. În acest sens, resursele acumulate ar asigura acoperirea simultană a depozitelor garantate ale 4 celor mai mici bănci comerciale sau acoperirea în mod particular a depozitelor garantate oricărei din 7 cele mai mici bănci [16].

Procedura de plată a depozitelor garantate

În cazul în care depozitele unei/unor bănci devin indisponibile, Fondul de garantare compensează aceste depozite persoanelor fizice și juridice de drept privat, rezidente și nerezidente, în limita plafonului de garantare. Data indisponibilității depozitelor se consideră data adoptării de către Banca Națională a Moldovei a deciziei de aplicare a instrumentelor de rezoluție sau de retragere a licenței și de inițiere a procesului de lichidare silită a băncii [17].

Din data indisponibilității depozitelor, banca față de care s-au implementat instrumente de rezoluție/s-a inițiat proces de lichidare silită transmite Fondului, în termen de 5 zile, lista creanțelor aferente depozitelor garantate, cuprinzând informația completă privind depozitele respective în modul stabilit de către Fond [3]. Fondul începe plata depozitelor garantate în cel mult 7 zile de la data primirii informației prezentate de lichidator. În același timp, informațiile privind plata depozitelor indisponibile, perioada în cursul căreia va avea loc plata, denumirea băncii/băncilor, după caz, mandatate să efectueze plata, condițiile și formalitățile necesare obținerii depozitelor garantate se publică în subdiviziunile băncii față de care s-au implementat instrumente de rezoluție/s-a inițiat proces de lichidare silită, pe pagina electronică oficială a Fondului și în cel puțin 2 zile de circulație națională.

Plata depozitelor garantate se efectuează în lei moldovenești. Depozitele în valuta străină se onorează prin plata echivalentului lor în lei moldovenești la cursul oficial al Băncii Naționale a Moldovei al leului moldovenesc față de valuta străină respectivă, de la data constatării indisponibilității depozitelor [17].

Fondul poate mandata una sau mai multe bănci să plătească, în condițiile stabilite de el, depozitele garantate [1]. Banca-mandatar este banca care deține licență eliberată de Banca Națională a Moldovei pentru a desfășura activități financiare, cu care Fondul a încheiat contract pentru efectuarea plății depozitelor garantate [6].

Depozitele garantate ale deponenților care nu au fost ridicate de la banca-mandatar în timpul acțiunii contractului de mandat, se plătesc nemijlocit de către Fond în baza solicitărilor [17].

Pe parcursul a 18 ani de activitate, FGDSB a onorat depozitele garantate devenite indisponibile urmare a retragerii licenței următoarelor bănci comerciale:

- B.C. "Investprivatbank" S.A. în proces de lichidare;
- B.C. "Universalbank" S.A., radiată din registrul de stat al persoanelor juridice, în baza Hotărârii nr. 135 din 15.07.2021 cu privire la aprobarea Dării de seamă privind încheierea procesului de lichidare a B.C. „Universalbank” S.A. în proces de lichidare [7];
- Societății pe Acțiuni "Banca de Economii" S.A. în proces de lichidare;
- B.C. "Banca Socială" S.A. în proces de lichidare;
- B.C. "Unibank" S.A. în proces de lichidare.

Valoarea depozitelor garantate onorate de către Fond de la începutul activității sale și până în prezent constituie 50.248,5 mii lei [16].

Analiza particularităților contabilității în domeniul garantării depozitelor

Fondul organizează și conduce contabilitatea proprie, respectiv contabilitatea financiară, potrivit Legii contabilității și raportării financiare [4], și contabilitatea de gestiune adaptată la specificul activității și SNC. Contabilitatea se ține în baza sistemului contabil în partidă dublă cu prezentarea situațiilor financiare pentru societățile necomerciale și utilizarea sistemului informatic 1C versiunea 8.3.

Elementele contabile sunt înregistrate în baza contabilității de angajamente. Orice operațiune economico – financiară efectuată, se consemnează în momentul efectuării ei într-un document care stă la baza înregistrărilor în contabilitate, dobândind astfel calitatea de document justificativ [15].

Fondul organizează și asigură:

- Ținerea contabilității în mod continuu din momentul înregistrării până la lichidare;
- Elaborează și aprobă planul de conturi contabile de lucru, procedeele interne privind contabilitatea de gestiune;

- Asigură întocmirea și prezentarea oportună, completă și corectă a documentelor primare, a registrelor contabile, precum și păstrarea acestora.

Cadrul juridic care stă la baza ținerii contabilității FGDSB:

- Legea contabilității și raportării financiare nr. 287 din 15.12.2017 cu modificările și completările ulterioare [4];
- Standardele Naționale de Contabilitate (S.N.C) cu modificările și completările ulterioare [9];
- Indicații metodice privind particularitățile contabilității în organizațiile necomerciale [8];
- Recomandări metodice privind tranzacția la noile Standarde Naționale de Contabilitate, aprobat prin Ordinul M.F. al Republicii Moldova Nr.166 din 28.11.2013, în vigoare din 01.01.2014 [10];
- Planul general de conturi contabile [11], și alte acte normative cu privire la evidența contabilă.

Documentele oficiale de prezentare a situației economico – financiare a entității sunt situațiile financiare, care se prezintă anual, stabilite potrivit legii, care trebuie să ofere o imagine fidelă a bilanțului, situației de profit și pierdere și a celorlalte informații referitoare la activitatea desfășurată de către Fond. Situațiile financiare se întocmesc în baza informațiilor contabile după reflectarea rezultatelor inventarierii pentru autentificarea existenței și stării activelor și pasivelor.

Printre operațiunile specifice contabilității în domeniul garantării depozitelor se enumeră:

1. Înregistrarea operațiunilor ce țin de contribuțiile datorate de bănci:

Calcularea contribuțiilor datorate de bănci:

Debit 231.4 "Alte creanțe privind veniturile – subcontul FGDSB Contribuții"

Credit 425.1 "Finanțări și încasări cu destinație specială pe termen lung – garantarea depozitelor FGDSB"

Încasarea contribuțiilor datorate de bănci:

Debit 242.1 "Numerar la conturi nelegat - FGDSB"

Credit 231.4 "Alte creanțe privind veniturile – subcontul FGDSB Contribuții"

În cazul în care prin decizia Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei a fost decis aplicarea instrumentelor de rezoluție sau inițierea procesului de lichidare silită se înregistrează creanțe și provizioane aferente contribuției calculate și neachitate:

Debit 231.4 "Alte creanțe privind veniturile – FGDSB Contribuții"

Credit 425.1 "Finanțări și încasări cu destinație specială pe termen lung – garantarea depozitelor FGDSB"

Și

Debit 425.1 "Finanțări și încasări cu destinație specială pe termen lung – garantarea depozitelor FGDSB"

Credit 222.1 "Corecții (provizioane) privind creanțele compromise"

2. Înregistrarea operațiunilor ce țin de vărsământul anual obligatoriu:

Vărsământul anual obligatoriu se stabilește anual de către Consiliul de administrație al Fondului, reieșind din suma bugetului anual planificat, nu mai târziu de finele lunii noiembrie a anului de gestiune, în formă de rată procentuală de la valoarea depozitelor garantate deținute la situația din 30 septembrie a anului de gestiune.

Băncile efectuează acest vărsământ în termen de până la 31 decembrie al anului de gestiune.

Calcularea vărsământului obligatoriu anual:

Debit 231.4 "Alte creanțe privind veniturile – subcontul FGDSB vărsământ obligatoriu"

Credit 537.1 "Finanțări cu destinație specială curente"

Încasarea vărsământului obligatoriu anual:

Debit 242.1 ”Numerar la conturi nelegat – FGDSB”

Credit 231.4 ”Alte creanțe privind veniturile – subcontul FGDSB vărsământ obligatoriu”

3. Înregistrarea operațiunilor aferente investirii mijloacelor financiare în VMS:

Înregistrarea procurării VMS cu termen de circulație mai mare de 1 an:

Debit 141.1 ”Valori mobiliare – FGDSB”

Credit 242.1 ”Numerar la conturi nelegat – FGDSB”

Calcularea amortizării investițiilor:

Debit 231.22 ”Creanțe privind dobânzile și redevențele calculate FGDSB”

Credit 425.2 ”Finanțări și încasări cu destinație specială pe termen lung – dobânzi calculate FGDSB”

Înregistrarea cotei curente a investițiilor financiare pe termen lung:

Debit 251.1 ”Valori mobiliare – FGDSB”

Credit 141.1 ”Valori mobiliare – FGDSB”

Înregistrarea procurării VMS cu termen de circulație mai mic de 1 an:

Debit 251.1 ”Valori mobiliare – FGDSB”

Credit 242.1 ”Numerar la conturi nelegat – FGDSB”

Calcularea amortizării investițiilor:

Debit 251.11 ”Valori mobiliare – Scont calculat (dobânzi FGDSB)

Credit 425.2 ”Finanțări și încasări cu destinație specială pe termen lung – dobânzi calculate FGDSB”

Ieșirea investițiilor financiare:

Debit 242.1 ”Numerar la conturi nelegat - FGDSB”

Credit 251.1 ”Valori mobiliare - FGDSB”

Credit 231.22 ”Creanțe privind dobânzile și redevențele calculate FGDSB” sau

Credit 251.11 ”Valori mobiliare – Scont calculat (dobânzi FGDSB)

4. Plata depozitelor garantate:

Achitarea depozitelor garantate prin intermediul Băncii Mandatar:

Odată cu declararea inițierii procesului de plată prin intermediul Băncii Mandatar, FGDSB transferă în anumite tranșe stabilite contractual mijloace financiare pentru plata depozitelor garantate ale băncii în proces de faliment, astfel înregistrând creanțe ale Băncii Mandatar:

Debit 234.4 ”Creanțe privind finanțările și încasările cu destinație specială” (Banca Mandatar)

Credit 242.1 ” Numerar la conturi nelegat - FGDSB”

Pe măsura achitării depozitelor garantate de către Banca Mandatar, aceasta informează Fondul la o anumită periodicitate despre depozitele garantate achitate, astfel Fondul va înregistra micșorarea creanței Băncii Mandatar pe seama creanței Băncii Faliment:

Debit 234.4 ”Creanțe privind finanțările și încasările cu destinație specială” (Banca Faliment)

Credit 234.4 ”Creanțe privind finanțările și încasările cu destinație specială” (Banca Mandatar)

și formează provizioane aferente depozitelor garantate achitate:

Debit 425.1 ”Finanțări și încasări cu destinație specială pe termen lung - garantarea depozitelor FGDSB”

Credit 222.1 ”Corecții (provizioane) privind creanțele compromise”

Achitarea depozitelor garantate direct de către FGDSB:

În cazul în care depozitele garantate nu au fost ridicate de către deponenți pe durata contractului de mandat sau în cazul în care Consiliul de administrație al FGDSB ar decide efectuarea plăților depozitelor garantate direct din casieria FGDSB se înregistrează următoarele formule contabile:

Debit 234.4 ”Creanțe privind finanțările și încasările cu destinație specială” (Banca Faliment)

Credit 241.1 ”Casa în monedă națională”

Și formarea provizionului aferent depozitelor garantate la fel ca în situația achitării depozitelor garantate prin intermediul Băncii Mandatar.

Decontarea provizioanelor aferente creanțelor compromise (la suma integrală achitată deponenților, indiferent de metoda de plată).

În situațiile când Banca Faliment nu reușește să-și valorifice active astfel încât să-și onoreze creanțele aferente depozitelor garantate achitate de către Fond, se decontează creanțele compromise aferente depozitelor garantate după cum urmează:

Debit 222.1 "Corecții (provizioane) privind creanțele compromise"

Credit 234.4 "Creanțe privind finanțările și încasările cu destinație specială"

Necesitatea unui sistem de garantare eficient

Schemele de garantare a depozitelor sunt esențiale pentru atenuarea riscului de falimente bancare și, prin urmare pentru asigurarea stabilității financiare. Riscul unei bănci care rulează pe depozite este inerent modelului de afaceri al băncilor, deoarece acestea preiau depozite pe termen scurt, dar oferă împrumuturi cu scadențe mai lungi. Dacă încrederea în capacitatea unei bănci de a rambursa depozitele slăbește, activele sale lichide se pot epuiza rapid, forțând-o să se închidă (Diamond et al., 1983). În special, într-o criză sistemică, neîncrederea se poate răspândi rapid și poate afecta băncile care altfel ar fi viabile. Schemele de garantare a depozitelor (SGD) funcționează pentru a preveni un astfel de risc prin asigurarea depozitelor, de obicei până la o limită predefinită. Cu un SGD credibil în vigoare, stimulentele deponenților de a-și retrage fondurile atunci când soliditatea băncii lor este pusă sub semnul întrebării sunt reduse substanțial, transformând depozitele asigurate într-o sursă de finanțare de obicei foarte stabilă pentru bănci (Comitetul de la Basel pentru Supravegherea Bancară, 2013) [14].

În condițiile riscurilor și incertitudinilor generate de multitudinea crizelor din ultimii ani, tot mai mult se accentuează rolul important al un sistem bancar stabil și sănătos, cu mecanisme robuste de control și un sistem de garantare ancorat legal.

În lipsa unui SGD, Statul ar trebui să-și asume responsabilitatea protecției ad-hoc, fie prin toleranță (nu închide băncile cu probleme), fie prin injectarea de capital sau restructurarea unei bănci cu probleme, astfel încât nici un deponent să nu-și piardă banii. Existența unei Scheme de garantare ajută la evitarea perturbărilor sistemului financiar în situații de criză.

Responsabilitatea principală a unui SGD este asigurarea unui nivel și unui domeniu de acoperire atent conceput, care să acopere pe deplin majoritatea deponenților mici și nesofisticați, dar să lase neprotejată cantitatea mare de depozite, astfel încât să se evite hazardul moral [13].

Concluzii

Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar este unica schemă statutară din Republica Moldova care asigură protecția deponenților și contribuie la stabilitatea financiară a țării.

Actualmente fondul garantează depozitele deponenților persoane fizice și persoane juridice de drept privat, cu excepția depozitelor enumerate la art. 5 din Legea privind garantarea depozitelor, în limita plafonului de garantare.

Fondul ține contabilitatea și întocmește rapoarte financiare în conformitate cu principiile fundamentale și regulile stabilite în Legea contabilității și raportării financiare, standardele de contabilitate, planul de conturi contabile și alte acte normative ce reglementează evidența contabilă în organizațiile necomerciale. Veniturile obținute nu se supun impozitării.

Principalele operațiuni contabile specifice domeniului garantării depozitelor sunt:

- Calcularea/ încasarea contribuțiilor datorate de bănci și a vărsământului obligatoriu anual;

- Investirea mijloacelor disponibile în Valori Mobiliare de stat, și calcularea dobânzilor aferente;
- Înregistrarea/ decontarea creanțelor aferente depozitelor garantate achitate, și provizioanelor aferente acestora.

Se întocmesc și se prezintă Situații financiare conform Indicații metodice privind particularitățile contabilității în organizațiile necomerciale” Aprobate prin OMF nr. 188 din 30.12.2014.

În ultimii ani, datorită multitudinilor crizelor, riscurilor și incertitudinilor chiar dacă sistemul bancar moldovenesc este stabil și bine reglementat se evidențiază tot mai mult rolul important al sistemului de garantare, evitând astfel perturbări ale sistemului financiar în situații de criză, și fiind mereu pregătit pentru ași onora obligațiile în calitate de schemă de garantare eficientă.

Referințe bibliografice:

1. Legea nr. 575 din 26 decembrie 2003 privind garantarea depozitelor în sistemul bancar cu modificările și completările ulterioare. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 30-34 art. 169 din 20.02.2004. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110287&lang=ro
2. Legea nr. 232 din 03 octombrie 2016 privind redresarea și rezoluția băncilor cu modificările și completările ulterioare. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 343-346 art. 707 din 04.10.2016. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134289&lang=ro#
3. Legea nr. 550 din 21 iulie 1995 cu privire la lichidarea băncilor cu modificările și completările ulterioare. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 1 art. 2 din 01.01.1996. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135133&lang=ro#
4. Legea contabilității și raportării financiare nr. 287 din 15 decembrie 2017 cu modificările și completările ulterioare. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova. Nr. 1-6 din 05.01.2018. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=125231&lang=ro
5. Regulament cu privire la modul de calculare și plată de către bănci a vărsămintelor și contribuțiilor către Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 156-162 art. 317 din 27.08.2004. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=113936&lang=ro
6. Regulament cu privire la onorarea depozitelor garantate de către Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 39 art. 220 din 15.03.2011. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115384&lang=ro
7. Hotărâre nr. 134 din 15 iulie 2021 cu privire la aprobarea Dării de seamă privind încheierea procesului de lichidare a B.C. „Universalbank” S.A. în proces de lichidare. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 175-179 art. 896 din 23.07.2021. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=127104&lang=ro
8. Indicații metodice privind particularitățile contabilității în organizațiile necomerciale aprobate prin Ordinul Ministerului Finanțelor nr. 188 din 30 decembrie 2014 cu modificările și completările ulterioare. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 11-21 art. 55 din 23.01.2015. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=118579&lang=ro#
9. Standarde Naționale de Contabilitate aprobate prin Ordinul Ministerului Finanțelor nr. 118 din 06 august 2013. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 177-181 art. 1224 din 16.08.2013. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131868&lang=ro#
10. Recomandărilor metodice privind tranziția la noile Standarde Naționale de Contabilitate aprobate prin Ordinul Ministerului Finanțelor nr. 166 din 28 noiembrie 2013. În Monitorul Oficial al

- Republicii Moldova Nr. 291-296 art. 1833 din 13.12.2013. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=44405&lang=ro
11. Planul general de conturi contabile, aprobat prin Ordinul Ministerului Finanțelor nr. 119 din 06 august 2013 cu modificările și completările ulterioare. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 177-181 art.1534 din 22.10.2013. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=130818&lang=ro#
 12. GRIGOROI, Lilia, LAZARI, Liliana, și autorii. Contabilitatea întreprinderii. Chișinău: Editura Cartier: ASEM, 2021. ISBN 978-9975-86-465-5 (Cartier) ISBN 978-9975-75-984-7 (ASEM), Ediția a III-a, revăzută și completată
 13. The role of a deposit protection fund, Danilo Palermo, World Bank Group, 24.10.2019. Disponibil: <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/144601572546450987-0130022019/original/Day4DaniloPalermoWBDepositGuaranteeSchemes.pdf>
 14. Joachim Eule, Wieger Kastelein, Edoardo Sala, Protecting depositors and saving money, European Central Bank, No 308/ october 2022. [online] Disponibil: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecb.op308~9f3b17784f.en.pdf>
 15. Politici contabile ale Fondului de garantare pentru anul 2023.
 16. Raportul anual de activitate al Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar pentru anul 2021 și pentru anul 2022. Disponibile: <https://fgdsb.md/rapoarte-anuale/>
 17. Site-ul oficial al Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar. Disponibil: <https://fgdsb.md/>
 18. Site-ul oficial al Fondului de garantare a depozitelor bancare România. Disponibil: <https://fgdb.ro/>

**ASPECTE SPECIFICE PRIVIND DOCUMENTAREA ȘI
CONTABILIZAREA CHELTUIELILOR DE DEPLASARE ALE
ANGAJAȚILOR (ȘOFERI) ÎN CADRUL ENTITĂȚILOR PRESTATOARE
DE SERVICII DE TRANSPORT**

**SPECIFIC ASPECTS REGARDING THE DOCUMENTATION AND
ACCOUNTING OF EMPLOYEES' (DRIVERS) TRAVEL EXPENSES
WITHIN TRANSPORT SERVICE PROVIDER ENTITIES**

Autor: **ELIZA BEZMAN**

e-mail: bezman.eliza@ase.md

Conducător științific: **LILIANA LAZARI**, ORCID: 0000-0001-8310-2341

e-mail: liliana.lazari@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei

Abstract. *The harmonization of legislation and liberalization of import and export conditions between the Republic of Moldova and the EU have the effect and make it inevitable the emergence and development of companies that offer transport services for both goods and passengers. Therefore, in this communication, the activity of transport service provider entities will be analyzed in terms of the travel expenses of their employees – drivers. The analysis of travel expense documentation will be conducted through the prism of analyzing internal documents of the entity, which directly indicate the amount of expenses as well as information about the employee and the means of transportation used to carry out work tasks; as well as documents that attest to the occurrence of economic facts that are analyzed to determine the daily allowance component within travel expenses. In practical activity for accounting the travel expenses of drivers in the Republic of Moldova, the account with a passive function 532 "Liabilities to personnel for other operations" is most commonly used.*

Keywords: *accounting, travel expenses of drivers, daily allowance, transport services, CMR, account 532*

JEL: M41, M40

Introducere

Globalizarea economiei are un impact semnificativ asupra Republicii Moldova, în general, procesul de globalizare este legat de interconectarea economiilor naționale și de liberalizarea comerțului și a investițiilor la nivel internațional. În particular pentru Republica Moldova lanțurile de aprovizionare devin mai complexe și mai lungi, iar armonizarea legislației și liberalizarea condițiilor de import și export între RM și UE au ca efect și fac inevitabilă apariția și dezvoltarea companiilor ce oferă servicii de transportări atât de bunuri cât și de pasageri.

Pentru RM cel mai popular mod de transportare a bunurilor rămâne a fi cel pe cale terestră. Această tendință poate fi observată și la analiza datelor statistice ce se referă la structura întreprinderilor.

Tipurile de activități care au înregistrat cele mai mari valori pentru indicatorul: Cifra de afaceri (milioane lei), pentru anul 2021

Total pentru întreprinderi: 411 839,6

G Comert cu ridicata si cu amanuntul; intretinerea si repararea autovehiculelor si a motocicletelor: 230 915,9

G46 Comert cu ridicata, cu exceptia comertului cu autovehicule si motociclete: 142 577,0

G47 Comert cu amanuntul, cu exceptia autovehiculelor si motocicletelor: 73 378,1

H Transport si depozitare: 20 258,4

H49 Transporturi terestre si transporturi prin conducte: 12 805,7

F Constructii: 23 978,4

F41 Constructii de cladiri: 10 299,0

F42 Lucrari de constructii civile: 6 979,4

F43 Lucrari speciale de constructii: 6 700,0 [7]

Din analiza datelor prezentate mai sus poate fi delimitat fără eforturi liderul în materie de înregistrare a rezultatelor economice pe economie, reprezentat de activitatea de comerț clasificată conform CAEM “G Comert cu ridicata si cu amanuntul; intretinerea si repararea autovehiculelor si a motocicletelor”, a cărei valoare sumară reprezintă 56,07% al cifrei de faceri totale pe economie.

De altfel, activitatea de comerț este imposibil de realizat fără rezolvarea dilemei logistice privind aprovizionarea cu mărfuri atât din teritoriul RM, cât peste hotarele acesteia. Respectiv în cercetarea dată va fi analizată activitatea entităților prestatoare de servicii de transport sub aspectul cheltuielilor de deplasare ale angajaților acestora-șoferi, cu utilizarea următoarelor metode de cercetare: analiza cadrului normativ și aspectului de documentare, sistematizarea informațiilor, inducția și deducția în formularea concluziilor.

Conținutul de bază

Regulamentul cu privire la delegarea salariaților entităților din Republica Moldova, aprobat prin hotărârea Guvernului Nr. 10 din 05-01-2012, ne oferă definiția deplasării în interes de serviciu - *delegarea salariatului, conform ordinului (dispoziției, deciziei, hotărârii) angajatorului, pe un anumit termen, pentru executarea obligațiilor de muncă în afara locului de muncă permanent.[4]*

Pct.6 al Regulamentului în cauză specifică modul de delegare: *Delegarea salariatului se efectuează de către conducătorul entității sau altă persoană împuternicită prin aprobarea ordinului, cu indicarea scopului și a termenului delegării, precum și a țării gazdă. Delegarea salariatului pe teritoriul Republicii Moldova se efectuează în baza ordinului sau a legitimației de deplasare.[4]*

Procesul de documentare

Analiza documentării cheltuielilor de deplasare se va face prin prisma analizei documentelor pentru uzul intern al entității - în care se indică în mod direct atât valoare cheltuielilor cât și informația despre angajat și mijlocul de transport utilizat la îndeplinirea sarcinilor de serviciu; cât și a documentelor care atestă producerea faptelor economice care se analizează pentru a determina componenta de diurnă din cadrul cheltuielilor de deplasare [9].

Documentele cu înscrierea directă a informației referitoare la cheltuielile de deplasare sunt:

- Ordinul conducătorului - document obligatoriu care atestă delegarea angajatului;
- Foaie de parcurs pentru autocamioane - document primar cu regim special a cărui funcție primordială este de a indica kilometrajul parcurs, utilizată la casarea combustibilului;
- Decont de avans la întoarcere - darea de seamă a angajatului privind cheltuielile efectuate de către acesta în numele entității, o condiție obligatorie pentru ca cheltuielile să fie recunoscute este anexarea documentelor ce atestă producerea faptelor economice (factură fiscală, bon fiscal, ordin de plată).

Documentare indirectă, în care este indicată informația referitoare la persoană juridică-entitate sunt:

- Contractul comandă - oferă informație ce se referă la nume, prenume al angajatului (șofer) responsabil de transportarea încărcăturii, data și termenele de încărcare, tipul de încărcătură, condițiile general contractuale. Informația care este preluată din contractul comandă ce se referă la contabilizarea cheltuielilor de deplasare este data de încărcare;
- CMR/Scrisoare de trăsură - document primar cu regim special, “pașaport al mărfii”, cât și arată destinația de descărcare; Servesc la determinarea datei de încărcare și a localității de încărcare și CMR în particular arată destinația descărcării.
- Factura fiscală - document primar cu regim special ce atestă livrarea serviciilor, informația preluată din factură fiscală este data utilizată pentru delimitarea în timp a momentului descărcării;
- Actul de îndeplinire a serviciilor - constatarea faptului de livrare, încheiere acțiunii contractului ce se referă la obligațiile asumate de prestatorul de servicii.

Servesc la determinarea datei de descărcare.

Informația despre data de încărcare și cea de descărcare, cât și despre localitățile specifice de încărcare se utilizează pentru a calcula valoarea diurnei pe care este obligat angajatorul de a o achita angajatului delegat în deplasare. Totodată Regulamentul cu privire la delegarea salariaților entităților din Republica Moldova, aprobat prin hotărârea Guvernului Nr. 10 din 05-01-2012, clarifică noțiunea de diurnă precum: *indemnizație zilnică, în moneda națională sau în valuta străină, acordată în scopul compensării cheltuielilor suportate suplimentar de salariat în timpul delegării, pentru hrană, diferite servicii, inclusiv costul transportului pe teritoriul localității în care a fost delegat și alte cheltuieli;*[4] Același Regulament stabilește și următoarele prevederi ce se referă la calculul diurnei:

- *pct.24 Pentru zilele de plecare și sosire diurnele se plătesc în mărime de 100 % din normele stabilite.(...) [4]*
Dacă durata deplasării peste hotarele Republicii Moldova depășește 30 de zile calendaristice, cuantumul diurnei se reduce cu 20 % pentru fiecare zi suplimentară.
- *pct.26 Pentru reținerea nemotivată în drum diurna nu se plătește și cheltuielile de locațiune nu se compensează.[4]*

Anexa 2 la Regulament prezintă informația ce se referă la normele diurnelor în dependență de localitatea/țara de destinație, Anexa 1 oferă informație despre categoria personalului, pentru angajații șoferi, se consideră informația de la coloanele specificate pentru categoria I din Anexa 2.

Intervalul de timp pentru care se calculează diurna include și zilele de încărcare/descărcare, în dependență de momentul din zi când aceasta a avut loc dacă s-a produs până la orele 00, se va include ziua respectivă, în caz contrar diurna se va calcula din ziua următoare. Regulamentul clarifică și situațiile ce se referă la delegarea angajatului în zile de odihnă sau sărbători nelucrătoare respectiv: *remunerarea se va efectua în conformitatea cu legislația în vigoare, și la întoarcerea din deplasare acestuia i se va acorda o altă zi de odihnă la alegere (în comun acord cu conducătorul) art.12. [4]*

În mod normal un traseu complet dus-întors al camionului presupune câte o comandă cu actele mai sus menționate (cu excepția foii de parcurs care se eliberează pentru tur-retur) într-o direcție și respectiv aceleași acte pentru direcția de întoarcere. Respectiv diurna se va calcula doar pentru intervalele de timp pe care autocamionul o parcurge cu încărcătură.

Ce vor include propriu-zis cheltuielile de transport (la prezentarea documentelor primare, excepție făcând calculul diurnei):

- combustibil, ulei pentru motor, soluție adblue ș.a.: *pct.18 În caz de utilizare de către salariatul delegat a transportului de serviciu sau a transportului auto personal, acestuia i se*

compensează cheltuielile pentru combustibil și lubrifiante, în conformitate cu ruta și kilometrajul aprobate de conducătorul entității, precum și cantitatea necesară de materiale de marca respectivă, dacă sînt prezentate documentele (chitanțele, cecurile) eliberate de stațiile de alimentare cu combustibil, care confirmă cheltuielile menționate; [4]

- pct.29 a) *obținerea vizei, precum și a vizei de reședință în pașaport și alte taxe aferente obținerii acestora; [4]*
- achitarea serviciilor de telefonie mobilă și internet: *pct.29 c) telefaxuri, internet, convorbiri interurbane de serviciu cu entitatea care l-a delegat sau cu alte entități, ce țin de scopul delegării și care se compensează conform ordinului conducătorului; [4]*
- taxe de drum, taxe vamale și veterinare, achitare tranzit (vinieta);
- plățile pentru serviciile de reperfectare a documentelor de transport, cântărire a automobilelor;
- diverse cheltuieli de deservire a autocamionului: parcare, reparații, piese de schimb;
- comisioanele, aferente achitării cu cardul bancar sau percepute la schimbarea valutei: *pct.29 b) comisioanele și taxele bancare pentru schimbarea valutei străine, la utilizarea cardului bancar sau a cecului de numerar în bancă în moneda corespunzătoare; [4]*
- cheltuielile de cazare (fără a depăși plafonul valoric stabilit în regulament);
- asigurarea automobilelor și asigurarea medicală obligatorie;
- utilizare a mijloacelor de transport, atât de către angajat individual cât și la transportarea inclusiv a autocamionului (feribot) cu excepția taximetrelor;
- taxe în legătură cu norme/cerințe cu situația epidemiologică;
- diurna: *pct 31. Șoferilor, expeditorilor auto, ghizilor și altor salariați antrenați în rutele traficului auto internațional de mărfuri și călători li se plătesc diurne în funcție de timpul aflării lor peste hotare, aplicîndu-se normele diurnelor în valută străină stabilite conform categoriei I, în următoarele cuantumuri:*
 - a) 20 % din diurnă, în cazul în care salariatul se află peste hotare pînă la 8 ore;*
 - b) 40 % din diurnă, în cazul în care salariatul se află neîntrerupt peste hotare mai mult de 8 ore, dar nu mai mult de 24 ore;*
 - c) în cazul aflării salariatului peste hotare peste 24 ore diurnele se achită în modul general stabilit de prezentul Regulamen; [4]*

Nu se vor compensa/recunoaște ca cheltuieli de entitate:

- penalitățile/amenziile din vina șoferului;
- produse alimentare, produse de igienă personală, țigarete, produse farmaceutice (se acoperă de șofer din contul diurnei);
- documentele confirmative “dubioase”, lipsește data/ștampilă/semnătură, indicat numele altui șofer decât cel delegat, datele documentelor prezentate nu se includ în intervalul prezentat în foia de parcurs (depășirea acestuia).

Regulamentul prevede și termenul în care se va preda raportul privind cheltuielile efectuate: *pct.38 (..) se prezintă de către salariatul delegat în termen de 5 zile lucrătoare de la revenirea în țară. În același termen se restituie și soldul avansului eliberat. În cazul în care sumele eliberate pentru deplasarea de serviciu nu au fost restituite în termenul stabilit, ele se rețin din salariul persoanei delegate, în modul prevăzut de legislație.[4]*

- Debit contul 821 „Costuri indirecte de producție” Credit contul 211 „Materiale” combustibil/lubrifianți consumați conform parcursul efectiv determinat în baza foii de parcurs și a normei preluată din documentele tehnice ale mijlocului de transport. [8]

Combustibilul/lubrifianții consumați peste normă se vor înregistra:

- Debit contul 714 „Alte cheltuieli din activitatea operațională” Credit contul 211 „Materiale”.

În cadrul entității examinate se aplică următoare metodă „netradițională” de casare a combustibilului, consumul acestuia se va fi reflecta la sfârșitul perioadei în dependență de stocul acumulat și proporțional cheltuielilor pe comenzi în limitele venitului.

Achitarea datoriilor față de personal se va efectua prin eliberare de numerar din casă sau prin transfer de la contul curent al entității fiind întocmită înregistrarea contabilă:

- Debit contul 532 „Datorii față de personal privind alte operații” Credit conturile 241 „Casa”/242 „Conturi curente în monedă națională”.

Trebuie de menționat că în conformitate cu Legea nr.845 din 1992 “cu privire la antreprenariat și întreprinderi” art. 10 pct.5 *Față de întreprinderi, instituții și organizații, indiferent de tipul lor de proprietate și forma de organizare juridică, care efectuează plăți în numerar, inclusiv prin intermediul terminalului de plată în numerar (terminalului cash-in), în sumă ce depășește cumulativ plafonul lunar de 100 000 de lei, în baza obligațiilor lor financiare, încălcând modul stabilit de decontare prin virament, se aplică sancțiuni conform legislației. Sancțiunile menționate nu se aplică la efectuarea decontărilor cu cetățenii (...).* Prim urmare entitatea nu are obligația de a efectua plățile datorate angajatului în legătura cu compensarea cheltuielilor de deplasare prin virament, iar plafonul decontărilor în numerar nu se aplică. [1]

Ulterior, cheltuielile de deplasare sunt înregistrate prin formula contabilă:

- Debit contul 711 „Costul vânzărilor” Credit contul 821 „Costuri indirecte de producție”.

O abordare alternativă a contabilizării cheltuielilor de deplasare ar fi reflectarea directă a acestora la contul 711 prin înregistrarea contabilă:

- Debit contul 711 „Costul vânzărilor” Credit contul 532 „Datorii față de personal privind alte operații”/226 „Creanțe ale personalului”. Trebuie de menționat că în situația dată cheltuielile de deplasare generate în cadrul deplasărilor ce vor depăși data raportării inițial vor fi înregistrate la contul 261 „Cheltuieli anticipate curente”, cu decontarea ulterioară la 711 „Costul vânzărilor”.

Concluzii

Tratamentul contabil descris în prezentul studiu este dictat de implicațiile fiscale pe care le-ar avea o altă înregistrare a cheltuielilor. Prin urmare sunt recunoscute și contabilizate doar cheltuielile de deplasare expres menționate în regulament, cele suplimentare efectuate de șoferi se presupun a fi acoperite de diurnă. Cheltuielile efectuate peste norme sau altele decât cele din menționate în regulament pe care le suportă șoferul în deplasare nu sunt recunoscute din nedorința conducerii entității de a recalcula cheltuielilor la determinarea venitului impozabil, decizia dată este dictată de raportul efort - efect și cheltuielile salariale suplimentare generate de o implicare mai mare a contabilului.

Un alt aspect care trebuie de menționat este că decontarea directă a costurilor indirecte la cheltuielile perioadei este incorect, dar luând în considerație abordarea generală a contabilizării cheltuielilor de deplasare în entitatea analizată un alt mod de a o face este puțin probabil să fie acceptat atât de către contabil cât și de conducere.

Luând în considerare cele menționate, ar fi recomandabil de stabilit norme clare/stricte de consum al combustibilului în special pentru perioada rece a anului pentru a controla indirect activitatea șoferilor

și necesitatea/utilitatea cheltuielilor generate de consumul supranormă a combustibilului. Utilizarea informației contabile calitative duce la fundamentarea deciziei economice corecte, în scopul asigurării, precum și al desfășurării unei activități eficiente în condițiile actuale de competitivitate și profitabilitate. [10, p. 17]

Referințe bibliografice

1. BELOUS, Victoria. Privind eliberarea numerarului pentru compensarea cheltuielilor de deplasare și sancțiunile pentru nerestituirea în termen a avansului eliberat. Revista: Contabilitate și audit 06/2017, p.51-52.
2. FRECĂUȚEANU, A. ȚAPU, T. CHIȘLARU A. Cheltuieli de deplasare și de protocol: Reglementări, experiență și probleme. În: International scientific conference, ISC 2018: 7 Edition, April 19-20, 2018. Culegere de articole științifice. Chișinău: ASEM, 2018: ISBN 978-9975-127-59-2, 2018, p.152-161.
3. GRIGOROI, Lilia, LAZARI, Liliana, și autorii. Contabilitatea întreprinderii. Chișinău: Editura Cartier: ASEM, 2021. ISBN 978-9975-86-465-5 (Cartier) ISBN 978-9975-75-984-7 (ASEM), Ediția a III-a, revăzută și completată.
4. GUVERNUL, HG 10/2012. „Regulamentului cu privire la delegarea salariaților entităților din Republica Moldova.” 5 ianuarie 2012. <https://www.legis.md>. (accesat) 28februarie 2023. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=125342&lang=ro
5. MINISTERUL FINANTELOR, OMF 118/2013. „Standardul Național de Contabilitate „Creanțe și investiții financiare”, „Capital propriu și datorii”.” 6 august 2013. <https://www.legis.md> (accesat) 28 februarie 2023. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131868&lang=ro#.
6. MINISTERUL FINANTELOR, OMF 119/2013. „Planul general de conturi contabile.” 6 august 2013. <https://www.legis.md> (accesat) 28 februarie 2023. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=130818&lang=ro.
7. Moldova, Banca de date statistice. Principalii indicatori ai activității întreprinderilor pe activități economice, 2014-2021. fără an. <https://statistica.gov.md/ro> (accesat) 28 februarie 2023. Disponibil: http://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/40%20Statistica%20economica/40%20Statistica%20economica_24%20ANT_ANT020/ANT020100.px/table/tableViewLayout1/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774.
8. NEDERIȚA, Alexandru. Aspecte specifice ale contabilității și impozitării combustibilului, anvelopelor și acumulateoarelor. Revista: Contabilitate și audit 12/2017, p.13-14.
9. GRIGOROI, Lilia, LAZARI, Liliana. Bazele contabilității. Chișinău, Editura CARTIER, 2012, p. 146-236, ISBN 978-9975-79-743-6.
10. LAZARI, Liliana, ȚURCANU, Ludmila. Relevanța informațiilor contabile în procesul decizional. În: Contabilitatea, auditul și analiza economică între conformitate, schimbare și performanță, Conferința Științifică Internațională din 2 aprilie 2015, Chișinău, ASEM, 2015, p.12-17, ISBN 978-9975-75-750-8. Disponibil: https://caae.ase.md/files/caae/conf/conf_aprilie_2015.pdf

ASPECTE CONTABILE PRIVIND EVALUAREA STOCURILOR

ACCOUNTING ASPECTS REGARDING STOCK VALUATION

Autor: ANA MARIA ȚUGULSCHI

Conducător științific: LIDIA CAUȘ, ORCID: 0000-0003-3203-3221

e-mail: caus.lidia.ion@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei

Abstract. *The activity of any entity involves the concentration of a large part of financial resources in stocks, the evaluation of which can improve the efficiency of management, which is the most important task in the development of a business. A correct assessment of stocks will allow to control their safety and rational use. In this article, various aspects inherent in stock assessment are examined with the presentation of problematic situations and highlighting of recommendations.*

Keywords: *accounting principles, inventories, input cost, valuation, directly attributable costs*

JEL: M41

Introducere

Activitatea oricărei entități implică concentrarea unei mari părți a resurselor financiare în stocuri, a căror evaluare poate îmbunătăți eficiența managementului, care este cea mai importantă sarcină în dezvoltarea unei afaceri.

O evaluare corectă a stocurilor va permite de a controla siguranța și utilizarea rațională a acestora. Evaluarea stocurilor de mărfuri și materiale și analiza cererii consumatorilor pentru anumite tipuri de bunuri face posibilă precizarea nevoii acestora de diverse sortimente, atât în scopul dezvoltării entității comerciale, cât și creșterii competitivității acesteia.

Stocurile sunt evaluate ținând cont de cerere, de nevoile pieței și de marja utilizată de entitate atunci când sunt produse sau vândute. Totodată, la aprecierea valorii stocurilor se ține cont și de rata de rotație a stocurilor.

Conținutul de bază

Evaluarea stocurilor este extrem de importantă și este adesea efectuată în cazul apelării la credite și împrumuturi garantate cu bunuri și materiale; la restructurarea unei întreprinderi; pentru optimizarea fiscală; pentru a evalua daunele și profiturile pierdute; pentru evaluarea stocurilor în cazul lichidării entității, în alte cazuri prevăzute de legislația în vigoare.

Potrivit pct. 5 din SNC “Stocuri”, stocurile reprezintă active circulante care sînt:

1. destinate pentru a fi vândute pe parcursul desfășurării normale a activității;
2. în curs de execuție în procesul desfășurării normale a activității; sau
3. sub formă de materii prime, materiale de bază și alte materiale consumabile, care urmează a fi folosite în procesul de producție, pentru prestarea serviciilor și/sau în alte scopuri gospodărești [4].

La recunoașterea stocurilor se determină costul de intrare care reprezintă totalitatea costurilor aferente achiziției, prelucrării (conversiei) și aducerii stocurilor în forma și în locul utilizării după destinație.

Potrivit art. 6 din Legea contabilității și raportării financiare nr. 287 din 15.12.2017, *evaluarea la cost de intrare* – prevede că elementele contabile prezentate în situațiile financiare sânt evaluate la cost de achiziție sau la cost de producție, cu excepția cazurilor prevăzute de standardele de contabilitate [2]. Potrivit pct. 15 al SNC „Stocuri”, costul de intrare ale stocurilor achiziționate cuprinde valoarea de cumpărare și costurile direct atribuibile intrării (de exemplu, costurile de transportare-aprovizionare, asigurare pe durata transportării, încărcare și descărcare, comisioanele achitate intermediarilor, impozitele și taxele nerecuperabile, taxele vamale și alte costuri suportate pentru aducerea stocurilor în forma și în locul utilizării după destinație).

Schematic componentele costului de intrare al stocurilor este prezentat în figura 1.

Figura 1. Componentele costului de intrare al stocurilor

Sursa: elaborată de autor

În condițiile actuale ale crizei energetice din Republica Moldova una din problemele actuale o reprezintă compensațiile la gazele naturale. Livrarea gazelor naturale au la bază Dispozițiilor Comisiei pentru Situații Excepționale care prevede, printre altele, compensarea diferenței de preț în urma majorării prețurilor reglementate pentru furnizarea gazelor naturale către consumatorii non-casnici, și anume persoane fizice și juridice care procura de la furnizori gaze naturale în alte scopuri decât pentru propriile necesități casnice.

În practică în facturile fiscale eliberate furnizorii indică separat suma totală pentru serviciile prestate, mărimea compensației la gaze și suma care urmează a fi achitată de către fiecare consumator după recalculare.

Contabilitatea compensării diferențelor de preț nu este reglementată separat în standardele naționale de contabilitate. Potrivit pct. 8 din SNC „Politici contabile, modificări ale estimărilor contabile, erori și evenimente ulterioare”, dacă sistemul de reglementare normativă a contabilității nu stabilește metodele de ținere a contabilității referitor la un aspect (problemă) concret(ă), entitatea este în drept să elaboreze metoda respectivă în baza prevederilor Legii contabilității și raportării financiare, SNC și ale altor acte normative în care sunt reglementate aspecte similare.

Compensația se bazează pe prevederile SNC „Capital propriu și datorii” care stabilește că, subvențiile sunt tratate ca asistență acordată de Guvern, alte autorități ale administrației publice, instituții și organizații naționale și internaționale sub forma unor transferuri de resurse cu condiția respectării de către entitate a anumitor cerințe.

Conform pct. 71 din SNC „Capital propriu și datorii”, subvențiile se recunosc inițial în baza contabilității de angajamente dacă există o certitudine întemeiată că:

- entitatea va respecta condițiile impuse la acordarea subvențiilor;
- subvențiile vor fi primite;
- valoarea subvențiilor poate fi evaluată în mod credibil.

În cazul primirii diferitor compensații, în cazul dat – la gaze naturale, entității nu i se înaintează cerințe care urmează a fi respectate. Deci, la contabilizarea compensației de preț acesta, în baza contabilității de angajamente, se va recunoaște subvenția (compensația) întrucât există certitudinea că compensația va fi primită și valoarea ei poate fi evaluată în mod credibil. Totodată, deoarece compensația de preț

este destinată acoperirii costurilor/cheltuielilor suportate prin reducerea datoriilor față de alți creditori (furnizorii de gaze naturale), aceasta trebuie contabilizată similar subvențiilor aferente veniturilor [5]. În practică se regăsesc și operațiuni de procurare a stocurilor în baza cardurilor business care se facturează prin facturi fiscale, de regulă, la finele lunii.

Potrivit pct. 11 din SNC „Stocuri”, stocurile se recunosc ca active circulante la respectarea simultană a următoarelor condiții:

1. sânt controlate de entitate, adică se află în proprietatea acesteia;
2. există probabilitatea obținerii de către entitate a beneficiilor economice viitoare din utilizarea stocurilor;
3. sânt destinate utilizării în ciclul normal de producție/prestări servicii sau vor fi vândute în termen de 12 luni; și
4. costul de intrare poate fi determinat în mod credibil.

În acest context, procurarea stocurilor (în practică, frecvent a combustibilului etc.) nefacturată și modalitatea de contabilizare a procurărilor nefacturate pe parcursul lunii calendaristice trebuie să fie o parte componentă a politicilor contabile ale entității. Totodată, la procurarea combustibilului pe parcursul lunii, politicile contabile ale cumpărătorului trebuie să prevadă la ce preț se contabilizează această procurare, pentru a se determina în mod credibil costul de intrare, inclusiv tratamentul contabil al diferențelor de preț care pot să apară în caz de acordare a discountului de către furnizor.

În opinia unor autori, la procurarea nefacturată, intrarea combustibilului pe parcursul lunii poate fi contabilizată la un preț de evidență cum ar fi prețul combustibilului de pe panou, cu sau fără a ține cont de taxa pe valoarea adăugată, cu recunoașterea datoriei către furnizor la momentul alimentării, întrucât acesta și-a onorat obligația de punere la dispoziție a combustibilului. Această afirmație se confirmă și în pct. 46 din SNC „Capital propriu și datorii”, conform căruia datoriile comerciale se contabilizează pe măsura procurării bunurilor și primirii serviciilor procurate ca majorare concomitentă a valorii activelor, costurilor/cheltuielilor și a datoriilor curente [7].

Deoarece reducerea de preț nu este acordată la momentul procurării, consideram că discountul acordat odată cu primirea facturii fiscale ar trebui să fie contabilizat conform SNC „Stocuri”, care prevede în pct. 15 că reducerile comerciale, rabaturile și alte elemente similare sânt deduse la determinarea costului de intrare a stocurilor achiziționate.

Totodată conform SNC „Capital propriu și datorii”, datoriile comerciale recunoscute inițial se ajustează ca urmare a:

1. primirii reducerilor de preț de la furnizori;
2. returnării bunurilor procurate anterior;
3. corectării erorilor aferente valorii bunurilor (serviciilor) procurate în anii precedenți.

Ajustarea datoriilor în cazul primirii reducerilor de preț de la furnizori *după intrarea bunurilor* (primirea serviciilor) se contabilizează ca diminuare a datoriilor și majorare a veniturilor curente [5]. Prin urmare, dacă reducerea de preț este acordată după procurare fiind indicată în factura fiscală emisă separat aceasta se contabilizează în componența altor venituri operaționale și nu condiționează ajustarea costului de intrare a stocurilor. În caz contrar, reducerea se scade din costul de intrare a stocurilor procurate.

Cu referire la regulile fiscale, potrivit art. 24 alin. (1) din Codul fiscal se permite deducerea cheltuielilor ordinare și necesare, achitate sau suportate de contribuabil pe parcursul perioadei fiscale, exclusiv în cadrul activității de întreprinzător.

Totodată, pct. 26 din Regulamentul cu privire la determinarea obligațiilor fiscale aferente impozitului pe venit, aprobat prin HG nr. 693/2018, stabilește că cheltuieli ordinare și necesare sunt cheltuielile

caracteristice gestionării activității de întreprinzător și cheltuielile reglementate prin acte normative în vigoare, caracteristice pentru gestionarea anumitor tipuri de activități de întreprinzător, în scopul desfășurării activității economice și obținerii de venituri.

Conform art. 44 alin. (7) din Codul fiscal în scopuri fiscale se pot folosi metode de evidență financiară bazate pe prevederile SNC și IFRS care nu contravin prevederilor Codului fiscal.

Putem concluziona că impozitele și taxele nerecuperabile, precum taxele vamale, taxa pentru poluarea mediului etc. urmează a fi incluse în costul stocurilor, iar reducerile de preț acordate la momentul recunoașterii stocurilor se scad din valoarea acestora.

În continuare vom prezenta un exemplu privind contabilizarea operațiunilor de procurare a materialelor cu acordarea reducerilor de preț la momentul recunoașterii inițiale.

Exemplu: În luna februarie 2023 entitatea a primit de la furnizor factura fiscală privind combustibilul consumat cu următoarele informații:

- valoarea combustibilului - 6 000 lei, inclusiv TVA – 1 000 lei;
- discountul acordat – în mărime de 240 lei, inclusiv TVA – 40 lei.

Valoarea combustibilului a fost achitată în avans în sumă de 7000 lei.

Înregistrările contabile aferente operațiunilor de procurare a combustibilului sunt prezentate în următorul tabel:

Tabelul 1. Formule contabile privind operațiunile de procurare a combustibilului cu acordarea reducerilor de preț

Nr. crt.	Conținutul operațiunii	Suma	Conturi corespondente	
			debit	credit
1	Reflectarea avansului acordat furnizorul de combustibil	7 000	224	242
3	Primirea facturii fiscale primite de la furnizorul de combustibil, la suma fără TVA	5 000	211	521
4	Deducerea TVA aferentă procurării de combustibil	1 000	534	521
5	Reflectarea discountului acordat de către furnizor la suma fără TVA	(200)	211	521
6	Stornarea TVA aferentă reducerii de preț	(40)	534	521
7	Trecerea în cont a avansului acordat anterior pentru procurarea combustibilului	5 760	521	224

Sursa: elaborat de autor

Din datele exemplului prezentat, se observă că reducerea de preț aferentă combustibilului procurat indicată cu semnul minus în factura fiscală micșorează costul de intrare al acestuia, necătând la faptul că primirea acesteia are loc la finele lunii, dar este indicată în aceeași factură fiscală ce atestă momentul recunoașterii inițiale a materialelor procurate.

O altă situație inerentă evaluării stocurilor o reprezintă alegerea metodei de evaluare curentă a stocurilor. În acest context, este de menționat faptul că o metodă relativ nouă de evaluare curentă a stocurilor este metoda LIFO, care prevede evaluarea stocurilor ieșite la costul de intrare al ultimei intrări (lot). Pe măsura epuizării lotului, stocurile ieșite se evaluează la costul de intrare al lotului anterior în ordine cronologică. Metoda LIFO se recomandă în cazul în care preturile stocurilor ieșite înregistrează o creștere permanentă în cursul perioadei de gestiune (pct. 37¹ din SNC „Stocuri”).

Includerea metodei LIFO rezultă din art. 12 alin. (9) al Directivei 2013/34/UE. Totodată, această metodă nu este prevăzută în IAS 2 „Stocuri”. Ca urmare a acestei modificări, începând cu 01.01.2020,

stocurile ieșite sunt evaluate nu doar conform metodelor identificării specifice, FIFO și costului mediu ponderat, ci și în baza metodei LIFO. Modul de aplicare a metodei LIFO este exemplificat în anexa 3¹ la SNC „Stocuri” [6].

De menționat că în practica contabilă această metodă se aplică foarte rar, una din cauzele posibile fiind majorarea costului stocurilor ieșite comparativ cu alte metode de evaluare curentă în cazul creșterii prețurilor.

Potrivit pct. 44 din SNC „Stocuri”, evaluarea ulterioară a stocurilor se efectuează la data raportării ținând cont de metoda de evaluare curentă aplicată de entitate în cursul perioadei de gestiune. La data raportării stocurile se evaluează la suma cea mai mică dintre valoarea contabilă, determinată în baza metodei de evaluare curentă, și valoarea realizabilă netă [4].

Astfel, ajustările pentru deprecierea stocurilor se recunosc la data raportării (de regulă, cu ocazia inventarierii) în cazul în care valoarea contabilă a stocurilor, determinată în baza metodei de evaluare curentă depășește valoarea realizabilă netă a acestora. Suma oricărei diminuări a valorii stocurilor până la valoarea realizabilă netă se contabilizează ca: Debit contul 714 “Alte cheltuieli din activitatea operațională” Credit contul 218 „Ajustări pentru deprecierea stocurilor” (pct. 49 din SNC „Stocuri”). Totodată, sunt stabilite cerințe specifice privind impozitarea ajustărilor pentru deprecierea stocurilor, și anume:

1. ajustările pentru deprecierea stocurilor, înregistrate în contabilitate ca cheltuieli curente nu sunt deduse în scopuri fiscale deoarece nu corespund cerințelor art. 24 alin. (1) din Codul fiscal;
2. modul de impozitare a veniturilor înregistrate ca urmare a decontării ajustărilor pentru deprecierea stocurilor se bazează pe prevederile art. 20 z¹⁷) din Codul fiscal, potrivit căruia venitul din anularea sau recuperarea cheltuielilor, veniturile din reducerea sau anularea provizioanelor, pentru care nu s-au acordat deduceri în scopuri fiscale este neimpozabil;
3. suma TVA aferentă ajustărilor pentru deprecierea stocurilor nu se exclude din deduceri, deoarece stocurile nu sunt ieșite și nu apare livrare impozabilă cu TVA.

Concluzii

Cadrul normativ care reglementează aspectele privind momentul recunoașterii inițiale și evaluării stocurilor stipulează norme generale prevăzute în SNC care rezultă din cerințele Directivei 2013/34/UE și standardelor internaționale. Totodată tratamentul contabil în anumite situații prezintă dificultăți în reflectare și necesită a fi examinat prin prisma mai multor reglementări în domeniu, cum ar fi acordarea diferitor compensații, reduceri de preț etc. la momentul evaluării inițiale a stocurilor procurate.

La evaluarea curentă și ulterioară a stocurilor trebuie să se țină cont de cerințele SNC „Stocuri”, precum și de alte acte normative în vederea reflectării corecte modului de evaluare a acestora atât în contabilitate, cât și în scopurile impozitării.

Referințe bibliografice

1. Codul fiscal al Republicii Moldova Nr. 1163 din 24-04-1997. În: *Monitorul oficial nr. 62 art. 522 din 18.09.1997 cu modificările și completările ulterioare.*
2. Legea contabilității și raportării financiare nr. 287 din 15.12.2017. În: *Monitorul oficial nr. 1-6 art. 22 din 05.01.2018 cu modificările și completările ulterioare.*
3. Standardul Național de Contabilitate SNC “Politici contabile, modificări ale estimărilor contabile, erori și evenimente ulterioare”, aprobat prin Ordinul Ministrului Finanțelor nr. 118

- din 06.08.2013. În: *Monitorul oficial nr. 177-181 art. 1224 din 16.08.2013 cu modificările și completările ulterioare*.
4. Standardul Național de Contabilitate SNC “Stocuri”, aprobat prin Ordinul Ministrului Finanțelor nr. 118 din 06.08.2013. În: *Monitorul oficial nr. 177-181 art. 1224 din 16.08.2013 cu modificările și completările ulterioare*.
 5. Standardul Național de Contabilitate SNC “Capital propriu și datorii”, aprobat prin Ordinul Ministrului Finanțelor nr. 118 din 06.08.2013. În: *Monitorul oficial nr. 177-181 art. 1224 din 16.08.2013 cu modificările și completările ulterioare*.
 6. Alexandru Nederița, “Comentarii privind conținutul și modul de aplicare a modificărilor de bază operate în SNC „Stocuri”, Contabilitate și audit, 2019, Nr.12.
 7. Ghenadie Negară, „Contabilizarea operațiunilor de procurare a combustibilului în baza cardurilor corporative valorice”, Contabilitate și Audit, 2014, Nr.12.

INVESTIȚIILE ÎN CRIPTOMONEDE ȘI NFT

CRYPTOCURRENCY AND NFT INVESTMENTS

Autor: ȘTEFANIDA MERIACRI

e-mail: meriacri.stefanida@ase.md

Conducător științific: MAIA BAJAN, ORCID: 0000-0001-6903-8275

e-mail: bajan.maia@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei

Abstract. *Cryptocurrency is a digital currency in which transactions are verified and recorded by a decentralized system using cryptography, rather than by a centralized authority. This ones attracted people from simple investors to academic people to do many researches about how this market works and how can be a modern alternative to our actual currency market which is formed from currencies of each traded country. This market started to develop in august 2008 and has a real growth in 2011 when apeared other criptocurrencies near principal currency – Bitcoin. After that, in january 2021 on this market the global cap exceeds 1 trillion dollars and was in a continue growth durring the first quarter of 2021 until his global cap reached the number of 2 trillion dollars. After all, in 2015 apeared the first mention about NFT in blockchain register of Ethereum. This ones has a special particularity compared to existing cryptos until then- the lack of need to store or hold an asset, which leads to a certain degree of anonymity south by a large number of investors, and the speed of training of assets. Therefore, the goal of this is to find the main factors that determine the growth of investments in this market, especially when this market is a little bit sensitive after the fall from May 2022, when Terra token fell in 48 hours by approximately 99.8 %. In this context, the results once again convinced us that many of investors see this market an oportunity to invest where and when they want, to make fast transactions whithout paying exorbitant bank fees, anonymity of transactions and last but not least curiosity.*

Keywords: *cryptocurrency, nft, investment, cryptocurrency market, blockchain, recognition, IFRS*

JEL: M41, M13, M14, F18

Introducere

Criptomonedele sunt monedele digitale ce folosesc criptografia- tehnica cu ajutorul căreia se codează datele pentru cei care nu dispun de parolă și face imposibilă citirea datelor fără aceasta. Uilizând criptografia, criptomonedele sunt cele mai sigure pe piață, deoarece sunt imposibil de falsificat, asta având un plus foarte mare față de alte investiții sau hârtii de valoare deținute de investitori.

Astfel, criptomonedele sunt sisteme necontrolate de către sistemele centralizate ale statelor, și se bazează pe tehnologia blockchain. Blockchain-ul este o structură complexă de baze de date descrisă pentru prima data de către criptograful David Chaum [1]. În lumea crypto, blockchain-ul este asemănător unui registru public în care sunt înregistrate toate tranzacțiile criptate ce este întreținut și actualizat de zeci de mii de oameni din toată lumea. Cu toate acestea tranzacțiile sunt anonime și aceste liste nu sunt disponibile pentru publicul larg.

Evoluția pieței de criptomonedele

De-a lungul timpului acestui sistem i s-a adus îmbunătățiri constante și continuă să fie văzută ca una din cele mai complexe tehnologii cu un puternic potențial de dezvoltare, chiar și dupa aproximativ 35 ani de existență. La moment, această clasificare este făcuta în baza permisiunii de operare blockchain-ului și este de 3 categorii:

1. *Blockchainul public* – este accesibil către marea majoritate și oricine poate tranzacționa pe piață aceste monede.

2. *Blockchain-ul privat* – este controlat de o singură identitate și accesată în cadrul unei rețele restricționate.
3. *Blockchain-ul hibrid* – este sistemul controlat de o singură entitate, dar are un cadru de accesare mai puțin permisiv.

Cea mai mare companie de blockchain este IBM și este specializată și oporientată spre sistemul hibrid de dezvoltare.

În ciuda faptului că această piață a explodat în special o dată cu pandemia de COVID-19, dorința de a deține și a utiliza criptomonede, motivele reale de cumparare și tranzacționare, popularitatea și totodată lipsa vastă de informații legată de această piață a criptomonedelor nu au fost cercetate de către analiștii economici și nu au fost acceptate sau integrate în economiile naționale de către toate statele lumii. Această piață pe cât de accesibilă și profitabilă poate părea, în cazul lipsei de cunoștințe și cercetărilor cu rezultate veridice și neexistând la moment o cale clară de investiții fără a risca prea mult, astfel la moment există doar informații despre ce s-a întâmplat și cum au evoluat lucrurile și se analizează anumite trenduri sperând că acestea vor fi repetitive la anumite intervale de timp.

Evoluția piețelor crypto la începutul anului 2009, software-ul Bitcoin a devenit pentru prima dată disponibil publicului. Satoshi Nakamoto [2] a minat primii 50 Bitcoin, în acest mod având loc lansarea exclusivă a minării crypto. Acest proiect a fost pregătit de o echipă mică de programatori și amatori. Din echipa de lansare mai puțin de jumătate au putut anticipa că proiectul lor va fi timp de atâția ani într-o continuă evoluție și că va fi mai departe revoluționată. În 2010 au avut loc primele tranzacționări pe această piață, dezvoltatorul Gavin Andersen a cumpărat 10.000 Bitcoin cu 50 dolari. Prima tranzacție de schimb în lumea reală a fost efectuată de către Laszlo Hanyecz achitând o comandă făcută online.

În 2011 a fost punctul de cotitură pe această piață când au început să se dezvolte criptomonede alternative Bitcoinului fiind numite altcoin-uri. Altcoin-urile ofereau mai multe îmbunătățiri față de Bitcoin, prin funcții distinctive precum viteză mai mare sau anonim ridicat. Litecoin [3] a fost primul altcoin lansat. În 2013 a avut loc prima mare creștere pe piață când Bitcoin a depășit 1.000 dolari fiind urmată de boom-ul de altcoin-uri apărute pe piață copiind modul de funcționare și crearea a Ethereum și Bitcoin Altcoin-urile au ajuns la un număr de peste 9000 în februarie 2023. Principala criptomonedă a atins cele mai înalte valori în 2021: 63.075,20 dolari pe data de 15 aprilie și 64.863,98 dolari pe 12 noiembrie, prezentate în figura 1.

Figura 1. Evoluția Bitcoin din 2013 până în februarie 2023

Sursa: coinmarketcap.com [4]

În februarie 2023, după volumul pe piața crypto, în top 5 sunt incluse următoarele criptomonede: Bitcoin, Ethereum, Ripple, Cardano și Polygon. Piața de investiții a criptomonedelor și a NFT-urilor prezintă un mare interes, deoarece în baza acestei piețe se demonstrează popularitatea și acceptarea de către utilizatorii de pe întreg mapamondul a acestor monede. Un alt factor ce este determinat de capitalizarea înaltă, este cererea într-o continuă creștere și dorința de a deține aceste active din partea

investitorilor. După devalorizarea multor criptomonede în anul 2022, chiar de la începutul anului 2023 s-a redresat această piață. Acest fapt poate fi observat și în evoluția Bitcoin-ului.

Până în anul 2017, principala monedă care deținea peste 80% din capitalizarea întregii piețe de criptomonede a fost Bitcoin. Însă în 2017 Ethereum a reușit să atragă și să mențină pe întreg parcursul peste 10% din capitalizarea întregii pieți. În prezent această monedă a trecut pragul de 18%, și se află într-o continuă creștere, în timp ce moneda Bitcoin deține mai puțin de jumătate din întreaga piață 42%. Astfel, considerăm că moneda Bitcoin, deși a fost prima monedă, își va pierde din puterea de capitalizare în viitorul apropiat, dacă nu vor exista alte evenimente ce vor determina creșterea acesteia din nou. O altă monedă important de menționat este Ethereum, însă aceasta încă nici o data nu a reușit să depășească Bitcoin-ul

Primele NFT-uri au apărut în 2015 în registrul blockchain al altcoinului Ethereum. NFT-rile sunt jetoane nefungibile (în engleză Non-Fungible Token). Token-urile nefungibile sunt active crypto exprimate în formă digitală și spre deosebire de alte token-uri, NFT-urile sunt unice separat, ceea ce reprezintă o particularitate ce le permite să fie utilizate ca active fizice cât și ca active digitale. ERC-721 a fost primul standard de reprezentare a activelor în registru blockchain Ethereum.

Piața de acțiuni Cripto

Tranzacționarea de criptomonede și NFT este similară altor piețe de investire cunoscute până la momentul actual, cineva cumpără cote părți și le crește valoarea acestora. Principalul element de analiză a acestei piețe este determinată de o fereastră de timp. Fiecare fereastră de timp este determinată de așa numita lumânare, ea conținând 5 parametri:

1. Prețul de deschidere (valoarea de intrare)
2. Prețul de închidere (ultima valoare până la trecerea în următorul câmp de timp)
3. Prețul maxim (valoarea maximă în câmpul de timp)
4. Prețul minim (valoarea minimă în câmpul de timp)
5. Culoarea utilizată (a. alb sau albastru dacă prețul de închidere mai mare ca prețul de deschidere
b. roșu sau negru dacă prețul de deschidere mai mare ca prețul de închidere)

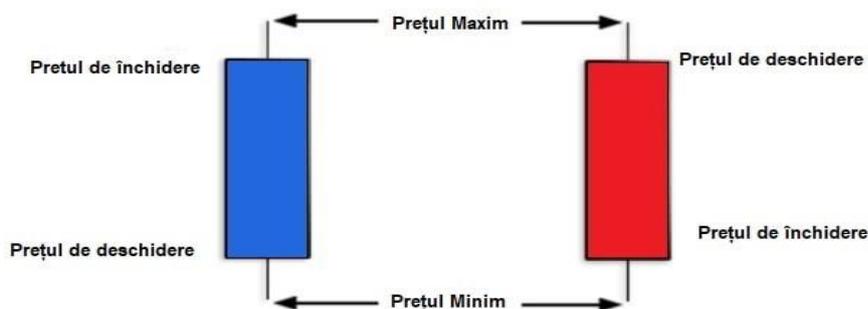

Figura 2. Tipuri de lumânare cripto

Sursa: *admiralmarkets.com* [5]

În baza datelor prezentate de aceste ferestre de timp, putem analiza sistemul automatizat de tranzacționare a criptomonedelor bazat pe e-repeated and learning. Semnalul dat de lumânare reprezintă fie un semnal ascendent sau un semnal descendent. Lumânările japoneze indică foarte bine acțiunea prețului din piață, cu mărimea acesteia sau și cu distanța dintre cea mai înaltă și cea mai redusă cotație. Urmărind graficele cu lumânări japoneze, traderii pot identifica intensitatea trendului. Graficele lumânărilor japoneze permit o analiză suplimentară, participanții la piață putând descoperi mai ușor tendințele din piață analizând:

1. Dimensiunea;
2. Culoarea;
3. Diferențele configurații ale lumânărilor.

Lungimea fitilului unei lumânări japoneze reflectă cel mai înalt punct (adică maximum) și cel mai mic punct (adică minimum) atins de prețurile din bursă.

De asemenea în fiecare fereastră de timp se înregistrează și volumul, adică cantitatea totală tranzacționată în acea perioadă de timp. În plus, platformele de exchange pun la dispoziție vizualizarea ordinelor de vânzare și cumpărare prezentate în figura 3.

Site	Price(USD)	Size(BTC)	Total(BTC)
Site	29800	28.69	4,207.89
Site	29700	20.11	4,179.21
Site	29600	44.08	4,159.10
Site	29500	107.13	4,115.02
Site	29400	218.90	4,007.88
Site	29300	75.40	3,788.99
Site	29200	217.24	3,713.58
Site	29100	138.91	3,496.34
Site	29000	251.33	3,357.43
Site	28900	395.87	3,106.10
Site	28800	447.12	2,710.23
Site	28700	666.38	2,263.12
Site	28600	381.92	1,596.74
Site	28500	1,129.48	1,214.82
Site	28400	85.34	85.34
Site	28400	1.81	1.81
Site	28300	962.73	964.54
Site	28200	481.86	1,446.41
Site	28100	317.72	1,764.13
Site	28000	647.34	2,411.46
Site	27900	447.39	2,858.86
Site	27800	309.90	3,168.76
Site	27700	171.53	3,340.29
Site	27600	294.33	3,634.62
Site	27500	98.08	3,732.70
Site	27400	122.55	3,855.25
Site	27300	123.16	3,978.42
Site	27200	50.28	4,028.70
Site	27100	38.30	4,067.00
Site	27000	57.16	4,124.16

Figura 3: Exemplu foaie ORDER BOOK

Sursa: elaborat de autor în baza coinglass.com[6]

Se pot extrage informații utile chiar și din numărul sau valoarea ordinelor. Cei care realizează tranzacții pe platforme de exchange sunt denumiți generic "traderi". Traderii în general folosesc diferite tehnici de tranzacționare pentru a realiza profit - încercând să speculeze dacă prețul va crește sau va scădea. Prețul unei acțiuni poate de asemenea să fie influențat de diferiți factori din cadrul companiei. Acești factori pot afecta în mod negativ sau pozitiv prețul acțiunilor (un rol important o au știrile despre cripto). În general traderii folosesc algoritmi personali bazați pe diferiți indicatori economici care încerca să determine caracteristicile cele mai importante ale pieței la fiecare moment de timp.

Metodele pieței criptomonedelor

În literatura de specialitate, există mai multe metode (Figura 4) prin care se pot obține profituri pe această piață la momentul actual.

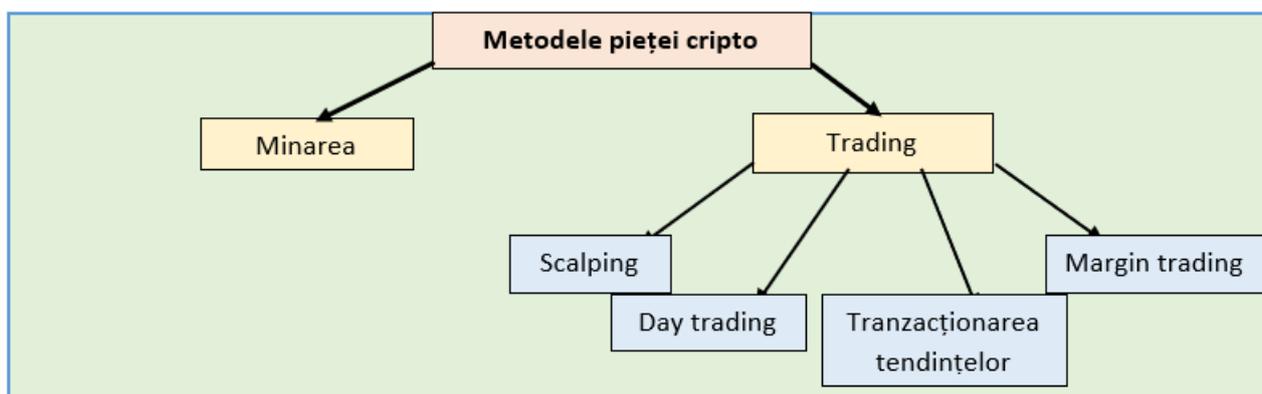

Figura 4: Metodele pieței cripto

Sursa: elaborat de autor

Metoda 1 "Minarea". Aceasta este un mecanism prin care utilizatorii din întreaga lume sunt implicați în întreținerea și extinderea rețelelor cripto. Pe parcursul acestui proces se realizează validarea tranzacțiilor ce se așteaptă a fi validate și ulterior adăugate în baza de date blockchain. Acest proces se soldează cu extinderea pieței și persoanele ce minează se soldează cu profitul din urma vânzării propriu zise a acestora.

Cel mai mare proiect NFT până în 2023 este Move-to-earn, configurat și acesta prin metoda Minării. El este constituit în baza tehnologiei 3.0. El se realizează pe piață cu un pachet cu avatare constituite sub formă de NFT-uri, ceea ce înseamnă că există mai multe moduri în care se poate genera profit. Prima metodă este ca utilizatorul să se logheze, să facă investiții în echipamentul virtual necesar desfășurării antrenamentelor online, și pentru antrenamentele și provocările pe care acesta le finalizează cu succes în cadrul proiectului i se oferă tokenuri. A doua metodă este similară celei din criptomonede, adică tranzacționarea pe piață.

Metoda 2 "Trading". Această metodă este asociată cu procurarea și vânzarea unui activ în lipsa acestuia, adică fără să fie deținută fizic. Criptomonedele fiind bani virtuali, aceștia nu au o reprezentare reală. De obicei, această metodă este caracteristică celor traderi care fac acțiuni pe termen scurt. Pentru dezvoltarea în acest mod se utilizează câteva strategii precum:

1. scalping- vânzări și cumpărări în intervale scurte de timp, uneori și la distanță de câteva secunde;
2. day trading- tranzacționări zilnice; tranzacționarea swing- urmărind valurile cele mai mici ale pieței pentru procurare;
3. tranzacționarea tendințelor- adică tranzacționarea pe piață cu ce este în vogă sau ce este la un preț foarte ridicat;
4. margin trading- presupune utilizarea capitalului împrumutat, similar creditelor, de la un broker pentru a face o investiție.

Criptomonedele se păstrează în portofele, tipurile acestora sunt prezentate în Figura 5.

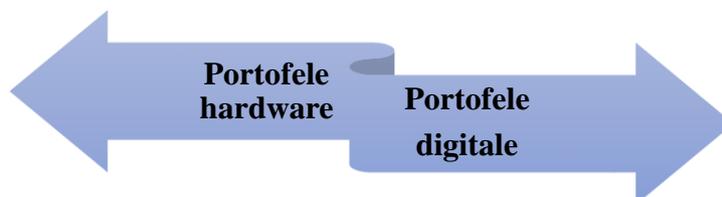

Figura 5: Tipuri de portofele

Sursa: elaborat de autor

Portofelele hardware reprezintă cel mai sigur mod de a stoca banii criptografici. Acestea reprezintă un dispozitiv care se conectează la computerul, laptopul, tableta sau smartphone-ul utilizatorului. Ulterior, utilizatorul inițiază o tranzacție utilizând un program de pe telefon, computer sau laptop, în timp ce procesarea tranzacției se efectuează pe portofelul hardware cu ajutorul unui cip/procesor

complet izolat. Acest lucru face ca un portofel hardware să fie la fel de sigur ca orice altă metodă de stocare de tip „cold storage” (nu comunică în mod direct cu internetul), un exemplu „banal” fiind un portofel de hârtie. Totuși, un portofel hardware este în același timp aproape la fel de confortabil de utilizat în viața de zi cu zi ca un portofel online (o aplicație de pe calculator sau telefon). Portofelele hardware sunt accesibile doar offline și vin în dispozitive hardware care arată ca stick-uri USB. Exemple de aceste portofele includ Ledger Nano X și Trezor Model T. Acestea sunt ușor de utilizat fiind, de asemenea, cele mai sigure de pe piața de astăzi.

Un *portofel digital* de criptomonede este, în general, echivalentul unui cont bancar: permite primirea de criptomonede, stocare și trimitere către alte conturi. Portofelele stochează parola privată necesară pentru a accesa adresa bitcoin. Fiecare utilizator instalează o aplicație software, care este un fișier portofel digital, pe calculator sau pe telefonul mobil, sau de pe o pagină web. Portofelele web sunt cea mai comună formă de portofele digitale și sunt disponibile pe mai multe platforme de schimb criptografic. Acestea sunt accesibile printr-un browser. Exemple de portofele web sunt MetaMask și Trust Wallet. Cu aceste portofele digitale, utilizatorul poate să trimită sau să primească criptomonede de la alți utilizatori. Partea mai puțin practică a portofelelor digitale este că pot fi dedicate, pentru o singură criptomonedă (exemple: Bitcoin, Ethereum, Ripple, Litecoin), sau pot fi multimonede (Coinomi, CoinSpot, CoinVault, Cryptonator multi-cryptocurrency wallet, Exodus, Gatehub, Holy Transaction, Jaxx Wallet, UberPay Wallet).

Recunoașterea criptomonedelor în contabilitate

În România, art.4 lit. din Legea 127/2011 privind activitatea de emisie de monedă electronică [7], se definește moneda electronică ca fiind „o valoare monetară stocată electronic, inclusiv magnetic, reprezentând o creanță asupra emitentului, emisă la primirea fondurilor în scopul efectuării de operațiuni de plată și care este acceptată de o persoană, alta decât emitentul de monedă electronică”. Reieșind din cele expuse în legea menționată moneda electronică este varianta electronică a bancnotelor și monedelor, care se poate stoca pe un dispozitiv de plată electronic (emoney). Acesta poate fi folosită, de regulă, pentru a efectua plăți electronice de mică valoare.

Întrucât nu există nici o reglementare în Republica Moldova care să explice cum ar trebui să fie contabilizate tranzacțiile cu criptomonede și NFT, specialiștii contabili nu au nici o altă alternativă decât să se conformeze la standardele internaționale existente. Banca Națională a Moldovei atenționează utilizatorii serviciilor de plată asupra faptului că monedele virtuale și metodele de schimb aferente nu sunt supuse reglementării pe teritoriul Republica Moldova. Respectiv, fondurile utilizatorilor nu sunt protejate.

Conform caracteristicilor pe care le posedă criptomonedele, acestea ar putea fi contabilizate ca numerar ținând cont de faptul că sunt o formă de bani digitali. Conform IAS 2 ”Stocuri” și IAS 32 ”Instrumente financiare,, criptomonedele nu pot fi evaluate ca echivalente de numerar, deoarece nu pot fi schimbate ușor pentru un bun sau un serviciu.

În IAS 7 ”Situția fluxurilor de numerar”, echivalentele de numerar sunt definite ca ”investiții pe termen scurt, foarte lichide, ușor convertibile în sume cunoscute de numerar și care sunt supuse unui risc nesemnificativ de modificări de valoare”. Din această cauză criptomonedele nu pot fi recunoscute ca echivalente de numerar, pentru că valoarea acestora este volatilă. Drept concluzie, criptomonedele nu pot fi recunoscute ca numerar sau echivalent de numerar conform IAS 7.

O altă poziție ar fi că acestea ar putea fi recunoscute în contabilitate drept active financiare la valoarea justă a acestora prin profit sau pierdere în conformitate cu IFRS 9 ”Instrumente financiare”, însă criptomonedele nu pot corespunde unui instrument financiar, deoarece nu corespunde definiției, acesta nereprezentând numerar, dobândă de capitaluri proprii într-o entitate sau un contract ce poate stabili o obligație sau un drept de a livra sau a primi numerar sau un alt instrument financiar.

O altă abordare de recunoaștere a criptomonedelor este: Stoc. Prin urmare ca să poată fi recunoscute criptomonedele ca stocuri, conform IAS 2 ”Stocuri”, trebuie să fie deținute în vederea vânzării în cadrul desfășurării normale a unei activități sau dacă poate fi utilizată în procesul de producție pentru a produce sau a pregăti un bun spre vânzare. În cazul în care entitatea se ocupă cu tranzacționarea sau minarea criptovalutei, atunci le-am putea lua în considerare ca stocuri.

În IAS 38 "Imobilizări necorporale", un activ este identificabil dacă este separabil sau rezultă din drepturi contractuale sau de altă natură. Un activ se consideră separabil dacă este capabil să fie separat sau divizat de entitate și vândut, transferat, licențiat, închiriat sau schimbat, fie individual, fie împreună cu un contract aferent, activ sau pasiv identificabil. Acest lucru corespunde, de asemenea, cu IAS 21 „Efectele modificărilor cursurilor valutare” care afirmă că o caracteristică esențială a unui activ nemonetar este absența unui drept de primire (sau a unei obligații de livrare) a unui număr fix sau determinabil de unități de monedă. Astfel, se pare că criptomoneda îndeplinește definiția unei imobilizări necorporale din IAS 38 „Imobilizări necorporale”, întrucât este capabil să fie separat de titular și vândut sau transferat individual și, în conformitate cu IAS 21 „Efectele modificărilor cursurilor valutare”, nu oferă titularului un drept de a primi un număr fix sau determinabil de unități de monedă.

Investițiile în NFT sunt relativ noi pe această piață, deoarece ele au luat amploare în special în timpul pandemiei de COVID-19. O caracteristică specială pentru NFT-uri este lipsa nevoii de a depozita sau deține un activ, ceea ce duce la un anumit grad de anonimitate, căutat de mulți investitori, și la rapiditatea tranzacționării activelor. La fel ca și criptomonedele, nefiind reglementate în Republica Moldova, pentru recunoașterea lor se ține cont de standardele internaționale, însă acestea nu pot recunoscute nici ca stocuri conform IAS 2 "Stocuri". Dar nici ca instrumente financiare conform IFRS 9 "Instrumente financiare", deși NFT-urile nu sunt amortizabile.

NFT-urile sunt utilizate pentru stocarea diferitor jocuri online și oferă șansa ca investind în aceste online games să se creeze investiții în forma tokenurilor. Tot acestea au oferit posibilitatea ca artiștii din muzică sau pictură să își publice lucrările spre ceilalți utilizatori. Exemple de acest gen sunt: The Doggies5, aparținând artistului Snoop Dogg, cu prețul mediu al acestui token fiind de 122,3 dolari; Galeria Uffizi din Florența, Italia, a vândut copia digitală NFT a unui tablou realizat de Michelangelo cu 170 de mii de dolari; cântăreața Delia, a fost prima artistă din România care a lansat un NFT al piesei „Racheta”. Piesa a fost lansată în două versiuni pe platforma de licitație OpenSea: 100 copii NFT ale piesei și un pachet Ultra Luxury care, pe lângă piesă, include fotografiile și desene realizate de interpretă. În total sunt 10.000 de token-uri și sunt aproximativ 7300 de utilizatori. Astfel, conchidem faptul că criptomonedele și NFT-urile ar putea fi considerate ca investiții, deoarece la procurarea acestora proprietarul se așteaptă la creșterea valorii acestora ceea ce se soldează cu generarea beneficiilor economice așteptate de către acesta.

Întrucât există atât incertitudine implicată în recunoașterea și măsurarea criptomonedelor, este necesară o anumită divulgare pentru a informa utilizatorii în procesul decizional economic. IAS 1 „Prezentarea situațiilor financiare”, impune unei entități să dezvăluie hotărârile pe care administrația sa a făcut-o cu privire la recunoașterea criptomonedelor și NFT-urilor.

În același timp, IAS 10 „Evenimente după perioada de raportare” solicită entității să dezvăluie orice evenimente care nu ajustează rezultatele, iar criptomoneda nu ar putea influența deciziile economice pe care utilizatorii situațiilor financiare le iau în considerare.

Concluzii

În lipsa reglementării acestei piețe în Republica Moldova, pentru experți reprezintă o provocare să determine cum corect ar fi de evaluat, recunoscut și contabilizat aceste criptomonede și NFT-uri. Deși piața este una relativ nouă, putem conchide faptul că interesul și încrederea părților interesate de investițiile în criptomonede și NFT-uri este într-o continuă ascensiune. Comparativ cu alte piețe, factorii macroeconomici au un impact practic nesemnificativ în evoluția acestora, ceea ce o transformă într-o piață potrivită investițiilor.

În urma cercetării efectuate, determinăm că posibilitățile criptomonedei pot fi tranzacționate la un schimb, prin urmare se așteaptă ca entitatea să primească un flux de beneficii economice. Luând în considerare acestea, criptomoneda este supusă unor variații majore și este de natură non-monetary.

Totodată un activ poate fi identificabil dacă este separat sau dacă provine dintr-un drept contractual sau legal, de aici rezultă că criptomonedele sunt identificabile. În viziunea noastră criptomoneda sunt

formă de bani digitali care nu îmbracă o formă fizică, și cea mai potrivită recunoaștere după părerea noastră ar fi investiții financiare.

Referințe bibliografice

1. Advances in cryptology: proceedings of CRYPTO 82. Chaum, David., Rivest, Ronald L., Sherman, Alan T. New York: Plenum Press. 1983
2. <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>
3. <https://litecoin.com/en/business>
4. <https://coinmarketcap.com/currencies/bitcoin/>
5. <https://admiralmarkets.com/ro/education/articles/forex-basics/tranzactionarea-cu-lumanarile-japoneze>
6. <https://www.coinglass.com/merge/BTC-USD>
7. <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/129496>
8. Reid, F., Harrigan, M.: An analysis of anonymity in the Bitcoin system. In: 2011 IEEE International Conference on Privacy, Security, Risk, and Trust, and IEEE International Conference on Social Computing (2011)
9. IAS <https://www.iasplus.com/en/standards/ias>
10. Baur, A.W.; Bühler, J.; Bick, M.; Bonorden, C.S. 2015. Cryptocurrencies as a disruption? empirical findings on user adoption and future potential of bitcoin and co. În Conference on e-Business, e-Services and e-Society, Springer, 63–80.
11. Maia, BAJAN, Ana, MOISEI. Provocări contabile aferente recunoașterii criptoalutiei. În: Provocările contabilității în viziunea tinerilor cercetători, Conferința Științifică Internațională din 12-13 martie 2020, ediția a IV-a, Chișinău, Culegere de articole științifice, 2020, p. 37-41, 0,38 c.a., ISBN 978-9975-75-981-6. Disponibil: https://caae.ase.md/files/caae/conf/conf_12.03.20.pdf
12. DASCĂLU, I., GRIGOROI, L., LAZARI, L., MIHAILA, S. Aprecierea percepției părților interesate cu privire la folosirea criptomonedelor. În: International Scientific Conference on Accounting - ISCA 2022, Conferință Științifică Internațională, 1-2 aprilie 2022, Chisinau, 2022, p. 91-97, ISBN 978-9975-155-92-2 (PDF) DOI: 10.5281/zenodo.7059302 disponibil: https://caae.ase.md/files/conferinte/isca/ISCA2022_CZU_DOI.pdf

RAPORTAREA PERFORMANȚEI FINANCIARE SI NEFINANCIARE: OBSERVATII DIN INDUSTRIA AUTOMOBILISTICA

REPORTING FINANCIAR AND NON-FINANCIAR PERFORMANCE OBSERVATIONS FROM THE AUTOMOTIVE INDUSTRY

Autor: **ADRIAN DANIEL MIHAI**

e-mail: mihaiadrian22@stud.ase.ro

Conducător științific: **MIRELA NICHITA**, ORCID: 0000-0002-8580-6171

e-mail: mirela.nichita@cig.ase.ro

Academia de Studii Economice București, România

Abstract. *Financial and non-financial performance reporting is an essential component of a company's strategic management, providing valuable information for making business decisions and evaluating company performance. This is particularly important in the automotive industry, which is facing rapid changes and major challenges, such as the transition to electric vehicles and growing concerns about sustainability. In this context, analyzing the financial reports of major car companies, such as Volkswagen, BMW and Renault, can provide useful insight into how they approach these challenges and how they report their financial and non-financial performance. Analysis of these reports can reveal important trends and strategies in risk management, innovation, social and environmental impact, and how they are adapting their strategies to respond to market changes. Thus, this research topic can provide a deeper understanding of how financial and non-financial performance reporting can be used to assess the performance of an automotive company and reveal its key trends and strategies.*

Keywords: *financial performance, non-financial performance, automotive industry, sustainability, financial reporting*

JEL: M21, M41

Introducere

Performanța financiară reprezintă capacitatea întreprinderii de a genera fluxuri financiare și de a utiliza eficient resursele financiare pentru a atinge obiectivele sale de afaceri, pe termen scurt și lung. Performanța nefinanciară reprezintă capacitatea întreprinderii de a gestiona aspecte de mediu, social, de guvernanță și de a asigura durabilitatea afacerii sale prin abordarea unor aspecte cu impact semnificativ asupra diferiților stakeholder. Performanța financiară și nefinanciară poate fi analizată astfel:

- Pentru performanța financiară: analiza bilanțului, analiza contului de profit și pierdere, analiza fluxurilor de trezorerie, analiza indicatorilor financiari și analiza creșterii economice.
- Pentru performanța nefinanciară: raportarea și analiza indicatorilor de durabilitate (ecologici, sociali și de guvernanță), indicatorii de responsabilitate socială și indicatorii de inovație și dezvoltare.

Performanța financiară și nefinanciară

Analiza performanței financiare și nefinanciare a unei companii presupune folosirea unui set larg de indicatori financiari și nefinanciari pentru a evalua eficiența și eficacitatea activităților acesteia, precum și impactul lor asupra diferiților stakeholderi (Cosmulese & Hlaciuc, 2019). Pentru a obține

o evaluare corectă a performanței, este important să se combine analiza financiară și nefinanciară și să se țină cont de contextul economic și social în care operează compania.

Indicatorii ce aparțin performanței financiare sunt următorii:

1. Rata rentabilității economice - arată cât profit a generat o companie raportat la capitalul investit în afacere.
2. Marja netă de profit - arată cât profit net a rămas din venitul total, după ce au fost scăzute toate cheltuielile.
3. Lichiditatea - arată capacitatea companiei de a-și plăti datoriile curente din resursele sale lichide.
4. Solvabilitatea - arată capacitatea companiei de a-și plăti datoriile pe termen lung și de a-și finanța activitățile viitoare.
5. Randamentul activelor - arată cât de eficientă este compania în utilizarea activelor sale pentru a genera profit.

Acești indicatori financiari pot fi utilizați pentru a evalua performanța financiară a companiilor din diferite industrii și pentru a face comparații între companii similare.

Indicatorii ce aparțin performanței nefinanciare sunt următorii:

1. Responsabilitatea socială corporativă - arată în ce măsură compania își îndeplinește obligațiile sociale, etice și de mediu.
2. Managementul resurselor umane - arată în ce măsură compania își respectă angajații și investește în dezvoltarea lor profesională.
3. Mediu - arată în ce măsură compania își îndeplinește obligațiile privind protecția mediului.
4. Inovarea - arată în ce măsură compania investește în cercetare și dezvoltare pentru a fi inovatoare.
5. Guvernanța corporativă - arată în ce măsură compania își respectă obligațiile de raportare și de conducere a afacerii într-un mod responsabil.

Performanța nefinanciară este importantă pentru companii, deoarece poate influența imaginea și reputația companiei în rândul consumatorilor, investitorilor și angajaților. De asemenea, poate fi utilizată pentru a evalua dacă compania este sustenabilă pe termen lung și pentru a identifica potențialele probleme și oportunități de îmbunătățire a activității companiei.

Raportarea performanței financiare și a performanței nefinanciare

Raportarea performanței financiare și nefinanciare este o practică esențială pentru a evalua performanța unei companii într-un anumit interval de timp. În timp ce performanța financiară se concentrează pe măsurarea profitabilității și a eficienței financiare, performanța nefinanciară se concentrează pe măsurarea progresului companiei în privința obiectivelor sale sociale, mediului și implicării în comunitate.

Pentru raportarea performanței financiare și nefinanciare am ales trei companii din industria automobilistică periaoda analizata este 01.01.2020-31.12.2020.

În industria automobilistică, raportarea performanței nefinanciare este deosebit de importantă, deoarece sectorul auto are un impact semnificativ asupra mediului și a sănătății publice. În plus, consumatorii sunt din ce în ce mai interesați de impactul social și de mediu al produselor pe care le cumpără.

Volkswagen – Anul 2020

Volkswagen (sau VW) este un producător german de automobile cu sediul în Wolfsburg, Germania. Fondată în 1937, Volkswagen este una dintre cele mai mari companii de automobile din lume, cu

filiale în întreaga lume și o gamă largă de vehicule, de la automobile de clasă mică și medie la automobile de lux și vehicule comerciale.

Volkswagen este cunoscută pentru modelele sale de mașini precum Golf, Passat, Jetta, Beetle și multe altele, care sunt apreciate pentru calitatea și fiabilitatea lor. În plus, compania se concentrează tot mai mult pe dezvoltarea de vehicule electrice și hibride, pentru a răspunde nevoilor și cerințelor de mobilitate durabilă.

În raportul financiar pentru anul 2020, Volkswagen Group a raportat o scădere a veniturilor cu 11,8% în comparație cu anul anterior, ajungând la 222,9 miliarde de euro. Cu toate acestea, compania a reușit să obțină un profit net de 8,8 miliarde de euro, în principal datorită vânzărilor de mașini în China și redresării rapide după primele impacturi ale pandemiei.

De asemenea, Volkswagen a evidențiat investițiile sale semnificative în dezvoltarea mașinilor electrice și în dezvoltarea tehnologiei de autonomie, cu o sumă totală de 39 de miliarde de euro alocată pentru aceste investiții până în 2024.

În ceea ce privește situația financiară a Volkswagen Group, compania a raportat o datorie netă de 7,8 miliarde de euro în 2020, în scădere față de datoria netă raportată în 2019. În plus, compania a reușit să mențină o poziție puternică de lichiditate, cu o disponibilitate de numerar și echivalent de numerar în valoare de 26,7 miliarde de euro la sfârșitul anului 2020.

Volkswagen – Bilanț (Paginile 210-211 din Raportul Anual)

€ million	Note	Dec. 31, 2020	Dec. 31, 2019
Assets			
Noncurrent assets			
Intangible assets	12	67,968	66,214
Property, plant and equipment	13, 33	63,884	66,152
Lease assets	14, 33	50,686	48,938
Investment property	14	558	538
Equity-accounted investments	15	10,080	8,169
Other equity investments	15	1,865	1,902
Financial services receivables	16	82,565	86,973
Other financial assets	17	7,834	5,553
Other receivables	18	2,867	2,722
Tax receivables	19	376	341
Deferred tax assets	19	13,486	13,106
		302,170	300,608
Current assets			
Inventories	20	43,823	46,742
Trade receivables	21	16,243	17,941
Financial services receivables	16	58,006	58,615
Other financial assets	17	13,234	12,216
Other receivables	18	7,381	7,272
Tax receivables	19	1,186	1,190
Marketable securities	22	21,162	16,769
Cash, cash equivalents and time deposits	23	33,909	25,923
Assets held for sale		–	795
		194,944	187,463
Total assets		497,114	488,071

€ million	Note	Dec. 31, 2020	Dec. 31, 2019
Equity and liabilities			
Equity	24		
Subscribed capital		1,283	1,283
Capital reserve		14,551	14,551
Retained earnings		100,772	96,929
Other reserves		-5,270	-3,646
Equity attributable to Volkswagen AG hybrid capital investors		15,713	12,663
Equity attributable to Volkswagen AG shareholders and hybrid capital investors		127,049	121,781
Noncontrolling interests		1,734	1,870
		128,783	123,651
Noncurrent liabilities			
Financial liabilities	25	114,809	113,556
Other financial liabilities	26	4,257	4,499
Other liabilities	27	7,905	7,271
Deferred tax liabilities	28	4,890	5,007
Provisions for pensions	29	45,081	41,389
Provisions for taxes	28	3,292	2,991
Other provisions	30	22,688	21,783
		202,921	196,497
Current liabilities			
Financial liabilities	25	88,648	87,912
Trade payables	31	22,677	22,745
Tax payables	28	340	408
Other financial liabilities	26	10,590	10,858
Other liabilities	27	17,979	19,320
Provisions for taxes	28	2,213	1,876
Other provisions	30	22,964	24,434
Liabilities associated with assets held for sale		-	370
		165,410	167,924
Total equity and liabilities		497,114	488,071

Volkswagen – Situația fluxurilor de numerar (Pagina 214 din Raportul Anual)

€ million	2020	2019
Cash and cash equivalents at beginning of period	24,329	28,113
Earnings before tax	11,667	18,356
Income taxes paid	-2,646	-2,914
Depreciation and amortization of, and impairment losses on, intangible assets, property, plant and equipment, and investment property ¹	12,765	12,046
Amortization of and impairment losses on capitalized development costs ¹	4,637	3,665
Impairment losses on equity investments ¹	454	300
Depreciation of and impairment losses on lease assets ¹	9,214	8,428
Gain/loss on disposal of noncurrent assets and equity investments	-889	-4
Share of the result of equity-accounted investments	536	460
Other noncash expense/income	-1,572	-730
Change in inventories	1,334	-674
Change in receivables (excluding financial services)	712	-893
Change in liabilities (excluding financial liabilities)	540	2,297
Change in provisions	803	1,646
Change in lease assets	-12,914	-13,204
Change in financial services receivables	260	-10,796
Cash flows from operating activities	24,901	17,983
Investments in intangible assets (excluding development costs), property, plant and equipment, and investment property	-11,273	-14,230
Additions to capitalized development costs	-6,473	-5,171
Acquisition of subsidiaries	26	-673
Acquisition of other equity investments	-1,660	-420
Disposal of subsidiaries	402	3
Disposal of other equity investments	195	177
Proceeds from disposal of intangible assets, property, plant and equipment, and investment property	411	237
Change in investments in securities	-4,462	387
Change in loans and time deposits	143	-1,456
Cash flows from investing activities	-22,690	-21,146
Capital contributions/capital redemptions	2,984	-
Dividends paid	-2,952	-2,899
Capital transactions with noncontrolling interest shareholders	-238	1,368
Proceeds from issuance of bonds	25,181	25,916
Repayments of bonds	-19,815	-19,784
Changes in other financial liabilities	3,577	-4,509
Repayments of lease liabilities	-1,100	-957
Cash flows from financing activities	7,637	-865
Effect of exchange rate changes on cash and cash equivalents	-745	243
Change of loss allowance within cash and cash equivalents	0	1
Net change in cash and cash equivalents	9,103	-3,784
Cash and cash equivalents at end of period	33,432	24,329
Cash and cash equivalents at end of period	33,432	24,329
Securities, loans and time deposits	32,645	29,099
Gross liquidity	66,078	53,428
Total third-party borrowings	-203,457	-201,468
Net liquidity	-137,380	-148,040

Volkswagen – Reporting Segment 2020

REPORTING SEGMENTS 2020

€ million	Passenger Cars and Light Commercial Vehicles	Commercial Vehicles	Power Engineering	Financial Services	Total segments	Reconciliation	Volkswagen Group
Sales revenue from external customers	160,674	21,114	3,638	37,223	222,649	235	222,884
Intersegment sales revenue	15,310	1,042	2	3,555	19,908	-19,908	-
Total sales revenue	175,984	22,156	3,640	40,778	242,557	-19,673	222,884
Depreciation and amortization	15,428	2,309	379	8,647	26,763	-1,014	25,749
Impairment losses	370	179	64	742	1,355	-49	1,306
Reversal of impairment losses	32	1	-	204	237	-8	229
Segment result (operating result)	8,381	-79	-482	3,012	10,832	-1,157	9,675
Share of the result of equity-accounted investments	2,615	85	-3	60	2,756	-	2,756
Interest result and other financial result	-3	-170	-2	-296	-471	-294	-765
Equity-accounted investments	8,129	1,135	29	786	10,080	-	10,080
Investments in intangible assets, property, plant and equipment, and investment property	15,677	1,309	147	208	17,340	405	17,745

Volkswagen – Contul de profit și pierdere (Pagina 207 din Raportul Anual)

€ million	Note	2020	2019
Sales revenue	1	222,884	252,632
Cost of sales	2	-183,937	-203,490
Gross result		38,947	49,142
Distribution expenses	3	-18,407	-20,978
Administrative expenses	4	-9,399	-9,767
Other operating income	5	12,438	11,453
Other operating expenses	6	-13,904	-12,890
Operating result		9,675	16,960
Share of the result of equity-accounted investments	7	2,756	3,349
Interest income	8	793	910
Interest expenses	8	-2,291	-2,524
Other financial result	9	733	-339
Financial result		1,991	1,396
Earnings before tax		11,667	18,356
Income tax income/expense	10	-2,843	-4,326
Current		-3,150	-4,147
Deferred		307	-180
Earnings after tax		8,824	14,029
of which attributable to			
Noncontrolling interests		-43	143
Volkswagen AG hybrid capital investors		533	540
Volkswagen AG shareholders		8,334	13,346
Basic/diluted earnings per ordinary share in €	11	16.60	26.60
Basic/diluted earnings per preferred share in €	11	16.66	26.66

BMW – Anul 2020

BMW este o companie germană producătoare de mașini și motociclete, cu sediul central în Munich, Germania. Fondată în 1916, BMW este cunoscută pentru designul inovator și performanța de vârf a vehiculelor sale.

BMW produce o gamă largă de mașini, de la modele compacte și sedanuri de clasă medie, la SUV-uri de lux și mașini sportive, precum cele din seria M. Compania este de asemenea cunoscută pentru motoarele sale puternice și eficiente, precum și pentru tehnologia avansată din vehiculele sale.

Bilanțul BMW Group pentru anul 2020 arată că activele totale ale companiei au crescut de la 255,5 miliarde de euro în 2019 la 269,5 miliarde de euro. În același timp, datoriile totale ale companiei au crescut de la 199,2 miliarde de euro în 2019 la 219,3 miliarde de euro în 2020.

Contul de profit și pierdere al BMW Group arată că veniturile totale ale companiei în 2020 au scăzut cu 5,7%, la 98,99 miliarde de euro, iar profitul operațional a scăzut cu 23,2%, la 5,2 miliarde de euro.

BMW – Bilanț (Paginile 188 si 189 din Raportul Anual)

in € million	Note	Group		Automotive (unaudited supplementary information)		Motorcycles (unaudited supplementary information)		Financial Services (unaudited supplementary information)		Other Entities (unaudited supplementary information)		Eliminations (unaudited supplementary information)	
		2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019
ASSETS													
Intangible assets	21	12,342	11,729	11,809	11,212	155	127	377	389	1	1	–	–
Property, plant and equipment	22	21,850	23,245	21,371	22,749	401	407	78	89	–	–	–	–
Leased products	23	41,995	42,609	–	–	–	–	48,759	50,348	–	–	–6,764	–7,739
Investments accounted for using the equity method	24	3,585	3,199	3,585	3,199	–	–	–	–	–	–	–	–
Other investments		735	703	4,711	5,144	–	–	20	1	6,938	6,847	–10,934	–11,289
Receivables from sales financing	25	48,025	51,030	–	–	–	–	48,082	51,079	–	–	–57	–49
Financial assets	26	2,644	1,370	559	131	–	–	161	139	1,939	1,168	–15	–68
Deferred tax	13	2,459	2,194	3,196	3,451	–	–	550	512	131	84	–1,418	–1,853
Other assets	28	1,216	1,325	2,861	2,203	33	36	2,929	3,351	41,860	38,919	–46,467	–43,184
Non-current assets		134,851	137,404	48,092	48,089	589	570	100,956	105,908	50,869	47,019	–65,655	–64,182
Inventories	29	14,896	15,891	13,391	14,404	687	679	818	808	–	–	–	–
Trade receivables	30	2,298	2,518	1,979	2,228	219	186	100	103	–	1	–	–
Receivables from sales financing	25	36,252	41,407	–	–	–	–	36,252	41,407	–	–	–	–
Financial assets	26	5,108	5,955	4,152	4,772	–	–	612	1,009	392	187	–48	–13
Current tax	27	606	1,209	342	1,000	–	–	64	84	200	125	–	–
Other assets	28	9,110	11,614	33,747	33,492	2	1	5,952	5,106	52,625	64,692	–83,216	–91,677
Cash and cash equivalents		13,537	12,036	9,522	9,077	5	11	2,863	2,075	1,147	873	–	–
Current assets		81,807	90,630	63,133	64,973	913	877	46,661	50,592	54,364	65,878	–83,264	–91,690
Total assets		216,658	228,034	111,225	113,062	1,502	1,447	147,617	156,500	105,233	112,897	–148,919	–155,872
EQUITY AND LIABILITIES													
Subscribed capital	31	660	659	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Capital reserves	31	2,199	2,161	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Revenue reserves	31	59,550	57,667	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Accumulated other equity	31	–1,518	–1,163	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Equity attributable to shareholders of BMW AG	31	60,891	59,324	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Minority interest		629	583	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Equity		61,520	59,907	41,117	40,174	–	–	15,555	15,545	21,389	21,972	–16,541	–17,784
Pension provisions	32	3,693	3,335	3,197	2,820	109	96	49	47	338	372	–	–
Other provisions	33	6,488	5,788	6,268	5,605	74	81	146	102	–	–	–	–
Deferred tax	13	509	632	697	543	–	–	2,812	3,804	78	34	–3,078	–3,749
Financial liabilities	35	67,390	70,647	2,087	2,680	–	–	17,730	18,170	47,588	49,865	–15	–68
Other liabilities	36	5,095	5,100	7,270	7,929	522	569	42,506	39,639	1,011	102	–46,214	–43,139
Non-current provisions and liabilities		83,175	85,502	19,519	19,577	705	746	63,243	61,762	49,015	50,373	–49,307	–46,956
Other provisions	33	7,494	7,421	6,960	6,962	100	105	388	299	46	55	–	–
Current tax	34	747	963	537	704	–	–	192	184	18	75	–	–
Financial liabilities	35	38,986	46,093	897	1,929	–	–	25,178	26,938	12,959	17,239	–48	–13
Trade payables	37	8,644	10,182	7,365	8,814	378	413	892	943	9	12	–	–
Other liabilities	36	16,092	17,966	34,830	34,902	319	183	42,169	50,829	21,797	23,171	–83,023	–91,119
Current provisions and liabilities		71,963	82,625	50,589	53,311	797	701	68,819	79,193	34,829	40,552	–83,071	–91,132
Total equity and liabilities		216,658	228,034	111,225	113,062	1,502	1,447	147,617	156,500	105,233	112,897	–148,919	–155,872

Renault – Anul 2020

Renault este un producător francez de automobile, fondat în 1899, care produce o gamă variată de vehicule, de la automobile de clasă mică și medie, la SUV-uri și vehicule comerciale. Compania are sediul central în Franța și este prezentă în mai multe țări din întreaga lume. Renault este recunoscută pentru designul inovator al mașinilor sale și pentru angajamentul său față de mobilitatea durabilă, dezvoltând vehicule electrice și hibride și investind în tehnologii avansate pentru reducerea emisiilor de dioxid de carbon și îmbunătățirea eficienței combustibililor.

Raportul financiar al companiei Renault pentru anul fiscal 2020 a fost publicat în luna februarie 2021. Venituri: Veniturile companiei au fost de 43,5 miliarde de euro în 2020, în scădere cu 21,7% față de anul precedent.

Profitabilitate: Renault a înregistrat o pierdere netă de 8,05 miliarde de euro în 2020, în comparație cu un profit net de 19 milioane de euro în 2019. Pierderea a fost atribuită în mare parte reducerii vânzărilor și a capacității de producție, precum și costurilor semnificative de restructurare.

Vânzări: Vânzările globale de vehicule ale Renault au scăzut cu 21,3% în 2020, la 2,95 milioane de unități. În Europa, principalul piață a companiei, vânzările au scăzut cu 25,8%. În schimb, vânzările din China și America Latină au crescut cu 9,3%, respectiv 3,4%.

Renault – Bilanț (Pagina 5 din Raportul Anual)

	Notes	December 31, 2020	December 31, 2019
ASSETS (€ million)			
NON-CURRENT ASSETS			
Intangible assets and goodwill	10-A	6,347	6,949
Property, plant and equipment	10-B	17,135	16,900
Investments in associates and joint ventures		15,120	21,232
<i>Nissan</i>	12	14,618	20,622
<i>Other associates and joint ventures</i>	13	502	610
Non-current financial assets	22	1,253	1,072
Deferred tax assets	8	651	1,016
Other non-current assets	17	956	1,224
TOTAL NON-CURRENT ASSETS		41,462	48,393
CURRENT ASSETS			
Inventories	14	5,640	5,780
Sales Financing receivables	15	40,820	45,374
Automotive receivables	16	910	1,258
Current financial assets	22	1,181	2,216
Current tax assets	17	153	86
Other current assets	17	3,874	4,082
Cash and cash equivalents	22	21,697	14,982
TOTAL CURRENT ASSETS		74,275	73,778
TOTAL ASSETS		115,737	122,171

	Notes	December 31, 2020	December 31, 2019 ⁶⁹
SHAREHOLDERS' EQUITY AND LIABILITIES (€ MILLION)			
SHAREHOLDERS' EQUITY			
Share capital		1,127	1,127
Share premium		3,785	3,785
Treasury shares		(284)	(344)
Revaluation of financial instruments		384	232
Translation adjustment		(4,108)	(2,235)
Reserves		31,876	32,140
Net income – parent-company shareholders' share		(8,008)	(141)
Shareholders' equity – parent-company shareholders' share		24,772	34,564
Shareholders' equity – non-controlling interests' share		566	767
TOTAL SHAREHOLDERS' EQUITY	18	25,338	35,331
NON-CURRENT LIABILITIES			
Deferred tax liabilities	8	922	1,044
Provisions for pension and other long-term employee benefit obligations – long-term	19	1,544	1,636
Other provisions – long-term	20	1,356	1,458
Non-current financial liabilities	23	13,423	8,794
Provisions for uncertain tax liabilities – long-term	21	179	187
Other non-current liabilities	21	1,685	1,734
TOTAL NON-CURRENT LIABILITIES		19,109	14,853
CURRENT LIABILITIES			
Provisions for pension and other long-term employee benefit obligations – short-term	19	103	64
Other provisions – short-term	20	1,570	1,064
Current financial liabilities	23	3,924	2,780
Sales Financing debts	23	47,547	47,465
Trade payables		8,277	9,582
Current tax liabilities	21	221	223
Provisions for uncertain tax liabilities – short-term	21	6	8
Other current liabilities	21	9,642	10,801
TOTAL CURRENT LIABILITIES		71,290	71,987
TOTAL SHAREHOLDERS' EQUITY AND LIABILITIES		115,737	122,171

Renault – Contul de Profit si Pierdere (Pagina 3 din Raportul Anual)

(€ million)	Notes	2020	2019
Revenues	4	43,474	55,537
Cost of goods and services sold		(36,257)	(44,665)
Research and development expenses	10-A	(2,569)	(2,658)
Selling, general and administrative expenses		(4,985)	(5,552)
Other operating income and expenses	6	(1,662)	(557)
Other operating income	6	181	80
Other operating expenses	6	(1,843)	(637)
Operating income (loss)		(1,999)	2,105
Cost of net financial indebtedness	7	(337)	(311)
Cost of gross financial indebtedness	7	(355)	(386)
Income on cash and financial assets	7	18	75
Other financial income and expenses	7	(145)	(131)
Financial income (expenses)	7	(482)	(442)
Share in net income (loss) of associates and joint ventures		(5,145)	(190)
Nissan	12	(4,970)	242
Other associates and joint ventures	13	(175)	(432)
Pre-tax income		(7,626)	1,473
Current and deferred taxes	8	(420)	(1,454)
NET INCOME		(8,046)	19
Net income – parent-company shareholders' share		(8,008)	(141)
Net income - non-controlling interests' share		(38)	160
Basic earnings per share ⁽⁵⁾ in €		(29,51)	(0,52)
Diluted earnings per share ⁽⁵⁾ in €		(29,51)	(0,52)
Number of shares outstanding (in thousands)			
for basic earnings per share	9	271,349	271,639
for diluted earnings per share	9	271,349	271,639

Renault – Situatia Fluxurilor de Numerar (Pagina 4 din Raportul Anual)

(€ million)	Notes	2020	2019
Net income		(8,046)	19
Cancellation of dividends received from unconsolidated listed investments		(11)	(46)
Cancellation of income and expenses with no impact on cash			
Depreciation, amortization and impairment		4,750	3,809
Share in net (income) loss of associates and joint ventures		5,145	190
Other income and expenses with no impact on cash before interest and tax	26-A	1,513	1,937
Dividends received from unlisted associates and joint ventures		5	4
Cash flows before interest and tax ⁽¹⁾		3,356	5,913
Dividends received from listed companies ⁽²⁾		11	625
Net change in financing for final customers		287	(2,612)
Net change in renewable dealer financing		2,820	(659)
Decrease (Increase) in Sales Financing receivables		3,107	(3,271)
Bond issuance by the Sales Financing segment	23-C	1,598	3,869
Bond redemption by the Sales Financing segment	23-C	(2,621)	(4,034)
Net change in other debts of the Sales Financing segment		2,195	3,696
Net change in other securities and loans of the Sales Financing segment		884	(428)
Net change in financial assets and debts of the Sales Financing Segment		2,056	3,103
Change in capitalized leased assets		(929)	(1,059)
Change in working capital before tax	26-B	(1,192)	1,214
CASH FLOWS FROM OPERATING ACTIVITIES BEFORE INTEREST AND TAX		6,409	6,525
Interest received		71	78
Interest paid		(352)	(368)
Current taxes (paid) / received		(375)	(636)
CASH FLOWS FROM OPERATING ACTIVITIES		5,753	5,599
Property, plant and equipment and intangible investments	26-C	(4,208)	(5,022)
Disposals of property, plant and equipment and intangible assets		187	31
Acquisitions of investments involving gain of control, net of cash acquired		-	5
Acquisitions of other investments		(129)	(157)
Disposals of investments involving loss of control, net of cash transferred		-	2
Disposals of other investments		(146)	36
Net decrease (increase) in other securities and loans of the Automotive segments		57	(2)
CASH FLOWS FROM INVESTING ACTIVITIES		(4,239)	(5,107)
Dividends paid to parent-company shareholders	18-D	-	(1,035)
Transactions with non-controlling interests		10	(10)
Dividends paid to non-controlling interests	18-H	(21)	(96)
(Acquisitions) sales of treasury shares		(44)	(36)
Cash flows with shareholders		(55)	(1,177)
Bond issuance by the Automotive segments	23-C	1,000	1,557
Bond redemption by the Automotive segments	23-C	(590)	(574)
Net increase (decrease) in other financial liabilities of the Automotive segments		5,250	(59)
Net change in financial liabilities of the Automotive segments	23-B	5,660	924
CASH FLOWS FROM FINANCING ACTIVITIES		5,605	(253)
INCREASE (DECREASE) IN CASH AND CASH EQUIVALENTS		7,119	239

(1) Cash flows before interest and tax do not include dividends received from listed companies

Referințe bibliografice

1. Cosmulese, C. G., & Hlaciuc, E. (2019). Asserments on performance of economic entities. European Journal of Accounting, Finance & Business, 7(2), DOI: 10.4316/EJAFOB.2019.723
2. Timothy James Gallagher și Joseph D. Andrew, Financial Management: Principles and Practice, Oxford University Press, 1997,
3. Gürdal Ertek și Uğur Alparslan, Non-Financial Performance Measurement and Management Practices in Manufacturing Firms, Springer, 2019
4. Walter T. Harrison Jr, Charles T. Horngren și C. William Thomas, Financial Accounting, Pearson, 2020

ASPECTELE APLICATIVE ALE ANALIZEI STRUCTURII VENITURILOR PENTRU PROCESUL DECIZIONAL

THE APPLICABLE ASPECTS OF THE ANALYSIS OF THE INCOME STRUCTURE FOR THE DECISION-MAKING PROCESS

Autor: MARIA MEGHEA

e-mail: meghea.maria@ase.md

Conducător științific: NELEA CHIRILOV, ORCID: 0000-0003-4979-4633

e-mail: chirilov.nelea.vladimir@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei

Abstract. *Due to the tax implications, the income recorded in the accounting of a commercial company requires particularly high attention from managers and accountants. The difference between income and expenses recorded in accounting represents accounting profit. To calculate the fiscal profit, rules are followed that have varied over time with the legislative changes related to the calculation of the profit tax. In addition to their fiscal importance, revenues provide, through their economic analysis, important information about how the unit's resources were used and about the results obtained.*

Keywords: *accounting, income, income structure, sales income, profit, analyze*

JEL: M49

Introducere

Schimbările care au loc în Republica Moldova afectează în mod direct activitatea principalului subiect al economiei de piață - entitatea. Odată cu trecerea la relațiile de piață, crește independența entității, precum și responsabilitatea lor economică și juridică.

Importanța stabilității financiare a entităților, precum și o creștere a competitivității acestora, sunt într-o creștere bruscă. Aceasta se referă, în special, la contabilitatea veniturilor care, după metodologia și mecanismul de autorealizare, este unul dintre cele mai însemnate și dificile sectoare de manifestare a oricărei întreprinderi. În cadrul sectorului de evidență nominalizat se formează un șir de indicatori financiari (cifra de afaceri, costul vânzărilor, profitul brut, veniturile, cheltuielile și rezultatele financiare din diferite tipuri de activități și evenimente) care servesc drept bază pentru determinarea obligațiilor fiscale, proiectarea bugetelor întreprinderii, luarea deciziilor manageriale și economice. În precizia și oportunitatea calculului indicatorilor înscriși sînt reunite toate categoriile de utilizatori ai rapoartelor financiare. Puterea de gestiune utilă a devenit o condiție pentru supraviețuirea unei entități pe piața competitivă.

În acest fel, maximizarea profitului și creșterea eficienței producției este cel mai esențial obiectiv al unei entități în condițiile de piață, condiții de autosuficiență și autofinanțare a acestora. Atingerea unor rezultate înalte ale activității entității este imposibilă fără un management eficient al veniturilor.

Conținut de bază

În climatul socio-economic în care activează, întreprinderea trebuie să-și demonstreze permanent viabilitatea, capacitatea de concurență și acomodare, performanța economico-financiară. Toate

acestea, își găsesc cugetare în utilitatea activităților care au la bază determinări cantitativ-calitative ale factorilor producției, randamente maxime ale întrebuițării acestora etc.

Ca disciplină științifică, analiza s-a arătat în viața socială și economică, unde a contribuit și contribuie la progresul societății, inspirând prin metoda sa încredere în acțiunile viitoare. În întregul ei conținut, analiza reunește echilibrat, teoria abstractă cu realitatea fenomenelor studiate și transmite informații multiple cu privire la activitățile economico-financiare la nivel micro și macroeconomic.

Analizei îi revine sarcina, ca prin metodele, procedeele și tehnicile pe care le folosește, să concure la inovarea mecanismelor factoriale, a profunzimii cauzale ale fenomenelor cercetate și pe această bază să accepte diagnosticarea stării acestora în scopul stabilirii acțiunilor de reglare și funcționare stabilă și eficientă a întreprinderii în sistemul economiei de piață.

Veniturile	reprezintă afluxuri de avantaje economice generate în cursul anului de gestiune în urma vânzării produselor, mărfurilor, prestării serviciilor, îndeplinirii contractelor de construcție.
-------------------	---

Amplerea analizei veniturilor decurge din importanța informației analitice pentru luarea deciziilor de către conducerea întreprinderii și de utilizatorii externi ai informației din Situațiile financiare. **Analiza veniturilor din vânzări oferă utilizatorilor Situațiilor financiare posibilitatea aprecierii următoarelor aspecte:**

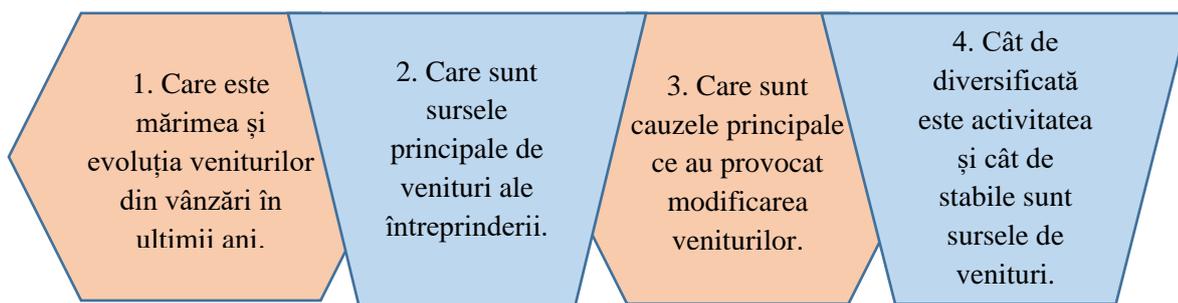
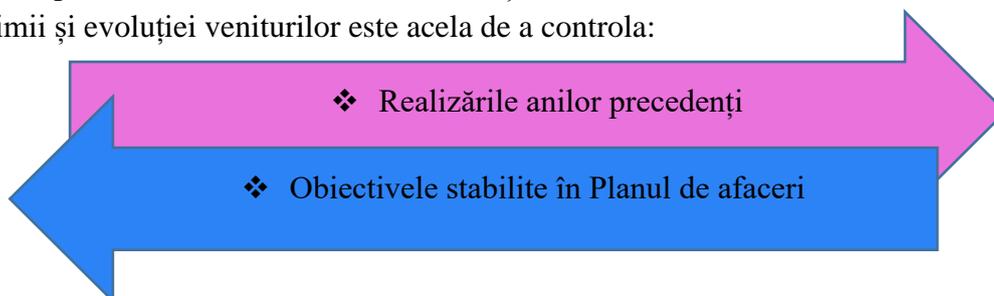

Fig. 1 Aspectele veniturilor din vânzări oferite Situațiilor financiare

Sursa: elaborat de autor în baza sursei [1.3, pag.7].

Vădit este că rezultatele analizei sunt esențiale atât pentru elaborarea strategiei de dezvoltare și organizarea activității curente a întreprinderii de către echipa de conducere, cât și pentru procesul decizional din partea utilizatorilor externi ai Situațiilor financiare.

Rolul mărimii și evoluției veniturilor este acela de a controla:

Cercetarea veniturilor în dinamică permite aprecierea volumului activității operaționale și investigarea modificărilor survenite în acest volum în ultimii ani. Totuși direcția de analiză se realizează doar în baza datelor din Situațiile financiare și nu este nevoie pentru ademenirea altor surse informaționale.

În continuare se va prezenta o aplicație practică, având obiectiv examinarea evoluției veniturilor din vânzări ale SRL „Cartdidact”, în baza datelor din Situațiile financiare, vom construi tabelul și vom interpreta rezultatele obținute.

Tabelul 1. Analiza mărimii și evoluției veniturilor în baza datelor entității SRL „Cartdidact” pentru anul 2022

Nr.	Indicatori	La finele anului , mii lei		Abaterea absolută	Ritmul creșterii, %
		precedent	curent		
1	2	3	4	5=4-3	6=4/3*100%
1.	Venituri din vânzări	5373372	1808437	-3564935	33,66
2.	Venituri totale	5421980	1924564	-3497416	35,50
3.	Total active	32515936	31589760	-926176	97,15
4.	Total datorii	2761143	2447380	-313835	88,63

Concluzie: În baza calculelor efectuate din tabel observăm că entitatea a înregistrat venituri din vânzări în anul curent în sumă de 1808437 mii lei, micșorându-se cu 3564935 mii lei sau cu 33,66 (p.p) puncte procentuale. Veniturile totale în anul curent au constituit 1924564 lei, diminuându-se cu 3497416 mii lei, sau 35,50 (p.p) puncte procentuale. Comparând ritmul creșterii veniturilor din vânzări (33,66%), cu ritmul creșterii activelor totale (97,15%) deduce că patrimonial entității a fost utilizat neeficient. Examinând ritmul creșterii veniturilor din vânzări (33,66%), cu ritmul creșterii datoriilor (88,63%) remarcăm că această situație semnifică creșterea gradului de îndatorare a entității. Motivarea întreprinderii de a exista, este influențată de capacitatea acesteia de a răspunde în mod stabil nevoilor pieței și de a derula o activitate rentabilă care să oglindească sintetic eficiența întregii activități economice.

Printre criteriile de clasificare a veniturilor după natură se numără:

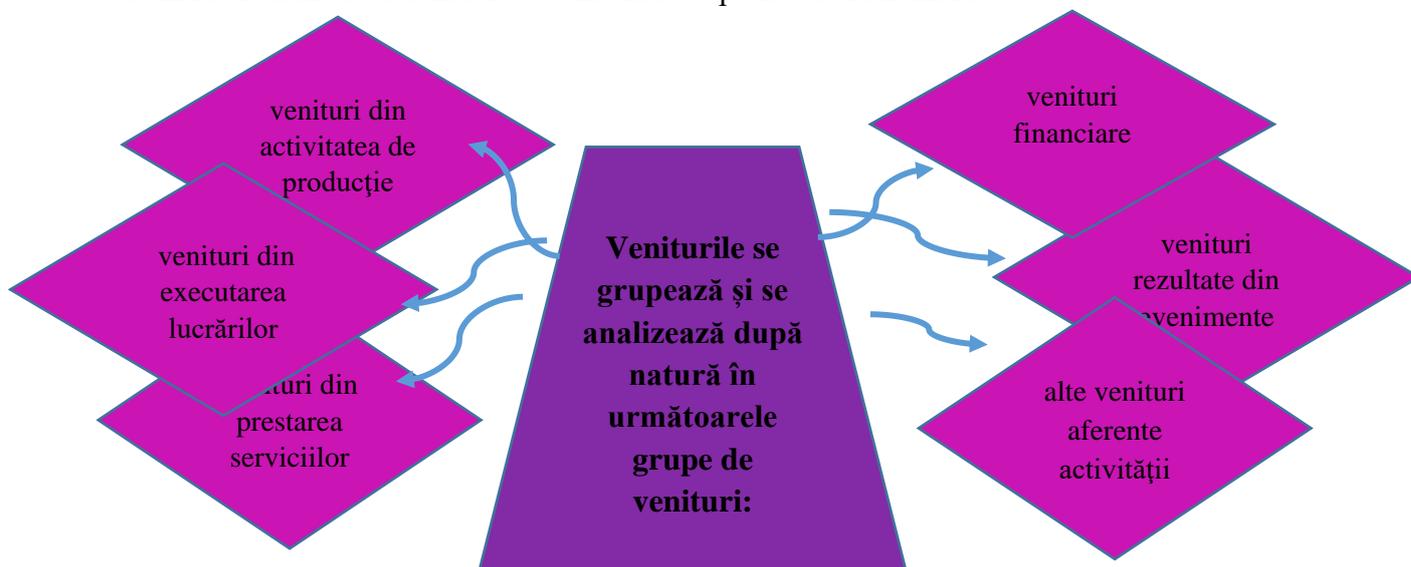

Fig. 2 Gruparea veniturilor după natură

Sursa: elaborat de autor în baza sursei [2.1, pag. 255].

În tabelul 2, se va prezenta structura veniturilor după natură. Prin prisma acestei metode vom calcula ponderea (cotei) fiecărui element component în totalul veniturilor. Astfel, în calitate de criteriu de grupare a veniturilor servește de obicei natura, adică conținutul economic al componentelor veniturilor.

Tabelul 2. Analiza structurii veniturilor după natură în dinamică în baza datelor din cadrul entității SRL „Cartdidact” pentru anul 2022

Nr.	Indicatori	Anul precedent		Anul curent		Abaterea	
		Suma, mii lei	Ponderea %	Suma, mii lei	Ponderea %	Suma, mii lei	Ponderii, puncte procentuale
	1	2	3	4	5	6=4-2	7=5-3
1.	Venituri din activitatea operațională, <i>inclusiv:</i>	5375049	99,13	1814593	94,29	-3560456	-4,84
1.1	Venituri din vânzări	5373372	99,10	1808437	93,97	-3564935	-5,13
1.2	Alte venituri din activitatea operațională	1677	0,03	6156	0,32	4479	0,29
2.	Venituri din alte activități, <i>inclusiv:</i>	46931	0,87	109971	5,71	63040	4,3
2.1	Venituri financiare	46931	0,87	109971	5,71	63040	4,3
2.2	Venituri excepționale	-	-	-	-	-	-
3.	Total venituri	5421980	100	1924564	100	-3497416	X

Concluzie: Datele din table arată că anul trecut entitatea SRL „Cartdidact” a înregistrat venituri totale în sumă de 1924564 mii lei, micșorându-se cu 3497416 mii lei față de anul precedent. Această scădere a fost determinată de micșorarea veniturilor din vânzări cu 3564935 mii lei, față de anul precedent, dar în același timp putem menționa majorarea altor venituri din activitatea operațională cu 4479 mii lei, față de anul precedent. Totodată remarcăm creșterea veniturilor financiare cu 63040 mii lei, față de anul precedent. Astfel analizând structura veniturilor totale deduce că cota principală au deținut-o veniturile din vânzări și anume în anul precedent 99,10% și în anul curent 93,97%.

Grafic, structura veniturilor după natură ale SRL „Cartdidact” se prezintă astfel:

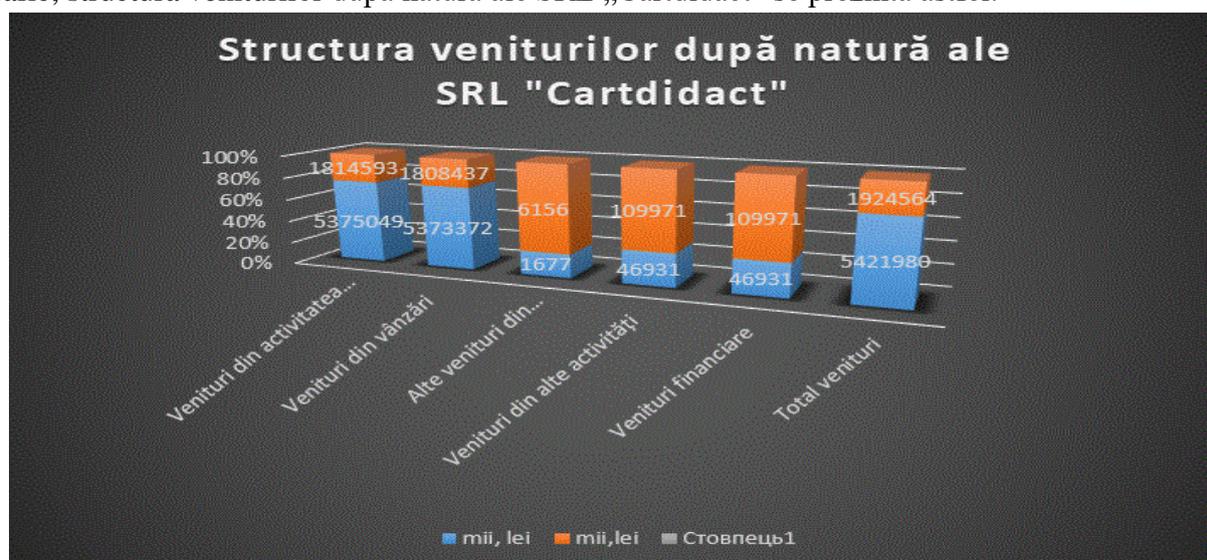

Figura 3. Structura veniturilor din vânzări ale SRL „Cartdidact”

Sursa: elaborat de autor în baza sursei [3.1].

Obiectivul analizei structurii veniturilor din vânzări pe tipuri de activitate operațională rezidă în fixarea profitului real al activității operaționale, adică perfecționarea entității în fabricarea produselor, comercializarea mărfurilor, prestarea serviciilor, executarea lucrărilor.

Activitatea operațională a entității poate fi:

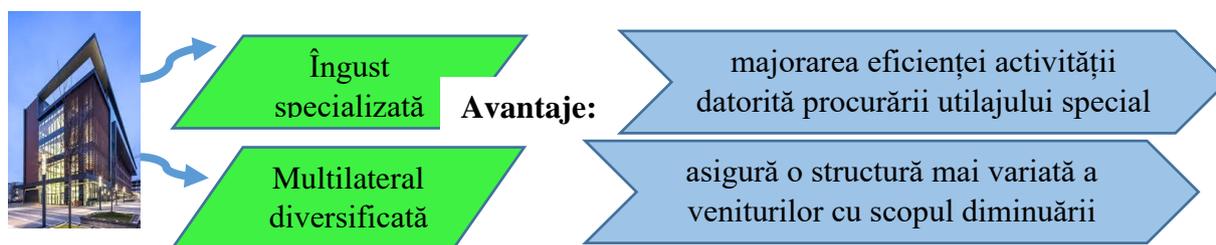

Fig. 4 Modul de clasificare a activității operaționale a entității

Sursa: elaborat de autor în baza sursei [1.3, pag. 11].

În continuare vom examina analiza structurală a vânzărilor pe tipuri de activitate operațională ale SRL „Cartdidact” în comparație cu anul precedent. În baza datelor din Situația de profit și pierdere vom crea un tabel analitic și vom interpreta rezultatele obținute.

Tabelul 3. Analiza structurii veniturilor din vânzări pe tipuri de activitate operațională din cadrul entității SRL „Cartdidact” pentru anul 2022

Nr.	Tipuri de activitate operațională	Suma veniturilor din vânzări, mii lei		Ponderea, %		Devierea	
		anul precedent	anul curent	anul precedent	anul curent	sumei, mii lei	ponderii, puncte procentuale
	1	2	3	4	5	6=3-2	7=5-4
1.	Venituri din vânzarea produselor și mărfurilor	5322182	1738598	99,05	96,14	-3583584	-2,91
2.	Venituri din prestarea serviciilor și executarea lucrărilor	51190	69840	0,95	3,86	18650	2,91
3.	Alte venituri din vânzări	-	-	-	-	-	-
4.	Total venituri din vânzări	5373372	1808438	100	100	-3564934	X

Concluzie: Analizând datele din tabel remarcăm că entitatea SRL „Cartdidact” a înregistrat venit din vânzări în anul curent 2022 în sumă de 1808438 mii lei, micșorându-se față de anul precedent cu 3564934 mii lei, această diminuare s-a datorat scăderii veniturilor din vânzarea produselor și serviciilor, în același timp se constatăm majorarea veniturilor din prestarea serviciilor și executarea lucrărilor în anul curent față de anul precedent. Activitatea principală este vânzarea produselor și mărfurilor, deoarece veniturile din vânzarea produselor și mărfurilor au deținut cota principală și anume 99,05% anul precedent și 96,14% anul curent.

Reprezentarea grafică a structurii veniturilor din vânzări pe tipuri de activitate ale SRL „Cartdidact” arată în felul următor:

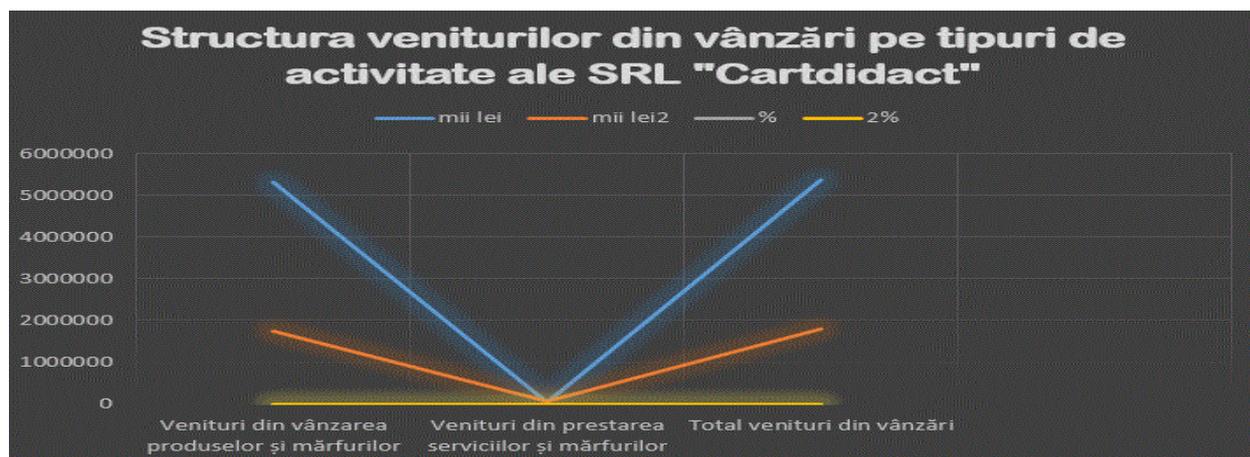

Figura 5. Dinamica veniturilor din vânzări pe tipuri de activitate ale SRL „Cartdidact”

Sursa: elaborat de autor în baza sursei [3.1].

Întrucât entitatea își desfășoară activitatea operațională pe mai multe piețe se cercetează veniturile din vânzări pe piețe de desfacere. În acest rând de idei se urmărește evoluția vânzărilor pe fiecare segment, în măsura în care participă acestea la volumul total al vânzărilor.

Preocuparea oricărei întreprinderi trebuie apreciată la cel mai înalt nivel atât din punct de vedere social cât și din punct de vedere economic prin gradul de garantare a unei oferte de produse și servicii corespunzătoare pentru îndeplinirea cerințelor clienților.

Mai departe vom examina structura veniturilor din vânzări ale SRL „Cartdidact” pe segmente ale pieței de desfacere în comparație cu anul precedent. În baza datelor tabelului 4, vom alcătui concluzia analitică.

Tabelul 4. Analiza structurii veniturilor din vânzări pe sectoare ale pieței de desfacere din cadrul entității SRL „Cartdidact” pentru anul 2022

Sectoare ale pieței de desfacere	Suma veniturilor din vânzări, mii lei		Ponderea, %		Devierea	
	anul precedent	anul curent	anul precedent	anul curent	Sumei, mii lei	Ponderii, puncte procentuale
1	2	3	4	5	6=3-2	7=5-4
Piața internă (RM)	5373372	1808437	63	64	-3564935	1
Piața externă (export)-total	3206481	1022359	37	36	-2184122	-1
Total venituri din vânzări	8579853	2830796	100	100	-5749057	X

Concluzie: Calculele prezentate în tabelul 4, arată că entitatea SRL „Cartdidact” își desfășoară activitatea atât pe piața internă cu o cotă de 64% anul curent și 63% anul precedent, și pe piața externă la fel cu o cotă semnificativă de 36% anul curent și 37% anul precedent. Observăm o micșorare a veniturilor din vânzări obținute pe piața internă cu 3564935 mii lei, dar totuși ponderea acesteia în total venituri s-a majorat cu 1(p.p) puncte procentuale. Totodată sesizăm o scădere a veniturilor din vânzări obținute peste hotare cu 2184122 mii lei față de anul precedent. Putem deduce că dacă entitatea progresa, va fi capabilă să obțină un venit din vânzări mai mare în ponderea venitului obținut pe piața externă. Astfel dacă entitatea va spori exportul, va reuși să diminueze povara fiscală, deoarece la export cota TVA=0%. La fel se va îmbunătăți calitatea produselor exportate, astfel se va poziționa la un nivel înalt.

Concluzie

Prin studiul de față am observat că impactul semnificativ și direct al veniturilor asupra rezultatului activităților economice, financiare și a profitabilității entității necesită un control și o contabilizare cât mai adecvată a acestora pentru a asigura solvabilitatea și continuitatea activității. În acest context, se poate observa că veniturile sunt unul dintre elementele principale ale contabilității entității. Din aceste motive, cercetările efectuate în această lucrare au vizat un studiu multilateral al contabilității veniturilor privind activitatea operațională și din alte activități din cadrul entității, atât în conformitate cu S.N.C. În urma studiului efectuat în baza materialelor practice și teoretice, putem afirma că: veniturile sunt elemente contabile care sunt legate direct de determinarea rezultatului activității financiar - economice a entității. Normele contabile actuale prevăd clasificarea veniturilor numai după tipul de activitate, definind o natură condițională, drept urmare, subiecții au dificultăți în calcularea indicatorilor financiari și fiscali. Importanța și fiabilitatea informațiilor despre elementele de venituri din situațiile financiare depinde în mare măsură de procedurile și metodele de contabilitate a acestora stabilite în politicile contabile a entității, precum și de înregistrarea documentară, reflectarea în registre și conturi contabile și a generalizării acestora. Pentru a se dezvolta durabil, orice entitate trebuie să investească pentru a crește eficiența și productivitatea acesteia.

Referințe bibliografice

I. MANUALE

- 1.1. Nederița, A. Probleme metodologice ale contabilității veniturilor și cheltuielilor întreprinderii. Teză de doctor habilitat în economie. Chișinău, 2007, 277 p.;
- 1.2. Tuhari, Tudor. Organizarea contabilității și controlului în unitățile economice. Chișinău: UCCM, Tipografia ASEM, 2005, 127 p. ISBN 9975-929-89-3;
- 1.3. Țiriulnicova. N; Paladi.V; Gavriluc. L; Chirilov. N; Furtună. D. Analiza rapoartelor financiare. Chișinău: F.E. -P. „Tipogr. Centrală”, 2004. - 384 p.

II. ARTICOLE DIN EDIȚII PERIODICE

- 2.1. Chirilov. N. Aspecte specifice ale analizei veniturilor și cheltuielilor în organizațiile necomerciale conform noilor reglementări contabile. nr. 11-21 (5053-5063) din 23.01.2015.
- 2.2. Mirea. M. Analiza veniturilor și cheltuielilor. Revista Română de Statistică - Supliment nr. 3 / 2019
- 2.3. Mărgulescu. D. Analiza economico-financiara a întreprinderii, metode și tehnici; Editura Tribuna Economică, București, 1994.

III. RESURSE ELECTRONICE

- 3.1. [Situațiile financiare SRL „Cartdidact”](#)
- 3.2. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131868&lang
- 3.3. <https://ru.scribd.com/document/96385800/Analiza-Cheltuielilor-Si-Veniturilor>
- 3.4. <https://www.creeaza.com/afaceri/economie/Analiza-cheltuielilor-venituri255>

INTEGRATED REPORTING – THE CONFIDENCE OF INVESTORS IN THE CIRCUMSTANCES OF UNCERTAINTY

Aythor: **ALINA BUBELO**

e-mail: bubelo.a@donnu.edu.ua

Scientific coordinator: **OLENA RAZBORSKA**

e-mail: heavenlove@i.ua

VasyI Stus DonNU, Ukraine

Abstract. *Nowadays, investors want more information than just financial results to make their decisions, and they are increasingly looking for more. Integrated reporting is a reliable source for making management decisions. Integrated reporting is not a novelty in the field of accounting, which does not have its own theoretical and methodological foundations; it is closely related to financial and non-financial reporting, but in the course of its development, integrated reporting is based on its own principles and methods of construction.*

Keywords: *integrated reporting, financial statements, report, conducting business, investor, standardized reports.*

JEL: M40, M41

Introduction

The basic concept of integrated reporting, which is used by the majority of scholars in the accounting field, is a process that leads to the preparation and presentation of indicators by an enterprise that reflect possible risks, prospects and links financial and non-financial indicators. Integrated reporting is a short but informed report on the management of an organization, the use of strategies in its development and further short, medium or even long-term prospects in the external environment. Integrated reporting emerged as the accounting industry evolved, driven by the growing demand from users for better information coverage and transparency in reports. Integrated reporting differs from other forms of reporting in that its scaling methodology was developed not on the basis of regulations that would regulate it, but through the experience gained in reporting under the influence of external users' requirements.

Basic content

Integrated reporting forces businesses to consider how their reserves will create business value. In simple terms, it includes environmental, social, and governance considerations. Attention is also drawn to intangible assets that are not measured, such as licenses, trademarks, copyrights, etc (Cosmulese et al., 2017). In 2009, the IIRC (International Integrated Reporting Committee) was established to oversee integrated reporting. For the committee, integrated reporting is about supporting businesses that express a unified view of their prospects and development strategy, management actions to manage risks, which allows investors to have confidence and improve future prospects. The pattern is that financial statements, which used to guide investment decisions, are based on factual information that was available in the past, and its disadvantage is that it is primarily focused on finance, although today's business depends on many other factors and resources. These resources include the experience of employees, intellectual property, various licenses, and the relationship between the business and the society in which it operates. If we turn to Ernst & Young, in their report titled "Do non-financial results reveal the true value of the business to your investors",

they showed that in recent years, investors have become increasingly aware that they are aware of all the risks and benefits for the elements and can avoid the impact and experience the benefits of value creation that will come from the non-financial performance of the enterprise. Integrated reporting is not just about numbers, it is a whole separate philosophy, working with it, users see it not as a regular report, but as a separate "integrated thinking". Tom Roundell Green is the Global Sustainability Reporting and Communications Manager at JLL: "In my view, integrated thinking is the goal, and integrated reporting is an incidental application of that." Jennifer Anderson, Head of Responsible Investment at Pensions Trust, said: "In the past, the focus has always been on the governance side. Corporate governance was the area with the most weight and importance for investors. But recently, climate change has become more pronounced, environmental risks have really risen to the top of the agenda, and now it seems to be of equal weight and importance."

Investors are looking beyond financial performance to social and environmental factors. A survey among Ernst & Young respondents showed that in 2020, 60% voted that non-financial indicators almost never affect financial indicators, and in 2021 this figure decreased to 16%, which indicates the interest and need for such a reporting format as integrated reporting. The interest in integrated reporting is growing more and more every day, and the further it goes, the more it shows its potential and becomes more desirable for investors and external users.

Based on international experience, there are three ways to prepare standardized reports.

1. The first method (based on the Global Compact) involves the preparation of reports on the development of the dissemination of the principles of the Global Compact and is the most common.
2. The second method (based on the GRI (Global Reporting Initiative)) involves the preparation of a report that reflects information about the state and scope of the enterprise in
 - economic - reflects views on economic results, practices related to purchasing and selling;
 - environmental - reflects information related to the use of various materials in production, energy, water, discloses information on compliance with environmental requirements and other aspects;
 - social - shows indicators used in relations and ensuring safe working conditions, etc.
3. The third method (based on the International Integrated Reporting Standard and the principles of full and clear disclosure) - according to this method, a report is generated that discloses issues related to the company's development strategy, possible risks, internal and external business environment.

Today's realities are characterized by various changes in the areas of economic activity and ways of doing business. The changes were triggered by resource scarcity, economic and environmental problems, globalization and other equally important events (Cosmulese et al., 2019). Given these conditions, international scientists have settled on the concept of sustainable development, which reveals itself in these conditions and consists of economic growth, production and consumption within the limits that allow ecosystems to recover. The main condition for this concept today is the preparation of integrated reporting, which links information on financial and non-financial indicators, business management, threats and various perspectives and strategies of business development.

The most important advantage of such a report is that all information is better aligned with the needs of investors, and for users, such reports provide more accurate information about the enterprise in non-financial terms, explaining how the outlook will affect business development and risk threats. Such reports disclose information to investors in terms of non-financial indicators, and such information is a way to overcome uncertainty in strategic goals.

What can hinder the effective implementation of integrated reporting? To begin with, it should be noted that for small companies, the problem may lie in the fact that they need to address the issue urgently and allocate additional time resources. It takes time to identify, display, and process data. Every company needs these resources because they add value to companies that are preparing for a difficult and long journey. Following these principles will pay off, no matter how daunting they may seem.

Financial reporting and integrated reporting. The International Federation of Accountants (IFAC) and the IIRC have created an Integrated Reporting PAO Network in an effort to encourage wider adoption. This step can be labeled as a new stage in reporting, but it should not be forgotten that integrated reporting is not a simple round robin process, i.e. it cannot be reported in a clear timeframe, but should be considered as integrated thinking, because it requires thinking about all possible risks, offers, prospects and activities, which will not be easy for the proponents of financial reporting. Accountants and auditors gain unrivaled experience working with integrated reporting because it is an opportunity to develop and gain new knowledge that can lead to new and promising jobs.

Conclusions

Integrated reporting gives investors confidence that they are looking at a company that is trustworthy, growth-oriented, carefully evaluates its operations, and is ethically and environmentally responsible, rather than simply seeking short-term growth. Thus, integrated reporting as investor confidence in the face of uncertainty is the introduction of integrated reporting into the activities of modern corporations, which is a fundamental way to solve the main problems of accounting and involves not only cosmetic transformations of approaches to accounting and the process of financial reporting, but is based on a new integrated approach with its own goals, principles and developed ideology.

Bibliographical references

1. International Accounting Standard 1 (IAS 1). Presentation of Financial Statements Document 929_013, current edition – Edition of 01.01.2012.
2. Project of the international format of integrated reporting IR.Integrated reporting. Elevating value. – EYGM Limited, 2020. - 50 p.
3. King Code of Governance for South Africa 2009. – Institute of Directors in Southern Africa, 2009. – 66 p.
4. Cosmulese, C. G., Socoliuc, M., Ciubotariu, M. S., Mihaila, S., & Grosu, V., An empirical analysis of stakeholders' expectations and integrated reporting quality. *Economic research-Ekonomska istraživanja*, 2019, 32.1: 3963-3986.
5. Cosmulese (Leliuc), C. G. L., Grosu, V., & Hlaciuc, E. (2017). Definitions attributed to goodwill in the economic literature and conceptual delimitations regarding the way of valuation and exposure of this patrimonial component in the balance sheet. *Ecoforum Journal*, 6(3). <http://www.ecoforumjournal.ro/index.php/eco/article/view/738>
6. *Towards Integrated Reporting. Communicating Value in the 21st Century.* – IIRC, 2011. – 30 p.
7. *Passant F. What do investors expect from non-financial reporting? / F. Passant, G. Hewitt.* – ACCA, 2013. – 12 p.
8. *Integrated Reporting. The Future of Corporate Reporting.* – PricewaterhouseCoopers, 2012. - 80 p.

9. Busco C. Redefining Corporate Accountability through Integrated Reporting / Cristiano Busco, Mark L. Frigo, Paolo Quattrone, Angelo Riccaboni // Strategic Finance. – 2013. – P. 33-41.
10. Guthrie J. Intellectual Capital: Australian Annual Reporting Practices / J. Guthrie, R. Petty // Journal of Intellectual Capital. – 2000. – Vol. 1. – No. 3. – P. 241-251.
11. Integrated Reporting. The Future of Corporate Reporting. – PricewaterhouseCoopers, 2021. – 80 p.
12. Oshika T. Created Value as Sustainability KPIs for Integrated Reporting / Tomoki Oshika, Chika Saka – URL: papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2547339.

ASPECTE ALE CONTABILITĂȚII SISTEMULUI DE PLĂȚI PRIN RUNPAY MOLDOVA

ACCOUNTING ASPECTS OF THE RUNPAY MOLDOVA PAYMENT SYSTEM

Autor: **DAN CUȘMĂUNȘĂ**

e-mail: dan.cusma2002@gmail.com

Conducător științific: **LIDIA CAUȘ**, ORCID: 0000-0003-3203-3221

e-mail: caus.lidia.ion@ase.md

Academia de Studii Economice din Moldova

Abstract. *In the modern world more and more people prefer electronic money and are trying to go cashless. With the evolution of technologies, in recent years, modern methods of settlement through electronic payment systems have begun to break through the market of the Republic of Moldova (with delay, compared to Western countries) and to be widely used. Settlers in this respect have been and are IT companies, which interact more intensively with business partners (suppliers and customers) abroad and already make extensive use of such electronic payment systems. Subsequently, electronic payment systems started to be used by companies operating in the retail sector. Such economic entities are becoming participants in a new form of trade, which has been growing in recent times and offers domestic traders and producers the opportunity to enter foreign markets more easily, quickly and efficiently. In this context, this article examines the issues related to accounting for the RunPay MDL payment system.*

Keywords: *e-wallet, e-money, RunPay payment system*

JEL: M40

Introducere

Sistemul internațional de plăți WebMoney Transfer a devenit mai accesibil pentru locuitorii Moldovei, deoarece compania a început deja să lucreze cu lei moldovenești, în colaborare cu operatorul autohton al banilor electronici RunPay Moldova. Potrivit unui comunicat al WebMoney Transfer, toți participanții sistemului cu codul telefonic + 373 în WebMoney Keeper au posibilitatea de a gestiona portmoneul local (MDL), de a-l suplini în Moldova, de a transfera bani persoanelor fizice, de a achita serviciile și produsele operatorilor locali. Suplinirea portmoneului MDL se poate efectua la orice terminal din rețeaua RunPay Moldova sau prin schimbul de WMZ în interiorul WebMoney Keeper. Prin posibilitățile disponibile de retragere se numără: contul în BC Moldova Agroindbank și numerarul din oficiul companiei RunPay Moldova.

În oficiul respectiv de asemenea este disponibilă procedura de identificare. Internet-magazinele care lucrează cu WebMoney vor avea posibilitatea să încaseze lei moldovenești cu convertire automată. La momentul actual numărul utilizatorilor de WebMoney în Moldova constituie 300 de mii. Rețeaua RunPay Moldova este lider în colectarea plăților și are 350 terminale și 800 POS în punctele de vânzare pe întreg teritoriul țării.

Compania „PayMaster” S.R.L. a fost fondată în noiembrie 2013, și își desfășoară activitatea în corespundere cu licența de emisie a monedei electronice, eliberată de Banca Națională a Republicii Moldova, seria BNM № 000577, din 11 septembrie 2014. Compania „PayMaster” S.R.L. utilizează

complexe programo-tehnice de diverse tipuri, inclusiv: terminale de autodeservire (cash-in), predestinate pentru primirea plăților și POS - terminale (utilaje care lucrează în circuit cu aparatul de casă de tipul Point Of Sale), precum și serverul web de decontare pentru tranzacțiile autorizate în rețeaua Internet, efectuează incasarea plăților RunPay MDL prin intermediul a 69 agenți de plăți (inclusiv 4 Asociații de economii și împrumut), care au subdiviziuni în circa 1 150 de puncte pe tot teritoriul Republicii Moldova.

Prin intermediul terminalelor se pot achita serviciile providerilor Internet, telefonie, conexiunii mobile, a televiziunii, a serviciilor comunale, bănci, organizații de microfinanțare, jocuri, cosmetică, rețelelor de socializare și alte servicii. Serviciile legate de emiterea, distribuirea, servicii de plată și răscumpărarea monedei electronice sunt oferite de către „PayMaster” S.R.L. prin utilizarea instrumentului de plată RunPay MDL pentru servicii preplătite cu scop predeterminat.

Emitentul "PayMaster" SRL permite utilizarea serviciilor de plată prin moneda electronică: prin Internet (on-line) numai de pe site-ul <https://myrunpay.com> sau în afara Internetului (off-line) numai prin instrumente de plată sau terminale de plată în numerar (terminal cash-in) ale agenților „PayMaster” SRL autorizați.

Conținutul de bază

Sistemul de portmoneuri electronice în Moldova permite să nu se pierdă timpul în cozi lungi, să nu se puoartă portmoneuri mari cu sine și să se evite folosirea banilor cash, ceea ce nu mai este convenabil.

Sistemul de plati Runpay – este un mod modern și rapid de a plăți pentru servicii și mărfuri. Acesta este un sistem de servicii flexibil, potrivit pentru afacerile moderne și este axat pe online proiecte. Sistemul ofera deschiderea unui portmoneu cât mai curind posibil, unde este nevoie doar de numarul de telefon mobil.

Utilizatorii instrumentului de plată RunPay MDL pot fi – plătitor (persoana fizică) sau beneficiar al plății (persoană juridică) înregistrată pentru accesarea instrumentului de plată preplătit cu scop predeterminat, care folosește un serviciu de plata în calitate de platitor, de beneficiar al plății sau în ambele calități sau persoana care este deținător al monedei electronice „RunPay MDL”.

Prin intermediul instrumentului de plată RunPay MDL, pot fi efectuate următoarele servicii de plată, emiterea și răscumpărarea monedei electronice:

- ⇒ emiterea și/sau acceptarea instrumentelor de plată runpay MDL, inclusiv valorilor monetare runpay mdl stocate pe instrumentul de plată runpay mdl, care pot fi accesate pentru a achiziționa bunuri sau servicii în baza unui contract comercial cu societatea, în cadrul unei rețele limitate de prestatori de servicii, indiferent de locația geografică a acestora, ori pentru o categorie limitată de bunuri sau servicii;
- ⇒ remiterea de bani prin accesarea instrumentului de plată runpay MDL;
- ⇒ executarea operațiunilor de plată în cazul în care consimțământul plătitorului pentru executarea unei operațiuni de plată este exprimat prin accesarea instrumentului de plată runpay mdl;
- ⇒ depunerea de numerar într-un cont de plăți, precum și toate operațiunile necesare pentru funcționarea unui cont de plăți;
- ⇒ retrageri de numerar dintr-un cont de plăți, precum și toate operațiunile necesare pentru funcționarea unui cont de plăți;

- ⇒ executarea de operațiuni de plată, inclusiv transferul de fonduri într-un cont de plăți deschis la prestatorul de servicii de plată al utilizatorului sau la un alt prestator de servicii de plată:
- executarea de debitări directe, inclusiv de debitări directe singulare;
 - executarea operațiunilor de plată printr-un card de plată sau printr-un dispozitiv asemănător;
 - executarea transferurilor de credit, inclusiv a transferurilor programate.

Pentru utilizarea sistemului de plăți RunPay MDL sunt următoarele tarife și limite:

- ✓ Înregistrarea și deservirea portmoneului electronic RunPay MDL – Gratis;
- ✓ suplinirea portmoneului prin terminalele RunPay – Gratis;
- ✓ suplinirea portmoneului Runpay MDL din portmoneul WebMoney (WMZ, WME) se efectuează la cursul BNM (Dolar USA, Euro) – Gratis;
- ✓ transferul mijloacelor bănești în cadrul sistemului RunPay MDL (de pe portmoneu pe portmoneu) - 0,8% de la sumă;
- ✓ comisionul pentru retragerea mijloacelor bănești din portmoneul RunPay MDL transfer pe card bancar 1% de la sumă;
- ✓ comisionul pentru retragerea mijloacelor bănești din portmoneul RunPay MDL numerar în oficiu - 2% de la sumă.

Pentru utilizatorii neidentificați suma maximă a mijloacelor bănești nu poate să depășească 2 500 lei, după trecerea procedurii de identificare, limita portmoneului poate fi ridicată până la 50 000 lei.

Compania „PayMaster” S.R.L. este dispusă să ofere AEÎ, în cazul că ei ar deveni agenți sau subagenți conform cerințelor Regulamentului cu privire la activitatea emitenților de monedă electronică și prestatorilor de servicii de plată nebancari, soluții hardware și software, prin intermediul cărora, ei vor presta servicii de plată.

Potrivit art 1926 al Codului Civil prin contract de societate civilă, două sau mai multe persoane (asociați, participanți) se obligă reciproc să urmărească în comun scopuri economice ori alte scopuri, fără a constitui o persoană juridică, împărțind între ele foloasele și pierderile.

Dacă în contract nu este prevăzut altfel, asociații participă la venituri și suportă pierderile proporțional cotelor-părți ce le revin din patrimoniul social.

Toate plățile primite prin POS-terminal trebuie să fie înregistrate în echipamente de casă și control (în continuare ECC) a partenerului, accesând butonul „fără TVA”. În Registrul ECC banii primiți prin POS-terminal trebuie să fie reflectați în coloana 8. Valoarea totală pentru această operațiune corespunde cu suma din Raportul Z emis de POS-terminal la momentul raportării.

Pentru a reflecta corect operațiunile economice din cabinetul personal de la RunPay trebuie să fie generalizate la sfârșitul fiecărei perioade de gestiune raportare a rezultatelor activității asocierii.

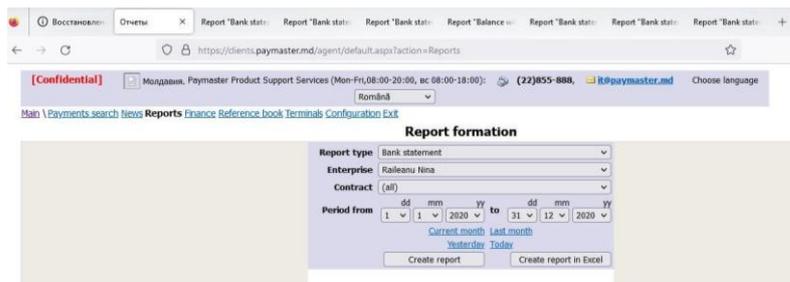

Figura 1. Generarea rapoartelor din cabinetul personal al RunPay MDL

Sursa: cabinetul personal RunPay MDL

În acest caz, înregistrările contabile privind sistemului de plăți prin RunPay Moldova vor fi următoarele:

- ⇒ primirea plăților de la persoane fizice – conform Raportului privind plățile primite:
Debit 241 „Casa”
Credit 522 „Datorii curente față de părțile afiliate”
- ⇒ eliberarea banilor din portofele electronice către o persoană fizică:
Debit 522 „Datorii curente față de părțile afiliate”
Credit 241 „Casa”
- ⇒ comisionul perceput (reprezintă venitul participantului):
Debit 522 „Datorii curente față de părțile afiliate”
Credit 611 „Venituri din vânzări”, subcontul 611.3 „Venituri din prestarea serviciilor”
- ⇒ transferul valorii câștigului în contul bancar al partenerului:
Debit 242 „Conturi curente în monedă națională”
Credit 522 „Datorii curente față de părțile afiliate”

Concluzii

În contextul normelor menționate, în cadrul contractului de societate civilă nu se crează o entitate juridică independentă și, prin urmare, aceasta nu este supusă înregistrării de stat. Contractul de societate civilă trebuie să aibă un obiect licit, constituit în interesul comun al asociaților. Procedura de desfășurare a activității de societate civilă este stabilită de părțile la contract.

Atunci când se transferă contribuții într-o societate civilă nu are loc transferul al dreptului de proprietate. Prin urmare, contribuția nu reprezintă o livrare, în scopul determinării datoriei TVA.

Referințe bibliografice

1. Codul Civil al Republicii Moldova: nr. 1107 din 06.06.2002, cu modificările ulterioare. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2019, nr. ed.spec. [online]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=129081&lang=ro (Accesat 3 martie 2023).
2. Codul Fiscal al Republicii Moldova: nr. 1163 din 24.04.1997, cu modificările ulterioare. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2007, nr. ed.spec. [online]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=130659&lang=ro# (Accesat 27 februarie 2023).
3. Legea contabilității și raportării financiare nr. 287 din 15.12.2017. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2018, nr.1-6, art. 22. [online]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=125231&lang=ro# (Accesat 20 februarie 2023).
4. Raport studiu Privind rolul sectorului Asociațiilor de Economii și Împrumut în prestarea serviciilor de plată pentru populația din localitățile rurale. [online]. Disponibil: [Studiu AEI plati 2017.pdf \(cnpf.md\)](#) (Accesat 20 februarie 2023).
5. Standardele Naționale de Contabilitate aprobate prin Ordinul Ministrului Finanțelor № 118 din 06.08.2013 cu modificările și completările ulterioare. [online]. Disponibil: <https://www.mf.gov.md/ro/content/standardele-na%C8%9Bionale-de-contabilitate-aprobate-prin-ordinul-nr118> (Accesat 28 februarie 2023).

ASPECTE GENERALE PRIVIND SISTEMUL CONTABIL ÎN FRANȚA

GENERAL ASPECTS REGARDING THE ACCOUNTING SYSTEM IN FRANCE

Autor: **MARIA POPARCEA**

e-mail: poparceamaria@gmail.com

Coordonator științific: **GEORGETA MELNIC**, ORCID: 0000-0003-3876-5394

e-mail: melnic.georgeta@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei

Abstract. *This research work focused in general on the analysis of economic-financial communication in an economic framework characterized by permanent transformations and, in particular, on the evaluation and measurement of the quality of financial-accounting information at the international level, especially the French one.*

Keywords: *accounting, balance sheet, result, analyze, document, report, value*

JEL: M40, M41, O52

Introducere

Contabilitatea este știința și arta stăpînirii afacerilor, obiectivul ei fiind, “măsurarea, evaluarea, cunoașterea, gestiunea și controlul activelor, datoriilor și capitalurilor proprii, precum și a rezultatelor obținute din activitatea persoanelor fizice și juridice”. În acest scop trebuie să asigure înregistrarea cronologică și sistematică, prelucrarea, publicarea și păstrarea informațiilor cu privire la poziția financiară și fluxurile de trezorerie, atât pentru cerințele interne ale acestor, cât și în relațiile cu investitorii prezenți și potențiali, creditorii financiari și comerciali, clienții, instituțiile publice și alți utilizatori.

Importanța contabilității în economia modernă este evidentă. Așa se face că organisme de reglementare contabilă din Franța, Uniunea Europeană și de pretudindeni se ocupă de organizarea și funcționarea contabilității ca un component fundamental a afacerilor.

Actualitatea temei de cercetare - informațiile expuse în această lucrare confirmă actualitatea temei studiate și dezvăluie diferite aspecte ce țin de la funcționarea normală a sistemului contabil în Franța.

Scopul acestei lucrări de cercetare este focalizat pe controlul și analiza evoluției economico-financiare interne și externe a Franței din perioada apariției noțiunii de contabilitate și până în prezent.

Metodologia de cercetare-cu privire la metodologia cercetării științifice, putem spune că prezenta lucrare este de cercetare-dezvoltare, deoarece pe parcursul acestui proiect ajutorul demonstrează influența anumitor factori importanți asupra calității sistemului contabil francez. De asemenea, această cercetare este de tip fundamental, deoarece vor fi studiate și analizate conceptele teoretice ce privesc problematica cercetată, dar în același timp este și o cercetare de tip aplicativ, dat fiind faptul că rezultatele obținute furnizează clarificări și soluții cu privire la creșterea calității contabilității în Franța.

Evoluția și istoricul contabilității franceze

Din punct de vedere istoric, contabilitatea franceză dinaintea primului război mondial s-a desfășurat în spiritul practicienilor contabili. Circuitele informaționale, contabilitatea generală și contabilitatea industrială, trebuiau să rezolve probleme legate de fiscalitate și informare și cele legate de producție. Influența statului în economie duce la lărgirea rolului acestuia de la colectori de impozite la instanțe de reglementare și planificare economică.

Putem afirma că gândirea contabilă franceză a progresat de-a lungul istoriei în strânsă legătură cu dezvoltarea economiei din acele perioade.

Globalizarea tot mai accentuată a piețelor de capital impune utilizarea în toată lumea a unui limbaj unic de contabilitate. Mai mult, pentru a putea contribui la stimularea și dezvoltarea economiei din fiecare țară în parte, sistemul contabil mondial trebuie să beneficieze de informații contabile credibile și transparente. Standardele Internaționale de Contabilitate contribuie deja la generarea pe plan internațional a unor informații financiare mai bune și mai ușor comparabile, sprijinind în acest fel alocarea mai eficientă a resurselor pentru investiții în lume.

După cum se știe, originile contabilității moderne pot fi considerate a fi reprezentate de tratatul lui Luca Pacioli. Totuși, cele mai vechi lucrări de contabilitate în partidă dublă care se cunosc au aparținut unor genovezi din sec. al XII-lea. Lucrarea călugărului Pacioli, prima teorie contabilă.

Principiile sistemului fiscal francez sunt reglementate prin codul general al impozitelor. Acest cod prevede că întreprinderile trebuie să respecte definițiile din planul de conturi general (PCG).

În 1957, Consiliul Superior al Contabilității a revizuit PCG, conținutul standard al PCG cuprinde acum: un cadru contabil și o lista de conturi, definițiile termenilor, reguli de evaluare și măsurare și modele de situații financiare. Influența PCG este mult mai extinsă: fiscalitatea se bazează pe acest plan, situațiile financiare destinate utilizatorilor sunt întocmite după modelele prevăzute în PCG utilizând definițiile din PCG.

Elementele normalizate prin PCG au fost: situațiile financiare (inclusiv forma și formatul), Planul de conturi general – Sistemul de conturi, (denumirea, simbolul, conținutul și funcția contabilă a conturilor), precum și procesul de organizare a documentelor în contabilitate, a procedurilor de înregistrare, de validare și de control ale înregistrărilor contabile.

Rezultatul fiscal se determină prin corectarea rezultatului contabil, scăderea unor elemente deductibile și adăugarea unor elemente nedeductibile. Rezultă că nu se poate vorbi de o separare totală a contabilității de fiscalitate. Aici analizăm cu atenție structura concepută a contabilității franceze care se caracterizează prin bilanț, contul de profit și pierdere și anexe.

Un rol deosebit și foarte important în formarea contabilului ca specialist îl au *Ordinul Experților Contabili (OEC)* și *Compania Națională a Comisarilor de Conturi (CNCC)*.

Organismul internațional de normalizare - International Accounting Standards Board (IASB), prin IAS1 are drept obiectiv oferirea de informații despre poziția financiară, performanța și modificările poziției financiare ale unei întreprinderi unei game diversificate de utilizatori.

Începutul procesului de formare și evoluție a legii de baza a contabilității în Franța a fost în anul 1673, Ordonanța lui J.-B. Coliber, în care au fost reflectate ideile mercantiliștilor privind problemele dezvoltării economice din acea perioadă. Până la aplicarea Directivei a-4-a în Franța contabilitatea era de tip monoist.

Odată cu cel de-al doilea război mondial s-a realizat treptat trecerea la sistemul contabil dualist. În 1942 apare primul plan contabil ca o necesitate de adaptare a contabilității la prețurile și inflația din economie. În 1947 apare un al doilea plan contabil ce realizează trecerea de la monoism la dualism contabil.

Planul contabil actual este publicat din anul 1982 și este o perfecționare a celor existente anterior. În Franța, cât și în țări ca: Austria, Elveția, Belgia, Spania, Italia, Portugalia și Germania se folosește modelul European clasificat ca sistem continental de evidență. O trăsătură caracteristică a acestui sistem este rectificarea mărimii impozitelor în funcție de datele contabile și controlul asupra oportunității și plenitudinii plății lor.

Sistemul contabil francez în prezent – formatul și conținutul este determinat de directivele IV ȘI VII ale UE și reflectate în PCG (planul general de conturi). Formatul standartizat de utilizare generală este:

1. Bilanțul contabil de format orizontal și reflectarea obligatorie a activelor, capitalului propriu și datoriilor.
2. Contul de rezultate are formatul orizontal (*cheltuieli – în stânga, venituri- în dreapta*) sau vertical.
3. Alte forme de raportare financiară, inclusiv Anexele și comentariile la ele.

Planuri contabile

În Franța întâlnim două tipuri de planuri de conturi contabile:

- ❖ Planul contabil profesional - **pentru sectoarele profesionale.**
- ❖ Planul contabil particular - **pentru organisme specific.**

Planul contabil francez se compune din 3 titluri:

TITLUL I Dispoziții generale- Terminologie, Planul de Conturi;

TITLUL II Contabilitatea generală – normalizează documente și sinteze de întreprindere;

TITLUL III Contabilitatea analitică – prezintă concepte și metode de calcul a costurilor.

În Planul de Conturi al Franței se evidențiază: conturile principale, subconturi de ordinul întâi și doi, conturi analitice de ordin întâi și doi.

Fiecare cont separat poate fi împărțit în câteva conturi cu adăugarea unei cifre. Codificarea conturilor se efectuează conform sistemului zecimal. În fiecare clasă de conturi nu pot fi mai mult de zece conturi. În sistemul de codificare zecimală cifrele finale 0 și 9 în conturi și subconturi au o anumită valoare economică.

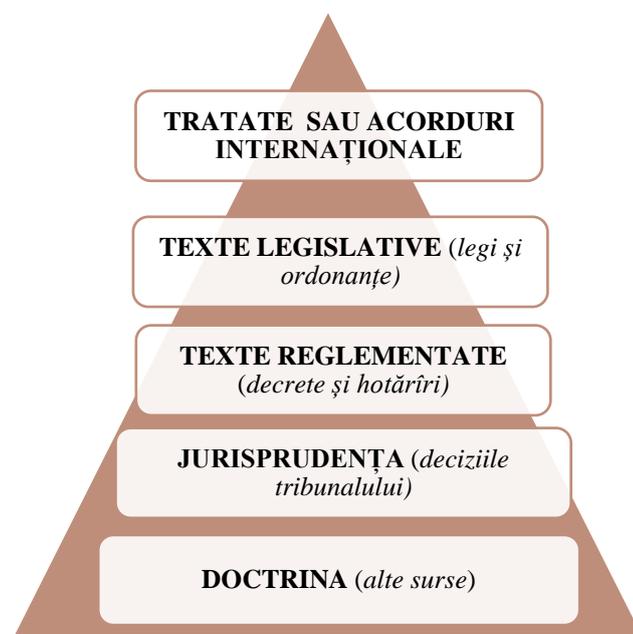

Figura 1. Reguli ierarhizate ale contabilității în Franța

Sursa: Elaborat de autor

Profesia contabilă este organizată în două instituții:

1. **Ordinul Experților Contabili (OEC) creat în 1945**, care reprezintă profesia de expert contabil și are următoarele funcții:
 - definește și obligă la respectarea regulilor deontologice;
 - răspunde dificultăților întâmpinate de membrii săi în exercițiul funcției lor;
 - întreprinde acțiuni de formare a experților contabili;
 - se pronunță asupra unor dispoziții contabile;
 - publică doua reviste: Revista franceză de contabilitate (RFC) și Știință, independență cunoștință (SIC);
 - publică monografii, cărți, studii.
2. **Compania Națională a Comisarilor de Conturi (CNCC)**, creată în 1969 prin decret, reglementează și supervizează certificarea conturilor. Aceasta are ca atribuții următoarele:
 - să realizeze acțiuni orientate către audit și reglementarea profesiei de auditor;
 - să răspundă problemelor legate de practicile contabile;
 - să ia poziție prin revista sa, Buletinul trimestrial al comisarilor de conturi, și prin notele informative.

CNCC poate fi considerat organismul de normalizare pentru audit din Franța. OEC și CNCC reprezintă Franța în cadrul IASC.

Situațiile financiare în Franța

Organismul internațional principal de normalizare este Internațional Accounting Standards Board (IASB) care înlocuiește din aprilie 2001 STANDARDELE INTERNAȚIONALE DE RAPORTARE FINANCIARĂ (IASB).

Raportarea financiară pentru societățile din Franța este realizată prin situații financiare denumite documente de sinteză sau conturi anuale, influențate în mare parte de prevederile Directivelor a patra și a șaptea. Acestea cuprind cel puțin Bilanțul, Contul de profit și pierdere și Anexele, dar pot fi completate cu un tablou de finanțare al exercițiului. Conținutul documentelor de sinteză este stabilit în conformitate cu dispozițiile Planului Contabil General (PCG) și trebuie să asigure sub toate aspectele o imagine fidelă a patrimoniului, a situației financiare și a rezultatelor, chiar dacă aceasta implică abateri de la reguli sau prezentări suplimentare de informații.

Specificul raportării financiare din Franța este faptul că documentele de sinteză pot fi prezentate într-unul din cele trei sisteme:

- Sistemul de bază -cuprinde dispozițiile contabile minimale pentru societățile mijlocii și mari;
- Sistemul simplificat –destinat societăților a căror mărime nu justifică recursul la cerințele sistemului de bază;
- Sistemul dezvoltat, care propune documente ca să faciliteze analiza informațiilor cu scopul de a fi utile în gestiune.

Bilanțul francez se prezintă în formă tabelară. Rezultatul exercițiului este menționat ca element distinct în structura capitalurilor proprii. Elementele de activ sunt clasificate după destinația lor, iar elementele de pasiv după proveniența lor.

Contul de rezultate - prezintă o structură pe trei nivele:

- elemente de exploatare;
- elemente financiare;
- elemente excepționale.

Contul de rezultate trebuie să permită calculul producției exercițiului, calcularea valorii adăugate și a excedentului brut de exploatare. De aici și rezultatul poate fi pe trei nivele: rezultate de exploatare, Financiare, excepționale. *Anexa* care trebuie prezentată alături de bilanț trebuie să cuprindă:

Figura 2. Structura anexei la bilanț în Franța

Sursa: Elaborat de autor

Tabloul de finanțare este un document facultativ, deoarece el face parte din documentele de sinteză ale sistemelor dezvoltate, și se referă mai mult la întreprinderile mici și mijlocii, și este obligatoriu doar pentru întreprinderile cu peste 300 de salariați. Această relație a fost explicată prin compararea a două bilanțuri succesive determinând variațiile pozitive și negative a diferitelor posturi din bilanț. Situația acestor variații duce la constituirea unui bilanț diferențial sau o balanță a mutațiilor.

Un bilanț diferențial permite identificarea a patru tipuri de mișcări cu următoarele semnificații financiare:

- creșterea anumitor posturi de pasiv semnificând angajamente suplimentare pentru întreprinderi ca urmare a unor aporturi primite, deci o creștere a fondurilor de care dispune întreprinderea;
- creșterea anumitor posturi de activ ca urmare a creșterii bunurilor deținute semnificând o creștere a utilizării de fonduri;
- diminuarea anumitor posturi de pasiv reprezentând stingerea anumitor angajamente;
- diminuări ale unor posturi de activ, respectiv scăderi a unor bunuri sau titluri deținute de întreprindere.

Metode de evaluare a bunurilor în PCG

Metoda de bază, reținută conform legii, de către PCG pentru evaluarea elementelor înscrise în contabilitate este metoda costurilor istorice (costuri de intrare în patrimoniu). Ea este fondată pe determinarea costurilor de achiziție pentru bunurile achiziționate cu titlu gratuit, a costurilor de producție pentru produse de întreprindere, fie ca este vorba de stocuri destinate vânzării sau imobilizării care vor fi utilizate de întreprindere pentru ea însăși

Valoarea va fi determinată de 4 momente esențiale ale existenței întreprinderii:

- **Valoarea la data de intrare în patrimoniu**(*costul de achiziție, costul de producție, valoarea venală*);

- **Valoarea de inventar** (*valoarea actuală desemnată ca valoare venală la data inventarului*) pentru ca legea prescrie comerciantului de a controla prin inventar cel puțin o dată pe an existența și valoarea elementelor de active și pasive ale patrimoniului;
- **Valoarea de la data de închidere a conturilor** (*valoarea de intrare eventual corectată cu deprecierea pentru a o aduce la data inventarului la valoarea sa actuală*);
- **Valoarea la data ieșirii din patrimoniu** (*prețul de cesiune sau lichidare, sau costul contabil al dispariției*)

Opțiuni pentru determinarea costului istoric:

- **Costul stocurilor** – se evaluează fie la **cost mediu ponderat** de achiziție sau producție, fie considerînd ca primul bun ieșit este primul intrat;
- **Cheltuielile financiare** - problema care se pune este de a ști dacă aceste cheltuieli trebuie incluse în costul de intrare (deci, capitalizate) sau trebuie înscrise în cheltuieli; soluția va fi diferită, în funcție de calea de intrare (producție sau achiziție) și de natura activului (imobilizare sau stoc).

Concluzii

În Franța, cât și în alte țări Europene ca Italia, Portugalia, Spania, Germania și etc. este folosit modelul european ca sistem continental de evidență. O trăsătură caracteristică a acestui sistem este rectificarea mărimii impozitelor în funcție de datele contabile și controlul asupra oportunității și pletitudinii plății lor. Particularitatea sistemului contabil francez constă în esența lui juridică, deoarece toate regulamentele rezultă din legislația comercială și fiscală.

În Franța normalizarea contabilă intră în atribuțiile statului, astfel reglementarea legală joacă un rol determinant în normalizarea contabilă, ceea ce conferă o flexibilitate destul de redusă a sistemului contabil.

Acest tip de contabilitate, cel continental-european, este conectat la fiscalitate, astfel punîndu-se un accent destul de mare pe calcularea impozitelor și taxelor.

Referințe bibliografice

1. MIHALCIUC, C. *Rolul contabilului în organizarea întreprinderii moderne performante*. Annales Universitatis Apulensis Series Oeconomica, 2006;
2. Dicționarul explicativ al limbii române. Disponibil: <https://dexonline.ro/definitie/profesie>;
3. JEREMIAH, O. O., DAFERIGHE, E. E. *The evolving dimensions of the accounting profession and the 21st century expectations*. Archives of Business Research, 7(5), 2019, p.226-232;
4. Țurcanu, V. *Funcționalitatea contabilității în Republica Moldova timp de 25 de ani*. Conferința “Contabilitatea și profesia contabilă în era provocărilor”, Chișinău, 19-20 aprilie 2018, p.10-15;
5. GRIGOROI, L., ȘELARU, M. *Valorile și provocările profesiei contabile*. Contabilitatea: provocări actuale și aspirații pentru viitor: conf. șt. intern., 4apr. 2012. Chișinău: ASEM, 2012, p. 244-249;
6. LAZARI, L., GRIGOROI, L. *Profesia contabilă în serviciul interesului public*. Conferința “Contabilitatea și profesia contabilă în era provocărilor”, Chișinău, Moldova, 19-20 aprilie 2018;

7. Mihaila, S., & Bădicu, G. (2016). *Necesitatea intercorelării mediului universitar cu cel profesional*. Fostering Knowledge Triange in Moldova, 81-87.
8. BAJAN, M., LAZARI, L. *Contabilitatea în era digitală*. Culegere de lucrari științifice ale Conferinței Științific Internaționale “Competitivitatea și Inovare în Economia cunoașterii”, Ediția a XXI-a, 2019, p.566-571;
9. Țurcanu Viorel, Golocealova Irina; „Contabilitatea internațională”, Editura ASEM, Chișinău 2008;
10. Feleagă N. „Sisteme contabile comparate” ,Vol. 2 ” Normele contabile internaționale”, Editura Economică, Ediția a II-a, București, 2000;

PARTICULARITAȚILE ORGANIZĂRII EVIDENȚEI ÎN MAREA BRITANIE

FEATURES ORGANIZING RECORDS IN THE UK

Autor: **DANIELA CERBARI**

e-mail: daniela.d.2000@mail.ru

Conducător științific: **GEORGETA MELNIC**, ORCID: 0000-0003-3876-5394

e-mail: melnic.georgeta@ase.md

Academia de Studii Economice a Moldovei

Abstract. *The United Kingdom is the country where accounting is based on features such as simplicity and freedom of professional judgment. This assignment presents what are the features of british accounting is based on insignificant state participation in the accounting regulation, the orientation of financial information towards the needs of large anonymous companies, the regulation and evolution of accounting principles through the effort of a strong liberal profession, the need to fulfill the Accounts Control missions, public relations in the services provided by audit firms. The British industrial revolution left its mark on the evolution of the accounting system. In this article, the subject of the peculiarities of accounting in Great Britain was touched upon. As well as the companies that participate in the monitoring of this process as well as in the regulation of accounting principles. We will also follow the emergence of this powerful system that is watched and studied around the world. Also the connection with the tax system, depreciation, the accounting profession will be present and we will decipher as little as possible their importance in the development of accounting.*

Keywords: *Financial Reporting Standards (FRS), Statements of Standard Accounting Practice (SSP), Accounting Standards Board (ASB), (FRRP)- Financial Reporting Reveiw Panel, (GAAP)- Generally Accepted Accounting Practice, Statements of Standard Accounting Practice (SSP), Commercial Companies Law (CA 85)*

JEL: M40, M41

Introducere

Această prefață explică domeniul de aplicare, autoritatea și identificarea standardelor contabile, emise de FRC. Aceasta se referă la situațiile financiare întocmite în conformitate cu legislația și standardele contabile ale Regatului Unit (pentru societățile comerciale, acestea sunt menționate în dreptul societăților comerciale din Regatul Unit ca "conturi din Legea societăților comerciale" și în dreptul societăților comerciale irlandeze ca "situații financiare ale Legii societăților comerciale"). Aceasta nu se aplică situațiilor financiare întocmite în conformitate cu IFRS adoptat (pentru societățile comerciale, acestea sunt menționate în dreptul societăților comerciale din Regatul Unit ca "conturi IAS"(Commercial Companies Law (CA 85)). În urma cercetarilor facute la acest subiect autorul a contientizat si a rămas de părerea ca Marea Britanie fiind o țara puternica atât pe plan internațional, cât si mondial, are o contabilitate interesantă și alcatuită în așa fel, încât să fie accesibilă pentru majoritatea întreprinderilor statului și tuturor persoanelor care au interesul de a o folosi pentru a face o renovare și descoperire în lumea dezvoltării și modernizării.

Incursiuni privind istoria contabilității în Marea Britanie

De la început o să urmărim istoria de unde a pornit această evidență și care sunt particularitățile în Marea Britanie.

Cronologia de mai jos evidențiază unele dintre datele-cheie în dezvoltarea standardelor de contabilitate din Regatul Unit din anii 1940 până în prezent.

1942 **Comitetul pentru impozitare și relații financiare (T&FR) al ICAEW** a fost înființat în 1942 și a fost solicitat de consiliul ICAEW să "**analizeze și să facă recomandări [consiliului] cu privire la anumite aspecte ale conturilor societăților comerciale**" și să publice "**recomandări aprobate pentru informarea membrilor**" (The Accountant, 12 decembrie 1942).

Primele "**Recomandări privind principiile contabile**" au fost publicate în decembrie 1942 pe tema certificatelor de rezervă fiscală și a contribuțiilor, primelor și creanțelor pentru daune de război. Aceste recomandări, precum și cele care au urmat, au oferit membrilor ICAEW orientări timpurii cu privire la practica contabilă.

1969 În cadrul unei conferințe de presă din 11 decembrie 1969, ICAEW a publicat o "Declarație de intenție privind standardele contabile în anii 1970", care a exprimat *hotărârea consiliului de a avansa standardele contabile*, stabilind pașii pe care institutul i-a considerat necesari pentru a realiza acest lucru.

Contabilul ("Rec Numerare in the 70s", 18 decembrie 1969) a comentat că importanța acestei evoluții ar putea fi "**asemănată doar cu inaugurarea seriei de recomandări a Institutului în urmă cu un sfert de secol**".

1970 ICAEW a înființat Comitetul director pentru standarde contabile (ASSC) 1970, cu "ca obiect elaborarea unor standarde definitive pentru raportarea financiară" ("Istoricul Comitetului pentru standarde de contabilitate", Standarde contabile).

ICAEW a publicat Survey of Published Accounts, 1968-69, care a evidențiat gradul continuu de variație a tratamentelor contabile utilizate în acest moment. Președintele a profitat de această ocazie pentru a re-preciza obiectivul ICAEW de a pune în aplicare declarația de intenție menționată mai sus. Acest lucru a fost raportat în The Accountant ("Precept and Practice", 30 aprilie 1970 și "Institute's Approach to Accounting Standards", 7 mai 1970).

1971 Prima declarație de practică contabilă standard (SSAP), privind "Contabilizarea rezultatelor societăților asociate" (**SSAP 1**) a fost emisă în ianuarie 1971. Un total de 34 de declarații (sau declarații revizuite) au fost publicate între 1971 și 1990. Inițial, SSP-urile au fost alături de "**Recomandările privind principiile contabile**" (The Council's recommendations on accounting principles) emise de ICAEW. Prefața explicativă a ediției din 1977 a Standardelor de Contabilitate prevede: În măsura în care acestea nu sunt înlocuite de declarații de practică contabilă standard, "**Recomandările Consiliului privind principiile contabile**" (The Council's recommendations on accounting principles) vor continua să fie în vigoare ca declarații orientative și indicatori de bune practici. Ei sunt convingători în ceea ce privește intenția, iar plecările de la ei nu necesită neapărat divulgarea, la fel ca și abaterile de la standardele contabile.

1976 În 1976, CIPFA s-a alăturat Comitetului director pentru standarde contabile. În același an, Comitetul director pentru standarde de contabilitate (ASSC) a fost redenumit Comitetul pentru standarde contabile (ASC), iar constituția sa a fost revizuită. ASC a devenit un "comitet mixt al celor șase organisme membre care au acționat apoi în mod colectiv prin intermediul Comitetului consultativ al organismelor contabile" (Introducere, standarde contabile 2006/07), înainte de a deveni ulterior un comitet al CCAB în 1985.

1990, Guvernul a anunțat înființarea unui nou Consiliu de Raportare Financiară (FRC). Financial Reporting Council (FRC) a fost însărcinată cu promovarea bunei raportări financiare prin intermediul a două organisme subsidiare: Consiliul pentru standarde contabile, care a înlocuit ASC la 1 august 1990, și Grupul de analiză a raportării financiare (FRRP) Financial Reporting Reveiw Panel.

La crearea sa, Consiliul pentru standarde de contabilitate (ASB) Accounting Standards Board a adoptat o serie de SSP-uri care au fost emise de ASC, astfel încât acestea au fost aduse în definiția juridică a standardelor contabile în conformitate cu Legea societăților comerciale Commercial Companies Law (CA 85) din 1985. Toate standardele de contabilitate elaborate de ASB din 1990 au fost emise ca standarde de raportare financiară (FRS) Financial Reporting Standards .

1991 Noul ASB a fost asistat de un grup operativ pentru probleme urgente (UITF), care a organizat prima sa reuniune în 1991. Acesta a fost stabilit pentru a investiga domeniile în care au existat sau au avut potențialul de a se dezvolta interpretări contradictorii sau nesatisfăcătoare ale standardelor contabile sau ale dispozițiilor Legii societăților comerciale.

UITF a emis primul său rezumat la 24 iulie 1991, intitulat "Obligațiuni convertibile – dobândă/primă suplimentară".

2004, Guvernul a luat decizia de a consolida sistemul de reglementare din UK în urma prăbușirilor majore ale întreprinderilor din SUA. Acest lucru a condus la extinderea rolului FRC, Consiliul devenind autoritatea unică de reglementare independentă a profesiei de contabil și de audit, precum și de a fi responsabil de emiterea standardelor contabile și de asigurarea respectării acestora.

Actualul FRC și organele sale subsidiare sunt finanțate în comun de profesia contabilă, de comunitatea financiară și de Guvern.

2012 au fost realizate reforme pentru a permite Financial Reporting Council (FRC) să funcționeze ca un organism de reglementare unificat, cu o independență sporită. A fost pusă în aplicare o nouă structură pentru a asigura guvernanta eficientă a tuturor activităților de reglementare ale Financial Reporting Council (FRC), sub responsabilitatea finală a Consiliului FRC.

Ca parte a reformelor, Comitetul pentru coduri și standarde a fost înființat pentru a consilia Consiliul Financial Reporting Council (FRC) cu privire la menținerea unui cadru eficient de coduri și standarde din Regatul Unit. Consiliul de contabilitate a înlocuit, de asemenea, Consiliul pentru standarde contabile (ASB) Accounting Standards Board, asumându-și un rol consultativ în fața Comitetului pentru coduri și standarde și a Consiliului frc. UITF a fost, de asemenea, desființat ca urmare a reformelor.

În timp ce standardele de contabilitate au fost stabilite anterior de ASB Accounting Standards Board, aceasta a devenit responsabilitatea Consiliului FRC la 2 iulie 2012.

2012 FRC a emis următoarele standarde noi, ca parte a unui nou cadru GAAP Current UK GAAP din Regatul Unit:

- FRS 100: Aplicarea cerințelor de raportare financiară;
- FRS 101: Cadrul de informare redus.

2013 Financial Reporting Council (FRC) a publicat un standard suplimentar care stabilește noi cerințe contabile și de raportare pentru entitățile necotate:

- FRS 102: Standardul de raportare financiară aplicabil în Regatul Unit

2014 Financial Reporting Council (FRC) a emis un alt standard în martie 2014, pentru a face parte din noul GAAP din Regatul Unit:

- FRS 103: Contracte de asigurare.

2015 Standardele de raportare financiară FRS 100, 101, 102 și 103 (cunoscute sub numele de noul GAAP din Regatul Unit) intră în vigoare de la 1 ianuarie 2015. Aceste FRS-uri înlocuiesc standardele anterioare, pentru perioadele de raportare care încep la 1 ianuarie 2015 sau ulterior acestei date.

În cursul anului 2015, FRC a emis încă două standarde:

- FRS 104: Raportarea financiară intermediară (martie 2015);
- FRS 105: Standardul de raportare financiară aplicabil regimului microentităților (iulie 2015).

2016, standardul de raportare financiară pentru entitățile mai mici (FRSSE) este retras, fiind înlocuit de secțiunea 1A din FRS 102 și de FRS 105. FRSSE se poate aplica în continuare pentru perioadele contabile care încep înainte de această dată .

2019 În urma unei revizuirii independente a FRC condusă de Sir John Kingman, secretarul pentru afaceri Greg Clark a anunțat an martie 2019 că FRC va fi înlocuit cu o nouă autoritate de reglementare numită Autoritatea de Audit, Raportare și Guvernanță (ARGA).

La înființarea sa, ARGA va moșteni responsabilitatea pentru stabilirea și menținerea standardelor de contabilitate din Regatul Unit.

În ianuarie 2022, FRC a declarat că se așteaptă ca ARGA să fie creată în 2023/24.

Curent Marea Britanie GAAP (Current UK GAAP)

Acronimul GAAP Generally Accepted Accounting Practice înseamnă "Practică contabilă general acceptată" – sau, alternativ, "Principii contabile general acceptate" sau "Politici contabile general acceptate". Generally Accepted Accounting Practice GAAP este un termen utilizat pentru a descrie normele general acceptate ca fiind aplicabile practicilor contabile, astfel cum sunt stabilite de standarde, legislație sau susținute de profesia contabilă.

Practica contabilă general acceptată în Regatul Unit (UK GAAP) este stabilită în corpul de standarde de raportare financiară (FRS) publicat de Consiliul de Raportare Financiară din Regatul Unit (FRC). După caz, acestea se aplică împreună cu declarațiile de practică recomandată (IORP), care se aplică anumitor industrii și sectoare specializate.

Standarde de raportare financiară (FRS)

FRS este destinat utilizării la întocmirea situațiilor financiare ale societăților care se califică pentru regimul microentităților. Cerințele contabile sunt adaptate pentru a satisface cerințele legale aplicabile microentităților și pentru a reflecta natura mai simplă și dimensiunea mai mică a microentităților. Aplicarea regimului microentităților este opțională, cu toate acestea, o microentitate care alege să își întocmească situațiile financiare în conformitate cu regimul este obligată să aplice FRS 105. O entitate care se califică, dar alege să nu aplice regimul, trebuie să aplice un alt standard.

Consiliul de Raportare Financiară (FRC). Obiectivele FRC:

1. Să participe la elaborarea de standarde de calitate în domeniul administrării afacerilor;
2. Să susțină elaborarea de standarde internaționale și naționale de audit performante, în colaborare cu IASB și cu organismele profesionale naționale;
3. Să garanteze integritatea, competența și transparența profesiei contabile;
4. Să promoveze un sistem de raportare financiară de înaltă calitate la nivel intern și extern, în colaborare cu IASB și UE;
5. Să asigure eficiența propriei funcționări ca organism independent de normalizare.

Scopul FRC este de a servi interesul public prin stabilirea unor standarde ridicate de guvernanță corporativă, raportare și audit și prin tragerea la răspundere a celor responsabili de furnizarea acestora. Promovează transparența și integritatea în afaceri. Acesta reglementează auditorii, contabilii și

actuării și stabilește codurile de guvernare corporativă și de administrare din Regatul Unit. FRC este un organism public executiv non-departamental, sponsorizat de Departamentul pentru Afaceri și Comerț. **Financial Reporting Council (FRC)** este o autoritate de reglementare independentă din Regatul Unit cu sediul în London Wall, în Orașul Londra, responsabilă de reglementarea auditorilor, contabililor și actuarilor și de stabilirea Codurilor de guvernare corporativă și de administrare din Regatul Unit. FRC urmărește să promoveze transparența și integritatea în afaceri, orientându-și activitatea către investitori și alte persoane care se bazează pe rapoartele, auditurile și gestionarea riscurilor de înaltă calitate FRC este o societate cu răspundere limitată prin garanție și este finanțată de profesia de audit, care este obligată să contribuie în conformitate cu dispozițiile Legii societăților comerciale din 2006 și de către alte grupuri care fac obiectul reglementării FRC sau care beneficiază de acestea. Consiliul său de administrație este numit de secretarul de stat pentru afaceri, energie și strategie industrială. Aceasta și filialele sale joacă un rol esențial în supravegherea și dezvoltarea standardelor de guvernare corporativă în Regatul Unit cum ar fi Codul de guvernare corporativă din Regatul Unit și standardele pentru industria contabilă.

Consiliul FRC este susținut de trei comitete de guvernare, două comitete de afaceri și trei consilii consultative.

- **Comitetul de audit**
- **Comitetul de nominalizări**
- **Comitetul de remunerare**
- **Comitetul pentru coduri și standarde** - consiliază consiliul FRC cu privire la aspectele legate de guvernarea corporativă, inclusiv modificări ale Codului de guvernare corporativă din Regatul Unit și ale Codului de administrare. De asemenea, acesta consiliază Consiliul FRC cu privire la planul anual și bugetul și strategia FRC.
- **Comitetul de conduită** - responsabil cu supravegherea activității FRC în promovarea raportării corporative de înaltă calitate. Responsabilitățile sale includ supravegherea: monitorizarea organismelor de supraveghere recunoscute și a organismelor de calificare recunoscute; evaluări ale calității auditului; Recenzii de raportare corporativă; Disciplina profesională; și reglementarea contabililor și actuarilor. Comitetul de conduită este sprijinit de alte trei comisii, ai căror membri, inclusiv președinții, fac parte din Comitetul de conduită:
 - **Comitetul de gestionare a cauzelor**, ale cărui funcții includ monitorizarea și supravegherea în ceea ce privește anchetele de executare și procedurile judiciare;
 - **Comitetul de evaluare a calității auditului**; și
 - **Comitetul de analiză a raportării corporative**, care asigură coerența și calitatea activității de monitorizare a FRC.
- **Raportare corporativă** - consiliază Executivul FRC cu privire la elaborarea și menținerea unor standarde de înaltă calitate, eficiente și proporționale, orientări, SORPS și note de practică pentru activitatea de contabilitate și raportare narativă. Standardele de contabilitate se aplică tuturor societăților și altor entități care întocmesc conturi care sunt destinate să ofere o imagine fidelă și fidelă.
- **Audit și asigurare** - ca mai sus, dar pentru activitatea de audit și asigurare.
- **Actuarial** - ca mai sus, dar pentru lucrări actuariale tehnice.

FRC a utilizat pentru a încorpora organisme operaționale:

1. AIDB- Accountancy Investigation and Discipline Board (Comisia de Investigatii si Disciplina Contabila)

2. ASB -Accounting Standards Board (Consiliu pentru Standartele de Contabilitate)
3. APB -Auditing Practices Board (Consiliu pentru Practici de Audit)
4. POB -Profesional Oversight Board for Accountancy (Consiliu de Supraveghere Profesionala pentru Contabilitate)
5. FRRP- Financial Reporting Reveiw Panel (Revizuirea a raportelor financiare)

Rolul Comitetului pentru standarde de contabilitate (ASB) a fost de a emite standarde contabile în Regatul Unit și a fost recunoscut în acest scop în temeiul Legii privind societățile comerciale din 1985. Acesta a preluat sarcina de a stabili standarde contabile de la Comitetul pentru standarde contabile (ASC) în 1990. Cu toate acestea, ASB a fost depășită de Consiliul de Raportare Financiară (FRC) la 2 iulie 2012. Astfel, FRC este acum autoritatea care poate emite standarde de contabilitate în Marea Britanie.

Figura 1. Utilizatorii sistemului ABS și FRC

Sursa: elaborat și adaptat de autor în baza informației (ASB și FRC)

Figura 2. Particularitățile (ASB și FRC)

Sursa: elaborat și adaptat de autor în baza informației (ASB și FRC)

Grupul de analiză a raportării financiare (FRRP) a fost înființat în 1990 ca o filială a Consiliului de raportare financiară din Regatul Unit. FRRP a încercat să se asigure că furnizarea de informații financiare de către societăți publice și private mari respectă cerințele contabile relevante, cum ar fi Legea privind societățile comerciale din 1985.

Contabilitate & Actuarial Discipline Board

Accountancy & Actuarial Discipline Board (AADB) a fost organismul independent, de anchetă și disciplinar pentru contabili și actuari din Regatul Unit. AADB a fost cunoscut anterior ca Accountancy Investigation & Discipline Board (AIDB) și și-a schimbat numele în AADB la 16 august 2007. Schema AADB a stabilit cadrul și a stabilit formalitățile legale de participare între AADB și organismele contabile participante, și anume Institutul Experților Contabili din Anglia și Țara Galilor (ICAEW), Asociația Experților Contabili Autorizați (ACCA), Chartered Institute of Management Accountants (CIMA) și Chartered Institute of Public Finance and Accountancy (CIPFA), Institutul Experților Contabili din Irlanda și Institutul Experților Contabili din Scoția. Începând cu 2010 AADB a avut un volum de muncă substanțial, inclusiv investigații privind comportamentul firmelor profesionale, cum ar fi EY, care au consiliat Lehman Brothers, JPMorgan, Connaught, Aero Inventory și BAE Systems.

Consiliul de supraveghere profesională (POB) a fost un organism de reglementare specializat în profesiile contabile, de audit și actuariale din Regatul Unit. A făcut parte din Consiliul de Raportare Financiară (FRC), autoritatea independentă de reglementare a guvernantei corporative și a raportării în Regatul Unit.

Scopul declarat al Consiliului a fost de a sprijini obiectivul FRC de încredere a investitorilor și a publicului în guvernanta financiară a organizațiilor de afaceri. Consiliul oferă asigurări că organismele contabile profesionale stabilesc în mod corespunzător standarde și aplică disciplina pentru membrii lor, în conformitate cu Legea societăților comerciale din 2006 și cu alte cerințe legale. BOP a efectuat inspecții în numele FRC, dar dacă s-ar constata deficiențe, sancțiunile ar putea fi impuse numai de către organismele profesionale. POB nu a avut competența de a anula orice decizie pe care organismul a luat-o într-un caz sau de a direcționa modul în care organismul ar trebui să gestioneze un caz.

Consiliul a operat, de asemenea, o unitate de inspecție a auditului (AIU) care supraveghează organizațiile de audit și face recomandări pentru acțiuni de reglementare adecvate din partea autorităților guvernamentale și profesionale. Ca parte a supravegherii profesiei actuariale, comitetul a monitorizat activitățile organizațiilor actuariale în ceea ce privește educația, disciplina, standardele etice și dezvoltarea profesională continuă a membrilor lor. Comitetul a încercat, de asemenea, să ofere un cadru pentru evaluarea calității și eficacității activității actuariale.

Înainte de 5 mai 2006, Consiliul a fost cunoscut sub numele de Consiliul de supraveghere profesională pentru contabilitate. Schimbarea numelui a reflectat responsabilitatea suplimentară a comitetului pentru supravegherea profesiei actuariale de la acea dată.

În 2011, comitetul a publicat pentru prima dată informații cu privire la deficiențele în materie de autoreglementare de către anumite institute. Rapoartele de presă au evidențiat comentarii despre ACCA, care a pus în aplicare recomandări pentru a-și îmbunătăți programa de examinare, dar a trebuit să acorde o mai mare atenție monitorizării continue a membrilor care s-au înregistrat ca auditori în urmă cu câțiva ani. Consiliul conține membri dintr-o gamă largă de fundal. Din 2011 Paul George este directorul său, iar John Kellas este președinte interimar după moartea lui Dame Barbara Mills.

Auditing Practices Board Limited (APB) a fost înființată inițial în 1991 ca un comitet al Comitetului consultativ al organismelor contabile, pentru a-și asuma responsabilitatea în Regatul Unit pentru stabilirea standardelor de audit cu scopul de a spori încrederea publicului în procesul de audit și calitatea și relevanța serviciilor de audit în interesul public. În 2002, APB a fost reînființată sub auspiciile The Accountancy Foundation și, în urma unei revizuiri a guvernului britanic, a fost transferată consiliului de raportare financiară (FRC).

Obiectivul său a rămas același, dar mandatul său a fost extins pentru a include responsabilitatea de a stabili standarde pentru integritatea, obiectivitatea și independența auditorilor.

Declarații de practică recomandată (IORP)

IORP sunt emise de diferite organisme, care sunt recunoscute fiecare de FRC. De exemplu, trusturile de investiții SORP sunt emise de Asociația Societăților de Investiții (AIC).

O **declarație de practică recomandată (SORP)**, emisă în Regatul Unit oferă recomandări privind raportarea financiară care completează standardele contabile oficiale. IORP sunt elaborate și emise de organisme industriale și sectoriale care trebuie să îndeplinească criteriile stabilite de FRC.

IORP sunt elaborate în conformitate cu practica curentă de raportare financiară și nu trebuie să intre în conflict cu standardele contabile sau cu obiectivele de raportare financiară.

Sector	Sorp-a face organism	SORPĂ
Caritate	Comisia de caritate, Biroul autorității de reglementare și caritate din Scoția pentru Irlanda de Nord	Organizația caritabilă SORP (FRS 102) – Contabilitate și raportare de către organizațiile caritabile: Declarație de practică recomandată aplicabilă organizațiilor caritabile care își pregătesc conturile în conformitate cu Standardul de raportare financiară aplicabil în Regatul Unit și Republica Irlanda (în vigoare la 1 ianuarie 2015)
Studii superioare și superioare	Universități din Marea Britanie și British Universities Finance Directors Group (BUFDG)	Declarație de practică recomandată – Contabilitatea învățământului superior și superior (martie 2014)
Furnizori înregistrați de locuințe sociale	Federația Națională pentru Locuințe, Cymru pentru Locuințe Comunitare, Federația Scoțiană a Asociațiilor de Locuințe și Federația Asociațiilor de Locuințe din Irlanda de Nord	SORP pentru locuințe 2014 – Declarație de practică recomandată pentru furnizorii de locuințe sociale înregistrați
Fonduri autorizate	Asociația de Investiții	Situația de practică recomandată – Situațiile financiare ale fondurilor autorizate din Regatul Unit (mai 2014) – actualizate în 2017
Societăți fiduciare de investiții și fonduri fiduciare cu capital de risc	Asociația Societăților de Investiții	Situația de practică recomandată: Situațiile financiare ale societăților fiduciare de investiții și ale trusturilor de capital de risc (emise în noiembrie 2014 și actualizate în ianuarie 2017, cu modificările ulterioare)
Parteneriate cu răspundere limitată	CCAB	Declarație de practică recomandată – Contabilizarea parteneriatelor cu răspundere limitată (în vigoare pentru perioadele care încep la 1 ianuarie 2016 sau ulterior acestei date)
Sisteme de pensii	Grupul Contabililor de Cercetare pensii	Rapoartele financiare ale sistemelor de pensii – o declarație de practică recomandată (2018)

Figura 3. Declarații de practică recomandată în litigiu

Sursa: elaborat și adaptat de autor în baza informației (IORP)

Declarații de practică contabilă standard (SSP)

Declarațiile de practică contabilă standard (SSAP) au fost generația anterioară de standarde contabile, înainte de FRSs. Inițial aprobate și emise de ICAEW și de alte organisme contabile în urma recomandărilor Comitetului pentru standarde contabile (ASC), o serie de SSAP-uri au fost ulterior

adoptate de Consiliul pentru standarde contabile (ASB) după crearea acestuia din urmă în 1990. Consultați cronologia de mai jos pentru mai multe informații despre istoricul acestor standarde.

Profesia contabilă sa organizat încă de la mijlocul secolului trecut în institute regionale de experți contabili în scopul protejării și garantării aplicării normelor profesionale. Profesia contabilă joacă un rol foarte important în viața economică britanică .

1. Rol consultativ pe lângă guvern în ceea ce privește legislația fiscală și contabilă
2. Rol major în normalizarea contabilă
3. Rol în formarea, eticii profesionale și exercitarea profesiei

Legea societăților comerciale(CA 85) dispune că:

- bilanțul trebuie să dea o imagine fidelă a situației financiare a societății;
- contul de profit și pierdere trebuie să dea o imagine fidelă a rezultatului rezultatului exercițiului.

Relațiile contabilității cu fiscalitatea

spre deosebire de un specialist din europa continentală care pentru a stăpâni contabilitatea are nevoie de un sistem complex, cunoștințe fiscale în Regatul Unit, înțelegerea contabilității nu impune cunoașterea fiscalității.

În pofida prejudiciului fiscal o întreprindere britanica are interesul sa maximizeze beneficiul sau. Putem afirma in general ca determinarea beneficiului impozabila în tarile anglo-saxone este independenta de conturile sociale si de aici nu e o stare conflictuala între preocuparea de a satisface curent alternative cerintele teritoriale sau altfel spre' piata financiara si dorinta de a minimaliza impozitul.Realitatea este însa mai completa. aceea ce este cert este faptul ca înregistrările contabile nu sunt determinate pentru calculul beneficiului fiscal in determinarea rezultatului impozabile amortizarile deprecierea sunt calculate pe baza duratelor admise de autoritățile fiscale indiferente care sunt cele utilizate în contabilitate.Orice diferenta între contabilitate si documentatia fiscala trebuie justicate.

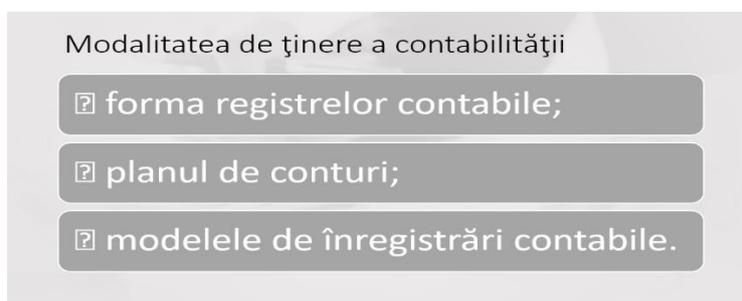

Figura 4. Modalitățile de ținere a contabilității

Sursa: elaborat și adaptat de autor în baza informației ținerii a contabilității

Situațiile financiare britanice

Figura 5. Situațiile financiare britanice

Sursa: elaborat și adaptat de autor în baza informației financiare

Concluzii

În concluzie putem spune prin modul în care britanicii au lucrat asupra științei contabilității se vede rezultatul printr-o ramură a contabilității puternice. Ea a influențat și continuă să influențeze normalizarea contabilă europeană și mondială.

Putem spune definitiv că în practica contabilă britanică, imaginea fidelă este o practică seculară. Prin această sintagmă se înțelege imagine adevărată și corectă; corectă, în sensul de sinceră, loială. Contabilitatea britanică consideră imaginea fidelă un obiectiv urmărit în întocmirea situațiilor financiare. Sistemul contabil britanic trece printr-o reformă profundă, orientată către armonizarea reglementărilor naționale cu standardele internaționale de contabilitate.

Normele contabile păstrează însă un număr mare de particularități, datorită impactului pe care profesia contabilă l-a exercitat în timp asupra armonizării, permițând judecata profesională liberă și opțiunile contabile. Aici putem urmări creșterea și dezvoltarea principiilor contabile pe care se bazează contabilitatea în Marea Britanie.

După părerea autorului noi putem compara sistemul contabil cu Marea Britanie și Republica Moldova este destul de diferit. Sistemul contabil din Republica Moldova este depășit în plan aplicativ și conceptual, nu are acea bază care satisface dezvoltarea durabilă a economiei actuale, iar toate acele necesități care favorizează această pârghie a sistemului nostru național nu este destul de dezvoltată și nu dispune de acele materiale care ajută la evoluția ei. Precum în Marea Britanie ei au pus mare accent pentru a favoriza și face în așa fel ca sistemul contabil să fie cât mai accesibil pentru majoritatea întreprinderilor și să fie cât mai practic, aceasta datorită impulsului și necesităților prezente într-o țară dezvoltată.

Pentru a începe ceva schimbări de lungă durată în Republica Moldova calificativi și în conformitate cu cerințele UE și standartelor internaționale de raportare financiară ar fi bine să luăm exemplu precum Marea Britanie a împotrat majoritatea contabilizați de la cei mai buni și au ajuns printre țările cu cea mai dezvoltată economie și contabilitate națională.

Referințe bibliografice:

1. Standarde de contabilitate | Biblioteca | ICAEW, <https://www.frc.org.uk/consultation-list>
2. Standarde în cauză | Consiliul de Raportare Financiară (frc.org.uk), <https://www.frc.org.uk/consultation-list?cl=1>

3. Contabilitatea anumitor sectoare | ICAEW <https://www.icaew.com/technical/financial-reporting/accounting-for-specific-sectors>
4. Old Britain GAAP | Standarde de contabilitate | Biblioteca | ICAEW <https://www.icaew.com/library/subject-gateways/accounting-standards/uk-frs>
5. Edițiile anterioare ale SORP - SORP - CCEW (charitycorp.org) <https://www.charitycorp.org/web/sorp/previous-editions-of-the-sorp>
6. Principii înainte de standarde | IFBM | ICAEW <https://www.icaew.com/technical/financial-reporting/information-for-better-markets/ifbm-reports/principles-before-standards>
7. Autor Institutul De Experti Contabili Din Anglia Și Țara Galilor. Facultatea de Raportare Financiară Publisher Edition Pub Data 2014
8. Principii înainte de standarde: "Seria N" a recomandărilor ICAEW privind principiile contabile 1942-1969 Institutul Experților Contabili Din Anglia Și Țara Galilor. Facultatea de Raportare Financiară
9. Afișarea elementelor - Raportare financiară - un sondaj privind practicile de raportare în Regatul Unit, 1968/69-1995/96 (icaew.com)
10. Standard de raportare financiară pentru entitățile mai mici | ICAEW

ORGANISME IMPLICATE ÎN ARMONIZAREA CONTABILĂ LA NIVEL INTERNĂȚIONAL

ORGANISMS INVOLVED IN ACCOUNTING HARMONIZATION AT THE INTERNATIONAL LEVEL

Autor: ALA BRAGA

e-mail: alice.07.braga@gmail.com

Conducător științific: GEORGETA MELNIC, ORCID: 0000-0003-3876-5394

e-mail: melnicgeorgeta@mail.ru

Academia de Studii Economice a Moldovei

***Abstract.** This article examines the accounting harmonization process but also the organizations involved in this process at the international level. Analyze the proposed goals and objectives of these organizations in order to create a common accounting language that everyone can understand.*

***Keywords:** accounting, harmonization, organisms, organizations, outlines, norms, users, analyze*

JEL: M40, M41, O19

Introducere

Armonizarea contabilă la nivel internațional a devenit necesară odată cu dezvoltarea piețelor financiare internaționale, deoarece, pentru a asigura transparența și eficiența piețelor, este nevoie de o informație contabilă de calitate, comparabilă și inteligibilă pentru operatorii locali. Astfel, comparabilitatea și credibilitatea informațiilor furnizate de situațiile financiare reprezintă factori de funcționare a economiei globale.

La nivel internațional, armonizarea contabilă presupune elaborarea de principii și norme contabile aplicabile, în totalitate sau parțial, la un ansamblu de țări, de entități. Acest lucru presupune existența unor organisme care să elaboreze norme, pe care să le impună și care să aibă autoritatea și puterea de a sancționa nerespectarea lor.

Actualitatea temei de cercetare – informațiile expuse în această lucrare confirmă actualitatea temei investigate și condiționează necesitatea examinării complexe a regulilor de funcționare a pieței și a informației contabile, în vederea optimizării comunicării financiare.

Gradul de studiere a temei de cercetare – prezentul articol este o lucrare științifică în care este abordat și definit procesul de armonizare contabilă la nivel internațional, dar și organismele implicate în acest proces.

Scopul acestei lucrări este de a analiza structura teoretică a procesului de armonizare și a organismelor implicate în acest proces prin elobararea normelor contabile.

Metodologia de cercetare - cuprinde abordări generale și specifice privind noțiunile, clasificarea, recunoașterea, evaluarea procesului de armonizare internațională, precum și a scopurilor și a misiunilor propuse de organismele, organizațiile implicate în acest proces.

Pentru efectuarea cercetărilor s-a utilizat metoda dialectică de cunoaștere a materiei cu componentele ei – analiza, sinteza, deducția, precum și observarea, compararea, selectarea, gruparea etc.

Armonizarea contabilă internațională

Prin procesul de armonizare se urmărește elaborarea, explicarea și aplicarea în practică a unor concepte, metode, reguli și proceduri privind producția și utilizarea informațiilor contabile, contribuind la perfecționarea practicii contabile.

Armonizarea contabilă presupune atât elaborarea de norme sau reguli, aplicabile parțial sau în totalitate, unor grupuri de țări, întreprinderi sau de specialiști contabili, cât și existența unor organisme, capabile să emită aceste norme, să impună obligativitatea utilizării lor și sancționarea nerespectării lor.

Obiectivul principal al armonizării contabile îl reprezintă constituirea unui limbaj comun universal de comunicare în lumea afacerilor. Acest obiectiv se poate îndeplini în condițiile unei armonizări a necesităților de informare a utilizatorilor.

Organismele implicate în armonizarea contabilă

IASB (Consiliul pentru Standardele Internaționale de Contabilitate)

Acesta desfășoară o activitate de elaborare și publicare, în interesul public, de standarde globale de contabilitate/raportare financiară, care să fie respectate la întocmirea situațiilor financiare anuale, precum și pe aceea de promovare a acceptării și aplicării acestora.

Domeniul de competență al Consiliului I.A.S.B. se limitează însă doar la contabilitatea financiară.

Obiectivul IASB a fost să devină normalizator în ceea ce privește elaborarea și publicarea, în interes public, a informației contabile indiferent de activitatea și mărimea întreprinderilor și de operațiile realizate dar și de a facilita formularea consecventă și logică a IFRS.

Tabelul 1.

Structura organismului IASB	
Adunarea administratorilor	Compusă din 19 membri, 5 dintre ei sunt numiți de Federația Internațională a Experților Contabili (IFAC)
Organismul de normalizare IASB	Preia activitățile de armonizare de la vechiul organism internațional (IASC)
Comitetul de interpretare	Comitetul Internațional de Interpretări privind Raportările Financiare (IFRIC)
Consiliul consultativ (SAC)	Este un forum al persoanelor și organizațiilor vizate pentru raportarea financiară și armonizarea contabilă internațională

Sursa: elaborat de autor

FASB (Comisia de standarde de contabilitate financiară)

FASB este o organizație independentă nonprofit responsabilă de stabilirea standardelor de contabilitate și raportare financiară pentru companii și organizații nonprofit din Statele Unite.

Misiunea FASB este de a stabili și de a îmbunătăți standardele de contabilitate și raportare financiară pentru îndrumarea și educarea publicului inclusiv a emitenților, auditorilor, și utilizatorilor de informații financiare.

FASB dezvoltă concepte de contabilitate, dar și oferă orientări privind punerea în aplicare a standardelor.

În prezent, organismul de normalizare contabilă din SUA, Financial Accounting Standards Board (FASB), cere întocmirea și prezentarea următoarelor situații:

- Bilanț sau declarație a poziției financiare;
- Situația câștigurilor;
- Situația câștigurilor nete (nedistribuite);
- Situația a altor modificări în capitalul propriu;
- Situația privind schimbările în poziția financiară, cunoscută în prezent ca situația fluxurilor de trezorerie.

IOSCO (Organizația Internațională a Comisiilor de Valori Mobiliare)

Organizația Internațională a Comisiilor de Valori Mobiliare, creată în 1983, este organismul internațional care reunește autoritățile de reglementare a valorilor mobiliare din lume și este recunoscută ca institutor global de standarde pentru sectorul valorilor mobiliare. IOSCO dezvoltă, implementează și promovează aderarea la standardele recunoscute la nivel internațional pentru reglementarea valorilor mobiliare. În prezent organizația numără peste 181 de membri, aceștia reglementând mai mult de 95 % din piețele mondiale de valori mobiliare.

SEC (Comisia Valorilor mobiliare și burselor)

Este o agenție independentă a guvernului federal al Statelor Unite, creată în urma prăbușirii de pe Wall Street din 1929. Scopul principal al SEC este de a aplica legea împotriva manipulării pieței, aplicarea noilor legi financiare, promovarea stabilității pieței, protejarea investitorilor și facilitarea formării de capital.

SEC are sediul în Washington, are 5 comisari numiți de președintele Statelor Unite cu acordul senatului. Este împărțită în 4 divizii, dispune de 8 birouri și are aproximativ 3100 persoane angajate, iar în afara sediului din Washington mai deține 11 birouri regionale.

EFRAG (Grupul Consultativ European privind Raportările Financiare)

EFRAG este o asociație privată înființată în 2001 cu încurajarea Comisiei Europene de a servi interesul public. EFRAG și-a extins misiunea în 2022, oferind consiliere tehnică Comisiei Europene sub forma unor proiecte de standarde UE de raportare, de durabilitate complet pregătite și proiecte de amendamente la aceste standarde.

Organizațiile sale membre sunt părți interesate europene și organizații naționale care au cunoștințe și interes pentru dezvoltarea IFRS și modul în care acestea contribuie la eficiența piețelor de capital.

Functiile EFRAG:

- contribuie la procesul de elaborare a normelor IFRS
- asistă Comisia Europeană în asigurarea conformității directivelor europene cu referențialul IFRS
- emite avize tehnice privind asimilarea sau respingerea în cadrul UE a normelor și interpretărilor publicate
- identifică neajunsurile IFRS

Raportul UE – IASB

Europa este singura regiune geopolitică care aplică normele IASB. Regulamentul nr. 1606 din 19 iulie 2002, stabilește că începând cu anul 2005 societățile europene cotate trebuie să prezinte situațiile financiare în conformitate cu IFRS. Regulamentul mai prevede posibilitatea statelor membre de a autoriza sau obliga aceste societăți cotate să aplice IAS/IFRS și pentru conturile lor individuale.

Consiliul European veghează ca normele preluate să nu fie excesiv de complexe sau neadaptate realității. Utilizarea IAS/IFRS în Europa este cea mai importantă schimbare în raportările financiare din ultimii 25 ani.

IFAC (Federația Internațională a Contabililor)

IFAC este o organizație internațională ce se dedică servirii interesului public prin întărirea profesiei contabile și prin contribuțiile aduse dezvoltării unei economii internaționale puternice. Este formată din membri și asociați din peste 130 de țări și jurisdicții, care reprezintă 2,5 milioane de profesioniști contabili din practica publică, educație, servicii guvernamentale, industrie și comerț.

Prin intermediul comitetelor sale, emite standarde internaționale de etică, audit și asigurare, educație, precum și standarde pentru contabilitatea sectorului public. IFAC emite, de asemenea, ghiduri prin care încurajează calitatea superioară a muncii efectuate de către contabili.

Concluzii

Dacă până acum contabilii trăiau într-o lume a lor, în care utilizau limbaje diferite, și dădeau și interpretări diferite aceluiași eveniment și tranzacții, astăzi majoritatea specialiștilor contabili din toate țările elaborează principii și norme, cu un caracter general, care să conducă la comparabilitatea informațiilor.

Datorită eforturilor depuse de principalele organisme implicate în elaborarea și implementarea unui „limbaj contabil universal, armonizarea contabilă internațională a avut o evoluție spectaculoasă și a fost marcată de fenomenul globalizării piețelor financiare și de nevoia de informare a actorilor acestora.

Referințe bibliografice

1. RISTEA, M. (coord.). *Contabilitatea financiară a întreprinderii*. București: Editura Universitară, 2004, pag. 14.
2. FELEAGA, N. *Sisteme contabile comparate*, editia a 2a, volumul 2. București: Editura economică, 1999.
3. FELEAGA, N., MALCIU, L. *Recunoaștere, evaluare și estimare în contabilitatea internațională*. București: Editura CECCAR, 2004.
4. BOGDAN, V. *Armonizarea contabilă internațională*. București: Editura Economică, 2004;
5. <https://www.efrag.org/?AspxAutoDetectCookieSupport=1>
6. <https://www.iosco.org/>
7. <https://www.ifac.org/>
8. <https://www.fasb.org/>
9. <https://www.sec.gov/>
10. <https://www.ifrs.org/>

RAPORTAREA REZULTATELOR DE MEDIU, SOCIAL ȘI GUVERNANȚĂ (ESG)

ENVIRONMENTAL, SOCIAL AND GOVERNANCE (ESG) REPORTING

Authors: CEZARA PAVELESCU

e-mail: cezara873@gmail.com

DANIELA PANUȘ

e-mail: danaexodana@gmail.com

ILIA NEAGU

e-mail: ilya.nyagu@gmail.com

Scientific coordinator: EUGENIA BUȘMACHIU, ORCID: 0000-0002-6640-8100

e-mail: eu_busmachiu@ase.md

Academy of Economic Studies of Moldova

Abstract. Raportarea ESG este un aspect inovator care oferă organizațiilor oportunitatea de a identifica, evalua și gestiona riscuri precum schimbările climatice, drepturile omului și practicile slabe de guvernare, pentru a se proteja de viabilitatea și reziliența pe termen lung. Mai mult, ESG este o modalitate reală de a atrage și reține clienți, angajați și, precum și alte părți interesate. Am selectat o serie de surse, cum ar fi link-uri, cărți și unele rapoarte financiare pentru a dezvolta conceptul de ESG în acest raport. Pentru a adăuga, metodologia noastră constă în analiză conceptuală, legislativă, comparativă atât a practicii naționale, cât și internaționale. Vom începe cu descrierea celor trei piloni principali, astfel încât literele care reprezintă ESG vor clarifica și argumenta numele acestuia. În cele din urmă, am ajuns să înțelegem avantajele noțiunii și nevoia acesteia pentru viitorul companiilor. Entitățile trebuie să fie în continuă dezvoltare pentru a exista pe piață și pentru a supraviețui expunerii la risc.

Keywords: reporting, environment, social, government, pillars, risks, company

JEL: M14,G30, Q56, M41

Introduction

Environmental, social, and governance (ESG) issues have received more attention in recent years from financiers, constituents, and the general public. Companies must take responsibility for their administration practices, as well as for how they affect the community and environment. Businesses now have a framework for revealing to stakeholders their ESG risks and efforts through ESG reporting. The purpose of this scholarly paper is to provide readers with a basic overview of ESG reporting, including its definition, requirements, and evaluation process. The article will also discuss the importance of ESG reporting for companies, investors, and other consumers, as well as its benefits and drawbacks. This article seeks to offer insights and suggestions for businesses and stakeholders interested in enhancing their ESG performance and reporting by investigating the status of ESG reporting at the moment and industry trends.

Basic content

Beginning with developing the notion of ESG reporting, we shall mention that it refers to a framework that is in need of helping stakeholders understand how the entity is managing some concrete risks and

opportunities. These can be related to environmental, social and governance criteria also written under the name of ESG factors. This type of reporting has the ability of ensuring companies they fund, that their transformation into stewards of the environment as well as into good corporate citizens, has begun. Moreover, the responsibility of ESG is to provide to entities leaders from accountable managers' spheres. Moving on to the concept's requirements, we shall mention that it varies by jurisdiction as well as by industry. To add, the conditions are evolving constantly. The most suitable and relevant information for any company to report is the one based on the entity's operations, management, and stakeholders' expectations. ESG reporting holds its name on three grand pillars: environmental, social and of course, governance.

Firstly, the "E" from ESG stands for responsibility of a company towards environmental risks, including the use of energy and how the management of their specific pillar, impacts as stewards of our planet Earth. For better understanding, we have brought some examples which were subtracted from a number of sources. An important mention is for carbon emissions, pollution, waste disposal, resource depletion, renewable energy, energy consumption and climate change effects.

Second of all, we move on to the letter "S" from the concept which underlines the word "social". The data embraced by this pillar, covers a wide range of topics regarding how companies are fostering humans and culture to the diversification of statistics and community impacts. Examples like human rights, discrimination, diversity and community relations are perfect for describing the data type.

Lastly, but not the least important pillar, is governance for the "G" from ESG. It discloses how entities are being controlled and directed, as well as how leaders are held from accounting sides. The biggest expectation in this case is increasing the transparency of corporate governance. We brought such examples as board elections, executive compensation, shareholders rights, independent directors, takeover defense and of course, staggered boards.

Mentioning about ESG standards, here shall be recognised: Global Reporting Initiative (GRI) Standards, Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD), and SASB Standards. GRI Standards is the one to help companies report on significant impacts on the economy, environment, and surrounding society. GRI embraces a focus on a wide range of stakeholders instead of shareholders and are the most used ESG reporting standards globally. TCFD is a principles-based framework for climate-related financial data. SASB Standards are focused on the needs and interests of shareholders and designed to produce information that is financially material, decision useful, and cost-effective. SASB Standards are commonly used by public companies with more than half of the companies in the S&P Global 1200 Index. It is a fact that nearly 1,300 businesses use SASB Standards.

Environmental, Social and Governance (ESG) reporting is becoming increasingly important for enterprises that want to demonstrate their commitment to responsible and sustainable business practices. To achieve successful ESG reporting, enterprises should follow six stages.

The first stage is to establish a clear ESG policy that reflects the values of the enterprise and its commitment to responsible and sustainable business practices. This policy should set out the goals, objectives, and targets that the enterprise intends to achieve through its ESG efforts.

The second stage is to identify and prioritize the key ESG issues that are relevant to the enterprise's operations and stakeholders. This involves conducting a materiality assessment to identify the issues that have the greatest impact on the enterprise and its stakeholders and prioritizing these issues based on their significance.

The third stage is to develop a robust ESG data collection and management system. This involves establishing processes and systems for collecting, verifying, and reporting ESG data, as well as ensuring that the data is accurate, complete, and reliable.

The fourth stage is to report on ESG performance using a range of communication channels, including annual reports, sustainability reports, websites, and other forms of disclosure. This reporting should be transparent and informative and should provide stakeholders with a clear understanding of the enterprise's ESG performance.

The fifth stage is to engage with stakeholders on ESG issues. This involves establishing ongoing dialogue with stakeholders, including investors, customers, employees, suppliers, and communities, and responding to their feedback and concerns.

The final stage is to continuously monitor and improve ESG performance. This involves setting performance targets, monitoring progress against these targets, and continuously improving ESG performance based on feedback from stakeholders and changes in the business and regulatory environment.

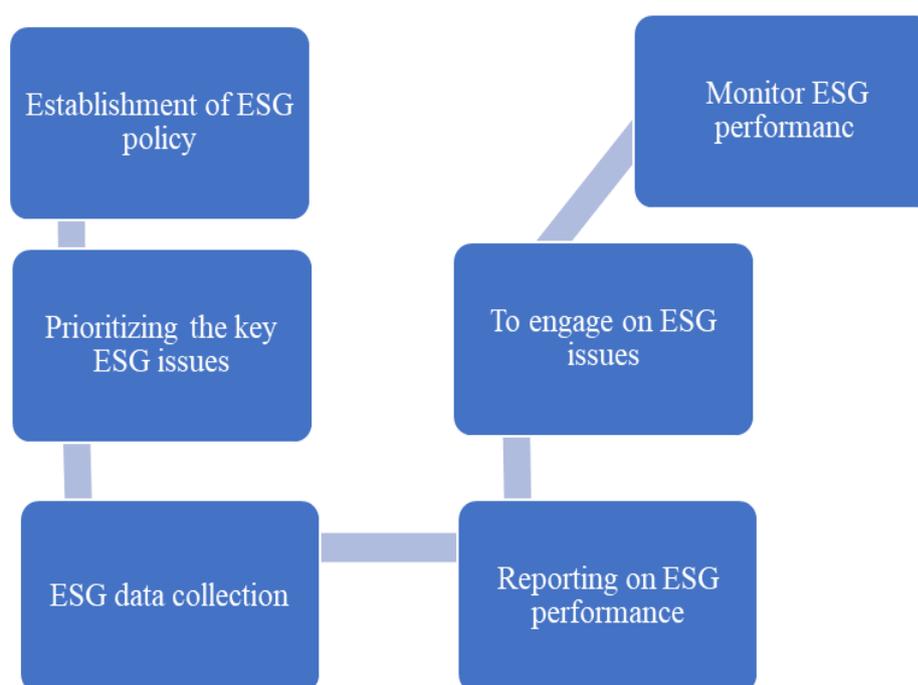

Figure 1: Stages for ESG reporting

Source: Own elaboration of authors

By following these stages, enterprises can establish a robust and effective ESG reporting framework that supports their commitment to responsible and sustainable business practices, and helps them build trust and credibility with their stakeholders. This, in turn, can lead to improved financial performance, increased stakeholder loyalty, and enhanced reputation and brand value.

Once an enterprise has established its ESG reporting framework, it is important to evaluate the effectiveness of the reporting process and the impact of the ESG initiatives on the enterprise and its stakeholders. This evaluation process can help enterprises identify areas where they can improve their ESG reporting and identify opportunities to enhance their ESG performance.

One key element of the ESG report evaluation process is the assessment of the quality and completeness of the ESG data. This involves evaluating the accuracy, reliability, and transparency of the data, as well as the scope and depth of the ESG reporting. The quality of the ESG data is critical to the credibility of the ESG reporting and the ability of stakeholders to make informed decisions based on the data.

The study of the enterprise's ESG success is another critical component of the ESG report evaluation procedure. This includes evaluating the enterprise's progress toward its ESG goals and objectives, as well as comparing its ESG performance to rivals and standards in the industry. This research can assist businesses in identifying areas where they excel and areas where they need to develop.

Stakeholder involvement is also part of the evaluation process, which entails soliciting input from stakeholders on the enterprise's ESG performance and reporting. This input can assist enterprises in identifying areas for improvement in their ESG reporting as well as chances to improve their ESG performance.

The assessment process is an important component of ESG reporting because it can assist businesses in improving their ESG performance, increasing their trustworthiness with stakeholders, and achieving their ESG goals and objectives. Enterprises can show their dedication to responsible and sustainable business practices and support the long-term success of their company by creating a robust and effective ESG reporting structure and performing regular evaluations (Cosmulese et al., 2019).

Recent studies show that the proportion of worldwide companies reporting environmental, social, and governance (ESG) risks is gradually rising. By 2022, the proportion of S&P 500 businesses reporting on ESG problems will have risen to 90%, up from 20% in 2011. Similarly, the percentage of MSCI World Index businesses reporting on ESG problems grew from 14% in 2012 to 55% in 2022.

However, there are still major differences between businesses in terms of ESG reporting. Large corporations with larger market capitalizations report on ESG problems more frequently than lesser corporations. In 2022, for example, 97% of S&P 500 businesses reported on ESG problems, compared to only 24% of S&P SmallCap 600 companies.

In addition, the degree of ESG reporting differs by business sector. Firms in the energy and materials sectors have greater rates of ESG reporting than firms in the technology and consumer sectors, which are usually linked with higher environmental hazards. This is most likely due to increased investor and shareholder pressure on businesses in high-risk industries to report on ESG problems.

The proportion of global businesses reporting on ESG problems is gradually growing, but there are still gaps in reporting levels across companies and industry sectors. As ESG problems become more essential to investors and constituents, businesses are likely to experience increased demand to report on their ESG risks and efforts.

Conclusion

Coming to the final part of research, we would like to re-mention that ESG reporting is becoming increasingly important for companies, investors, and other stakeholders. It helps companies to manage risks, enhance their reputation, and increase their competitive advantage. Moreover, ESG reporting also enables investors to make informed investment decisions and improve their long-term investment performance. However, companies face several challenges in ESG reporting, including the lack of standardization in reporting frameworks and the availability of reliable and accurate data for reporting. As ESG factors continue to gain prominence, companies need to prioritize ESG reporting and work towards overcoming these challenges. We believe that as for future implementations, this notion will be able to achieve Standardization, Integration, Technology, Disclosure. Finally, we were able to make clear for ourselves as well as in this research, that ESG reporting is the tool of innovation and a risk cushion.

Bibliographical references

1. "Environmental, Social and Governance (ESG) Criteria." Investopedia, IAC Publishing, 12 Mar. 2023, www.investopedia.com/terms/e/environmental-social-and-governance-esg-criteria.asp.
2. Workiva. "What Is ESG?" Workiva, Workiva Inc., 24 Feb. 2023, www.workiva.com/blog/what-is-esg?fbclid=IwAR2OqxvNdKh8Uv4F49orId3SYRbyoo1oaS5p0qy4mbGPI27ZDBZB8d7c.
3. ForVis. "Introduction to ESG Reporting Standards & Frameworks." ForVis, ForVis, 1 May 2022, www.forvis.com/article/2022/05/introduction-esg-reporting-standards-frameworks.
4. Cosmulese, C. G., Socoliuc, M., Ciubotariu, M. S., Mihaila, S., & Grosu, V., An empirical analysis of stakeholders' expectations and integrated reporting quality. *Economic research-Ekonomska istraživanja*, 2019, 32.1: 3963-3986.
5. Countable. "The Three Pillars of ESG." Countable, Countable Corp., 15 Jun. 2021, www.countable.com/blog/the-three-pillars-of-esg.
6. PwC. "ESG Reporting." PwC, PwC International Limited, 2023, www.pwc.com/sk/en/environmental-social-and-corporate-governance-esg/esg-reporting.html.
7. Essia, Uwem. FUNDAMENTALS OF ESG (ESG 101): Environmental, Social and Governance (ESG) Criteria, Book 1.
8. Hill, John. Environmental, Social, and Governance (ESG) Investing: A Balanced Analysis of the Theory and Practice of a Sustainable Portfolio.

ОСОБЕННОСТИ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЁТА У РЕЗИДЕНТОВ ИТ-ПАРКОВ

FEATURES OF ACCOUNTING FOR IT - PARK RESIDENTS

А втор: SVETLANA ENACHE

Электронная почта: enache.s@mail.ru

Научный координатор: MIHAIL GHERASIMOV, ORCID: 0000-0001-5992-7298

Электронная почта: gherasimov.mihail@ase.md

Академия экономических исследований Молдовы

Abstract. *This article is devoted to the main features of accounting for IT Park residents in Moldova. It analyses the taxation of employees, presents the specifics of IT Park residents' single taxation, describes tax and other reporting, and discusses other obligations of IT Park residents. Preferential tax treatment allows IT Parks to be in good progress in the country's IT market. The study emphasizes the benefits of the preferential tax treatment and highlights the main challenge to IT park development.*

Keywords: *IT park Moldova, resident of IT – park, accounting, single tax, preferential taxation*

JEL: M41, H21, H25

Введение

Информационно-технологические парки и информационные технологии становятся важнейшим фактором развития экономики Республики Молдова. В Молдове есть все необходимые условия для роста и развития рынка информационных технологий. Сектор информационных технологий играет большую роль в продвижении престижа Молдовы на международном рынке, а также может стать одним из самых продуктивных секторов экономики Молдовы. Ситуация с пандемией COVID19 не остановила рост, а скорее наоборот - объемы предложения сервисов и услуг увеличились.

Актуальность темы данной статьи связана со все возрастающим количеством резидентов ИТ-парков в Молдове, стремительно развивающимися ИТ-технологиями, увеличением востребованности в бухгалтерском учете ИТ-парков и изменениями, происходящими в учете и налогообложении резидентов ИТ-парков.

Методы исследования

В рамках проведенного исследования, основанного на выявлении особенностей бухгалтерского учета у резидентов ИТ-парка, были использованы такие методы как анализ, исследование, систематизация, сравнение. Базу исследования составили нормативные и законодательные акты в области бухгалтерского учета ИТ-парков, информация из статей и накопленный практический опыт.

Основное содержание

Сроком на 10 лет 01.01.2018 года в Молдове был открыт ИТ-парк. В настоящее время «Молдова ИТ-парк» является первым и единственным ИТ-парком в нашей стране. ИТ – парк является виртуальной структурой, компании-резиденты осуществляют свою деятельность в различных территориальных частях Молдовы. Юридическое лицо может быть расположено в

любой точке страны и даже за рубежом – в ИТ-парк входят и компании с иностранным капиталом.

Результаты деятельности «Молдова ИТ-парка» не заставили себя долго ждать. Доход от продаж, достигнутый резидентами ИТ-парка Молдовы в 2021 году, достиг 6,9 млрд леев. За годы его деятельности, работающие в «Молдова ИТ-парке» компании трудоустроили 15 170 человек, а средняя заработная плата одного сотрудника на 2021 год составила 36 тысяч леев. Внешний рынок остается приоритетным для молдавской ИТ-индустрии, экспорт обеспечивает 86% оборота резидентов ИТ-парка Молдовы, объем инвестиций в деятельность резидентов достиг в 2021 году 404 млн леев [1]. Компании-резиденты основаны инвесторами из Молдовы и 35 других стран. В пятерку стран, из которых поступает иностранный капитал, входят США, Румыния, Италия, Великобритания и Германия.

Для регулирования процесса создания ИТ-парков, а также их функционирования и расформирования, Парламентом РМ был принят Закон «Об информационно-технологических парках» № 77 от 21.04.2016 года [2]. Для реализации Закона РМ «Об информационно-технологических парках» № 77 от 21.04.2016 года Парламент РМ в июле 2017 года утвердил изменения и дополнения в Налоговый кодекс РМ (далее – НК РМ), дополнив его разделом X – «Прочие налоговые режимы» с новой Главой № 1 - «Налогообложение резидентов информационно-технологических парков» [3]. Деятельность ИТ-парка также регламентируется Постановлением Правительства РМ «О создании информационно-технологического парка «Молдова ИТ-парк» № 1144 от 20.12.2017 года [4].

В соответствии со ст. 5 Закона РМ «Об информационно-технологических парках» № 77 от 21.04.2016 статус резидента ИТ-парка может получить любое юридическое или физическое лицо, которое:

- зарегистрировано на территории РМ в качестве субъекта предпринимательской деятельности; и
- осуществляет или собирается осуществлять в качестве основного вида деятельности один или несколько видов деятельности, предусмотренные ст. 8 вышеназванного закона [2].

Под основной деятельностью в соответствии со ст. 2 указанного закона подразумевается деятельность, которая приносит резиденту парка 70 % и более дохода от продаж.

Статус резидента ИТ-парка не может быть получен лицом, находящимся в процессе несостоятельности либо ликвидации и/или реструктуризации в результате несостоятельности, или предпринимательская деятельность которого была приостановлена, или которое является субъектом предусмотренных законом процедур по объявлению одной из перечисленных ситуаций.

В соответствии с ст. 375 НК РМ, при переходе со стандартного режима налогообложения на особый режим налогообложения и наоборот, новые положения применяются с месяца, следующего за месяцем, в котором получен или, соответственно, отозван статус резидента ИТ-парка.

Работники резидентов ИТ-парков получают статус застрахованного лица в системе обязательного медицинского страхования. Застрахованный ежемесячный доход этих работников должен составлять 68% процентов среднемесячной заработной платы по экономике, прогнозируемой на соответствующий год, которая, в соответствии с Постановлением Правительства РМ «Об утверждении размера среднемесячной заработной

платы по экономике, прогнозируемой на 2023 год» № 936 от 28.12.2022 года в 2023 году составляет 11 700 леев [5].

В соответствии с ч. 1 ст. 16 Закона РМ «Об информационно-технологических парках» № 77 от 21.04.2016 года работники резидентов ИТ-парков пользуются всеми видами пособий социального страхования, выплачиваемых из бюджета государственного социального страхования, в соответствии с действующим законодательством [2]:

1. По временной нетрудоспособности, обусловленной общим заболеванием или несчастным случаем, не связанным с работой;
2. По предупреждению заболеваний (карантину);
3. По восстановлению трудоспособности;
4. По материнству;
5. По воспитанию ребенка до достижения им возраста 3-х лет;
6. По уходу за больным ребенком.

Согласно ч. 3 ст. 16 Закона РМ «Об информационно-технологических парках» № 77 от 21.04.2016 года резидент ИТ-парка обязан предоставить своим работникам письменную информацию об особенностях социального и медицинского страхования, установленных настоящей статьей, а также об особенностях подоходного налога с заработной платы до получения статуса резидента парка, а в случае новых работников – до приема их на работу [2]. В качестве особенностей и преимуществ для сотрудников компаний-резидентов ИТ-парка можно выделить следующие:

1. Сотрудники компании освобождаются от уплаты налогов по правилу заработная плата брутто = заработная плата нетто;
2. При этом сотрудники продолжают пользоваться социальным страхованием в размере 68% от средней заработной платы по экономике;
3. Отпускные для каждого сотрудника рассчитываются в соответствии с нормами, предусмотренными общим режимом;
4. Надбавки, премии и другие финансовые стимулы не облагаются дополнительными налогами;
5. Сотрудники избавляются от необходимости подавать Декларацию физического лица о доходах, полученных ими в компаниях резидентах ИТ-парков (Форма СЕТ18);
6. Подоходный налог не применяется в отношении командировочных расходов, превышающих установленные Правительством нормы, квалифицируемых как выплаты по оплате труда в соответствии с ст. 367 НК РМ, при условии утверждения суммы соответствующих расходов приказом работодателя, являющимся нормативным актом, содержащим нормы трудового права;
7. Статус ученика во время практики аналогичен статусу работника резидента ИТ-парка. Ученики включаются в расчет минимальной суммы единого налога, т.е. в 2023 году наличие одного ученика увеличит минимальную сумму налога на 3 510 леев (ст. 4, чч. 1, 2 ст. 216 ТК РМ [6]; ст. 370 НК РМ [3]);
8. С 01.01.2023 лишение права использовать личное освобождение и на иждивенцев будет осуществляться только за те месяцы, в течение которых субъект получил заработанный доход, облагаемый налогом в соответствии с режимом резидентов ИТ-парков ст. 35¹ НК РМ [3].

На приведенной ниже таблице автор приводит сравнительный расчет удержаний из заработной платы при стандартном налогообложении (без учета освобождений) и согласно

законодательству для резидентов ИТ-парков. Как видно, во втором случае сотрудники резидента ИТ-парка получают на 13 112,56 леев заработную плату больше, а компании не приходится начислять и перечислять в бюджет взносы обязательного государственного социального страхования.

Таблица 2.1. Расчет удержаний из заработной платы в 2023 году в соответствии с Законодательством РМ (в леях)

Налоговый режим	Начисленная заработная плата за январь 2023 года	Налоги работодателя	Налоги сотрудника		Заработная плата к выплате	Общая сумма налогов
			24% гос. страхование	Взносы мед. страхования 9%		
Стандартный	65 826,10	15 798,26	5 924,35	7 188,21	52 713,54	13 112,56
Особый	65 826,10	0	0	0	65 826,10	0

Источник: разработана автором на основе расчета удержаний в соответствии с Законодательством РМ

Хотелось бы также отметить, что порядок назначения пособий на ребёнка: по материнству и по уходу за ребёнком до 3 лет - для сотрудников ИТ-парка такой же, как и для работников других предприятий, но ежемесячный застрахованный доход, на основании которого высчитывается размер пособий, определяется по-другому.

Застрахованный ежемесячный доход работника ИТ-парка в 2023 году составляет 11 700 леев, таким образом, основой для определения размера пособия сотрудника ИТ-парка будут 7 956 леев. Поскольку ежемесячный размер пособия по материнству (беременности и родам) составляет 100 % среднемесячной заработной платы за последние 12 месяцев, то работающая в ИТ-парке женщина получит пособие по материнству так называемые «декретные» в сумме 7 956 леев в месяц. Размер пособия по уходу до достижения ребёнком 3 лет составляет 30 % от средней заработной платы за последние 12 месяцев. Следовательно, работница ИТ-парка будет получать ежемесячно 2 386,80 леев ($7\,956 \times 30\% = 2\,386,80$) [7].

Что же касается расчета пособий по временной нетрудоспособности, то, в данном случае, выплата этих пособий за первые пять календарных дней временной нетрудоспособности осуществляется из средств работодателя, рассчитанные в соответствии с нормами, предусмотренными общим режимом, но не более 15 календарных дней суммарно для каждого сотрудника за один календарный год. Начиная с шестого календарного дня временной нетрудоспособности, а в случае многочисленных периодов временной нетрудоспособности – начиная с первого дня истечения 15 суммарных дней, пособия рассчитываются из застрахованного ежемесячного дохода работника ИТ-парка и выплачивается из средств Бюджета государственного социального страхования [8].

Вместо общих налоговых сборов резиденты ИТ-парка платят единый налог. Единый налог – это сумма, ежемесячно уплачиваемая в бюджет резидентами ИТ-парков в соответствии со ст. 15 Закона РМ «Об информационно-технологических парках» № 77 от 21.04.2016 года [2]. В соответствии со ст. 370 НК РМ [3] единый налог уплачивается в размере 7 % из доходов от продаж, но не может быть меньше 30 % прогнозируемой среднемесячной заработной платы по экономике на каждого работника, который в течение налогового периода отработал как

минимум один день на основании индивидуального трудового договора с резидентом ИТ-парка.

Субъектами обложения единым налогом согласно ч. 1 ст. 368 НК РМ [3], являются любые юридические и физические лица, зарегистрированные в РМ в качестве субъектов предпринимательской деятельности и соответствующие всем условиям, определенным законодательством об ИТ-парках. Согласно ч. 3 ст. 368 НК РМ [3] не считается нарушением невыполнение показателя, касающегося основной деятельности, на протяжении не более любых двух календарных месяцев текущего календарного года при условии обеспечения 70-процентного показателя в целом за соответствующий год, включая переходный налоговый период.

Объектом обложения согласно ч. 1 ст. 369 НК РМ [3] единым налогом является доход от продажи продуктов (товаров), оказания услуг, выполнения работ, ежемесячно отражаемый в бухгалтерском учете.

В период применения единого налога резиденты ИТ-парков не обязаны вести учет и начислять амортизацию основных средств в налоговых целях. Учет основных средств осуществляется в соответствии с установленными правилами бухгалтерского учета (ч. 1 ст. 376 НК РМ [3]).

В соответствии с ч. 1 ст. 372 НК РМ [3], в состав единого налога включены следующие налоги, сборы и взносы:

- а) налог на доход от предпринимательской деятельности;
- б) подоходный налог с заработной платы;
- в) взносы обязательного государственного социального страхования, уплачиваемые работниками и работодателями;
- г) взносы обязательного медицинского страхования, уплачиваемые работниками и работодателями;
- д) местные сборы;
- е) налог на недвижимое имущество;
- ж) сбор за пользование автомобильными дорогами автомобилями, зарегистрированными в РМ.

В состав единого налога не включаются следующие налоги, сборы и взносы:

- а) подоходный налог, удержанный у источника выплаты, установленный в соответствии с ч. 5 ст. 88, ст. ст. 89, 90, 90¹ и 91 НК РМ [3], взносы обязательного государственного социального страхования и взносы обязательного медицинского страхования, рассчитанные/удержанные при осуществлении выплат в пользу физических лиц, иных чем выплаты по оплате труда;

- б) НДС;
- в) акцизы;
- г) дорожные сборы, кроме сбора за пользование автомобильными дорогами автомобилями, зарегистрированными в РМ;
- д) иные налоги, сборы и обязательные выплаты, прямо не указанные в составе единого налога в соответствии с ч. 1.

Компании-резиденты ИТ-парков обязаны предоставлять следующие отчеты:

1. Информацию о заработной плате и других выплатах, осуществленных резидентом ИТ-парка в пользу работников (Форма ISAPTI 17), ежегодно до 25 января года, следующего за календарным годом, в котором произведены выплаты в пользу работников.
2. Информацию о заработной плате и других выплатах, осуществленных резидентом

ИТ-парка в пользу работника, которая отражается ежемесячно в отчете (Форма IPC21) под кодом источника 162 - «лицо, работающее по индивидуальному трудовому договору, резидент парка сферы информационных технологий» (согласно «Классификатора категорий застрахованных лиц», утвержденного Приказом НКСС № 119 от 04.09.2018 года [9]).

3. Декларацию об едином налоге (Форма IU17), утвержденную Приказом Министерства финансов РМ № 135 от 06.11.2017 года [10]. Она представляется до 25-го числа месяца, следующего за отчетным месяцем.

4. При приеме на работу и в случае увольнения в обязательном порядке подается отчет IRM19 об установлении социальных и медицинских прав, связанных с трудовыми отношениями, также он предоставляется в случае подачи информации, касающейся установления пособий для семей с детьми.

5. НДС не включен в состав единого налога, поэтому с момента, когда компания становится плательщиком НДС, у неё появляется обязательство по подаче Декларации по НДС TVA12.

6. Кроме перечисленных налоговых отчетов все компании резиденты ИТ-парков предоставляют статистическую отчетность согласно списку отчетов, которые должны быть представлены в отчетном периоде. Все налоговые отчеты представляются с обязательным использованием автоматизированных методов электронной отчетности, согласно ч. 21 ст.187 НК РМ [3].

С момента получения статуса резидента ИТ-парка у компании появляются четыре обязательства перед администрацией ИТ-парка:

1. Оплата ежемесячного взноса, установленного в договоре. Взнос рассчитывается согласно формуле, установленной в Законе РМ «Об информационно-технологических парках» № 77 от 21.04.2016 года на основе трех показателей: Данный взнос возможно изобразить в виде формулы:

$$\text{Годовой взнос} = \frac{\text{Годовой бюджет парка}}{\text{Прогнозируемый доход всех резидентов}} \times \text{Прогнозируемый доход компании – резидента}$$

Рисунок 3.4. формула расчета взносов в ИТ-парк

Источник: Регистрация ИТ компании в Молдове в 2022 году, <https://ybcase.com/company-services/companies/registracia-it-kompanii-v-moldove-v-2022-godu>

Взнос оплачивается на усмотрение резидента, ежемесячно до 20 числа месяца, за который необходимо осуществить оплату, или в аванс. Администрация ИТ-парка не предоставляет налоговые накладные.

2. Предоставление ежеквартального отчета в адрес администрации ИТ-парка через платформу www.mitp.md.

3. Предоставление результатов ежегодной проверки на соответствие деятельности компании Закона РМ «Об информационно-технологических парках» № 77 от 21.04.2016 года [2].

4. Оповещение администрации ИТ-парка обо всех изменениях в уставных документах компании, таких как: изменение наименования компании, изменение администратора, юридического адреса, подразделения компании, и т.д.

Выводы

Суммируя вышеизложенную информацию, можно сказать, что бухгалтерский учет у резидентов ИТ-парков имеет свои отличительные особенности, которые дают им ряд преимуществ как для сотрудников, так и для самих резидентов ИТ-парков. В частности, налоговая льгота в виде единого 7% налога значительно снизила налоговую нагрузку на ИТ-компании, дав им возможность больше инвестировать в развитие бизнеса и человеческого капитала. Объединение семи налогов и сборов в единый налог способствует сокращению времени, затрачиваемого на расчет, декларирование и уплату налогов.

Льготный режим налогообложения дает возможность резидентам ИТ-парков предложить доступные цены своим покупателям, чтобы быть конкурентноспособными, а также оплачивать достойную заработную плату своим сотрудникам.

Основной проблемой, которая остается на сегодняшний день, является нехватка кадров, которая сдерживает расширение индустрии ИТ-технологий в Молдове. Проблема дефицита кадров тесно связана с ростом оттока специалистов. иммиграции, ИТ-специалисты уезжают из Молдовы, несмотря на сравнительно высокие зарплаты. В качестве решения данной проблемы компания сможет в будущем привлекать высококвалифицированных специалистов из-за рубежа. Иммиграционная документация работников в ИТ-парке является упрощенной, что позволяет получить разрешение на работу сроком на 2 года для ИТ-специалистов или на 4 года для ИТ-менеджеров.

Также следует отметить тот факт, что был создан Фонд поддержки цифровых инноваций и технологических стартапов, к которому в будущем резиденты «Молдова ИТ-парк» смогут получить доступ к финансированию. Данная возможность позволит пользоваться финансовыми средствами из упомянутого Фонда, что даст толчок для еще большего развития ИТ-парков в Молдове.

Библиографические источники

1. Raport anual privind activitatea rezidenților MITP. Режим доступа: https://mitp.md/p/public/files/4_Raport_anual_2021.pdf
2. Закон РМ «Об информационно-технологических парках» № 77 от 21.04.2016. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2016, № 157-162. ст. 318. Режим доступа: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=133368&lang=ru#
3. Налоговый кодекс РМ № 1163-XIII от 24.04.1997. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 1997, № 62. ст. 522. Режим доступа: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136062&lang=ru#
4. Постановление Правительства РМ «О создании информационно-технологического парка «Moldova IT park» № 1144 от 20.12.2017. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2017, № 451-463. ст. 1272. Режим доступа: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=128139&lang=ru
5. Постановление Правительства РМ «Об утверждении размера среднемесячной заработной платы по экономике, прогнозируемой на 2023 год» № 936 от 28.12.2022. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2022, № 438-439. ст. 1041. Режим доступа: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134822&lang=ru
6. Трудовой Кодекс РМ № 154 от 28.03.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2003, № 159–162. ст. 648. Режим доступа: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136132&lang=ru#

7. Петрусевич Н. Как считают пособия на детей работникам ИТ-парков?
Режим доступа:
<https://esp.md/ru/interaktiv/2022/02/19/kak-schitayut-posobiya-na-detey-rabotnikam-it-parkov>
8. Постановление Правительства РМ «Об утверждении Положения об условиях назначения, порядке исчисления и выплаты пособий по временной нетрудоспособности» № 108 от 03.02.2005. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2005. № 24–25, ст. 162. Режим доступа:
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=114665&lang=ru
9. Приказ Национальной кассы социального страхования «Об утверждении Классификатора категорий застрахованных лиц» № 119 от 04.09.2018. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2018, № 347-357. ст. 1393. Режим доступа:
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=109542&lang=ru
10. Приказ Министерства Финансов РМ «Об утверждении формуляров отчетов о едином налоге, уплачиваемом резидентами информационно-технологических парков» № 135/2017 от 06.11.2017. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2017, № 399–410. ст. 2014. Режим доступа:
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=105091&lang=ru

УЧЁТНЫЕ ПОЛИТИКИ, ИХ ФОРМИРОВАНИЕ И КЛАССИФИКАЦИЯ

ACCOUNTING POLICIES, THEIR FORMATION AND CLASSIFICATION

Автор: **НИКИТА ИВАНОВ**

Электронная почта: nikita_ivanov_2018@mail.ru

ДАНИЛА ЗАКАТОВ

Электронная почта: danila_zakatov@mail.ru

Научный руководитель: **МИХАИЛ ГЕРАСИМОВ**, ORCID 000-0001-5992-7298

Электронная почта: gherasimov.mihail.ivan@ase.md

Академия Экономических Исследований Молдовы

***Abstract.** The article and monograph examine the classification and applied principles of accounting in the Republic of Moldova, as well as describe the organization and formation of accounting policies. The purpose of this work is to deepen and expand knowledge about accounting. To write the article, methods of analysis, description and comparison were used, and after studying the material in detail, it was described how the principles affect the accounting and financial accounting of enterprises.*

***Keywords:** accounting policy, principle, method, reporting, accounting, company, tax accounting, standards.*

JEL: M46

Введение

Ключевым фактором успешности предприятий является грамотное ведение бухгалтерского учета, которое можно обеспечить путем точного соблюдения общепринятых принципов бухгалтерского учета. Для этого необходимо разработать и реализовать эффективную, достоверную и полезную учетную политику, которая соответствует международным стандартам и национальным требованиям. В свете этого, хозяйствующие субъекты должны изучать вопрос формирования учетной политики и ее реализации, что поможет им в достижении успеха в бизнесе.

Учётная политика — совокупность способов ведения бухгалтерского учёта — первичного наблюдения, стоимостного измерения, текущей группировки и итогового обобщения фактов хозяйственной деятельности. [1]

Учётная политика предприятия — это принятая ею совокупность способов ведения бухгалтерского учёта. [1]

Учетная политика является одним из ключевых документов, определяющих правила бухгалтерского учета в организации. Она содержит принципы, основы, допущения, правила и специфические практики, используемые при ведении бухгалтерского учета и составлении финансовых отчетов. В соответствии с пунктом 10 НСБУ "Учетные политики, изменения в бухгалтерских оценках, ошибки и последующие события", выбор и применение учетных политик должны соответствовать основным принципам и качественным характеристикам информации финансовых отчетов, установленным в законодательстве о бухгалтерском учете и национальных стандартах бухгалтерского учета. [2]

Методы исследования

Поскольку статья по своей сути является аналитической, основанной на обобщении теории из различных местных и зарубежных источников, были использованы такие методы, как систематизация, анализ, индукция и дедукция.

В большей степени информация представляет собой выдержку из нормативных и законодательных актов и информации из статей и учебников исследуемой темы.

Основное содержание

Учетная политика должна соответствовать принципам бухгалтерского учета, которые определяют основные правила признания, измерения и отображения экономических фактов, отражаемых в системе бухгалтерского учета.

- 1) Непрерывность деятельности – подразумевает, что при составлении финансовых отчетов предполагается, что субъект будет продолжать работу в течение минимум 12 месяцев после отчетной даты без намерения или необходимости ликвидации, существенного сокращения объема деятельности или иных прерываний. Если финансовые отчеты не составлены с учетом этого принципа, необходимо указать основу составления отчетов и причину, по которой субъект не может продолжать свою деятельность. [3]
- 2) Метод начисления – подразумевает учёт финансовых показателей на основании их возникновения, за исключением отчёта о движении денежных средств, независимо от того, когда были получены или выплачены денежные средства или какая-либо другая форма оплаты. [3]
- 3) Разграничение имущества и обязательств – предусматривает представление только тех активов и обязательств, которые относятся непосредственно к деятельности субъекта и не связаны с имуществом и обязательствами других лиц, таких как собственники или другие организации. [3]
- 4) Некомпенсирование – означает, что активы и обязательства, доходы и расходы должны быть отражены отдельно друг от друга. Взаимное погашение активов и обязательств, доходов и расходов не допускается, за исключением случаев, когда это разрешено Национальными стандартами бухгалтерского учета. [3]
- 5) Постоянство методов – означает, что организация должна использовать одинаковые методы бухгалтерского учета для сопоставления информации о своей деятельности в различных отчетных периодах. Это позволяет обеспечить последовательность и сопоставимость финансовой информации и ее правильное и точное понимание сторонами, которые используют эту информацию для принятия решений. [3]
- 6) Осмотрительность – предполагает недопущение завышения активов и доходов и/или занижения обязательств и расходов. [3]
- 7) Неприкосновенность – означает, что итоговые значения активов и обязательств на начало текущего отчетного периода должны быть идентичны итоговым значениям на конец предыдущего отчетного периода. [3]
- 8) Приоритет содержания над формой - означает, что важнее отразить суть и сущность фактов, а не только их юридическую форму. [3]
- 9) Оценка по первоначальной стоимости – подразумевает, что компоненты финансовых отчетов оцениваются по цене приобретения или затрат на производство. [3]
- 10) Первоначальная стоимость – это покупная стоимость плюс дополнительные затраты, связанные с приобретением. [3]

- 11) Относительная важность – подразумевает, что не требуется соблюдать правила по учету, оценке, отчетности и консолидации, если их выполнение не окажет значительного влияния на финансовую информацию [3].

Виды учётной политики

- A. Учётная политика для целей бухгалтерского учёта
- B. Учётная политика для целей налогового учёта
- C. Учётная политика для отчетности по международным стандартам (US, GAAP, IFRS)

A. Учётная политика для целей бухгалтерского учёта

В нормативно-правовых документах определены правила, которым следует придерживаться при составлении учетной политики для целей бухгалтерского учета. При определении учетной политики для целей бухгалтерского учета необходимо учитывать специфику деятельности организации и решать следующие основные вопросы:

1. Рабочий план счетов.
2. Формы первичных учётных документов и регистров бухгалтерского учёта, применяемых организацией. регистры представляют собой сводные документы, в которых накапливаются и обрабатываются данные первичных и сводных документов. Различают следующие формы бухгалтерского учета:
 - журнально-ордерную форму, (предполагает использование сводных документов)
 - упрощенная журнально-ордерная форма (без составления Главной книги, использованием журнала учета хозяйственных операций)
 - мемориально-ордерная, (форма учета, при которой на все финансово-хозяйственные операции составляются отдельные мемориальные ордера (проводки))
 - автоматизированная форма. (предусматривает применение компьютеров, содержащие планы счетов, журналы, отчеты)
3. Способ учёта приобретения и заготовления материалов. В бухгалтерском учете материальные ценности отражаются с указанием их количества и стоимости, с учетом наименований материалов и ответственных лиц. При оценке стоимости материалов и продуктов питания учитываются расходы на их приобретение
4. Способ начисления амортизации. (таблица 1)

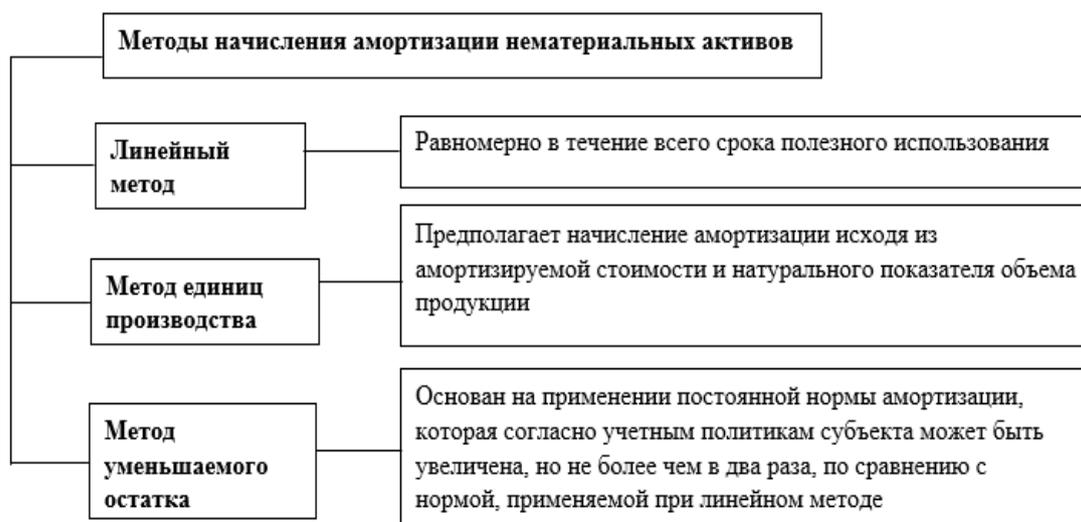

Таблица 1. Методы начисления амортизации нематериальных активов

Источник: Гедрович О., Основы бухгалтерского учёта: краткий курс лекций [4]

5. Методы учёта поступления и выбытия материально-производственных запасов:

- метод ФИФО (первое поступление – первое выбытие);
 - метод ЛИФО текущей оценки выбывших запасов.
 - метод средневзвешенной стоимости;
 - метод специфической идентификации;
6. Методология учета затрат на транспортировку и хранение товаров для торговых компаний - учет стоимости приобретения товаров и последующее списание этой стоимости по мере продажи товаров;
 7. Метод учета товаров в розничной торговле на основе закупочных цен (без включения надбавок);
 8. В соответствии с методом распределения прибыли, который зависит от специфики деятельности организации, доходы от обычной деятельности относятся к одной из основных категорий
 9. При использовании метода определения доходов от предоставления услуг, выполнения работ или продажи продукции с длительным процессом производства, доходы отражаются в зависимости от готовности работы, услуги или продукции
 10. Методология учета специального инструмента, приспособлений, оборудования и одежды[5]

В. Учётная политика для целей налогового учёта

Учётная политика формируется для целей налогового учёта в соответствии с Налоговым кодексом.

В учётной политике для целей налогового учёта в зависимости от применяемой системы налогообложения могут рассматриваться следующие основные вопросы:

1. Метод признания доходов и расходов для целей исчисления налога на прибыль. В настоящее время Налоговым кодексом предусмотрены два метода:
 - метод начисления — доходы и расходы признаются в учёте по мере их возникновения, то есть в том отчётном (налоговом) периоде, в котором они имели место, независимо от факта их оплаты;
 - кассовый метод — доходы и расходы признаются в учёте в день поступления или выбытия денежных средств в качестве оплаты по сделке. Этот метод в настоящее время в России применяется редко из-за возможности применения упрощённой системы налогообложения.
2. Метод определения стоимости материально-производственных запасов:
 - по стоимости единицы запасов (товара);
 - по средней стоимости;
 - по стоимости первых по времени приобретений (ФИФО).
3. Метод начисления амортизации основных средств и нематериальных активов:
 - линейный (равномерно в течение всего срока полезного использования);
 - нелинейный (сумма амортизации меняется ежемесячно, постепенно уменьшаясь). Нелинейный метод не применяется в бухгалтерском учёте, поэтому при его использовании необходимо учитывать возникающие разницы в бухгалтерском и налоговом учёте в отношении амортизации.
4. Возможность формирования резервов, регулируя этим исчисление налога на прибыль:
 - резерв по сомнительным долгам;
 - резерв по гарантийному ремонту;
 - резерв по ремонту основных средств;
 - резерв на оплату отпусков и вознаграждений;

- резерв предстоящих расходов, направляемых на цели, обеспечивающие социальную защиту инвалидов.
5. Метод исчисления налога на добавленную стоимость:
- «по отгрузке» — по мере отгрузки и предъявления покупателю расчётных документов или поступления предоплаты;
 - «по оплате» — по мере поступления денежных средств за выполненные работы, оказанные услуги. [6]

С. Международные стандарты финансовой отчётности

Международные стандарты финансовой отчётности - это набор документов, которые регламентируют правила составления финансовой отчётности, необходимой внешним пользователям для принятия ими экономических решений в отношении предприятия. Цель стандартов финансовой отчётности — сократить различия и выбор трактовки в предоставлении финансовой отчётности.

Международные стандарты финансовой отчётности включают в себя Международные стандарты бухгалтерского учета (IAS), состоящие из 41 раздела, на базе которых был составлен НСБУ.

В большинстве стран Европы отчётность в соответствии с МСФО обязаны подготавливать компании, чьи ценные бумаги обращаются на бирже, в США с 2013 года гибридная система собственных стандартов и международных стандартов финансовой отчётности, в России МСФО был введен в 2011 году. В Молдове приказ о применении Международных стандартов финансовой отчётности на территории Республики вступил в силу в 2008 году. [7]

Выводы:

Субъект имеет право выбирать учетные политики самостоятельно, которые утверждаются на каждый отчетный период лицом, ответственным за ведение бухгалтерского учета и составление финансовых отчетов.

Субъект выбирает учетные политики согласно системе нормативного регулирования бухгалтерского учета, предусматривающей разные варианты признания, оценки и учета элементов (объектов) бухгалтерского учета (например, метод начисления амортизации долгосрочных активов, метод текущей оценки запасов, метод признания доходов от оказания услуг).

Организация должна раскрывать принятые способы бухгалтерского учета во время формирования учетной политики, которые существенно влияют на оценку и принятие решений заинтересованными пользователями бухгалтерской информации, такие как: , погашения стоимости активов, способы группировки и оценки фактов хозяйственной деятельности, способы применения счетов бухгалтерского учета, организация документооборота, инвентаризации, системы регистров бухгалтерского учета, обработки информации и иные соответствующие способы и приемы.

Библиография:

1. Национальные стандарты бухгалтерского учета (online). Доступно: <http://minfin.md/>.
2. Бухгалтерский учет / Тишков И.Е., Пришепы А.И., Учебник. - 2-е изд., пер. и доп. Минск.: высшая школа, 2004 - 687 с.

3. Закон о бухгалтерском учете и финансовой отчетности №287 от 15.12.2017 În: Monitorul oficial al Republicii Moldova, 2018, nr. 1-6.
4. Гедрович, О. Основы бухгалтерского учёта: краткий курс лекций, Кишинев: ASEM 2015, 76 с., ISBN: 978-9975-75-h9-5.
5. Недерица, А., Букур, В. и др. Финансовый учет, Кишинэу, АСАР, 2004, 704 с., ISBN: 9975-9702-2-2
6. SNC Politici contabile, modificări ale estimărilor contabile, erori și evenimente ulterioare (online). Доступно:<https://www.contabilsef.md/>
7. Приказ № 105 от 17-07-2015 о принятии и опубликовании международных стандартов финансовой отчетности Доступно: <https://www.legis.md/>

ОПЕРАЦИИ С ОСНОВНЫМИ СРЕДСТВАМИ: БУХГАЛТЕРСКИЕ И НАЛОГОВЫЕ АСПЕКТЫ

OPERATIONS WITH FIXED ASSETS: ACCOUNTING AND TAX ASPECTS

Автор: ТАТЬЯНА КАЗАНЖИ

Электронная почта: tatiana15072001@mail.ru

Научный руководитель: ЛЮДМИЛА ЛАПИЦКАЯ

Электронная почта: liudmila@ase.md

Академия Экономических Исследований Молдовы

***Abstract.** The article discusses the accounting and tax aspects of operations with fixed assets. Accounting for fixed assets is not an easy task, especially now when you have to deal with regulatory and legislative acts. In this regard, the author analyzes the difference in operations with fixed assets in accounting and in accordance with the provisions of the tax code. And the author also gave examples that clearly show the difference between operations with fixed assets in accounting and for tax purposes. In the course of the work, differences and inaccuracies were identified that require adjustments. In this regard, the author proposed changes to improve tax legislation in the field of operations with fixed assets.*

Keywords: recognition, valuation, operations with fixed assets, tax legislation of the Republic of Moldova

JEL: M41

Введение

Одним из важнейших факторов любого производства являются основные средства. Достижение основной цели предпринимательской деятельности коммерческой организации - получение прибыли - обеспечивается многими факторами, среди которых большое значение имеет модернизация действующих и ввод в эксплуатацию новых основных средств, в том числе оборудования, а также эффективное их использование. Особенно актуален этот фактор для организации, функционирующих в промышленности, сельском хозяйстве, на транспорте и других сферах деятельности, где составляющая основных производственных фондов в имуществе организаций весьма существенна. Производственно-хозяйственная деятельность предприятий обеспечивается не только за счет использования материальных, трудовых и финансовых ресурсов, но и за счет основных фондов: средств труда и материальных условий процесса труда. Средства труда - станки, рабочие машины, передаточные устройства, инструменты и т.п., а материальные условия процесса труда - производственные здания, транспортные средства и другие. Отличительной особенностью основных средств является их многократное использование в процессе производства, сохранение первоначального внешнего вида (формы) в течение длительного периода.

Отражение в бухгалтерском учете операций с основными средствами осуществляется в соответствии с положениями НСБУ, которые могут не совпадать с положениями налогового законодательства РМ в части таких операций.

Целью настоящей статьи является исследование отражения операций с основными средствами в бухгалтерском учете и в соответствии с положениями налогового законодательства РМ, для выявления различий и формулирования предложений по оптимизации законодательства РМ. Следует отметить, что различия в отражении операций с основными средствами в соответствии с положениями НСБУ и Налогового кодекса РМ могут возникать по:

- ✓ признанию основных средств,
- ✓ первоначальной оценке,
- ✓ определению доходов и расходов по операциям с основными средствами,
- ✓ начислению амортизации основных средств,
- ✓ расходам на ремонт арендованных основных средств,
- ✓ переоценке основных средств.

Исследование

Определение основных средств для целей финансового учета дано в НСБУ «Долгосрочные нематериальные и материальные активы»: *«основные средства – долгосрочные материальные активы, переданные в эксплуатацию, стоимость единицы которых превышает стоимостный предел, предусмотренный налоговым законодательством, или порог существенности, установленный субъектом в учетных политиках».* (1). Таким образом НСБУ «Долгосрочные нематериальные и материальные активы» не устанавливает конкретный лимит в сумме для признания основных средств, в то время как Налоговый кодекс в ч.(2) статьи 26¹ определяет, что: *«основные средства, на которые начисляется амортизация, – это предполагаемая к использованию в предпринимательской деятельности материальная собственность, отраженная в балансе налогоплательщика в соответствии с законодательством, стоимость которой предположительно уменьшается по мере физического и морального износа и время службы которой превышает один год, а стоимость – 12000 леев».*(2)

Анализируя признание основных средств в финансовом учете и в целях налогообложения, следует обратиться к нормативным и законодательным актам в данной области.

Таблица 1. Нормативные и законодательные акты РМ, регулирующие отражение операций с основными средствами в финансовом учете и в целях налогообложения в РМ

Для целей налогообложения	Для финансового учета
1) Налоговый кодекс РМ № 1163 от 24.04.1997, 2) Постановление Правительства РМ № 693 от 11.07.2018 «Об определении налоговых обязательств по подоходному налогу», 3) Постановление Правительства РМ № 704 от 27.12.2019 «Об утверждении Положения о порядке учета и начисления амортизации основных средств в целях налогообложения», 4) Постановление Правительства РМ «Об утверждении Каталога основных средств» № 941 от 22 декабря 2020 г.	1) Закон РМ «О бухгалтерском учете и финансовой отчетности» № 287 от 15 декабря 2017 года, 2) Национальные стандарты бухгалтерского учета РМ, 3) Международные стандарты финансовой отчетности.

Источник: разработано автором

Таким образом, стоимость основных средств для их признания в финансовом учете может устанавливаться, основываясь на положениях налогового законодательства РМ, или же может быть отлично от него, что отражается в учетных политиках предприятия. Следует отметить, что если в учетных политиках предприятие выбирает лимит стоимости основных средств,

отличный от суммы, указанной в Налоговом кодексе РМ, то данный факт влияет на определение сумм обязательств по подоходному налогу. Рассмотрим ситуации, когда в учетных политиках предприятия установлен лимит по признанию основных средств, отличный от установленного Налоговым кодексом РМ.

Пример 1. В своих учетных политиках фирма «Омега» установила лимит по признанию основных средств в сумме:

а) 10 000 леев,

б) 15 000 леев.

В случае а), лимит для признания основных средств установлен в сумме меньше, чем в соответствии с положениями Налогового кодекса (12 000 леев), что приведет к образованию разниц между суммами амортизации основных средств, начисленных в финансовом учете и в целях налогообложения. Предположим, что основное средство будет использовано в течении 5 лет, остаточная стоимость равно 0, норма амортизации-20%. Таким образом в финансовом учете будет начислена амортизация основного средства в сумме 2000 леев ($10\,000 \cdot 20\%$), а в целях налогообложения 2400 леев ($12\,000 \cdot 20\%$). На сумму разницы в 400 леев ($2400 - 2000$) будет уменьшен налогооблагаемый доход предприятия.

В случае б), когда сумма лимита признания основного средства в финансовом учете больше чем в целях налогообложения, то предприятию не будет разрешена к вычету вся сумма начисленной амортизации в финансовом учете. Сумма начисленной амортизации в финансовом учете за соответствующий год составит 3000 леев ($15\,000 \cdot 20\%$), а в целях налогообложения составит 2400 леев ($12\,000 \cdot 20\%$). И сумма разницы в 600 леев ($3000 - 2400$) не разрешена к вычету в целях налогообложения.

Таким образом можно сделать следующий вывод, что установленный лимит по основному средству играет немаловажную роль при заполнении декларации VEN 12 и расчету обязательств бюджету по подоходному налогу предприятия.

При первоначальной оценке основных средств в финансовом учете предприятия придерживаются МСФО (IAS) 16. Данный стандарт требует, чтобы изначально основные средства оценивались по первоначальной стоимости. Первоначальная стоимость объекта основных средств включает:

(а) цену его покупки, включая импортные пошлины и невозмещаемые налоги на покупку, за вычетом торговых скидок и уступок;

(б) все затраты, непосредственно относящиеся к доставке актива до предусмотренного местоположения и приведению его в состояние, необходимое для эксплуатации в соответствии с намерениями руководства организации;

(с) первоначальную расчетную оценку затрат на демонтаж и удаление объекта основных средств и восстановление занимаемого им участка, в отношении которых организация принимает на себя обязанность либо при приобретении этого объекта, либо вследствие его использования на протяжении определенного периода для целей, отличных от производства запасов в течение этого периода. (3)

В соответствии с положениями Национального Стандарта Бухгалтерского Учета «Курсовые валютные и суммовые разницы»: «операции в иностранной валюте первоначально отражаются в бухгалтерском учете в национальной валюте путем применения официального курса молдавского лея на дату первоначальной регистрации, которая определяется в зависимости от вида операции:

- ✓ экспорт/импорт активов, услуг, работ, другие операции международной торговли:
- дата составления таможенной декларации; или
- дата составления первичного документа, подтверждающего переход права собственности на активы или предоставление услуг, работ; или
- другая дата, предусмотренная действующим законодательством; (1)

В соответствии с положениями Налогового Кодекса при осуществлении операций в иностранной валюте:

1) При исчислении облагаемого дохода валовой доход и другие поступления, а также понесенные затраты в иностранной валюте пересчитываются в национальную валюту по официальному курсу молдавского лея, действовавшему на день совершения операции. (2)

При импорте основных средств в учетных политиках предприятия прописан курс по праву перехода собственности условия *Инкотермс EXW/Ex Works/Франко завод*, то есть с завода поставщика. А в соответствии с Налоговым Кодексом при импорте основных средств курс на дату совершения операции, то есть иными словами на дату растаможки при составлении таможенной декларации.

Пример 2. Фирма «Омега» импортировала основное средство, стоимостью 20 000 евро, в финансовом учете курс на дату импорта товара составил 19.75 леев (согласно условиям *Инкотермс EXW*)- 15 марта отчетного года, а в целях налогообложения применяется валютный курс 20.20 леев на дату растаможки основного средства -27 марта отчетного года.

В финансовом учете стоимость основного средства леевом эквиваленте будет 395 000 леев ($20\,000 \cdot 19,75$), а на дату составления таможенной декларации стоимость основного средства в леевом эквиваленте будет 404 000 леев ($20\,000 \cdot 20,20$).

Таким образом, фирма «Омега» будет начислять в финансовом учете амортизацию исходя из стоимости основного средства в сумме 395 000 леев, а в целях налогообложения будет признано основное средство по стоимости 404 000 леев и от него будет начисляться амортизация. Таким образом возникает разница между показателями сумм амортизации, начисленной в финансовом учете и в целях налогообложения.

Одним из видов доходов от операций с основными средствами является дарение или безвозмездная передача основных средств - передача основных средств, активов одним предприятием другому без оплаты. Следует отметить, что в соответствии с положениями Гражданского кодекса РМ дарение между двумя юридическими лицами возможно, только если подаренные активы будут использованы не в коммерческих целях.

О передаче основных средств делается запись в инвентарной карточке переданного объекта. Эта карточка прилагается к акту приемки-передачи, об ее изъятии делается отметка в описи инвентарных карточек и в инвентарном списке местонахождения объекта. Списание с баланса переданных основных средств производится на основании акта приемки-передачи (составляется в 2^x экземплярах - для сдающей и принимающей организаций) и письменного сообщения этого предприятия об оприходовании принятых объектов. Передача основного средства оформляется выпиской налоговой накладной с пометкой *non livrage*.

У субъекта, который дарит основное средство будут следующие бухгалтерские записи:
1. Списание балансовой стоимости ОС при их выбытии:

Дебет счета 721 «Расходы, связанные с долгосрочными активами»

Кредит счета 123 «Основные средства»

2. Списание накопленной амортизации:

Дебет счета 124 «Амортизация Основных средств»;

Кредит счета 123 «Основные средства».

В целях налогообложения, субъект, который дарит основное средство, должен отразить это как доход и сумму основных средств, переданных безвозмездно, прибавить в целях налогообложения.

А так же согласно положениями ч (12) ст.26(1) Налогового кодекса *не разрешается вычет амортизации основных средств, полученных безвозмездно, кроме случаев, когда их стоимость включена в облагаемый доход налогоплательщика (2).*

Еще одним из видов доходов по операциям с основными средствами является реализация объекта основных средств, которые постоянно не используются для производства продукции, выполнения работ, оказания услуг, а также для управленческих нужд организации. Стоимость основного средства, выбывающего в результате продажи, подлежит списанию с бухгалтерского учета. Доход от продажи основного средства принимается к бухгалтерскому учету в сумме, согласованной в договоре, без учета суммы НДС.

Основные бухгалтерские записи по учету выбытия, связанные с реализацией основных средств:

1. Отражение продажной стоимости основных средств (без НДС):

Дебет счета 234 «Прочая текущая дебиторская задолженность»;

Кредит счета 621 «Доходы от операций с долгосрочными активами».

2. Отражение НДС по проданным основным средствам;

Дебет счета 234 «Прочая текущая дебиторская задолженность»;

Кредит счета 534 «Обязательства бюджету».

3. Списание балансовой стоимости ОС при их выбытии:

Дебет счета 721 «Расходы, связанные с долгосрочными активами»;

Кредит счета 123 «Основные средства».

4. Списание накопленной амортизации выбывших основных средств и /или переведенных в состав других категорий активов:

Дебет счета 124 «Амортизация основных средств»;

Кредит счета 123 «Основные средства».

К расходам, связанные с основными средствами, относятся расходы на содержание и ремонт. Расходы на содержание основного средства (топливо, масло) принято относить на текущие расходы с учетом вычета в соответствии с частью (1) статьи 24 Налогового кодекса №1163/1997, то есть *«Разрешается вычет обычных и необходимых расходов, оплаченных или понесенных налогоплательщиком в течение налогового периода исключительно в целях осуществления предпринимательской деятельности».*(2)

Ремонт основных средств может быть текущим и капитальным. Текущий ремонт-распределение последующих затрат на текущие расходы, которые так же разрешаются к вычету в соответствии с частью (1) статьи 24 Налогового кодекса №1163/1997. А капитальный ремонт – это последующие расходы, которые, согласно положениям НСБУ или МСФО, должны быть капитализированы и в целях налогообложения будут капитализированы путем увеличения начальной стоимости на сумму последующих понесенных затрат.

В процессе использования основные средства постепенно изнашиваются, и по мере износа начисляется амортизация. Амортизация в бухгалтерском учёте — процесс перенесения по частям стоимости основных средств по мере их физического или морального износа на стоимость производимой продукции.

Таблица 2. Порядок начисления амортизации основных средств в финансовом учете и в целях налогообложения

В финансовом учете	В целях налогообложения
<p>1. Амортизация основных средств начисляется ежемесячно, начиная с даты ввода в эксплуатацию или с первого дня месяца, следующего за месяцем ввода в эксплуатацию объекта основных средств. При начислении амортизации основных средств используются линейный метод, метод единиц производства, метод уменьшаемого остатка.</p> <p>2. Амортизация по каждому объекту основных средств определяется следующим образом:</p> <ul style="list-style-type: none"> - устанавливается срок использования; - определяется остаточная стоимость; - рассчитывается амортизируемая стоимость путем вычитания из первоначальной или скорректированной стоимости остаточной стоимости; - исчисляется сумма амортизации исходя из амортизируемой стоимости и принятого метода начисления амортизации 	<p>1. Амортизация основных средств в налоговых целях начисляется ежегодно, пропорционально месяцам, в которых они находятся в эксплуатации на протяжении соответствующего налогового периода, ..., с использованием линейного метода.(2)</p> <p>2. Годовая величина амортизации, которая подлежит вычету, определяется путем умножения амортизируемой суммы основных средств на соответствующую норму амортизации, относящуюся к 12 месяцам, и умножается на количество месяцев, в течение которых основные средства находятся в эксплуатации на протяжении налогового периода:</p> $A = [(V * Na) / 12] * D,$ <p>где:</p> <p><i>A</i> – годовая амортизация, рассчитанная в целях налогообложения, пропорционально месяцам функционирования;</p> <p><i>V</i> – амортизируемая стоимость, которая может быть первоначальной стоимостью или первоначальной скорректированной стоимостью;</p> <p><i>Na</i> – норма амортизации;</p> <p><i>D</i> – количество месяцев, в которых основные средства находятся в эксплуатации в течение налогового периода.(2)</p>

Источник: разработано автором

Следует отметить, что правила начисления амортизации в целях налогообложения были модифицированы, если ранее все основные средства были разделены на категории собственности, и амортизация начислялась в целом, по категориям собственности (кроме первой категории), то сейчас начисление амортизации проводится по каждому основному средству отдельно линейным методом, что максимально приближено к расчетам амортизации основных средств в финансовом учете.

Не всегда на предприятии есть средства на покупку основного средства, которое необходимо для разовой работы, и к тому же нецелесообразно покупать такое основное средство. Гораздо выгоднее его арендовать. Рассмотрим, как в целях налогообложения учитывается ремонт и содержание арендованных основных средств.

В соответствии с Налоговым кодексом, расходы, связанные с текущим и капитальным ремонтом арендованных основных средств, в целях налогообложения допускаются к вычету в пределах 15% от суммы арендной платы, начисленной на протяжении налогового периода.

Пример 3. Предприятие «Омега» арендовало основное средство, арендная плата за которой составила 10 000 лей за весь период использования. На протяжении налогового периода предприятие потратило на ремонт арендованного основного средства 15 000 лей. Налоговый кодекс разрешает вычет в размере 15% от суммы расходов, не превышающей суммы арендной платы. Таким образом для расчета сумм расходов, признанных к вычету в целях налогообложения будет рассматриваться сумма 10 000 лей. Исходя из расчетов только 1 500 лей ($10\,000 \cdot 15\%$) будут вычитаемы в целях налогообложения, остальная сумма будет облагаться подоходным налогом.

Основные средства часто составляют большую часть всех активов предприятия. Состояние и стоимость основных средств интересуют руководство, инвесторов, учредителей, акционеров. Точная информация такого характера позволяет судить о финансовом положении предприятия, принимать обоснованные решения, связанные с его хозяйственной деятельностью. Своевременная переоценка основных средств предприятия является крайне важной процедурой. Благодаря переоценке возможно установить действительную стоимость основных активов компании относительно состояния рынка на текущий момент. Проведение переоценок определяется учетными политиками предприятия, определенные в ней правила применяются ко всему классу (группе) основных средств. Учет переоценки осуществляется одним из двух методов:

- По себестоимости
- По переоцененной стоимости

Увеличение балансовой стоимости основных средств отражается в собственном капитале предприятия как увеличение «Резерва переоценки». Уменьшение балансовой стоимости отражается как уменьшение «Резерва переоценки» по данному объекту, а при недостаточности этого источника сумма превышения признается в составе расходов. Величина переоценки может списываться на нераспределенную прибыль в течение оставшегося срока службы актива либо в момент его выбытия, минуя финансовые результаты периода.

Стоит отметить, что в целях налогообложения не признается разница переоценки основных средств, это означает, что суммы дооценки и уценки не включаются в доходы и расходы.

Выводы

Основными задачами бухгалтерского учета основных средств являются правильное документальное оформление и своевременное отражение в учетных регистрах поступления основных средств, их внутреннего перемещения и выбытия; правильное исчисление и отражение в учете суммы износа основных средств; точное определение результатов при ликвидации основных средств; контроль за затратами на ремонт основных средств, за их сохранностью и эффективностью использования.

Исходя из выше представленного материала, можно заметить, что положения по операциям с основными средствами в части их признания, оценки, начисления амортизации, расходов на ремонт в финансовом учете и в целях налогообложения имеют ряд особенностей и отличий. Для восприятия всех тонкостей, особенностей и отличий учета в целях налогообложения помощниками бухгалтеров является Налоговый кодекс. Все остальные аспекты связанный с

операциями с основными средствами можно найти в НСБУ, Международных стандартах бухгалтерского учета и в законе о бухгалтерском учете. Но не всегда можно найти четкие ответы на вопросы, которые появляются в ходе работы с основными средствами. При работе с статьей были выявлены множества отличий по операциям с основными средствами в налоговом кодексе и в финансовом учете, что не совсем удобно для бухгалтеров.

Предложения по улучшению нормативного регулирования в части операций с основными средствами:

- ✓ по мнению автора стоимость основных средств, которая установлена в качестве лимита в целях налогообложения, начиная с января 2023 года в размере 12 000 леев – достаточно мала, так как в настоящее время уже малоценно и быстроизнашивающиеся предметы могут быть дороже этой суммы. По нашему мнению следует увеличить порог признания основных средств в целях налогообложения, как минимум до 20 000 леев,
- ✓ в части признания и первоначальной оценки основного средства в финансовом учете, по мнению автора не следует привязывать его к положениям Налогового кодекса. В законе о бухгалтерском учете и финансовой отчетности следует установить стоимостной лимит при признании и оценки основных средств,
- ✓ в части установления лимита расходов на ремонт арендованных основных средств, автор предлагает для действия принципа налоговой справедливости установить лимит не от суммы арендной платы, а от стоимости арендованного основного средства.
- ✓ автор считает, что для таких активов, которые используются больше года и их стоимость ниже лимита основных средств (например кассовый аппарат), нужно сделать исключение и признавать их в учет не по лимиту, а по времени службы.

Библиография

1. НСБУ «Долгосрочные нематериальные и материальные активы». утвержденные Министерством Финансов № 118 от 22-10-2013, Monitorul Oficial № 233-237 статья № 1533, изменен ПМФ194 от 30.11.18, MO467-479/14.12.18 ст.1776; в силу с 01.01.19
2. Налоговый кодекс РМ
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135449&lang=ru#
3. Международный стандарт финансовой отчетности (IAS) 16 «Основные средства»
https://minfin.gov.ru/common/upload/library/2017/01/main/MSFO_IAS_16.pdf
4. Недерица А. Комментарии к изменениям, внесенным в НСБУ «Долгосрочные нематериальные и материальные активы», Contabilitate și audit, 2019, nr.9.
5. Недерица А., Грабаровски Л., Попович А. Финансовый учет: Учебное пособие: Кишинэу: МЭА, 2017. -259 р. Глава 3

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ЙОГО ДІАГНОСТИКИ

MANAGEMENT OF THE FINANCIAL STATE OF THE ENTERPRISE ON THE BASIS OF ITS ANALYSIS

Автор: АННА КОНЦЕМАЛ

Електронна пошта: pv6k_kao@student.ztu.edu.ua

Науковий координатор: ГАННА ТКАЧУК

Abstract. Taking into account the economic, epidemiological and military situation that has developed on the territory of our state, the study of issues of managing the financial condition of economic entities becomes relevant, because only financially stable and profitable enterprises are the basis for the stabilization and development of the economy of our state today and in the post-war period. In the process of research, it was established that the financial condition determines the real and potential ability of the enterprise to ensure a sufficient level of financing of its economic activity, a certain level of self-development and the ability to repay its obligations. Financial status management is one of the significant functional areas of the financial management system, which is related to other management systems and is based on a systematic and comprehensive assessment using various techniques and methods of analysis. With the help of coefficient, aggregate and integral methods of diagnosis, it was established that the financial condition of the enterprise is unstable, therefore the author proposed directions for ensuring its stability: increasing revenue from sales of products; reduction of production costs; increase in labor productivity; activation of sales activities; asset restructuring and receivables management.

Keywords: financial condition, financial condition management, diagnostics, cost price, labor productivity, asset restructuring, receivables

JEL: M11, M21, M49

Однією із нагальних проблем кожного сучасного господарюючого суб'єкта є досягнення стійкого фінансового стану, який з одного боку, забезпечить власникам стабільний прибуток, а з іншого – пришвидшить зростання тієї галузі економіки, в якій він здійснює свою діяльність, що в кінцевому підсумку відобразиться на економіці країни в цілому. Особливої актуальності тема дослідження набула в період COVID-19, коли кожен суб'єкт підприємницької діяльності мав переформатувати власний бізнес під вимоги епідеміологічної ситуації, що спричинили місяці та тижні локдаунів. Сьогодні ж відбувся новий виток актуальності через необхідність виявлення внутрішніх резервів забезпечення стійкого фінансового стану, адже тільки фінансово стійкі та міцні підприємства є базисом економіки держави, забезпечуючи ріст ВВП, наповнення державного бюджету податками, як у скрутний час воєнної агресії з боку держави-терориста, а також і у період відбудови нашої країни.

Мета дослідження полягає в тому, щоб на основі проведеної діагностики фінансового стану підприємства виявити проблеми у сфері фінансової забезпеченості його стійкості у зовнішньому середовищі та запропонувати ряд напрямів його стабілізації за рахунок оптимізації внутрішніх ресурсів компанії. Для розв'язання поставленої мети застосовувались наступні методи: монографічний – при вивченні літературних джерел; теоретичне

узагальнення, порівняння та аналогії – для розкриття сутності поняття «фінансовий стан»; балансовий та аналіз – для дослідження тенденцій функціонування підприємства.

За ринкових умов господарювання підприємства спрямовують свої зусилля на залучення фінансових ресурсів з метою максимізації прибутку. Водночас важливим є здійснення постійного аналізу ступеню дотримання оптимальної структури капіталу, рівня платоспроможності та ліквідності, оскільки підприємство є самостійним суб'єктом господарювання, і несе відповідальність за результати власної господарської діяльності перед суспільством, кредиторами, власниками, працівниками тощо. Саме тому, важливого значення в забезпеченні ефективності господарської діяльності набуває система управління фінансовими ресурсами підприємства.

Ознакою забезпечення суб'єкта господарювання фінансовими ресурсами, необхідними для ефективної господарської діяльності та своєчасного виконання фінансових зобов'язань, є його фінансовий стан. При цьому аналіз фінансового стану бізнес-одиниці є чи не найважливішим елементом в системі управління та прийняття бізнес-рішень. Результат цього аналізу цікавий практично всім контактним аудиторіям компанії: споживачам, постачальникам, менеджерам, власникам, інвесторам, кредиторам і державним установам. Нарешті, саме фінансовий стан відображає ефективність господарсько-фінансової діяльності суб'єкту бізнесу (Корбутяк А.Г., 2017).

Достовірна та своєчасна інформація про фінансовий стан компаній є запорукою ефективних фінансових рішень, спрямованих на зменшення вартості фінансових ресурсів, збільшення прибутку та його ринкової вартості. На жаль, у сучасній економічній науці відсутній єдиний підхід щодо розуміння поняття «фінансовий стан підприємства», його характеристик та складових елементів. Багато вчених схильні розрізняти терміни «економічний стан», «фінансовий стан» та «фінансово-економічний стан». Доцільно приєднатися до думки науковців, які розмежовують сутність цих понять за основною відмінною ознакою, а саме: визначенням розмежування господарської діяльності підприємства, що включає розуміння всіх видів діяльності на підприємстві та фінансової діяльності, що безпосередньо пов'язана зі зміною та розміром капіталу (Москалець К.М., 2010)

Важливо, що фінансовий стан підприємства не тільки характеризує ступінь його життєдіяльності, але й показує силу факторів розвитку господарюючого суб'єкта та дозволяє виявити резерви поліпшення існуючого стану.

Розглянувши підходи до розуміння сутності поняття «фінансовий стан підприємства» нами виділено ряд основних підходів до його наповнення. Отже, фінансовий стан підприємства - це:

- рівень збалансованості структурних елементів активів і джерел їх утворення, а також ступінь ефективності їх використання;
- стан капіталу в процесі його кругообігу та здатність підприємства до саморозвитку;
- показник його фінансової конкурентоспроможності;
- здатність підприємства фінансувати свою діяльність і вчасно виконувати свої зобов'язання;
- сукупність значень показників, що відображають процес формування та використання фінансових ресурсів;
- комплексне поняття, що є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства (Корбутяк А.Г., 2017; Москалець К.М., 2010; Русіна Ю.О., Полозук Ю.В., 2015; Савельєва А.О., 2018; Чепка В.В., Свієрська І.М., Гавриленко Ю.О., 2020).

Управління фінансами підприємства передбачає застосування такого механізму формування та використання його коштів, який забезпечує досягнення достатньо високих фінансових результатів діяльності при прийнятному рівні ризику (Лиса О.М., Маєр Д.Д., 2020). Тому, управління фінансовим станом можна розглядати як одну з найважливіших функціональних сфер системи фінансового менеджменту, яка тісно пов'язана з іншими системами управління. Слід зазначити, що основною метою управління фінансовим станом суб'єкта господарювання є підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності та найбільш продуктивне використання його потенціалу з метою максимізації вартості підприємства та прискорення темпів розвитку.

Управління фінансовим станом базується на систематичній та комплексній оцінці з використанням різноманітних методів, прийомів та методів аналізу. Це дозволяє критично оцінити фінансовий стан підприємства як у статистиці за певний період, так і в динаміці – за ряд періодів можна виявити слабкі сторони фінансової діяльності та шляхи більш ефективного використання фінансових ресурсів, їх раціонального розміщення (Чепка В.В., Свієрська І.М., Гавриленко Ю.О., 2020).

Таким чином, проведемо аналіз фінансового стану ТОВ «Галіївський маслозавод» - провідного виробника масельної продукції Житомирського регіону за допомогою коефіцієнтного методу, табл. 1.

Таблиця 1. Динаміка показників оцінки фінансового стану підприємства

Показники	Роки			Відхилення 2021 р до 2019 р. +,-
	2019	2020	2021	
Коефіцієнт загальної ліквідності	0,76	0,89	0,90	0,14
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,27	0,08	0,01	-0,26
Коефіцієнт автономії	-0,20	-0,12	-0,07	0,13
Коефіцієнт фінансової залежності	-5,02	-8,67	-14,21	-9,19
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	1,20	1,12	1,07	-0,13
Коефіцієнт фінансової стабільності	-0,17	-0,1	-0,07	0,1
Коефіцієнт забезпеченості власними засобами	-0,29	-0,15	-0,08	0,21
Коефіцієнт поточних зобов'язань	1,0	1,0	1,0	0,0
Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу	-6,02	-9,67	-15,22	-9,2
Коефіцієнт фінансової стабільності	-0,17	-0,10	-0,07	0,1

Джерело: складено автором за даними підприємства

Аналізуючи дані табл. 1 відмітимо, що у 2021 р. загальний коефіцієнт ліквідності становив 0,9, що говорить про те, що підприємство може погасити 90% своїх поточних зобов'язань у разі їх виникнення. Коефіцієнт абсолютної ліквідності знизився на 0,26 пунктів і становив у 2021 р. 1%., це пов'язано із тим, що у карантинний період підприємству не вдалося вчасно відправляти продукцію за кордон, що викликано логістичними проблемами, і саме з цієї причини підприємство збільшило свої запаси, крім того утруднилися розрахунки з вітчизняними дебіторами.

Другою, найважливішою характеристикою фінансового стану підприємства – стабільність його діяльності у довгостроковій перспективі. Вона пов'язана із загальною фінансовою структурою підприємства, ступенем її залежності від кредиторів та інвесторів.

Фінансова стійкість у довгостроковій перспективі характеризується співвідношенням власних та позикових коштів. Однак цей показник дає лише загальну оцінку фінансової стійкості. Тому у світовій та вітчизняній обліково-аналітичній практиці розроблено систему показників.

Таким чином, ми бачимо, покращився показник автономії підприємства, що пов'язане в першу чергу з тим, що підприємство останні роки не отримує збитків, відповідно зріс у 2021 р. коефіцієнт фінансової стабільності на 0,1 пункт, і відповідно, підвищився показник забезпеченості власними засобами на 0,21 пункт.

Так як, коефіцієнтний метод не дав відповіді на питання, наскільки стійким є фінансовий стан підприємства використаємо агрегатний підхід. Агрегатний підхід ґрунтується на визначенні фінансової стійкості на основі агрегатів. Такий методичний підхід є доповненням до наведеного вище, оскільки дає можливість виділити різні типи поточної фінансової стійкості підприємства, табл. 2.

Таблиця 2. Оцінка фінансової стійкості підприємства

Показник	2019 р.	2020 р.	2021 р.
1. Власний капітал	-5915	-5730	-5499
2. Необоротні активи	2531	2695	2609
3. Власні обігові кошти	-3384	-3035	-2890
4. Довгострокові зобов'язання	0	0	0
5. Наявність власних та довгострокових джерел покриття запасів	-3384	-3035	-2890
6. Короткострокові кредити та позики	35583	55407	83684
7. Загальний розмір основних джерел покриття запасів	32199	52372	80794
8. Запаси	6498	30864	56442
9. Надлишок (+) або нестача (-) власних обігових коштів	-3114	-27829	-53552
10. Надлишок (+) або нестача (-) власних коштів і довгострокових кредитів і позик	-6498	-30864	-56442
11. Надлишок (+) або нестача (-) основних джерел покриття запасів	25701	21508	24352
12. Запас стійкості фінансового стану, днів (р.11·360/усі джерела)	297,34	147,84	108,51
13. Надлишок (+) або нестача (-) основних джерел покриття на 1 грн. запасів	4,26	0,69	0,43
Показники типу фінансової стійкості			
Тривимірний показник	0,0,1	0,0,1	0,0,1
Тип фінансової стійкості	Нестійкий фінансовий стан	Нестійкий фінансовий стан	Нестійкий фінансовий стан

Джерело: складено автором на основі звітності підприємства

Нестійкий фінансовий стан (показник має вигляд: $S = (0,0,1)$), свідчить про те, що запасів і витрат більше, ніж нормальних джерел фінансування, тому підприємство змушено залучати додаткові джерела фінансування. Отже, нами встановлено, що підприємство у 2019-2021 рр. мало нестійкий фінансовий стан, адже сформувалася нестача власних коштів, довгострокових кредитів і позик. Проте, за такими ознаками підприємство може функціонувати, проте нарощувати власний виробничий потенціал буде складно.

Для того, щоб проведений аналіз був повним використаємо ще інтегральний підхід, табл. 3. Даний підхід дає можливість оцінити фінансову стійкість і своєчасно виявити негативні тенденції її зміни.

Таблиця 3. Характеристика показників фінансової стійкості, визначеної за інтегральним підходом

Назва показника	2019 р.	2020 р.	2021 р.
Коефіцієнт покриття матеріальних запасів власними оборотними коштами	-0,91	-0,19	-0,09
Коефіцієнт маневреності власних коштів	1,0	1,0	1,0
Індекс постійного активу	-0,20	-0,24	-0,25
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0	0	0
Коефіцієнт реальної вартості майна	0,26	0,65	0,74
Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	-6,02	-9,67	-15,22
ІНТЕГАЛЬНИЙ КОЕФІЦІЄНТ	X	-1,0224	0,1875

Джерело: складено автором на основі звітності підприємства

Проаналізувавши показники за 2020-2021 рр. ми встановили, що підприємство підвищило рівень фінансової стійкості на ринку, незважаючи на зміни, що відбувалися у зовнішньому середовищі його діяльності, ну і в першу чергу, за рахунок зменшення суми збитку.

Зважаючи на проведений аналіз запропонуємо ряд заходів щодо стабілізації фінансового стану досліджуваного підприємства.

До основних заходів покращення фінансового стану підприємства слід віднести збільшення виручки від реалізації. У свою чергу, розмір виручки від реалізації залежить від обсягів виробництва та реалізації продукції та ціни одиниці продукції.

Для збільшення обсягів реалізації, потрібно максимально активізувати збутову діяльність підприємства. Стимулювати збут можна різними методами. Бажаний результат можна отримати наданням знижок покупцям, помірними зменшеннями цін, застосуванням масової реклами.

Також головним внутрішнім резервом покращення платоспроможності підприємства є зниження собівартості продукції за рахунок зниження витрат.

На підприємстві, як правило існує ряд факторів, які впливають на собівартість: обсяг виробництва, номенклатура та асортимент продукції, технічний рівень виробництва, організація виробництва та умов праці тощо.

Основним способом зниження собівартості є економія усіх видів ресурсів, що споживаються у виробництві. Зниження трудомісткості продукції, збільшення продуктивності праці можна досягнути різними шляхами. Найбільш важливими є: механізація та автоматизація виробництва, розробка та застосування прогресивних, високопродуктивних технологій, заміна та модернізація застарілого обладнання.

Також одним із напрямів зміцнення фінансового стану має стати мобілізація внутрішніх резервів шляхом проведення реструктуризації активів підприємства; сукупності заходів, пов'язаних зі зміною структури та складу активів балансу; перетворенням в грошову форму наявних матеріальних та фінансових активів. В рамках реструктуризації активів використовуються такі заходи: мобілізація прихованих резервів, використання зворотного лізингу, здача в оренду основних засобів, які не повною мірою використовуються у виробничому процесі, оптимізація структури розміщення оборотного капіталу, видів сировини та матеріалів, продаж окремих низькорентабельних структурних підрозділів та об'єктів основних засобів.

Стан дебіторської заборгованості також виступає одним із важливих факторів ефективної роботи підприємства. По суті у дебіторській заборгованості акумулюються оборотні кошти, необхідні для фінансування поточної діяльності підприємства. Швидка оборотність дебіторської заборгованості - це шлях до забезпеченості підприємства власними оборотними засобами. У той час як зависання грошей у боргах дебіторів спричиняє виникнення проблем з оборотними коштами, та погіршення фінансових показників підприємства. Тому, на підприємстві потрібно розробити єдиний регламент управління дебіторською заборгованістю. Таким чином, проаналізувавши підходи до визначення сутності «фінансового стану підприємства», встановлено, що під ним розуміється фактична чи потенційна фінансова спроможність підприємства забезпечити достатній рівень фінансування своєї господарської діяльності на певному рівні, а також здатність погашати свої зобов'язання. Фінансовий менеджмент є однією з найважливіших функціональних сфер системи управління підприємством, яка тісно пов'язана з іншими системами управління.

Діагностика фінансової стійкості підприємства включає аналіз структури джерел фінансування, оцінку ступеня залежності підприємства від короткострокових зобов'язань, аналіз фінансової стійкості на основі оцінки джерел фінансування основних і оборотних засобів підприємства.

Проаналізувавши фінансовий стан ТОВ «Галіївський маслозавод» за допомогою коефіцієнтного методу ми, звернули увагу на те, що більшість показників, знаходяться поза межами нормативного значення, що зумовило необхідність застосування агрегатного та інтегрального методів, які також підтвердили нестійкий фінансовий стан. З метою покращення фінансового стану підприємства запропоновано збільшити обсяги виробництва та реалізації продукції, покращити збутову діяльність, знизити собівартість за рахунок покращення продуктивності праці, оптимізувати структуру активів підприємства та удосконалити роботу з дебіторами.

Напрямами подальших досліджень має стати поглиблення запропонованих напрямів в розрізі кожної складової управління фінансовим станом підприємства.

Список використаних джерел:

1. Корбутяк А.Г., Бута М.М. Підходи до поняття «Фінансовий стан підприємства». URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/16_1_2017ua/35.pdf
2. Москалець К.М. Визначення поняття та функцій категорії «фінансова стійкість» як критерію ефективності фінансової діяльності підприємства. *Materialy Vi Miedzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Nauka I wyksztaicenie bez granic - 2010»*. 2010. С. 81-88.
3. Русіна Ю.О., Полозук Ю.В. Економічна сутність фінансової стійкості підприємства та фактори, що на неї впливають. *International Scientific Journal*. 2015. № 2. С. 91–94.

4. Савельєва А.О. Фінансова стійкість підприємства та фактори, що впливають на неї. Матеріали XLVII науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 14–23 березня 2018 р. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2018/paper/view/3806>.

5. Чепка В.В., Свідерська І.М., Гавриленко Ю.О. Фінансовий стан підприємства: теоретичні основи. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/19-20_2020/17.pdf

6. Лиса О.М., Маєр Д.Д. Деякі аспекти управління фінансовим станом підприємства. URL: http://www.business-navigator.ks.ua/journals/2020/61_2020/32.pdf

ОЦЕНКА ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ПОЛОЖЕНИЙ НСБУ И МСФО

VALUATION OF FIXED ASSETS: A COMPARATIVE ANALYSIS OF THE PROVISIONS OF NAS AND IFRS

Авторы: TATIANA COLESNIC

Электронная почта: colesnic.tatiana@ase.md

XENIA STRATEVA

strateva.xenia@ase.md

Научный руководитель: LUDMILA GRABAROVSKI, ORCID:0000-0002-1778-7474

Электронная почта: grabarovski.ludmila@ase.md

Академия Экономических Исследований Молдовы

Abstract. *The article presents similarities and differences in the valuation of fixed assets according to international financial reporting standards and national accounting standards of the Republic of Moldova. The research compares the definition of fixed assets, their classification, the initial and subsequent evaluation. There is also a description of the approaches proposed by international standards in the assessment of discounted value. At the end of the study, were drawn conclusions and were proposed solutions related to the use of discounting in the national practice.*

Keywords: *accounting, fixed assets, revaluation, impairment, discounting, National Accounting Standards, International Financial Reporting Standards*

JEL: M41

Введение

В современных экономических условиях основные средства являются одним из важных факторов результативности и на этой основе обеспечивают эффективность деятельности хозяйствующих субъектов, ориентированных на рыночный спрос и устойчивое развитие. Производственно-техническая база хозяйствующих субъектов состоит из основных средств (ОС), которые используются в течение продолжительного периода времени и определяют производственную мощность. Кроме этого, с каждым годом наблюдается тенденция инвестирования в основной капитал, т.е. осуществления капитальных вложений. Результатом инвестиций является создание ОС, подлежащих учету. В целях контроля за эффективностью их использования требуется информация относительно формирования первоначальной стоимости и последующей оценки, а также проведения переоценки и тестирования на обесценение ОС.

Общеизвестно, что в Республике Молдова действуют Международные Стандарты Финансовой Отчетности (МСФО), которые представляют собой систему документов, определяющих правила составления финансовой отчетности, необходимой пользователям для принятия экономических решений, и являются обязательными для субъектов публичного интереса. Остальные субъекты (микросубъекты и физические лица, осуществляющие предпринимательскую деятельность, после регистрации их в качестве плательщика налога на добавленную стоимость, малые, средние и крупные субъекты), применяющие Национальные

Стандарты Бухгалтерского Учета (НСБУ), могут воспользоваться предоставленным им правом выбора: вести бухгалтерский учет и составлять финансовые отчеты согласно НСБУ или согласно МСФО [10].

Целью данной статьи является обобщение определений ОС и способов их учета, а также обоснование необходимости анализа первоначальной и последующей оценок в соответствии с положениями НСБУ и МСФО. В рамках исследования были использованы такие методы, как группировка, сравнение, описание, анализ, синтез и др. Информационную базу исследования составили нормативные и законодательные акты, монографическая литература, материалы периодических изданий.

Существенный вклад в развитие теоретических положений и разработку практических рекомендаций, посвященных оценке долгосрочных активов, внесли работы отечественных и зарубежных авторов: А. Недерица [11,12], Л. Григорой [13], Л. Лазарь [13], Н. Балтеш [12], М. Дима [9], Н. Цирюльникова [9], Н. Златина [6], Э. С. Дружиловская [7], З. С. Туякова [8], Т. В. Черемушников [8], О.В. Рура [10] и др. Несомненная важность исследований данных экономистов состоит в том, что они исходят из основных концептуальных положений и содержат разностороннее профессиональное суждение, позволяющее рассмотреть проблемные аспекты оценки ОС с различных точек зрения, установив общие черты и различия национальных правил бухгалтерского учета и положений МСФО.

Основное содержание

Достоверная оценка активов предполагает анализ нормативных документов, стандартов, рекомендаций, общепринятых практик, т.е. раскрытие как можно большего количества аспектов, затрагивающих тему сходств и различий в учете ОС согласно национальным и международным стандартам. На практике используется дифференциальная система стоимостных оценок, которая определяется целевой установкой измерения стоимости долгосрочных материальных активов: для производственной деятельности, начисления амортизации, расчета налогов, определения финансовых результатов, лизинговых операций и др. [6]. Таким образом, гармонизация НСБУ и МСФО позволяет рассмотреть проблемные аспекты оценки как с точки зрения учетных процедур, так и с позиций отражения информации в финансовых отчетах.

Для того, чтобы систематизировать различные подходы к оценке активов, на начальном этапе исследования проанализируем характеристику и состав ОС, представленных в НСБУ и МСФО.

Согласно НСБУ «Долгосрочные нематериальные и материальные активы» («ДНМА») ОС представляют собой долгосрочные материальные активы, переданные в эксплуатацию, стоимость единицы которых превышает стоимостный предел, предусмотренный налоговым законодательством (12 000 леев), или порог существенности, установленный субъектом в учетных политиках [1]. В свою очередь, МСФО (IAS 16) «Основные средства» определяет ОС как материальные активы, предназначенные для использования в процессе производства или поставки товаров и предоставления услуг, при сдаче в аренду или в административных целях и которые предполагается использовать в течение более чем одного периода [3]. Исходя из этого, можем сделать вывод, что различием в определениях служит стоимостный предел для признания ОС, устанавливаемый НСБУ. МСФО (IAS 16) предлагает руководству субъекта самостоятельно, исходя из профессионального суждения бухгалтера и специфики деятельности, выбирать, что относить к ОС. Сравнительная характеристика ОС представлена

в таблице 1, в которой рассмотрены их группы в соответствии с НСБУ «ДНМА» и МСФО (IAS 16).

Таблица 1. Состав основных средств согласно НСБУ «ДНМА» и МСФО (IAS 16)

Основные средства	
НСБУ «ДНМА»	МСФО (IAS 16)
<ul style="list-style-type: none"> • здания; • специальные сооружения; • передаточные устройства; • машины и оборудование; • транспортные средства; • инструменты, инвентарь; • прочие основные средства (капитальные инвестиции в основные средства, полученные в операционный лизинг, библиотечные фонды) 	<ul style="list-style-type: none"> • земельные участки; • земельные участки и здания; • машины и оборудование; • водные суда; • воздушные суда; • автотранспортные средства; • мебель и встраиваемые элементы инженерного оборудования; • офисное оборудование.

Источник: составлена авторами на основе НСБУ «ДНМА» [1, п. 51] и МСФО (IAS 16) [3, п. 37].

Анализируя данную таблицу, приходим к выводу, что отличием в трактовке групп ОС является отнесение земельных участков в МСФО (IAS 16) к основным средствам, в то время как в национальной практике земельные участки являются отдельной группой учета в разделе долгосрочных материальных активов.

Для получения обобщающих показателей об ОС, источниках их поступления и направлений выбытия с целью отражения операций в учете и финансовых отчетах необходимо производить оценку в денежном выражении. Так как эта проблема является предметом самостоятельного исследования, выходящего за рамки данной статьи, мы ограничимся рассмотрением первоначальной и последующей оценок ОС.

В НСБУ «ДНМА» утверждается, что первоначальная оценка имеет место в процессе первоначального признания объекта. Другими словами, первоначальная оценка объектов учета, в том числе и ОС, подразумевает определение их первоначальной стоимости.

Следует отметить, что первоначальная стоимость ОС формируется в зависимости от источника их поступления. Согласно п. 7 НСБУ «ДНМА» различают следующие способы поступления ОС на предприятие:

- приобретение ОС у поставщика;
- создание ОС собственными силами;
- получение ОС взамен на другой объект учета;
- безвозмездное поступление и др. [1].

Сравнение формирования первоначальной стоимости при каждом способе поступления ОС представлено в таблице 2.

Таблица 2. Формирование первоначальной стоимости в зависимости от источника поступления

Способ поступления	НСБУ	МСФО
Приобретение за плату	Покупная стоимость, таможенные пошлины, невозмещаемые налоги и сборы, за вычетом всех снижений цен и торговых дисконтов при приобретении; любые прямо относимые затраты на доставку объекта в нужное место и приведение его в состояние, необходимое для использования по назначению.	Цена покупки, затраты на доставку и подготовку основного средства к использованию по назначению, таможенные пошлины, налоги. Скидки, предоставленные при покупке объекта, вычитаются из его стоимости. Первоначальная расчетная оценка затрат на демонтаж и удаление объекта основных средств и восстановление занимаемого им участка и др.
Изготовление собственными силами предприятия	Израсходованные материалы, заработная плата рабочих и отчисления на государственное социальное страхование, доля косвенных производственных затрат, то есть себестоимость объекта, изготовленного собственными силами.	Прямые затраты в виде материалов, заработной платы рабочих, участвующих при создании основного средства, отчисления на социальное страхование работников, накладные расходы, имеющие прямое отношение к созданию средства.
Безвозмездное получение	Устанавливается в процессе экспертизы либо согласно данным первичных документов.	Объект должен быть оценен по справедливой стоимости.
Получение в обмен	Первоначальная стоимость равна договорной стоимости передаваемого объекта либо договорной стоимости получаемого объекта.	Объект подлежит оценке в учете по справедливой стоимости. Однако, если справедливая стоимость активов, участвующих в обмене не может быть достоверно определена, полученный объект должен быть отражен в учете по балансовой стоимости актива, переданного ранее.

Источник: разработана авторами на основании положений НСБУ «ДНМА» и МСФО (IAS 16).

Следует отметить, что процедура формирования первоначальной стоимости в соответствии с МСФО существенно не отличается от определения первоначальной стоимости согласно НСБУ.

Основные средства могут быть приобретены за счет привлечения кредита. В этом случае первоначальная стоимость такого актива будет формироваться с учетом положений МСФО (IAS 23) «Затраты по заимствованиям» либо НСБУ «Затраты по займам».

Если приобретенный объект ОС является квалифицируемым активом, то есть обязательно требует значительного периода для подготовки его к использованию по назначению или для реализации, затраты по займам учитываются (капитализируются) в составе первоначальной

стоимости объекта, если вероятно получение субъектом связанных с ними будущих экономических выгод и, если такие затраты можно надежно оценить [4]. В бухгалтерском учете капитализация затрат по займам и последующее включение их в стоимость ОС отражается следующими бухгалтерскими записями:

Дебет счета 121 «Незавершенные долгосрочные материальные активы»

Кредит счета 511 «Краткосрочные кредиты банков», 512 «Краткосрочные займы»

Дебет счета 123 «Основные средства»

Кредит счета 121 «Незавершенные долгосрочные материальные активы».

После ввода готового объекта в эксплуатацию, если кредит окончательно не выплачен, затраты по займам учитываются в качестве текущих расходов тех периодов, в которых они начисляются:

Дебет счета 722 «Финансовые расходы»

Кредит счета 511 «Краткосрочные кредиты банков», 512 «Краткосрочные займы».

Следует отметить, что существуют ситуации приобретения ОС у иностранных поставщиков, когда их стоимость выражается в иностранной валюте. В таком случае ОС оцениваются в национальной валюте путем пересчета иностранной валюты по курсу, установленному НБМ на дату совершения экономической операции [1].

Важным аспектом в учетной практике является последующая оценка объектов ОС. Национальные и международные нормы предусматривают две возможные модели учета:

- модель учета по первоначальной стоимости;
- модель учета по переоцененной стоимости.

Основным подходом является модель учета по первоначальной стоимости, которая предполагает, что после признания объекта ОС в качестве актива, он должен учитываться по первоначальной стоимости за вычетом сумм накопленной амортизации и накопленных убытков от обесценения [1; 3]. Альтернативный подход предусматривает отражение в балансе ОС по справедливой стоимости актива, которая может быть надежно оценена на дату переоценки за вычетом последующей накопленной амортизации и убытков от обесценения.

Согласно НСБУ «ДНМА», справедливая стоимость определяется на основе рыночной стоимости ОС в результате оценок, осуществленными независимыми экспертами или комиссией, назначенной руководителем субъекта [1]. Субъект должен указать в учетных политиках выбранный им подход и применять его ко всему классу объектов ОС.

Во избежание значительной разницы между балансовой стоимостью и той стоимостью, которая определяется на отчетную дату при использовании справедливой стоимости, переоценка должна осуществляться регулярно. Вместе с тем следует подчеркнуть, что если производится переоценка отдельного объекта, то переоценке подлежит и весь класс ОС, к которому относится данный актив [3].

Переоценка приводит к изменению балансовой стоимости объекта ОС, что предполагает использование процедур корректировки данной стоимости ее необходимо корректировать до переоцененной стоимости данного объекта. Для этого случая п. 35 МСФО (IAS 16) предусматривает два возможных метода учета актива на дату переоценки, которые представлены в таблице 3.

Таблица 3. Методы определения стоимости актива на дату переоценки согласно МСФО (IAS 16)

Метод пропорционального изменения стоимости (метод индексации)	Метод списания амортизации
Валовая балансовая стоимость корректируется в соответствии с результатом переоценки балансовой стоимости актива. Накопленная амортизация на дату переоценки корректируется таким образом, чтобы она была равна разнице между валовой балансовой стоимостью и балансовой стоимостью актива после учета накопленных убытков от обесценения	Накопленная амортизация вычитается из валовой балансовой стоимости актива

Источник: составлена авторами на основании положений МСФО (IAS 16).

Данные положения МСФО (IAS 16) нашли отражение в НСБУ «ДНМА», где в соответствии п.18⁴ балансовая стоимость переоцененного актива также корректируется одним из двух способов: методом индексации либо методом списания амортизации [1].

Результатом переоценки может быть дооценка либо уценка. Дооценка является следствием превышения справедливой стоимости над балансовой и предполагает увеличение стоимости актива на эту разницу. Уценка, в свою очередь, предполагает превышение балансовой стоимости объекта над его справедливой стоимостью.

Далее рассмотрим возможные варианты отражения в бухгалтерском учете операций, связанных с переоценкой ОС:

- дооценка отражается в составе собственного капитала как увеличение «Резерва от переоценки»:

Дебет счета 123 «Основные средства»

Кредит счета 343 «Резервы от переоценки»;

- уценка отражается как уменьшение «Резерва от переоценки» при наличии кредитового сальдо по данному счету:

Дебет счета 343 «Резервы от переоценки»

Кредит счета 123 «Основные средства»;

- если результатом предыдущей переоценки являлась уценка, дооценка признается как увеличение доходов в пределах предыдущей уценки, а разницу необходимо отнести на увеличение собственного капитала:

Дебет счета 123 «Основные средства»

Кредит счета 621 «Доходы от операций с долгосрочными активами»;

Дебет счета 123 «Основные средства»

Кредит счета 343 «Резервы от переоценки»;

- если результатом предыдущей переоценки являлась дооценка, уценка относится на уменьшение «Резерва от переоценки» по данному объекту ОС, а при недостаточности этого источника сумма превышения признается в составе расходов текущего периода:

Дебет счета 343 «Резервы от переоценки»;

Кредит счета 123 «Основные средства»;

Дебет счета 721 «Расходы, связанные с долгосрочными активами»

Кредит счета 123 «Основные средства».

Наряду с этим необходимо отметить, что согласно МСФО (IAS 16) списание переоценки на нераспределенную прибыль может осуществляться либо при списании ОС, либо

последовательно за период оставшегося срока использования актива в соотношении с суммой начисленной амортизации, минуя при этом финансовые результаты периода:

Дебет счета 343 «Резервы от переоценки»

Кредит счета 332 «Нераспределенная прибыль (непокрытый убыток) прошлых лет».

В национальной системе учета списание переоценки может осуществляться только при выбытии переоцененного актива. Таким образом, отмеченное выше позволяет заключить, что выбор модели учета для последующей оценки ОС должен основываться на профессиональном суждении бухгалтера и руководства предприятия, являясь при этом обязательным элементом учетных политик конкретного субъекта.

В ходе исследования было установлено, что основные отличия положений национальных стандартов Республики Молдова от международных в отношении первоначальной и последующей оценок объектов ОС связаны с применением концепции дисконтирования. Дисконтированная стоимость для целей МСФО способствует определению стоимости активов, в том числе ОС, с точки зрения учета временной стоимости денег. Для расчета дисконтированной стоимости используется следующая формула:

$$PV = FV * 1 / (1 + i)^n, \text{ где} \quad (1)$$

PV – текущая (дисконтированная) стоимость;

FV – будущая стоимость денежных потоков;

i – годовая ставка дисконтирования;

n – срок (число периодов).

Соотношение $1 / (1 + i)^n$ называется коэффициентом дисконтирования.

Следует отметить, что концепция дисконтирования применяется в различных направлениях и различных временных отрезках хозяйственной деятельности субъекта при формировании показателей финансовой отчетности. Рассмотрим предлагаемые международными стандартами подходы (см. рис.1).

Рис. 1. Подходы при дисконтировании, предлагаемые МСФО

Источник: разработан авторами на основании положений МСФО (IAS 16), МСФО (IAS 36), МСФО (IAS 37).

В международной практике при приобретении ОС с отсрочкой платежа на период, который превышает обычные условия кредитования (чаще всего это 12 месяцев), объект необходимо учитывать по дисконтированной стоимости будущих платежей. Это объясняется тем, что номинальная стоимость может значительно отличаться от текущей стоимости будущих финансовых потоков. Таким образом, себестоимость ОС будет равна той сумме, которую

необходимо было бы выплатить при немедленной оплате. В учете разницу между этой величиной и суммарными выплатами необходимо признать, как расходы по процентам. Другими словами, проценты за кредит не включаются в первоначальную стоимость актива, если только не применяется альтернативный порядок учета, предусмотренный в стандарте МСФО (IAS 23) [3].

Для определения ставки дисконтирования обычно применяются рыночные ставки, по которым покупатель может привлечь заемные денежные средства.

Кроме того, дисконтирование применяется и при демонтаже ОС. МСФО предлагает руководству субъекта включить в себестоимость приобретенного ОС затраты и расходы на демонтаж, ликвидацию актива, а также на восстановление окружающей среды на основании предварительно осуществленных оценок [3].

В соответствии с МСФО (IAS 37) «Оценочные резервы, условные обязательства и условные активы» субъект может создать соответствующий резерв, если в момент приобретения объектов ОС у него возникает обязательство по выводу их из эксплуатации. При определении размера резерва необходимо принимать во внимание изменение стоимости денег во времени. Другими словами, величина этого резерва должна определяться по дисконтированной стоимости будущего денежного оттока. Это означает, что если решили построить объект ОС и взяли на себя обязательство, согласно которому по истечении определенного периода времени необходимо его ликвидировать и очистить занимаемую территорию, то эти затраты можно учитывать в стоимости актива на дисконтированную величину долгосрочного обязательства:

Дебет счета 121 «Незавершенные долгосрочные материальные активы»

Кредит счета 426 «Долгосрочные оценочные резервы».

Начиная со следующего года в течении срока эксплуатации ОС разница между дисконтированной стоимостью последующего года и предыдущего будет отражаться в учете как расходы по созданию резерва:

Дебет счета 722 «Финансовые расходы»

Кредит счета 426 «Долгосрочные оценочные резервы».

Создание оценочного резерва для покрытия существенных расходов, ожидаемых при выбытии долгосрочного материального актива, отражается в учете отечественных субъектов в соответствии с НСБУ «Собственный капитал и обязательства» и учетными политиками. Отличие заключается лишь в том, что в национальной практике эту величину не дисконтируют.

Дисконтирование в международной практике учета используется и при тестировании объектов ОС на обесценение.

Для того, чтобы у пользователей финансовой отчетности сложилось правильное представление о финансовом положении и эффективности работы субъекта, финансовые отчеты должны давать достоверную информацию о стоимости активов и обязательств. В связи с тем, что в течении времени первоначальная стоимость объекта может перестать соответствовать его возмещаемой стоимости, субъект должен проводить проверку на обесценение.

Чтобы определить, произошло или нет обесценение объекта ОС, субъект применяет положения МСФО (IAS 36) «Обесценение активов», который рассматривает актив как обесцененный, если его балансовая стоимость больше возмещаемой суммы и предполагает отражение данного актива в финансовой отчетности по наименьшей из двух стоимостей –

балансовой и возмещаемой. Возмещаемая сумма – это большее из двух значений: справедливой стоимости актива за вычетом затрат на продажу или ценности его использования. Таким образом, если балансовая стоимость превышает возмещаемую стоимость, на величину превышения признается убыток от обесценения:

*Дебет счета 721 «Расходы, связанные с долгосрочными активами»
Кредит счета 129 «Обесценение основных средств».*

В соответствии с положениями НСБУ «Обесценение активов», применение обесценения не предполагает оценку, основанную на дисконтировании денежных потоков. Убыток от обесценения признается в той сумме, на которую балансовая стоимость актива превышает его справедливую стоимость за вычетом затрат на продажу [2].

Согласно МСФО (IAS 36) «Обесценение активов», ценность использования ОС является дисконтированной величиной, при расчете которой применяется ставка дисконтирования, соответствующая рыночной ставке, отражающей на данный момент оценку рисков, присущих объекту, который тестируется на обесценение.

Алгоритм обесценения ОС можно кратко представить следующим образом (рис. 2).

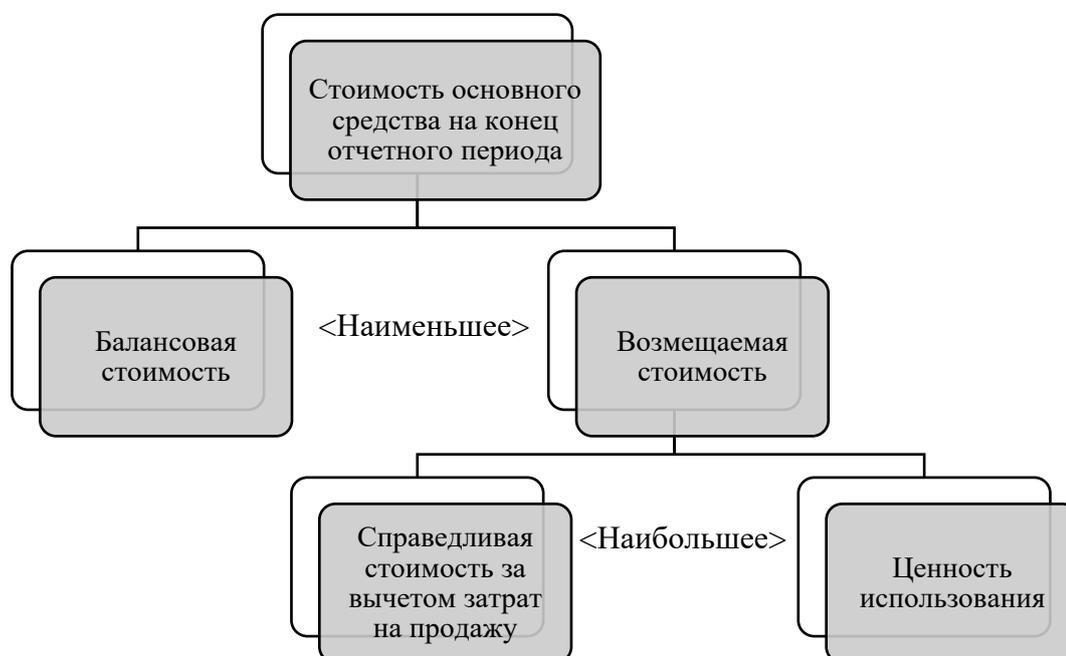

Рис. 2. Алгоритм тестирования объекта ОС на обесценение согласно МСФО (IAS 36).

Источник: разработан авторами на основании МСФО (IAS 36) «Обесценение активов».

Для наглядного представления отличий при тестировании объекта ОС на обесценение согласно НСБУ и МСФО рассмотрим пример, представленный в таблице 4.

Таблица 4. Тестирования объекта ОС на обесценение согласно НСБУ «Обесценение активов» и МСФО (IAS 36) «Обесценение активов»

(леев)

Вариант	Справедливая стоимость за вычетом затрат на продажу	Ценность использования	Возмещаемая стоимость	Балансовая стоимость	Убыток от обесценения согласно НСБУ	Убыток от обесценения согласно МСФО

I	240 000	310 000	310 000	300 000	признается 60 000 (300 000 – 240 000)	не признается, т.к. 310 000 > 300 000
II	240 000	285 600	285 600	300 000	признается 60 000 (300 000 – 240 000)	признается 14 400 (300 000 – 285 600)
III	276 000	270 000	276 000	300 000	признается 24 000 (300 000 – 276 000)	признается 24 000 (300 000 – 276 000)

Источник: разработана авторами на основании НСБУ «Обесценение активов» и МСФО (IAS 36) «Обесценение активов».

Предположим, что в варианте I справедливая стоимость тестируемого актива составила 240 000 леев. При балансовой стоимости 300 000 леев, когда справедливая стоимость за вычетом затрат на продажу сравнивается с ценностью использования и определяется стоимость возмещения как наибольшая из этих двух величин, убыток от обесценения не признается, так как в данном случае балансовая стоимость меньше возмещаемой. Субъекты, которые ведут учет на основе НСБУ, признают убыток от обесценения в сумме, на которую балансовая стоимость актива превышает его справедливую стоимость после вычета затрат на продажу, т.е. на 60 000 леев.

В варианте II при балансовой стоимости актива 300 000 леев и возмещаемой стоимости 285 600 леев, убыток от обесценения составляет 14 400 леев. В национальной практике при сравнении балансовой стоимости и справедливой стоимости за вычетом затрат на продажу, убыток от обесценения признается в размере 60 000 леев.

В варианте III в качестве возмещаемой стоимости была определена справедливая стоимость в сумме 276 000 леев. При сравнении данной величины с балансовой стоимостью убыток от обесценения составил 24 000 леев. В соответствии с национальными стандартами при сравнении балансовой стоимости и справедливой стоимости за вычетом затрат на продажу величина убытка от обесценения также составила 24 000 леев, так как в этом случае возмещаемая стоимость равна справедливой стоимости за вычетом затрат на продажу.

Обобщая вышеизложенное, следует отметить, что процесс тестирования на обесценение ОС подтвердил важность и значимость дисконтированной стоимости, поскольку определение убытка от обесценения по НСБУ и МСФО зачастую дает разные результаты. Так, если субъект, применяющий НСБУ, признает убыток от обесценения, то субъект, использующий МСФО, по результатам тестирования на обесценение аналогичного актива может признать убыток в меньшей сумме, что в свою очередь, сказывается как на финансовом результате, так и на последствиях налогообложения, а различия в подходе к определению справедливой стоимости – это еще один параметр, значимый для инвесторов [10]. Если в международной практике используется МСФО (IFRS 13) «Оценка справедливой стоимости», то в отечественной практике в виде справедливой выступает рыночная стоимость, которая не является аналогом стоимости, определяемой в соответствии с МСФО.

Выводы

В результате сравнительного анализа оценки основных средств в соответствии с положениями НСБУ и МСФО можно сделать следующие выводы: использование сведений об оценке и состоянии объектов ОС на различных стадиях жизненного цикла позволит принимать качественные и обоснованные решения, направленные на достижение стратегических целей, обеспечение надежности и безопасности функционирования субъектов в условиях устойчивого развития экономики.

Следует отметить, что формирование первоначальной стоимости и последующая оценка ОС согласно НСБУ, в сравнении с МСФО, в целом соответствуют общим принципам подготовки и составления финансовых отчетов. Особенностью является то, что НСБУ отличаются регламентированностью, в то время как МСФО основываются в большей степени на профессиональном суждении.

Основные отличия оценки ОС в национальной и зарубежной учетной практике связаны с применением концепции дисконтирования. Применение дисконтирования при формировании первоначальной стоимости основных средств согласно МСФО позволяет заинтересованным пользователям отчетных данных получать более достоверную и правдивую информацию о происходящих фактах хозяйственной жизни и их возможных последствиях в условиях рыночных отношений.

Концепция дисконтирования при тестировании на обесценение основных средств позволяет понять какие признаки обесценения рассматриваются, как определяется справедливая стоимость за вычетом затрат на продажу (на какой информации основывается определение), как рассчитывается ценность использования (какие допущения применялись при расчете притоков и оттоков денежных средств, а также ставки дисконтирования).

В заключение хотелось бы отметить, что на сегодняшний день назрела необходимость внедрения международных подходов оценки в практику учета отечественных субъектов и рассмотрения возможности использования концепции дисконтирования в НСБУ. Это предполагает разработку на государственном уровне методических указаний относительно оценочных показателей с учетом дисконтирования и установления общих принципов оценки для определения их справедливой стоимости.

Библиографические источники

1. Национальный стандарт бухгалтерского учета «Долгосрочные нематериальные и материальные активы». [Электронный ресурс] - Режим доступа: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131868&lang=ru (дата обращения 04.03.2023)
2. Национальный стандарт бухгалтерского учета «Обесценение активов». [Электронный ресурс] - Режим доступа: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131868&lang=ru (дата обращения 06.03.2023)
3. Международный стандарт финансовой отчетности (IAS 16) «Основные средства». [Электронный ресурс] - Режим доступа: <https://mf.gov.md/ru/lex/contabilitate-%C8%99i-audit> (дата обращения 04.03.2023)

4. Международный стандарт финансовой отчетности (IAS 23) «Затраты по займам». [Электронный ресурс] - Режим доступа: <https://mf.gov.md/ru/lex/contabilitate-%C8%99i-audit> (дата обращения 04.03.2023)
5. Международный стандарт финансовой отчетности (IAS 36) «Обесценение активов». [Электронный ресурс] - Режим доступа: <https://mf.gov.md/ru/lex/contabilitate-%C8%99i-audit> (дата обращения 06.03.2023)
6. Н. ЗЛАТИНА. «Учетная и налоговая практика последующей оценки основных средств». Monitorul fiscal Fisc.md nr 3(37), aprilie 2017 с. 81-86. ISSN: 1857-3991
7. Э.С. ДРУЖИЛОВСКАЯ. «Современные проблемы первоначальной и последующей оценки основных средств в российском и международном бухгалтерском учете». [Электронный ресурс] - Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/sovremennye-problemy-pervonachalnoy-i-posleduyushey-otsenki-osnovnyh-sredstv-v-rossiyskom-i-mezhdunarodnom-buhgalterskom-uchete/viewer> (дата обращения 02.03.2023)
8. З. С. ТУЯКОВА, Т. В. ЧЕРЕМУШНИКОВА. «Особенности учета и оценки основных средств на различных этапах их жизненного цикла в соответствии с требованиями МСФО». [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-ucheta-i-otsenki-osnovnyh-sredstv-na-razlichnyh-etapah-ih-zhiznennogo-tsikla-v-sootvetstvii-s-trebovaniyami-msfo/viewer> (дата обращения 03.03.2023)
9. М. ДИМА, Н. ЦИРЮЛЬНИКОВА Комментарии к изменениям, внесенным в НСБУ «Обесценение активов». În: *Contabilitate și audit*, 2019, № 11, с. 20-26.
10. О.В. РУРА. Процедура обесценения активов согласно международных и национальных стандартов учета. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <file:///D:/Downloads/protsedura-obestseneniya-aktivov-soglasno-mezhdunarodnyh-i-natsionalnyh-standartov-ucheta.pdf> (дата обращения 03.03.2023)
11. А. NEDERÎȚĂ Aspecte generale privind aplicarea IFRS pe teritoriul Republicii Moldova. În: *Contabilitate și audit*, 2019, №6, p. 18-21.
12. А. NEDERÎȚĂ Reevaluarea imobilizărilor corporale; tratamente și opțiuni contabile. În: "25 de ani de reformă economică în Republica Moldova: prin inovare și competitivitate spre progres economic". Chișinău, Moldova, 23-24 septembrie 2016, p. 98-102
13. L. GRIGOROI, L. LAZARI, N. BALTEȘ. Contabilitatea deprecierei mijloacelor fixe în viziune națională și internațională . În: *Studia Universitatis Moldaviae*, 2016, nr. 2(92), p. 170-181

CZU: 005.915:005.584.1(477)

DOI: <https://doi.org/10.53486/issc2023.63>

РАЗВИТИЕ РИСК-ОРИЕНТИРОВАННОГО ПОДХОДА В ФИНАНСОВОМ МОНИТОРИНГЕ СОГЛАСНО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВУ УКРАИНЫ

DEVELOPMENT OF A RISK-ORIENTED APPROACH IN FINANCIAL MONITORING IN ACCORDANCE WITH THE LEGISLATION OF UKRAINE

Автор: С.С. ОРЛОВСКАЯ

Электронная почта: orlovskaasonya@gmail.com

Научный руководитель: А.Ю. СТАРЧЕНКО

Электронная почта: antalexoneu@gmail.com

Одесский национальный экономический университет, Украина

Abstract. *The article analyzes the legal support of the risk-based approach in financial monitoring. It is determined that the updating of domestic legislation in the field of financial monitoring of Ukraine takes place taking into account international standards and includes reforming the system using a risk-based approach. For further development of Ukraine's financial monitoring system, it is necessary to take into account international standards, actively exchange information, strengthen cooperation with law enforcement agencies and the judiciary.*

Keywords: *financial monitoring, legal support, risk-oriented approach, financial transactions, legalization (laundering) of income, The State Financial Monitoring Service of Ukraine, subject of primary financial monitoring*

JEL: D63, G28

Введение

Динамичное развитие финансовых операций, связанное с глобализацией рынка финансовых услуг, приводит к распространению различных схем финансирования преступной деятельности. Нелегальное перемещение средств между экономическими субъектами, включая использование финансовой системы для легализации (отмывания) доходов, полученных преступным путем, и финансирование терроризма, представляют серьезную угрозу для национальной экономики и безопасности Украины. Борьба с коррупцией и организованной преступностью, в том числе с легализацией (отмыванием) доходов, полученных преступным путем, является стратегическим приоритетом политики национальной безопасности. Поэтому предотвращение и противодействие этим преступлениям имеют первостепенное значение для обеспечения национальной безопасности каждого государства. Легализация (отмывание) доходов, полученных преступным путем, не только представляет собой общественно опасное деяние, но и системную угрозу для финансовых рынков и национальной экономики в целом.

Основное содержание

Система финансового мониторинга регулируется международными стандартами FATF [1] и направлена на противодействие отмыванию средств и финансированию терроризма на основе использования риск-ориентированного подхода. Несмотря на принятие нормативно-правовых документов и создание международных организаций, единой системы противодействия преступности в этой области, которая стала бы универсальным ориентиром для большинства

стран мира, не существует. Каждая страна имеет возможность формирования собственной системы предотвращения легализации доходов, полученных незаконным путем, и международные стандарты имеют рекомендательный характер. Такой подход позволяет учитывать национальные особенности и уровень развития, а также свободно адаптироваться к национальному законодательству, что является положительным следствием [2, с. 107].

28 апреля 2020 года вступил в силу Закон Украины «О предотвращении и противодействии легализации (отмыванию) доходов, полученных преступным путем, финансированию терроризма и финансированию и распространения оружия массового уничтожения» от 06.12.2019 г. № 361-IX (далее - Закон № 361-IX) [3]. Указанный Закон значительно совершенствует процедуру финансового мониторинга и приводит украинскую практику в соответствие с актуальными международными и европейскими нормами (в частности, рекомендации FATF, Директивы ЕС 2015/849 «О предотвращении использования финансовой системы для целей отмывания денег или финансирования терроризма», Регламента (ЕС) 2015/847 «Об информации, сопровождающей денежные переводы»).

Согласно Рекомендации 29 FATF [4, с. 135] страны должны создать подразделение финансовой разведки, которое является национальным центром для получения и анализа: а) уведомлений о подозрительных операциях; и (b) другой информации, имеющей отношение к отмыванию средств, связанных предикатных преступлений и финансированию терроризма, и для передачи результатов этого анализа подразделение финансовой разведки должно иметь возможность получения дополнительной информации от подотчетных учреждений и иметь своевременный доступ к финансовой, административной и правоохранительной информации, которая ему необходима для надлежащего выполнения своих функций. В Украине функции подразделения финансовой разведки выполняет Государственная служба финансового мониторинга Украины (далее – Госфинмониторинг), созданная в 2002 г. Госфинмониторинг с 2005 г. является центральным органом исполнительной власти, деятельность которого координируется Кабинетом Министров Украины через Министра финансов. Обязанности, права, функции и полномочия Госфинмониторинга определены Законом Украины «О предотвращении и противодействии легализации (отмыванию) доходов, полученных преступным путем, финансированию терроризма и финансированию распространения оружия массового уничтожения» и Положением о Государственной службе финансового мониторинга Украины, утвержденным постановлением Кабинета Министров Украины от 29.07.2015 №537. Субъектами государственного финансового мониторинга также являются Национальный банк Украины, Министерство юстиции Украины, Национальная комиссия по ценным бумагам и фондовому рынку, Министерство цифровой трансформации Украины. В Украине система финансового мониторинга состоит не только из государственного уровня, но и первичного уровня. Субъект первичного финансового мониторинга обязан обеспечить надлежащую организацию и проведение первичного финансового мониторинга.

В п. 53 ч. 1 ст. 1 Закона Украины № 361-IX дается определение «риск-ориентированного подхода», который охарактеризован как определение (обнаружение), оценка (переоценка) и понимание рисков легализации (отмывания) доходов, полученных преступным путем, финансирование терроризма и/или финансирование распространения оружия массового уничтожения, а также принятие соответствующих мер по управлению рисками способом и в объеме, обеспечивающими минимизацию таких рисков в зависимости от их уровня.

Введены также термины «высокий риск», «неприемлемо высокий риск», «надлежащая проверка клиента» и «усиленные меры надлежащей проверки», что свидетельствует об особом

внимании к рисковому составляющей финансового мониторинга. В зависимости от степени риска субъект первичного финансового мониторинга может применять упрощенные меры надлежащей проверки в случае низкого риска, что, в частности, может предусматривать уменьшение частоты и объема действий по мониторингу деловых отношений и сбора дополнительной информации о деловых отношениях или, наоборот, при высоком риске - усиленные меры надлежащей проверки, включающие углубленную идентификацию клиента, повышенное внимание к изучению операций клиента, получение и фиксирование сведений об источнике финансирования осуществляемых операций [5].

Высокий риск определен Законом № 361-IX как результат оценки риска субъектом первичного финансового мониторинга, основанного на результатах анализа совокупности критериев, предусмотренных законодательством и внутренними документами субъекта первичного финансового мониторинга, и свидетельствующего о высокой вероятности использования субъекта первичного финансового мониторинга для легализации (отмывание) доходов, полученных преступным путем, финансирование терроризма и/или финансирование распространения оружия массового поражения. А неприемлемо высокий риск – максимально высокий риск, который не может быть принят субъектом первичного финансового мониторинга в соответствии с внутренними документами по вопросам финансового мониторинга. Следовательно, в Украине усиливается внимание со стороны государства к построению внутренней системы финансового мониторинга на риск-ориентированном принципе.

Согласно п. 1 ст. 7 Закона № 361-IX субъекты первичного финансового мониторинга обязаны в своей деятельности применять риск-ориентированный подход, учитывая соответствующие критерии риска, в частности, связанные с его клиентами, географическим расположением государства регистрации клиента. Применение «риск-ориентированного подхода» заключается в: а) определении (обнаружении), оценке (переоценке) и понимании рисков легализации (отмывания) доходов, полученных преступным путем, от финансирования терроризма и/или финансирования распространения оружия массового уничтожения; б) принятие соответствующих мер по управлению рисками способом и в объеме, обеспечивающих минимизацию таких рисков, в зависимости от их уровня.

Кроме того, в Законе отмечается, что применение риск-ориентированного подхода осуществляется в порядке, определенном внутренними документами по финансовому мониторингу субъекта первичного финансового мониторинга. Что, в свою очередь, на практике приводит к случаям, когда банк отказывается от дальнейших деловых отношений с клиентом в одностороннем порядке при установлении клиенту неприемлемо высокого риска. Например, так случилось по делу № 910/3245/19, в котором банк сообщил истцу (общество с ограниченной ответственностью - ООО), что разорвал заключенный с ним договор и закрыл текущие счета, в связи с установлением неприемлемо высокого уровня риска по результатам переоценки риска клиента. Суть дела заключалась в том, что во исполнение условий договора банковского обслуживания, заключенного путем подачи заявления об открытии расчетного счета и присоединения к Условиям и правилам предоставления банковских услуг, банком был открыт ООО текущий счет. 18 сентября 2017 истец обнаружил неудачную попытку создания в системе "Клиент-банк" платежных поручений для осуществления оплаты с указанного счета 09 октября 2017 года в ответ на свое обращение истец получил копию уведомления о принятии банком решения о расторжении договоров и закрытии текущих счетов на основании ст. 64 Закона Украины «О банках и банковской деятельности», ч. 1 ст. 10 Закона Украины «О предотвращении и противодействии легализации (отмыванию) доходов, полученных

преступным путем, финансированию терроризма и финансированию распространения оружия массового уничтожения», в связи с установлением неприемлемо высокого риска по результатам переоценки риска клиента.

Решением Хозяйственного суда города Киева от 04.06.2019 по делу №910/3245/19 иск был удовлетворен частично, признана недействительной односторонняя сделка, совершенная банком по расторжению договора банковского обслуживания. Принимая указанное решение, суд исходил из того, что банком не предоставлено доказательств наличия решения специально уполномоченного органа относительно операции истца (ООО) и соблюдения банком законодательно определенного порядка действий в соответствии с Законом Украины № 361-IX. Постановлением Северного апелляционного хозяйственного суда от 18.12.2019 решение первой инстанции оставлено прежним. Не соглашаясь с вышеуказанными постановлением и решением, банк обратился в Суд с кассационной жалобой. Рассматривая кассационную жалобу, Верховный суд Украины отметил, что проанализировав содержание ст.64 Закона Украины «О банках и банковской деятельности» и статьи 10 Закона Украины №361-IX, суды правильно указали, что банк наделен правом в одностороннем порядке отказаться от деловых отношений с клиентами с неприемлемо высоким риском, в том числе путем расторжения договоров. Вместе с тем, правильно и утверждение судов предыдущих инстанций о том, что право банка как субъекта первичного финансового мониторинга отказаться от договорных отношений путем расторжения договора банковского счета по основаниям установления клиенту неприемлемо высокого риска по результатам оценки или переоценки риска не является неограниченным. Судам необходимо в каждом случае исходя из установленных обстоятельств дела исследовать основания и обоснованность установления клиенту такой категории риска. Частично удовлетворяя иски по этому делу, суды установили, что ответчик не предоставил никаких внутренних документов по вопросам финансового мониторинга, подтверждающих существование правовых оснований для установления неприемлемо высокого риска истцу. В частности, ответчик не предоставил собственную Программу управления комплайнс-риском финансового мониторинга, содержащую критерии установления неприемлемо высокого риска, наличие которой предусмотрено Положением об осуществлении банками финансового мониторинга, утвержденного постановлением Правления НБУ от 26.06.2015 №417. Суды установили, что ответчик никакими надлежащими и допустимыми доказательствами не доказал обоснованности оснований считать незаконными источники происхождения средств ООО "Эм Джи Принт", других его активов или прав на такие активы, а также не доказал наличие в банковских операциях истца признаков отмывания доходов. Таким образом, обращаясь с кассационной жалобой, ответчик не доказал неправильное применение судами норм права как необходимой предпосылки для отмены или изменения обжалуемых судебных решений, что послужило основанием для Верховного Суда оставить кассационную жалобу без удовлетворения.

Министерство финансов Украины в декабре 2022 года утвердило новые Критерии рисков легализации (отмывания) доходов, полученных преступным путем, финансирования терроризма и финансирования распространения оружия массового уничтожения (далее – Приказ №465) [6]. Эти критерии разработаны для выполнения субъектами первичного финансового мониторинга требований законодательства в сфере предотвращения и противодействия легализации (отмыванию) доходов, полученных преступным путем, финансированию терроризма и финансированию распространения оружия массового уничтожения по применению ими риск-ориентированного подхода, что поможет им

эффективнее собирать и анализировать информацию о клиентах и операциях, обнаруживать и предотвращать возможные финансовые преступления. Данным Приказом № 465 определены следующие критерии рисков легализации (отмывания) доходов, полученных преступным путем, финансирование терроризма и финансирование распространения оружия массового уничтожения: а) критерии риска по типу клиента; б) критерии риска, связанные с географическим расположением государства проживания (нахождения, регистрации) клиента или учреждения, через которое он осуществляет передачу (получение) активов; в) критерии риска по типу (виду) услуги (продукта) и по способу (каналу) предоставления или получения услуги (продукта) [6].

Выводы.

Таким образом, финансовый мониторинг в Украине как деятельность по выявлению и противодействию нелегальным доходам находится на стадии становления. Усовершенствование законодательства в части риск-ориентированного подхода может существенно повлиять на эффективность финансового мониторинга в целом, что в свою очередь может способствовать укреплению доверия инвесторов и международных партнеров к экономике Украины. Кроме того, усиление борьбы с легализацией доходов, полученных преступным путем, может оказаться эффективным средством для борьбы с коррупцией и преступностью в целом, что положительно скажется на экономическом и социальном развитии Украины.

Библиографические ссылки

1. The FATF Recommendations. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/fatf-recommendations.html>. – Дата обращения: 28.02.2023.
2. Рекуненко И.И., Кобец Ж.А., Скоренько И.А. Особенности формирования и применения системы финансового мониторинга / Вестник Сумского государственного университета. Серия: Экономика. 2020. № 1. С. 104–117.
3. О предотвращении и противодействии легализации (отмыванию) доходов, полученных преступным путем, финансированию терроризма и финансированию распространения оружия массового поражения: Закон Украины от 06.12.2019 № 361-IX. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> Дата обращения: 28.02.2023
4. Международные стандарты по борьбе с отмыванием средств, финансированием терроризма и распространением оружия массового поражения. Рекомендации FATF [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://mof.gov.ua/storage/files/Рекомендац_.pdf Дата обращения: 28.02.2023
5. Кознова А. Финансовый мониторинг в Украине по-новому: чего ожидать? [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://biz.ligazakon.net/ru/analitics/192891_finansovyy-monitoring-v-ukraine-po-novomu-chego-ozhidat Дата обращения: 28.02.2023
6. Приказ Министерства финансов Украины «Об утверждении Критериев рисков легализации (отмывания) доходов, полученных преступным путем, финансирование терроризма и финансирование распространения оружия массового поражения» от 28.12.2022г. № 465 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://ips.ligazakon.net/document/view/re39314?an=1> Дата обращения: 28.02.2023

UJĘCIE I WYCENA AKTYWÓW W OPARCIU O POLSKĄ USTAWĘ O RACHUNKOWOŚCI I MSR. STUDIA PRZYPADKÓW

RECOGNITION AND VALUATION OF ASSETS BASED ON THE POLISH ACCOUNTING ACT AND IASs. CASE STUDIES

Autor: **DAMIAN ADAMIEC**

Koordinator naukowy: **EWELINA KIEŁEK-WIĘCŁAWSKA**

e-mail: ewieclawska@ansb.pl

Akademia Nauk Stosowanych Stefana Batorego

Abstract. *The article presents, in the form of case studies, issues covering selected aspects of assets, illustrating the approach in accordance with the application of the regulations resulting from the Polish Accounting Act and International Accounting Standards, (IASs) in matters relating to the recognition, valuation and depreciation of selected groups of assets.*

Keywords: *international accounting standards, iass, polish accounting act, case study, depreciation, assets, valuation*

JEL: M40, M41

Wstęp

Celem artykułu jest przedstawienie w postaci studium przypadków zagadnienia obejmującego wybrane aspekty dotyczące aktywów, obrazujące podejście zgodnie z zastosowaniem regulacji wynikających z ustawy o rachunkowości oraz międzynarodowych standardów sprawozdawczości finansowej w kwestiach dotyczących ujęcia, wyceny oraz amortyzacji wybranych grup majątku.

29 września 1994 roku uchwalono ustawę o rachunkowości (UoR), która stała się podstawowym dokumentem w rachunkowości w naszym kraju. Wyraźnie oddzieliła handlową stronę prowadzenia działalności od podatkowej, przywróciła oraz zdefiniowała w sposób szczegółowy wiele nowych kategorii ekonomicznych, finansowych oraz księgowych adekwatnych i niezbędnych dla gospodarki rynkowej na co wskazuje artykuł 1 [Ustawa z dnia 29 września 1994: art.1]. Podstawa prawna do przyjęcia MSR/MSSF do porządku prawnego Wspólnoty zawarta jest w Rozporządzeniu 1606/2002 Parlamentu Europejskiego oraz Rady w sprawie stosowania międzynarodowych standardów rachunkowości. Dla konkurencyjności wspólnotowych rynków kapitałowych istotne jest osiągnięcie zbieżności standardów stosowanych w Europie do sporządzania sprawozdań finansowych, z międzynarodowymi standardami rachunkowości, które mogą być stosowane globalnie, dla transakcji transgranicznych lub notowań na świecie [WE Nr 1606/2002: art.1; Świetla, str.41]. Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR) [Krasodomska: s.3] są opracowywane przez Komitet Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (KMSR), którego celem jest wypracowanie jednolitego zestawu globalnych standardów rachunkowości [WE Nr 1606/2002: art.2]. W następstwie restrukturyzacji KMSR nowy zarząd w dniu 1 kwietnia 2001 r., jedną ze swych pierwszych decyzji zmienił nazwę KMSR na Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR), a w odniesieniu do przyszłych międzynarodowych standardów rachunkowości, zmienił nazwę MSR na Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) [Jurkiewicz: s.46].

Ważne jest, że zarówno MSR i MSSF oraz Ustawa o Rachunkowości w sposób analogiczny definiuje aktywa. Obie regulacje dzielą aktywa na majątek trwały i obrotowy. Poniżej przedstawiono wybrane

studia przypadków dotyczące aktywów wskazujące na różnice pomiędzy MSR/MSSF i Ustawą o rachunkowości.

Studium przypadku 1. Amortyzacja maszyny

Założenia do studium przypadku 1 są następujące:

1. Spółka Y zakupiła pod koniec 20X0 roku maszynę o wartości początkowej 1 200 000 zł, a jej zdolność do użytkowania rozpoczęła wraz z pierwszym dniem następnego roku kalendarzowego. Podmiot gospodarczy ustalił okres użyteczności maszyny wynoszący 6 lat oraz przyjął metodę amortyzacji liniowej.
2. Z góry ustalono, iż silnik jaki posiada maszyna będzie zdolny do użytkowania przez 3 lata, a następnie należy go wymienić. Z tego względu spółka dokonała zakupu dodatkowego silnika, który zastąpi pierwszy po 3 latach użytkowania maszyny i wraz z rozpoczęciem użytkowania rozpocznie się jego amortyzacja. Omawiany element maszyny stanowi 25% jej wartości, a dodatkowy kupiono za 300 000 zł i założono, że nie zmieni on swojej wartości i użyteczności od momentu zakupu do użytkowania.

Plan amortyzacji oraz kosztów z nią związanych przez cały jej okres z zastosowaniem regulacji MSSF/MSR oraz ustawy o rachunkowości przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 1. Amortyzacja maszyny

Roczny odpis amortyzacyjny (zł) – MSFF/MSR						
Składnik	20X1	20X2	20X3	20X4	20X5	20X6
Podstawowy silnik	100000	100000	100000	0	0	0
Dodatkowy silnik	0	0	0	100000	100000	100000
Pozostała część maszyny	150000	150000	150000	150000	150000	150000
Amortyzacja	250000	250000	250000	250000	250000	250000
Amortyzacja - narastająco	250000	500000	750000	1000000	1250000	1500000
Roczny odpis amortyzacyjny (zł)-UoR						
Składnik	20X1	20X2	20X3	20X4	20X5	20X6
Maszyna	200000	200000	200000	200000	200000	200000
Amortyzacja	200000	200000	200000	200000	200000	200000
Amortyzacja - narastająco	200000	400000	600000	800000	1000000	1200000

Zródło: opracowanie własne.

W każdym z następujących 6 lat roczna suma amortyzacji maszyny zgodnie z ustawą jest niższa niż ta przedstawiona według standardów. Jest to wynikiem tego, iż jeżeli jednostka sprowadzi swoją rachunkowość zgodnie z MSSF/MSR jest zmuszona osobno ewidencjonować wymienione w tabeli elementy maszyny z wyróżnieniem obu silników, natomiast ustawa wymaga dokonywania ewidencji maszyny jako kompletnego i całościowego elementu majątku. Na koniec okresu amortyzacji maszyny w tj. 20X6 roku suma odpisów amortyzacyjnych zgodnie z ustawą o rachunkowości wynosi 1 200 000 zł, co odpowiada wartości maszyny stanowiącej podstawę amortyzacji, natomiast według

MSSF/MSR suma ta wynosi 1 500 000 zł co daje różnicę 300 000 zł. Powyższa zależność wynika z faktu, iż zgodnie z ustawą zakupiony dodatkowo silnik przez pierwsze 3 lata użytkowania maszyny stanowi element zapasów, nie będąc składnikiem powiązany w sposób ekonomiczny z maszyną. Dodatkowy silnik, a właściwie zużycie zapasu, który stanowił dopiero w roku 20X4 zaczyna stanowić koszt. Podsumowując zgodnie z MSR/MSSF należy osobno ewidencjonować wszystkie części maszyny. UoR wymaga ewidencjonowania wszystkich części maszyny jako jedną całość. W tym przypadku silnik dodatkowy to zapasy – nie podlega amortyzacji.

Studium przypadku 2. Wartości niematerialne i prawne (licencja)

Założenia do studium przypadku są następujące:

1. Spółka X za kwotę 247 500 zł netto zakupiła licencję na oprogramowanie do obrabiarek skrawających. Oprogramowanie przyjęto do użytkowania wraz z dniem zakupu.
2. W związku z zakupem poniesiono nakłady:
 - 4 950 zł – wynagrodzenie dla pośrednika w zakupie,
 - 18 150 zł – opłata za usługi prawne związane z umową licencyjną.
3. Spółka 60% kwoty uiściła od razu w momencie zakupu, natomiast pozostałą część zapłaci po roku. Stopa dyskontowa wynosi 7%.
4. Dodatkowo ustalono, że koszty związane z odinstalowaniem oprogramowania z systemu po wygaśnięciu umowy licencyjnej będą wynosiły 4125 zł.

Wartość początkowa nabytej przez spółkę X wartości niematerialnej i prawnej w postaci licencji zgodnie z regulacjami wynikającymi z ustawy o rachunkowości oraz MSSF/MSR uwzględniając powyższe założenia przedstawia tabela poniżej.

Tabela 2. Wartości niematerialne i prawne (licencja)

Wartość początkowa - UoR	
Cena zakupu netto + 247500 zł	
Wynagrodzenie dla pośrednika w zakupie + 4950 zł	
Opłata za usługi prawne + 18150 zł	
Wartość początkowa licencji=270600zł	
Wartość początkowa – MSSF/MSR	
Płatność natychmiastowa	148500zł
Płatność zdyskontowana na dzień przyjęcia oprogramowania do użytkowania	+92523,37
Wynagrodzenie dla pośrednika w zakupie	+4950
Opłata za usługi prawne	+18150
Wartość początkowa licencji	= 264123,37
Różnica: 270600zł-264123,37 zł=6476,63 zł	

Źródło: opracowane własne.

Z przedstawionego przykładu wynika przede wszystkim to, że Ustawa o Rachunkowości ujmuje w wartości początkowej kwotę netto jaka widnieje na fakturze i takiej płatności dokonuje przedsiębiorstwo/nabywca. MSR/MSSF nakazują dokonać zdyskontowania płatnej kwoty (uwzględnić termin dokonania tej płatności). Analogiczne wnioski można wyciągnąć przy zakupie inwestycji co pokazano w studium przypadku 3.

Studium przypadku 3. Inwestycje

Założenia do studium przypadku:

1. Z pierwszym dniem 20X1 roku spółka X nabyła aktywo w postaci nieruchomości, która została zakwalifikowana jako inwestycja długoterminowa. Kwota zakupu wynosiła 3 784 000 zł, przy czym ustalono, iż 50% kwoty zostanie uregulowane od razu w dniu nabycia, natomiast pozostała część za rok. Oprocentowanie kredytów hipotecznych w wysokości 4,5%.
2. W związku z zakupem spółka poniosła następujące koszty:
 - 12 925 zł – opłata za usługi notariusza,
 - 9 350 zł – opłata za usługi prawne związane z zakupem,
 - 10 450 zł – wynagrodzenie dla pośrednika w zakupie.

Tabela 3. Inwestycje

Wartość początkowa - UoR	
Cena zakupu netto	3784000 zł
Opłata za usługi notarialne	+12925 zł
Opłata za usługi prawne	+9350
Wynagrodzenie dla pośrednika	+10450
Wartość początkowa nieruchomości	=3816725
Wartość początkowa – MSSF/MSR	
Płatność natychmiastowa	1892000 zł
Płatność zdyskontowana	+1810526,31 zł
Opłata za usługi notarialne	+129250 zł
Opłata za usługi prawne	+9350
Wynagrodzenie dla pośrednika	+10450
Wartość początkowa nieruchomości	=3735251,31
Różnica: 3816725-3735251,31 =81473,69 zł	

Zródło: opracowanie własne.

Ustawa o Rachunkowości nieuwzględnienia obniżenia wartości początkowej za względu na odroczone termin płatności należności za zakup inwestycji. MSR/MSSF pozwala na zdyskontowanie części kwoty płatnej w terminie późniejszym.

Podsumowanie

W zaprezentowanych studiach przypadków widoczne było wiele elementów zgodnych, ale też różnice w podejściu oraz ujęciu aktywów. Różnice wynikają z precyzji co do kwalifikacji i grupowania poszczególnych składników majątku, a następnie ich wyceny wstępnej, bilansowej, procesu amortyzacji, jak i kosztów oraz przychodów z tymi aktywami związanymi. Wszystkie wyżej wspomniane elementy są względem siebie zbliżone co do rozwiązań, ale nie są identyczne co daje inne wartości jakie przypisywane są danemu elementowi aktywa, kosztami związanymi ze

zdarzeniami gospodarczymi wokół niego, a co za tym idzie ogólnych rozbieżności w obrazie jednostki jaki daje stosowanie przepisów ustawy bądź standardów.

Bibliografia

1. Art.1, Ustawa z dnia 29 września 1994 o rachunkowości, tekst jednolity: Dz. U. z 2019 r. poz. 351, 1495, 1571, 1655, 1680, z 2020 r. poz. 568, 2122, 2123
2. Jurkiewicz R., Międzynarodowe Standardy Rachunkowości i Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej przejawem procesu standaryzacji w rachunkowości [w:] Kostur A. (red.) Problemy harmonizacji rachunkowości, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice 2011
3. Krasodomska J., Ku globalnym standardom rachunkowości- MSSF i US GAAP, e-Finanse nr 3, 2008
4. ROZPORZĄDZENIE (WE) NR 1606/2002 PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY z dnia 19 lipca 2002 r. w sprawie stosowania międzynarodowych standardów rachunkowości
5. Świetla K., Założenia koncepcyjne sporządzania i prezentacji sprawozdań finansowych jako podstawa MSSF, Zeszyty naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie nr 768, 2008

ОСОБЕННОСТИ ВЕДЕНИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЁТА В ТОРГОВЛЕ

FEATURES OF ACCOUNTING IN TRADE

Авторы: КРИСТИНА ЛИСКУ, ИРИНА УЗУН

e-mail: liscucristina6@gmail.com , irinauzun1505@gmail.com

Научный руководитель: ГЕРАСИМОВ МИХАИЛ, ORCID:0000-0001-5992-7298

e-mail: gherasimov.mihail.ivan@ase.md

Academia de Studii Economice din Moldova, Moldova

Abstract. *This topic is relevant and significant for every enterprise, carrying out their trading activities. The research paper examines the organization of accounting at a trade enterprise, the specifics of accounting for inventory, material damage, and the registration of goods. The purpose of this work is to study the peculiarities of accounting in trade organizations. To write the article, we used the following methods: analysis, comparison, description, tabular method. After conducting a study, we came to the conclusion that trading activity has many nuances that require attention, and that is why it is worth considering in detail all the outcomes and possible options.*

Keywords: *accounting, trade, goods, liability, damage, wholesale, retail, debt.*

JEL: M41

Введение

Бухгалтерский учет - важный элемент финансово - экономических отношений в человеческом обществе. В сфере действия предприятия (организации) любой формы собственности он выступает во-первых, как звено управления, осуществляющее взаимную связь между руководством предприятия и его трудовым коллективом; во-вторых, как специальный финансовый язык, с помощью которого отражаются сущность и специфика хозяйственной деятельности.

Цель настоящей статьи: изучение особенностей ведения бухгалтерского учета в торговых организациях.

Исходя из целей, были определены следующие задачи статьи:

1. рассмотреть сущность торговой деятельности и принципы организации учета товарных операций в торговле.
2. проанализировать пути поступления и выбытия товаров и их влияние на бухгалтерский учет, в том числе рассмотреть методы, используемые при оценке товаров.
3. изучить документы, применяемые в торговых операциях розничной торговли.

Предметом исследования является совокупность теоретических, методологических, правовых и практических вопросов организации бухгалтерского учета в торговых организациях

Объектом исследования являются коммерческие организации Республики Молдова, осуществляющие торговую деятельность.

Использованные методы: анализ, сравнение, описание, табличный и другие.

В целом, бухгалтерский учет выполняет функции особой информационно - технической системы, обеспечивающей непрерывность и устойчивость работы коммерческого предприятия, предсказуемость ее финансового результата. С этой точки зрения, он не может

быть заменен никаким другим равнозначным экономическим механизмом или однотипной финансовой структурой.

Однако бухгалтерский учет в торговле имеет специфические характеристики, поэтому необходимо знать основные нюансы торговой деятельности, чтобы не нарушать установленных законодательных норм. Мы детально рассмотрим, какие существуют особенности его ведения.

Цели и задачи учета товарных операций

Закупку и продажу товаров могут осуществлять любые организации, как специализированные торговые (универмаги, универсамы и т.п.), так и неспециализированные, для которых торговля является одним из видов хозяйственной деятельности (неосновным)

Общая стоимость проданных товаров называется товарооборотом. В зависимости от вида покупателя товарооборот может быть оптовым или розничным.

Оптовый товарооборот формируется в результате продажи товаров одной организацией другой организации для последующей перепродажи или потребления.

Розничный товарооборот образуется при продаже товаров конечным потребителям, главным образом непосредственно населению, а также учреждениям и организациям для удовлетворения потребностей их контингента (больницам, санаториям, домам отдыха, детским учреждениям и т.п.). Данный товарооборот еще называют мелкооптовым. [1, стр.6]

Товары являются основным объектом бухгалтерского учета в торговле, поэтому правильная постановка их учета должна находиться в центре внимания бухгалтерского аппарата.

Исходя из этого, можно выделить основные цели бухгалтерского учёта товаров:

- контроль за сохранностью товаров;
- своевременное представление руководству организации информации о фактическом товарообороте и валовом доходе, о состоянии товарных запасов и эффективности их использования.

Для достижения этих целей необходимо решить комплекс бухгалтерских задач:

- обеспечение совместно с другими службами торгового предприятия материальной ответственности за товары;
- проверка правильности документального оформления, законности и целесообразности товарных операций, своевременное и правильное отражение их в учете;
- проверка полноты и своевременности оприходования товаров, правильности и своевременности списания реализованных и отпущенных товаров;
- обеспечение контроля за соблюдением нормативов товарных запасов, выявления неходовых, залежалых и недоброкачественных товаров;
- установление контроля за правильным проведением инвентаризации, своевременное и правильное выявление ее результатов;
- обеспечение контроля за правильной организацией и формированием цен, соблюдение условий франкировки;
- своевременное и правильное выявления валового дохода

Рассмотрим подробнее некоторые бухгалтерские задачи.

Организация материальной ответственности работников

Под материальной ответственностью понимается обязанность работника возместить ущерб, причиненный работодателю, в порядке, установленном законодательством.

Статьей 9 ч.2 Трудового кодекса Республики Молдова на работников возлагается обязанность «бережно относиться к имуществу предприятия, учреждения, организации и принимать меры к предотвращению ущерба». [2]

Юридический энциклопедический словарь определяет материальную ответственность как основанную на нормах трудового права «обязанность работника возместить ущерб, причиненный предприятию (учреждению, организации) в пределах и в порядке, установленных законодательством»[3]. Трудовым законодательством установлено два вида материальной ответственности: ограниченная и полная. Согласно ст. 336 ТК РМ ограниченная ответственность заключается в том, что «работник предприятия несет материальную ответственность в размере прямого действительного ущерба, но не более своего среднего месячного заработка» [2]

При полной материальной ответственности работник обязан возместить причиненный ущерб в полном размере. Полная материальная ответственность, согласно ст. 339 ТК РМ, наступает, если с работником заключен специальный письменный договор. Письменный договор о полной материальной ответственности может быть заключен работодателем с работником, достигшим возраста восемнадцати лет и занимающим должность или выполняющим работы, непосредственно связанные с хранением, обработкой, продажей (поставкой), перевозкой или использованием в процессе труда переданных ему ценностей [2]

Размер материального ущерба, причиненного работодателю, определяется по фактическим потерям, исчисляемым на основе данных бухгалтерского учета.

Согласно ст. 341 ТК РМ:

- В случае хищения, утраты, уничтожения или повреждения имущества работодателя, отнесенного к основным средствам, размер материального ущерба исчисляется исходя из балансовой стоимости (себестоимости) материальных ценностей с учетом степени износа согласно установленным нормам.
- В случае хищения, недостачи, уничтожения или умышленного повреждения материальных ценностей, за исключением имущества, работодателя, отнесенного к основным средствам, ущерб устанавливается исходя из цен, действующих в соответствующем населенном пункте на день причинения ущерба согласно статистическим данным. [2]

Материальная ответственность может быть индивидуальная и коллективная (бригадная). В первом случае за сохранность товаров отвечает один работник, а во втором случае- несколько работников (бригада).

Коллективная (бригадная) материальная ответственность вводится, когда при совместном выполнении работ, связанных с приемкой, хранением и продажей (отпуском) ценностей, невозможно разграничить ответственность каждого работника за причинение ущерба. Количество членов бригады в зависимости от конкретных условий работы устанавливается администрацией.

Руководство бригадой возлагается на бригадира, являющегося старшим по должности в бригаде. Он должен иметь соответствующее образование, достаточную квалификацию и опыт работы в торговле. Бригадир и его заместитель назначаются приказом руководителя организации. При этом, с правовой точки зрения, согласия коллектива бригады на это не требуется, однако на практике данное назначение принимается, как правило, с учетом мнения членов бригады. При временном отсутствии бригадира (отпуск, болезнь, командировка и т. п.)

его обязанности возлагаются администрацией предприятия на заместителя бригадира или на одного из членов бригады, где нет заместителя бригадира. [4, стр.9]

Документальное оформление поступления товаров

Правила документирования и первичного учета, установлены в Законе о бухгалтерском учёте и финансовой отчётности (от 05.01.2018 в Monitorul Oficial Nr. 1-6 статья № : 22)

Законом предусмотрена отмена обязательного применения унифицированных форм первичных учетных документов для всех кроме организаций государственного сектора. Коммерческие организации могут использовать типовые формы первичных документов, утвержденные Министерством финансов и иными органами публичной власти или могут разработать и использовать формы первичных документов, утвержденные его руководством, с соблюдением требований содержания обязательных элементов.

Первичными документами строгой отчётности являются:

- Налоговая накладная
- акт закупки товаров;
- квитанция;
- доверенность;
- путевой лист легкового автомобиля;
- путевой лист грузового автомобиля;
- путевой лист автобуса;
- учетный лист закупки молока;
- извещение, сопровождающее товар.

К документам, подтверждающим количество товара, относится налоговая накладная, товаро-сопроводительное уведомление (или извещение), акт закупки товаров и др.

Документами, подтверждающими качество товара, являются сертификат соответствия, удостоверение о качестве, гигиенический сертификат, ветеринарный сертификат и др.

Приемка товара по количеству – это приемка (проверка) товара в установленные сроки по массе нетто и количеству товарных единиц, поставленных без тары или в открытой таре с последующей проверкой массы нетто и количества товарных единиц в каждом месте.

Приемка товара по качеству – это проверка в установленные сроки сохранности качества и наличия комплектности товаров, их соответствия требованиям стандартов, техническим условиям, образцам и другим условиям, предусмотренным договором о поставке. [5]

Учёт закупки товаров и формирование продажной стоимости

Согласно Плану счетов бухгалтерского учёта оприходование товаров от поставщика отражается в учёте магазина следующим образом:

Таблица 1. Оприходование товаров по розничным ценам согласно плану счетов

№ п/п	Корреспонденция счетов	Комментарий
1.	Дебет счёта 217 «Товары»	
	<ul style="list-style-type: none"> • Субсчёт 2172 «Продукция, переданная для продажи в собственные магазины» 	На покупную стоимость
	<ul style="list-style-type: none"> • Субсчёт 2175 «Тара под товаром и порожня» 	На сумму поступившей тары вместе с товаром

	<ul style="list-style-type: none"> • Субсчёт 2176 «Транспортно-заготовительные расходы по доставке товаров» 	На сумму понесенных расходов по закупке и доставке товаров до магазина, склада торгового предприятия
	Дебет счёта 534 «Обязательства бюджету»	
	<ul style="list-style-type: none"> • Субсчёт 5344 «Обязательства по налогу на добавленную стоимость» 	На сумму НДС, принятого к зачёту
	Кредит счёта 521 «Текущие коммерческие обязательства»	На покупную стоимость товаров и тары, и на транспортно-заготовительные расходы, включая НДС
2	Дебет счёта 217 «Товары»	На сумму торговой надбавки (по розничной продажной стоимости) и на сумму НДС, включённую в продажную стоимость
	Кредит счёта 821 «Торговая надбавка»	На сумму торговой надбавки при формировании продажных цен по мере поступления и оприходования товаров на торговое предприятие
	Кредит счёта 837 «НДС, включённый в розничную цену»	На сумму НДС, включённую в продажную стоимость

Источник: разработана авторами на основании литературы [6, ст.13]

При закупке товаров у физических лиц покупная стоимость складывается из сумм, оплаченных или начисленных поставщику-физическому лицу, за вычетом 12% из закупочной стоимости, удержанной в качестве подоходного налога.

В нынешних условиях экономического кризиса расчеты с поставщиками зачастую практикуются по предварительной оплате счетов. В таком случае получается, что с такого рода поставщиком приходится вести учет расчетов на двух счетах – 224 «Текущие авансы выданные» и 521 «Текущие коммерческие обязательства». Использование указанных парных счетов объясняется также отношениями разового характера поставщиками, случайными сделками.

Если расчеты по предоплате на каждую поставку вести систематически, дублируется синтетический и аналитический учет с каждым поставщиком, что естественно приводит к увеличению количества записей на счетах.

На наш взгляд, целесообразно вести учет расчетов с поставщиками при предоплате на счете 224 «Текущие авансы выданные», отражая не только перечисление сумм аванса, но и стоимость фактически полученных товаров от данного поставщика. Если в течении месяца от него получен товар на сумму, которая больше суммы предоплаты, то разницу в конце месяца следует записать по кредиту счёта 521 «Текущие коммерческие обязательства» и дебету счёта 224 «Текущие авансы выданные». [6, стр.16]

Согласно НСБУ «Запасы» [7], товары могут поступать и из других источников:

- в качестве вклада в уставный капитал в натуральной форме оценивается по стоимости, утвержденной решением уполномоченного органа предприятия, с включением затрат,

непосредственно относящихся к поступлению, и учитывается как увеличение запасов и уменьшение неоплаченного капитала или увеличение незарегистрированного капитала –

Дт 217 «Товары»

Кт 313 «Неоплаченный капитал», 314 «Незарегистрированный капитал»;

- получение безвозмездно оценивается согласно данным первичных сопроводительных документов или по справедливой стоимости, с включением в необходимых случаях прямо относимых затрат. Первоначальная стоимость таких запасов отражается как одновременное увеличение запасов и обязательств (доходов будущих периодов)

Дт 217 «Товары»

Кт 535 «Текущие доходы будущих периодов»

По мере использования, стоимость запасов, полученных безвозмездно, списывается на текущие доходы

Дт 535 «Текущие доходы будущих периодов»

Кт 611 «Доходы от продаж», 612 «Другие доходы от операционной деятельности».

Согласно учетным политикам, первоначальная стоимость запасов, полученных безвозмездно, может отражаться как одновременное увеличение запасов и текущих доходов

Дт 217 «Товары»

Кт 612 «Другие доходы от операционной деятельности»;

- перенесенные из состава основных средств (например, из основных средств и / или инвестиционной недвижимости) учитываются как увеличение запасов и уменьшение основных средств, вложения в недвижимость –

Дт 217 «Товары»

Кт 123 «Основные средства», 151 «Инвестиционная недвижимость»

Учёт инвентаризации товаров

Результаты инвентаризации товаров в магазинах в условиях новой системы бухгалтерского учета отражаются с учетом составляющих в цене товара начисленного НДС. Выявленные недостатки товаров в пределах норм естественной убыли являются элементом расходов торгового предприятия, поэтому они отражаются на счете 712 «Расходы на реализацию». Для равномерного отражения расходов по естественной убыли товаров по отчетным периодам торговые предприятия могут сформировать резерв на возмещение этих потерь, для учета которых предусмотрен счет 538 «Текущие оценочные резервы». Сумма, подлежащая возмещению, при наличии соответствующих документов отражается проводкой:

- Дт 226 «Краткосрочная дебиторская задолженность персонала», субсчет 2262 «краткосрочная дебиторская задолженность по возмещению материального ущерба»,
- Кт 612 «Другие операционные доходы», субсчет 6123 «Доходы от возмещения материального ущерба – на сумму дохода без НДС

На выявленную при инвентаризации недостатки товаров сверх норм естественной убыли отражается запись:

На покупную стоимость недостающих товаров:

- Дт 7144 «Расходы по недостачам и потерям от порчи долгосрочных и оборотных активов»
- Кт 217 «Товары»

На разницу между стоимостью товаров по учетным и покупным ценам:

- Дт 831 «Торговая надбавка»
- Кт 217 «Товары

Поскольку возмещаемая виновным лицом сумма недостачи товаров содержит сумму НДС, то следует отразить записью по кредиту счета 534 «Обязательства по расчетам с бюджетом» и сумму НДС от продажной стоимости возмещаемых потерь товаров.

Оценка на дату инвентаризации осуществляется по текущей стоимости (справедливой, рыночной) или полезности, также называемой инвентарной стоимостью. Справедливая стоимость - это оценочная стоимость, которая оценивается в зависимости от рынка и полезности товара для торгового субъекта.

Согласно п. 29 Положения о инвентаризации № 60 от 29.05.2022, первоначальная (балансовая) стоимость проинвентаризированных ценностей оценивается по рыночной стоимости, называемой и инвентарной стоимостью.

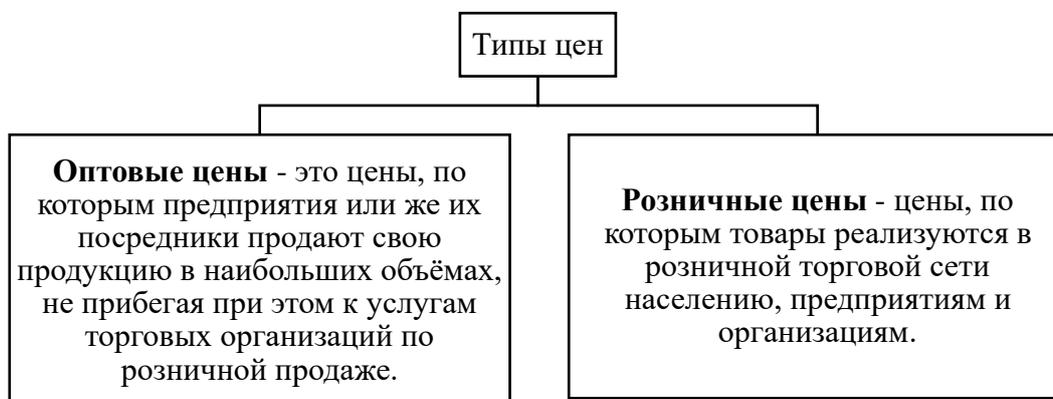
При определении инвентарной стоимости применяется принцип осмотрительности, согласно которому не допускается переоценка активов и доходов и, соответственно, недооценка обязательств и расходов. Когда инвентарная стоимость, установленная в зависимости от полезности ценностей для предприятия, больше стоимости, отраженной в бухгалтерском учете (балансовой стоимости), в инвентаризационные описи записывается стоимость из бухгалтерского учета. В случае, когда инвентарная стоимость меньше стоимости, отраженной в бухгалтерском учете (балансовой стоимости), в инвентаризационные описи записывается инвентарная стоимость (настоящая стоимость, установленная в зависимости от полезности ценностей и рыночной цены). Разница между инвентарной и балансовой стоимостью (в случае ее появления) регистрируется в бухгалтерском учете в соответствии с требованиями, установленными Национальными стандартами бухгалтерского учета (далее - НСБУ) и другими действующими нормативными актами.

Виды цен и порядок их формирования

Цена – это денежное выражение стоимости; экономическая категория, позволяющая косвенно измерить величину затраченного на производство товара общественно необходимого рабочего времени.

В условиях товарных отношений цена выступает как связующее звено между производителем и потребителем, т.е. является механизмом обеспечения равновесия спроса и предложения, а, следовательно, цены и стоимости.

Схема 1. Типы цен:

Источник: разработана авторами на основании литературы [8]

Структуру цены можно представить следующим образом:

Таблица 2. Структура цены

Себестоимость производства	Прибыль производителя	Косвенные налоги		Посредническая надбавка			Торговая надбавка
		Издержки производства	Прибыль посредника	НДС посредника	Издержки торговли	Прибыль торговли	
НДС	Акцизы						
Оптовая цена изготовителя							
Оптовая отпускная цена							
Оптовая цена закупки							
Розничная цена							

Источник: разработана авторами на основании литературы [9]

Показатель структуры цены – более наглядный показатель для анализа и выводов. Определив, какую долю в цене составляют затраты, прибыль, какова налоговая нагрузка, цену можно оптимизировать. Например, если структура показывает резкое увеличение себестоимости – это неблагоприятный знак. Производитель рискует снижением конкурентоспособности, необходимо задействовать имеющиеся резервы для исправления ситуации.

Ценовая политика на уровне предприятия основывается на информации: состояние и прогнозирование спроса и цен на продукцию предприятия и конкурентов, анализ динамики и структуры цен, резервы снижения затрат на производство, прогнозирование внутренних и внешних рынков сбыта и потенциальных конкурентов, возможности повышения качества продукции.

Ценовая политика предприятия зависит от структуры рынка. Реализация продукции предприятий легкой промышленности осуществляется в основном на рынке монополистической конкуренции. Этот рынок включает в себя множество производителей товара, продавцов и покупателей, совершающих сделки в широком диапазоне цен, что связано с большим разнообразием товара по качеству, внешнему оформлению, марочным названиям. Этому рынку присущи три характерные черты: острая конкурентная борьба между производителями, дифференциация товаров фирм-конкурентов, легкость проникновения на рынок.

Вывод

Бухгалтерский учет играет крайне важную роль в функционировании любой организации. Показатели финансового состояния отражают наличие, размещение и использование финансовых ресурсов. В конечном итоге финансовое состояние в значительной степени определяет конкурентоспособность предприятия, его потенциал в деловом сотрудничестве, оценивает, в какой мере гарантированы экономические интересы самого предприятия и его партнеров по финансовым и другим отношениям. Торговая деятельность имеет много нюансов, требующих внимания, и именно поэтому, стоит детально рассматривать все исходы и возможные варианты. От правильной организации бухгалтерского учета зависит достоверность данных бухгалтерской отчетности, на основании которых проводится анализ финансового состояния предприятия.

Список литературы

1. ГУЖВИНА Н.С. Учёт в торговых организациях: учебное пособие / Н.С. Гужвина, Н. В. Чумакова. – Зерноград: Азово-Черноморский инженерный институт ФГБОУ ВПО ДГАУ, 2014. – 82 стр. <https://xn--80aqa2d.xn--p1ai/files/2018-11-20-af4b267d-c7cb-4120-a6eb-6bd6547ba1a7.pdf>
2. Трудовой Кодекс Республики Молдова №154 от 28.03.2003 (с изменениями ЗП243 от 28.07.22, МО267-273/26.08.22 ст.562; в силу с 26.08.22) В: Официальном Мониторе Республики Молдова. нр. 159-162 от: 29.07.2003 (с изменениями и дополнениями).
3. ДОДОНОВ В. Н., ЕРМАКОВ В. Д., КРЫЛОВА М. Большой юридический словарь.-Санкт-Петербург: Издательство Инфра-М, 2001
4. ГЕЙБО Л.А., Ботева Н.К. Бухгалтерский учет в торговле/ Учебно-методическое пособие по освоению дисциплины с контрольными заданиями – Калининград: Издательство ФГБОУ ВПО «КГТУ», 2017 – 69 стр.
5. Положение о приеме товаров по количеству и качеству в Республике Молдова, утвержденного Постановлением Правительства РМ № 1068 от 20.10.2000. В: Официальном Мониторе Республики Молдова. нр. 137 от 27.10.2000.
6. ТУХАРЬ Т. Бухгалтерский учёт товаров и расходов в торговле ; Кооперативно-торговый университет Молдовы. – Кишинев: Centrul ed. ASEM, 2002.- 224 стр.
7. Национальные Стандарты Бухгалтерского Учета с применением с 1 января 2014 г., утверждённые приказом Министра Финансов № 204 от 23.12.2015 об утверждении изменений и дополнений к Приказу министра финансов № 118 от 6 августа 2013 г.
8. Виды и структура цен (pricinginfo.ru)
http://pricinginfo.ru/publ/teorija/teorija_ceny/vidy_i_struktura_cen/8-1-0-3?ysclid=lfk4rtwco5897685614
9. БАБЫНИНА Г. М. Лекция «Цены в механизме функционирования национальной экономики». <https://studfile.net/preview/7426030/>